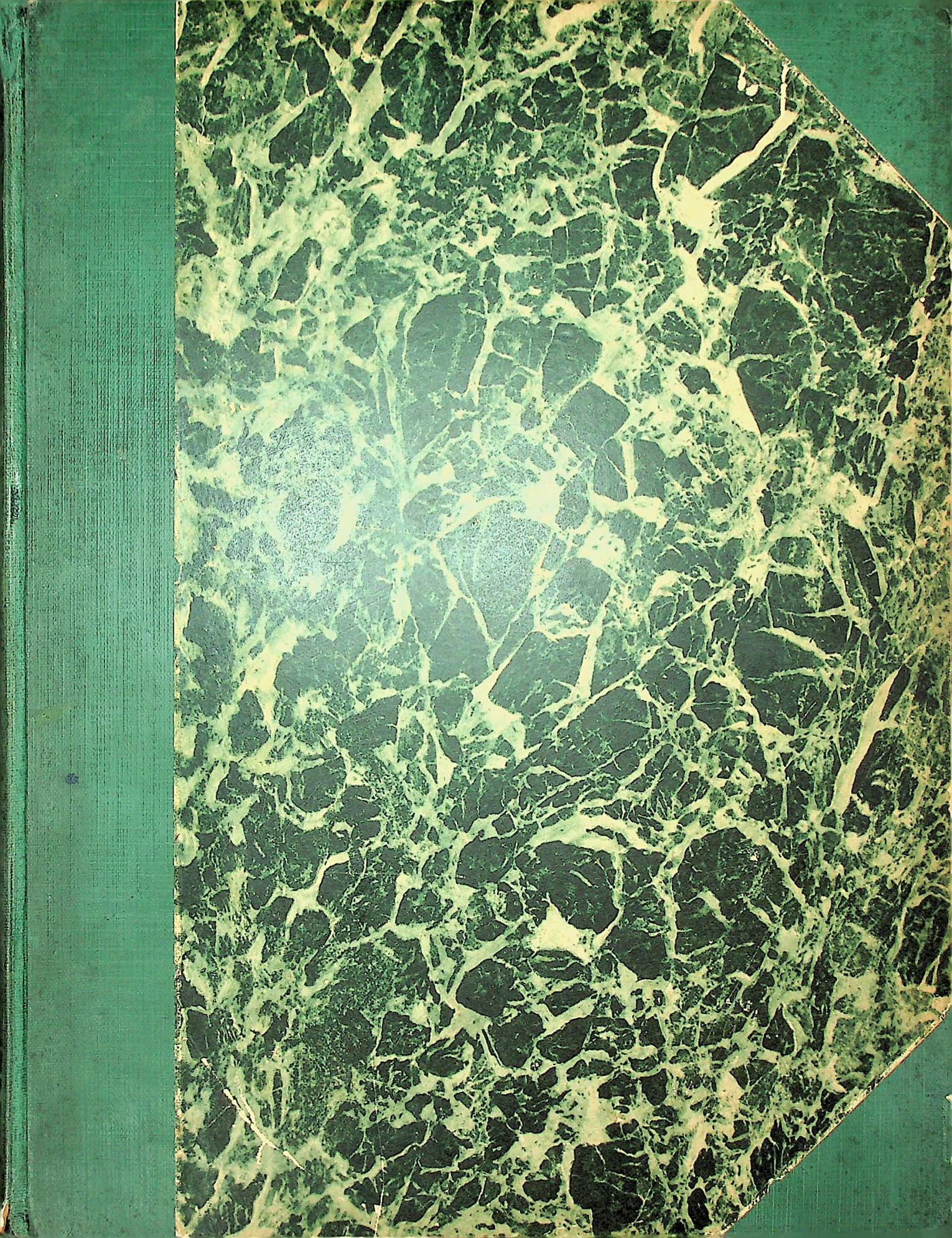

a ^{*sf*} *mi*
a

TRACTAT DE PACE

ÎN TRE

PUTERILE ALIATE ȘI ASOCIATE ȘI UNGARIA

PROTOCOL ȘI DECLARAȚIUNI

Din 4 Iunie 1920

(**TRIANON**)

BUCUREȘTI

IMPRIMERIA STATULUI

1920

Educatia

M. Cpt. Cutacu

Educatia ostasarsca, national patriotica si morala (dupa manualul ostasului).

Ce este armata si ostasul.

- Datorile ostasului. Sa fie disciplinat, credincios, corect, bun camarad.
Sa se ferseasca de spioni si sa-i denunte.
Sa fie pregatit de rasboiu.

Subordonarea initiativa raspunderea. Linistea militara si invataturile din el.

- Invataturile din morala ostasarsca.

Patria. Patriotismul. Frumuseta si necesitatea ei. Onura. Spiritul de corp. Juramantul. Devotamentul. Viteja. Drapelul. Juramantul de credinta.

- Invataturile morale.

Credinta in Dumnezeu. Respectul lucrurilor sfinte. Datorile omului catre suflet si aproapele lui. Sectele religioase si privilegia lor. Bolsevism si retele lui. Juramantul ostasesc.

Educatia fizica.

Se va face de ofiteri dupa manualele de gimnastica.

bel

Bateria n.

in concedu si permisii.

oara când au venit	Intarziat a doua oara când trebuia sa vie	Când au venit	Observ.
--------------------------	---	------------------	---------

IV ora 10	9 IX ora 17 1/2	10. IX ora 10.	
-----------	-----------------	----------------	--

IV . 10			
---------	--	--	--

IX . 10			
---------	--	--	--

XII . 20			
----------	--	--	--

I . 20			
--------	--	--	--

I . 20			
--------	--	--	--

I . 8.			
--------	--	--	--

I . 20			
--------	--	--	--

V . 10			
--------	--	--	--

V . 10.			
---------	--	--	--

V . 10			
--------	--	--	--

SUMAR

SUMAR

	Pagina		Pagina
Preambul	1	SECȚIUNEA II. — Clauze navale (art. 120—127)	24
PARTEA I		SECȚIUNEA III. — Clauze privitoare la aeronautica militară și navală (art. 128—132)	25
PACTUL SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR		SECȚIUNEA IV. — Comisiunile intervalate de control (art. 133—139)	26
Pactul Societății Națiunilor (art. 1—26)	2	SECȚIUNEA V. — Clauze generale (art. 140—143)	27
<i>Ancedă</i>	8	PARTEA VI	
PARTEA II		PRIZONIERI DE RĂSBOI ȘI MORMINTE	
FRONTIERELE UNGARIEI		SECȚIUNEA I. — Prizonieri de război (art. 144—154)	27
Frontierele Ungariei (art. 27—33)	8	SECȚIUNEA II. — Mormintele (art. 155—156)	28
PARTEA III		PARTEA VII	
CLAUZE POLITICE EUROPENE		SANȚIUNI	
SECȚIUNEA I. — Italia (art. 36—40)	12	Sanțiuni (art. 157—160)	29
SECȚIUNEA II. — Statul serbo-croato-sloven (art. 41—44)	13	PARTEA VIII	
SECȚIUNEA III. — România (art. 45—47)	13	REPARAȚIUNI	
SECȚIUNEA IV. — Statul cehoslovac (art. 48—52)	14	SECȚIUNEA I. — Dispozițiuni generale (art. 161—174)	29
SECȚIUNEA V. — Finlanda (art. 53)	14	<i>Anexa I</i>	31
SECȚIUNEA VI. — Protecțiunea minorităților (art. 54—60)	14	<i>Anexa II</i> (§ 1—§ 23)	32
SECȚIUNEA VII. — Clauze privitoare la naționalitate (art. 61—66)	16	<i>Anexa III</i> (§ 1—§ 8)	36
SECȚIUNEA VIII. — Clauze politice privitoare la anumite State din Europa (Belgia, Luxemburg, Sleswig, Turcia și Bulgaria, Austria, Rusia și Sta- tele ruse (art. 67—72)	16	<i>Anexa IV</i> (§ 1—§ 6)	37
SECȚIUNEA IX. — Dispozițiuni generale (art. 73—78)	17	<i>Anexa V</i> (§ 1—§ 3)	38
PARTEA IV		<i>Anexa VI</i>	39
INTERESE UNGARE AFARĂ DIN EUROPA		SECȚIUNEA II. — Dispozițiuni particulare (art. 175—179)	39
Interese ungare afară din Europa (art. 79)	18	PARTEA IX	
SECȚIUNEA I. — Maroc (art. 80—85)	18	CLAUZE FINANCIARE	
SECȚIUNEA II. — Egiptul (art. 86—93)	19	Clauze financiare (art. 180—199)	40
SECȚIUNEA III. — Siam (art. 94—96)	20	<i>Ancedă la art. 186.</i>	42
SECȚIUNEA IV. — China (art. 97—101)	20	<i>Ancedă la art. 189.</i>	45
PARTEA V		PARTEA X	
CLAUZE MILITARE, NAVALE ȘI AERIENE		CLAUZE ECONOMICE	
SECȚIUNEA I. — Clauze militare	21	SECȚIUNEA I. — Relațiuni comerciale	48
CAPITOLUL I. — Clauze generale (art. 102 și 103)	21	CAPITOLUL I. — Reglementare, taxe și restricțiuni vamale art. (200—208)	48
CAPITOLUL II. — Efectivele și încadrarea armatei ungare (art. 104—108)	21	CAPITOLUL II. — Tratatul Navigațiunii (art. 209)	50
CAPITOLUL III. — Recrutarea și instrucțiunea militară (art. 109 și 110)	22	CAPITOLUL III. — Concurență neleală (art. 210)	50
CAPITOLUL IV. — Școli, stabilimente de învățământ, societăți și asociațiuni militare, (art. 111 și 112)	22	CAPITOLUL IV. — Tratatul supușilor (<i>ressortissants</i>) Pu- terilor aliate și asociate (art. 211—214)	50
CAPITOLUL V. — Armament, munițiuni și material (art. 113—119)	22	CAPITOLUL V. — Clauze generale (art. 215—216)	51
		SECȚIUNEA II. — Tractate (art. 217—230)	51
		SECȚIUNEA III. — Datorii (art. 231)	54
		<i>Ancedă</i> (§ 1—§ 25)	55
		SECȚIUNEA IV. — Bunuri, drepturi și interese (art. 232 și 233)	58
		<i>Ancedă</i> (§ 1—§ 15)	60

	Pagina
SECȚIUNEA V. — Contracte, prescripțiuni, hotărâri (art. 234 până la 238)	63
<i>Anexă</i> (§ 1 — § 23)	64
SECȚIUNEA VI. — Tribunal arbitral mixt (art. 239 și 240)	68
<i>Anexă la art. 239</i> (§ 1 — § 9)	68
SECȚIUNEA VII. — Proprietate industrială (art. 241—245)	69
SECȚIUNEA VIII. — Dispozițiuni speciale teritoriilor transferate (art. 246—259)	72
 PARTEA XI NAVIGAȚIUNEA AERIANĂ	
Navigațiunea aeriană (art. 260—267)	74
 PARTEA XII PORTURI, CĂI DE APĂ ȘI CĂI FERATE	
SECȚIUNEA I. — Dispozițiuni generale (art. 268—273)	75
SECȚIUNEA II. — Navigațiunea	76
CAPITOLUL I. — Libertatea navigației (art. 274)	76
CAPITOLUL II. — Clauze relative la Dunăre (art. 275—291)	77
CAPITOLUL III. — Regimul apelor (art. 292 și 293)	79
SECȚIUNEA III. — Căi ferate	80
CAPITOLUL I. — Libertatea tranzitului pentru Ungaria spre Adriatică (art. 294)	80
CAPITOLUL II. — Clauze relative la transporturile internaționale (art. 295—299)	80

	Pagina
CAPITOLUL III. — Material rulant (art. 300)	81
CAPITOLUL IV. — Cesiuni de linii de căi ferate (art. 301)	81
CAPITOLUL V. — Dispozițiuni relative la anumite linii de căi ferate (art. 302—307)	82
CAPITOLUL VI. — Dispozițiuni tranzitorii (art. 308)	83
CAPITOLUL VII. — Telegrafe și telefoane (art. 309 și 310)	83
SECȚIUNEA IV. — Judecarea litigiilor și revizuirea clauzelor permanente (art. 311—313)	84
SECȚIUNEA V. — Dispozițiuni particulare (art. 314)	84
 PARTEA XIII MUNCĂ	
SECȚIUNEA I. — Organizarea muncii	85
CAPITOLUL I. — Organizare (art. 315—327)	85
CAPITOLUL II. — Funcționarea (art. 328—348)	87
CAPITOLUL III. — Prescripțiuni generale (art. 349—351)	90
CAPITOLUL IV. — Măsuri tranzitorii (art. 352—354)	90
<i>Anexă</i>	91
SECȚIUNEA II. — Principii generale (art. 355)	91
 PARTEA XIV CLAUZE DIVERSE	
Clauze diverse (art. 356—364)	91
<i>Anexă la art. 358</i>	92

STATELE-UNITE ALE AMERICII, IMPERIUL BRITANIC, FRANȚA, ITALIA ȘI JAPONIA

Puteri desemnate în Tratatul de față ca Principale Puteri aliate și asociate,

BELGIA, CHINA, CUBA, GRECIA, NICARAGUA,
PANAMA, POLONIA, PORTUGALIA, ROMÂNIA,
STATUL SERBO-CROATO-SLOVEN, SIAM, CECO-
SLOVACHIA,

Constituind împreună cu Principalele Puteri de
mai sus, Puterile aliate și asociate,

de o parte;

și UNGARIA

de altă parte;

Considerând că, în urma cererii fostului Guvern Imperial și Regal al Austro-Ungariei, un armistițiu a fost acordat Austro-Ungariei la 3 Noembrie 1918, de către Principalele Puteri aliate și asociate și completat în ce privește Ungaria prin Convențiunea Militară din 13 Noembrie 1918, pentru ca un Tratat de pace să poată fi încheiat;

Considerând că Puterile aliate și asociate sunt de asemenea doritoare ca războiul în care unele dintre ele au fost lărate pe rând, în mod direct sau indirect, contra Austro-Ungariei, și care își are origina în declarațiunea de război adresată, la 28 Iulie 1914 de către fostul Guvern Imperial și Regal al Austro-Ungariei, Serbiei, și în ostilitățile conduse de Germania, aliata Austro-Ungariei, să facă loc unei păci temeinice, drepte și durabile;

Considerând că fosta monarhie austro-ungară a încetat azi de a mai exista și a făcut loc în Ungaria unui guvern național ungar;

Spre acest sfârșit, ÎNALTELE PARTI CONTRACTANTE au desemnat drept plenipotențieri:

PREȘEDINTELE STATELOR-UNITE ALE AMERICII:

D. HUGH CAMPBELL WALLACE, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al Statelor-Unite ale Americii la Paris;

MAIESTATEA SA REGELE REGATULUI UNIT
AL MAREI BRITANII ȘI IRLANDEI ȘI AL
TERITORIILOR BRITANICE DE PESTE MARE,
IMPARAT AL INDIILOR:

Prea Onorabilul Edward-George VILLIERS,
Conte de Derby, K. G., P. C., K. C. V. O.,
C. B., Ambasador extraordinar și plenipotențiar al Majestății Sale britanice la Paris;

Și: pentru DOMINION AL CANADEI:

Onorabilul Sir George Halsey PERLEY, K. G.
M. G., Înalt Comisar pentru Canada în Regatul-Unit;

Pentru COMMONWEALTH AL AUSTRALIEI:

Prea Onorabilul Andrew FISHER, Înalt Comisar pentru Australia în Regatul-Unit;

Pentru DOMINION AL NOUEI ZELANDE:

Onorabilul Sir Thomas MACKENZIE, K. G.
M. G., Înalt Comisar pentru Noua Zeelandă în Regatul-Unit;

Pentru UNIUNEA SUD-AFRICANĂ:

D. Reginald Andrew BLANKENBERG, O. B. E.,
făcând funcțiuni de Înalt Comisar pentru
Uniunea Sud-Africană în Regatul-Unit;

Pentru INDIA:

Prea Onorabilul Edward-George VILLIERS,
Conte de Derby, K. G., P. C., K. C. V. O.,
C. B., Ambasador extraordinar și plenipotențiar al Majestății Sale britanice la Paris

PREȘEDINTELE REPUBLICII FRANZEZE:

D. Alexandru MILLERAND, Președinte al Consiliului, Ministru al Afacerilor Străine;

D. Frederic FRANÇOIS-MARSAL, Ministrul
Finanțelor;

D. August PAUL-LOUIS-ISAAC, Ministrul
Comerțului și Industriei;

D. Jules CAMBON, Ambasador al Franței;

D. Georges MAURICE PALÉOLOGUE, Ambasador al Franței, Secretar General al Ministerului de Afaceri Străine;

MAIESTATEA SA REGELE ITALIEI:

Contele Lelio Bonin LONGARE, Senator al Regatului, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al M. S. Regelui Italiei la Paris;

Contra Amiralul MARIO GRASSI;

MAIESTATEA SA IMPARATUL JAPONIEI :

D. K. MATSUI, Amabsador extraordinar și plenipotențiar al M. S. Imparatului Japoniei la Paris ;

MAIESTATEA SA REGELE BELGIILOR :

D. Jules van den HEUVEL, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar, Ministru de Stat ;
D. Rolin JACQUEMYNS, Membru al Institutului de drept internațional privat, Secretarul general al Delegațiunii belgiene ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CHINEZE :

D. Vikiuin Wellington KOO ;
D. Sac-Ke Alfred SZE ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CUBANE :

Doctorul Rafael Martinez ORTIZ, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii Cubane la Paris ;

MAIESTATEA SA REGELE ELENILOR :

D. Athos ROMANOS, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al M. S. Regelui Elenilor la Paris ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI NICARAGUA :

D. Carlos A. VILLANUEVA, Însărcinat cu Afaceri al Republicii Nicaragua la Paris ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI PANAMA :

D. Raul A. AMADOR, Însărcinat cu Afaceri al Republicii Panama la Paris ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI POLONEZE :

Principele Eustache SAPIEHA, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii poloneze la Londra ;
D. Erasme PITZ, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii poloneze la Praga ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI PORTUGHEZE :

Doctorul Alfonso Augusto da COSTA, fost Președinte al Consiliului de Miniștri ;
D. João CHAGAS, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii Portugheze la Paris ;

MAIESTATEA SA REGELE ROMÂNIEI :

Doctorul Ion CANTACUZINO, Ministru de Stat ;
D. Nicolae TITULESCU, fost Ministru, Secretar de Stat ;

MAIESTATEA SA REGELE SÂRBILOR, CROAȚILOR ȘI SLOVENILOR :

D. NICOLAE P. PACHITCH, fost Președinte al Consiliului de Miniștri ;
D. Ante TRUMBIC, Ministru al Afacerilor Straine ;
D. Ivan ZOLGER, Doctor in drept ;

MAIESTATEA SA REGELE SIAMULUI :

Alteța Sa Principele CHAROON, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al M. S. Regelui Siamului la Paris ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CEHO-SLOVACE :

D. Eduard BENES, Ministru al Afacerilor Straine ;
D. Stephen OSUSKY, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii cehoslovace la Londra ;

UNGARIA :

D. Gaston de BÉNARD, Ministrul Muncii și ocrotirii sociale ;
D. Alfred Drasche-Lázár de THORDA, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar.

PARTEA I

PACTUL SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR

INALTELE PĂRȚI CONTRCTANTE,

Considerând că, pentru a desvoltă cooperarea între națiuni și pentru a le garanta pacea și siguranța, importă :

să se primească anumite obligațiuni de a nu recurge la război,

să se întrețină, la lumina zilei, relațiuni internaționale, bazate pe justiție și onoare,

să se observe, riguros, prescripțiunile dreptului internațional, recunoscute de aci înainte ca regulă de conducere efectivă a guvernelor,

să se facă să domnească dreptatea și să se respecte cu sfințenie toate obligațiile Tractatelor, în raporturile mutuale dintre popoarele organizate,

Adoptă prezentul Pact, care institue Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 1

Sunt Membrii originari ai Societății Națiunilor, acei dintre semnatarii al căror nume figurează în Anexa prezentului Pact, precum și Statele, de asemenea numite în Anexă, cari vor fi aderat la prezentul Pact, fără nici o rezervă, prin o declarațiune, depusă la Secretariat în cursul celor două luni dela intrarea în vigoare a Pactului și despre care se va face notificare celorlalți Membrii ai Societății.

Orice Stat, Dominion sau Colonie, care se guvernează liber și care nu este menționat în Anexă, poate deveni Membru al Societății, dacă admiterea sa este pronunțată de cele două treimi ale Adunării, cu condiție să dea garanții efective de intenția sa sinceră de a observa angajamentele sale internaționale și de a accepta regulamentul stabilit de Societate, în ceea ce privește forțele și armamentele sale militare, navale și aeriene.

Orice Membru al Societății poate, după o prealabilă înștiințare făcută cu doi ani mai înainte, să se retragă din Societate, cu condiția de a fi îndeplinit, în acel moment, toate obligațiunile sale internaționale, inclusiv cele prevăzute în prezentul Pact.

ARTICOLUL 2

Acțiunea Societății, astfel cum este definită în prezentul Pact, se exercită de o Adunare și de un Consiliu asistați de un Secretariat permanent.

ARTICOLUL 3

Adunarea se compune din reprezentanți ai membrilor Societății.

Ea se întrunește la epoci fixate și la orice alt moment, dacă împrejurările o cer, la sediul Societății sau în vreun alt loc care va putea fi desemnat.

Adunarea are căderea de a se pronunța asupra oricărei chestiuni care intră în sfera de activitate a Societății sau care atinge pacea lumii.

Fiecare Membru al Societății nu poate avea mai mult de trei reprezentanți în Adunare și nu dispune decât de un vot.

ARTICOLUL 4

Consiliul se compune din reprezentanți ai principalelor Puteri aliate și asociate, precum și din reprezentanți ai altor patru Membrii ai Societății. Acești patru Membrii ai Societății sunt desemnați, în mod liber, de Adunare și la datele ce va crede de cuviință. Până la prima desemnare, de către Adunare, reprezentanții Belgiei, Braziliei, Spaniei și Greciei sunt Membrii în Consiliu.

Cu aprobarea majorității Adunării, Consiliul poate desemna alți Membri ai Societății a căror reprezentare în Consiliu va fi de aci înainte permanentă.

El poate, cu aceeași aprobare, să sporească numărul Membrilor Societății cari vor fi aleși de Adunare pentru a fi reprezentați în Consiliu.

Consiliul se întrunește când o cer împrejurările și cel puțin odată pe an, la sediul Societății, sau în orice alt loc care va putea fi desemnat.

Orice chestiune intrând în sfera de activitate a Societății sau privitoare la pacea lumii e de căderea Consiliului.

Orice Membru al Societății care nu este reprezentat în Consiliu este invitat să trimeată un reprezentant, spre a lua parte în Consiliu, atunci

4

când o chestiune care îl interesează în particular e adusă înaintea Consiliului.

Fiecare Membru al Societății reprezentat la Consiliu nu dispune decât de un vot și nu are decât un singur reprezentant.

ARTICOLUL 5

Afară de vreo dispozițiune hotărât contrară acestui Pact sau clauzelor prezentului Tratat, hotărârile Adunării sau ale Consiliului sunt date de unanimitatea membrilor societății reprezentate la Adunare.

Toate chestiunile de procedură cari se ivesc la întrunirile Adunării sau ale Consiliului, inclusiv desemnarea Comisiunilor însărcinate să ancheteze asupra unor puncte particulare, se desleagă de Adunare sau de Consiliu și se decid de majoritatea Membrilor Societății reprezentate la întrunire.

Prima întrunire a Adunării și prima întrunire a Consiliului vor avea loc în urma convocării Președintelui Statelor-Unite ale Americii.

ARTICOLUL 6

Secretariatul permanent este stabilit la sediul Societății. El se compune dintr'un secretar general, din secretarii și din personalul necesar.

Cel dintâiu secretar general e desemnat prin Anexă. În urmă, secretarul general va fi numit de Consiliu, cu aprobarea majorității Adunării.

Secretarii și personalul Secretariatului sunt numiți de secretarul general, cu aprobarea Consiliului.

Secretarul general al Societății este de drept secretar general al Adunării și al Consiliului.

Cheltuielile Secretariatului sunt în sarcina Membrilor Societății în proporția stabilită pentru Biroul internațional al Uniunii poștale universale.

ARTICOLUL 7

Sediul Societății este stabilit la Geneva.

Consiliul poate, la orice moment, să hotărască stabilirea sedințelor în orice alt loc.

Toate funcțiunile Societății sau ale serviciilor cari depind de ea, inclusiv Secretariatul, sunt egal accesibile bărbaților și femeilor.

Reprezentanții Membrilor Societății și agenții acesteia se bucură, în exercițiul funcțiunilor lor, de privilegiile și imunitățile diplomatice.

Clădirile și terenurile ocupate de societate, de serviciile sau de întrunirile ei, sunt inviolabile.

ARTICOLUL 8

Membrii Societății recunosc că menținerea păcii cere reducerea armamentelor naționale la mini-

mul compatibil cu siguranța națională și cu executarea obligațiunilor internaționale impuse printr-o acțiune comună.

Consiliul, fiind seamă de situațiunea geografică și de condițiunile speciale ale fiecărui Stat, pregătește planurile acestei reduceri, în vederea examinării și deciziunii diverselor guverne.

Aceste planuri trebuie să facă obiectul unei noi examinări și, dacă e nevoie, al unei revizuirii, cel puțin la fiecare zece ani.

După adoptarea lor de diversele guverne, limita armamentelor astfel fixată nu poate fi depășită fără consimțământul Consiliului.

Având în vedere că fabricarea privată a munițiilor și a materialului de război ridică grave obiecțiuni, Membrii Societății însărcinează consiliul să chibzuiască asupra măsurilor ce sunt de luat pentru a evita efectele ei supărătoare, fiind seamă de nevoile Membrilor Societății cari nu-și pot fabrica munițiile și materialul de război necesare siguranței lor.

Membrii Societății își iau îndatorirea să-și comunice, în modul cel mai franc și complet, toate informațiunile privitoare la scara armamentelor lor, la programele lor militare, navale și aeriene și la starea acelorora dintre industriile lor cari sunt susceptibile de a fi utilizate pentru război.

ARTICOLUL 9

O Comisiune permanentă va fi formată pentru a da Consiliului avizul său asupra executării dispozițiunilor articolelor 1 și 8 și, în mod general, asupra chestiunilor militare, navale și aeriene.

ARTICOLUL 10

Membrii Societății își iau îndatorirea să respecte și să menție, în contra oricărei agresiuni externe, integritatea teritorială și independența politică existentă a tuturor Membrilor Societății. În caz de agresiune, de amenințare sau de pericol de agresiune, Consiliul avizează asupra mijloacelor de a asigura executarea acestei obligațiuni.

ARTICOLUL 11

Se declară în mod hotărât că orice război sau amenințare de război, fie ca ar atinge direct sau nu pe unul din Membrii Societății, interesează Societatea întreagă, și că aceasta trebuie să ia măsurile proprii pentru a salva în mod eficace pacea națiunilor. În asemenea caz, secretarul general convoacă imediat Consiliul, după cererea oricărui Membru al Societății.

În afară de aceasta, se mai declară că orice Membru al Societății are dreptul să atragă, în

mod amical, atențiunea Adunării sau a Consiliului asupra oricărei împrejurări de natură să atingă relațiunile internaționale și cari amenință în urmă să turbure pacea, sau buna înțelegere între națiuni, de care depinde pacea.

ARTICOLUL 12

Toți Membrii Societății convin că, dacă se ivește între ei un diferend susceptibil să aducă o ruptură, îl vor supune, fie procedurii arbitrajului, fie examinării Consiliului. Ei mai convin că, în nici un caz, nu trebuie să recurgă la război, înainte de expirarea unui termen de 3 luni după darea sentinței arbitrilor, sau după raportul consiliului.

În toate cazurile prevăzute de acest articol, sentința arbitrilor trebuie să fie dată într'un timp util, iar raportul Consiliului trebuie să fie întocmit în cursul celor 6 luni, cu începere din ziua când diferendul a fost adus la cunoștința lui.

ARTICOLUL 13

Membrii Societății convin că dacă s'ar ivi între ei un diferend susceptibil, după părerea lor, de o soluțiune arbitrală și dacă acestui diferend nu i se poate pune capăt în mod satisfăcător, pe cale diplomatică, chestiunea va fi supusă în întregime arbitrajului.

Printre diferendele cari sunt în general susceptibile de o soluțiune arbitrală, se declară: toate diferendele privitoare la interpretarea unui tractat, la orice chestiune de drept internațional, la orice fapt care, dacă s'ar realiza, ar constitui ruptura unui angajament internațional, precum și diferendele relative la întinderea sau la natura reparațiunii datorite pentru o asemenea ruptură.

Curtea de arbitraj, căreia îi este supusă chestiunea, este Curtea indicată de părți, sau prevăzută în convențiunile lor anterioare.

Membrii Societății se îndatorează să execute, de bună credință, sentințele date și să nu recurgă la război în contra oricărui Membru al Societății, care se va conforma lor. În lipsă de executare a sentinței, Consiliul propune măsurile cari trebuie să-i asigure efectul.

ARTICOLUL 14

Consiliul este însărcinat să prepare un proiect de Curte permanentă de justiție internațională și să-l supună Membrilor Societății. Această Curte va fi competentă de a judeca toate diferendele cu caracter internațional, ce Părțile i le vor supune. Ea va da, de asemenea, avize consultative asupra oricărui diferend sau oricărui punct ce

va fi adus înaintea ei de către Consiliu sau de Adunare.

ARTICOLUL 15

Dacă se ivește, între Membrii Societății, un diferend susceptibil de a atrage după sine o ruptură, și dacă acest diferend nu este supus arbitrajului, prevăzut prin art. 13, Membrii Societății convin să-l aducă în fața Consiliului. În acest scop, este de ajuns ca unul dintre ei să aducă acest diferend la cunoștința Secretarului General, care îl aduce la dispozițiune în vederea unei anchete și a unei examinări complete.

În cel mai scurt termen, Părțile trebuie să-i comunice expunerea faptului împreună cu toate circumstanțele referitoare și cu piesele justificative. Consiliul poate să ordone publicarea lor imediată.

Consiliul se silește să asigure soluționarea diferendului. Dacă reușește, publică, în măsura pe care o crede folositoare, o expunere relatând faptele, explicațiunile ce ele comportă și soluțiunea dată.

Dacă nu s'a putut pune capăt diferendului, Consiliul redactează și publică un raport, votat, fie în unanimitate, fie cu majoritate de voturi, pentru a arăta circumstanțele diferendului și soluțiunile ce recomandă ca fiind cele mai echitabile și cele mai apropiate în speță.

Orice Membru al Societății reprezentat în Consiliu poate, de asemenea, să publice o expunere a faptelor diferendului, precum și propriile sale concluziuni.

Dacă raportul Consiliului este acceptat în unanimitate, votul Reprezentanților Părților nefiind socotit în calculul acestei unanimități, Membrii Societății își iau îndatorirea să nu recurgă la război în contra nici unei Părți, care se conformă concluziunilor raportului.

În cazul când Consiliul nu reușește a face ca raportul său să fie primit de către toți Membrii săi, alții decât Reprezentanții Părților în litigiu, Membrii Societății își rezervă dreptul de a lucra cum vor crede de cuviință pentru menținerea dreptului și a justiției.

Dacă una din părți pretinde, și dacă Consiliul recunoaște, că diferendul atinge o chestiune pe care dreptul internațional o lasă la competența exclusivă a acestei Părți, Consiliul va constata aceasta printr'un raport, fără a recomanda însă vreo soluțiune.

Consiliul poate, în toate cazurile prevăzute în prezentul articol, să aducă diferendul înaintea Adunării. Adunarea va trebui, de asemenea, să fie încunostințată despre diferend, după cererea uneia din Părți; această cerere va trebui să fie prezentată în termen de patruzeci zile, cu în-

cepere din momentul în care diferendul este adus înaintea Consiliului.

În orice afacere supusă Adunării, dispozițiunile prezentului articol și ale articolului 12, privitoare la acțiunea și la puterile Consiliului, se aplică, de asemenea, la acțiunea și la puterile Adunării. Se înțelege ca un raport făcut de Adunare, cu aprobarea Reprezentanților Membrii Societății reprezentați în Consiliu și a unei majorități a celorlalți Membrii ai Societății, cu excluderea, pentru fiecare caz în parte, a Reprezentanților Părților, are acelaș efect ca un raport al Consiliului, adoptat în unanimitate de Membrii săi, afară de reprezentanții Părților.

ARTICOLUL 16

Dacă un membru al Societății recurge la război, contrar angajamentelor luate prin articolele 12, 13 sau 15, este *ipso facto* considerat că a comis un act de război în contra tuturilor celorlalți Membrii ai Societății. Aceștia se îndatorează să rupă imediat cu el orice relațiuni comerciale sau financiare, să interzică orice raporturi între naționali lor și aceia ai Statului care a călcat Pactul, și să facă să înceteze orice comunicațiuni financiare, comerciale sau personale, între naționali acestui Stat și aceia ai oricărui alt Stat, Membru sau nu al Societății.

În acest caz, Consiliul are datoria de a recomanda, diferitelor guverne interesate, efectivele militare, navale sau aeriene cu cari Membrii Societății vor contribui, fiecare în parte, la forțele armate destinate pentru respectarea angajamentelor Societății.

Membrii Societății mai convin, în afară de acestea, de a-și da sprijin reciproc pentru aplicarea măsurilor economice și financiare ce urmează a se lua în virtutea prezentului articol, pentru a reduce, la minimum, pierderile și neajunsurile ce ar putea rezulta. Își dau de asemenea sprijin reciproc pentru a rezista împotriva oricărei măsuri speciale, îndreptată în contra unuia dintre ei, de către Statul care a călcat Pactul. Ei iau dispozițiunile necesare pentru a înlesni trecerea, prin teritoriul lor, a forțelor oricărui membru al Societății, care ia parte la o acțiune comună pentru a obține respectarea angajamentelor luate de Societate.

Poate să fie exclus din Societate orice Membru care s'a făcut vinovat de violarea vreunuia din angajamentele ce rezultă din Pact. Excluderea este pronunțată prin votul tuturilor celorlalți Membrii ai Societății reprezentați în Consiliu.

ARTICOLUL 17

În caz de diferend între două State, dintre cari numai unul singur este Membru al Societății, sau

între două State cari nu fac parte din Societate, Statul sau Statele, cari nu sunt Membri ai Societății, sunt invitate să se supună obligațiunilor impuse Membrilor ei, pentru soluționarea diferendului, în condițiunile socotite drepte de Consiliu. Dacă această invitație este primită, dispozițiunile articolelor 12—16 se aplică sub rezerva modificărilor considerate ca necesare de Consiliu.

Din momentul trimiterii acestei invitațiuni, Consiliul deschide o anchetă asupra împrejurărilor diferendului și propune măsura care i se pare cea mai nemerită și cea mai eficace în acea împrejurare.

Dacă Statul invitat refuză să primească obligațiunile de Membru al Societății, în scopul soluționării diferendului, și recurge la război în contra vreunui Membru al Societății, îi sunt aplicabile dispozițiunile articolului 16.

Dacă cele două Părți, invitate, refuză să primească obligațiunile de Membri ai Societății, în scopul soluționării diferendului, Consiliul poate să ia toate măsurile și să facă orice propuneri de natură a preveni ostilitățile și a pune capăt conflictului.

ARTICOLUL 18

Orice tractat sau angajament internațional încheiat, în viitor, de un Membru al Societății, va trebui să fie imediat înregistrat de Secretariat și publicat de el, cât mai curând posibil. Nici unul din aceste tractate sau angajamente internaționale nu va fi obligatoriu înainte de a fi fost înregistrat.

ARTICOLUL 19

Adunarea poate, din când în când, să invite pe membrii societății ca să procedeze la o nouă examinare a tractatelor devenite inaplicabile, precum și a situațiunilor internaționale, a căror menținere ar putea să pună în pericol pacea lumii.

ARTICOLUL 20

Membrii Societății recunosc, fiecare în ce îl privește, că prezentul Pact abrogă orice obligațiuni sau înțelegeri „inter se”, incompatibile cu dispozițiunile sale și se leagă în mod solemn să nu mai contracteze în viitor altele de acest fel.

Dacă, înainte de intrarea sa în Societate, un Membru a luat asupra-și obligațiuni incompatibile cu dispozițiunile Pactului, dănsul trebuie să ia măsuri imediate pentru a se desface de aceste obligațiuni.

ARTICOLUL 21

Angajamentele internaționale, precum sunt tractatele de arbitraj și înțelegerile regionale, ca și doctrina lui Monroe, făcute în vederea menținerii

păcei, nu sunt considerate ca incompatibile cu nici una din dispozițiunile prezentului Pact.

ARTICOLUL 22

Principiile următoare se aplică coloniilor și teritoriilor cari, în urma războiului, au încetat de a fi sub suveranitatea Statelor cari le guvernau mai înainte și cari sunt locuite de popoare încă incapabile de a se conduce ele înșăși, date fiind condițiunile deosebite de grele ale lumii moderne. Buna stare și dezvoltarea acestor popoare formând o misiune sacră de civilizațiune, este necesar să se încorporeze în prezentul Pact garanții pentru îndeplinirea acestei misiuni.

Cea mai bună metoadă pentru realizarea în mod practic a acestui principiu este de a încredința tutela acestor popoare națiunilor mai înaintate cari, prin resursele, experiența sau pozițiunea lor geografică, sunt cele mai în măsură să-și ia această răspundere și cari consimt să o primească: ele ar exercita această tutelă în calitate de Mandatar și în numele Societății.

Caracterul mandatului trebuie să difere după gradul de dezvoltare al poporului, după situația geografică a teritoriului, după condițiunile sale economice și după orice alte circumstanțe asemănătoare.

Anumite comunități, cari aparțineau altă dată Imperiului Otoman, au ajuns la un așa grad de dezvoltare, încât existența lor, ca națiuni independente, poate să fie recunoscută provizoriu, cu condițiune ca consiliile și ajutorul unui Mandatar să călăuzească administrația lor până în momentul în care vor fi capabile să se conducă singure. Dorințele acestor Comunități trebuie să fie luate mai întâi în considerațiune la alegerea Mandatarului.

Gradul de dezvoltare în care se găsesc alte popoare, în special cele din Africa centrală, cere ca în acele ținuturi Mandatarul să-și asume administrația teritoriului, în condițiuni cari, împreună cu prohibirea de abuzuri, — precum este comerțul cu sclavi, traficul de arme și de alcool, — să garanteze libertatea conștiinței și a religiei, fără alte limitări, decât acelea pe cari le poate impune menținerea ordinii publice și a bunelor moravuri și să interzică de a ridica fortificațiuni sau de a stabili baze militare sau navale și de a da indigenilor o instrucție militară altă decât aceea care e necesară pentru poliția sau apărarea teritoriului, și cari să asigure deopotrivă celorlalți Membrii ai Societății condițiuni de egalitate pentru schimburi și comerț.

În sfârșit, sunt teritorii, ca Sud-Vestul african și anumite insule din Pacificul austral, cari din cauza slabei densități a populației lor, a suprafeței lor restrânse, a depărtării lor de centrele de civi-

lizație, a învecinării lor geografice cu teritoriul Mandatarului, sau a altor circumstanțe, n'ar putea să fie mai bine administrate decât sub legile Mandatarului, ca și cum ar face parte integrantă din teritoriul lui, sub rezerva garanțiilor prevăzute mai sus, în interesul populațiunii indigene.

În toate cazurile Mandatarul trebuie să trimeadă Consiliului un raport anual asupra teritoriilor cu a căror administrare este însărcinat.

Dacă gradul de autoritate, de control sau de administrare, ce urmează a exercita Mandatarul, n'a făcut obiectul unei convențiuni anterioare între Membrii Societății, Consiliul va hotărî, în mod expres, asupra acestor puncte.

O comisiune permanentă va fi însărcinată să primească și să examineze rapoartele anuale ale Mandatarilor și să dea Consiliului părerea sa asupra tuturor chestiunilor privitoare la executarea mandatelor.

ARTICOLUL 23

Sub rezerva și conform dispozițiunilor convențiunilor internaționale, actualmente în ființă sau cari se vor încheia ulterior, Membrii Societății:

a/ își vor da silința de a asigura și a menține condițiuni de muncă echitabile și umane pentru bărbat, femei și copil pe teritoriile lor proprii, precum și în toate țările asupra cărora se înfund relațiunile lor comerciale și industriale și, în acest scop, de a înființa și a întreține organizațiuni internaționale necesare;

b/ iau îndatorirea de a asigura un tratament echitabil pentru populațiunile indigene, în teritoriile supuse administrațiunii lor;

c/ însărcinează Societatea cu controlul general al acordurilor relative la comerțul de femei și copii, al traficului de opium și alte toxice vătămătoare;

d/ însărcinează Societatea cu controlul general al comerțului de arme și de munițiuni cu țările unde controlul acestui comerț este indispensabil interesului comun;

e/ vor lua dispozițiunile necesare pentru a asigura garantarea și menținerea libertății comunicațiunilor și tranzitului, precum și un echitabil tratament pentru comerțul tuturilor membrilor Societății, rămânând bine înțelese că nevoile speciale ale regiunilor devastate în timpul războiului din 1914—1918 vor trebui să fie luate în considerare;

f/ își vor da silința de a lua măsuri de ordin internațional, pentru a preveni și combate boalele.

ARTICOLUL 24

Toate biourile internaționale anterior înființate prin tractate colective vor fi, sub rezerva consimțământului Părților, puse sub autoritatea

Societății. Oricari alte biurouri internaționale și orice comisiuni pentru reglementarea afacerilor de interes internațional, cari vor fi create ulterior, vor fi puse sub autoritatea Societății.

Pentru orice chestiuni de interes internațional, stabilite prin convențiuni generale, dar ne-supuse controlului unor comisiuni sau biurouri internaționale, Secretariatul Societății va trebui, dacă Părțile o cer și dacă Consiliul consimte, să adune și să distribue toate informațiunile folositoare și să dea tot ajutorul necesar sau dorit.

Consiliul poate decide ca printre cheltuelile Secretariatului să intre și acelea ale oricărui biurou sau comisiune puse sub autoritatea Societății.

ARTICOLUL 25

Membrii Societății își iau îndatorirea de a încuraja și favoriza înființarea și cooperarea organizațiunilor voluntare naționale ale Crucii Roșii, autorizate în regulă, cari au de obiect îndreptarea sănătății, apărarea preventivă în contra boalei și alinarea suferinței în lume.

ARTICOLUL 26

Modificările Pactului de față vor intra în vigoare din momentul ratificării lor de către Membrii Societății, ai cărei Reprezentanți compun Consiliul, și de către majoritatea acelor ai căror Reprezentanți formează Adunarea.

Oricare Membru al Societății este liber a nu primi amendamentele aduse Pactului, în care caz el încetează de a mai face parte din Societate.

Anexă

I. Membrii originari ai Societății Națiunilor semnatare ale Tractatului de Pace

Statele-Unite ale Americii.	Haiti.
Belgia.	Hedjaz.
Bolivia.	Honduras.
Brazilia.	Italia.
Imperiul Britanic.	Japonia.
Canada.	Liberia.
Australia.	Nicaragua.
Africa de Sud.	Panamă.
Noua-Zelandă.	Peru.
India.	Polonia.
China.	Portugalia.
Cuba.	România.
Equator.	Statul Serb - Croat - Sloven.
Franța.	Siam.
Grecia.	Ceho-Slovacia.
Guatemala.	Uruguay.

State invitate a adera la Pact

Argentina.	Țările-de-Jos.
Chili.	Persia.
Columbia.	Salvador.
Danemarca.	Suedia.
Spania.	Elveția.
Norvegia.	Venezuela.
Paraguay.	

II. Primul Secretar General al Societății Națiunilor

Onorabilul Sir James Eric Drummond, K. C. M., G. C. B.

PARTEA II

FRUNTARIILE UNGARIEI

ARTICOLUL 27

Fruntariile Ungariei vor fi fixate după cum urmează :

(A se vedea harta anexată).

1° Cu Austria :

dela un punct ce se va stabili la aproximativ un kilometru la Vest de Antonienhof (Est de Kittsee), punct comun celor trei frontiere ale Ungariei, Austriei, Ceho-Slovachiei, spre Sud și până la cota 115 situată la aproximativ 8 kilometri la Sud-Vest de Saint-Johann ;

o linie de determinat pe teren, lăsând în întregime pe teritoriul ungar linia ferată Karlburg-Csorna și trecând spre Vest de Kr. Jahrsdorf și de Wüst-Sommerein și la Est de Kittsee, D. Jahrsdorf, Nickelsdorf și de Andau ;

de acolo, spre Vest și până la un punct de ales pe malul meridional al lui Neusiedler See între Holling și Hideszeg ;

o linie de determinat pe teren, trecând la Sud de Pamhagen, lăsând în Ungaria întreg canalul Einser precum și linia ferată secundară ducând spre Nord-Vest plecând de la stațiunea Mexiko, traversând Neusiedler See și trecând la Sud de insula pe care se găsește cota 117 ;

de acolo, spre Sud și până la cota 265 (Kamenje) la aproximativ 2 kilometri la Sud-Est de Nikitsch ;

o linie de determinat pe teren, trecând la Est de Zinkendorf și de Nikitsch și la Vest de Nemet, Pereszteg și de Kövesd ;

de acolo, spre Sud-Vest și până la cota 883 (Trott Kö) la aproximativ 9 kilometri la Sud-Vest de Köszeg ;

o linie de determinat pe teren, trecând la Sud-Est de Locsmand, Olmod și de Liebing și la Nord-

Vest de Köszeg și de drumul ducând dela această din urmă localitate la Salamonfa;

de acolo, spre Sud și până la cota 234 aproximativ 7 kilometri la Nord-Nord-Est de Pinkamindszent;

o linie de determinat pe teren, trecând la Est de Rohonc și de Nagynarda și la Vest de Butsching și de Dozmat, apoi prin cotele 273, 260 și 241;

de acolo, într-o direcțiune generală spre Sud-Vest și până la cota 353 la aproximativ 6 kilometri la Nord-Nord-Est de Szt-Gotthard;

o linie de determinat pe teren, trecând între Nagysaroslak și Pinkamindszent, la Sud de satele Kuraesfa, Nemetbükkös și Zsamand, apoi prin cota 323 (Hochkogel);

de acolo, spre Sud-Vest și până la un punct de determinat pe linia de delimitare a apelor între basipurile Raba (Raab) și Mur la aproximativ 2 kilometri la Est de Toka, punct comun celor trei frontarii ale Austriei, Ungariei și Statului Sârb-Croat-Sloven;

o linie de determinat pe teren, trecând la Est de satele Babakeresztur, Nemetlak și Nagyfalva și la Vest de drumul Radkersburg-Szt Gotthard și prin cota 353 (Janke B.);

2° Cu Statul Sârb-Croat-Sloven:

dela punctul mai sus stabilit, spre Sud și până la cota 313 la 10 kilometri aproximativ la Sud de Szt Gotthard;

o linie de determinat pe teren, urmând în direcțiune generală linia despărțind basipurile Raba la Nord și Mur la Sud;

de acolo, până la Sud și până la cota 295 (la aproximativ 16 kilometri la Nord-Est de Muraszombat);

o linie de determinat pe teren, trecând la Est de localitățile Nagydolany, Orihodos împreună cu stațiunea sa de cale ferată, Kapornak, Domonkosfa și Kisszerdahely și la Vest de Kotormany și de Szomorocz și prin cotele 319 și 291;

de acolo, spre Sud-Est și până la cota 209 la aproximativ 3 kilometri la Vest de Nemesnep;

o linie de determinat pe teren, urmând în direcțiune generală linia despărțind basipurile Nemensnepi la Nord și Kebele la Sud;

de acolo, spre Sud-Sud-Est și până la un punct R de ales pe Lendva la Sud de cota 265;

o linie de determinat pe teren, trecând la Est de localitățile Koteleszentmarton, Zsitkőcz, Göntherhaza, Hidveg, Csento, Pincez, și la Vest de Lendvajakabfa, Bödehaza, Gaborjanhaza, Dedes, Lendva-Ujfalu;

de acolo, spre Sud-Est:

cursul râului Lendva în jos;

apoi, cursul râului Murs în jos;

apoi, până la întâlnirea ei cu vechea limită între Ungaria și Croația-Slavonia, la aproximativ 1 kilometru 500 în sus de podul de cale ferată dela Gyekenyes la Koproneza;

cursul râului Drau (Drave) în jos;

de acolo, spre Sud-Est și până la un punct de ales la aproximativ 9 kilometri la Est de Miholjacs-dolnji;

vechiul hotar administrativ între Ungaria și Croația-Slavonia, rectificat astfel încât să lase în întregime pe teritoriul ungar linia ferată dela Gyekenyes la Bares, inclusiv stațiunea Gola;

de acolo, spre Est și până la cota 93 la aproximativ 3 kilometri la Sud-Vest de Baranyavar;

o linie de determinat pe teren, trecând la Nord de localitățile Torjancz, Lőcs și Benge și la Sud de Kassad, Beremend împreună cu stațiunea sa de cale ferată și Hlocska;

de acolo, spre Nord-Est și până la un punct al cursului Dunărei, de ales pe teren la aproximativ 8 kilometri la Nord de cota 169 (Kiskőszeg);

o linie de determinat pe teren, trecând la Vest de Baranyavar, Főherceglak, lăsând Statului Sârb-Croat-Sloven calea ferată, reușind aceste două localități cu bifurcația imediată la Nord de Baranyavar și Dalyok, și la Est de Ivan Darda, Sarok, Udvar și Izabellaföld (împreună cu calea sa ferată);

de acolo, spre Est-Nord-Est și până la un punct al cursului râului Kigyos la aproximativ 3 kilometri la Est-Sud-Est de stațiunea Bacsmaaras;

o linie de determinat pe teren, trecând între localitățile Herczegszanto și Bereg, urmând apoi în direcțiune generală cursul râului Kigyos, dar făcând o curbă la Nord de Rigyicza;

de acolo, spre Est-Nord-Est și până la un punct de ales pe brațul mort al Tisei (Theiss) la aproximativ 5 $\frac{1}{2}$ kilometri la Est Nord-Est de stațiunea Horgos;

o linie de determinat pe teren, trecând la Sud de Kun-Baja, tăind calea ferată dela Szabadka la Bacsalmas la aproximativ 1 $\frac{1}{2}$ kilometri la Est de stațiunea Csikéria, tăind calea ferată dela Szabadka la Kiskunhalas la aproximativ 3 kilometri la Sud de stațiunea Kelebia și trecând la Nord de Horgos și de stațiunea sa și la Sud de Rőszke-Szentmihálytelek;

de acolo, spre Sud-Est și până la Tisa;

linia mediană a brațului mort;

de acolo, spre amonte pe o distanță de aproximativ 5 kilometri și până la un punct de ales pe teren: cursul Tisei;

de acolo, într-o direcțiune generală spre Est și până la un punct de ales pe teren la aproximativ 4 kilometri la Sud-Vest de stațiunea Kiszombor, aproximativ la Est-Sud-Est de cota 84 și la Sud-

Sud-Vest de cota 83, acest punct fiind punctul comun celor trei fruntarii, a României, Ungariei și a Statului sârb-croat-sloven :

o linie de determinat pe teren, trecând între localitățile Gyala și Oszentivan și între Obel și Kübekhaza.

3° Cu România :

Dela punctul mai sus definit, spre Est-Nord-Est și până la un punct de ales pe râul Maros la aproximativ 3 kilometri 500 în amonte de podul căiei ferate dela Mako la Szeged :

o linie de determinat pe teren :

de acolo, spre Sud-Est,

apoi spre Nord-Est și până la un punct de ales la aproximativ 1 kilometru la Sud de stațiunea Nagylah :

Cursul râului Maros spre amonte ;

de acolo, spre Nord-Est și până la esindul limitei administrative între comitatele Csanad și Arad la Nord-Nord-Vest de Nemetpereg :

o linie de determinat pe teren, trecând între Nagy'ak și stațiunea de cale ferată ;

de acolo, spre Est-Nord-Est și până la un punct de ales pe teren între localitățile Battonya și Tornya ;

această limită administrativă trecând la Nord de Nemetpereg și de Kispereg ;

de acolo și până la cota 123 (aproximativ 1 kilometru 200 la Est de Magosliget), punct comun celor trei fruntarii ale Ungariei, României și Cehoslovachiei (teritoriul rutean) :

o linie de determinat pe teren, trecând la Vest de Nagymarjas, Kisvarjas și Nagyratos, la Est de Dombegyház, Keveermes și de Elek, la Vest de Ottlaka, Nagy-Pel, Gyula Varsand, Ant și Illye, la Est de Gyula, Gyula-Vari și Kötégán, tăind calea ferată dela Nagyszalonta la Gyula la aproximativ 12 kilometri de Nagyszalonta și între cele două bifurcațiuni pe care le formează încrucișarea acestei căi ferate cu calea ferată dela Szeghalom la Erdőgyarak ; trecând la Est de Mebkerék, la Vest de Nagyszalonta și de Marczihaza, la Est de Geszt, la Vest de Atyas, Olah-Szt-Miklos și de Rojt, la Est de Ugra și de Harsany, la Vest de Körösszeg și de Körös-Tarjan, la Est de Szakal și de Bereck-Böszörmeny, la Vest de Bors, la Est de Artand, la Vest Nagy-Szanto, la Est de Nagy-Kereki, la Vest de Pelbarthida și de Bihardioszeg, la Est de Kis-Marja, la Vest de Csokaly, la Est de Nagyleta și de Almosd, la Vest de Er-Selind, la Est de Bagamer, la Vest de Er-Kenez și de Ermihiyfalva, la Est de Szt-György-Abrany și de Peneszk, la Vest de Szamiszlo, Bere-Csomaköz, Feny, Csanalos, Börvely și de Domahida, la Est de Vallaj, la Vest de Csenger-Bagos și de Ovari, la Est de Csenger-

Ujfalu, la Vest de Dara, la Est de Csenger și de Komlod-Totfalu, la Vest de Pete, la Est de Nagy-Gecz, la Vest de Szaraz-Berek, la Est de Mehtelek, Garboloz și de Nagy-Hodos, la Vest de Fertös-Almas, la Est de Kis-Hodos, la Vest de Nagy-Palad, la Est de Kis-Palad și de Magosliget.

4° Cu Cehoslovachia :

Dela cota 123 mai sus descrisă, spre Nord-Vest și până la un punct de fixat pe cursul râului Batar la aproximativ 1 kilometru la Est de Magosliget :

o linie de determinat pe teren ;

de acolo, cursul râului Batar în jos ;

de acolo și până la un punct de ales în jos de Badalo și aproape de acest sat :

cursul Tisei în jos ;

de acolo, spre Nord-Nord-Vest și până la un punct de ales pe teren la Nord-Est de Darocz :

o linie de determinat pe teren, lăsând în teritoriul rutean al Statului Cehoslovac localitățile Badalo, Csoma-Macsola, Asztely și De la, și în teritoriul ungar localitățile Bereg-Surany și Darocz ;

de acolo, spre Nord-Vest și până la confluența râului Fekete Viz, cu râul Csaronda :

o linie de determinat pe teren, trecând prin cota 179, lăsând în teritoriul rutean localitățile Mezö Kaszony, Lonyay Tn., Degenfeld Tn., Hetgen, Horvarthi Tn., Komjathy Tn. ; și în teritoriul ungar localitățile Kerek Gorond Tn., Berki Tn. și Barabas ;

de acolo, până la un punct de ales pe teren în amonte de linia administrativă între comitatele Szabolcs și Bereg :

cursul râului Csaronda în jos ;

de acolo, spre Vest și până la punctul unde limita mai sus menționată, venind despre malul drept, taie cursul Tisei :

o linie de determinat pe teren ;

de acolo, în jos și până la un punct de ales pe teren la Est-Sud-Est de Tarkany :

cursul Tisei ;

de acolo, în direcțiune generală spre Vest și până la un punct al cursului râului Ronyva la aproximativ 3 kilometri 700 la Nord de podul între orașul și gara Satoralja-Ujhely :

o linie de determinat pe teren, lăsând Cehoslovachiei localitățile Tarkany, Perbenyik, Orös, Kis-Kövesd, Bodrog-Szerdahely, Bodrog-Szog și Borsi, și Ungariei localitățile Damoc, Laca, Rosvagy, Pacin, Karos, Felső-Berecki, traversând râul Bodrog și tăind triunghiul de căi ferate la Sud-Est de Satoralja-Ujhely, trecând la Est de acest oraș, astfel încât să lase în teritoriul cehoslovac întreaga cale ferată Kassa-Csap :

de acolo în amonte și până la un punct situat aproape de cota 125 la aproximativ 1 kilometru 500 la Sud de Alsomihaly :

cursul râului Ronyva :

de acolo, spre Nord-Vest și până la un punct al cursului râului Hernad la înălțimea cotei 167, situată pe malul drept la Sud-Vest de Abaujnadasd :

o linie de determinat pe teren, urmând în direcțiune generală linia de despărțire a apelor între bazinele râului Ronyva la Est și al râului Bozsza la Vest, dar trecând la aproximativ 2 kilometri la Est de Pusztafalu, îndreptându-se la cota 896 spre Sud-Vest, fiind la cota 424 șoseaua Kassa-Satoralja și trecând la Sud de Abaujnadasd ;

de acolo, în aval și până la un punct de ales pe teren la aproximativ 1 kilometru 500 la Sud-Vest de Abaujvar :

cursul râului Hernad ;

de acolo, spre Vest și până la cota 330 la aproximativ 1 kilometru 500 la Sud-Sud-Vest de Pereny :

o linie de determinat pe teren, lăsând Cehoslovaciei localitățile Mizlecznemeti și Pereny ; și Ungariei Tornyošnemeti ;

de acolo, spre Vest și până la cota 291 la aproximativ 3 kilometri 500 la Sud-Est de Janok :

linia de despărțire a apelor între bazinele râului Bodva la Nord și râului Rakacza la Sud, lăsând însă pe teritoriul ungar drumul de pe creasta la Sud-Est de Buzita ;

de acolo, spre Vest-Nord-Vest și până la cota 431 la aproximativ 3 kilometri la Sud-Vest de Torna :

o linie de determinat pe teren, lăsând Cehoslovaciei localitățile Janok, Tornahorvati și Bodvavendégi, și Ungariei localitățile Tornaszentjakab și Hidvegaro ;

de acolo, spre Sud-Vest și până la cota 365 la aproximativ 12 kilometri la Sud-Sud-Est de Pelsöcz :

o linie de determinat pe teren, trecând prin cotele 601, 381 (pe șoseaua Rozsnyo-Edeleny), 557 și 502 ;

de acolo, spre Sud-Sud-Vest și până la cota 305, la aproximativ 7 kilometri la Nord-Vest de Pultnok :

linia de despărțire a apelor între bazinele râurilor Sajo la Vest și Szuha și Kelemeri la Est ;

de acolo, spre Sud-Sud-Vest și până la cota 278, la Sud de confluența râurilor Sajo și Rima :

o linie de determinat pe teren, trasă în așa fel încât să lase Ungariei gara Baureve, permițând însă la nevoie construirea pe teritoriul Cehoslovac al unei racordări între cele două linii ferate dela Pelsöcz și dela Losonez ;

de acolo, spre Sud-Vest și până la cota 485 la

aproximativ 10 kilometri de Est-Nord-Est de Salgo-tarjan :

o linie de determinat pe teren, urmând în direcțiune generală linia de despărțire a apelor între bazinele râurilor Rima la Nord și Hanguy și Tarna la Sud ;

de acolo, spre Vest-Nord-Vest și până la cota 727 :

o linie de determinat pe teren, lăsând Ungariei localitățile și minele Zagyya-Rona și Salgo și trecând la Sud de stațiunea Somos-Ujfalu ;

de acolo, spre Nord-Vest și până la cota 391 la aproximativ 7 kilometri la Est de Litke :

o linie urmând în direcțiunea generală creasta limitând la Nord-Est bazinele râului Dobrođa și trecând prin cota 446 ;

de acolo, spre Nord-Vest și până la un punct de ales pe cursul râului Eipel (Ipoly) la aproximativ 1 kilometru 500 la Nord-Est de Tarnocz :

o linie de determinat pe teren, trecând prin cota 312 și între Tarnocz și Kalonda ;

de acolo, spre Sud-Vest și până la un punct de ales pe cotul format de râul Eipel la aproximativ 1 kilometru la Sud de Tesmag ;

cursul râului Eipel în aval ;

de acolo, spre Vest și până la un punct de ales pe cursul râului Eipel la aproximativ 1 kilometru la Vest de Tesa :

o linie de determinat pe teren, în așa mod încât să treacă la Sud de stațiunea Ipolysag și să lase în întregime pe teritoriul Cehoslovac calea ferată dela Ipolysag la Csata, precum și ramificațiunea spre Korpona (Karpfen), lăsând însă Ungariei localitățile Barneceze și Tesa ;

de acolo, spre Sud și până la confluența sa cu Dunărea :

cursul râului Eipel în aval ;

de acolo, în amonte și până la un punct de fixat la aproximativ 2 kilometri la Est de Antonienhof (Est de Kittsee) :

cursul principal de navigațiune al Dunărei ;

de acolo, spre Vest și până la un punct de ales pe teren la aproximativ 1 kilometru la Vest de Antonienhof (Est de Kittsee), punct comun celor trei fruntarii ale Austriei, Ungariei și Cehoslovaciei ;

o linie de determinat pe teren.

ARTICOLUL 28

Fruntariile descrise prin Tratatul de față sunt indicate pentru părțile lor definite, pe o hartă la scara 1/4.000.000, anexată la Tratatul de față. În caz de divergență între text și hartă, textul va avea precădere.

ARTICOLUL 29

Aceste fruntarii vor fi trase pe teren de către Comisiuni de delimitare, a căror compunere este

fixată prin Tractatul de faţă sau va fi fixată printr'un Tractat între Principalele Puteri aliato şi asociate şi Statele interesate sau unul din ele.

Ele vor avea deplină putere, nu numai pentru determinarea fracţiunilor definite sub numele de «linie de determinat pe teren», dar şi pentru revizuirea fracţiunilor definite prin linii administrative în cazul când unul din Statele interesate face cerere şi Comisiunea aprobă oportunitatea (afară de fruntariile internaţionale în fiinţă în August 1914, pentru cari rolul Comisiunilor se va mărgini la restabilirea stâlpilor sau movilelor de fruntarie). Ele îşi vor da silinţa, în aceste două cazuri, de a urmă cât mai de aproape indicaţiunile date în Tractate, ţinând seamă pe cât posibil de hotarele administrative şi de interesele economice locale.

Deciziunile Comisiunilor vor fi luate cu majoritate de voturi şi vor fi obligatorii pentru părţile interesate.

Cheltuelile Comisiunilor de delimitare vor cădea, în părţi egale, în sarcina celor două State interesate.

ARTICOLUL 30

În ce priveşte fruntariile definite printr'un curs de apă, termenii «curs» sau «şenal» întrebuiţi în descrierile Tractatului de faţă, înseamnă: de o parte, pentru fluviile nenavigabile, linia mediană a cursului apei sau a braţului său principal, şi de altă parte, pentru fluviile navigabile, linia mediană a şenalului principal de navigaţie. Cu toate acestea, va aparţine Comisiunilor de delimitare, prevăzute prin Tractatul de faţă, de a specifica dacă linia de fruntarie va urma, în deplasările ei eventuale, cursul sau şenalul astfel definit, sau dacă ea va fi determinată în mod definitiv prin poziţiunea cursului sau a şenalului, în momentul punerii în vigoare a Tractatului de faţă.

ARTICOLUL 31

Statele interesate se obligă să dea Comisiunilor toate documentele necesare pentru lucrările lor, în special copii autentice depe procesele-verbale de delimitare a actualelor sau vechilor fruntarii, toate hărţile existente pe scară mare, datele geodesice, ridicările executate şi nepublicate, informaţiunile despre schimbările cursurilor apelor formând fruntariile.

Ele se mai obligă să invite autorităţile locale ca să comunice Comisiunilor toate documentele în special planurile, cadastrale şi registrele funciare, şi de a le da, la cererea lor, toate desluşirile cu privire la proprietatea, la curentele economice şi alte informaţiuni necesare.

ARTICOLUL 32

Statele interesate se obligă să dea ajutorul lor comisiunilor de delimitare, fie direct, fie prin mijlocirea autorităţilor locale, pentru tot ce priveşte transportul, găzduirea, lucrătorii, (*main d'œuvre*) materialele (stâlpi, semne de fruntarie) necesare pentru îndeplinirea misiunii lor.

ARTICOLUL 33

Diversele state interesate se obligă a lua măsuri pentru respectarea reperurilor trigonometrice, semnelor stâlpilor şi movilelor de fruntarie aşezate de comisiune.

ARTICOLUL 34

Movilele de fruntarii vor fi astfel aşezate încât să se vadă una dela alta; ele vor fi numerotate, iar locul şi numărul lor vor fi înscrise pe un document cartografic.

ARTICOLUL 35

Procesele-verbale definitive de delimitare, hărţile şi documentele anexate vor fi întocmite în triplu original, din cari două vor fi transmise Guvernelor statelor limitrofe, şi al treilea va fi transmis Guvernului Republicii franceze, care va libera copii autentice Puterilor semnatare ale Tractatului de faţă.

PARTEA III

CLAUZE POLITICE EUROPENE

SECŢIUNEA I

Italia

ARTICOLUL 36

Ungaria renunţă, în ceea ce o priveşte, în favoarea Italiei, la toate drepturile şi titlurile ce ar putea avea asupra teritoriilor vechii monarhii austro-ungare, recunoscute ca făcând parte din Italia, conform articolului 36, alineatul 1 al Tractatului de pace încheiat la 10 Septembrie 1919 dintre Puterile aliato şi asociate şi Austria.

ARTICOLUL 37

Nici o sumă nu va fi datorită de Italia pentru intrarea sa în posesiunea clădirii «Palazzo-Venezia» din Roma.

ARTICOLUL 38

Ungaria va restitui Italiei, într'un termen de trei luni, toate vagoanele aparținând căilor ferate italiene cari, înainte de începutul războiului, trecuseră în Austria și cari se găsesc actualmente în Ungaria.

ARTICOLUL 39

Prin derogare dela articolul 252, partea X (Clauze economice), persoanele având reședința obișnuită în teritoriile fostei monarhii austro-ungare încorporate la Italia conform articolului 36 alin. 1 din Tratatul de Pace cu Austria și cari în cursul războiului se găseau afară din teritoriile fostei monarhii austro-ungare sau fuseseră închise în internate sau evacuate, se vor bucura în mod integral de dispozițiunile prevăzute la articolele 235 și 236, partea X (Clauze economice).

ARTICOLUL 40

1° Hotărârile date în materie civilă și comercială dela 4 August 1914 încoace, de către tribunalele teritoriilor încorporate Italiei, conform articolului 36 alin. 1 din Tratatul de pace cu Austria, între locuitorii ziselor teritorii și alți supuși (*ressortissants*) ai fostului imperiu al Austriei, sau între locuitorii sus ziși și supuși Puterilor aliate ale monarhiei austro-ungare, nu vor fi executorii decât după *exequaturul* pronunțat de noul tribunal corespunzător al teritoriilor în chestiune.

2° Toate hotărârile date dela 4 August 1914 încoace, pentru crime sau delictе politice, de către autoritățile judiciare ale fostei monarhii austro-ungare contra supușilor italieni, inclusiv acei cari vor fi dobândit naționalitatea italiană în virtutea Tratatului de față, vor fi socotite nule.

SECȚIUNEA II

Statul Serbo-Croato-Sloven

ARTICOLUL 41

Ungaria recunoaște, precum au făcut-o deja Puterile aliate și asociate, deplina independență a Statului serbo-croato-sloven.

ARTICOLUL 42

Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Statului serbo-croato-sloven, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii austro-ungare situate dincolo de fruntariile Ungariei, astfel precum sunt descrise la articolul 27, Partea II (Frunтариile Ungariei), și recunoscute ca

făcând parte din Statul serbo-croato-sloven, prin Tratatul de față, sau prin orice alte Tractate încheiate în vederea regulării afacerilor actuale.

ARTICOLUL 43

O comisiune compusă din șapte membri, dintre cari cinci vor fi numiți de către Principalele Puteri aliate și asociate, unul de Statul serbo-croato-sloven și unul de Ungaria, se va constitui în cursul celor cincisprezece zile dela punerea în vigoare a Tratatului de față, pentru a fixa la fața locului trasul liniei de fruntarie descrisă la articolul 27—2°, Partea II (Frunтариile Ungariei).

ARTICOLUL 44

Statul serbo-croato-sloven recunoaște și confirmă față de Ungaria angajamentul de a consimți la inserțiunea într'un Tratat cu Principalele Puteri aliate și asociate a dispozițiunilor ce aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti în Statul serbo-croato-sloven interesele locuitorilor cari se deosebesc prin rasă, limbă sau religie de majoritatea populațiunii, precum și pentru a proteja libertatea transitului și a aplica un regim echitabil comerțului celorlalte națiuni.

Proporția și natura sarcinilor financiare ale Ungariei, pe cari Statul serbo-croato-sloven va avea să le ia pe seama sa pentru teritoriul pus sub a sa suveranitate, se vor fixa conform articolului 186, partea IX (Clauze financiare), al Tratatului de față.

Convențiuni ulterioare vor regula toate chestiunile cari n'ar fi regulate prin Tratatul de față și cari ar putea lua naștere din cesiunea ziselui teritoriu.

SECȚIUNEA III

România

ARTICOLUL 45

Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea României, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii austro-ungare situate dincolo de fruntariile Ungariei, astfel cum sunt fixate la articolul 27, Partea II (Frunтариile Ungariei) și recunoscute prin prezentul Tratat sau prin orice alte Tractate încheiate în scop de a regula afacerile actuale, ca făcând parte din România.

ARTICOLUL 46

O comisiune compusă din șapte membri, din cari cinci vor fi numiți de principalele Puteri aliate și asociate, unul de România și unul de Ungaria, se va constitui în cursul celor 15 zile dela

punerea în vigoare a Tratatului de față pentru a fixa la fața locului traseul liniei de frontieră descrisă la articolul 27—3°, Partea II (Fruntariile Ungariei).

ARTICOLUL 47

România recunoaște și confirmă față de Ungaria angajamentul de a consimți la inserțiunea întru Tratat cu Principalele Puteri aliate și asociate a unor dispozițiuni pe cari aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti în România interesele locuitorilor ce se deosebesc prin rassa, limbă sau religie de majoritatea populațiunii, precum și pentru a ocroti libertatea transitului și a aplică un regim echitabil comerțului celorlalte națiuni.

Proporția și natura sarcinilor financiare ale Ungariei pe cari România va avea să le ia pe seama sa pentru teritoriul pus sub suveranitatea ei vor fi fixate conform cu articolul 186, Partea IX (Clauze financiare), a Tratatului de față.

Convențiuni ulterioare vor regulă toate chestiunile cari n'ar fi regulate prin Tratatul de față și cari ar putea lua naștere din cesiunea zisului teritoriu.

SECȚIUNEA IV

Statul Ceho-Slovac

ARTICOLUL 48

Ungaria recunoaște, precum a făcut-o deja Puterile aliate și asociate, deplina independență a Statului ceho-slovac, care va cuprinde și teritoriul autonom al Rutenilor dela Sudul Carpaților.

ARTICOLUL 49

Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Statului ceho-slovac, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii austro-ungare, situate dincolo de fruntariile Ungariei, astfel precum sunt fixate la articolul 27, Partea II (Fruntariile Ungariei) și recunoscute prin Tratatul de față, sau prin orice alte Tractate încheiate, în scop de a regulă afacerile actuale, ca făcând parte din Statul ceho-slovac.

ARTICOLUL 50

O comisiune compusă din șapte membri, din cari cinci vor fi numiți de principalele Puteri aliate și asociate, unul de Statul ceho-slovac și unul de Ungaria, se va constitui în cursul celor cincisprezece zile dela punerea în vigoare a Tratatului de față pentru a fixa la fața locului traseul liniei de

fruntarie descrisă la articolul 27—4°, Partea II (Fruntariile Ungariei).

ARTICOLUL 51

Statul ceho-slovac se obligă a nu ridica nici o lucrare militară pe partea teritoriului său care este situată pe malul drept al Dunărei, la Sud de Bratislava (Presbourg).

ARTICOLUL 52

Proporția și natura sarcinilor financiare ale Ungariei pe cari Statul ceho-slovac le va avea pe seama sa pentru teritoriul pus sub a sa suveranitate, se vor fixa conform cu articolul 186, Partea IX (Clauze financiare), a Tratatului de față.

Convențiuni ulterioare vor regulă toate chestiunile cari n'ar fi regulate prin Tratatul de față și cari ar putea lua naștere din cesiunea zisului teritoriu.

SECȚIUNEA V

F i u m e

ARTICOLUL 53

Ungaria renunță la toate drepturile și titlurile asupra orașului Fiume și a teritoriilor alăturate aparținând fostului regat al Ungariei și cuprinse în hotarele cari vor fi fixate ulterior.

Ungaria se obligă să recunoască stipulațiunile cari vor interveni relativ la aceste teritorii, în special în ceea ce privește naționalitatea locuitorilor, în Tractatele destinate a regulă afacerile actuale.

SECȚIUNEA VI

Protecția minorităților

ARTICOLUL 54

Ungaria se obligă ca stipulațiunile conținute în secțiunea de față să fie recunoscute ca legi fundamentale, astfel ca nici o lege, nici un regulament și nici un act oficial să nu fie în contradicție sau în opozițiune cu aceste stipulațiuni și ca nici o lege, nici un regulament și nici un act oficial să nu aibă precădere față de ele.

ARTICOLUL 55

Ungaria se obligă să acorde tuturor locuitorilor Ungariei, fără deosebire de naștere, de naționalitate, de limbă, de rassa sau de religie, deplina și întreaga protecțiune a vieții și libertății lor.

Toți locuitorii Ungariei vor avea dreptul la liberul exercițiu, atât public cât și privat, al oricărei credințe, religii sau confesiuni, a căror

practicare nu va fi incompatibilă cu ordinea publică și cu bunele moravuri.

ARTICOLUL 56

Ungaria recunoaște ca supuși (*ressortissants*) unguri, deplin drept și fără nici o formalitate, toate persoanele având indigenatul (*pertinenza*) pe teritoriul ungar la data punerii în vigoare a Tratatului de față și cari nu sunt supuși ai unui alt Stat.

ARTICOLUL 57

Naționalitatea ungară va fi obținută deplin drept, prin singurul fapt al nașterii pe teritoriul ungar, de orice persoană care nu poate prin naștere invoca vreo altă naționalitate.

ARTICOLUL 58

Toți supuși (*ressortissants*) ungari vor fi egali înaintea legii și se vor bucura de aceleași drepturi civile și politice fără deosebire de rasă, de limbă sau de religie.

Deosebirea de religie, de credință sau de confesiune nu va trebui să păgubească pe nici un supus (*ressortissant*) ungar în ceea ce privește folosința drepturilor civile și politice, în special pentru admiterea în slujbe publice, funcțiuni și onoruri sau pentru exercitarea diferitelor profesii și industrii.

Nu se va impune nici o restricțiune contra liberei întreprinderi pentru orice supus (*ressortissant*) ungar a unei limbi oarecare, fie în relațiile private sau de comerț, fie în materie de religie, de presă sau de publicațiuni de orice natură, fie în adunările publice.

Cu toată stabilirea de către Guvernul ungar a unei limbi oficiale, se vor acorda înlesniri convenite supușilor (*ressortissants*) unguri de altă limbă decât cea ungară, pentru întreprinderea limbii lor, fie oral, fie în scris, înaintea tribunalelor.

Supușii unguri aparținând minorităților etnice, de religie sau de limbă, se vor bucura de același tratament și de aceleași garanții în drept și în fapt ca și ceilalți supuși (*ressortissants*) unguri. Ei vor avea în special un drept egal de a înființa, conduce și controla, pe cheltueala lor, instituțiuni de binefacere, religioase sau sociale, școli și alte așezăminte de educațiune, cu dreptul de a se folosi în ele în mod liber de propria lor limbă și de a exercita în mod liber religiea lor.

ARTICOLUL 59

În materia de învățământ public, Guvernul ungar va acorda, în orașele și districtele unde lo-

cuește o proporție considerabilă de supuși (*ressortissants*) unguri de altă limbă decât limba ungară, înlesniri convenite spre a asigura ca în școlile primare instrucția să fie dată în limba lor proprie copiilor acestor supuși (*ressortissants*) unguri. Această stipulațiune nu va împiedica Guvernul ungar de a face obligator învățământul limbei ungare în zisele școli.

În orașele și districtele unde locuiește o proporție considerabilă de supuși (*ressortissants*) unguri cari aparțin minorităților etnice, de religie sau de limbă, se va asigura acestor minorități o parte echitabilă în folosința și distribuția sumelor, ce ar putea fi atribuite din fondurile publice prin bugetul Statului, bugetele municipale sau altele, pentru scopuri de educațiune, de religie sau de caritate.

ARTICOLUL 60

Ungaria consimte ca, în măsura în care stipulațiunile articolelor precedente ale secțiunii de față ating persoane, cari aparțin minorităților de rasă, de religie sau de limbă, aceste stipulațiuni să constituie obligațiuni de interes internațional și să fie puse sub garanția Societății Națiunilor. Ele nu vor putea fi modificate fără consimțământul majorității Consiliului Societății Națiunilor. Puterile aliate și asociate reprezentate în Consiliu se obligă respectiv să nu refuze consimțământul lor la orice modificare a ziselor articole, cari ar fi aprobate în forma convenită de o majoritate a Consiliului Societății Națiunilor.

Ungaria consimte ca fiecare membru al Consiliului Societății Națiunilor să aibă dreptul de a semnală atențiunii Consiliului orice infracțiune sau primejdie de infracțiune la oricare din aceste obligațiuni, și ca Consiliul să poată proceda în așa chip și să dea verice instrucțiuni ce ar părea mai nimerite și mai eficace, după împrejurări.

Ungaria mai consimte ca în caz de divergență de opinie asupra unor chestiuni de drept sau de fapt cu privire la aceste articole, între Guvernul ungar și una din Principalele Puteri aliate și asociate, sau oricare altă Putere, care ar fi membră a Consiliului Societății Națiunilor, această divergență să fie considerată ca un diferend cu caracter internațional conform cu termenii articolului 14 al Pactului Societății Națiunilor. Guvernul ungar consimte ca orice diferend de acest soi, dacă cealaltă parte o cere, să fie deferit Curții permanente de justiție internațională. Decizia Curții permanente va fi fără apel și va avea aceeași putere și valoare ca și o deciziune dată în virtutea articolului 13 al Pactului.

SECȚIUNEA VII

Clauze cu privire la naționalitate

ARTICOLUL 61

Orice persoană având indigenatul (*pertinenza*) pe un teritoriu făcând parte anterior din teritoriile fostei monarhii austro-ungare, va dobândi, deplin drept și cu excluderea naționalității ungare, naționalitatea Statului ce exercită suveranitatea asupra zisului teritoriu.

ARTICOLUL 62

Contra dispozițiilor articolului 61, persoanele cari au obținut indigenatul după 1 Ianuarie 1910 într'un teritoriu transferat Statului sârb-croat-sloven sau Statului ceho-slovac, în virtutea Tratatului de față, nu vor dobândi naționalitatea sârb-croată-slovenă sau ceho-slovacă decât cu condițiunea de a obține autorizațiunea Statului sârb-croat-sloven sau Statului ceho-slovac, după cum va fi cazul.

Dacă autorizațiunea prevăzută la alineatul precedent nu este dată sau este refuzată, interesații vor dobândi deplin drept naționalitatea Statului ce exercită suveranitatea asupra teritoriului în care ei își aveau mai înainte indigenatul.

ARTICOLUL 63

Persoanele mai în vârstă de 18 ani, cari pierd naționalitatea lor ungară și dobândesc deplin drept o nouă naționalitate în virtutea articolului 61, vor avea facultatea, în cursul unei perioade de un an dela punerea în vigoare a Tratatului de față, să opteze pentru naționalitatea Statului în care aveau indigenatul lor mai înainte de a dobândi indigenatul în teritoriul transferat.

Opțiunea soțului atrage după sine pe aceea a soției și opțiunea părinților va atrage după sine pe aceea a copiilor mai mici de 18 ani.

Persoanele cari au exercitat dreptul de opțiune prevăzut mai sus, vor trebui, în cele 12 luni ce urmează, să-și mute domiciliul în Statul în favoarea căruia vor fi optat.

Ele vor fi libere să păstreze bunurile imobile ce posedă pe teritoriul celui alt Stat unde își aușese domiciliul mai înainte de opțiunea lor.

Ele vor putea lua cu ele bunurile mobile de orice natură, fără ca pentru aceasta să li se impue vreun drept sau vreo taxă, fie de ieșire, fie de intrare.

ARTICOLUL 64

Persoanele cari au indigenatul într'un teritoriu ce faceă parte din fosta monarhie austro-ungară, și cari se deosebesc acolo, prin rasă și limbă, de

majoritatea populațiunii, vor putea, în termen de 6 luni, cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, să opteze pentru Austria, Ungaria, Italia, Polonia, România, Statul serbo-croat-sloven sau Statul ceho-slovac, după cum majoritatea populațiunii de acolo va fi compusă din persoane vorbind aceeași limbă și având aceeași rasă ca ele. Dispozițiunile articolului 63, privitoare la exercițiul dreptului de opțiune, vor fi aplicabile exercițiului dreptului recunoscut prin articolul de față.

ARTICOLUL 65

Înaltele Părți contractante se obligă de a nu aduce nici o piedică la exercitarea dreptului de opțiune prevăzut de Tratatul de față sau de Tractatele încheiate între Puterile aliate și asociate și Germania, Austria sau Rusia, sau între zisele Puteri aliate și asociate însăși, și cari permit interesaților să dobândească orice altă naționalitate ce le-ar fi accesibilă.

ARTICOLUL 66

Femeile căsătorite vor urma condițiunea soților lor și copiii mai mici de 18 ani vor urma condițiunea părinților lor pentru tot ce privește aplicarea dispozițiilor secțiunii de față.

SECȚIUNEA VIII

Clauze politice cu privire la unele State ale Europei

1. Belgia

ARTICOLUL 67

Ungaria, recunoscând că Tractatele din 19 Aprilie 1839, cari hotărau înainte de război regimul Belgiei, nu mai corespund împrejurărilor actuale, consimte, în ceea ce o privește, la abrogarea acestor Tractate și se obligă de pe acum să recunoască și să observe toate convențiunile, oricari ar fi ele, pe cari Principalele Puteri aliate și asociate, sau unele dintre ele, le-ar încheia cu Guvernele Belgiei sau Țărilor-de-Jos, în scopul de a înlocui zisele Tractate din 1839. Dacă adesiunea sa formală la aceste convențiuni sau la unele din dispozițiunile lor ar fi cerută, Ungaria se obligă de pe acum de a o da.

2. Luxemburg

ARTICOLUL 68

Ungaria declară că consimte, în ceea ce o privește, la abrogarea regimului de neutralitate a Marelui Ducat al Luxemburgului și primește mai dinainte toate învoielile internaționale încheiate

de Puterile aliate și asociate cu privire la Marele Ducat.

3. Sleswig

ARTICOLUL 69

Ungaria declară că recunoaște, în ceea ce o privește, toate dispozițiunile încheiate de Puterile aliate și asociate cu Germania cu privire la teritoriile a căror pierdere fusese impusă Danemarcei prin Tratatul din 30 Octombrie 1864.

4. Turcia și Bulgaria

ARTICOLUL 70

Ungaria se obligă a recunoaște și a primi, în ceea ce o privește, toate învoielile pe cari Puterile aliate și asociate le vor încheia cu Turcia și cu Bulgaria cu privire la drepturile, interesele și privilegiile de orice fel, pe cari Ungaria sau supușii (*ressortissants*) unguri le-ar putea pretinde în Turcia sau în Bulgaria și cari nu fac obiectul dispozițiilor Tratatului de față.

5. Austria

ARTICOLUL 71

Ungaria renunță în favoarea Austriei la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostului regat al Ungariei, situate dincolo de fruntariile Ungariei, astfel după cum sunt fixate la articolul 27—1°, Partea II (fruntariile Ungariei).

O comisiune compusă din șapte membri, dintre cari cinci vor fi numiți de principalele Puteri aliate și asociate, unul de Ungaria și unul de Austria, va fi constituită în cele cincisprezece zile dela punerea în vigoare a Tratatului de față, pentru a fixa pe teren traseul liniei de frontieră prevăzut mai sus.

Naționalitatea locuitorilor teritoriilor prevăzute în prezentul articol va fi regulată conform dispozițiilor articolelor 61, 63—66.

6. Rusia și Statele Rusești

ARTICOLUL 72

1° Ungaria recunoaște și se obligă a respecta, ca permanentă și inalienabilă, independența tuturor teritoriilor ce făceau parte la 1 August 1914 din vechiul Imperiu al Rusiei.

Conform cu dispozițiunile conținute în articolul 193, Partea IX (clauze financiare), și articolul 227, Partea X (clauze economice), ale Tratatului de față, Ungaria recunoaște în mod definitiv, în ceea ce o privește, anularea Tratatelor dela Brest-Litovsk, precum și a tuturor tratatelor, învoielilor și convențiilor încheiate de

fostul guvern austro-ungar cu guvernul maximalist din Rusia.

Puterile aliate și asociate rezervă în mod expres drepturile Rusiei de a obține dela Ungaria toate restituirile și reparațiunile întemeiate pe principiile Tratatului de față.

2° Ungaria se obligă a recunoaște deplina valoare a tuturor Tratatelor sau învoielilor pe cari Puterile aliate și asociate ar încheia cu Statele ce s'au constituit sau se vor constitui, în total sau în parte, pe teritoriul fostului Imperiu al Rusiei, astfel precum există la 1 August 1914, și a recunoaște fruntariile acestor State, așa precum ele vor fi fixate.

SECȚIUNEA IX

Dispozițiuni generale

ARTICOLUL 73

Independența Ungariei este inalienabilă, atât timp cât Consiliul Societății Națiunilor n'a decis altfel. În consecință, Ungaria se obligă să se abțină, afară numai dacă are consimțământul zisului Consiliu, dela orice act ce ar putea compromite, în mod direct sau indirect și pe orice cale ar fi, independența sa în special și până la admiterea sa ca Membru al Societății Națiunilor, pe cale de participare la afacerile unei alte Puteri.

ARTICOLUL 74

Ungaria declară de pe acum că recunoaște și primește fruntariile Austriei, Bulgariei, Greciei, Poloniei, României, Statului serbo-croato-sloven și ale Statului ceho-slovac, astfel precum aceste fruntarii vor fi fost fixate de către principalele Puteri aliate și asociate.

Ungaria se obligă a recunoaște deplina valoare a tratatelor de pace și a convențiilor adiționale, cari sunt sau vor fi încheiate de Puterile aliate și asociate cu Puterile cari au combătut alături de fosta monarhie austro-ungară, să primească dispozițiunile cari au fost luate sau se vor lua cu privire la teritoriile fostului Imperiu german, ale Austriei, ale Regatului Bulgariei și ale Imperiului Otoman, și să recunoască nouile State în fruntariile ce le sunt astfel fixate.

ARTICOLUL 75

Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Principalelor puteri aliate și asociate, la toate drepturile și titlurile sale asupra teritoriilor cari aparțineau mai înainte fostei monarhii austro-ungare și cari, situate dincolo de nouile fruntarii ale Ungariei, astfel precum ele sunt descrise la articolul 27, partea II (Fruntariile Ungariei), nu

sunt actualmente obiectul nici unei alte stipulațiuni.

Ungaria se obligă să recunoască dispozițiunile pe cari principalele Puteri aliate și asociate le vor lua cu privire la aceste teritorii, în special în ceea ce privește naționalitatea locuitorilor.

ARTICOLUL 76

Nici un locuitor al teritoriilor vechii monarhii austro-ungare nu va putea fi urmărit sau persecutat, fie pentru atitudinea sa politică dela 28 Iulie 1914 încoace și până la recunoașterea definitivă a suveranității asupra acestor teritorii, fie din cauza regulării naționalității sale în virtutea Tratatului de față.

ARTICOLUL 77

Ungaria va remite fără întârziere Guvernelor aliate sau asociate interesate arhivele, registrele, planurile, titlurile și documentele de orice natură ce aparțin administrațiunilor civile, militare, financiare, judecătorești sau altele, ale teritoriilor cedate. Dacă unele din aceste documente, arhive, registre, titluri sau planuri au fost ridicate, ele vor fi restituite de către Ungaria la cererea Guvernelor aliate sau asociate interesate.

În cazul când arhivele, registrele, planurile, titlurile sau documentele arătate la alineatul 1 și cari n'ar avea un caracter militar, ar privi în același timp administrațiunile ungare, și deci remiterea lor n'ar putea avea loc fără prejudiciu pentru aceste din urmă, Ungaria se obligă, sub condiția reciprocității, să facă comunicare despre ele Guvernelor aliate și asociate interesate.

ARTICOLUL 78

Se va prevedea prin convențiuni deosebite între Ungaria și fiecare din Statele la cari s'a încorporat vreun teritoriu al fostului regat al Ungariei sau cari sunt născute din desmembrarea fostei monarhii austro-ungare, regulamentarea intereselor locuitorilor, în special în ceea ce privește drepturile lor civile, comerțul lor și exercițiul profesiunii lor.

PARTEA IV

INTERESE UNGARE ÎN AFARĂ DE EUROPA

ARTICOLUL 79

În ceea ce privește teritoriile situate în afară de hotarele sale, astfel cum ele sunt stabilite prin prezentul Tratat, Ungaria renunță, în ceea ce o

privește, la toate drepturile, titlurile sau privilegiile sale, de orice natură, asupra sau cu privire la oricare teritorii în afară de Europa, cari ar fi putut să aparțină fostei monarhii austro-ungare sau aliaților ei, precum și la orice drepturi, titluri sau privilegii de orice fel, cari ar fi putut să le aibă față de Puterile aliate și asociate.

Ungaria își ia de pe acum îndatorirea de a recunoaște și a accepta măsurile cari sunt sau vor fi luate de Principalele Puteri aliate și asociate de acord, dacă va fi cazul, cu terțele Puteri, în scopul de a reglementa consecințele dispozițiunii precedente.

SECȚIUNEA I

Maroc

ARTICOLUL 80

Ungaria renunță, în ceea ce o privește la toate drepturile, titlurile sau privilegiile ce rezultă în folosul ei, din actul general dela Algeiras din 7 Aprilie 1906, din Acordurile franco-germane din 9 Februarie 1909 și din 4 Noembrie 1911. Toate tractatele, acordurile, convențiunile sau contractele încheiate, de guvernul fostei monarhii austro-ungare cu Imperiul șerifian sunt considerate ca abrogate, cu începere dela 12 August 1914.

În nici un caz, Ungaria nu va putea trage foloase din aceste acte, și ea își ia îndatorirea să nu intervie, în nici un chip, în negocierile cari vor putea avea loc între Franța și celelalte Puteri cu privire la Maroc.

ARTICOLUL 81

Ungaria declară că primește toate consecințele stabilirii protectoratului Franței în Maroc, recunoscut de guvernul fostei monarhii austro-ungare și renunță la regimul capitulațiunilor în Maroc.

Această renunțare își va produce efectul cu începere dela 12 August 1914.

ARTICOLUL 82

Guvernul șerifian va avea o întreagă libertate de acțiune pentru a regulă statutul și condițiunile stabilirii supușilor (*ressortissants*) ungari în Maroc.

Protecții ungari, embaticarii (*censaux*) și asociații agricoli ungari, vor fi considerați ca au încetat, cu începere dela 12 August 1914, de a se bucura de privilegiile decurgând din aceste calități pentru a fi supuși dreptului comun.

ARTICOLUL 83

Toate drepturile mobiliare și imobiliare ale fostei monarhii austro-ungare în Imperiul șerifian trec deplin drept asupra Maghzen-ului, fără altă indemnizare.

În această privință, bunurile și proprietățile fostei monarhii austro-ungare vor fi considerate ca cuprinzând toate proprietățile Coroanei, precum și bunurile private ale fostei familii suverane austro-ungare.

Toate drepturile mobiliare și imobiliare aparținând supușilor (*ressortissants*) ungari în Imperiul șerifian vor fi tratate conform Secțiunilor III și IV din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tratat.

Drepturile miniere cari vor fi recunoscute supușilor (*ressortissants*) ungari de către Tribunalul arbitral instituit în virtutea regulamentului minier marocan, vor urma soarta bunurilor aparținând în Maroc supușilor (*ressortissants*) ungari.

ARTICOLUL 84

Guvernul ungar va asigura trecerea asupra persoanei, care va fi desemnată de către guvernul francez, a acțiunilor cari reprezintă partea Ungariei în capitalul Băncii de Stat a Marocului. Această persoană va rambursă celor în drept valoarea acestor acțiuni, indicată de Banca de Stat.

Acest transfer se va face fără a prejudicia rambursarea datoriilor pe cari supușii (*ressortissants*) ungari le-ar fi contractat la Banca de Stat a Marocului.

ARTICOLUL 85

Mărfurile marocane vor beneficia la intrarea lor în Ungaria de regimul aplicat mărfurilor franceze.

SECȚIUNEA II

Egipt

ARTICOLUL 86

Ungaria declară că recunoaște protectoratul declarat asupra Egiptului de Marea-Britanie la 18 Decembrie 1914 și renunță, în ceea ce o privește, la regimul capitulațiilor în Egipt.

Această renunțare va produce efect dela 12 August 1914.

ARTICOLUL 87

Toate tractatele, acordurile, convențiunile sau contractele încheiate de guvernul fostei monarhii austro-ungare cu Egiptul sunt considerate ca abrogate dela 12 August 1914.

În nici un caz, Ungaria nu se va putea folosi de aceste acte și ea își ia îndatorirea să nu intervină, în nici un chip, în negocierile cari ar putea avea loc în Marea-Britanie și celelalte Puteri cu privire la Egipt.

ARTICOLUL 88

Până la punerea în vigoare a unei legislațiuni egiptene de organizare judiciară, care ar înființa Curți cu completă competență, se va lua măsuri, pe cale de decrete date de Măria Sa Sultanul, spre a exercita jurisdicția asupra supușilor (*ressortissants*) ungari și asupra proprietăților lor prin tribunalele consulare britanice.

ARTICOLUL 89

Guvernul egiptean va avea deplină libertate de acțiune pentru a regulă statutul și condițiunile stabilirii supușilor (*ressortissants*) ungari în Egipt.

ARTICOLUL 90

Ungaria consimte, în ceea ce o privește, la abrogarea decretului dat de Alteja Sa Kediul la 28 Noembrie 1904 privitor la Comisiunea Datoriei Publice egiptene, sau la modificările ce ar părea necesare guvernului egiptean ca să fie aduse acelui decret.

ARTICOLUL 91

Ungaria consimte, în ceea ce o privește, să transfere Guvernului Maiestății Sale britanice puterile conferite Maiestății Sale Imperiale Sultanul, prin Convențiunea semnată la Constantinopol la 29 Octomvrie 1888, privitoare la libera navigațiune în Canalul de Suez.

Ea renunță la orice participare la Consiliul sanitar, maritim și de carantină al Egiptului și consimte, în ceea ce o privește, la transferarea către autoritățile egiptene a puterilor acestui Consiliu.

ARTICOLUL 92

Toate bunurile și proprietățile fostei monarhii austro-ungare în Egipt trec deplin drept asupra Guvernului egiptean, fără nici o indemnizare.

În această privință, bunurile și proprietățile fostei monarhii austro-ungare vor fi considerate ca cuprinzând toate proprietățile Coroanei, ca și bunurile private ale fostei familii suverane a Austro-Ungariei.

Toate bunurile mobile și imobile aparținând, în Egipt, supușilor (*ressortissants*) ungari vor fi tratate conform Secțiunilor III și IV din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tratat.

ARTICOLUL 93

Mărfurile egiptene vor beneficia la intrarea în Ungaria de regimul aplicat mărfurilor britanice.

SECȚIUNEA III

Siam

ARTICOLUL 94

Ungaria recunoaște, în ceea ce o privește, ca fiind caduce, dela 22 Iulie 1917, toate tractatele, convențiunile sau acordurile încheiate de fosta monarhie austro-ungară cu Siamul, împreună cu drepturile, titlurile sau privilegiile ce ar putea rezulta din ele, inclusiv orice drept de jurisdicțiune consulară în Siam.

ARTICOLUL 95

Ungaria cedează, în ceea ce o privește, Siamului toate drepturile ei asupra bunurilor și proprietăților cari aparțineau fostei monarhii austro-ungare în Siam, exceptându-se clădirile întrebuințate ca reședințe sau birouri diplomatice, sau consulare, precum și toate efectele și mobilierul ce s'ar afla într'însele. Aceste bunuri și proprietăți vor fi dobândite deplin drept de Guvernul Siamez, fără nici o indemnizare.

Bunurile, proprietățile și drepturile private ale supușilor *(ressortissants)* ungari în Siam vor fi tratate conform cu stipulațiunile Părții X (Clauze economice) a Tratatului de față.

ARTICOLUL 96

Ungaria renunță, pentru ea și pentru naționalii ei, la orice reclamațiune, contra Guvernului Siamez, privitoare la lichidarea bunurilor ungare și la internarea supușilor *(ressortissants)* ungari în Siam. Această dispozițiune nu trebuie să atingă drepturile părților interesate asupra produsului nici uneia din aceste lichidări, drepturile acestea fiind regulate de dispozițiunile Părții X (Clauze economice) a Tratatului de față.

SECȚIUNEA IV

China

ARTICOLUL 97

Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Chinei, la toate privilegiile și avantajele rezultând din dispozițiunile Protocolului final semnat la Peking la 7 Septemvrie 1901, cuprinzând și toate anexele, notele și documentele complementare. Ea renunță, de asemenea, în virtutea zisului Protocol, în favoarea Chinei, la orice reclamațiune de indemnizare posterioară datei de 14 August 1917.

ARTICOLUL 98

Dela punerea în vigoare a Tratatului de față, Înaltele Părți contractante vor aplica, fiecare în ceea ce o privește:

1° Convențiunea din 29 August 1902, privitoare la nouile tarife vamale chineze;

2° Convențiunea din 27 Septemvrie 1905, privitoare la Whang-Poo și convențiunea provizorie complementară din 4 Aprilie 1912.

Cu toate acestea, China nu va fi ținută să acorde Ungariei avantajele sau privilegiile pe cari ea le consințise fostei monarhii austro-ungare prin aceste convențiuni.

ARTICOLUL 99

Ungaria cedează, în ceea ce o privește, Chinei toate drepturile ei asupra clădirilor, cheiurilor, pontoanelor, cazărnilor, forturilor, armelor și munițiilor de război, vasele de orice fel, instalațiunile de telegrafie fără fir și alte proprietăți publice, aparținând fostei monarhii austro-ungare, cari sunt situate sau cari s'ar putea găsi în concesiunea austro-ungară la Tien-Tsin sau în celelalte ținuturi ale teritoriului chinezesc.

Se înțelege totuși, că clădirile întrebuințate ca reședințe sau birouri diplomatice sau consulare, precum și efectele și mobilierul ce se găsesse în ele nu sunt cuprinse în concesiunea de mai sus; în afară de acestea, nici o măsură nu va fi luată de către Guvernul chinez pentru a dispune de proprietățile publice și private ale fostei monarhii austro-ungare situate la Peking în cartierul zis al legațiilor, fără consințământul Reprezentanților diplomației ai Puterilor cari, la punerea în vigoare a prezentului Tratat, rămân ca Părți ale Protocolului final din 7 Septemvrie 1901.

ARTICOLUL 100

Ungaria primește, în ceea ce privește, abrogarea contractelor obținute dela Guvernul chinez, în virtutea cărora stăpânește actualmente concesiunea austro-ungară din Tien-Tsin.

China pusă din nou în posesiunea deplinului exercițiu al drepturilor sale suverane asupra ziselor teritorii, declară că le va pune la dispoziție pentru a fi utilizate ca reședință internațională și pentru comerț. Ea declară că abrogarea contractelor, în virtutea cărora aceste concesiuni sunt actualmente deținute, nu trebuie să atingă drepturile de proprietate ale supușilor Puterilor aliate și asociate, deținători de loturi în aceste concesiuni.

ARTICOLUL 101

Ungaria renunță la orice reclamațiune contra Guvernului chinez sau contra oricărui Guvern aliat sau asociat în ceea ce privește internarea în China a supușilor *(ressortissants)* ungari și repatrierea lor. Ea renunță, de asemenea, la orice reclamațiune în ceea ce privește sechestrarea vaselor austro-ungare în China, lichidarea, punerea sub sechestr, dispu-

nera sau luarea în stăpânire a proprietăților drepturilor și intereselor ungare. În această țară, dela 14 August 1917 încoace. Această dispozițiune nu va atinge totuși drepturile părților interesate în produsele nici uneia din aceste lichidări, aceste drepturi fiind regulate prin dispozițiunile Părții X (Clauze economice) a Tratatului de față.

PARTEA V

CLAUZE MILITARE, NAVALE ȘI AERIENE

În scopul de a face posibilă prepararea unei limitări generale a armamentelor tuturor Națiunilor, Ungaria se obligă să observe în mod strict clauzele militare, navale și aeriene stipulate mai jos.

SECȚIUNEA I

Clauze militare

CAPITOLUL I

Clauze generale

ARTICOLUL 102

După 3 luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față forțele militare ale Ungariei vor trebui să fie demobilizate în măsura prescrisă mai jos.

ARTICOLUL 103

Serviciul militar obligator pentru toți va fi desființat în Ungaria. Armata ungară nu va fi pe viitor constituită și recrutată decât prin înrolări voluntare.

CAPITOLUL II

Efectivele și cadrele armatei ungare

ARTICOLUL 104

Numărul total al forțelor militare în armata ungară nu va putea trece de 30.000 oameni, inclusiv ofițerii și trupele depozitelor.

Formațiunile ce vor compune armata ungară vor fi fixate după voia Ungariei, însă sub rezervele următoare :

1° ca efectivele unităților formate să fie în mod obligator cuprinse între cifra maximă și cifra minimă indicată în tabela IV anexată la Secțiunea de față.

2° ca proporția ofițerilor, inclusiv personalul Statelor-Majoare și al serviciilor speciale, să nu depășească a douăzecea parte din efectivul total aflat sub arme și aceea a subofițerilor să nu depășească a cincisprezecea parte din efectivul total aflat sub arme ;

3° ca numărul mitralierelor, tunurilor și obuzierelor să nu treacă de numărul fixat pentru fiecare mie de oameni a efectivului total aflat sub arme, prin tabela V anexată la Secțiunea de față.

Armata ungară va trebui să fie întrebuințată în mod exclusiv la menținerea ordinii în cuprinsul teritoriului Ungariei și la supravegherea granițelor ei.

ARTICOLUL 105

Forțele maxime ale Statelor Majoare și ale tuturor formațiunilor susceptibile de a fi constituite de Ungaria, sunt indicate în tabelele anexate la Secțiunea de față. Aceste cifre vor putea să nu fie urmate în mod exact, dar nu vor putea în nici un caz fi depășite.

Orice altă organizație cu privire la comandamentul trupeii sau la pregătirea pentru război este interzisă.

ARTICOLUL 106

Orice măsuri de mobilizare, sau având legătură cu mobilizarea, sunt interzise.

Formațiunile, serviciile administrative și Statele-Majoare nu vor putea, în nici un caz, să cuprindă cadre suplimentare.

Este interzis de a executa măsuri pregătitoare în vederea rechizițiunii de animale sau de alte mijloace de transporturi militare.

ARTICOLUL 107

Numărul jandarmilor, agenților vamali, gârziilor silvici, agenților poliției locale sau municipale, sau altor funcționari similari, nu va putea depăși numărul oamenilor cari îndeplineau o funcțiune asemănătoare în 1913 și cari funcționează actualmente în limitele teritoriale ale Ungariei, astfel precum acestea sunt fixate prin Tratatul de față. Totuși Principalele Puteri aliate și asociate vor putea spori acest număr, în cazul când Comisiunea de control, prevăzută la articolul 137, va socoti, după constatarea la fața locului, că este insuficient.

Numărul acestor funcționari nu va putea, pe viitor, să fie sporit decât în proporție corespunzătoare cu aceea a sporurilor populațiunii în localitățile și municipalitățile ce-i întrebuințează.

Acești impiegați și funcționari, precum și cei din serviciul căilor ferate, nu vor putea fi reușiți pentru a lua parte la vreun exercițiu militar oarecare.

ARTICOLUL 108

Orice formațiune de trupă, neprevăzută în tabelele anexate la Secțiunea de față, este interzisă.

Formațiunile ce ar exista peste efectivul autorizat de 30.000 oameni, vor fi suprimate în termenul prevăzut la articolul 102.

CAPITOLUL III

Recrutarea și instrucția militară

ARTICOLUL 109

Toți ofițerii vor trebui să fie ofițeri de carieră. Ofițerii actualmente în serviciu, cari vor fi menținuți în armată, vor trebui să se oblige să servească cel puțin până la vârsta de 40 ani. Ofițerii actualmente în serviciu, cari nu se vor înrola în noua armată, vor fi scutiți de orice obligațiune militară; ei nu vor trebui să ia parte la nici un exercițiu militar, teoretic sau practic.

Ofițerii numiți de curând vor trebui să se oblige să servească în mod efectiv timp de cel puțin douăzeci de ani consecutivi.

Proporția ofițerilor cari părăsesc serviciul, sub orice motiv, înaintea expirării angajamentului lor, nu va trebui să depășească, în fiecare an, a douăzecea parte din efectivul total al ofițerilor prevăzut la articolul 104. Dacă această proporție este depășită pentru cauză de forță majoră, golul ce s'ar produce astfel în cadre nu va putea fi acoperit prin numiri noi.

ARTICOLUL 110

Angajamentul subofițerilor și soldaților nu va putea fi mai scurt de 12 ani consecutivi, socotindu-se cel puțin șase ani de serviciu sub arme.

Proporția oamenilor concediați înaintea expirării termenului angajamentului lor, pentru motive de sănătate sau ca măsură disciplinară, sau pentru orice altă cauză, nu va trebui să depășească în fiecare an a douăzecea parte din efectivul total fixat prin art. 104. Dacă această proporție este depășită pentru cauză de forță majoră, golul ce s'ar produce astfel nu va putea fi acoperit prin noi înrolări.

CAPITOLUL IV

Școli, așezăminte de învățământ, societăți și asociațiuni militare

ARTICOLUL 111

Numarul elevilor admiși să urmeze cursurile școlilor militare va fi, în mod strict, proporțional cu vacanțele produse în cadrele ofițerilor. Elevii și cadrele vor fi socotiți în efectivele fixate prin articolul 104.

În consecință, toate școlile militare, ce nu răspund acestor trebuințe, vor fi suprimate.

ARTICOLUL 112

Așezămintele de învățământ, altele decât cele indicate prin articolul 111, precum și toate societățile sportive sau altele, nu vor trebui să se ocupe de nici o chestiune militară.

CAPITOLUL V

Armament, munițiuni și material

ARTICOLUL 113

După trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, armamentul armatei ungare nu va putea să depășească cifrele fixate pentru fiecare mie de oameni, în tabela V, anexată la prezenta Secțiune.

Excedentele, în raport cu efectivele, vor fi întrebuințate numai la înlocuirile ce ar putea fi eventual necesare.

ARTICOLUL 114

Stocul de munițiuni de cari armata ungară va putea să dispună, nu va trebui să depășească pe acel fixat în tabela V, anexată la Secțiunea de față.

În cele trei luni ce vor urma punerii în vigoare a Tratatului de față, Guvernul ungar va trebui să depoziteze prisosul armamentului și munițiilor, existând actualmente, în locurile ce îi vor fi desemnate de către Principalele Puteri aliate și asociate.

Nici un alt stoc, depozit sau rezervă de munițiuni nu vor putea fi create.

ARTICOLUL 115

Fabricarea armelor, munițiilor și a oricarui material de război nu va putea fi efectuată decât într-o singură uzină. Aceasta va fi administrată de Stat, care va fi proprietarul ei, și producția va fi limitată în mod strict la fabricațiunile ce ar fi necesare pentru efectivele militare și armamentele indicate în articolele 104, 107, 113 și 114.

Totuș Principalele Puteri aliate și asociate vor putea autoriza pentru o perioadă ce ar socoti-o convenabilă, fabricațiunile mai sus arătate într'una sau mai multe alte uzini, cari vor trebui să fie încuviințate de către Comisiunea de control prevăzută la art. 137.

Fabricarea armelor de vânătoare nu va fi interzisă, cu condițiunea ca nici o armă de vânătoare fabricată în Ungaria, și întrebuințând munițiuni sub formă de gloanțe, să nu fie de același calibru

ca acela al armelor de război, întrebuințate în vreuna din armatele europene.

În cele trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, orice alte stabilimente având ca scop fabricarea, prepararea, înmagazinarea sau studiul armelor, munițiilor sau oricărui material de război, vor fi desființate sau transformate pentru o întrebuințare pur comercială.

În același interval de timp, toate arsenalele vor fi de asemenea desființate, afară de cele întrebuințate ca depozite pentru stocurile de munițiuni autorizate, iar personalul lor va fi concediat.

ARTICOLUL 146

Instalațiunile stabilimentelor sau arsenalelor, cari depășesc trebuințele fabricațiilor autorizate, vor trebui să fie scoase din uz sau transformate pentru o întrebuințare pur comercială, în conformitate cu deciziunile Comisiunii militare interaliată de control prevăzută la art. 137.

ARTICOLUL 147

În termen de trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, toate armele, munițiile și tot materialul de război, inclusiv orice material de apărare antiaeriană, cari există în Ungaria, de orice origină ar fi și cari vor trece peste cantitatea autorizată, vor trebui să fie predate Principalelor Puteri aliate și asociate.

Această predare se va face în punctele teritoriului ungar, ce vor fi determinate de zisele Puteri, cari vor hotări asemenea asupra destinațiunii ce se va da acestui material.

ARTICOLUL 148

Importul în Ungaria de arme, munițiuni și material de război de orice natură ar fi, este în mod formal interzis.

Aceleași măsuri se vor lua și în ce privește fabricarea și exportul armelor, munițiilor și materialului de război de orice natură ar fi, care va fi destinat țărilor străine.

ARTICOLUL 149

Întrebuințarea aruncătoarelor de flăcări și a gazelor asfixiante, otrăvitoare sau similare, precum și a lichidelor, materiilor sau procedurilor analoge sunt strict interzise în Ungaria, fiind oprită fabricarea și importul lor.

Tot astfel se va proceda și cu materialul destinat în special pentru fabricarea, conservarea sau întrebuințarea ziselor produse sau proceduri.

Sunt de asemenea prohibite fabricarea și importul în Ungaria a carelor blindate (*chars*

blindés), a carelor de asalt (*tanks*) sau a oricărei alte mașini similare putând servi la scopuri de război.

TABELA I

Compunerea și efectivele maxime ale unei divizii de infanterie

UNITĂȚI	Efectivul maxim al fiecărei unități	
	Ofițeri	Oameni
Statul major al diviziei de infanterie	25	70
" " " infanteriei divizionare	5	50
" " " artileriei divizionare	4	30
3 regimente de infanterie ¹⁾ (cu un efectiv fiecare de 65 ofițeri și 2 000 oameni)	195	6.000
1 escadron	6	160
1 batalion de artilerie de tranșee (3 companii)	14	500
1 batalion de pioneri ²⁾	14	500
1 regiment de artilerie de câmp ³⁾	80	1.200
1 batalion ciclist de 3 companii	18	450
1 detașament de legătură ⁴⁾	11	330
Serviciul sanitar divizionar	28	500
Alte servicii	14	940
Totalul pentru o divizie de infanterie	414	10 780

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde 3 batalioane de infanterie. Fiecare batalion cuprinde 3 companii de infanterie și o companie de mitraliere.

²⁾ Fiecare batalion cuprinde 1 stat major, 2 companii de pioneri, o secție de pontonieri și o secție de proiectori.

³⁾ Fiecare regiment cuprinde 1 stat major, 3 grupuri de artilerie de câmp sau de munte, cuprinzând în total 8 baterii, având fiecare 4 tunuri sau obuziere de câmp sau de munte.

⁴⁾ Acest detașament cuprinde 1 detașament de telefonisti și telegrafisti, o secție de observație (*écoute*) și o secție de porumbel.

TABELA II

Compunerea și efectivele maxime ale unei divizii de cavalerii

UNITĂȚI	Numărul maxim al acestor unități în aceeași divizie	Efectivul maxim al fiecărei unități	
		Ofițeri	Oameni
Statul major al unei divizii de cavalerie	1	15	50
Regiment de cavalerie ¹⁾	6	30	720
Grup de artilerie de câmp (3 baterii)	1	30	430
Grup de auto-mitraliere și de auto-tunuri ²⁾	1	4	80
Servicii diverse	—	30	500
Totalul pentru divizia de cavalerie de 6 regimente	—	239	5.380

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde 4 escadroane.

²⁾ Fiecare grup cuprinde 9 trasuri de luptă purtând fiecare 1 tun, 1 mitralieră și 1 mitralieră de schimb, 4 trasuri de legătură, 2 camioane de aprovizionare, 7 camioane din cari 1 camion-atelier, 4 motociclete.

NOTĂ. — Marile unități de cavalerie pot cuprinde un număr variabil de regimente și pot fi chiar constituite în brigăzi independent în limita efectivelor de mai sus.

TABELA III

Compunerea și efectivele maxime ale unei brigăzi mixte

UNITĂȚI	Efectivul maxim al fiecărei unități	
	Ofițeri	Oameni
Statul-major al brigăzii	10	50
2 regimente de infanterie ¹⁾	130	4.000
1 batalion ciclist	18	450
1 escadron de cavalerie	5	100
1 grup de artilerie de câmp	20	400
1 companie de artilerie de tranșee .	5	150
Servicii diverse	10	200
Totalul pentru o brigadă mixtă . .	198	5.350

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde 3 bataioane de infanterie. Fiecare batalion cuprinde 3 companii de infanterie și 1 companie de mitraliere.

TABELA IV

Efectivul minim de unități oricare ar fi organizarea adoptată în armată

(Diviziuni, brigăzi, mixte, etc.)

UNITĂȚI	EFFECTIV MAXIM (pro memoria)		EFFECTIV MINIM	
	Ofițeri	Oameni	Ofițeri	Oameni
Divizia de infanterie	114	10.780	300	8.000
Divizia de cavalerie	259	5.380	180	3.650
Brigadă mixtă	198	5.350	140	4.250
Regiment de infanterie	65	2.000	52	1.600
Batalion de infanterie	16	650	12	500
Companie de infanterie sau de mitraliere	3	100	2	120
Grup ciclist	18	450	12	300
Regiment de cavalerie	30	720	20	450
Escadron de cavalerie	6	160	3	100
Regiment de artilerie	86	1.200	60	1.000
Baterii de artilerie de câmp	4	150	2	120
Companie de artilerie de tranșee .	3	150	2	100
Batalion de pionieri	14	500	8	300
Baterie de artilerie de munte . . .	5	320	3	200

TABELA V

Maximum de armament și de munițiuni autorizate

MATERIALE	Cantitatea pentru 1.000 oameni	Cantitatea de munițiuni pe armă (puști, tunuri, etc.)
Pușcă sau carabină ¹⁾	1.150	500 lovituri
Mitraliere grele sau ușoare	15	10.000 lovituri
Mortiere de tranșee ușoare	2	1.000 lovituri
Mortiere de tranșee mijlocii	2	500 lovituri
Tunuri sau obuziere de câmp sau de munte	3	1.000 lovituri

¹⁾ Puștile sau carabinele automate sunt socotite ca mitraliere ușoare. Nici un tun greu, adică de un calibru superior lui 105 mm., nu este autorizat, în afara de acelea cari constituiesc armamentul normal a cetăților.

SECȚIUNEA II

Clauze navale

ARTICOLUL 120

Cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, toate vasele de război austro-ungare, inclusiv submarineele, sunt declarate ca fiind predate în mod definitiv Principalelor Puteri aliate și asociate.

Toate monitoare, torpiloarele și vasele armate ale flotilelor de pe Dunăre vor fi predate Principalelor Puteri aliate și asociate.

Ungaria va avea totuși dreptul să mențină pe Dunăre, pentru poliția fluvială, trei salupe de pază (*chaloupes-éclaireurs*), cu condiția ca alegerea lor să se facă de Comisiunea prevăzută la art. 138 al Tratatului de față.

Principalele Puteri aliate și asociate, vor putea spori acest număr, în cazul când zisa Comisiune va socoti, după constatarea la fața locului, că este insuficient.

ARTICOLUL 121

Incrucișătoarele auxiliare și vasele auxiliare austro-ungare, enumerate mai jos, vor fi dezarmate și tratate ca vase de comerț;

Bosnia.	Herkules.
Gablonz.	Pola.
Carolina.	Najade.
Africa.	Plato.
Tirol.	President Wilson
Argentina.	(fost Kaiser Franz
Lussin.	Joseph).
Teodo.	Trieste.
Nixe.	Baron Bruck.
Gigante.	Elizabet.
Dalmat.	Metcavich
Persia.	Baron Call.
Prince Hohenlohe.	Gaea.
Gastein.	Cyclop.
Helouan.	Vesta.
Graf Wurmbrand.	Nymphé.
Pelikan.	Buffel.

ARTICOLUL 122

Toate vasele de război, inclusiv submarineele, actualmente în construcțiune în porturile ce aparțin Ungariei sau cari aparțineau mai înainte Monarhiei austro-ungare, vor fi distruse.

Lucrarea de distrugere a acestor vase va trebui să înceapă cât mai curând posibil, după punerea în vigoare a prezentului Tratat.

Totuș vasele putoare de mine, cari ar fi în construcțiune la Porto-re, vor putea fi păstrate, dacă Comisiunea navală interaliată de control și

Comisiunea de reparațiuni vor socoti, pentru motive economice, că întrebuințarea lor comercială ar fi necesară. În acest caz, zisele vase vor fi remise Comisiunii de reparațiuni, care va fixa valoarea lor, valoare pe care o va trece, în total sau în parte, în creditul Ungariei, sau al Austriei, dacă e cazul, la titlul reparațiunilor.

ARTICOLUL 123

Toate obiectele, orice mașini și materiale provenind din distrugerea bastimentelor de război austro-ungare, oricare ar fi ele, bastimente de suprafață sau submarine, nu vor putea fi întrebuințate decât într'un scop exclusiv industrial sau comercial.

Ele nu vor putea fi nici vândute, nici cedate în străinătate.

ARTICOLUL 124

Construcțiunea sau procurarea oricărui bastiment submarin, chiar de comerț, vor fi interzise în Ungaria.

ARTICOLUL 125

Toate armele, toate munițiunile și orice material naval de război, inclusiv minele și torpilele, cari aparțineau Austro-Ungariei în momentul semnării armistițiului dela 3 Noemvrie 1918, sunt declarate ca predate în mod definitiv Principalelor Puteri aliate și asociate.

ARTICOLUL 126

Ungaria nu va fi răspunzătoare de predarea (articolele 120 și 125), de dezarmarea (articolul 121), de distrugerea (articolul 122), precum și de felul de a trata (articolul 121), sau de a întrebuința (articolul 123) obiectele arătate în articolele precedente decât în ceea ce privește obiectele cari se găsesc pe propriul ei teritoriu.

ARTICOLUL 127

În timpul celor trei luni cari vor urîmă dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, stațiunea ungară de telegrafie fără fir, foarte puternică, din Budapesta, nu va putea fi întrebuințată, fără autorizarea Principalelor Puteri aliate și asociate, pentru a transmite mesagii privitoare la chestiunile de ordin naval, militar sau politic, interesând Ungaria sau orice alt Stat care a fost aliat al Austro-Ungariei în timpul războiului. Această stațiune va putea transmite telegrame comerciale, dar numai sub controlul ziselor Puteri, cari vor fixa lungimea unde de întrebuințat.

În timpul aceluiaș termen, Ungaria nu va putea construi stațiuni de telegrafie fără fir puternice,

atât pe propriul său teritoriu, cât și pe acela al Austriei, al Germaniei, al Bulgariei sau al Turciei.

SECȚIUNEA III

Clauze privitoare la Aeronautica Militară și Navală

ARTICOLUL 128

Forțele militare ale Ungariei nu vor putea cuprinde nici o aviațiune militară sau navală.

Nici un balon dirijabil nu va putea fi păstrat.

ARTICOLUL 129

În termen de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, personalul aeronauticei, care figurează actualmente în controalele armatelor ungare de uscat și de mare, va fi demobilizat.

ARTICOLUL 130

Până la complecta evacuare a teritoriului Ungariei de trupele aliate și asociate, aparatele de aeronautică ale Puterilor aliate și asociate vor avea în Ungaria libertatea de trecere prin aer, libertatea de transit și de aterisaj.

ARTICOLUL 131

În cursul celor șase luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față, fabricarea, importațiunea și exportațiunea aeronavelor, a pieselor de aeronave, precum și a motoarelor de aeronave și a pieselor de motoare de aeronave vor fi interzise în tot teritoriul Ungariei.

ARTICOLUL 132

Dela punerea în vigoare a Tractatului de față, tot materialul aeronauticei militare și navale va trebui să fie predat de Ungaria și pe cheltueala ei Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate.

Această predare va trebui făcută în locurile pe cari le vor indica Guvernele ziselor Puteri; ea va trebui să fie terminată într'un termen de trei luni.

În acest material se va cuprinde, în special, materialul care este sau a fost întrebuințat sau destinat pentru scopuri de război, și anume:

Avioanele și hidroavioanele complete, precum și cele în curs de fabricațiune, în reparațiune sau pe cale de a fi montate;

Baloanele dirijabile în stare de a sburâ, în curs de fabricațiune, în reparațiune sau pe cale de a fi montate;

Aparatele pentru fabricarea hidrogenului;

Hangarele baloanelor dirijabile și adăposturile de tot felul pentru aeronave;

Până la predarea lor, baloanele dirijabile vor fi menținute, pe cheltueala Ungariei, umplute cu hidrogen; aparatele pentru fabricarea hidrogenului, precum și adăposturile pentru baloanele dirijabile vor putea, după hotărârea ziselor Puteri, să fie lăsate Ungariei până în momentul predării baloanelor dirijabile:

Motoarele de aeronave;

Celulele;

Armamentul (tunuri, mitraliere, puști mitraliere (*fusils-mitrailleurs*), aruncătoare de bombe (*lance-bombes*), aruncătoare de torpile (*lance-torpilles*), aparate de sincronizațiune, aparate de vizat);

Munițiunile (cartușe, obuze, bombe încărcate, corpuri de bombe, stocuri de explozive sau materii destinate la fabricarea lor);

Instrumentele de bord;

Aparatele de telegrafie fără fir și aparatele fotografice sau cinematografice întrebuintate de aeronautică;

Piese detașate ce se referă la fiecare din categoriile ce preced;

Materialul mai sus arătat nu va putea fi deplasat fără o autorizare specială a ziselor Guverne.

SECȚIUNEA IV

Comisiuni interaliatate de control

ARTICOLUL 133

Toate clauzele militare, navale și aeronautice cari sunt conținute în prezentul Tratat și pentru executarea cărora s'a fixat un anumit termen, vor fi executate de Ungaria sub controlul Comisiunilor interaliatate numite special în acest scop de Principalele Puteri aliate și asociate.

Comisiunile sus menționate vor reprezenta pe lângă Guvernul ungar Principalele Puteri aliate și asociate pentru tot ce privește executarea clauzelor militare, navale sau aeronautice. Ele vor face cunoscut autorităților Ungariei deciziunile pe cari Principalele Puteri aliate și asociate și-au rezervat dreptul de a le lua sau cari ar putea fi necesare pentru executarea ziselor clauze.

ARTICOLUL 134

Comisiunile interaliatate de control vor putea instala serviciile lor la Budapesta și vor avea facultatea, ori de câte ori vor crede folositor, de a se duce la orice punct de pe teritoriul ungar, sau de a trimite acolo subcomisiuni, sau de a însărcina pe unul sau pe mai mulți din membrii lor să se transporte acolo.

ARTICOLUL 135

Guvernul ungar va trebui să dea Comisiunilor interaliatate de control toate informațiunile și documentele ce ele vor socoti necesare pentru îndeplinirea misiunii lor, precum și toate mijloacele, atât în ce privește personalul, cât și materialul de cari sus zisele comisiuni ar putea avea nevoie pentru a asigura completa executare a clauzelor militare, navale și aeronautice.

El va trebui să desemneze un reprezentant calificat pe lângă fiecare Comisiune interaliată de control, cu misiunea de a primi dela acesta comunicările ce ar avea de adresat Guvernului ungar, și de a-i da sau procura toate lămuririle sau documentele cerute.

ARTICOLUL 136

Întreținerea și cheltueile Comisiunilor de control și cheltueile ocazionate prin funcționarea lor vor cădea în sarcina Ungariei.

ARTICOLUL 137

Comisiunea militară interaliată de control va avea în special misiunea de a primi dela Guvernul ungar notificările privitoare la locul de așezare al uzinelor sau fabricelor de arme, de munițiuni și de material de război și la funcționarea lor.

Ea va lua în primire armele, munițiunile și materialul de război, unelte destinate fabricațiunilor de război, va fixa locul unde această predare va trebui efectuată, va supraveghea distrugerile, scoaterile din uz sau transformările prevăzute prin prezentul Tratat.

ARTICOLUL 138

Comisiunea navală interaliată de control va avea în special misiunea să meargă la șantierele de construcțiune și să controleze distrugerea vaselor cari se găsesc în șantier, să ia în primire armele, munițiunile și materialul naval de război și să controleze distrugerile sau dărâmarile determinate.

Guvernul ungar va trebui să dea Comisiunii navale interaliatate de control toate lămuririle și documentele ce le va socoti necesare pentru a se asigura de completa executare a clauzelor navale. În special planurile vaselor de război, compoziția armamentului lor, caracteristicile și modelele de tunuri, munițiunile, torpilele, minele, explozibilele, aparatele de telegrafie fără fir și în general tot ce privește materialul naval de război, precum și toate documentele legislative, administrative sau regulamentare.

ARTICOLUL 139

Comisiunea aeronautică interaliată de control va avea în special misiunea de a inventaria materialul aeronautic ce se găsește actualmente în mâinile Guvernului ungar și de a inspecta uzinele de avioane, de baloane și de motoare de aeronave, fabricile de arme, munițiuni și explozibile ce pot fi întrebuințate de aeronave, de a vizita toate aerodromurile, hangarele, terenurile de aterisaj, parcurile și depozitele cari se găsesc pe teritoriul ungar și de a dispune, dacă e nevoie, strămutarea materialului prevăzut și de a-l lua în primire.

Guvernul ungar va trebui să dea Comisiunii aeronautice interaliată de control toate lămuririle și documentele legislative, administrative sau altele, ce le va socoti necesare pentru a se asigura de completa executare a clauzelor aeronautice, în special un stat numeric al personalului aparținând tuturor serviciilor aeronautice ale Ungariei, precum și al materialului existent în fabricațiune sau în comandă, o listă completă de toate stabilimentele lucrând pentru aeronautică, a locurilor unde se găsesc și a tuturor hangarelor și terenurilor de aterisaj.

SECȚIUNEA V

Clauze generale

ARTICOLUL 140

La expirarea unui termen de 3 luni, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, legislația ungara va trebui să fi fost modificată și va trebui să fie menținută de către Guvernul ungar, în conformitate cu prezenta parte a Tractatului de față.

În același termen, toate măsurile administrative sau altele, relative la executarea dispozițiilor părții de față, vor trebui să fi fost luate de către Guvernul ungar.

ARTICOLUL 141

Dispozițiunile următoare ale armistițiului dela 3 Noembrie 1918, și anume : paragrafele 2 și 3 ale Capitolului I (clauze militare), paragrafele 2, 3 și 6 ale Capitolului I din Protocolul anexă (clauze militare), rămân în vigoare întrucât aceste dispozițiuni nu sunt contrarii stipulațiunilor ce preced.

ARTICOLUL 142

Ungaria se obligă, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, să nu acrediteze în nici o țară străină nici o misiune militară, navală sau aeronautică, și să nu trimită, nici să lase să

plece vre-o asemenea misiune ; se obligă, în afară de aceasta, să ia măsurile cuvenite pentru a împiedica pe supușii (*ressortissants*) ungari de a părăsi teritoriul ei spre a se înrola în armată, flota sau serviciul aeronautic al vreunei Puteri străine, sau spre a fi atașați la o asemenea Putere în scopul de a o ajuta la pregătirea ei sau, în general, de a da vreun concurs la instrucția militară, navală sau aeronautică într-o țară străină.

Puterile aliate și asociate convin, în ceea ce le privește, că, dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, ele nu vor putea să înroleze în armatele, flotele sau forțele lor aeronautice, nici să atașeze acestora vreun supus (*ressortissant*) ungar în scopul de a ajuta la pregătirea lor militară, sau, în general, să întrebuințeze vreun supus (*ressortissant*) ungar ca instructor militar, naval sau aeronautic.

Totuș, prezenta dispoziție nu aduce nici o atingere dreptului Franței de a recruta Leگیunea străină conform cu legile și regulamentele militare franceze.

ARTICOLUL 143

Atâta timp cât Tractatul de față va rămâne în vigoare, Ungaria se obligă a se supune oricărei cercetări pe care Consiliul Societății Națiunilor, votând-o cu majoritate, ar socoti-o necesară.

PARTEA VI

PRIZONIERI DE RĂSBOI ȘI MORMINTE

SECȚIUNEA I

Prizonieri de război

ARTICOLUL 144

Repatrierea prizonierilor de război și internaților civili unguri va avea loc cât mai curând posibil, după punerea în vigoare a Tractatului de față și se va efectua cât mai neîntârziat.

ARTICOLUL 145

Repatrierea prizonierilor de război și internaților civili unguri se va asigura în condițiunile fixate la articolul 144, prin îngrijirea unei Comisiuni compusă din Reprezentanții Puterilor aliate și asociate, de o parte, și ai Guvernului ungar, de altă parte.

Pentru fiecare dintre Puterile aliate și asociate, o Subcomisiune, compusă numai din Reprezentanții Puterilor interesate și Delegații Guvernului ungar, va regula amănuntele executării repatrierii prizonierilor de război.

ARTICOLUL 146

Îndată după predarea lor în mâinile autorităților ungare, prizonierii de război și internații civili vor trebui să fie trimiși fără întârziere la vetrele lor, prin îngrijirea acelor autorități.

Acei dintre ei, al căror domiciliu dinainte de război se găsește pe teritorii ocupate de trupele Puterilor aliate și asociate, vor trebui de asemenea să fie trimiși acolo, sub rezerva aprobării și controlului autorităților militare ale armatelor de ocupațiune aliate și asociate.

ARTICOLUL 147

Toate cheltuelile rezultând din această repatriere vor fi, cu începere din momentul pornirii prizonierilor, în sarcina Guvernului ungar, care va fi ținut să puie la dispoziție mijloacele de transport și personalul tehnic, după cum va crede necesar Comisiunea prevăzută la articolul 145.

ARTICOLUL 148

Prizonierii de război și internații civili, fie pasibili, fie loviți de pedepse pentru greșeli contra disciplinei, vor fi repatriați, fără să se fie socotită de terminarea pedepsei lor sau a acțiunii deschise contra lor.

Această dispozițiune nu se aplică prizonierilor de război și internaților civili cari ar fi pedepsiți pentru fapte posterioare zilei de 1 Ianuarie 1920.

Până la repatrierea lor, toți prizonierii de război și internații civili rămân supuși regulamentelor în vigoare, în special din punct de vedere al muncii și al disciplinei.

ARTICOLUL 149

Prizonierii de război și internații civili, cari sunt pasibili sau loviți de pedepse pentru alte fapte decât greșeli contra disciplinei, vor putea fi menținuți în detențiune.

ARTICOLUL 150

Guvernul ungar se obligă a primi pe teritoriul său pe toți indivizii repatriabili fără distincțiune.

Prizonierii de război sau supuși unguri cari n'ar dori să fie repatriați, vor putea fi excluși dela repatriere; însă Guvernele aliate și asociate își rezervă dreptul, fie de a-i repatria, fie de a-i conduce într-o țară neutră, fie de a-i autoriza să locuească pe teritoriul lor.

Guvernul ungar se obligă de a nu lua împotriva acestor indivizi sau a familiilor lor nici o măsură de excepțiune, nici a exercita împotriva lor, pentru acest motiv, vreo represie sau a lua vreo măsură jignitoare de orice natură.

ARTICOLUL 151

Guvernele aliate și asociate își rezervă dreptul de a subordona repatrierea prizonierilor de război și a supușilor unguri, cari se găsesc în puterea lor, declarațiunii și punerii în libertate imediată de către Guvernul ungar a tuturor prizonierilor de război și alți supuși ai Puterilor aliate sau asociate cari s'ar mai găsi încă reținuți contra voinței lor în Ungaria.

ARTICOLUL 152

Guvernul ungar se obligă :

1° De a înlesni accesul Comisiunilor pentru căutarea dispăruților; de a le pune la dispoziție toate mijloacele de transport trebuincioase; de a le lăsa să pătrundă în lagăre, închisori, spitale și în toate celelalte localuri; de a pune la dispoziția lor toate documentele de ordin public sau privat, cari pot să le ajute în cercetările lor;

2° De a lua măsuri contra funcționarilor sau particularilor unguri cari ar fi tănuț prezența unui supus al unei Puteri aliate sau asociate sau cari nu s'ar fi îngrijit să destăinuiească prezența acestuia, îndată ce avea cunoștința de ea.

ARTICOLUL 153

Guvernul ungar se obligă să restituie fără întârziere, după punerea în vigoare a Tractatului de față, toate obiectele, valorile sau documentele ce au aparținut supușilor Puterilor aliate sau asociate și cari ar fi fost reținute de autoritățile ungare.

ARTICOLUL 154

Înaltele Părți contractante declară că renunța la rambursarea reciprocă a sumelor datorite pentru întreținerea prizonierilor de război pe teritoriile lor respective.

SECȚIUNEA II

M o r m i n t e

ARTICOLUL 155

Guvernele aliate și asociate și Guvernul ungar vor face să se respecte și să se întrețină mormintele soldaților și marinarilor îngropați pe teritoriile lor respective.

Ele se obligă să recunoască orice Comisiune însărcinată de unul sau altul dintre Guverne de a identifica, înregistra, întreține sau ridica morminte convenabile pe zisele morminte și de a înlesni acestei Comisiuni îndeplinirea sarcinilor sale.

Ele mai convin de a-și da reciproc, sub rezerva prescripțiilor legislațiilor naționale și a necesităților igienei publice, toate înlesnirile pentru a satisface cererile de repatriere a rămășițelor soldaților și marinarilor lor.

ARTICOLUL 156

Mormintele prizonierilor de război și internaților civili, supuși ai diferitelor State beligerante, morți în captivitate, vor fi întreținute în mod cuviincios în condițiile prevăzute la articolul 155 al Tratatului de față.

Guvernele aliate și asociate, de o parte, și Guvernul ungar, de altă parte, se mai obligă să-și procure reciproc :

1. Lista completă de morți cu toate informațiile necesare pentru identificarea lor ;

2. Toate indicațiunile asupra numărului și locului mormintelor tuturor morților îngropați fără identificare.

PARTEA VII

SANCTIUNI

ARTICOLUL 157

Guvernul ungar recunoaște Puterilor aliate și asociate libertatea de a trimite înaintea tribunalelor lor militare persoanele acuzate de a fi comis acte contrarii legilor și obiceiurilor războiului. Pedepsele prevăzute de legi vor fi aplicate persoanelor găsite vinovate. Această dispozițiune se va aplica chiar dacă vor exista acțiuni sau urmăriri înaintea unei jurisdicțiuni a Ungariei sau a aliaților ei.

Guvernul ungar va trebui să predea Puterilor aliate și asociate, sau aceleia dintre ele care îi va adresa cererea, orice persoane cari, fiind acuzate de a fi comis un act contrariu legilor și obiceiurilor războiului, i-ar fi indicate fie nominativ, fie prin gradul, funcțiunea sau întrebuințarea ce li se va fi dat de autoritățile ungare.

ARTICOLUL 158

Autorii unor fapte criminale în contra supușilor uneia din Puterile aliate și asociate vor fi chemați înaintea tribunalelor militare ale acestor Puteri.

Autorii unor fapte criminale comise contra supușilor mai multor Puteri aliate și asociate vor fi chemați înaintea tribunalelor militare compuse din membrii aparținând tribunalelor militare ale Puterilor interesate.

În tot cazul acuzatul va avea dreptul să indice el însuși pe avocatul său.

ARTICOLUL 159

Guvernul ungar se obligă să procure orice documente și informațiuni, de orice natură ar fi, a căror prezentare va fi socotită necesară pentru cunoașterea completă a faptelor în rîmîinate, căutarea vinovaților și aprecierea exactă a responsabilităților.

ARTICOLUL 160

Dispozițiunile articolelor 157 până la 159 se aplică de asemenea Guvernelor Statelor cărora li s'au atribuit teritorii ce au aparținut fostei monarhii austro-ungare, în ceea ce privește persoanele acuzate de a fi comis acte contrarii legilor și obiceiurilor războiului și cari se găsesc pe teritoriul sau la dispoziția ziselor State.

Dacă persoanele despre cari este vorba au dobândit naționalitatea unuia din zisele State, Guvernul acestui Stat se obligă să ia toate măsurile necesare pentru ca să asigure urmărirea și pedepsirea lor, în urma cererii Puterii interesate și de acord cu aceasta.

PARTEA VIII

REPARAȚIUNI

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni Generale

ARTICOLUL 161

Guvernele aliate și asociate declară, iar Ungaria recunoaște că Ungaria și aliații ei sunt răspunzători pentru că le-a cauzat toate pierderile și toate pagubele suferite de Guvernele aliate și asociate și de naționalii lor ca urmare a războiului, care le-a fost impus de agresiunea Austro-Ungariei și a aliaților ei.

ARTICOLUL 162

Guvernele aliate și asociate recunosc că resursele Ungariei nu sunt îndestulatoare — ținând seamă de scăderea permanentă a acestor resurse, după cum rezultă din celelalte dispozițiuni ale prezentului Tratat — pentru a asigura reparațiunea completă a tuturilor acestor pierderi și a tuturilor acestor pagube.

Guvernele aliate și asociate cer cu toate acestea, iar Ungaria își ia angajamentul, ca să repare toate

pagubele cauzate populaţiunii civile a fiecăreia din Puterile aliate şi asociate, cum şi bunurile ei, în timpul perioadei în care această Putere s'a aflat în stare de război cu Ungaria, prin zisa agresiune pe uscat, pe mare şi prin aer, şi, în mod general, toate pagubele aşa precum sunt definite în anexa I aci alăturată.

ARTICOLUL 163

Valoarea ziselor pagube, pentru cari desdăunarea este datorită de Ungaria, va fi fixată de o comisiune interaliată, care va lua numele de „Comisiunea reparaţiunilor” (*Commission des réparations*), şi va fi constituită în forma şi cu puterile indicate mai jos, precum şi în Anexele II până la V aci alăturate. Comisiunea prevăzută la articolul 233 al Tractatului cu Germania este una şi aceeaşi cu prezenta Comisiune, sub rezerva modificărilor cari rezultă din Tractatul de faţă: ea va constitui o secţiune pentru chestiunile speciale relative la aplicarea prezentului Tractat; această secţiune nu va avea decât o putere consultativă, afară de cazurile în cari Comisiunea reparaţiunilor îi va delega puterile pe cari le va socoti necesare.

Comisiunea de reparaţiuni va examina reclamaţiunile şi va da Guvernului ungar echitabila facultate de a fi ascultat.

Comisiunea va stabili în acelaşi timp un stat al plăţilor, specificând epocile şi modalităţile achitării de către Ungaria, într-o perioadă de 30 ani, cu începere dela 1 Mai 1921, a părţii din datorie care îi va fi fost fixată, după ce Comisiunea va fi stabilită dacă Germania este în situaţiunea să plătească restul valorii totale a reclamaţiunilor prezentate în contra Germaniei şi a aliaţilor ei şi verificate de Comisiune. Cu toate acestea, dacă în cursul zisei perioade Ungaria nu şi va achita datoria ei, regulamentarea plăţii oricărui rest rămas neplătit va putea fi reportat pe anii următori, după voiaţa Comisiunii, sau va putea face obiectul unui tratament diferit, în condiţiunile pe cari le vor hotări Guvernele aliate şi asociate, urmând procedura prevăzută în prezenta Parte a acestui Tractat.

ARTICOLUL 164

Comisiunea de reparaţiuni va trebui, după 1 Mai 1921, din vreme în vreme, să studieze resursele şi puterile de plată ale Ungariei, şi după ce va fi dat reprezentanţilor acestei ţări echitabila facultate de a fi ascultaţi, zisa Comisiune va avea tot dreptul de a prelungi perioada şi de a modifica modalităţile de plată, cari ar urma să fie prevăzute în conformitate cu art. 163; ea nu va putea însă să ierte nici o plată fără autorizaţiunea specială a diverselor Guverne reprezentate în Comisiune.

ARTICOLUL 165

Ungaria va plăti, în cursul anului 1920 şi în timpul primelor patru luni ale anului 1921, în atâtea vârsăminte şi după anumite modalităţi (în aur, mărfuri, nave, valori sau altfel), pe cari Comisiunea de reparaţiuni le va putea fixa, o sumă echitabilă pe care Comisiunea o va hotări în contul creanţelor de mai sus; din această sumă vor fi mai întâiu plătite cheltuelile armatei de ocupaţie după armistiţiul dela 3 Noiembrie 1918, şi vor putea fi plătite, cu aprobarea ziselor Guverne, de asemenea prin deducere din acea sumă, acele cantităţi de produse alimentare şi de materii prime pe cari Guvernele Principalelor Puteri aliate şi asociate le vor socoti necesare pentru a permite Ungariei să facă faţă obligaţiunii de a desdăuna. Soldul se va deduce din sumele datorite de Ungaria drept reparaţiuni. Ungaria va mai remite pe lângă aceasta bonurile prescrise la paragraful 12 c, al Anexei II aci alăturată.

ARTICOLUL 166

Ungaria primeşte, afară de aceasta, ca resursele sale economice să fie direct întrebuinţate pentru reparaţiuni, precum este specificat în Anexele III, IV şi V, privitoare, fiecare în parte, la marina comercială, la restaurările materiale şi la materiile prime, fiind în totdeauna înţeles că valoarea bunurilor transferate şi a folosinţei lor, stabilite prin zisele Anexe, va fi trecută în creditul Ungariei, după ce va fi fixată în chipul acolo arătat, şi se va deduce din obligaţiunile prevăzute în articolele de mai sus.

ARTICOLUL 167

Vârsămintele succesive, cuprinzând şi cele despre cari tratează articolele precedente, efectuate de Ungaria pentru a satisface reclamaţiunile de mai sus, vor fi repartizate de Guvernele aliate şi asociate după proporţiunile determinate de ele mai dinainte şi întemeiate pe echitate şi drepturile fiecăruia.

În vederea acestei repartizări, valoarea creditelor arătate la art. 173 şi la Anexele III, IV şi V va fi calculată în acelaşi chip ca şi plăţile efectuate în acelaşi an.

ARTICOLUL 168

În afara de plăţile prevăzute mai sus, Ungaria va efectua, conformându-se procedurii stabilite de Comisiunea reparaţiunilor, restituirea în bani a sumelor ridicate, luate sau sechestrate, cât şi restituirea animalelor, obiectelor de orice

fel și a valorilor ridicate, luate sau sechestrate, în cazul când va fi posibil de a le identifica fie pe teritoriile aparținând Ungariei sau aliaților ei, fie pe teritoriile rămase în posesianța Ungariei sau a aliaților ei, până la completa executare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 169

Guvernul ungar își ia îndatorirea de a face imediat restituirile prevăzute de articolul 168 de mai sus și de a efectua plățile și predările prevăzute de articolele 163, 164, 165 și 166.

ARTICOLUL 170

Guvernul ungar recunoaște Comisiunea prevăzută de articolul 163, astfel precum va putea fi constituită de Guvernele aliate și asociate, în conformitate cu Anexa II; el îi recunoaște în mod irevocabil posesiunea și exercițiul drepturilor și puterilor ce i le conferă Tractatul de față.

Guvernul ungar va da Comisiunii toate lămuririle de care ea va putea avea nevoie asupra situațiunii și operațiunilor financiare și asupra bunurilor, capacității de producțiune, aprovizionărilor și producțiunii curente a materiilor prime și a obiectelor manufacturate ale Ungariei și ale supușilor ei; el va da, de asemenea, toate informațiunile relative la operațiunile militare ale războiului din 1914 — 1920, a căror cunoștință ar fi considerată ca necesară de către Comisiune.

Guvernul ungar va acorda membrilor Comisiunii și agenților ei autorizați toate drepturile și imunitățile de care se bucură în Ungaria agenții diplomațiici acreditați în regulă ai Puterilor amice.

Ungaria primește, pe lângă aceasta, să suporte lefurile și cheltuelile Comisiunii și ale personalului ce ar întrebuința.

ARTICOLUL 171

Ungaria își ia îndatorirea să promulge, să mențină în vigoare și să publice orice legislațiune, orice regulamente și decrete ce ar putea fi necesare pentru a asigura completa executare a stipulațiunilor de față.

ARTICOLUL 172

Dispozițiunile prezentei Părți a Tractatului de față nu vor atinge întru nimic dispozițiunile Secțiunilor III și IV ale Părții X (Clauze economice) a Tractatului de față.

ARTICOLUL 173

Se vor trece în creditul Ungariei, drept obligațiuni de reparare, următoarele elemente:

a) Orice sold definitiv în favoarea Ungariei arătat la Secțiunile III și IV ale Părții X (Clauze economice) a Tractatului de față;

b) Orice sume datorite Ungariei provenind din cesiunile arătate la Partea IX (Clauze financiare) și la Partea XII (Porturi, cai pe apă și căi ferate);

c) Orice sume pe cari Comisiunea de reparațiuni le va judeca ca trebuind trecute în creditul Ungariei în contul oricăror alte transmiteri de proprietăți, drepturi, concesiuni sau alte interese prevăzute de Tractatul de față.

Totuș, în nici un caz, restituirile efectuate în virtutea articolului 168 al prezentului Tractat nu vor putea fi trecute în creditul Ungariei.

ARTICOLUL 174

Cesiunea cablurilor submarine ungare în lipsa unei dispozițiuni speciale a Tractatului de față, este regulată prin Anexa VI aci alăturată.

Anexa I

Compensațiune poate fi reclamată dela Ungaria, conform articolului 162 de mai sus, pentru totalitatea pagubelor ce ar intra în categoriile următoare:

1° Pagube pricinuite civililor atinși în persoana sau în viața lor și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor civili, prin orice acte de război, cuprinzând și bombardările sau alte atacuri pe uscat, pe mare sau pe cale aeriană, și toate consecințele lor directe sau din toate operațiunile de război ale celor două grupuri de beligeranți, în orice loc s'ar fi produs.

2° Pagubele pricinuite de Ungaria, sau de aliații ei, civililor victime ale vreunor acte de cruzime, de violență sau de rău tratament (inclusiv atingerile aduse vieții sau sănătății, pricinuite în urma unei detențiuni, deportări, internări sau evacuări, abandon în largul mării sau în urma unei munci forțate), în orice loc s'ar fi produs, precum și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor victime.

3° Pagube cauzate de Ungaria, sau de aliații ei, pe teritoriul lor sau în teritoriul ocupat sau invadat, persoanelor civile, victime ale oricăror acte cari au adus atingere sănătății, capacității de muncă sau onoarei, precum și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor victime.

4° Pagubele pricinuite prin orice fel de rele tratamente aplicate prizonierilor de război.

5° Intru cât există o daună cauzată Puterilor

aliat și asociate, orice pensuni sau compensațiuni de aceeași natură, acordate victimelor militare de război (armate de uscat, de apă sau forțe aeriene), mutilaților, răniților, bolnavilor sau invalizilor și persoanelor al căror sprijin erau aceste victime; totalul sumelor datorite Guvernelor aliate și asociate se va calcula, pentru fiecare din zisele Guverne, după valoarea capitalizată, la data punerii în aplicare a prezentului Tratat, a ziselor pensuni sau compensări, pe baza tarifelor în vigoare în Franța, la 1 Mai 1919.

6° Cheltuieli făcute de Guvernele Puterilor aliate și asociate pentru asistența dată prizonierilor de război, familiilor lor sau persoanelor al căror sprijin erau.

7° Alocațiuni date de Guvernele Puterilor aliate și asociate familiilor sau altor persoane cari erau în sarcina mobilizaților, sau a tuturilor acelor cari au servit în armată; totalul sumelor ce le sunt datorite pentru fiecare din anii în cursul cărora au avut loc ostilitățile, va fi calculat pentru fiecare din zisele Guverne, pe baza tarifului mijlociu aplicat în Franța, plăților de această natură în cursul zisului an.

8° Pagube pricinuite civililor în urma obligațiunii ce li s'a impus de Ungaria sau de aliații ei de a lucra fără o justă remunerare.

9° Pagube privitoare la orice proprietăți, în orice loc ar fi situate, aparținând uneia din Puterile aliate sau asociate sau supușilor lor (excepându-se lucrările și materialul militar sau naval), cari au fost ridicate, sechestrate, stricate sau distruse de Ungaria sau de aliații ei, pe uscat, pe apă sau în aer, sau pagube pricinuite ca consecință directă a ostilităților sau a oricăror operațiuni de război.

10° Pagube pricinuite sub formă de (*prélèvements*) amenzi sau constrângeri (*exactions*) similare, de către Ungaria sau de aliații ei, în detrimentul populațiunilor civile.

Anexa II

§ 1

Comisiunea prevăzută la articolul 163 va purta titlul de «Comisiunea reparațiunilor» (*Commission des réparations*); ea va fi desemnată în articolele de mai jos prin cuvântul «Comisiunea» (*La Commission*).

§ 2

Delegații la Comisiune vor fi numiți de Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța, Italia, Japonia, Belgia, Grecia, Polonia, România, Statul Sârb-Croato-Sloven și Ceho-Slovacia. Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța, Italia, Japonia și Belgia vor numi fiecare câte un Delegat. Celelalte cinci Puteri vor numi un Delegat

comun în condițiunile prevăzute la alineatul al treilea al paragrafului 3 de mai jos. Odată cu fiecare delegat va fi numit un Delegat-ajutor, care îl va înlocui, în caz de boală, sau de absență silită, dar care, în orice altă împrejurare, va avea numai dreptul să asiste la desbateri, fără însă să ia vreo parte la ele.

În nici un caz, Delegații a mai mult de cinci dintre Puterile sus arătate nu vor avea dreptul de a lua parte la desbaterile Comisiunii și a-și da votul. Delegații Statelor-Unite, ai Mării-Britanii, ai Franței și Italiei vor avea totdeauna acest drept. Delegatul Belgiei va avea acest drept în toate cazurile, în afară de cele arătate mai jos. Delegatul Japoniei va avea acest drept în cazurile când vor fi cercetate chestiuni privitoare la daunele pe mare. Delegatul comun al celorlalte cinci Puteri menționate mai sus va avea acest drept când se vor examina chestiuni privitoare la Austria, la Ungaria sau la Bulgaria.

Fiecare din Guvernele reprezentate în Comisiune va avea dreptul de a se retrage, după o prealabilă înștiințare notificată Comisiunii, cu douăsprezece luni înainte și confirmată în cursul lunii a șasea dela data notificării inițiale.

§ 3

Aceea dintre Puterile aliate și asociate, care ar putea fi interesată în cauză, va avea dreptul de a numi un delegat, ori de câte ori creanțele și interesele zisei Puteri vor fi examinate sau discutate. În aceste cazuri, Delegatul va fi prezent, și va lucra ca asessor, fără a avea dreptul de vot.

Secțiunea pe care Comisiunea o va constitui pentru executarea articolului 163, va cuprinde reprezentanți ai Puterilor următoare: Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța, Italia, Grecia, Polonia, România, Statul Sârb-Croato-Sloven, Ceho-Slovacia, fără ca această compozițiune să influențeze, în nimic, asupra admisibilității reclamațiunilor. Când secțiunea va vota, reprezentanții Statelor-Unite ale Americii, ai Mării Britanii, ai Franței și ai Italiei vor avea fiecare câte două voturi.

Reprezentanții celorlalte cinci Puteri menționate mai sus vor numi un Delegat comun, care va lua parte în Comisiunea reparațiunilor, în condițiunile arătate la paragraful 2 al prezentei Anexa. Acest Delegat, care va fi numit pe timp de un an, va fi în mod succesiv ales dintre supușii (*ressortissants*) fiecăreia din cele cinci Puteri mai sus arătate.

§ 4

În caz de deces, demisiune sau rechemare a oricărui Delegat, Delegat-ajutor sau asessor, acesta va trebui să fie înlocuit cât mai grabnic posibil.

§ 5

Comisiunea va avea principalul ei birou permanent la Paris, unde își va ține prima întrunire, în cel mai scurt timp posibil, după punerea în vigoare a prezentului Tractat; ea se va întruni apoi la locul și la data ce va crede de cuviință în vederea îndeplinirii cât mai grabnice a îndatoririlor ei.

§ 6

Chiar dela prima ei întrunire Comisiunea va alege, printre delegații arătați mai sus, un Președinte și un Vice-Președinte, cari vor rămâne în funcție timp de un an și vor fi reeligibili; dacă posturile de Președinte sau de Vice-Președinte devin vacante în cursul anului, Comisiunea va proceda imediat la o nouă alegere pentru restul zisei perioade.

§ 7

Comisiunea este autorizată a numi orice funcționari, agenți și impiegati, cari pot fi necesari, pentru executarea funcțiunilor ei, și să hotărască salariile lor, să constituie secțiuni sau comitete ai căror membri pot fi și alții decât cei cari fac parte din Comisiune, și a lua toate măsurile de execuție trebuincioase la îndeplinirea sarcinii ei, să investească cu autoritatea necesară și să dea depline puteri funcționarilor, agenților secțiunilor și comitetelor ei.

§ 8

Toate deliberările Comisiunii vor fi secrete, afară numai dacă, pentru motive speciale, Comisiunea, în cazuri particulare, nu va decide altfel.

§ 9

Comisiunea va trebui, în termenele ce le va fixa din timp în timp, și dacă Guvernul ungar o va cere, să asculte orice argumente și mărturii prezentate de Ungaria asupra tuturor chestiunilor cari se referă la capacitatea ei de plată.

§ 10

Comisiunea va studia reclamațiunile și va da Guvernului ungar echitabila facultate de a fi ascultat, fără ca el să poată lua vreo parte, sub orice formă, la hotărârile Comisiunii. Comisiunea va acorda aceeași facultate aliaților Ungariei, când ea va socoti că interesele lor sunt în joc.

§ 11

Comisiunea nu va fi legată de nici o legislație nici prin vreun cod particular, nici printr-o regulă specială, cu privire la instrucție sau proce-

dura; ea va fi călăuzită de dreptate, echitate și bună credință. Deciziile sale vor trebui să se conformeze la principii și reguli uniforme, ori de câte ori aceste principii și aceste reguli vor fi aplicabile. Ea va fixa regulile privitoare la modurile de probare în materie de reclamațiuni. Ea va putea să întrebuițeze orice metodă legitimă de calcul.

§ 12

Comisiunea va avea toate puterile și va exercita toate atribuțiunile ce îi sunt date prin prezentul Tractat.

Comisiunea va avea, în mod general, cele mai întinse puteri de control și de executare în ceea ce privește problema reparațiunilor, astfel cum ea este tratată în prezenta Parte și va avea puterea de a interpreta aceste dispozițiuni. Sub rezerva dispozițiunilor prezentului Tractat, Comisiunea este constituită din diferitele Guverne aliate și asociate menționate la paragrafele 2 și 3, considerată fiind ca reprezentantul lor exclusiv, pentru partea ce-i privește, în scopul de a primi, vinde, păstra și repartiza plata reparațiunilor de efectuat de Ungaria, în termenele prezentei Părți din Tractat. Ea va trebui să se conformeze condițiunilor și dispozițiunilor următoare:

a) Orice fracțiune din valoarea totală a creanțelor verificate, care nu va fi plătită în aur, sau în bastimente, valori sau mărfuri, sau în orice alt mod, va trebui să fie acoperită de Ungaria în condițiunile pe cari Comisiunea le va stabili prin remiterea, drept garanție, a unei valori echivalente de bonuri, de titluri de obligațiuni sau altele, în scop de a constitui prin aceasta o recunoaștere a fracțiunii datoriei despre care este vorba;

b) Pentru a determina în mod periodic capacitatea de plată a Ungariei, Comisiunea va examina sistemul fiscal ungar: 1° cu scopul ca toate veniturile Ungariei, inclusiv și cele destinate serviciului sau plății a oricărui împrumut interior, să fie bine întrebuințate cu privilegiu la plata sumelor datorite de ea drept reparațiuni, și 2° în așa fel încât să obție certitudinea că, în general, sistemul fiscal ungar este proporțional, tot atât de încărcat ca și acela al oricăreia din Puterile reprezentate în Comisiune.

Comisiunea de reparațiuni va primi instrucțiuni prin cari i se va recomanda să țină seamă mai ales: 1° de situația economică și financiară reală a teritoriului ungar așa precum este delimitat prin prezentul Tractat, și 2° de micșorarea resurselor sale și a capacității sale de plată rezultând din clauzele prezentului Tractat. Atât timp cât situația Ungariei nu va fi modificată, Comisiu-

nea va trebui să ia aceste elemente în considerație când va fixa totalul definitiv al obligațiunilor Ungariei, vărsămintele prin cari această țară va trebui să se achite și reporturile oricăror plăți de dobânzi ce vor putea fi cerute de ea;

c) Comisiunea, după cum este prevăzut la articolul 165, va cere să i se predea de către Ungaria, drept garanție de recunoaștere a datoriei ei, bonuri la purtător în aur, libere de taxe sau impozite de orice fel, stabilite sau cari vor fi stabilite de Guvernul ungar sau de orice autoritate depinzând de el; aceste bonuri vor fi predate în orice timp socotit prielnic de Comisiune și în trei fracțiuni ale căror valori respective vor fi de asemenea fixate de Comisiune. [Coroana de aur fiind plătită conform articolului 197, partea IX (clauze financiare) a prezentului Tractat]:

1° O primă emisiune de bonuri la purtător, plătibile până la 1 Mai 1921 cel mai târziu, fără dobânzi; pentru amortizarea acestor bonuri se va aplica mai ales vărsămintele pe cari Ungaria s'a obligat să le facă conform articolului 165, scăzându-se sumele destinate pentru rambursarea cheltuelilor de întreținere a trupelor de ocupație și pentru plata cheltuelilor de aprovizionare cu alimente și materii prime; acelea dintre bonuri cari nu vor fi fost amortizate la 1 Mai 1921 vor fi atunci schimbate contra unor noi bonuri de acelaș tip ca cele prevăzute mai jos (§ 12 c 2°);

2° O a doua emisiune de bonuri la purtător cu dobândă de $2\frac{1}{2}\%$ (doi și jumătate la sută) între 1921 și 1926 și apoi cu 5% (cinci la sută), cu 1% (unu la sută) în plus pentru amortizare, cu începere dela 1926, asupra valorii totale a emisiunii;

3° Un angajament scris că va emite ca nou vărsământ, și numai când Comisiunea va fi convinsă că Ungaria poate să asigure plata dobânzilor și a fondului de amortizare, bonuri la purtător, cu dobânzi de 5% (cinci la sută), urmând ca termenele și modul de plată a capitalului și dobânzilor să fie determinate de Comisiune.

Datele la cari dobânzile sunt datorite, modul de întrebuințare a fondului de amortizare și toate chestiunile analoage relative la emisiune, la gestiune și la reglementarea emisiunii bonurilor, vor fi determinate din timp în timp de Comisiune.

Noui emisiuni vor putea fi cerute, drept recunoaștere și garanție, în condițiunile pe cari Comisiunea le va determina ulterior, din timp în timp.

În cazul când Comisiunea de reparațiuni ar proceda la fixarea definitivă, și nu numai provizorie, a totalului părții din sarcinile comune ce cad asupra Ungariei în urma reclamațiunilor

Puterilor aliate și asociate, Comisiunea va anula imediat toate bonurile cari ar fi putut fi emise peste zisul total;

d) În cazul când bonuri, obligațiuni sau alte recunoașteri de datorii emise de Ungaria, drept garanție sau recunoaștere a datoriei sale de reparațiuni, vor fi atribuite, cu titlu definitiv, iar nu ca garanție, altor persoane decât diferitelor Guverne în profitul cărora fusese fixat la origine totalul datoriei de reparațiuni a Ungariei, zisa datoriei va fi considerată ca stinsă față de acestea din urmă, pentru un total corespunzător valorii nominale a bonurilor astfel atribuite în mod definitiv, iar obligațiunea Ungariei aferentă ziselor bonuri va fi limitată la obligațiunea care este menționată pe ele;

e) Cheltuelile necesitate de reparațiuni și reconstrucțiunile proprietăților situate în regiunile invadate și devastate, inclusiv reinstalarea mobilierelor, mașinelor și a întregului material, vor fi evaluate după costul de reparațiuni și reconstrucțiune la epoca în care aceste lucrări vor fi executate;

f) Deciziunile Comisiunii relative la o achitare totală sau parțială, în capital sau dobânzi, a oricărei datorii verificate a Ungariei, vor trebui să fie motivate.

§ 13

În ceea ce privește voturile, Comisiunea se va conforma regulilor următoare:

Când Comisiunea ia o deciziune, voturile tuturor Delegațiilor cari au dreptul să voteze, sau, în absența unora dintre ei, ale Delegațiilor lor ajutoari, vor fi înregistrate. Abținerea va fi considerată ca un vot emis contra propunerii pusă în discuție. Asesorii nu vor avea dreptul de vot.

Unanimitatea va fi necesară asupra următoarelor chestiuni:

a) Chestiuni interesând suveranitatea Puterilor aliate și asociate sau privind remiterea în total sau în parte a datoriei sau a obligațiunilor Ungariei;

b) Chestiuni relative la totalul, precum și la condițiunile bonurilor și a altor titluri de obligațiuni ce urmează să fie remise de Guvernul ungar și la fixarea epocii și a modului de vânzare, de negociere sau de repartiziune;

c) Orice report total sau parțial, trecând peste anul 1930, al plăților cu scadența între 1 Mai 1921 și sfârșitul lui 1926 inclusiv;

d) Orice report total sau parțial, pentru o durată superioară de trei ani, al plăților ajunse la scadența după 1926;

e) Chestiuni privitoare la aplicarea, într'un caz

particular, a unei metode de evaluare a pagubelor, deosebită de aceea care a fost mai înainte adoptată într-un caz asemănător;

f) Chestiuni de interpretare a dispozițiilor prezentei Părți din Tratatul de față.

Orice alte chestiuni vor fi rezolvite printr-un vot dat cu majoritate.

În caz când s'ar isca între delegați un conflict de păreri asupra chestiunii de a se ști dacă o speță determinată face parte din acelea a cărei deciziune cere sau nu un vot unanim, și în caz când acest conflict n'ar putea fi rezolvat prin instrucțiunile cerute Guvernelor lor, Guvernele aliate și asociate se obligă să supune imediat acest conflict arbitrajului unei persoane imparțiale, asupra desemnării căreia ei se vor pune de acord și a cărei sentință dășii se obligă s'o accepte.

§ 14

Deciziunile luate de Comisiune, în conformitate cu puterile cari îi sunt conferite, vor fi de îndată executorii și vor putea fi aplicate imediat fără altă formalitate.

§ 15

Comisiunea va predă fiecărei Puteri interesate, în forma pe care o va fixa :

1° Un certificat, menționând că ea deține, pe contul zisei Puteri, bunuri ale emisiunilor sus menționate, zisul certificat putând, la cererea Puterii interesate, să fie împărțit într-un număr de diviziuni (*coupons*) cari să nu treacă de cinci ;

2° Din timp în timp, certificate menționând că ea deține pe socoteala zisei Puteri orice alte bunuri predate de Ungaria drept scont din datoria sa pentru reparațiuni.

Certificatele sus arătate vor fi nominative și vor putea să fie transmise pe calea îndosării, după notificarea Comisiunii.

Când sunt emise bonuri pentru a fi vândute sau negociate și când vor fi predate bunuri de către Comisiune, un număr corespunzător de certificate trebuie să fie retras.

§ 16

Guvernul ungar va fi debitat, cu începere dela 1 Mai 1921, cu dobânda datoriei sale, așa după cum va fi fost fixată de Comisiune, scăzând orice vărsăminte efectuate sub formă de plăți în bani sau echivalentele lor sau în bonuri emise în profitul Comisiunii și orice plăți arătate la articolul 173.

Cuantumul acestei dobânzi va fi fixat la 5°%, afară numai dacă Comisiunea nu socotește, la

vreo dată ulterioară, că împrejurările justifică o modificare a acestui cuantum.

Comisiunea fixând la 1 Mai 1921 totalul datoriei Ungarici va putea ține socoteala de dobânzile datorite asupra sumelor convenite pentru reparațiunea pagubelor materiale, cu începere dela 11 Noembrie 1918 sau oricare altă dată ulterioară care va putea fi fixată de Comisiune până la 1 Mai 1921.

§ 17

În caz de neexecutare din partea Ungariei a vreuncea din obligațiunile arătate în prezenta Parte a Tratatului de față, Comisiunea va semnală imediat această neexecutare fiecărei Puteri interesate, făcând totdeodată orice propuneri cari i-ar părea oportune cu privire la măsurile de luat în vederea acestei neexecutări.

§ 18

Măsurile pe cari Puterile aliate și asociate vor avea dreptul să le ia în caz de neexecutare voluntară de către Ungaria și pe cari Ungaria se obligă a nu le considera ca acte de ostilitate, pot să cuprindă acte de prohibiri și de represalii economice și financiare și, în general, orice alte măsuri pe cari Guvernele respective le vor putea considera ca fiind dictate de împrejurări.

§ 19

Plățile, cari trebuiesc să fie efectuate în aur, sau echivalentele lor, drept scont asupra reclamațiilor verificate ale Puterilor aliate și asociate, pot să fie acceptate în orice moment de Comisiune, sub formă de bunuri mobiliare și imobiliare, de mărfuri, de întreprinderi, drepturi și concesiuni înăuntrul teritoriilor ungare sau în afară de aceste teritorii, de nave, obligațiuni, acțiuni sau valori de orice natură sau monede ale Ungariei sau ale altor State; valoarea lor de înlocuire în raport cu aurul fiind fixată la un cuantum just și leal de însăși Comisiunea.

§ 20

Comisiunea, fixând sau acceptând plățile cari se vor efectua prin remiterea de bunuri sau drepturi determinate, va ține seamă de orice drepturi și interese legitime ale Puterilor aliate și asociate sau neutre și ale supușilor lor.

§ 21

Nici un membru al Comisiunii nu va fi responsabil, afară numai față de Guvernul care l-a desemnat, de orice act sau omisiune decurgând din

funcțiunile sale. Nici unul din Guvernele aliate și asociate nu-și asumă vreo răspundere pe seama vreunui alt Guvern.

§ 22

Sub rezerva stipulațiunilor Tractatului de față prezenta Anexă va putea fi modificată prin deciziunea unanimă a Guvernelor reprezentate la Comisiune.

§ 23

Când Ungaria și Aliații ei se vor fi achitat de toate sumele ce dătoresc, spre executarea prezentului Tractat sau a deciziunilor Comisiunii, și când toate sumele primite sau echivalentele lor vor fi fost repartizate între Puterile interesate, Comisiunea va fi dizolvată.

Anexa III

§ 1

Ungaria recunoaște dreptul Puterilor aliate și asociate pentru înlocuirea, tonă pentru tonă (capacitate brută) (*judge brute*) și categorie pentru categorie, a tuturor bastimentelor și vaselor de comerț și de pescuit pierdute sau avariate din cauza războiului.

Totuș, — cu toate că bastimentele și vasele ungare în ființă astăzi reprezintă un tonaj mult inferior celui al pierderilor suferite de către Puterile aliate și asociate, ca consecință a agresiunii Austro-Ungariei și a aliaților ei — dreptul recunoscut mai sus va fi exercitat asupra acestor vase și bastimente ungare, în condițiunile următoare :

Guvernul ungar, în numele său și în așa chip încât să lege pe orice alți interesați, cedează Guvernelor aliate și asociate proprietatea oricăror vase și bastimente de comerț și de pescuit aparținând supușilor fostului imperiu ungar.

§ 2

Guvernul ungar, în termen de două luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, va predă Comisiunii de reparațiuni toate vasele și bastimentele arătate la paragraful 1.

§ 3

Vasele și bastimentele arătate la paragraful 1 cuprind toate vasele și bastimentele : a) purtând sau având dreptul să poarte pavilionul de comerț austro-ungar, înscrise într'un port al fostului regat al Ungariei, sau b) aparținând unei persoane, unei societăți sau unei companii supuse (*ressortis-*

sant) fostului regat al Ungariei sau unei societăți sau companii a unei alte țări decât țările aliate și asociate și puse sub controlul sau direcțiunea unor supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei, sau c) actualmente în construcție : 1° în fostul regat al Ungariei ; 2° în alte țări decât în țările aliate sau asociate, pe seama unei persoane, unei societăți sau a unei companii supuse (*ressortissant*) fostului regat al Ungariei.

§ 4

Pentru ca să procure titluri de proprietate pentru fiecare din vasele remise în modul sus arătat, Guvernul ungar :

a) Va remite pentru fiecare vas Comisiunii de reparațiuni, după cererea sa, un act de vânzare sau orice alt titlu de proprietate, stabilind transferul către zisa Comisiune a deplinei proprietăți a vasului, liber de orice privilegii, ipoteeci și sarcini ;

b) Va lua toate măsurile cari i s'ar indică de către Comisiunea de reparațiuni, pentru a asigura zisei Comisiuni punerea acestor vase la dispoziția ei.

§ 5

Ungaria își ia îndatorirea să restituie, în natură și în bună stare Puterilor aliate și asociate, într'un termen de două luni, începând dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, conform unei proceduri ce va fi stabilită de Comisiunea de reparațiuni, toate vasele și alte aparate mobile de navigațiune fluvială cari, dela 28 Iulie 1914, au trecut, sub orice formă, în posesiunea ei sau în posesiunea unuia dintre supușii ei, și cari vor putea fi identificate.

Spre a compensa pierderile tonajului fluvial, datorite oricărei cauze, suferite în timpul războiului de Puterile aliate și asociate și cari nu vor putea fi reparate prin restituțiunile prescrise mai sus, Ungaria își ia îndatorirea să cedeze Comisiunii de reparațiuni o parte din totalul vaselor sale fluviale, până la concurența totalului acestor pierderi, zisa cesiune neputând depăși 20% din totalul acestor vase fluviale așa cum erau în ființă la data de 3 Noembrie 1918.

Modalitățile acestor cesiuni vor fi regulate de arbitrii prevăzuți la articolul 284 al Părții XII (Porturi, Căi pe apă, și Căi ferate) din prezentul Tractat, cari sunt însărcinați să rezolve dificultățile relative la repartițiunea tonajului fluvial și cari decurg din noul regim internațional al unor anumite rețele fluviale sau din modificările teritoriale atingând aceste rețele.

§ 6

Ungaria își ia îndatorirea să ia toate măsurile pe cari Comisiunea de reparațiuni i le va putea indica în scopul de a obține deplinul drept de proprietate asupra tuturor vaselor cari au putut fi transferate în timpul războiului sau ar fi pe cale de transferat sub pavilioane neutre, fără consimțământul Guvernelor aliate și asociate.

§ 7

Ungaria renunță la orice revendicare, de orice natură ar fi, contra Guvernelor aliate și asociate și contra supușilor (*ressortissants*), lor în ceea ce privește deținerea sau utilizarea oricaror vase sau bastimente ungare și orice pierdere sau pagubă suferite de zisele vase și bastimente.

§ 8

Ungaria renunță la orice revendicare asupra vaselor sau încărcăturilor, scufundate din cauza sau în urma unei acțiuni navale inamice, și apoi salvate, și în cari unul din Guvernele aliate sau asociate sau supușii lor au interese, în calitate de proprietari, inchirietori, asigurători sau sub orice alt titlu, chiar dacă vreun Tribunal de prize ale fostei monarhii austro-ungare sau al aliaților ei ar fi pronunțat vre-o sentință de condamnare.

Anexa IV

§ 1

Puterile aliate și asociate cer, și Ungaria acceptă, ca Ungaria pentru a satisface în parte obligațiunile sale menționate în prezenta Parte, și urmând modalitățile mai jos definite, să întreprindă isvoarele sale economice, în mod direct, la restaurarea materială a regiunilor invadate aparținând Puterilor aliate și asociate, în măsura pe care aceste Puteri o vor determina.

§ 2

Guvernele Puterilor aliate și asociate vor prezenta Comisiunii de reparațiuni liste cuprinzând :

a) Animale, mașinile, material de drum de fier, echipamentele, strungurile și toate articolele similare, cu un caracter comercial, cari au fost luate, întrebuințate sau distruse de Ungaria, sau distruse ca o consecință directă a operațiunilor militare, și pe cari aceste guverne, pentru satisfacerea nevoilor imediate și urgente, doresc să le vadă înlocuite cu animale sau articole de aceeași natură,

existând pe teritoriul ungar la data punerii în vigoare a prezentului Tractat ;

b) Materialele de reconstruire (piatra, cărămizi, cărămizi refractare, țigle, lemn de construcție, geamuri, oțel, var, ciment, etc.), mașini, aparate de încălzit, mobile și orice articole cu un caracter comercial, pe cari zisele Guverne doresc să le aibă produse și fabricate în Ungaria și predate lor pentru restaurarea regiunilor invadate.

§ 3

Listele relative la articolele menționate în paragraful 2 a de mai sus vor fi procurate în cele trei luni cari vor urma punerii în vigoare a prezentului Tractat.

Listele vor cuprinde toate detaliile obișnuite în contractele comerciale relativ la articolele arătate, inclusiv specificarea, termenul de predare (acest termen trebuind să nu depășească patru ani) și locul de predare ; dar ele nu vor conține nici preț, nici estimățiune, aceste prețuri sau estimățiuni trebuind să fie fixate de către Comisiune, după cum se arată mai jos.

§ 4

Indată după primirea listelor, Comisiunea va examina în ce măsură materialele și animalele menționate în aceste liste, pot fi cerute Ungariei. Pentru a ajunge la deciziunea sa, Comisiunea va ține socoteală de nevoile interne ale Ungariei atât cât va fi trebuință pentru menținerea vieții sociale și economice ; ea va ține socoteală, de asemenea, de prețurile și datele la cari astfel de articole pot fi obținute în țările aliate și asociate, și le vor compara celor aplicabile articolelor ungare ; va ține socoteală, în sfârșit, de interesul general ce guvernele aliate și asociate au pentru viața industrială a Ungariei să nu fie dezorganizată în așa fel încât să compromită capacitatea ei de a îndeplini celelalte acte de reparațiune ce i se cer.

Cu toate acestea, nu se va cere Ungariei mașini, echipamente, strunguri și orice articole similare cu caracter comercial, actualmente în serviciu în industrie, decât în cazul când nu se găsesc disponibile și de vânzare stocuri din aceste articole ; pe de altă parte, cererile de această natură nu vor trece de 30% din cantitățile fiecărui articol aflător în serviciul unui stabiliment ungar sau unei întreprinderi ungare oarecare.

Comisiunea va da reprezentanților Guvernului ungar facultatea de a fi ascultați, într-un termen determinat, asupra capacității lui de a procura zisele materiale, animale și obiecte.

Deciziunea Comisiunii va fi apoi, și cât mai repede posibil, notificată Guvernului ungar și diferitelor Guverne aliate și asociate interesate.

Guvernul ungar își ia îndatorirea să predea materialele, obiectele și animalele, specificate în această notificare, și Guvernele aliata și asociate interesate își iau îndatorirea, fiecare în cecace îl privește, să primească aceste furnituri, sub rezerva că ele vor fi conforme cu specificările date sau că, după avizul Comisiunii, nu vor fi impropii întrebuințării cerute pentru efectuarea reparațiilor.

§ 5

Comisiunea va determina valoarea de atribuit materialelor, obiectelor și animalelor, predate după cum se arată mai sus, iar Guvernele aliata și asociate care vor primi aceste furnituri primesc a fi debitate cu valoarea lor și recunosc că suma corespunzătoare va trebui să fie socotită ca o plată făcută de Ungaria, și care se va repartiza potrivit articolului 167 al Tratatului de față.

În cazul când se va exercita dreptul de a cere restaurarea materială, în condițiile arătate mai sus, Comisiunea se va încredința că suma trecută în creditul Ungariei reprezintă valoarea normală a muncii făcute sau a materialelor procurate de ea, și că suma la care se ridică reclamațiunea făcută de Puterea interesată pentru paguba reparată în parte, este scăzută în proporția contribuției la reparațiunea astfel efectuată.

§ 6

Spre a răspunde nevoilor imediate a țărilor a căror vite au fost luate, consumate sau distruse, Puterile aliata și asociate, vor putea prexenta Comisiunii de reparațiuni, imediat după punerea în vigoare a Tratatului de față, o listă de vite a căror predare o cer, într'un termen de trei luni după punerea în vigoare a Tratatului, ca avans imediat, drept acot, asupra animalelor menționate la paragraful 2 de mai sus.

Comisiunea de reparațiuni va decide ce cantități de vite vor trebui predate în termenul de trei luni mai sus arătat și Ungaria să obligă să efectueze aceste predări conform deciziunilor Comisiunii.

Comisiunea va repartiza între Puterile interesate, animalele ce sunt de predate, ținând seamă de nevoile imediate a fiecăreia dintre Puteri și de nevoile care au fost satisfăcute prin Tratatul încheiat de Puterile aliata și asociate de o parte, Austria și Bulgaria de altă parte.

Animalele predate vor fi normale ca sănătate și condițiune.

Dacă animalele astfel predate nu pot fi identificate ca fiind luate sau ridicate, valoarea lor va fi trecută în creditul obligațiunilor de reparațiuni ale Ungariei conform stipulațiunilor paragrafului 5 din prezenta anexă.

Anexa V

§ 1

Ungaria dă fiecăruia dintre Guvernele aliata și asociate, sub formă de reparațiune parțială, o opțiune pentru predarea anuală, în timpul celor 5 ani ce vor urma punerii în vigoare a prezentului Tratat, a materiilor prime enumerate mai jos, până la concurența cantităților care vor fi, față de importurile anuale din Austro-Ungaria făcute de fiecare dintre țările aliata sau asociate înainte de război, în același raport în care se găsesc resursele Ungariei în actualele ei fruntarii — astfel cum sunt definite prin prezentul Tratat — față de resursele dinainte de război ale fostei monarhii austro-ungare :

Lemn de construcție și produsele lemnului ;

Fier și aliaje de fier ;

Afară de aceasta, Ungaria dă Puterilor aliata și asociate drept reparațiune parțială o opțiune pentru predarea anuală, în timpul celor 5 ani care vor urma punerii în vigoare a Tratatului de față, a unei cantități de cărbuni de tracțiune provenind din minerele dela Pecs, care va fi fixată în mod periodic de către Comisiunea de reparațiuni și de care Comisiunea de reparațiuni va dispune în favoarea Statului serbo-croato-sloven în condițiunile pe care ea le va fixa.

§ 2

Prețul ce trebuie plătit pentru produsele arătate la paragraful precedent va fi prețul plătit de supușii (*ressortissants*) ungarii pentru produsele similare, iar ambalajul și transportul lor până la fruntaria ungară se vor efectua în condițiunile cele mai avantajoase care sunt acordate supușilor (*ressortissants*) ungari pentru predarea unor asemenea produse.

§ 3

Opțiunile prezentei Anexe vor fi exercitate prin mijlocirea Comisiunii de reparațiuni. Aceasta va avea căderea, în ce privește executarea dispozițiunilor de mai sus, să hotărască asupra oricăror chestiuni privitoare la procedură, la calitățile și cantitățile furniturilor, la termenele și modalitățile de predare și de plată. Cererile, însoțite de specificațiunile necesare, vor trebui să fie notificate Ungariei cu o sută douăzeci de zile înainte de data fixată pentru începerea executării, în ce privește predările de făcut, cu începere dela 1 Iulie 1920, și cu treizeci de zile înainte acestui termen, în ce privește predările de făcut între data punerii în vigoare a prezentului Tratat și data de 1 Iulie 1920. Dacă Comisiunea va socoti că satisfacerea

completă a cererilor este de natură să apese în mod excesiv asupra trebuințelor industriale ungare, ea va putea să le amâne sau să le anuleze, precum și să stabilească ordinea de prioritate.

Anexa VI

Ungaria renunță în numele ei și al supușilor (*ressortissants*) ei, în favoarea Italiei, la orice drepturi, titluri sau privilegii asupra cablurilor sau porțiunilor de cabluri care leagă teritorii italiene, inclusiv teritoriile atribuite Italiei prin prezentul Tratat.

Ungaria renunță de asemenea, în numele ei și al supușilor (*ressortissants*) ei, în favoarea Principatelor Puteri aliate și asociate, la orice drepturi, titluri sau privilegii asupra cablurilor sau porțiunilor de cabluri care leagă între ele teritorii cedate de Ungaria diferitelor Puteri aliate și asociate, conform dispozițiilor prezentului Tratat.

Statele interesate vor trebui să mențină așezarea (*l'etablissement*) și funcționarea ziselor cabluri.

În ce privește cablul Triest-Corfu, Guvernul italian va bucura, în raporturile sale cu Societatea proprietară a cablului, de aceeași situație de care se bucură Guvernul austro-ungar.

Valoarea cablurilor sau porțiunilor de cabluri menționate în primele două paragrafe ale prezentei Anexa, calculată pe baza pretului de instalație și micșorată cu un procent echitabil din cauza deprecierei, va fi trecută în creditul Ungariei la capitolul reparațiilor.

SECȚIUNEA II

Dispozițiuni particulare

ARTICOLUL 175

Pentru aplicarea dispozițiilor dela articolul 168, Ungaria se obligă să restituie, respectiv, fiecăreia dintre Puterile aliate și asociate toate actele, documentele, obiectele antice și de artă și orice material științific și bibliografic, ridicate din teritoriile invadate și aparținând fie Statului, fie administrațiilor provinciale, comunale, de binefacere (*hospitalières*) sau eclesiastice ori altor instituțiuni publice sau private.

ARTICOLUL 176

Ungaria va restitui de asemenea lucrurile de aceeași natură cu cele arătate la articolul precedent, cari ar fi fost ridicate, dela 1 Iunie 1914, din teritoriile cedate, afară de lucrurile cumpărate dela particulari.

Comisiunea de reparațiuni va aplica acestor lucruri, dacă este cazul, dispozițiunile articolului

191, Partea IX (clauze financiare) a prezentului Tratat.

ARTICOLUL 177

Ungaria va restitui respectiv fiecăruia din Guvernele aliate sau asociate interesate, toate actele, documentele și memoriile istorice aflate în stabilimentele ei publice, cari au o legătură directă cu istoria teritoriilor cedate și cari au fost ridicate din aceste teritorii dela 1 Ianuarie 1868. În ce privește Italia, această din urmă perioadă va începe dela data proclamării Regatului (1861).

În ceea ce privește obiectele sau documentele având un caracter artistic, arheologic, științific sau istoric și făcând parte din colecțiunile cari au aparținut mai înainte Guvernului monarhiei austro-ungare sau Coroanei, în cazul când nu vor face obiectul altor dispozițiuni ale Tratatului de față, Ungaria se obligă :

a) să negocieze cu Statele interesate, când i se va cere un aranjament amiabil, în virtutea căruia orice parte a ziselor colecțiuni sau toate acelea din obiectele sau documentele mai sus arătate, cari ar trebui să aparțină patrimoniului intelectual al ziselor State, vor putea fi, cu titlul de reciprocitate, repatriate în țara lor de origină ;

b) și să nu înstrăineze sau să imprăștiie nimic din zisele colecțiuni și să nu dispună de nici unul din zisele obiecte timp de douăzeci ani, decât numai în cazul când a intervenit un aranjament special înaintea expirării acestui termen, dar să asigure păstrarea și buna lor conservare și să le țină împreună cu inventariile, cataloagele și documentele administrative, relative la zisele colecțiuni, la dispozițiunea studenților, supuși ai oricăreia din Puterile aliate și asociate.

În mod reciproc, Ungaria va avea dreptul de a se adresa ziselor State, și în special Austriei, pentru a negocia, în aceleași condițiuni ca cele de mai sus, aranjamentele necesare pentru repatrierea în Ungaria a colecțiilor, documentelor și obiectelor mai sus arătate, cărora li se aplică garanțiile prevăzute la alineatul b/.

ARTICOLUL 178

Nouile State create din fosta monarhie austro-ungară și Statele cari primesc o parte din teritoriul acestei monarhii, se obligă, la rândul lor, să restituie Guvernului ungar actele, documentele și memoriile cari nu datează de mai mult de douăzeci de ani, cari au un raport direct cu istoria sau cu administrațiunea teritoriului ungar și cari eventual s'ar găsi în teritoriile transferate.

ARTICOLUL 179

Ungaria recunoaște că este ținută să execute față de Italia obligațiunile prevăzute de artico-

lul XV al Tractatului din Zürich din 10 Noemvrie 1859, de articolul XVIII al Tractatului din Viena din 3 Octomvrie 1866 și de Convenția din Florența dela 14 Iulie 1868, încheiate între Italia și Austro-Ungaria, întrucât articolele arătate n'ar fi fost de fapt executate integral și întrucât documentele și obiectele la cari se referă se găsesc pe teritoriul Ungariei sau al aliaților săi.

PARTEA IX

CLAUZE FINANCIARE

ARTICOLUL 180

Sub rezerva derogățiunilor ce ar putea fi acordate de Comisiunea de reparațiuni, se stabilește un privilegiu de rangul întâiu asupra tuturor bunurilor și veniturilor Ungariei pentru plata reparațiunilor și altor sarcini izvorând din Tractatul de față, sau din orice alte tractate și convențiuni complementare, sau din înțelegerile încheiate între Ungaria și Puterile aliate și asociate, în timpul armistițiului semnat la 3 Noemvrie 1918.

Până la 1 Mai 1921, Guvernul ungar nu va putea nici exportă aur sau să dispue de el, nici să autorize ca aurul să fie exportat sau să se dispue de el, fără autorizarea prealabilă a Puterilor aliate și asociate, reprezentate prin Comisiunea de reparațiuni.

ARTICOLUL 181

Costul total al întreținerii tuturor armatelor aliate și asociate pe teritoriile ungare ocupate în limitele definite prin prezentul Tractat va fi sub rezerva alineatului 5 al prezentului articol, în sarcina Ungariei, cu începere dela semnarea Armistițiului din 3 Noemvrie 1918. Întreținerea armatelor cuprinde hrana oamenilor și a animalelor, găzduirea și cantonamentul, soldele și accesoriile, apunamentele și salariile, dormitul, încălzitul, luminatul, îmbrăcăminte, echipamentul, harnașamentul, armamentul și materialul rulant, serviciile de aeronautică, îngrijirea bolnavilor și a răniților, serviciile veterinare și de remontă, serviciile transporturilor de orice natură (precum: cale ferată, maritimă sau fluvială, camioane, automobile), comunicațiunile și corespondențele și, în genere, toate serviciile administrative și tehnice, a căror funcționare e necesară pentru antrenarea trupelor, menținerea efectivelor și forței lor militare.

Rambursarea tuturor cheltuelilor cuprinse în categoriile de mai sus, întrucât ele corespund cumpărăturilor sau rechizițiunilor făcute de Gu-

vernele aliate și asociate în teritoriile ocupate, va fi efectuată, de către Guvernul ungar, Guvernelor aliate și asociate, în coroane sau în orice altă monedă având cursul legal și înlocuind coroana în Ungaria.

În toate cazurile, când un Guvern aliat va fi achitat aceste cumpărături sau aceste rechizițiuni din teritoriul ocupat, în altă monedă decât coroana, aceste cheltueli îi vor fi rambursate în orice monedă având un curs legal în Ungaria, pe cursul schimbului admis în mod general la data acestei rambursări sau pe un curs convenit.

Orice alte cheltueli dintre cele enumerate mai sus, vor fi rambursate în moneda țării creditoare.

Dispozițiunile ce preced se vor aplica operațiunilor militare cari au avut loc după 3 Noemvrie 1918, în măsura în care Comisiunea de reparațiuni o va crede necesară, și aceasta din urma va avea, în cecace privește aceste operațiuni, depline puteri de a hotări asupra tuturor chestiunilor cari privesc în special:

a/ cheltuelile armatelor de operațiune, și mai ales specificarea lor, suma la care se ridică, parte din aceste cheltueli care urmează să fie imputate Ungariei, modul și moneda de plată a acestei părți, cu toate dispozițiunile eventuale de privilegiu sau întâietate, relative la această plată;

b/ rechizițiunile bunurilor și valorilor de orice natură, efectuate în cursul operațiunilor și în special clasificarea eventuală ca pradă de război a uneia sau alteia din părți a acestor bunuri sau valori, restituțiunile ce urmează a fi prescrise, imputarea în contul reparațiunilor Puterii deținătoare a sumei reprezentând bunurile și valorile nerestituite, modul de plată, fie în numerar, fie prin compensațiune, în contul reparațiunilor sumelor astfel imputate, scadențele de plată sau de compensațiune.

ARTICOLUL 182

Ungaria confirmă predarea întregului material predat sau care urmează să fie predat de ea Puterilor aliate și asociate pentru executarea armistițiului din 3 Noemvrie 1918 și a tuturor convențiunilor ulterioare de armistițiu, și recunoaște dreptul Puterilor aliate și asociate asupra acestui material.

Va fi trecută la creditul Ungariei, după scăderea sumelor datorite pentru reparațiuni Puterilor aliate și asociate, valoarea socotită de către Comisiunea de reparațiuni a materialului arătat mai sus, asupra căruia Comisiunea de reparațiuni s'ar pronunță că, față cu caracterul său nemilitar, valoarea lui trebuie să fie trecută în creditul Ungariei.

Nu vor fi trecute în creditul Ungariei bunurile

aparținând Guvernelor aliate și asociate sau supușilor (*ressortissants*) lor, și restituite sau predate astfel cum erau (*à l'identique*), drept executare a Convențiilor de armistițiu.

ARTICOLUL 183

Privilegiul stabilit prin articolul 180 se va exercita în ordinea următoare, sub rezerva menționată în ultimul paragraf al prezentului articol :

a) Costul armatelor de ocupațiune, așa cum e definit în articolul 181, în timpul Armistițiului ;

b) Costul tuturor armatelor de ocupațiune, așa cum e definit în articolul 181, după intrarea în vigoare a Tratatului de față ;

c) Totalul reparațiilor rezultând din Tratatul de față sau din tractatele și convențiunile complementare ;

d) Toate celelalte sarcini ce ar cădea asupra Ungariei în virtutea convențiilor de armistițiu, a Tratatului de față sau a tractatelor și convențiilor complementare.

Plata aprovizionării Ungariei în produse alimentare și materii prime, precum și toate celelalte plăți ce ar avea de efectuat Ungaria în măsura în care Guvernele aliate și asociate le vor fi găsit necesare pentru a permite Ungariei de a face față obligațiilor sale de a repara, vor avea precădere în măsura și în condițiunile ce au fost sau ce ar putea fi stabilite de către guvernele ziselor Puteri.

Plata cheltuelilor armatelor întrebuintate la operațiunile cari au avut loc după 3 Noembrie 1918, vor avea întâietate în măsura și condițiunile cari vor fi fixate de către comisiunea de reparațiuni în virtutea dispozițiunii art. 181.

ARTICOLUL 184

Dispozițiunile precedente nu aduc atingere dreptului fiecăreia din Puterile aliate și asociate de a dispune de averile și proprietățile inamice găsin-du-se sub jurisdicțiunea lor în momentul intrării în vigoare a Tratatului de față.

ARTICOLUL 185

Dispozițiunile ce preced nu pot atinge în nici un chip gajurile sau ipotecile constituite în mod regulat în folosul Puterilor aliate și asociate sau al supușilor lor, de fostul guvern ungar sau de supușii (*ressortissants*) fostului Regat al Ungariei asupra bunurilor și veniturilor ce le aparțin, în toate cazurile în cari constituirea acestor gajuri și ipoteci ar fi anterioară existenței stării de război între Austro-Ungaria și fiecare din Puterile interesate, afară de cazul în care modificările acestor gajuri și ipoteci sunt expres prevăzute conform prezentului Tratat sau tractatelor și convențiilor complementare.

ARTICOLUL 186

1° Fiecare dintre Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare și fiecare dintre Statele create în urma desmembrării acestei monarhii, inclusiv Ungaria, vor trebui, întrucât le au fost recunoscute teritoriile, conform cu Tratatul de față, să-și asume răspunderea unei părți din datoria fostului guvern ungar, garantată în special cu drumuri de fier, sau alte bunuri, așa precum eră constituită la 28 Iulie 1914. Partea pe care și-o asumă fiecare Stat va fi aceea care, după părerea Comisiunii de reparațiuni, reprezintă partea datoriei garantată prin drumurile de fier și alte bunuri transferate zisului Stat, conform prezentului Tratat sau tractatelor și convențiilor complementare.

Valoarea obligațiunii privitoare la datoria garantată, luată asupra sa de fiecare Stat, afară de Ungaria, va fi evaluată de Comisiunea de reparațiuni după principiile pe cari aceasta le va socoti echitabile. Valoarea astfel fixată, va fi dedusă din suma datorită Ungariei de Statul în chestiune, pentru bunurile și proprietățile fostului și actualului guvern ungar, cari sunt dobândite de acest Stat împreună cu teritoriul transferat. Fiecare Stat va fi răspunzător numai de partea datoriei garantată, pe care o ia asupra sa, conform prezentului articol și purtătorii părții de datorie garantată, luată asupra sa de un Stat cesionar, nu vor avea drept de recurs în contra nici unui alt Stat.

Bunurile destinate în special la garantarea datorilor arătate în prezentul articol, vor rămâne destinate în special pentru a garanta noii datorii. Însă, în cazul când, prin prezentul Tratat, aceste bunuri s'ar împărți între mai multe State, fracțiunea situată pe teritoriul unuia din ele, va garanta partea de datorie luată asupra sa de zisul Stat, cu excluderea oricărei alte părți din datorie.

Pentru aplicarea prezentului articol, vor fi considerate ca datorii garantate obligațiunile de plată luate de fostul guvern ungar și privitoare la cumpărări de linii de drum de fier sau de proprietăți de aceeaș natură. Repartizarea sarcinilor cari rezultă din aceste obligațiuni va fi determinată de Comisiunea de reparațiuni în acelaș mod ca și pentru datorile garantate.

Datoriile a căror sarcină este transferată, conform prezentului articol, vor fi socotite în moneda Statului care își asumă sarcina, în cazul când datoria primitivă eră socotită în moneda de hârtie austro-ungară. Cursul adoptat pentru această conversiune va fi cursul după care Statul, care ia asupra sa datoria, a efectuat primul schimb de coroane de hârtie austro-ungare în propria sa moneda. Baza conversiunii coroanei de hârtie austro-ungară în moneda în care vor fi socotite titlurile, va fi

supusă aprobării Comisiunii de reparațiuni, care va putea, dacă va crede necesar, să ceară ca Statul, care face această conversiune, să-i modifice condițiunile. O astfel de modificare nu va fi cerută decât în cazul când Comisiunea este de părere că valoarea, după cursul schimbului în străinătate a monedei sau a monedelor substituite monedei în care erau socotite titlurile vechi, este cu mult inferioară, în momentul conversiunii, valorii, după cursul schimbului în străinătate, a monedei primitive.

Dacă datoria ungară primitivă a fost socotită într'una sau mai multe monede străine, noua datorie va fi socotită în aceeași sau în aceleași monede.

Dacă datoria ungară primitivă a fost socotită în monede de aur austro-ungare, noua datorie va fi socotită în lire sterline și în dolari ai Statelor Unite ale Americii, prin valori echivalente, după greutatea și titlurile respective ale celor trei monede, conform legislațiunilor în vigoare la 1 Ianuarie 1914.

În cazul când vechile titluri stipulau, în mod explicit sau implicit, alegerea unui curs fix de schimb asupra străinătății sau orice altă opțiune de schimb, noile titluri vor trebui să aibă aceleași avantaje.

2° Fiecare dintre Statele cărora li s'a transferat un teritoriu care făcea parte din vechea monarhie austro-ungară, inclusiv Ungaria, și fiecare dintre Statele create în urma desmembrării acestei monarhii, vor trebui să ia asupra lor răspunderea unei părți din datoria publică ungară, negarantată și reprezentată prin titluri, astfel precum era constituită la 28 Iulie 1914, și calculată, luându-se drept bază media celor trei ani financiari 1911, 1912 și 1913, după raportul existent între anumite categorii de venituri din teritoriul împărțit conform Tratatului de față și veniturilor corespunzătoare ale întregului teritoriu al fostului regat al Ungariei, cari venituri, după părerea Comisiunii de reparațiuni, vor fi cele mai indicate să dea adevărata măsură a facultăților contributive respective ale acestor teritorii. Veniturile Bosniei și Herzegovinei nu vor intra în acest calcul.

Totuș, când înainte de 28 Iulie 1914, existau acorduri financiare relative la datoria publică ungară negarantată, reprezentată prin titluri, Comisiunea de reparațiuni va putea ține seamă de aceste acorduri, procedând la repartizarea acestei datorii între Statele mai sus menționate.

Obligațiunea stipulată în prezentul articol, privitoare la datoria reprezentată prin titluri, va fi executată în condițiunile fixate în Anexa de mai jos.

Guvernul ungar va fi singur răspunzător de

toate obligațiunile contractate mai înainte de 28 Iulie 1914 de fostul guvern ungar, altele decât angajamentele reprezentate prin titluri de rentă, bonuri, obligațiuni, valori și bilete desemnate special în prezentul Tratat.

Nici una din dispozițiunile prezentului articol și ale Anexei de mai jos nu se vor aplica titlurilor fostului guvern ungar depuse la Banca Austro-Ungariei drept garanție a biletelor emise de această bancă.

A n e x ă

Datoria ce urmează a fi repartizată, după cum s'a arătat la articolul 186, este vechea datorie publică ungară negarantată, reprezentată prin titluri, astfel cum era constituită la 28 Iulie 1914.

În termen de trei luni dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, Statele cari iau în sarcina lor vechea datorie publică ungară negarantată, vor stampila, dacă n'au făcut-o încă, cu un timbru special pentru fiecare din ele, toate titlurile acestei datorii cari se găsesc pe teritoriile lor respective. Se va lua notă de numerele titlurilor astfel stampilate și aceste numere vor fi trimise Comisiunii de reparațiuni împreună cu celelalte documente relative la această operație de stampilare.

Purtătorii de titluri deținute în teritoriul unui Stat care trebuie să le stampileze, conform prezentei Anexa, vor deveni, din ziua punerii în vigoare a prezentului Tratat, creditorii zisului Stat pentru valoarea acestor titluri, și nu vor putea exercita nici un recurs în contra vreunui alt Stat.

Când stampilarea va arăta că valoarea titlurilor provenind dintr'o emisiune dată de vechea datorie publică ungară negarantată, deținută în teritoriul unui Stat, este inferioară părții zisei emisiuni pusă în sarcina sa de Comisiunea de reparațiuni, zisul Stat va trebui să remită acestei Comisiuni noi titluri de o valoare egală diferenței constatate. Comisiunea de reparațiuni va fixa forma acestor noi titluri și valoarea cupoanelor (*coupons*). Aceste noi titluri vor conferi, în ce privește dobânda și amortizarea, aceleași drepturi ca vechile titluri pe cari le înlocuiesc. Toate celelalte caracteristici ale lor vor fi determinate cu aprobarea Comisiunii de reparațiuni.

Dacă titlul primitiv era exprimat în monedă de hârtie austro-ungară, noul titlu prin care va fi înlocuit va fi exprimat în moneda Statului emitent. Cursul adoptat pentru această conversiune va fi cursul, după care Statul emitent va fi făcut primul schimb de coroare de hârtie austro-ungară cu propria sa monedă. Baza conversiunii coroanei de hârtie austro-ungară în moneda în care titlurile vor fi exprimate va fi supusă la aprobarea Comi-

siunii de reparațiuni, care va putea, dacă va socoti oportun, să ceară ca Statul care face această conversiune să-i modifice condițiunile. O astfel de modificare nu va fi cerută decât dacă Comisiunea este de părere că valoarea, după schimbul asupra străinătății, a monedei sau a monezilor substituie monedei în care erau exprimate titlurile vechi, este cu mult inferioară în momentul conversiunii, valoarea după schimbul asupra străinătății, a monedei primitive.

Dacă titlul primitiv era exprimat într-una sau în mai multe monede străine, noul titlu va fi exprimat în aceeași sau aceleași monede. Dacă titlul primitiv era exprimat în monede de aur austro-ungare, noul titlu va fi exprimat în lire sterline și în dolari de aur ai Statelor-Unite pentru valori echivalente, echivalențele fiind determinate după greutatea și titlurile respective ale celor trei monezi, conform legislațiunilor în vigoare la 1 Ianuarie 1914.

În cazul când vechile titluri stipulau, explicit sau implicit, alegerea unui curs fix de schimb asupra străinătății, sau orice altă opțiune de schimb, nouile titluri vor trebui să aibă aceleași avantaje.

Când stampilarea va fi arătat că valoarea titlurilor provenind dintr-o emisiune dată de vechea datorie publică ungară negarantată, și deținută în teritoriul unui Stat, este superioară părții zisei emisiuni pusă în sarcina sa de Comisiunea de reparațiuni, zisul Stat va trebui să primească dela această Comisiune o parte proporțională din fiecare din nouile emisiuni de titluri, făcute conform dispozițiunilor prezentei anexe.

Purtătorii de titluri ale vechii datorii publice ungare negarantate, deținute în afară de Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari sunt născute din desmembrarea acestei monarhii, în care se cuprinde și Ungaria, vor remite, prin mijlocirea Guvernelor lor respective, Comisiei de reparațiuni titlurile pe cari le au. În schimb această Comisiune le va liberă certificate cari să le dea dreptul la o parte proporțională din fiecare din nouile emisiuni de titluri, făcute pentru schimb al de titluri corespunzătoare, remise conform cu dispozițiunile prezentei Anexe.

Statul sau purtătorii cari vor avea dreptul la o parte din fiecare din nouile emisiuni de titluri, făcute conform cu dispozițiunile prezentei Anexe, vor primi o parte din valoarea totală a titlurilor fiecăreia din aceste emisiuni, calculată după raportul existent între valoarea titlurilor vechii emisiuni, ce dețineau, și valoarea totală a vechii emisiuni prezentate pentru schimb Comisiunii de reparațiuni ca executare a prezentei Anexe.

Comisiunea de reparațiuni va putea, dacă socotește aceasta oportun, să încheie aranjamente cu

purtătorii de noi titluri emise pentru executarea prezentei Anexe, în vederea emisiunii de împrumuturi de unificare pentru fiecare din Statele debitoare. Titlurile acestor împrumuturi vor fi substituie titlurilor emise spre executarea prezentei Anexe, cu condițiuni fixate după înțelegerea dintre Comisiune și purtători.

Statul care a luat asupra sa răspunderea unui titlu al fostului Guvern ungar va lua de asemenea sarcina cupoanelor sau anuității de amortizare a acestui titlu, care, dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, ar fi devenit exigibile și n'ar fi fost plătite.

Datoria de repartizat după cum se arată la art. 186 conține, în afară de fosta datorie publică ungară negarantată, de care e vorba mai sus, partea de datorie austriacă a cărei sarcină incumbă guvernului fostului regat al Ungariei drept executare a Convențiunii adiționale, aprobată de către legea austro-ungară din 30 Decembrie 1907 (B. L. I. No. 278) și care reprezintă contribuțiunea la datoria generală a Austro-Ungariei a teritoriilor depinzând de s'ăuta coroană a Ungariei.

Fiecare Stat, care în virtutea Tractatului de față își asună o parte a datoriei austriace despre care tratează paragraful precedent, va trebui să remită Comisiunii de reparațiuni nouile titluri pentru o sumă egală cu partea zisei datorii austriace care-i este atribuită.

Socotirea acestor titluri va fi fixată de către Comisiunea de reparațiuni. Ea va trebui să reproducă pe cât mai exact posibil socotirea fostelor titluri austriace cărora aceste titluri vor trebui să fie substituie, pentru a fi remise Statelor sau purtătorilor titlurilor austriace, cari au dreptul la o parte din fiecare din nouile emisiuni de titluri, făcute conform dispozițiunilor Anexeii articolului 203 din Tractatul cu Austria.

ARTICOLUL 187

1° În cazul în care nouile fruntarii, așa precum sunt fixate de prezentul Tractat, ar fracționa o circumscripție administrativă care avea asupra sa sarcina unei datorii publice regulat constituită, fiecare din nouile părți ale zisei circumscripții va lua o parte din această datorie, care va fi determinată de Comisiunea de reparațiuni după principiile stabilite de articolul 186 al Tractatului de față pentru repartiziia datorii de Stat, Comisiunea de reparațiuni va regulă modurile de executare.

2° Datoria publică a Bosniei și Herzegovinei va fi considerată ca datorie de circumscripție administrativă și nu ca datorie publică a fostei monarhii austro-ungare.

În termen de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, fiecare din Statele cărora conform prezentului Tractat li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, în care se cuprinde și Ungaria, vor stampila, dacă nu au făcut aceasta, cu un timbru special fiecărui din ele, diferitele titluri corespunzătoare părții datoriei de război a fostului Guvern ungar reprezentată prin titluri, deținută în teritoriile lor respective și legal emisă înainte de 31 Octomvrie 1918.

Valorile astfel stampilate vor fi schimbate cu certificate și retrase din circulație; se va lua notă de numerele lor și vor fi trimise Comisiunii de reparațiuni cu toate documentele relative la această operație de schimb.

Faptul pentru un Stat de a fi stampilat și înlocuit titluri prin certificate în condițiunile prevăzute de prezentul articol nu va implica pentru acest Stat obligațiunea de a lua asupra sa sau de a recunoaște prin aceasta o sarcină oarecare, afară numai dacă nu a dat el însuși această semnificare precisă operațiunilor de stampilare și de înlocuire.

Statele menționate mai sus, afară de Ungaria, nu vor fi ținute de nici o obligațiune pentru datoria de război a fostului Guvern ungar, oriunde s'ar găsi titlurile acestei datorii, însa nici Guvernele acestor State, nici supușii (*ressortissants*) lor nu vor putea, în nici un caz, să exercite vreun recurs contra altor State, în care se cuprinde și Ungaria, pentru titlurile de datorie de război, ai căror proprietari sunt ele însăși sau supușii (*ressortissants*) lor.

Sarcina părții de datorie de război a fostului Guvern ungar care, înainte de semnarea prezentului Tractat, era proprietatea supușilor sau Guvernelor altor State decât Statele cărora li s'a atribuit un teritoriu din fosta monarhie austro-ungară conform Tractatului de față va fi exclusiv suportată de Guvernul ungar, și celelalte State menționate mai sus nu vor fi în nici un fel responsabile de această parte a datoriei de război.

Dispozițiunile prezentului articol nuse vor aplica titlurilor fostului Guvern ungar, cari au fost depuse de el la Banca Austro-Ungariei pentru garantarea biletelor emise de această bancă.

Guvernul ungar actual va fi singur responsabil de toate angajamentele contractate în timpul războiului de fostul Guvern ungar, afară de cele reprezentate prin titluri de rentă, bonuri, obligațiuni, valori și bilete arătate în mod expres în prezentul Tractat.

1° În termen de două luni dela punerea în vigoare a Tractatului cu Austria, Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari s'au născut din desmembrarea zisei monarhii, în care se cuprind Austria și Ungaria actuală, vor trebui, dacă n'au făcut aceasta până acum, să stampileze cu un timbru special fiecărui din ele, biletele Băncii austro-ungare deținute în teritoriile lor respective.

2° În termen de douăsprezece luni dela punerea în vigoare a Tractatului cu Austria, Statele cărora li s'au transferat un teritoriu din fosta monarhie austro-ungară sau cari s'au născut din desmembrarea zisei monarhii, în care se cuprind Austria și Ungaria actuală, vor trebui să înlocuească prin propria lor monedă sau printr-o monedă nouă, în condițiunile ce vor determina, biletele stampilate cum s'a arătat mai sus.

3° Guvernele Statelor cari ar fi făcut conversiunea biletelor Băncii Austro-Ungariei, fie stampilându-le, fie punând în circulație propria lor monedă sau o monedă nouă, și cari, în cursul acestei operațiuni, ar fi retras din circulație, fără a le stampila, toate sau o parte din aceste bilete, vor trebui, fie să stampileze biletele astfel retrase, fie să le țină la dispoziția Comisiunii de reparațiuni.

4° În termen de 14 luni dela punerea în vigoare a Tractatului cu Austria, Guvernele cari au schimbat, conform dispozițiunilor prezentului articol, biletele Băncii Austro-Ungariei cu propria lor monedă sau o monedă nouă, vor trebui să remită Comisiunii de reparațiuni toate biletele Băncii Austro-Ungare stampilate sau nu, cari au fost retrase din circulație cu ocazia acestui schimb.

5° Comisiunea de reparațiuni va dispune, în condițiunile prevăzute la Anexa de mai jos, de toate biletele cari îi vor fi fost remise spre executarea prezentului articol.

6° Operațiunile de lichidare ale Băncii Austro-Ungare vor avea loc a doua zi după semnatura Tractatului cu Austria.

7° Lichidarea va fi făcută de comisari numiți în acest scop de Comisiunea de reparațiuni.

În această lichidare, comisarii vor trebui să observe regulile statutare și, în general, regulamentele în vigoare relative la funcționarea băncii, fără să se aducă vreo atingere dispozițiunilor prevăzute în prezentul articol.

În cazul în care s'ar ivi îndoeli în privința interpretării regulilor privitoare la lichidarea băncii, așa cum sunt fixate, fie prin prezentele articole și anexe, fie prin statutele băncii, deferendul va fi supus Comisiunii de reparațiuni sau

unui arbitru numit de ea. Deciziunea va fi fără apel.

8° Biletele emise de bancă după 27 Octombrie 1918 vor avea ca unică garanție titlurile emise de Guvernele austriac și ungar din trecut sau actuale și depuse la bancă ca garanție a emisiunii acestor bilete. Cu toate acestea, purtătorii acestor bilete nu vor avea nici un drept asupra celorlalte elemente ale activului băncii.

9° Purtătorii de bilete emise de bancă până la 27 Octombrie 1918 inclusiv, întrucât, conform prezentului articol, aceste bilete vor îndeplini condițiunile necesare pentru a fi admise la lichidare, vor avea drepturi egale asupra întregului activ al băncii, titlurile emise de fostele sau actualele Guverne austriac și ungar și depuse la bancă ca garantare a diverselor emisiuni de bilete, nu sunt considerate ca făcând parte din acest activ.

10° Vor fi anulate titlurile depuse la bancă de Guvernele austriac și ungar din trecut și actuale, spre garantarea biletelor emise până la 27 Octombrie 1918 inclusiv, întrucât corespund unor bilete convertite în teritoriile fostei monarhii austro-ungară, așa precum eră constituită la 28 Iulie 1914, de State cărora li s'a transferat aceste teritorii sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, în care se cuprind Austria și Ungaria.

11° Titlurile cari au fost depuse de fostele și actualele Guverne austriac și ungar din trecut și actual ca garantare a biletelor emise până la 27 Octombrie 1918 inclusiv și cari n'ar fi fost anulate prin aplicarea paragrafului 10 al prezentului articol, vor continua să garanteze, până la concurența datorită, biletele acelorași emisiuni cari, la 15 Iunie 1919, se găseau deținute în afară de fosta monarhie austro-ungară. Aceste bilete cuprind, în afară de oricare altele: 1) biletele adunate de Statele cesionare în partea din teritoriile lor respective situată în afară de fosta monarhie și cari vor fi remise Comisiunii de reparațiuni conform paragrafului 4; 2) biletele adunate de orice alte State și cari vor fi prezentate, conform dispozițiunilor Anexei de mai jos, comisarilor însărcinați cu lichidarea băncii.

12° Purtătorii oricăror alte bilete emise până la 27 Octombrie 1918 inclusiv nu vor avea nici un drept asupra titlurilor depuse de fostele și actualele Guverne austriac și ungar din trecut și actual ca garanție a emisiunii de bilete și în general nici asupra activului băncii. Titlurile, cari nu vor fi fost distruse sau nu vor fi primit o destinație conform condițiunilor prevăzute la paragrafele 10 și 11, vor fi anulate.

13° Guvernele Austriei și Ungariei actuale vor

lua asupra lor singure, pentru părțile lor respective și în afară de orice alte State, sarcina tuturor titlurilor cari au fost depuse la bancă de fostele și actualele Guverne austriac și ungar din trecut și actual ca acoperire a emisiunilor de bilete și cari nu vor fi fost anulate.

14° Purtătorii de bilete ai Băncii Austro-Ungare nu vor avea recurs în contra Guvernelor Austriei și Ungariei actuale, nici în contra oricărui alt Guvern, pentru pierderi pe cari le-ar putea cauza lichidarea băncii.

15° În cazul când dificultăți de aplicare s'ar naște dela data când va fi semnat prezentul Tratat, Comisiunea de reparațiuni va avea depline puteri pentru a modifica termenele prevăzute în prezentul articol.

A n e x ă

§ 1

Guvernele respective, transmitând Comisiunii de reparațiuni toate biletele Băncii Austro-Ungariei retrase din circulație ca executare a articolului 189, vor remite de asemenea Comisiunii toate documentele cari stabilesc natura și valoarea conversiunilor ce au făcut.

§ 2

Comisiunea de reparațiuni, după ce va examina aceste documente, va liberă ziselor Guverne certificate stabilind în mod distinct valoarea totală a biletelor de bancă ce au convertit:

- a) în limitele fostei monarhii austro-ungare, așa cum eră constituită la 28 Iulie 1914;
- b) în orice alte locuri.

Aceste certificate vor permite purtătorilor lor de a valorifica înaintea comisarilor însărcinați cu lichidarea băncii drepturile pe cari biletele astfel schimbate le reprezintă în repartiziia activului băncii.

§ 3

Îndată ce lichidarea băncii se va termina Comisiunea de reparațiuni va distruge biletele astfel retrase.

§ 4

Biletele emise până la 27 Octombrie 1918 inclusiv nu vor da drepturi asupra activului băncii decât întrucât vor fi prezentate de Guvernul țării în care au fost deținute.

ARTICOLUL 190

Fiecare din Statele cărora li s'a transferat un teritoriu din fosta monarhie austro-ungară sau

cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, în care se cuprinde și Ungaria, vor avea deplină libertate de acțiune în ce privește moneda divizionară a fostei monarhii austro-ungare existând în teritoriile lor respective.

Aceste State nu vor putea, în nici un caz, fie încutul lor, fie în acela al supușilor (*ressortissants*) lor, să exercite vreun recurs în contra altor State pentru moneda divizionară pe care o dețin.

ARTICOLUL 191

Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, vor dobândi toate bunurile și proprietățile ce aparțin Guvernului ungar, din trecut sau actual, și situate pe teritoriile lor respective.

După prezentul articol, bunurile și proprietățile fostului sau actualului Guvern ungar vor fi considerate ca cuprinzând bunurile aparținând fostului regat al Ungariei și interesele acestui regat în bunurile cari aparțineau în comun monarhiei austro-ungare, precum și toate proprietățile Coroanei și bunurile private ale fostei familii suverane a Austro-Ungariei.

Aceste State nu vor putea totuș să ridice nici o pretențiune asupra bunurilor și proprietăților fostului sau actualului Guvern al Ungariei situate în afară de teritoriile lor respective.

Valoarea bunurilor și proprietăților dobândite de diferitele State, exceptând Ungaria, se va fixa de Comisiunea de reparațiuni pentru a fi trecută în debitul Statului dobânditor și în creditul Ungariei în contul sumelor datorite ca titlu de reparațiuni. Comisiunea de reparațiuni va trebui să mai scadă din valoarea proprietăților publice astfel dobândite o sumă proporțională cu contribuția în bani, în pământ sau în material, dată deadreptul cu ocaziunea acestor proprietăți de către provincii, comune sau alte autorități locale autonome.

În cazul unui Stat dobânditor conform acestui articol și fără a se aduce atingere dispozițiilor articolului 186 cu privire la datoria amanetată, se va scădea din valoarea trecută în creditul Ungariei și în debitul zisului Stat, conform alineatului precedent, partea din datoria neamanetată a fostului guvern ungar pusă în sarcina zisului Stat dobânditor pe baza zisului articol 186 și corespunzând, după părerea Comisiunii de reparațiuni cheltuelilor făcute pentru bunurile și proprietățile dobândite. Valoarea de scăzut se va fixa de către Comisiunea de reparațiuni după principiile pe cari le va găsi echitabile.

Printre bunurile și proprietățile Guvernului ungar, trecut sau actual, trebuie să fie cuprinse

o parte din bunurile imobiliare de orice natură din Bosnia și Herzegovina, pentru cari guvernul fostei monarhii austro-ungare a plătit Guvernului otoman 2.500.000 lire turcești, conform art. 5 al convenției din 26 Februarie 1909. Această parte va fi proporțională cu contribuția suportată de fostul regat al Ungariei la zisa plată și valoarea, socotită de către Comisiunea de reparațiuni, va fi trecută în creditul Ungariei la titlul reparațiilor.

Ca excepție la dispozițiile de mai sus, se vor transfera fără plată :

1° Bunurile și proprietățile provinciilor, comunelor și altor instituțiuni locale autonome din fosta monarhie austro-ungară, precum și bunurile și proprietățile din Bosnia și Herzegovina cari nu aparțineau fostei monarhii austro-ungare.

2° Școlile și spitalele, proprietăți ale fostei monarhii austro-ungare ;

În afară de aceasta și după autorizarea Comisiunii de reparații, Statele vizate de alineatul întâiu și cărora li s'au transferat teritorii vor putea dobândi fără plată toate imobilele sau alte bunuri situate în teritoriile respective și cari au aparținut mai înainte Regatelor Boemiei sau Croației-Slavoniei-Dalmației sau Bosniei-Herzegovinei sau Republicilor Ragusa, Veneția sau Principatelor episcopale Trente și Bressanone și a căror principală valoare constă în amintirile istorice rămase dela ele.

ARTICOLUL 192

Ungaria renunță în ceea ce o privește, la orice reprezentare sau participare pe cari Tractate, convențiuni sau orice fel de înțelegeri i le asigură ei sau supușilor (*ressortissants*) ei în administrația sau controlul comisiunilor, agenților și băncilor de Stat, și în oricari alte organizări financiare și economice cu caracter internațional de control sau de gestiune, funcționând în vreunul din Statele aliate și asociate, în Germania, în Austria, în Bulgaria sau în Turcia, în posesiunile și dependențele sus ziselor State, precum și în fostul Imperiu rusesc.

ARTICOLUL 193

1° Ungaria se obligă a transfera în termen de o lună, cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului cu Austria, sumei în aur depusă la Banca Austro-Ungariei în numele Consiliului de administrație al datoriei publice otomane ca garanție a primei emisiuni de bilete monedă a Guvernului turc.

2° Ungaria renunță, în ceea ce o privește, la beneficiul tuturilor stipulațiilor inserate în Tracta-

tele din București și din Brest-Litowsk și Tractatele complementare, fără ca să se aducă atingere articolului 227, Partea X (Clauze economice) din prezentul Tratat.

Ea se obligă a transfera în mod respectiv, fie României, fie Principalelor Puteri aliate și asociate, orice instrumente monetare, bani, valori și instrumente negociabile sau produse, pe cari le-a primit spre executarea Tractatelor su-zise.

3° Sumele în bani cari trebuie să plătească și instrumentele monetare, valorile și pro-lusele de orice fel cari trebuie să predate sau transferate pe baza stipulațiilor prezentului articol vor fi întrebuințate de către Principalele Puteri aliate și asociate, conform cu modalitățile ce se vor determina ulterior de către zisele Puteri.

4° Ungaria se obligă a recunoaște transferările de aur prevăzute de articolul 259, alineatul 5, din Tratatul de pace încheiat la Versailles în 28 Iunie 1919 de Puterile aliate și asociate și Germania, precum și transferările de creanțe vizate de articolul 261 din același Tratat.

ARTICOLUL 194

Fără a aduce vreo atingere renunțării Ungariei, în virtutea altor dispozițiuni din Tratatul de față, la drepturile ce are, ca sau supușii (*ressortissants*) ei, Comisiunea de reparațiuni va putea pretinde, în termen de un an dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, ca Ungaria să dobândească toate drepturile și interesele supușilor săi (*ressortissants*) în orice întreprindere de utilitate publică sau în orice concesiune în Rusia, în Turcia, în Germania, în Austria sau în Bulgaria, sau în posesiunile și în dependențele acestor State, sau pe un teritoriu care, aparținând altă dată Ungariei sau aliaților ei, trebuie să fie transferat de Ungaria sau de aliații ei, sau administrat de un procurator pe baza unui Tratat încheiat cu Puterile aliate și asociate. Ungaria, pe de altă parte, urmează să transfere în termen de șase luni, cu începere dela data cererii, Comisiunii de reparațiuni, totalitatea acestor drepturi și interese și a tuturor drepturilor și intereselor similare pe cari Guvernul ungar, cel trecut sau cel actual, le poate poseda.

Ungaria va suporta sarcina de a despăgubi pe supușii (*ressortissants*) ei astfel deposedați, iar Comisiunea de reparațiuni va trece în creditul Ungariei, spre a fi deduse din sumele datorite drept reparațiuni, sumele ce corespund valorii drepturilor și intereselor transferate, astfel cum această valoare va fi fixată de către Comisiunea reparațiunilor. Ungaria va trebui să comunice Comisiunii reparațiunilor, în termen de 6 luni dela data intrării în vigoare a Tratatului de față, lista tuturor drepturilor și intereselor în chestiune, fie ele

dobândite definitiv, fie eventuale sau neexercitate încă, și va renunța în folosul Puterilor aliate și asociate, în numele ei și în acel al supușilor (*ressortissants*) ei, la toate drepturile și interesele sus arătate, cari n'ar fi fost menționate în lista de mai sus

ARTICOLUL 195

Ungaria se obligă să nu pună nici un obstacol dobândirii, de către guvernele german, austriac, bulgar sau turc, oricărui drepturi și interese pentru supușii (*ressortissants*) germani, austriaci, bulgari sau turci în orice întreprindere de utilitate publică sau în orice concesiune din Ungaria, cari ar putea să fie reclamate de Comisia de reparațiuni, conform Tractatelor de pace, Tractatelor sau convențiunilor complementare respectiv încheiate între Puterile aliate și asociate și Guvernele german, austriac, bulgar sau turc.

ARTICOLUL 196

Ungaria se obligă a transfera Puterilor aliate și asociate toate creanțele sau drepturile de reparațiuni în folosul guvernului ungar, trecut sau actual, dela Germania, Austria, Bulgaria sau Turcia și mai ales toate creanțele sau drepturile de reparațiuni cari rezultă sau vor rezultă din executarea obligațiunilor (angajamentelor) luate dela 28 Iulie 1914 până la punerea în vigoare a prezentului Tratat.

Valoarea acestor creanțe sau drepturi de reparații va fi stabilită de Comisiunea de reparațiuni și trecută de dânsa în creditul Ungariei în contul sumelor datorite ca titlu de reparații.

ARTICOLUL 197

În afară de stipulațiuni contrarii inserate în prezentul Tratat sau în Tractatele și convențiunile complementare, orice obligațiune de a plăti în numerar, spre executarea prezentului Tratat, și declarată în coroane aur austro-ungare, va fi plătită, la alegerea creditorilor, în lire sterline, plătită la Londra; în dolari aur ai Statelor-Unite ale Americii, plătită la New-York; în franci aur plătită la Paris, sau în lire aur plătită la Roma.

Pentru satisfacerea prezentului articol, s'a convenit ca monedele de aur de mai sus să aibă greutatea și titlul legalmente stabilite la 1 Ianuarie 1914 pentru fiecare din ele.

ARTICOLUL 198

Vor fi fixate, printr-o înțelegere între diferitele guverne interesate, așa încât să asigure cel mai bun și cel mai echitabil tratament pentru toate părțile, toate învoirile financiare cari au devenit

necesare prin desmembrarea fostei monarhii austro-ungare și prin reorganizarea datoriilor publice și sistemului monetar în condițiunile prevăzute de articolele precedente. Aceste învoiuri privesc, între altele, băncile, companiile de asigurare, caselle de economie, caselle de economie postale, instituțiile de credit financiar, societățile ipotecare și orice alte instituții similare cari fac operații pe teritoriul fostei monarhii austro-ungare. În cazul când zisele guverne n'ar putea să ajungă la o înțelegere asupra acestor probleme financiare sau în cazul când un guvern ar găsi că supușii săi nu primesc un tratament echitabil, Comisiunea de reparațiuni, la cererea unuia din guvernele interesate, va numi pe unul sau mai mulți arbitri, a căror decizie va fi fără apel.

ARTICOLUL 199

Pensionarii civili sau militari ai fostului regat al Ungariei, recunoscuți sau deveniți, pe baza prezentului Tractat, supuși (*ressortissants*) ai unui Stat altul decât Ungaria, nu vor putea exercita, în ceea ce privește pensia lor, nici un recurs în contra guvernului ungar.

PARTEA X

CLAUZE ECONOMICE

SECȚIUNEA I

Relațiuni comerciale

CAPITOLUL I

Reglementare, Taxe și Restricțiuni vamale

ARTICOLUL 200

Ungaria își ia îndatorirea să nu supună mărfurile, produsele naturale sau fabricate ale oricăruia din Statele aliate sau asociate, importate pe teritoriul ungar, oricare ar fi locul de unde sosesc, la drepturi vamale sau sarcini, inclusiv impozitele interne, altele sau mai urcate decât acelea la cari sunt supuse aceleași mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale oricăruia din zisele State sau ale unei alte țări străine.

Ungaria nu va menține sau nu va impune nici o prohibire sau restricțiune la importul pe teritoriul ungar a oricăror mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale teritoriilor oricăruia Stat aliat sau asociat, de oriunde sosesc, dacă acele prohibiri sau restricțiuni nu se aplică și la importul acelorași mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale oricăruia din zisele State sau ale vreunei alte țări străine.

ARTICOLUL 201

Ungaria se mai obligă să nu stabilească, în ceea ce privește regimul de import, diferențe în detrimentul comerțului oricăruia din Statele aliate sau asociate, în raport cu oricare altul din zisele State, sau în raport cu oricare altă țară străină, chiar prin mijloace indirecte, acelea cari rezultă din reglementarea sau din procedura vamală, sau din metodele de verificare și de analiză, sau din condițiunile de plata drepturilor vamale, sau din metodele de clasificare sau de interpretare a tarifelor, sau din exercițiul monopolurilor.

ARTICOLUL 202.

În ceea ce privește ieșirea, Ungaria se îndatorează să nu supună mărfurile, produsele naturale sau fabricate exportate din teritoriul ungar în teritoriile oricăruia din Statele aliate sau asociate, la drepturi de vamă sau sarcini, inclusiv pentru impozite interne, altele, sau mai urcate decât acelea plătite pentru aceleași mărfuri exportate în oricare din zisele State sau în vreo țară străină.

Ungaria nu va menține sau nu va impune nici o prohibire sau restricțiune pentru exportul oricăror mărfuri expediate din teritoriul ungar vreunui din Statele aliate sau asociate care nu se s'ar aplică și exportului acelorași mărfuri, produse naturale sau fabricate, expediate în vreun altul din zisele State sau în vreo țară străină oarecare.

ARTICOLUL 203

Orice favoare, imunitate sau privilegiu cu privire la import, export sau transit de mărfuri, care ar fi acordat de Ungaria vreunui din Statele aliate sau asociate sau vreunei alte țări străine, vor fi simultan și în mod necondițional, fără a fi nevoie de cerere sau de compensațiune, întinse la toate Statele aliate sau asociate.

ARTICOLUL 204

Prin derogare dela dispozițiunile art. 270, partea XII (porturi, căi pe apă și căi ferate), din prezentul Tractat și pe o perioadă de trei ani dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, produsele în transit prin porturi, cari înainte de război se aflau în teritoriile fostei monarhii austro-ungare, se vor bucura la importarea lor în Ungaria de reduceri de taxe proporțional corespunzătoare acelora cari se aplicau acelorași produse după tariful vamal austro-ungar din anul 1906, când importarea lor se făcea prin zisele porturi.

ARTICOLUL 205

Deși există dispozițiunile art. 200—203, Puterile aliate și asociate acceptă ca să nu invoace

aceste dispozițiuni pentru a-și asigura avantajul oricărui aranjament special ce ar putea să fie încheiat de către Guvernul ungar cu Guvernele Austriei sau Cehoslovaciei, spre a stabili un regim vamal special în favoarea unor produse naturale sau manufacturate originare și de proveniență din acele țări care vor fi specificate în aranjamentele în chestiune, cu condițiunea ca durata acelui aranjament să nu depășească o perioadă de cinci ani cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat.

ARTICOLUL 206

Într'un termen de 6 luni, începând dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, taxele impuse de Ungaria importățiunilor Puterilor aliate și asociate nu vor putea fi superioare taxelor celor mai favorabile care erau aplicate pentru importățiunile în fosta monarhie austro-ungară la data de 28 Iulie 1914.

Această dispoziție va continua să fie aplicată într'o a doua perioadă de treizeci luni după expirarea primelor șase luni exclusiv față de importățiunile de fructe proaspete și uscate, legume verzi, ulei de măsline, ouă, porci și produse de cârnățarie și păsări vii, în măsura în care acele produse se bucurau la data sus menționată (28 Iulie 1914) de tarifele convenționale fixate de Tractatele cu Puterile aliate sau asociate.

ARTICOLUL 207

1° Aranjamente speciale se vor încheia între Statul cehoslovac și Polonia și Ungaria pentru furnizarea reciprocă de cărbuni coprinzând și lignitul, produse alimentare și materiale brute.

2° În așteptarea încheierii acestor aranjamente, dar în nici un caz într'un timp mai mare de cinci ani după punerea în vigoare a prezentului Tratat, Statul Cehoslovac și Polonia se obligă să nu impună nici o taxă la export și nici o altă restricțiune de orice natură la exportul spre Ungaria de cărbuni sau de lignit până la concurența unei cantități ce se va fixa, în lipsa unei învoieli între Statele interesate, de către Comisiunea de reparațiuni. Pentru determinarea acestei cantități Comisiunea de reparațiuni va ține socoteală de orice elemente, inclusiv cantitățile de cărbuni ca și de lignit schimbate înainte de război între teritoriul actual al Ungariei pe de o parte, Silesia și teritoriul fostului Imperiu austriac cedate Statului cehoslovac și Poloniei, conform cu prezentul Tratat, pe de altă parte, precum și de cantitățile actualmente disponibile pentru exportul în aceste țări. Ca titlu de reciprocitate, Ungaria urmează să furnizeze Statului cehoslovac și Poloniei cantitățile de lignit, de produse alimentare și de materii prime vizate

la paragraful 1, în conformitate cu ceea ce se va decide de Comisiunea de reparațiuni.

3° Statul cehoslovac și Polonia se mai obligă, pe aceeaș perioadă, să ia toate măsurile trebuincioase pentru a asigura ca cărbunii și lignitul să poată fi dobândite de cumpărătorii cari locuiesc în Ungaria în condițiuni tot așa de favorabile ca acelea cari se fac pentru vânzarea produselor de aceeaș natură pusă într'o situație analoagă cumpărătorilor cari locuiesc în Statul cehoslovac sau Polonia, în țările lor respective sau în orice altă țară.

4° Dispozițiunile paragrafelor 2 și 3 interzicând drepturile sau restricțiunile exportului și determinând condițiunile de vânzare, se vor aplica de asemenea și furniturilor de lignit făcute de Ungaria Poloniei și Statului cehoslovac.

5° În caz de neînțelegere cu privire la executarea sau la interpretarea uneia din dispozițiile de mai sus, Comisiunea de reparațiuni va decide.

6° În scop de a permite Poloniei, României, Statului serbo-croato-sloven, Cehoslovaciei, Ungariei și Austriei de a se ajuta între ele în ceea ce privește produsele, cari până acum erau schimbate (échange) între teritoriile acestor State, și cari ar fi indispensabile producțiunii sau comerțului acestor teritorii, unul sau altul din aceste State va întreprinde, în cele șase luni cari vor urma punerii în vigoare a Tratatului de față negocieri spre a încheia cu unul din celelalte State convențiuni separate conform cu stipulațiunile prezentului Tratat, adică cu cele ale articolelor 200 până la 205.

La expirarea acestui termen, Statul care va fi solicitat o astfel de convențiune fără a reuși să o încheie se va putea adresa la Comisiunea de reparațiuni pentru a-i cere să-i grăbească încheierea.

ARTICOLUL 208

1° Aranjamente speciale vor fi încheiate între Ungaria și Austria pentru furnizarea reciprocă a produselor alimentare, a materiilor prime și a produselor fabricate.

2° În așteptarea încheierii acestor aranjamente, dar în nici un caz în mai mult de 5 ani după punerea în vigoare a prezentului Tratat, Ungaria se obligă să nu impună la nici o taxă și la nici vreo altă restricțiune, de orice natură ar fi, exportățiunea spre Austria, a oricărui fel de produse alimentare, produse pe teritoriul ungar, până la concurența unei cantități care va fi fixată, în lipsa unui acord între Statele interesate, de către Comisiunea de reparațiuni. Pentru determinarea acestei cantități, Comisiunea de reparațiuni va ține seamă de toate elementele și în special de producțiunea și de nevoile consumățiunii în cele două

țări interesate. Cu titlul de reciprocitate, Austria va trebui să furnizeze Ungariei cantitățile de materii prime și de produse fabricate, arătate la paragraful 1, conform cu deciziunile ce vor fi luate de Comisiunea de reparațiuni.

3° Ungaria se mai obligă ca în timpul aceleiaș perioade să ia măsurile necesare pentru a asigura ca toate aceste produse să poată fi dobândite de către cumpărătorii locuind în Austria în condițiuni tot așa de favorabile ca acelea cari sunt făcute în țările lor respective sau în orice altă țară, cumpărătorilor locuind în Ungaria, pentru vânzarea produselor de aceeaș natură așezate într'o situațiune analoagă.

4° În caz de vreo neînțelegere privitoare la executarea, sau la interpretarea uneia din dispozițiunile de mai sus, Comisiunea de reparațiuni va decide.

CAPITOLUL II

Tratamentul navigațiunii

ARTICOLUL 209

Înaltele Părți Contractante se învoiesc a recunoaște pavilionul, vaselor oricărei Părți contractante, care n'are litoralul maritim, dacă sunt înregistrate într'un loc anume determinat, situat pe teritoriul său; acest loc va constitui pentru aceste vase portul de înregistrare.

CAPITOLUL III

Concurență nelegală

ARTICOLUL 210

1) Ungaria se îndatorează să ia toate măsurile legislative sau administrative necesare pentru a garanta produsele naturale sau fabricate originare din vreuna din Puterile aliate sau asociate, contra oricărei forme de concurență nelegală, în transacțiunile comerciale.

Ungaria se obligă să reprime și să oprească prin sechestrare sau prin orice alte sancțiuni potrivite, importul și exportul, precum și fabricarea, circulațiunea, vinderea și punerea în vânzare în interiorul teritoriului său, a oricăror produse sau mărfuri purtând pe ele sau pe învelitoarea lor imediată, sau asupra ambalajului lor exterior: mărci, nume, inscripțiuni sau orice semne, comportând, direct sau indirect, indicațiuni false asupra originii, speței, naturii sau calităților specifice ale acestor produse sau mărfuri.

2) Ungaria, cu condițiunea ca un tratament reciproc să-i fie acordat în această materie, se obligă să se conformeze legilor, precum și deciziunilor administrative și judiciare, luate în conformitate cu aceste legi, în vigoare într'o țară

aliată sau asociată și notificate regulat Ungariei de către autoritățile competente, determinând sau reglementând dreptul la o denumire regională, pentru vinurile sau spirtoasele produse în țara căreia aparține regiunea, sau condițiunile în cari întrebuintarea unei denumiri regionale poate fi autorizată; de asemenea importul, exportul, precum și fabricarea, circulațiunea, vânzarea sau punerea în vânzare a produselor sau mărfurilor având denumiri regionale contrarii legilor sau deciziunilor sus amintite, vor fi interzise de Ungaria și reprimite prin măsurile prescrise la paragraful 1 al prezentului articol.

CAPITOLUL IV

Tratamentul supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate

ARTICOLUL 211

Ungaria își ia îndatorirea :

a) Să nu impună supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, în cecace privește exercitarea meseriei, profesiunii, comerțului și industriei, nici o excludere care n'ar fi de asemenea aplicabilă tuturor străinilor fără excepțiune;

b) Să nu oblige pe supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate la nici un regulament sau restricțiune, în cecace privește drepturile arătate la paragraful a), cari ar putea atinge direct sau indirect stipulațiunile zisului paragraf, sau cari ar fi diferite sau mai puțin avantajoase decât acelea ce se aplică străinilor supuși (*ressortissants*) ai națiunii celei mai favorizate;

c) Să nu oblige pe supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, bunurile, drepturile și interesele lor, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari ei sunt interesați, la nici o sarcină, taxă sau impozite directe sau indirecte, altele sau mai urcate decât acelea cari sunt sau cari vor putea fi impuse supușilor (*ressortissants*) săi sau bunurilor, drepturilor sau intereselor acestora;

d) Să nu impună supușilor (*ressortissants*) vreuneia din Puterile aliate și asociate vreo restricțiune care nu eră aplicabilă supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri la data de 1 Iulie 1914, afară numai dacă aceeaș restricțiune n'ar fi impusă și propriilor săi naționali.

ARTICOLUL 212

Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate se vor bucura pe teritoriul ungar de o protecțiune constantă, pentru persoana lor, bunurile lor, drepturile și interesele lor, și vor avea acces liber înaintea tribunalelor.

ARTICOLUL 213

Ungaria se îndatorează să recunoască noua naționalitate care ar fi fost sau ar fi dobândită de supușii (*ressortissants*) săi, după legile Puterilor aliate sau asociate și conform deciziunilor autorităților competente ale acestor Puteri, fie pe cale de naturalizare, fie prin efectul unei clauze a unui Tratat, precum și să desfășoare, din toate punctele de vedere, pe acești supuși (*ressortissants*) în virtutea acestei dobândiri de naționalitate nouă, de orice legământ față de Statul lor de origine.

ARTICOLUL 214

Puterile aliate și asociate vor putea numi consuli generali, consuli, vice-consuli și agenți consulari în orașele și porturile Ungariei. Ungaria se îndatorează să aprobe numirea acestor consuli generali, consuli, vice-consuli și agenți consulari, ale căror nume îi vor fi notificate și să-i admită a-și îndeplini funcțiunile, conform regulilor și uzanțelor obișnuite.

CAPITOLUL V

Clauze generale

ARTICOLUL 215

Obligațiunile impuse Ungariei prin capitolul I de mai sus, vor înceta de a mai avea tărie cinci ani după data punerii în vigoare a prezentului Tratat, afară numai dacă nu rezultă contrariul din text sau dacă Consiliul Societății Națiunilor decide, douăsprezece luni cel puțin înainte de expirarea acestei perioade, că aceste obligațiuni vor fi menținute pentru o perioadă următoare cu sau fără modificări.

Rămâne totuși bine stabilit că afară de o hotărâre contrarie a Societății Națiunilor, obligațiunea impusă Ungariei prin articolele 200, 201, 202 sau 203 nu va putea fi invocată după expirarea unui termen de trei ani dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, de către o Putere aliată sau asociată care n'ar acorda Ungariei un tratament corespunzător.

Articolul 211 va rămâne în vigoare după această perioadă de cinci ani, cu sau fără modificări, pentru o perioadă, dacă e cazul, pe care eventual o va fixa majoritatea Consiliului Societății Națiunilor și care nu va putea depăși cinci ani.

ARTICOLUL 216

Dacă Guvernul ungar va face comerț internațional, nu va avea, din acest punct de vedere, nici nu va fi considerat ca având vreunul din drepturile, privilegiile sau imunitățile suveranității.

SECȚIUNEA II

T r a c t a t e

ARTICOLUL 217

Indată după punerea în vigoare a prezentului Tratat și sub rezerva dispozițiunilor pe cari le cuprind numai tractatele, convențiunile și acordurile multilaterale, cu caracter economic sau tehnic încheiate de către fosta monarhie austro-ungară și enumerate mai jos și în articolele cari urmează, vor fi singurele aplicate între Ungaria și acelea dintre Puterile aliate și asociate cari figurează ca părți :

1° Convențiunile dela 14 Martie 1884, dela 1 Decembrie 1886 și dela 23 Martie 1887 și Protocolul de includere dela 7 Iulie 1887, relative la protecțiunea cablurilor submarine ;

2° Convențiunea dela 11 Octombrie 1909, relativă la circulația internațională a automobilelor ;

3° Acordul dela 15 Mai 1886, relativ la plumbuirea vagoanelor supuse vămii, și Protocolul dela 18 Mai 1907 ;

4° Acordul dela 15 Mai 1886, relativ la unitatea tehnică a drumurilor de fier ;

5° Convențiunea dela 5 Iulie 1890, relativă la publicarea tarifelor vamale și la organizarea unei Uniuni internaționale pentru publicarea tarifelor vamale ;

6° Convențiunea dela 25 Aprilie 1907, relativă la trecerea tarifelor vamale otomane ;

7° Convențiunea dela 14 Martie 1857, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit (*droits de péage*) prin Sund și prin strâmtoarele Belt ;

8° Convențiunea dela 22 Iunie 1861, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit (*droits de péage*) pe Elba ;

9° Convențiunea din 16 Iulie 1863, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit (*droits de péage*) pe râul Escant ;

10° Convențiunea din 29 Octombrie 1888, relativă la stabilirea unui regim definitiv destinat a garanta libera întrebuințare a canalului de Suez ;

11° Condițiunile din 23 Septembrie 1910, relative la unificarea unor anumite reguli în materie de abordaj, de asistență și de salvare maritime ;

12° Convențiunea din 21 Decembrie 1904, relativă la scutirea pentru vasele spitale de drepturile și taxele din porturi ;

13° Convențiunea din 26 Septembrie 1906, relativă la suprimarea muncii de noapte pentru femei ;

14° Convențiunile din 18 Mai 1904, 4 Mai 1910, relative la represiunea comerțului de carne vie ;

15° Convențiunea din 4 Mai 1910, relativă la suprimarea publicațiilor pornografice ;

16° Convențiunea sanitară din 3 Decembrie 1903, precum și cele precedente semnate la 30 Ianuarie 1892, la 15 Aprilie 1893, la 3 Aprilie 1894 și la 19 Martie 1897 ;

17° Convențiunea din 20 Mai 1875, relativă la unificarea și perfecționarea sistemului metric ;

18° Convențiunea din 29 Noiembrie 1906, relativă la unificarea formulei medicamentelor eroice ;

19° Convențiunea din 16 și 19 Noiembrie 1885, relativă la construirea unui diapason normal ;

20° Convențiunea din 7 Iunie 1905, relativă la crearea unui institut internațional agricol la Roma ;

21° Convențiunile din 3 Noiembrie 1881, 15 Aprilie 1889, relative la măsurile de luat contra filoxerii ;

22° Convențiunea din 19 Martie 1902, relativă la protecțiunea păsărilor utile agriculturii ;

23° Convențiunea din 12 Iunie 1902, relativă la tutela minorilor .

ARTICOLUL 218

Indată după punerea în vigoare a Tratatului de față, Înaltele Părți Contractante vor aplica din nou convențiunile și învoirile arătate mai jos, atât cât îi privesc, Ungaria luându-și angajamentul să observe stipulațiunile particulare conținute în articolul de față :

Convențiunile postale

Convențiunile și înțelegerile uniunii postale universale, semnate la Viena, la 4 Iulie 1891 ;

Convențiunile și înțelegerea uniunii postale, semnate la Washington, la 15 Iunie 1897 ;

Convențiunile și înțelegerile uniunii postale, semnate la Roma, la 26 Mai 1906 .

Convențiunile telegrafice

Convențiunile telegrafice internaționale, semnate la St. Petersburg, la 10/22 Iulie 1875 ;

Regulamentul și tarifele hotărâte de conferința telegrafică internațională dela Lisabona din 11 Iunie 1908.

Ungaria se obligă a nu refuza consimțământul său la încheierea cu noile State a înțelegerilor speciale prevăzute de convențiunile și înțelegerile relative la Uniunea postală universală și la Uniunea telegrafică internațională, din cari noile State fac parte sau la cari aderă.

ARTICOLUL 219

Indată după punerea în vigoare a Tratatului de față, Înaltele Părți contractante vor aplica,

întrucât aceasta le privește, convențiunea radio-telegrafică internațională, din 5 Iulie 1912, Ungaria luându-și angajamentul să observe regulile provizorii, cari îi vor fi indicate de către Puterile aliate și asociate.

Dacă, în cursul celor cinci ani ce vor urma după punerea în vigoare a Tratatului de față, o nouă convențiune regulând relațiunile radio-telegrafice internaționale va fi încheiată, înlocuind convențiunea din 5 Iulie 1912, această nouă convențiune va lega Ungaria chiar în cazul când ea ar fi refuzat, fie să participe la întocmirea convențiunii, fie să o semneze.

Această nouă convențiune va înlocui deasemenea regulile provizorii în vigoare.

ARTICOLUL 220

Convențiunea internațională dela Paris din 20 Martie 1883, pentru protecțiunea proprietății industriale, revizuită la Washington la 2 Iunie 1911 și Aranjamentul din 14 Aprilie 1891 privitor la înregistrarea internațională a mărcilor de fabrică și de comerț, vor fi aplicate cu începere dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, întrucât nu vor fi atinse și modificate de excepțiunile și restricțiunile rezultând din zisul tratat.

ARTICOLUL 221

Indată după punerea în vigoare a Tratatului de față, Înaltele Părți Contractante vor aplica, întrucât aceasta le privește, Convențiunea dela Haga din 17 Iulie 1905 privitoare la procedura civilă. Totuș, această punere din nou în vigoare rămâne și va rămâne fără efect față de Franța, Portugalia și România.

ARTICOLUL 222

Ungaria se obligă a aderă cu formele prescrise, și înaintea expirării unui termen de douăsprezece luni dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, la Convențiunea internațională dela Berna din 9 Septembrie 1886 pentru protecțiunea operelor literare și artistice, revizuită la Berlin la 13 Noiembrie 1908 și completată cu Protocolul adițional, semnat la Berna la 20 Martie 1914.

Până ce nu va fi aderat la Convențiunea sus numită, Ungaria se obligă a recunoaște și a proteja operele literare și artistice ale supușilor (*ressortissants*) Puterile aliate sau asociate, prin dispozițiuni efective luate în conformitate cu principiile zisei Convențiuni internaționale.

În afară de aceasta și în mod independent de adesiunea sus arătată, Ungaria se obligă a asigura mai departe recunoașterea și protecțiunea tuturor operelor literare și artistice ale supușilor

fiecăreia din Puterile aliate sau asociate, într'un mod cel puțin tot atât de larg ca și la data de 28 Iulie 1914 și în aceleași condițiuni.

ARTICOLUL 223

Ungaria își ia îndatorirea de a aderă la Convențiunile următoare :

1° Convențiunea din 26 Septembrie 1906, privitoare la suprimarea întrebunării fosforului alb la fabricarea chibriturilor ;

2° Convențiunea din 31 Decembrie 1913, privitoare la unificarea statisticilor comerciale.

ARTICOLUL 224

Fiecare din Puterile aliate și asociate, călăuzindu-se după principiile generale sau după stipulațiunile particulare ale Tractatului de față, va notifică Ungariei convențiunile bilaterale de orice natură, încheiate cu fosta monarhie austro-ungară, a căror respectare o va cere.

Notificarea prevăzută la acest articol va fi făcută, fie direct, fie prin mijlocirea unei alte Puteri. Se va răspunde de primire de către Ungaria în scris ; data punerii în vigoare va fi aceea a notificării.

Puterile aliate sau asociate se obligă între ele de a nu aplica față de Ungaria decât convențiunile ce sunt conforme cu stipulațiunile Tractatului de față.

Notificarea va menționa eventual acele dispozițiuni din aceste convențiuni cari, nefiind în conformitate cu stipulațiunile prezentului Tractat, nu vor fi considerate ca aplicabile.

În caz de divergență de păreri, Societatea Națiunilor va fi chemată să se pronunțe.

Un termen de șase luni, care va curge dela punerea în vigoare a Tractatului de față, este acordat Puterilor aliate sau asociate pentru a proceda la notificare.

Nu vor fi puse în vigoare între Puterile aliate și asociate de o parte și Ungaria de alta, decât numai convențiunile bilaterale, cari vor face obiectul unei asemenea notificări.

Regulele de mai sus sunt aplicabile tuturor convențiunilor bilaterale existente, între toate Puterile aliate și asociate semnatare ale Tractatului de față și Ungaria, chiar dacă zisele Puteri aliate și asociate n'au fost în stare de război cu ea.

ARTICOLUL 225

Ungaria declară că recunoaște ca lipsite de orice efect toate Tractatele, convențiunile sau înțelegerile încheiate de ea sau de fosta monarhie austro-ungară cu Germania, Austria, Bulgaria

sau Turcia dela 1 August 1914 și până la punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 226

Ungaria se obligă a asigura deplin drept Puterilor aliate și asociate, precum și funcționarilor și supușilor ziselor Puteri, folosința tuturor drepturilor și avantajelor de orice natură ar fi, pe cari ea sau fosta monarhie austro-ungară le-a putut concede Germaniei, Austriei, Bulgariei sau Turciei, sau funcționarilor și supușilor (*ressortissants*) acestor State, prin Tractate, convențiuni sau înțelegeri, încheiate înainte de 1 August 1914, atât timp cât aceste Tractate, convențiuni sau înțelegeri vor fi în vigoare.

Puterile aliate și asociate își rezervă dreptul de a primi sau nu folosința acestor drepturi și avantaje.

ARTICOLUL 227

Ungaria declară că recunoaște ca lipsite de orice efect toate Tractatele, convențiunile și înțelegerile pe cari ea sau fosta monarhie austro-ungară le-a încheiat cu Rusia sau orice Stat sau Guvern al cărui teritoriu constituia mai înainte o parte a Rusiei, cât și cu România înainte de 28 Iulie 1914, sau dela această dată până la punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 228

În cazul când, dela 28 Iulie 1914, o Putere aliată sau asociată, Rusia, sau un Stat sau Guvern al cărui teritoriu constituia mai înainte o parte a Rusiei, ar fi fost constrâns în urma unei ocupațiuni militare, prin orice alt mijloc sau pentru orice altă cauză, să acorde sau să lase să se acorde printr'un act emanat dela o autoritate publică oarecare, concesii, privilegii și favoruri de orice natură ar fi, Ungariei, fostei monarhii austro-ungare sau unui supus (*ressortissant*) ungar, aceste concesii, privilegii și favoruri sunt anulate deplin drept prin Tractatul de față.

Toate sarcinile sau indemnizările ce ar putea eventual rezultă din această anulare nu vor fi, în nici un caz, suportate de către Puterile aliate și asociate, nici de Puterile, Statele, Guvernele sau autoritățile publice, pe cari acest articol le desleagă de angajamentele lor.

ARTICOLUL 229

Îndată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Ungaria se obligă, în ceea ce o privește, a face să beneficieze deplin drept atât Puterile aliate și asociate, cât și supușii (*ressortissants*) lor, de drepturile și de foloasele de orice natură condate, de ea sau de fosta monarhie austro-ungară,

dela 28 Iulie 1914 până la punerea în vigoare a Tractatului de față, prin Tractate, convențiuni sau înțelegeri, unor State nebeligerante sau supușilor (*ressortissants*) acestor State, atât timp cât aceste Tractate, convențiuni sau înțelegeri vor fi în vigoare pentru Ungaria.

ARTICOLUL 230

Acele din Inaltele Părți Contractante cari n'ar fi semnat încă sau cari, după ce au semnat, n'ar fi ratificat încă Convențiunea asupra Opiumului, semnată la Haga în 23 Ianuarie 1912, se învoiesc spre a pune această convențiune în vigoare, și, în acest scop, a face legislația necesară îndată ce va fi cu putință și, cel mai târziu, în cele 12 luni ce vor urmă punerii în vigoare a Tractatului de față.

În afară de acestea, Inaltele Părți Contractante mai convin, ca acelea dintre ele cari n'au ratificat încă zisa Convențiune, ratificarea Tractatului de față să echivaleze, în toate privințele, cu această ratificare și cu semnarea Protocolului special deschis la Haga, în conformitate cu hotărârile Conferinței a treia asupra Opium-ului, ținută în 1914, pentru punerea în vigoare a zisei Convențiuni.

Guvernul Republicii franceze va comunica Guvernului Țărilor-de-Jos o copie certificată conformă cu procesul-verbal de depunerea ratificărilor Tractatului de față și va invita Guvernul Țărilor-de-Jos să accepte și să primească acest document drept depunere a ratificărilor Convențiunii din 23 Ianuarie 1912 și drept semnare a Protocolului adițional din 1914.

SECȚIUNEA III

Datorii

ARTICOLUL 231

Se vor reglementa prin mijlocirea Oficiilor de verificare și compensare, ce vor fi constituite de fiecare dintre Inaltele Părți Contractante într'un termen de trei luni, cu începere dela data notificării prevăzută la alineatul e) de mai jos, următoarele categorii de obligațiuni pecuniare:

1° Datoriile exigibile înainte de război și datorite de supușii (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, având reședința pe teritoriul acestei Puteri, către supușii unei Puteri adverse având reședința pe teritoriul acestei Puteri;

2° Datoriile devenite exigibile în cursul războiului și datorite supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, având reședința pe teritoriul acestei Puteri, și rezultând din transacțiuni sau din contracte, încheiate cu supușii (*ressortissants*) unei Puteri adverse având reședința pe teri-

toriul acestei Puteri, a căror executare totală sau parțială a fost suspendată prin faptul stării de război;

3° Dobânzile exigibile înainte și în cursul războiului, și datorite unui supus (*ressortissants*) al uneia din Puterile Contractante, provenind din valorile emise sau retrase de către o Putere adversă, cu condiție ca plata acestor dobânzi către supușii (*ressortissants*) acestei Puteri sau către neutrii să nu fi fost suspendată în cursul războiului;

4° Capitalurile rambursabile înainte și în cursul războiului, plătitibile supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, reprezentând valori emise de o Putere adversă, cu condiție ca, plata acestui capital către supușii (*ressortissants*) acestei Puteri sau către neutrii, să nu fi fost suspendată în cursul războiului.

În cazul unor dobânzi sau capitalul plătitibile pentru titluri emise sau retrase de Guvernul fostei monarhii austro-ungare, suma ce va fi creditată și plătită de Ungaria va fi numai aceea la care se ridică dobânzile și capitalurile corespunzătoare cu datoria ce revine Ungariei potrivit dispozițiilor Părții IX-a (Clauze financiare) din Tractatul de față și principiilor stabilite de Comisiunea reparațiilor.

Tot ce va rezultă din lichidările bunurilor, drepturilor și intereselor înaintea arătate în Secțiunea IV și în Anexa sa, vor fi socotite în moneda și pe cursul prevăzut mai jos la alineatul d), de către Oficiile de verificare și compensare și vor fi întrebuițate de către aceste Oficii în condițiunile prevăzute de zisa Secțiune și Anexă.

Operațiunile de cari se vorbește în acest articol vor fi efectuate după următoarele principii și în conformitate cu Anexa Secțiunii de față:

a) Fiecare din Inaltele Părți Contractante va interzice, îndată după punerea în vigoare a prezentului Tractat, toate plățile, acceptările de plăți și în general toate comunicările dintre părțile interesate, relative la lichidarea ziselor datorii, altfel decât prin mijlocirea Oficiilor de verificare și de compensare arătate mai sus;

b) Fiecare din Inaltele Părți Contractante va fi respectiv răspunzătoare de plata ziselor datorii, ale naționalilor ei, afară de cazul când debitorul eră, înainte de război, în stare de faliment, în defecștură sau în stare de insolvabilitate declarată sau dacă datoria eră în sarcina unei societăți, ale cărei afaceri au fost lichidate în cursul războiului conform legislației excepționale de război;

c) Sumele datorite supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante de către supușii (*ressortissants*) unei Puteri adverse vor fi puse în debitul Oficiului de verificare și de compensare al

țării debitorului și vărsate creditorului de către Oficiul țării căreia aparține acesta din urmă ;

d) Datoriile vor fi plătite sau creditate în moneda aceleia dintre Puterile aliate sau asociate inclusiv coloniile și protectoratele Puterilor aliate («Dominion-urile» britanice și India) care va fi interesată. Dacă datoriile vor trebui să fie regulate în orice altă monedă, ele vor fi plătite sau creditate în moneda Puterii aliate sau asociate interesate (colonii, protectorat, «Dominion» britanic sau India). Conversiunea se va face pe cursul schimbului dinaintea războiului.

Pentru aplicarea acestei dispozițiuni, se consideră că cursul schimbului dinaintea războiului este egal cu media cursurilor transferurilor telegrafice ale Puterii aliate sau asociate interesate, în cursul lunii ce a precedat imediat deschiderea ostilităților dintre zisa Putere interesată și Austro-Ungaria.

În cazul când un contract ar stipula în mod expres un curs fix pentru conversiunea monedei în care obligațiunea este exprimată, în moneda Puterii aliate sau asociate interesate, dispozițiunea de mai sus, relativă la cursul schimbului nu va fi aplicabilă.

În ceea ce privește Polonia și Statul ceho-slovac, Puteri nou create, moneda de plată și cursul de schimb aplicabil la datoriile de plătit sau de creditat se vor fixa de către Comisiunea de reparațiuni, prevăzută în Partea VIII, afară numai dacă Statele interesate, nu au ajuns mai dinainte la o înțelegere regulând chestiunile în suspensie.

e) Prescripțiunile acestui articol și ale Anexei aci alăturate nu se vor aplica între Ungaria de o parte, și oricare din Puterile aliate sau asociate, coloniile lor și țările de protectorat, sau vreunul din «Dominion-urile» britanice sau India, de altă parte, afară dacă într'un termen de o lună, cu începere dela depunerea ratificării Tratatului de față de către Puterea respectivă sau a depunerii ratificării pe scama acestui «Dominion» sau a Indiei, nu se va face notificarea în acest scop Ungariei de către Guvernele vreunei Puteri aliate sau asociate, «Dominion» britanic sau al Indiei, după cum va fi cazul ;

f) Puterile aliate și asociate cari au aderat la acest articol și la Anexa aci alăturată, se vor putea înțelege între ele ca acestea să se aplice supușilor (*ressortissants*) lor respectivi stabiliți pe teritoriul lor, în ceea ce privește raporturile între acești supuși (*ressortissants*) și supușii (*ressortissants*) unguri. În acest caz plățile făcute prin aplicarea dispozițiunii de față vor face obiectul schimbului de plăți dintre Oficiile de verificare și compensare aliate și asociate interesate.

Anexă

§ 1

Fiecare din Înaltele Părți Contractante va crea, într'un termen de trei luni, cu începere dela data notificării prevăzute la articolul 231 e) un «Oficiu de verificare și compensare» pentru plata și acoperirea datoriilor inamice.

Se vor putea crea Oficii locale pentru o parte din teritoriile Înaltelor Părți Contractante. Aceste Oficii vor lucra pe aceste teritorii ca și Oficiile centrale ; însă toate raporturile cu Oficiul stabilit în țara adversă vor avea loc prin mijlocirea Oficiului central.

§ 2

În Anexa de față se indică prin cuvintele «datorii inamice» obligațiunile precuniare arătate la întâiul paragraf al articolului 231 ; prin «debitori inamici» persoanele cari datoresc aceste sume ; prin «creditori inamici» persoanele cărora ele sunt datorite ; prin «Oficiu creditor» Oficiul de verificare și compensare ce funcționează în țara creditorului și prin «Oficiu debitor» Oficiul de verificare și compensare care funcționează în țara debitorului.

§ 3

Înaltele Părți Contractante vor sancționa infracțiunile la dispozițiunile paragrafului a) al articolului 231 cu pedepsele prevăzute actualmente în legislațiunea lor, pentru comerțul cu inamicul. Acelea cari nu ar fi interzis comerțul cu inamicul vor promulga legi pedepsind infracțiunile sus arătate prin pedepse riguroase. Înaltele Părți Contractante vor interzice asemenea pe teritoriul lor orice acțiune în justiție relativă la plata datoriilor inamice, în afară de cazurile prevăzute de Anexa de față.

§ 4

Garanția guvernamentală prevăzută la paragraful b) al articolului 231 se aplică, când acoperirea nu poate fi efectuată, pentru orice cauză ar fi, afară de cazul când, după legislația țării debitorului, datoria ar fi fost prescrisă în momentul declarării războiului sau dacă, în acest moment, debitorul ar fi fost în stare de faliment, în confitură sau în stare de insolvabilitate declarată sau dacă datoria era în sarcina unei societăți ale cărei afaceri au fost lichidate în conformitate cu legislația excepțională de război. În acest caz, procedura prevăzută de Anexa de față va fi aplicată la plata repartițiunilor.

Termenul „în stare de faliment, în deconștitură” se referă la aplicarea legislațiunilor cari prevăd aceste situațiuni juridice. Expresiunea „în stare de insolvabilitate declarată” are aceeaș semnificație ca în dreptul englez.

§ 5

Creditorii vor notifica, Oficiului creditor, în termen de șase luni, dela data înfățișării sale, sumele ce-i sunt datorite și vor furniza acestui Oficiu toate documentele și informațiunile ce li se vor cere.

Înaltele Părți Contractante vor lua toate măsurile utile pentru a urmări și pedepsi înțelegerile frauduloase (*collusions*) ce s'ar putea stabili între creditorii și debitorii inamici. Oficiile își vor comunica toate indicațiunile și informațiunile ce ar putea ajuta la descoperirea și pedepsirea unor asemenea înțelegeri frauduloase (*collusions*).

Înaltele Părți Contractante vor înlesni, pe cât va fi posibil, comunicarea postală și telegrafică, pe cheltueala părților și prin mijlocirea Oficiilor, între debitorii și creditorii doritori de a ajunge la un acord asupra sumei datoriei lor.

Oficiul creditor va notifica Oficiului debitor toate datoriile cari îi vor fi fost declarate. Oficiul debitor va face la timp cunoscut Oficiului creditor datoriile recunoscute și datoriile contestate. În acest din urmă caz, Oficiul debitor va menționa motivele nerecunoașterii datoriei.

§ 6

Când o datorie va fi fost recunoscută, în întregime sau în parte, Oficiul debitor va credita în lată, cu suma recunoscută, pe Oficiul creditor, care va fi, în acelaș timp, înștiințat despre acest credit.

§ 7

Datoria va fi considerată ca recunoscută pentru totalitatea ei și suma ei va fi imediat pusă în creditul Oficiului creditor, afară dacă, într'un termen de trei luni cu începere dela primirea notificării ce i-a fost făcută (afară de o prelungire a acestui termen acceptată de Oficiul creditor), Oficiul debitor n'ar înștiința că datoria nu este recunoscută.

§ 8

În cazul când datoria nu va fi recunoscută, în întregime sau în parte, ambele Oficii vor examina chestiunea, de comun acord, și vor încerca să împace părțile.

§ 9

Oficiul creditor va plăti particularilor creditori sumele puse în creditul său, utilizând în acest scop fondurile puse la dispoziția sa de către Guvernul țării sale, și în condițiunile fixate de acest Guvern, operând în special orice reținere socotită trebuincioasă pentru acoperirea riscurilor, a cheltuelilor sau drepturilor de comision.

§ 10

Orice persoană care va fi reclamat plata unei datorii înainte a cărei sumă nu va fi fost recunoscută în întregime sau în parte, va trebui să plătească Oficiului, drept amendă, o dobândă de 5 la sută asupra părții nerecunoscute a datoriei. Asemenea, orice persoană care va fi refuzat pe nedrept să recunoască în întregime sau în parte o datorie ce i se reclamează va trebui să plătească, drept amendă, o dobândă de 5 la sută asupra totalului pentru care refuzul său nu va fi fost recunoscut ca justificat.

Această dobândă se va datoră cu începere din ziua expirării termenului prevăzut la paragraful 7 până în ziua când reclamațiunea va fi fost recunoscută ca nejustificată sau datoria va fi fost plătită.

Oficiile, fiecare în ceea ce îl privește, vor urmări încassarea amenzilor arătate mai sus și vor fi răspunzătoare în cazul când aceste amenzi nu vor putea fi încasate.

Amenzile vor fi puse în creditul Oficiului advers, care le va conserva drept contribuțiune la cheltueile de executare a dispozițiunilor prezente.

§ 11

Balanța operațiunilor între Oficii se va stabili la fiecare 3 luni, iar soldul va fi regulat de către Statul debitor într'un termen de o lună și printr'un vărsământ efectiv în numerar.

Totuș, soldurile ce ar putea fi datorite de una sau mai multe Puteri aliate sau asociate vor fi reținute până la plata integrală a sumelor datorite Puterilor aliate sau asociate sau supușilor (*ressortissants*) lor în urma și din pricina războiului.

§ 12

În vederea înlesnirii discuțiunii între Oficii, fiecare din ele va avea un reprezentant în orașul unde va funcționa celălalt.

§ 13

Afară de o excepțiune motivată, afacerile se vor discuta pe cât va fi cu putință în birourile Oficiului debitor.

§ 14

Prin aplicarea articolului 231, paragraful b, înaltele Părți Contractante sunt răspunzătoare de plata datoriilor inamice ale supușilor (*ressortissants*) lor debitori.

Oficiul debitor va trebui deci să crediteze pe Oficiul creditor pentru toate datoriile recunoscute, chiar atunci când încassarea dela particularul debitor ar fi fost imposibilă. Guvernele vor trebui totuș să dea Oficiului lor toată puterea necesară spre a urîndări încassarea creanțelor recunoscute.

§ 15

Fiecare Guvern va garanta cheltuielile Oficiului instalat pe teritoriul său, inclusiv lefurile personalului.

§ 16

În caz de dezacord între cele două Oficii, asupra realității datoriei, sau în caz de conflict între debitorul și creditorul inamici sau între oficii, contestațiunea va fi sau supusă unui arbitraj, (dacă părțile consimt la aceasta și în condițiunile fixate de ele de comun acord), sau adusă înaintea tribunalului arbitral mixt prevăzut în Secțiunea VI de mai jos.

Contestațiunea poate fi totuș, supusă jurisdicțiunii tribunalelor de drept comun ale domiciliului debitorului, în urma cererii Oficiului creditor.

§ 17

Sumele atribuite de tribunalul arbitral mixt, de tribunalele de drept comun sau de tribunalul de arbitraj, vor fi acoperite prin mijlocirea Oficiilor, ca și cum aceste sume ar fi fost recunoscute ca datorite de către Oficiul debitor.

§ 18

Guvernele interesate vor desemna, un agent însărcinat să introducă cererile la Tribunalul arbitral mixt în contul oficiului său. Acest agent va exercita un control general asupra mandatarilor sau advocaților supușilor (*ressortissants*) țării sale.

Tribunalul judecă pe temeiul documentelor. El poate totuș să asculte părțile cari se vor înfățișa în persoană sau reprezentate, după voia lor, fie prin mandatarii agreați de cele două guverne, fie prin agentul arătat mai sus, care are puterea de a interveni, asistând pe parte, precum și de a redeschide și susține cererea la care dănsa a renunțat.

§ 19

Oficiile interesate vor da Tribunalului arbitral mixt toate informațiunile și documentele ce le

vor avea în posesiunea lor, pentru a permite Tribunalului să decidă repede asupra afacerilor ce-i sunt supuse.

§ 20

Apelurile uneia din părți contra deciziunii întrunite a celor două oficii, atrag după sine, în sarcina apelantului, o consemnare care nu este restituită decât atunci când întâia decizie este reformată în favoarea apelantului și pe măsura câștigului de cauză al acestuia din urmă, adversarul său trebuind, în acest caz, să fie într-o egală proporțiune, condamnat la daune și cheltuieli. Consemnatiunea poate fi înlocuită printr-o cauțiune acceptată de Tribunal.

Un drept de 5 la sută, asupra sumei în litigiu, va fi perceput pentru toate afacerile asupra Tribunalului. Afară de o hotărâre contrară a Tribunalului, obligația de mai sus va fi în sarcina părții care pierde. Această obligațiune se va cumula cu consemnarea arătată mai sus. Ea este de asemenea independentă de cauțiune.

Tribunalul poate atribui uneia din părți daune și interese până la suma la care se ridică cheltuielile procesului.

Orice sumă datorită prin aplicarea paragrafului de față, se va pune în creditul oficiului părții câștigătoare și va face obiectul unui cont separat.

§ 21

În vederea expedierii cât mai repede a afacerilor, se va ține socoteală, pentru alegerea personalului Oficiilor și Tribunalului arbitral mixt, de cunoștința limbii din țara adversă interesată.

Oficiile vor putea să corespundă în mod liber între ele și să-și transmită documente scrise în limba fiecăruia.

§ 22

Afară de un acord contrar între Guvernele interesate, datorile vor produce dobânzi în condițiunile următoare :

Nu se va plăti nici o dobândă pentru sumele datorite ca dividende, dobânzi sau alte plăți periodice, reprezentând dobânda capitalului.

Quantumul dobânzii va fi de 5 la sută pe an, afară dacă, în virtutea unui contract, a legii sau a obiceiului locului, creditorul ar trebui să primească o dobândă diferită. În acest caz se va aplica această dobândă.

Dobânzile vor curge din ziua deschiderii ostilităților sau din ziua scadenței, dacă datoria de încassat a devenit exigibilă în cursul războiului și până în ziua când suma datorită va fi trecută în contul Oficiului creditor.

Dobânzile, întrucât sunt datorite, vor fi consi-

derate cu datorii recunoscute de Oficii și vor fi trecute în aceleași condițiuni, în contul Oficiului creditor.

§ 23

Dacă, în urma hotărârii Oficiilor sau a Tribunalului arbitrar mixt, o reclamațiune nu e considerată ca intrând în cazurile prevăzute la articolul 231, creditorul va avea facultatea de a urmări acoperirea creanței sale înaintea tribunalelor de drept comun sau pe orice altă cale de drept.

Cererea adresată Oficiului întrerupe prescripțiunea.

§ 24

Înaltele Părți Contractante consimt să considere hotărârile Tribunalului arbitrar mixt ca definitive și să le facă obligatorii pentru supușii lor.

§ 25

Dacă un Oficiu creditor refuză să notifice Oficiului debitor o reclamațiune, sau să îndeplinească un act de procedura prevăzut în Anexa de față, pentru a se ține seamă, pentru tot sau în parte, de o cerere ce-i va fi fost notificată în regulă, el va fi ținut să libereze creditorului un certificat indicând suma reclamată și zisul creditor va avea facultatea de a urmări acoperirea creanței înaintea tribunalelor de drept comun sau pe orice altă cale de drept.

SECȚIUNEA IV

Bunuri, Drepturi și Interese

ARTICOLUL 232

1. Chestiunea bunurilor, drepturilor și intereselor private în țară inamică va fi rezolvată conform principiilor stabilite în prezenta Secțiune și conform dispozițiilor Anexei aci alăturate.

a) Măsurile excepționale de război și măsurile de dispoziție luate în teritoriul fostului regat al Ungariei așa precum sunt definite în Anexa aci alăturată, paragraful 3, privitoare la bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, inclusiv Societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, vor fi imediat ridicate sau oprite, aceasta în ipoteza când lichidarea lor nu va fi fost terminată, iar bunurile drepturile și interesele de cari este vorba vor fi restituite celor în drept.

b) Sub rezerva dispozițiilor contrarii cari ar putea să rezulte din prezentul Tratat, Puterile aliate sau asociate își rezervă dreptul de a reține și de a lichida toate bunurile, drepturile și inte-

resele cari aparțin, la data punerii în vigoare a prezentului Tratat, supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei sau unor societăți controlate de ei și cari se găsesc pe teritoriul lor, în coloniile, posesiunile și țările lor de protectorat, inclusiv în teritoriile cari le-au fost cedate în virtutea prezentului Tratat, sau cari sunt sub controlul ziselor puteri.

Lichidarea va avea loc conform legilor Statului aliat sau asociat interesat, iar proprietarul nu va putea să dispună de aceste bunuri, drepturi și interese, nici să le greveze cu vreo sarcină, fără consimțământul acestui Stat.

Nu vor fi considerați, în spiritul acestui paragraf, ca supuși (*ressortissants*) unguri persoanele cari în termen de șase luni dela intrarea în vigoare a Tratatului de față vor dovedi că au dobândit deplin drept, conform dispozițiilor acestui Tratat, naționalitatea unei Puteri aliate sau asociate, precum și acelea cari, în virtutea articolului 62, obțin această naționalitate cu consimțământul autorităților competente, sau cari, în virtutea unui indigenat (*pertinenza*) anterior.

c) Prejurile sau indemnizările rezultând din exercițiul dreptului arătat la paragraful b) vor fi fixate după modurile de evaluare și de lichidare determinate de legislația țării, în care bunurile au fost reținute sau lichidate;

d) În raporturile dintre Puterile aliate sau asociate, sau supușii (*ressortissants*) lor, de o parte, și supușii fostului regat al Ungariei de altă parte, precum și între Ungaria de o parte și Puterile aliate și asociate și supușii lor (*ressortissants*), de altă parte, vor fi considerate ca definitive și opozabile oricărei persoane, sub rezervele prevăzute în prezentul Tratat, orice măsuri excepționale de război sau de dispoziție sau acte îndeplinite sau cari vor fi de îndeplinit în virtutea acestor măsuri, așa precum sunt definite în paragrafele 1 și 3 ale Anexei aci alăturate.

e) Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate vor avea dreptul la o indemnizare pentru pagubele sau prejudiciile cauzate bunurilor drepturilor sau intereselor lor, inclusiv Societățile sau asociațiunile în cari erau interesați pe teritoriul fostului regat al Ungariei prin aplicarea atât a măsurilor excepționale de război cât și a măsurilor de dispoziție cari fac obiectul paragrafelor 1 și 3 ale Anexei aci alăturate. Reclamațiunile formulate în această privință de acești supuși (*ressortissants*) vor fi examinate și valoarea indemnizațiilor va fi fixată de Tribunalul arbitrar mixt, prevăzut de Secțiunea VI, sau de un arbitru desemnat de zisul Tribunal; indemnizările vor fi în sarcina Ungariei și vor putea fi luate din bunurile supușilor fostului regat al Ungariei sau ale societăților asupra cărora ei au un control după

cum se arată la paragraful b) și cari se găsesc pe teritoriul Statului reclamant sau sub controlul său. Aceste bunuri vor putea fi constituite în gaj pentru îndeplinirea obligațiunilor inamicilor, în condițiunile fixate de paragraful 4 al Anexei aci alăturate. Plata acestor indemnizări va putea fi făcută de Puterea aliată sau asociată, iar valoarea trecută în debitul Ungariei.

f) Ori de câte ori supasul (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate, proprietar al unui bun, drept sau interes, care a făcut obiectul unei măsuri de dispoziție pe teritoriul fostului regat al Ungariei, își va exprima dorința, va fi satisfăcut în reclamațiunea sa prevăzută la paragraful e), când bunul există încă în natură, prin restituirea aceluși bun.

În acest caz, Ungaria va trebui să ia toate măsurile necesare pentru a repune pe proprietarul deposedat în posesiunea bunului său, liber de orice sarcini sau servituți, cu cari ar fi fost grevat după lichidare și să indemnizeze pe orice terțiu pagubit prin restituire.

Dacă restituirea arătată în prezentul paragraf nu poate fi făcută, vor putea interveni înțelegeri particulare, negociate prin mijlocirea Puterilor interesate sau a Oficiilor de verificare și compensare arătate la Anexa alăturată la Secțiunea III, cari să asigure supusului (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate că va fi indemnizat pentru prejudiciul arătat la paragraful e), prin acordarea de avantagii sau de echivalente, pe cari el consimte să le primească în schimbul bunului, drepturilor sau intereselor de cari a fost deposedat (*évincé*).

În vederea restituirilor făcute conform prezentului articol, prețurile sau indemnizările fixate prin aplicarea paragrafului e), vor fi scăzute cu valoarea actuală a bunului restituit, ținându-se seamă de indemnizările convenite pentru lipsa de folosință sau pentru deteriorare.

g) Facultatea prevăzută la paragraful f) este rezervată proprietarilor supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate, pe teritoriul căror Puteri nu se aplicau, înainte de semnarea Armistițiului, măsuri legislative cari ordonau lichidarea generală a bunurilor, drepturilor sau intereselor inamicului.

h) Afară de cazul când, prin aplicarea paragrafului f), au fost făcute restituiri în natură, produsul net al lichidărilor de bunuri, drepturi și interese inamice, oriunde ar fi fost situate, făcute fie în virtutea legislațiunii excepționale de război, fie prin aplicarea prezentului articol, și în general toate averile în numerar ale inamicilor, altele decât produsul lichidării bunurilor sau avutul, în numerar, aparținând în țările aliate sau asociate

persoanelor arătate în ultimul aliniat al paragrafului b), vor primi destinația următoare :

1° În ce privește Puterile cari adoptă Secțiunea III și Anexa alăturată, zisele produse și averi vor fi trecute în creditul Puterii al cărei supus (*ressortissant*) este proprietarul, prin mijlocirea Oficiului de verificare și compensare instituit prin sisa Secțiune și Anexă ; orice sold creditor ce rezultă în favoarea Ungariei va primi destinație conform articolului 173, partea VIII (Reparațiuni), a Tractatului de față.

2° În ceea ce privește Puterile cari nu ar adoptă Secțiunea III și Anexa alăturată, produsul bunurilor, drepturilor și intereselor și averile în numerar ale supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, deținute de Ungaria, vor fi plătite îndată celui în drept sau Guvernului său. Fiecare Putere aliată sau asociată va putea dispune, conform legilor și regulamentelor sale, de produsul bunurilor, drepturilor și intereselor și de averile în numerar cari aparțineau supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei sau unor societăți asupra cărora ei au controlul, după cum arată paragraful b) și pe cari ea le-a confiscat și le va putea destina la plata reclamațiunilor și creanțelor definite în articolul de față sau în paragraful 4 al Anexei aci alăturate. Orice bunuri, drepturi și interese sau produsul lichidării bunurilor și orice avere în numerar, care nu se va fi întrebuintat după cum se arată mai sus, pot fi reținute de zisa Putere aliată sau asociată, și, în acest caz, valoarea lor în numerar va fi tratată conform articolului 173, Partea VIII (Reparațiuni) din Tractatul de față ;

i) Sub rezerva dispozițiunilor articolului 250, în cazul lichidărilor făcute în nouile State semnate ale Tractatului de față ca Puteri aliate și asociate, fie în Statele cari nu iau parte la reparațiunile ce trebuie să plătească Ungaria, produsul lichidărilor făcute de zisele State va trebui varsat deadreptul proprietarilor, sub rezerva drepturilor Comisiunii reparațiunilor în virtutea Tractatului de față și în special a articolului 165, Partea VIII, (Reparațiuni) și a articolului 194, Partea IX (Clauze financiare). Dacă proprietarul stabilește înaintea tribunalului arbitral mixt prevăzut la Secțiunea VI din această Parte, sau înaintea unui arbitru desemnat de acest Tribunal, că condițiunile vânzării sau că măsuri luate de Guvernul Statului în chestiune, în afară de legislațiunea sa generală, au prejudiciat pe nedrept prețul lui, Tribunalul sau arbitrul va avea facultatea de a acorda celui în drept o despăgubire echitabilă, ce va trebui plătită de Statul în chestiune ;

j) Ungaria se obliga să indemnizeze pe supușii (*ressortissants*) ei pentru lichidarea sau reținerea

bunurilor, drepturilor sau intereselor lor în Țările aliate sau asociate;

II. Cuantumul total al taxelor și impozitelor asupra capitalului, cari au fost impuse sau ar fi trebuit impuse de Ungaria asupra bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, dela 3 Noiembrie 1918 până la expirarea a trei luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, sau dacă e vorba de bunuri, drepturi și interese cari au fost supuse la măsuri excepționale de război, până la restituirea lor conform dispozițiilor prezentului Tractat, va fi restituit persoanelor în drept.

III. Sub rezerva dispozițiilor ce preced, sînt declarate nule și neavenite toate măsurile afară de cele mai sus arătate, cari ar fi fost luate de către autoritățile de drept sau de fapt pe teritoriul fostului regat al Ungariei dela 3 Noiembrie 1918 până la punerea în vigoare a Tractatului de față și cari ar prejudicia bunurilor, drepturilor și intereselor Puterilor aliate și asociate sau ale supușilor (*ressortissants*) lor, inclusiv societățile și asociațiunile în cari ei erau interesați.

Dispozițiunile paragrafelor *a)*, *e)*, *f)*, *h)* și *k)*, de mai sus sunt aplicabile bunurilor, drepturilor și intereselor cari aparțin supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari ei erau interesați și cari au fost obiectul unor măsuri dăunătoare, precum expropriațiuni, confiscări, sechestrări, rechizițiuni, distrugerii sau deteriorări, cari au avut loc, fie din cauza legilor sau regulamentelor, fie din cauza actelor de violență ale autorităților de drept sau de fapt, cari au existat în Ungaria sau ale populațiunii ungare.

III. În societăți sau asociațiuni sunt cuprinse în special comunitățile greco-ortodoxă așezate la Buda-Pesta și în celelalte orașe ale Ungariei, precum și fundațiunile credincioase (*pieuses*) sau altele când supușii Puterilor aliate și asociate sunt interesați în aceste comunități sau fundațiuni.

IV. Nici o decădere (*vêchéance*) nu va putea fi sau să fi fost opusă în mod valabil supușilor Puterilor aliate și asociate, inclusiv societăților sau asociațiunilor în cari ei erau interesați, în cazul când ei ar fi lipsit de a îndeplini formalitățile sau declarațiunile impuse prin vreo lege sau ordonanță ungară posteroare armistițiului și anterioare punerii în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 233

Ungaria se obligă, în ce privește bunurile, drepturile și interesele restituite, prin aplicarea articolului 232, supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși erau interesați.

a) Să pună și să mențină, în afară de excepțiunile expres prevăzute în prezentul Tractat, bunurile, drepturile și interesele supușilor Puterilor aliate sau asociate, în situațiunea de drept în cari se găseau, conform legilor în vigoare înainte de război, bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei;

b) Să nu supună bunurile, drepturile sau interesele supușilor (*ressortissants*) Statelor aliate sau asociate la nici o măsură care să aducă atingere proprietății, care să nu fie aplicată deopotrivă bunurilor, drepturilor sau intereselor supușilor (*ressortissants*) ungari și să plătească indemnități potrivite în cazul când aceste măsuri ar fi luate.

A n e x ă

§ 1.

În spiritul articolului 232, paragraful *d)* este confirmată validitatea oricăror măsuri atributive de proprietate, oricăror ordonanțe pentru lichidarea de întreprinderi sau de societăți sau a oricăror altor ordonanțe, regulamente, decizii sau instrucțiuni date de orice tribunal sau administrațiune a uneia din Înaltele Puteri Contractante sau considerate ca fiind date prin aplicarea legislației de război, referitoare la bunurile, drepturile sau interesele inamicului.

Interesele oricăror persoane vor trebui să fie considerate că au făcut, în mod valabil, obiectul oricăror regulamente, ordonanțe, decizii sau instrucțiuni privitoare la bunurile în cari sunt cuprinse interesele de mai sus, fie că aceste interese au fost sau nu avute în vedere în mod expres în zisele ordonanțe, regulamente, decizii sau instrucțiuni. Nu se va ridica nici o contestație cu privire la regularitatea unui transfer de bunuri, drepturi sau interese, făcut în virtutea regulamentelor, ordonanțelor, deciziunilor sau instrucțiunilor sus arătate. Este de asemenea confirmată validitatea oricăror măsuri luate în privința unei proprietăți, unei întreprinderi sau societăți, fie că e vorba de acte de anchetă, de sechestr, de administrațiune forțată, de utilizare, de rechiziție, de supraveghere sau de lichidare, de vânzare sau de administrarea bunurilor, drepturilor și intereselor, de acoperirea sau plata datoriei, de plata cheltuielilor, sarcinilor sau a oricăror altor măsuri luate pentru executarea de ordonanțe, de regulamente, de decizii sau de instrucțiuni luate, date sau executate de orice tribunale sau administrațiune ale uneia din Înaltele Puteri Contractante, sau considerate că au fost luate.

date sau executate ca aplicare a legislației excepționale de război privitoare la bunurile, drepturile sau interesele inamicului, cu condițiune ca dispozițiunile acestui paragraf să nu aducă vătămare drepturilor de proprietate dobândite mai înainte (*précédemment*), de bună credință și cu un preț just, conform legii regiunii în care sunt situate bunurile, de către supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate.

Stipulațiunile prezentului paragraf nu se aplică aceloră dintre măsurile enumerate mai sus, cari au fost luate de către fostul guvern austro-ungar în teritoriile invadate sau ocupate și nici aceloră dintre măsurile menționate mai sus cari au fost luate de către Ungaria sau de autoritățile ungare, după 3 Noembrie 1918, toate aceste măsuri rămânând nule.

§ 2

Nici o reclamațiune sau acțiune fie din partea Ungariei sau a supușilor (*ressortissants*) ei, fie din partea supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei sau în numele lor ori unde aceștia și-ar avea reședința, nu poate fi primită în contra unei Puteri aliate și asociate, sau contra unei persoane oarecare, lucrând în numele sau sub ordinele vreunei jurisdicțiuni sau administrațiuni a zisei Puteri aliate și asociate, relativă la orice act sau omisiune privitoare la bunurile, drepturile sau interesele supușilor (*ressortissants*) unguri și făcute în timpul războiului sau în vederea preparațiunii războiului. De asemenea nu se primește nici o reclamațiune sau acțiune în contra vreunei persoane, cu privire la vreun act sau omisiune rezultând din măsurile excepționale de război, din lege și regulamentele vreunei Puteri aliate sau asociate.

§ 3

În articolul 232 și în prezenta Anexă, expresiunea »măsuri excepționale de război« cuprinde măsurile de orice natură, legislative, administrative, judiciare sau altele, luate sau cari vor fi luate în urmă, în privința bunurilor inamicului și cari au avut sau vor avea ca efect, fără a atinge proprietatea, să ridice proprietarilor dispozițiunea bunurilor lor, în special măsurile de supraveghere, de administrațiune forțată, de sechestr, sau măsurile cari au avut sau vor avea ca scop de a lua averile inamicului, de a le utiliza sau blocă, și aceasta pentru orice motiv, sub orice formă ar fi, și în orice loc. Actele îndeplinite pentru executarea acestor măsuri sunt: toate hotărârile, instrucțiunile, ordinele sau ordonanțele administrațiilor sau tribunalelor cari aplică aceste

măsuri bunurilor inamicului, precum și toate actele îndeplinite de orice persoană însărcinată cu administrațiunea sau supravegherea bunurilor inamicului, ca: plăți de datorii, încasări de creanțe, plăți de cheltuieli, de sarcini sau încasări de onorarii.

»Măsurile de dispozițiune« sunt acelea cari au atins sau vor atinge proprietatea bunurilor inamice, transferând-o în total sau în parte asupra unei alte persoane decât proprietarul inamic, dar fără consimțământul său, în special măsurile ordonând vânzarea, lichidarea, transmiterea de proprietate a bunurilor inamicului, anularea titlurilor sau a valorilor mobiliare.

§ 4

Bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) fostului Regat al Ungariei în teritoriile unei Puteri aliate sau asociate, precum și produsul net al vânzării, lichidării sau al altor măsuri de dispoziție, vor putea fi grevate de această Putere aliată sau asociată: în primul rând cu plata indemnizațiilor datorite cu ocazia reclamațiilor supușilor acestei Puteri, privitoare la bunurile, drepturile și interesele lor, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari acești supuși erau interesați pe teritoriul fostului Regat al Ungariei, sau cu creanțele ce au asupra supușilor (*ressortissants*) unguri, precum și cu plata reclamațiilor făcute pentru acte comise de fostul guvern austro-ungar, sau de orice altă autoritate ungară, după 28 Iulie 1914 și înainte de participarea la război a acestei Puteri aliate sau asociate. Cuantumul total al acestor feluri de reclamațiuni au putea fi fixat de un arbitru desemnat de d. Gustav Ador, dacă acesta consimte, sau în caz contrariu, de Tribunalul arbitral mixt prevăzut la Secțiunea VI. Vor putea fi grevate, în al doilea rând, cu plata indemnizațiilor datorite cu ocazia reclamațiilor supușilor Puterii aliate sau asociate, privitoare la bunurile, drepturile și interesele lor pe teritoriul celorlalte Puteri inamice, întrucât aceste indemnizări nu au fost achitate într-alt mod.

§ 5

Cu toate dispozițiunile articolului 232, când, imediat înaintea începutului războiului, o societate autorizată într'un Stat aliat sau asociat avea, în comun cu o societate controlată de ea și autorizată în Ungaria, dreptul să întrebuințeze în alte țări mărci de fabrică sau comerciale, sau când avea folosința împreună cu această societate a unor procedee exclusive de fabricare de mărfuri sau de articole, pentru a fi vândute în alte țări, prima societate va avea singură dreptul să întrebuințeze aceste mărci de fabrică în alte țări, cu excluderea societății ungare; iar procedeele de

fabricare comune vor fi remise primei societăți, cu toate că s'ar fi luat măsuri pentru aplicarea legislațiunii de război în vigoare în monarhia austro-ungară în contra celei de-a doua societăți, sau a intereselor sale, proprietăților comerciale sau acțiunilor lor. Totuș, prima societate, dacă i s'a făcut cerere, va predă celei de a doua Societăți modele permițând continuarea fabricațiunii de mărfuri, cari vor trebui să fie întrebuințate exclusiv în teritoriul ungar.

§ 6

Până în momentul în care restituirea va putea fi făcută conform articolului 232, Ungaria este responsabilă de conservarea bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați și cari au fost supuse de ea unei măsuri excepționale de război.

§ 7

Puterile aliate sau asociate vor trebui să facă cunoscut, în termen de un an, cu începere dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, bunurile, drepturile și interesele asupra cărora înțelege să exercite dreptul prevăzut la articolul 232, paragraful f).

§ 8

Restituiriile prevăzute de articolul 232 vor fi făcute după ordinul Guvernului ungar sau al autorităților cari vor fi fost substituite. Autoritățile ungare vor da persoanelor interesate deslușiri amănunțite asupra gestiunii administratorilor, în urma cererii care poate fi făcută din momentul punerii în vigoare a prezentului Tractat.

§ 9

Bunurile, drepturile și interesele persoanelor prevăzute la articolul 232, paragraful b), vor continua, până la terminarea lichidării, prevăzută la zisul paragraf, să fie supuse măsurilor excepționale de război luate sau cari vor fi luate în privința lor.

§ 10

Ungaria va remite, într'un termen de șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, fiecărei Puteri aliate sau asociate, toate contractele, certificatele, actele și alte titluri de proprietate, cari se găsesc în mâinile supușilor (*ressortissants*) ei și cari se referă la bunuri, drepturi și interese situate pe teritoriul zisei Puteri aliate sau asociate, inclusiv acțiunile, obligațiunile sau alte

valori mobiliare ale oricăror societăți autorizate de legislația acestei Puteri.

Ungaria va da în orice moment, la cererea Puterii aliate sau asociate interesate, orice lamuriri privitoare la bunurile, drepturile sau interesele naționalilor unguri aflate pe teritoriul zisei Puteri aliate sau asociate, precum și asupra transacțiunilor cari au putut fi făcute dela 1 Iulie 1914 și cari privesc zisele bunuri, drepturi sau interese.

§ 11

Prin termenul «avere în numerar» trebuie să se înțeleagă toate depozitele sau proviziunile constituite înainte sau după declararea războiului, precum și toate averile provenind din depozite, din venituri sau din beneficii încasate de administratori, secheștri sau alții, din proviziuni constituite în bancă sau din orice altă sursă cu excluderea oricărei sume de bani aparținând Puterilor aliate sau asociate sau Statelor lor particulare, provincii sau municipalități.

§ 12

Vor fi anulate plasamentele efectuate, ori unde ar fi, cu averile în numerar ale supușilor (*ressortissants*) înaltelor Părți Contractante, inclusiv societățile și asociațiunile, în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, de către persoanele responsabile de administrația bunurilor inamicului sau cari controlează această administrație, sau din ordinul acestor persoane sau al unei autorități oarecare; în dispozițiunile cesе vor lua asupra acestor averi nu se va ține seamă de aceste plasamente.

§ 13

Ungaria va remite respectiv fiecăreia din Puterile aliate sau asociate, în termen de o lună dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat sau după cerere, la orice dată ulterioară, toate conturile sau actele de contabilitate, arhivele, documentele și deslușirile de orice natură, cari pot să se găsească pe teritoriul ei și cari privesc bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, cari au făcut obiectul unei măsuri excepționale de război sau al unei măsuri de dispoziție, fie pe teritoriul fostului regat al Ungariei, fie în teritoriile cari au fost ocupate de ea sau de aliații ei.

Controlorii, supraveghetorii, geranții, a'ministratorii, secheștrii, lichidatorii și curatorii vor fi, sub garanția Guvernului ungar, personal răspunzători de predarea imediată în întregime, cum și de exactitatea acestor conturi și documente.

§ 14

Dispozițiunile articolului 232 și ale prezentei Anexe, relative la bunuri, drepturi și interese în țări inamice și la produsul lichidării lor, se vor aplica la datorii, credite și conturi, Secțiunea III nereglementând decât mijloacele de plată.

Pentru reglementarea chestiunilor arătate la articolul 232, între Ungaria și Puterile aliate și asociate, coloniile sau protectoratele lor sau unul din Dominion-urile britanice sau India, în privința cărora nu va fi fost făcută declarația că se adoptă Secțiunea III, și între naționalii lor respectiv, se vor aplica dispozițiunile Secțiunii III privitoare la moneda în care trebuie să fie făcută plata și la cursul schimbului și al dobânzilor, afară numai dacă Guvernul Puterii aliate sau asociate interesate nu notifică Ungariei, în cele șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tratat, că una sau mai multe din zisele clauze nu vor fi aplicabile.

§ 15

Dispozițiunile articolului 232 și ale prezentei Anexe se aplică la drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, cari sunt sau vor fi cuprinse în lichidarea de bunuri, drepturi, interese, societăți sau întreprinderi, făcută prin aplicarea legislației excepționale de război, de către Puterile aliate sau asociate și prin aplicarea stipulațiunilor articolului 232, paragraful b).

SECȚIUNEA V

Contracte, Prescripții, Hotărâri

ARTICOLUL 234

a) Contractele încheiate între inamici vor fi considerate ca fiind anulate din momentul în care două dintre părți au devenit inamice, afară de ceea ce privește datoriile sau alte obligațiuni bănești rezultând din executarea unui act sau plăți prevăzute de aceste contracte și sub rezerva excepțiunilor și a regulilor cari sunt speciale unor anumite contracte sau categorii de contracte, prevăzute mai jos sau în Anexa aci alăturată;

b) Vor fi exceptate dela anulare, conform prezentului articol, contractele pentru cari, într'un interes general, Guvernele Puterilor aliate sau asociate, cărora una dintre Părțile Contractante le este supus (*ressortissants*), vor cere, într'un termen de șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tratat, executarea.

Când executarea contractelor astfel menținute atrage pentru una din părți, în urma schimbării condițiunilor comerțului, un prejudiciu conside-

rabil, Tribunalul arbitral mixt, prevăzut de secțiunea VI, va putea să acorde părții lezate o indemnizare echitabilă;

c) Din cauza dispozițiunilor Constituțiunii și a legislației Statelor-Unite ale Americii și a Japoniei, prezentul articol, precum și articolul 235 și Anexa aci alăturată, nu se aplică contractelor încheiate de către supușii (*ressortissants*) acestor State cu supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei și tot astfel, articolul 240 nu se aplică Statelor-Unite ale Americii sau supușilor (*ressortissants*) lor;

d) Prezentul articol, precum și Anexa aci alăturată nu se aplică contractelor ale căror părți au devenit inamice prin faptul că una din ele locuia un teritoriu care își schimbă suveranitatea, cât timp această parte va fi dobândit, prin aplicarea prezentului Tratat, naționalitatea, unei Puteri aliate sau asociate, nici contractelor încheiate între supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, între cari comerțul a fost împiedecat prin faptul că una din părți se găsea într'un teritoriu al unei Puteri aliate sau asociate ocupat de inamic;

e) Nici o dispozițiune a prezentului articol și a Anexei aci alăturate nu poate fi privită ca invalidând o operațiune care a fost efectuată în mod legal, în virtutea unui contract încheiat între inamici cu autorizarea uneia din Puterile beligerante.

ARTICOLUL 235

a) Pe teritoriul Inaltelor Părți contractante, în raporturile dintre inamici, orice termene de prescripție, de perimare sau de limitare a dreptului de acțiune (*forclusion*), vor fi suspendate în timpul duratei războiului, fie că au început să curgă înaintea începutului războiului, fie în urmă; ele vor reîncepe să curgă cel mai curând în trei luni dela punerea în vigoare a prezentului Tratat. Această dispozițiune se va aplica termenelor pentru prezentarea cupoanelor de dobânzi sau de dividende, și termenelor de prezentare, în vederea rambursării, a valorilor ieșite la sorți, sau rambursabile din orice alt motiv;

b) Când, din cauza neîndeplinirii unui act sau unei formalități în timpul războiului, măsuri de executare au fost luate pe teritoriul fostului regat al Ungariei, aducând prejudiciu unui supus (*ressortissant*) al Puterilor aliate și asociate, reclamațiunea, formulată de supusul unei Puteri aliate sau asociate, va fi adusă înaintea Tribunalului arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI, afară numai dacă afacerea nu este de competența unui Tribunal al unei Puteri aliate sau asociate;

c) După cererea supusului interesat al unei Puteri aliate sau asociate, Tribunalul arbitral mixt va pronunța restabilirea drepturilor lezate prin măsurile de execuție menționate la paragraful b), ori de câte ori față de împrejurările speciale ale afacerii aceasta va fi echitabilă și posibilă.

În cazul când această restabilire ar fi nedreaptă sau imposibilă, Tribunalul arbitral mixt va putea să acorde părții lezate o indemnizare care va fi în sarcina Guvernului ungar ;

d) Când un contract între inamici a fost invalidat, fie din cauza faptului că una din părți nu a executat o clauză, fie din cauza exercitiului unui drept stipulat în contract, partea lezată va putea să se adreseze Tribunalului arbitral mixt pentru a obține reparațiune. Tribunalul va avea, în acest caz, puterile prevăzute la paragraful c);

e) Dispozițiunile paragrafelor precedente ale prezentului articol se vor aplica supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, cari au suferit un prejudiciu din cauza măsurilor prevăzute mai sus, luate de autoritățile fostului Guvern ungar în teritoriul invadat sau ocupat, dacă ei nu au fost indemnizați în alt mod ;

f) Ungaria va indemniza pe orice terțiu lezât prin restituiri sau restabilirile de drept pronunțate de Tribunalul arbitral mixt, conform dispozițiunilor paragrafelor precedente ale prezentului articol ;

g) În ce privește efectele de comerț, termenul de trei luni, prevăzut la paragraful a), va începe din ziua în care vor lua sfârșit în mod definitiv măsurile excepționale aplicate în teritoriile Puterii interesate, cu privire la efectele de comerț.

ARTICOLUL 236

În raporturile dintre inamici, nici un efect de comerț, emis înaintea războiului, nu va fi considerat ca invalidat prin simplul fapt că nu a fost prezentat pentru acceptare sau pentru plată în termenele hotărâte, nici pentru faptul că nu s'a făcut înștiințare trașilor (*lireurs*), sau giranților de neacceptare sau de neplată, nici din cauza lipsei de protest, nici pentru lipsa de îndeplinire a vreunei formalități oarecare în timpul războiului.

Dacă perioada în care un efect de comerț ar fi trebuit să fie prezentat pentru acceptare sau pentru plată sau în timpul căreia perioadele avizul de neacceptare sau de neplată ar fi trebuit să fie dat trașului (*lireur*) sau giranților, sau în cursul căreia efectul ar fi trebuit să fie protestat, a ajuns la scadență în timpul războiului, și dacă partea care ar fi trebuit să prezinte sau să protesteze efectul, sau să dea aviz de neacceptare sau de

neplată, nu a făcut aceasta în timpul războiului, i se va acorda cel puțin trei luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, pentru a prezenta efectul, a da avizul de neacceptare sau de neplată, sau pentru a face protest.

ARTICOLUL 237

Hotărârile date de tribunalele unei Puteri aliate sau asociate în cazul când aceste tribunale sunt competente după prezentul Tractat, vor fi considerate în Ungaria ca având autoritate de lucru judecat și vor fi executate acolo fără să fie nevoie de exequatur.

Dacă în timpul războiului s'a pronunțat o sentință sau s'a luat o măsură de execuție, în orice materie ar fi, de către o autoritate judecătorească a fostului regat al Ungariei împotriva unui supus (*ressortissant*) al Puterilor aliate sau asociate, sau împotriva unei societăți sau asociațiuni în care eră interesat unul din acești supuși (*ressortissant*) într-o instanță în fața căreia supusul (*ressortissant*) în chestiune ori societatea sau asociațiunea nu s'au putut apăra, supusul (*ressortissant*) aliat sau asociat care va fi suferit din această cauză un prejudiciu, va putea obține o reparațiune, care va fi determinată de Tribunalul arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI.

După cererea supusului Puterii aliate sau asociate, reparațiunea de mai sus va putea fi efectuată în urma hotărârii Tribunalului arbitral mixt și când aceasta va fi posibil, repunându-se părțile în situația în care se găseau înaintea hotărârii date de tribunalul ungar.

Reparațiunea de mai sus va putea fi de asemenea obținută înaintea Tribunalului mixt, de supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate cari au suferit un prejudiciu din cauza măsurilor judiciare luate în teritoriile invadate sau ocupate, dacă nu au fost despăgubiți în alt mod.

ARTICOLUL 238

Prin expresiunea »în timpul războiului« din Secțiunile III, IV, V și VII se înțelege, pentru fiecare Putere aliată sau asociată, perioada cuprinsă între momentul în care a existat starea de război dintre fosta monarhie austro-ungară și această Putere și punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Anexă

1. Dispozițiuni generale

§ 1

În spiritul articolelor 234, 235 și 236, persoanele părtașe la un contract sunt considerate ca

inamice, când comerțul dintre ele va fi fost interzis sau va fi devenit ilegal, în virtutea legilor, decretelor sau regulamentelor, cărora una din aceste părți eră supusă, și aceasta cu începere fie din ziua când acest comerț a fost interzis, fie din ziua când a devenit ilegal din orice împrejurare.

§ 2

Sunt exceptate dela anularea prevăzută la articolul 234, și rămân în vigoare, fără prejudiciu pentru drepturile prevăzute la articolul 232, paragraful b) și sub rezerva aplicării legilor, decretelor și regulamentelor interne, întocmite în timpul războiului de Puterile aliate sau asociate, precum și fără prejudiciu pentru clauzele contractelor :

a) Contractele având de scop transferul proprietății, bunurilor și efectelor mobiliare sau imobiliare, când proprietatea va fi fost transferată sau obiectul predat înainte ca părțile să fi devenit inamice ;

b) Arendările, închirierile și promisiunile de locațiune ;

c) Contractele de ipotecă, de gaj și de amanet (*nantissement*) ;

d) Concesiunile privitoare la mine, la mine în exploatare, cariere și zăcămintele ;

e) Contractele încheiate între particulari și State, provincii, municipalități sau alte persoane juridice administrative analoage și concesiunile date de zisele State, provincii, municipalități sau alte persoane juridice administrative analoage.

§ 3

Dacă dispozițiunile unui contract sunt în parte anulate, în conformitate cu articolul 234 și dacă se poate face disjuncțiunea, celelalte dispozițiuni ale acestui contract vor rămâne în ființă sub rezerva aplicării legilor, decretelor și regulamentelor interne, prevăzute la paragraful 2 de mai sus. Dacă disjuncțiunea nu se poate face, contractul se va considera anulat în întregime.

II. Dispozițiuni speciale unor anume categorii de contracte. Operațiunile de bursă de valori și de comerț (Stock Exchange and Commercial Exchange Contracts)

§ 4

a) Operațiunile făcute în timpul războiului de bursele de valori sau de comerț recunoscute, stipulând lichidarea pozițiilor de bursă luate înainte războiului de un particular dușman, de asemenea și măsurile luate în vederea aplicării acestor operațiuni, sunt confirmate de către Înaltele Părți Contractante, sub următoarele rezerve :

1. Să fi fost prevăzut în mod expres că operațiunea va fi supusă competenței ziselor burse ;

2. Ca aceste operațiuni să fi fost obligatorii pentru toți ;

3. Ca condițiunile lichidării să fi fost juste și raționale ;

b) Paragraful precedent nu se aplică măsurilor luate în timpul ocupației în bursele din regiunile cari au fost ocupate de inamic ;

c) Lichidarea operațiunilor cu termen privitoare la bumbac, încheiate la data de 31 Iulie 1914, în urma hotărârii Asociațiunii bumbacurilor din Liverpool, este confirmată.

G a j

§ 5

În caz de neplată se va socoti ca valabilă vânzarea unui gaj constituit drept garanție a unei datorii contractate de un inamic, chiar atunci când proprietarul nu a putut fi avizat dacă creditorul a lucrat cu bună credință și a luat precauțiunile cuvenite, și, în acest caz, proprietarul nu va putea formula nici o reclamațiune pentru vânzarea gajului.

Această dispozițiune nu se aplică la vânzările obiectelor în gaj făcute de inamic în timpul ocupației în regiunile invadate sau ocupate de inamic.

Efecte de comerț

§ 6

În ceea ce privește Puterile cari au aderat la Secțiunea III și la Anexa alăturată, obligațiunile pecuniare existând între inamici și cari ar rezulta din emisiunea de efecte de comerț, vor fi regulate potrivit zisei Anexa, prin mijlocirea Oficiilor de verificare și de compensare cari sunt subrogate în drepturile purtătorului în ce privește diferitele căi de recurs de cari dispune acesta din urmă.

§ 7

Dacă o persoană s'a obligat, fie înainte, fie în timpul războiului, la plata unui efect de comerț ca urmare a unui angajament luat față de ea de către o altă persoană devenită inamică, aceasta din urmă este ținută, independent de începerea ostilităților, să fie garantă celei dintâi pentru consecințele obligațiunii sale.

III. Contracte de asigurare

§ 8

Contractele de asigurare încheiate între o persoană și o alta devenită în urmă inamică vor fi regulate potrivit paragrafelor următoare :

Asigurări în contra incendiului

§ 9

Contractele de asigurare în contra incendiului, referitoare la proprietăți, încheiate între o persoană având interese în această proprietate și o persoană devenită în urmă inamic, nu vor fi considerate anulate prin deschiderea ostilităților sau prin faptul că persoana a devenit inamică sau pentru că una din părți n'a îndeplinit o clauză a contractului, în timpul războiului, sau în o perioadă de trei luni după război; dar vor fi anulate cu începere dela cea dintâiu scadență de primă anuală, scadență care va veni după trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față.

Un regulament va fi întocmit pentru primele neachitate ajunse la scadență în timpul războiului, sau pentru reclamațiunile relative la pierderi suferite în timpul războiului.

§ 10

Dacă, în urma unui act administrativ sau legislativ, o asigurare contra incendiului făcută înainte războiului a fost transferată în timpul războiului dela primul asigurător la un altul, transferul va fi recunoscut, iar responsabilitatea primului asigurător va fi considerată ca încetată din ziua transferului. Cu toate acestea, primul asigurător va avea dreptul, la a sa cerere, să fie pe deplin informat de condițiunile transferului, și dacă se va vedea că aceste condițiuni nu erau echitabile, ele vor fi modificate pe cât va fi nevoie spre a le face echitabile.

Pe lângă aceasta, asiguratul va avea dreptul ca, în înțelegere cu primul asigurător, să transfere contractul acestuia din urmă cu începere din ziua cererii.

Asigurări pe viață

§ 11

Contractele de asigurări pe viață încheiate între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică nu se vor considera anulate prin declarația de război sau prin faptul că persoana a devenit inamică.

Orice sumă devenită exigibilă în timpul războiului pe baza unui contract care, în virtutea paragrafului precedent, nu se consideră anulat, va putea fi încasată după război. La această sumă se vor adăoga dobânzile de 5 la sută pe an dela data exigibilității ei până în ziua plății.

Dacă contractul a devenit caduc în timpul războiului în urma neachitării primelor sau dacă a devenit fără efect în urma neîndeplinirii clauzelor contractului, asiguratul sau reprezentanții săi, sau persoanele în drept, vor avea dreptul în orice mo-

ment, timp de douăsprezece luni, începând din ziua punerii în vigoare a Tratatului de față, să ceară asigurătorului valoarea poliței din ziua caducității sau anulării ei.

În cazul când contractul a devenit caduc în timpul războiului, ca urmare a neachitării primelor din cauza aplicării măsurilor de război, asiguratul sau reprezentanții săi, sau persoanele în drept, au dreptul în cele trei luni ce urmează după punerea în vigoare a Tratatului de față, de a pune din nou în vigoare contractul, achitând primele ajunse eventual la scadență, la cari se vor adăoga dobânzile de 5 la sută pe an.

§ 12

Dacă contractele de asigurare pe viață au fost încheiate de o sucursală a unei Societăți de Asigurare stabilită într-o țară devenită în urmă inamică, contractul va trebui ca, în lipsa vreunei stipulațiuni contrarii conținută în însuș contractul, să fie supus legii locale, iar asigurătorul va avea dreptul de a cere asiguratului sau reprezentanților săi rambursarea sumelor plătite în urma unor cereri făcute sau impuse, ca aplicare a măsurilor luate în timpul războiului, și contrare condițiunilor contractului însuș și a legilor sau Tratatelor existente la epoca în care a fost încheiat.

§ 13

În toate cazurile când, în virtutea legii aplicabile contractului, asigurătorul rămâne legat prin contract, cu toată neplata primelor, el va avea dreptul ca, atunci când din cauza războiului n'a putut face notificare asiguratului despre caducitatea contractului, să încaseze dela asigurat primele neplătite, sporite cu dobânzi de 5 la sută pe an; acest drept îl are asigurătorul până în momentul când a înștiințat pe asigurat de caducitatea contractului.

§ 14

Pentru aplicarea paragrafelor 11 până la 13 vor fi considerate ca contracte de asigurări pe viață contractele de asigurări cari se bazează pe probabilitățile vieții omenești, combinate cu anuitățile (*taux d'intérêt*), în ce privește calculul angajamentelor reciproce ale ambelor părți.

Asigurări maritime

§ 15

Contractele de asigurare maritimă, precum și polițele cu termen și polițele de călătorie, încheiate între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică, se vor considera anulate în mo-

mentul în care aceea persoană a devenit inamică, afară de cazul în care anterior acestui moment riscul prevăzut în contract începuse să curgă :

În cazul când riscul nu a început să curgă, sumele plătite drept primă sau altfel vor putea fi încasate dela asigurător.

În cazul când riscul a început a curge, contractul se va considera ca valabil, chiar dacă una din părți ar fi devenit inamică, iar plățile sumelor datorite conform contractului, fie ca prime, fie în urma sinistrelor, vor fi exigibile după punerea în vigoare a Tratatului de față.

În cazul când se va încheia o convențiune pentru plata de dobânzi la sume datorite înainte de război, unuia sau de către unii supuși (*ressortissants*) ai Statelor beligerante, și acoperite după război, aceste dobânzi, în caz de pierderi susceptibile de a fi acoperite pe baza unui contract de asigurare maritimă, vor trebui să curgă dela expirarea unei perioade de un an dela ziua acestor pierderi.

§ 16

Nici un contract de asigurare maritimă încheiat cu un asigurat devenit în urmă inamic, nu va avea efect când este vorba de sinistre cauzate prin acte de război săvârșite de puterea al cărei supus (*ressortissant*) este asigurătorul, sau de aliații sau asociații acestei Puteri.

§ 17

Dacă este dovedit că o persoană care, înaintea războiului, încheiasă un contract de asigurare maritimă cu un asigurător devenit în urmă inamic, a încheiat după deschiderea ostilităților, cu un asigurător ce nu e inamic, un nou contract pentru acoperirea aceluiaș risc, noul contract se va considera substituit celui dintâiu, cu începere din ziua în care va fi fost încheiat, iar primele scăzute se vor regăsi pe baza principiului că primul asigurător nu va rămâne legat prin contract decât până în momentul în care noul contract va fi fost încheiat.

Alte asigurări

§ 18

Contractele de asigurare încheiate înaintea războiului între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică, altele decât contractele de cari este vorba în paragrafele 9 până la 17, vor fi tratate, în toate privințele, în acelaș mod în care ar fi tratate, potrivit ziselor paragrafe, contractele de asigurări în contra incendiului între aceleași părți.

Reasigurări

§ 19

Toate contractele de reasigurare încheiate cu o persoană devenită inamică se vor considera abrogate, prin faptul că aceea persoană a devenit inamică, însă fără prejudiciul dreptului de a redobândi după război plata sumelor datorite pentru risc pe vicăță, sau risc maritim, în cazul când aceste riscuri începuseră să se producă înaintea războiului.

Totuș, dacă partea reasigurată a fost pusă, din cauza invaziunii, în imposibilitatea de a găsi un alt asigurător, contractul subsistă până la expirarea unei perioade de trei luni, după punerea în vigoare a Tratatului de față.

Dacă un contract de reasigurare este anulat în virtutea acestui articol, se va întocmi între părți un cont care ar cuprinde tot deodată primele achitate și exigibile și responsabilitățile pentru pierderile suferite, în ceea ce privește riscurile pe vicăță sau maritime cari ar fi început să se producă înaintea războiului. În cazul altor riscuri decât cele menționate la paragrafele 11 până la 17, regularea socotelilor se va face pe ziua în care părțile au devenit inamice, fără a se ține seamă de reclamațiunile pentru pierderile suferite cu începere dela acea dată.

§ 20

Dispozițiunile paragrafului precedent se întind de asemenea și la reasigurările existente în ziua în care părțile au devenit inamice, pentru riscurile particulare acceptate de asigurător într'un contract de asigurare, altele decât cele pe vicăță și maritime.

§ 21

Reasigurarea unui contract de asigurare pe vicăță, făcută printr'un contract special și care nu ar fi cuprinsă într'un contract general de reasigurare, va rămâne în vigoare.

§ 22

În cazul unei reasigurări făcute înaintea războiului, a unui contract de asigurare maritimă, cesiunea riscului cedat reasigurătorului va rămâne valabilă dacă acest risc a început să curgă înaintea deschiderii ostilităților, iar contractul va rămâne valabil cu toată deschiderea ostilităților. Sumele datorite în virtutea contractului de reasigurare, privitoare fie la prime, fie la pierderi suferite, vor putea fi încasate după război.

Dispozițiunile paragrafelor 16 și 17 și ultimul alineat din paragraful 15 se vor aplica contractelor de reasigurări pentru riscuri maritime.

SECȚIUNEA VI

Tribunalul arbitral mixt

ARTICOLUL 23^a

a) Se va constitui un Tribunal arbitral mixt între fiecare din Puterile aliate sau asociate, de o parte, și Ungaria, de altă parte, într'un termen de trei luni, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat. Fiecare din aceste Tribunale va fi compus din trei membri. Fiecare din Guvernele interesate va desemna pe unul din acești membri. Președintele va fi ales în urma unei înțelegeri între cele două Guverne interesate.

În cazul când acest acord nu ar putea interveni, Președintele Tribunalului și două alte persoane, în condițiune una și alta să-l înlocuească, în caz de nevoie, vor fi alese de Consiliul Societății Națiunilor, și până în momentul când va fi constituit, de d. Gustave Ador, dacă consimte. Aceste persoane vor aparține Puterilor cari au rămas neutre în cursul războiului.

Când un Guvern nu se va îngriji, într'un termen de o lună, de desemnarea prevăzută aci mai sus a unui membru al Tribunalului, în acest caz acest membru va fi ales de către Guvernul advers dintre cele două persoane menționate mai sus, altele decât Președintele.

Tribunalul hotărăște cu majoritatea de voturi a membrilor ce-l compun ;

b) Tribunalele arbitrale mixte create prin aplicarea paragrafului a) vor judecă diferendele ce sunt în competența lor, în înțelesul Secțiunilor III, IV, V și VII.

Afară de aceasta, toate diferendele, oricari ar fi ele, relative la contractele încheiate, înainte de punerea în vigoare a Tratatului de față, între supușii Puterilor aliate și asociate și supușii (*ressortissants*) unguri, vor fi regulate de Tribunalul arbitral mixt, cu excepțiunea diferendelor cari, prin aplicațiunea legilor Puterilor aliate, asociate sau neutre, sunt de competența tribunalelor naționale ale acestor din urmă Puteri. În acest caz, aceste diferende se vor regula de către aceste tribunale naționale cu'excluderea Tribunalului arbitral mixt. Supusul (*ressortissant*) interesat al unei Puteri aliate sau asociate va putea totuș aduce afacerea înaintea Tribunalului arbitral mixt, afară numai dacă legea sa națională nu se opune la aceasta.

c) Dacă afacerile vor fi numeroase, va trebui să fie desemnați și alți membri, pentru ca fiecare Tribunal arbitral mixt să poată să se împartă în mai multe secțiuni. Fiecare din aceste secțiuni va trebui compusă după cum este arătat mai sus ;

d) Fiecare Tribunal arbitral mixt își va stabili el însuși procedura sa întrucât aceasta nu va fi stabilită prin dispozițiunile Anexei dela articolul de față. El va avea căderea de a fixa sumele pe cari partea care a pierdut va trebui să le plătească drept cheltueli și spese de procedură ;

e) Fiecare Guvern va plăti onorariile membrului Tribunalului arbitral mixt pe care îl numește și ale oricărui agent pe care îl va desemna pentru a-l reprezenta înaintea Tribunalului. Onorariile Președintelui se vor fixa prin acord special între Guvernele interesate, și aceste onorarii, precum și cheltuelile comune ale fiecărui Tribunal, se vor plăti pe jumătate de către cele două Guverne ;

f) Înaltele Părți Contractante se obligă ca Tribunalele și autoritățile lor să dea Tribunalelor arbitrale mixte orice ajutor ce stă în puterea lor, în special în ceea ce privește transmiterea notificărilor și strângerea dovezilor ;

g) Înaltele Părți Contractante consimt să considere hotărârile Tribunalului arbitral mixt ca definitive și să le facă obligatorii pentru supușii (*ressortissants*) lor.

A n e x ă

§ 1

În caz de deces sau de demisiune a unui membru al Tribunalului, sau dacă un membru al Tribunalului se găsește, pentru un motiv oarecare, în imposibilitate de a împlini funcțiunile sale, aceeași procedură, care a fost urmată la numirea sa, va fi observată și la înlocuire.

§ 2

Tribunalul va adopta pentru procedura sa reguli conforme cu dreptatea și cu echitatea. El va decide ordinea și termenele în cari fiecare parte va trebui să prezinte concluziunile sale și va regula formalitățile cerute pentru administrarea dovezilor.

§ 3

Advocații și consilierii celor două părți vor fi autorizați să prezinte în mod oral și în scris Tribunalului concluziunile pentru susținerea sau apărarea cauzei lor.

§ 4

Tribunalul va conserva arhivele proceselor și cauzelor ce-i vor fi supuse și ale actelor de procedură respective, cu mențiunea datelor.

§ 5

Fiecare dintre Puterile interesate va putea numi un secretar. Acești secretari vor constitui Secretariatul mixt al Tribunalului și vor fi sub ordinele sale. Tribunalul poate numi și întrebuința unul sau mai mulți funcționari ce vor fi necesari pentru a-l asista în îndeplinirea sarcinii sale.

§ 6

Tribunalul va decide asupra tuturor chestiunilor și materiilor ce-i vor fi supuse, după dovezi, mărturiile și informațiunile ce vor putea fi produse de către părțile interesate.

§ 7

Înaltele Părți Contractante se obligă să dea Tribunalului toate înlesnirile și informațiunile necesare pentru facerea anchetelor.

§ 8

Limba în care se va urmări procedura va fi, în lipsa unei convențiuni contrare, engleza, franceza, italiana sau japoneza, după cum se va hotărî de către Puterea aliată sau asociată interesată.

§ 9

Locul și data ședințelor fiecărui Tribunal se vor determina de către președintele Tribunalului.

ARTICOLUL 240

Dacă un tribunal competent a dat sau dă o hotărîre într-o afacere prevăzută de secțiunile III, IV, V sau VII și dacă această hotărîre nu este conformă dispozițiunilor ziselor Secțiuni, partea care va fi suferit, din această pricină, o pagubă va avea dreptul la o reparațiune care va fi determinată de Tribunalul arbitral mixt. După cererea supusului (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate, reparațiun a sus amintită va putea fi efectuată, când va fi posibil, către Tribunalul arbitral mixt, repunând părțile în situațiunea în care se găseau înainte ca hotărîrea să fi fost dată de tribunalul fostului regat al Ungariei.

SECȚIUNEA VII

Proprietatea industrială

ARTICOLUL 241

Sub rezerva stipulațiunilor Tractatului de față, drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, astfel cum această proprietate este definită de Condițiunile internaționale din Paris și din Berna, arătate la articolele 220 și 222, vor fi res-

tabilite sau restaurate, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, pe teritoriile Înaltelor Părți Contractante, în favoarea persoanelor cari beneficiau de ele, în momentul când starea de război a început să existe, în favoarea celor în drept de a-i reprezenta. De asemenea, vor fi restabilite sau restaurate în folosul persoanelor, cari ar avea căderea de a beneficia de ele, drepturile cari, dacă războiul n'ar fi intervenit, le-ar fi putut fi consfințite în timpul acelei perioade pe baza unei cereri ce ar fi fost făcută în scopul protejării proprietății industriale sau a publicării unei opere literare sau artistice; această restabilire sau restaurare de drepturi va avea loc cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Cu toate acestea, actele făcute în virtutea măsurilor speciale ce ar fi fost luate în cursul războiului de către o autoritate legislativă, executivă sau administrativă a unei Puteri aliate sau asociate cu privire la drepturile supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei, în materie de proprietate industrială, literară sau artistică, vor rămâne valabile și vor continua să aibă efectele lor depline.

Nu va da loc la nici o revendicare sau acțiune, fie din partea Ungariei, sau a supușilor (*ressortissants*) săi, fie din partea supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei sau în numele lor, contra utilizării ce ar fi fost făcută în cursul duratei războiului, de către Guvernul unei Puteri aliate sau asociate sau de către orice persoană, în contul acestui Guvern sau cu consimțământul său, a drepturilor de proprietate industrială, literară, sau artistică, nici contra vânzării, punerii în vânzare sau întrebuințării de produse, aparate, articole sau oricari obiecte, cărora aceste drepturi le erau aplicate.

Dacă legislația uneia din Puterile aliate sau asociate, în vigoare în momentul semnării Tractatului de față, nu a dispus altfel, sumele datorite sau plătite, cu privire la proprietatea persoanelor arătate la articolul 232 b), prin aplicarea oricărui act și oricărei operațiuni efectuate în executarea măsurilor speciale arătate la alineatul 2 al articolului de față, vor primi aceeași întrebuințare ca și celelalte creanțe ale ziselor persoane în conformitate cu dispozițiunile prezentului Tractat, iar sumele strânse ca urmare măsurilor speciale luate de Guvernul fostului regat al Ungariei în ce privește drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică a supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate vor fi considerate și tratate întocmai ca toate celelalte datorii ale supușilor (*ressortissants*) unguri.

Fiecare din Puterile aliate sau asociate își rezervă facultatea de a aduce drepturilor de pro-

prietate industrială, literară sau artistică (excepând mărcile de fabrică sau de comerț) dobândite înainte de război, sau în cursul duratei lui, sau cari ar fi dobândite ulterior de către supuși (*ressortissants*) unguri, conform cu legislația ei, fie exploatându-le, fie acordând licențe pentru exploatarea lor, fie conservând controlul acestei exploatare, fie în alt mod, toate acele limitări, condițiuni sau restricțiuni cari ar putea să fie considerate ca necesare pentru trebuințele apărării naționale, sau pentru interesul public, sau pentru a asigura un tratament echitabil din partea Ungariei a drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică, posedate pe teritoriul ungar de către supuși (*ressortissants*) săi, sau pentru a garanta întreaga îndeplinire a tuturor obligațiilor contractate de Ungaria în virtutea Tractatului de față. Pentru drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, cari ar fi dobândite după punerea în vigoare a Tractatului de față, facultatea de mai sus, rezervată Puterilor aliate și asociate, nu va putea fi exercitată decât în cazul când limitațiunile, condițiunile sau restricțiunile ar putea fi considerate ca necesare pentru trebuințele apărării naționale sau ale interesului public.

În cazul când s'ar aplică de către Puterile aliate și asociate dispozițiunile ce preced, se vor acorda indemnizări sau redevențe raționale, cari vor fi asferte întocmai ca și toate celelalte sume datorite supușilor (*ressortissants*) unguri potrivit dispozițiunilor Tractatului de față.

Fiecare din Puterile aliate sau asociate își rezervă facultatea de a considera ca nulă și de nul efect orice cesiune totală sau parțială, și orice concesiune de drepturi de proprietate industrială, literară sau artistică, cari ar fi fost efectuate dela 28 Iulie 1914 încoace sau cari vor fi efectuate pe viitor și cari ar avea ca rezultat de a pune piedică la aplicarea dispozițiunilor acestui articol.

Dispozițiunile articolului de față nu sunt aplicabile drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică cuprinse în societățile sau întreprinderile a căror lichidare a fost efectuată de către Puterile aliate sau asociate, în conformitate cu legislația excepțională de război, sau care va fi efectuată în virtutea articolului 232, paragraful b).

ARTICOLUL 242

Un termen minim de un an, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, fără de nici un fel de suprataxă sau penalitate, se va acorda supușilor (*ressortissants*) fiecăreia din Înaltele Părți Contractante, pentru a îndeplini orice act, a îndeplini orice formalitate, a plăti orice taxă și în genere pentru a satisface orice obligațiune prescrisă de legile și regulamentele fiecărui Stat, pentru a

conservă sau obține drepturile de proprietate industrială deja dobândite la 28 Iulie 1914 sau cari, dacă războiul n'ar fi avut loc, ar fi putut fi dobândite dela această dată încoace, în urma unei cereri făcute, înainte de război sau în cursul duratei lui, cât și pentru a face opozițiune la aceste drepturi. Totuș acest articol nu va putea conferi nici un drept pentru a obține în Statele-Unite ale Americii redeschiderea unei proceduri de micșorare a drepturilor (*interférence*), când această procedură a avut loc în ultima instanță (*l'audience finale*).

Drepturile de proprietate industrială cari ar fi fost lovite de decădere din lipsa de îndeplinire a unui act, a unei executări de formalitate sau de plata unei taxe, vor fi puse din nou în vigoare, sub rezerva că, în ceea ce privește brevetele și desaturile, fiecare Putere aliată sau asociată va putea lua măsurile pe cari ea le va socoti în mod echitabil necesare pentru salvarea drepturilor terțiilor, cari ar fi exploatat sau întrebuințat brevete și desaturile în timpul când acestea erau lovite de decădere. Pe lângă aceasta, brevetele de invențiune sau desaturile aparținând unor supuși (*ressortissants*) unguri și cari vor fi puse din nou în vigoare, vor rămâne supuse, în ceea ce privește acordarea licențelor, prescripțiunilor cari le-ar fi fost aplicabile în cursul războiului, precum și tuturor dispozițiunilor Tractatului de față.

Perioada cuprinsă între 28 Iulie 1914 și data punerii în vigoare a Tractatului de față nu va fi socotită în termenul prevăzut pentru punerea în exploatare a unui brevet sau pentru întrebuințarea mărcilor de fabrică sau de comerț sau desenuri, și este convenit că nici un brevet, marcă de fabrică sau comerț, sau desen care eră încă în vigoare la 28 Iulie 1914, nu vor putea fi lovite de decădere sau de anulare din simplul fapt al neexploatării sau neîntrebuințării lor, înainte de expirarea unui termen de doi ani cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 243

Termenele de prioritate, prevăzute de articolul 4 al Convențiunii internaționale din Paris din 20 Martie 1883, revizuită la Washington în 1911, sau prin orice altă Convențiune sau lege în vigoare, pentru depunerea sau înregistrarea cererilor de brevete de invențiune sau modele de utilitate, de mărci de fabrică sau de comerț, de desenuri și modele, cari nu erau încă expirate la 28 Iulie 1914, precum și cele cari ar fi luat naștere în cursul războiului sau ar fi putut lua naștere dacă războiul n'ar fi avut loc, vor fi prelungite de către fiecare din Înaltele Părți Contractante în fa-

voarea tuturilor supușilor (*ressortissants*) celorlalte înalte Părți Contractante până la expirarea unui termen de șase luni cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Totuş această prelungire de termen nu va aduce atingere drepturilor oricărei dintre înaltele Părți Contractante și nici vreunei persoane care ar fi, în posesiune de bună credință, în momentul punerii în vigoare a Tractatului de față, a unor drepturi de proprietate industrială în opoziție cu drepturile cerute cari revendică termenul de prioritate, și vor conserva folosința drepturilor lor, fie personal, fie prin orice agenți sau titulari de licență cărora le-ar fi concedat aceste drepturi înainte de punerea în vigoare a Tractatului de față, fără a putea fi tulburați, nici urmăriți în nici un fel ca contrafăcători.

ARTICOLUL 244

Nici o acțiune nu va putea fi intentată și nici o revendicare nu va putea fi exercitată, pe de o parte, de către supușii (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei, sau de persoane locuind sau exercitând industria lor în teritoriile fostului regat al Ungariei și, de altă parte, de către supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate sau de persoane locuind sau exercitând industria lor pe teritoriul acestor Puteri, nici de către terții cărora aceste persoane le-ar fi cedat drepturile lor în cursul războiului, din cauza unor fapte ce s'ar fi produs pe teritoriul celeilalte Părți, între data declarării războiului și data punerii în vigoare a Tractatului de față și cari fapte ar fi putut fi considerate că le aduce o atingere drepturilor de proprietate industrială sau de proprietate literară sau artistică ce au existat într'un moment oarecare în cursul războiului și cari vor fi restabilite conform articolelor 242 și 243.

Nici o acțiune nu va putea fi de asemenea primită din partea acelorași persoane, pentru infracțiune la drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, la nici un moment, cu ocazia vânzării sau a punerii în vânzare, în curs de un an dela data semnării prezentului Tractat, pe teritoriile Puterilor aliate sau asociate, pe de o parte, sau ale Ungariei, pe de altă parte, a unor produse sau articole fabricate, sau a unor opere literare sau artistice publicate în perioada cuprinsă între data stării de război și aceea a semnării Tractatului de față, nici cu ocazia dobândirii lor și a întrebuințării sau folosinței lor, înțelegându-se totuș că această dispozițiune nu se va aplica când posesorii drepturilor aveau domiciliul lor sau stabilimente industriale sau comerciale situate în regiunile ocupate de armatele austro-ungare în cursul războiului.

Acest articol nu va fi aplicabil raporturilor dintre Statele-Unite ale Americii, pe de o parte, și Ungaria, de altă parte.

ARTICOLUL 245

Contractele de licență de exploatare de drepturi de proprietate industrială sau de reproducere de opere literare sau artistice, încheiate înainte de starea de război între supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate sau persoane locuind pe teritoriul lor, sau exercitând acolo industria lor, pe de o parte, și supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei, de altă parte, vor fi considerate ca reziliate, cu începere dela starea de război, între fosta monarhie austro-ungară și Puterea aliată sau asociată. Însă, în toate cazurile, beneficiarul primitiv al unui contract de acest fel va avea dreptul, într'un termen de șase luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față, să ceară dela titularul drepturilor concesiunea unei noi licențe, ale cărei condițiuni, în lipsa unei înțelegeri între părți, se vor fixa de către tribunalul competent din țara sub a cărei legislațiune drepturile fuseseră dobândite, afară de cazul unor licențe obținute în virtutea drepturilor dobândite sub legislația fostului regat al Ungariei; în acest caz, condițiunile ar urma să se fixeze de Tribunalul arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI a părții de față. Tribunalul va putea, dacă va fi cazul, să fixeze cu acea ocaziune quantumul redevențelor ce i s'ar părea justificate, în vederea utilizării acelor drepturi în război.

Licențele relative la drepturi de proprietate industrială, literară sau artistică, cari vor fi fost concesionate conform cu legislația specială de război a unei Puteri aliate sau asociată, nu vor putea să se găsească atinse prin continuarea unei licențe care există înainte de război, dar ele vor rămâne valabile și vor continua să aibă deplinele lor efecte; în cazul când una din aceste licențe ar fi fost acordată beneficiarului primitiv al unui contract de licență încheiat înainte de război, ea va fi considerată ca înlocuind-o.

Când în timpul războiului vor fi fost plătite sume, relativ la proprietatea persoanelor arătate la articolul 232 *b*), în virtutea unui contract sau unei licențe oarecare intervenite înainte de război pentru exploatarea unor drepturi de proprietate industrială sau pentru reproducerea sau reprezentarea unor opere literare, dramatice sau artistice, aceste sume vor primi aceeași întrebuințare ca și celelalte datorii sau creanțe ale ziselor persoane potrivit Tractatului de față.

Acest articol nu va fi aplicabil raporturilor dintre Statele Unite ale Americii, pe de o parte, și Ungaria, pe de altă parte.

SECȚIUNEA VIII

Dispozițiuni speciale pentru teritoriile cedate

ARTICOLUL 246

Dintre persoanele fizice și morale, cari erau mai înainte supuse (*ressortissantes*) ale fostului regat al Ungariei, precum și dintre supușii (*ressortissants*) Bosniei-Herzegovinei, acelea cari dobândesc deplin drept, prin aplicarea Tractatului de față, naționalitatea unei puteri aliate sau asociate, sunt desemnate în stipulațiunile de mai jos prin expresiunea »supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei«; celelalte sunt desemnate prin expresiunea »supuși (*ressortissants*) unguri«.

ARTICOLUL 247

Locuitorii teritoriilor transferate în virtutea Tractatului de față, vor păstra, contrar acestei transferări și a schimbării naționalității ce decurge din ea, întreaga folosință în Ungaria a tuturor drepturilor de proprietate industrială, literară și artistică pe cari le aveau conform legislațiunii în vigoare în momentul transferării.

ARTICOLUL 248

Chestiunile privitoare la supușii (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei, precum și la supușii (*ressortissants*) unguri, la drepturile, privilegiile și bunurile lor, cari nu ar fi prevăzute, nici în Tractatul de față, nici în Tractatul care trebuie să reguleze unele raporturi imediate între Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, vor face obiectul unor convențiuni speciale între Statele interesate, cuprinzându-se în acestea și Ungaria, rămânând bine stabilit că aceste convențiuni nu vor putea fi, în nici un caz, în contradicțiune cu dispozițiunile Tractatului de față.

În acest scop, s'a convenit că în termen de trei luni dela intrarea în vigoare a Tractatului de față va avea loc o conferință între Delegații Puterilor interesate.

ARTICOLUL 249

Guvernul Ungar va reintegra fără întârziere pe supușii (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei în posesiunea bunurilor, drepturilor și intereselor lor situate pe teritoriul ungar.

Suma taxelor și impozitelor pe capital cari au fost percepute sau mărite, asupra bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*)

fostului regat al Ungariei dela 3 Noembrie 1918 sau cari ar putea fi percepute sau mărite până la restituțiune conform dispozițiunilor Tractatului de față, sau dacă este vorba de bunuri, de drepturi și interese cari nu au fost supuse la măsuri excepționale de război, până la expirarea unui termen de trei luni dela intrarea în vigoare a Tractatului de față, va fi restituită celor în drept.

Bunurile, drepturile și interesele restituite nu vor fi supuse la nici o taxă impusă oricărui alt bun sau întreprindere aparținând aceluiaș persoană, din momentul în care aceste bunuri vor fi fost retrase din Ungaria, sau aceste întreprinderi au încetat de a fi exploatate în Ungaria.

Dacă s'au plătit cu anticipație taxe de orice natură, pentru bunurile, drepturile și interesele retrase din Ungaria, proporția acestor taxe plătită pentru o perioadă de timp posterioară retragerii bunurilor, drepturilor și intereselor, va fi restituită celor în drept.

Dispozițiunile articolelor 231 d) și 254 din Tractatul de față privitoare la moneda în care trebuie făcută plata și la cursul schimbului, se vor aplica, în cazurile în cari se referă acele dispozițiuni, la restituirea averilor menționate în paragraful 1-ii din acest articol.

Legatele, donațiunile, bursele, fundațiunile de orice fel, înființate sau create în fostul regat al Ungariei și destinate supușilor (*ressortissants*) acestuia, vor fi puse de Ungaria, întrucât aceste fundațiuni se găsesc pe teritoriul său, la dispozițiunea Puterii aliate sau asociate ai cărei supuși (*ressortissants*) sunt acum zisele persoane sau vor deveni supuși în urma dispozițiunilor prezentului Tractat sau a Tractatelor încheiate în vederea regulării afacerilor actuale, în starea în care se găseau acele fundațiuni la data de 28 Iulie 1914, ținându-se seamă de plățile făcute în mod regulat pentru scopul fundațiunii.

În cazul când statutele fundațiunilor familiale cari vor continua să fie administrate de către Statul ungar, vor face să depindă folosința beneficiilor lor de naționalitatea ungară, beneficiarii prezumptivi vor conserva dreptul lor la pensuni, indemnități de educațiune, zestre sau alte avantaje, chiar dacă au dobândit sau dacă vor dobândi mai târziu, în virtutea Tractatului de față sau ale Tractatelor încheiate în vederea regulării chestiunilor actuale, naționalitatea vreunui din Statele cărora teritorii din fostul regat al Ungariei i-au fost sau îi vor fi transferate prin zisele Tractate.

În cazul când în urma stingerii unei familii în favoarea căreia o astfel de fundațiune fusese făcută, fondurile trebuind să revină Statului ungar sau unei instituțiuni a Statului ungar, dreptul de succesiune va trece asupra Statului căruia aparține ultimul beneficiar.

ARTICOLUL 250

Contrar dispozițiilor articolului 232 și Anexei Secțiunii IV, bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) unguri sau ale societăților asupra cărora ei au controlul, situate pe teritoriile fostei monarhii austro-ungare, nu vor putea fi confiscate sau lichidate în conformitate cu aceste dispozițiuni.

Aceste bunuri, drepturi și interese vor fi restituite celor în drept libere de orice măsuri de acest fel sau de orice altă măsură de dispozițiune, de administrațiune forțată sau de sechestru luate dela 3 Noembrie 1918 până la intrarea în vigoare a Tratatului de față. Ele vor fi restituite în starea în care se găseau înainte de aplicarea măsurilor în chestiune.

Reclamațiunile cari ar putea fi făcute de către supușii unguri în virtutea prezentului articol vor fi supuse Tribunalului arbitral mixt prevăzut la art. 239.

Bunurile, drepturile și interesele prevăzute în acest articol nu cuprind bunurile supuse articolului 191, Partea IX (Clauze financiare).

Articolul de față nu schimbă întru nimic dispozițiunile Anexei III din Secțiunea 1, Partea VIII (Reparațiuni), privitoare la proprietatea supușilor (*ressortissants*) unguri asupra năvilor și vapoarelor.

ARTICOLUL 251

Toate contractele pentru vânzarea mărfurilor ce trebuiau predate pe calea Mării înainte de 1 Ianuarie 1917, încheiate între supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei, de o parte, și administrațiunile fostei monarhii austro-ungare, ale Ungariei, ale Bosniei-Herzegovinei sau supuși (*ressortissants*) unguri, de altă parte, vor fi anulate, afară de ceea ce privește datoriile și alte obligațiuni pecuniare, rezultând din orice operațiune sau plăți prevăzute în contract. Toate celelalte contracte între părțile sus zise, încheiate înainte de 1 Noembrie 1918 și în vigoare la această dată, vor fi menținute.

ARTICOLUL 252

În materie de prescripțiune, de limitarea dreptului de acțiune (*forclusion*) și de pierderea unui drept (*déchéance*), vor fi aplicabile, în teritoriile transferate, dispozițiunile prevăzute în articolele 235 și 236, fiind stabilit că expresiunea „începutul războiului” trebuie înlocuită cu expresiunea „data care va fi fixată pe cale administrativă de fiecare Putere aliată sau asociată, caren raporturile între părți i-au devenit imposibile de fapt și de drept” și că expresiunea „durata războiului” trebuie înlocuită cu aceea de „perioada între data prevăzută mai sus și aceea a intrării în vigoare a Tratatului de față”.

ARTICOLUL 253

Ungaria își ia îndatorirea de a nu împiedica, în nici un mod, ca bunurile, drepturile și interesele aparținând unei societăți constituite conform legilor fostei monarhii austro-ungare și în cari sunt interesați supuși (*ressortissants*) aliați sau asociați, să fie transferate unei societăți constituite conform legilor oricărei alte Puteri, de a înlesni măsurile necesare pentru executarea acestei transferări și a da tot concursul care i-ar putea fi cerut pentru efectuarea restituțiunii către supușii (*ressortissants*) aliați sau asociați sau către societățile în cari aceștia sunt interesați, a bunurilor, drepturilor și intereselor lor situate, fie în Ungaria, fie în teritoriile transferate.

ARTICOLUL 254

Secțiunea III, afară de articolul 231 d), nu se va aplica datoriilor contractate între supuși (*ressortissants*) unguri și supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei.

Sub rezerva dispozițiilor speciale prevăzute la articolul 231 d), pentru nouile State create, datoriile menționate la aliniatul 1 din acest articol se vor plăti în monedă având curs legal, la data plății, în Statul al cărui supus (*ressortissant*) a devenit supusul (*ressortissant*) fostului regat al Ungariei. Cursul schimbului aplicabil zilei regulament va fi cursul mijlociu cotel la Bursa din Geneva în timpul celor două luni înainte de 1 Noembrie 1918.

ARTICOLUL 255

Societățile de asigurări cari își aveau principalul sediu comercial în teritoriile ce făceau parte din fosta monarhie austro-ungară, vor avea dreptul de a exercita industria lor în teritoriul ungar în timpul unei perioade de zece ani după intrarea în vigoare a Tratatului de față, fără ca schimbarea naționalității lor să atingă întru nimic situațiunea juridică de care se bucurau mai înainte.

În timpul aceleiaș perioade, operațiunile zilelor societăți nu vor putea fi supuse de Ungaria la nici o taxă sau sarcină mai mare decât acele impuse operațiunilor societăților naționale. Proprietatea lor nu va putea fi atinsă de nici o măsură care să nu fie de asemenea aplicată și bunurilor, drepturilor sau intereselor societăților de asigurare naționale; iar în cazul când s'ar lua

asemenea măsuri, se vor plăti indemnizările cuvenite.

Aceste dispozițiuni se vor aplica numai intru cât și atâta timp cât societățile ungare de asigurare, cari înainte își exercitau afacerile în teritoriile transferate, vor fi admise pe bază de reciprocitate a se bucura de același drept de a exercita industria lor în zisele teritorii, chiar dacă sediul lor principal eră în afară de aceste teritorii.

După termenul de zece ani arătat mai sus, societățile de asigurare în chestiune, aparținând Puterilor aliate și asociate, se vor bucura de regimul prevăzut la articolul 211 din Tractatul de față.

Dispozițiunile prezentului articol se vor aplica și societăților cooperative, numai dacă regimul legal al acestor societăți va implica o răspundere efectivă a aderenților lor pentru toate operațiunile și contractele cari constituie obiectul ziselor societăți.

ARTICOLUL 256

Convențiuni speciale vor regula repartițiunea bunurilor cari aparțin unor colectivități sau unor persoane morale publice exercitându-și activitatea asupra unor teritorii ce au fost împărțite prin Tractatul de față.

ARTICOLUL 257

Statele cărora li s'au transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari au luat naștere din desmembrarea acestei monarhii, vor recunoaște drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică în vigoare în aceste teritorii în momentul în care acestea au trecut sub suveranitatea lor, sau cari vor fi restabilite sau restaurate prin aplicarea articolului 244 al Tractatului de față. Aceste drepturi vor rămâne în vigoare atâta timp cât le-ar fi fost acordat de legislația fostei monarhii austro-ungare.

O convențiune specială va regula toate chestiunile privitoare la arhive, registre și planuri relative la serviciul proprietății industriale, literare și artistice, precum și eventuala lor transmisiune sau comunicare de către oficiile fostei monarhii austro-ungare oficiilor Statelor cesionare ale teritoriilor zisei monarhii sau oficiilor nouilor State create.

ARTICOLUL 258

Fără prejudiciul celorlalte stipulațiuni ale Tractatului de față, guvernul ungar își ia îndatorirea, în ceea ce îl privește, de a predă Puterii căreia i s'a incorporat teritoriile ale fostei monarhii austro-ungare sau care s'a format din desmembrarea

acestei monarhii, partea din rezervele adunate de guvernele sau administrațiunile fostei monarhii austro-ungare sau de instituțiile publice ori private de sub controlul lor, destinată a face față la funcționarea în acele teritorii a tuturor asigurărilor sociale sau asigurărilor de Stat.

Puterile cărora li se vor predă aceste fonduri vor trebui neapărat să le întrebuințeze la executarea obligațiunilor rezultând din aceste asigurări.

Condițiunile predării vor fi stabilite prin convențiuni speciale, încheiate între guvernul ungar și guvernele interesate.

În cazul când aceste convențiuni speciale nu s'ar încheia conform alineatului precedent, în timp de trei luni dela intrarea în vigoare a Tractatului de față, condițiunile predării vor fi supuse, pentru fiecare caz în parte, unei comisii de cinci membrii, dintre cari unul va fi numit de guvernul ungar, unul de celălalt guvern interesat și ceilalți trei de Consiliul de Administrație al Biroului internațional al Mancei, aleși dintre cetățenii celorlalte State. Această Comisie, hotărând cu majoritate de voturi, va trebui, în termen de trei luni dela înființarea ei, să facă propuneri pe cari să le supună Consiliului Societății Națiunilor; hotărârile Consiliului vor trebui să fie imediat considerate, de către Ungaria și de celălalt Stat interesat, ca definitive.

ARTICOLUL 259

Dispozițiunile prezentei secțiuni hotărând raporturile dintre Ungaria sau supușii (*ressortissants*) unguri și supușii (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei, se aplică raporturilor de aceeași natură între Ungaria sau supușii (*ressortissants*) unguri și supușii (*ressortissants*) fostului imperiu al Austriei, arătate la articolul 263 din Tractatul de Pace cu Austria.

În mod reciproc, dispozițiunile secțiunii VIII a părții X din zisul Tractat hotărând raporturile între Austria sau supușii (*ressortissants*) austriaci și supușii (*ressortissants*) fostului imperiu al Austriei, se aplică raporturile de aceeași natură între Austria sau supușii (*ressortissants*) austriaci și supușii (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei arătate la articolul 246 din Tractatul de față.

PARTEA XI

NAVIGAȚIA AERIANĂ

ARTICOLUL 260

Aeronavele cari aparțin (*ressortissant*) Statelor aliate și asociate vor avea deplină libertate de a zbura deasupra teritoriului Ungariei și de a ate-

riză pe acest teritoriu și ape și se vor bucura de aceleași avantaje ca și aeronavele ungare, mai cu seamă în caz de pericol.

ARTICOLUL 261

Aeronavele aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate, în transit spre o țară străină oarecare, se vor bucura de dreptul de a sbură fără a aterisa deasupra teritoriului Ungariei, totdeauna sub rezerva regulamentelor pe cari Ungaria le va putea stabili și cari de asemenea vor fi aplicabile aeronavelor Ungariei și acelorale țarilor aliate și asociate.

ARTICOLUL 262

Aerodromurile stabilite în Ungaria și deschise traficului public național vor fi deschise aeronavelor aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate, cari vor fi tratate pe picior de egalitate cu aeronavele ungare în ceea ce privește taxele de orice natură, inclusiv taxele de aterisaj și de acomodare (*aménagement*).

ARTICOLUL 263

Sub rezerva dispozițiilor de față, dreptul de trecere, de transit și de aterisaj prevăzut la articolele 260, 261 și 262, este subordonat îndeplinirii regulamentelor pe cari Ungaria le va putea socoti necesare ca să fie întocmite, rămânând stabilit că aceste regulamente vor fi aplicate fără distincțiune aeronavelor ungare și celor ale țarilor aliate și asociate.

ARTICOLUL 264

Certificatele de naționalitate, de navigabilitate, brevetele de capacitate și licențele liberate sau recunoscute ca valabile de către vreuna dintre Puterile aliate și asociate, vor fi admise în Ungaria ca valabile și echivalente cu certificatele, brevetele și licențele date de Ungaria.

ARTICOLUL 265

Din punctul de vedere al traficului comercial aerian intern, aeronavele aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate se vor bucura în Ungaria de tratamentul națiunii celei mai favorizate.

ARTICOLUL 266

Ungaria se obligă să pue în vigoare măsurile necesare pentru a asigura că orice aeronavă ungară, care va sbură peste teritoriul său, să se conforme regulilor asupra focurilor și semnalelor, regulilor aerului și regulilor asupra traficului aerian pe deasupra sau în vecinătatea aerodromurilor,

asa precum sunt fixate aceste reguli în convențiunea încheiată între Puterile aliate și asociate privitoare la navigația aeriană.

ARTICOLUL 267

Obligațiunile impuse prin dispozițiunile cari preced vor rămâne în vigoare până la 1 Ianuarie 1923, alară numai dacă Ungaria nu a fost admisă mai înainte în Societatea Națiunilor sau nu a fost autorizată, cu consimțământul Puterilor aliate și asociate, să adereze la convenția încheiată între zisele Puteri, privitoare la navigația aeriană.

PARTEA XII

PORTURI, CĂI PE APĂ ȘI CĂI FERATE

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni generale

ARTICOLUL 268

Ungaria se obligă să acorde libertatea transitului prin teritoriul ei pe căile cele mai apropiate pentru transitul internațional, pe căi ferate, pe cursuri de apă navigabile sau pe canale, persoanelor, mărfurilor, năvilor, vapoarelor, vagoanelor și serviciilor postale venind din sau mergând spre teritoriile oricăreia din Puterile aliate și asociate, limitrofe sau nu.

Persoanele, mărfurile, navele, vapoarele, trăsurile, vagoanele și serviciile postale nu vor fi supuse nici unui drept de transit, nici unui termen sau restricțiuni neîntrebătoare și vor avea dreptul, în Ungaria, la tratamentul național, în tot ce privește taxele și înlesnirile, precum și în orice altă privință.

Mărfurile în transit vor fi scutite de orice drepturi de vamă sau alte drepturi analoage.

Orice taxe sau sarcini, grevând transportul în transit, vor trebui să fie echitabile, ținându-se seamă de condițiunile traficului. Nici o redevență înlesnire sau restricție nu va trebui să depindă, direct sau indirect, de calitatea proprietarului său de naționalitatea navei sau a altui mijloc de transport, care ar fi fost sau ar trebui să fie întrebuintat pe o parte oarecare a parcursului total.

ARTICOLUL 269

Ungaria se obligă să nu impună, nici să mențină vreun control asupra întreprinderilor de transport, în transit de dus și întors, ale emigran-

șilor, prin teritoriul ei, în afară de măsurile necesare pentru a constata dacă călătorii sunt în adevăr în transit; ea nu va permite nici unei companii de navigație și nici unei alte organizații, societate sau persoană particulară interesată la trafic, să participe într'un mod oarecare la un serviciu administrativ organizat în acest scop, nici să exercite o influență directă sau indirectă în această privință.

ARTICOLUL 270

Ungaria nu va putea stabili nici o deosebire sau preferință, directă sau indirectă, în ce privește drepturile, taxele și prohibițiile relative la importățiuni în teritoriul ei sau la exportățiuni din teritoriul ei și, sub rezerva stipulațiunilor particulare conținute în prezentul Tratat, în ce privește condițiunile și prețul transportului mărfurilor sau al persoanelor cu destinație sau provenind din teritoriul ei, fie din cauza fruntariei de intrare sau de ieșire, fie a naturii, a proprietății sau a paviionului mijloacelor de transport întrebuințate (inclusiv transporturile aeriane), fie din cauza punctului de plecare inițial sau imediat al vasului sau bastimentului, vagonului, aeronavei sau al altui mijloc de transport, a destinației sale finale sau intermediare, a itinerarului urmat sau a punctelor de transbordare, fie din faptul că mărfurile sunt importate sau exportate direct printr'un port ungar sau indirect printr'un port străin oarecare, fie din faptul că mărfurile sunt importate sau exportate pe uscat sau pe cale aeriană.

În special Ungaria nu va putea înființa în prejudiciul porturilor, vaselor sau bastimentelor vreuneia din Puterile aliate și asociate, nici o suprataxă, nici o primă directă sau indirectă la exportul sau la importul prin porturile sau prin vasele sau bastimentele ungare, sau prin acelea ale unei alte Puteri, în special sub formă de tarife combinate, și nici să supună persoanele și mărfurile, trecând printr'un port sau întrebuințând un vas sau bastiment al vreuneia din Puterile aliate și asociate, la formalități sau termene oarecare, la cari aceste persoane sau mărfuri nu ar fi supuse, dacă ar trece printr'un port ungar sau prin portul unei alte Puteri, sau dacă ar întrebuința un vas sau un bastiment ungar sau un vas sau bastiment al unei alte Puteri.

ARTICOLUL 271

Se vor lua toate dispozițiunile necesare, din punct de vedere administrativ și tehnic, pentru a micșora, pe cât va fi cu putință, pătrunderea mărfurilor prin fruntariile Ungariei și pentru a asigura, începând dela zisele fruntarii, expedierea și transportul acestor mărfuri, fără a se face deosebire dacă vin din sau merg spre teritoriile Puteri-

lor aliate și asociate, sau în transit din sau pentru aceste teritorii, în condițiuni materiale identice, mai ales din punctul de vedere al înțelegerii și al îngrijirilor în timpul drumului, cu acelea de cari ar beneficia mărfurile de acelaș fel, călătorind pe teritoriul ungar în condițiuni asemănătoare de transport.

În special, transportul mărfurilor supuse stricăciunii se va face cu înțelegeră și regularitate, iar formalitățile vamale vor avea loc în așa fel în cât să permită continuarea directă a transportului mărfurilor cu treburile de legătură.

ARTICOLUL 272

Porturile maritime ale Puterilor aliate și asociate vor beneficia de toate dispozițiunile favorabile și de toate tarifele reduse acordate, pe căile ferate sau pe căile navigabile ale Ungariei, în profitul vreunui port al unei alte Puteri.

ARTICOLUL 273

Ungaria nu va putea refuza de a participa la tarifele sau la combinațiunile de tarife cari ar avea ca obiect să asigure porturilor uneia din Puterile aliate și asociate avantaje analoage cu acelea ce ar fi acordat acelora ale unei alte Puteri.

SECȚIUNEA II

Navigațiunea

CAPITOLUL I

Libertatea de navigațiune

ARTICOLUL 274

Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, precum și bunurile lor, vasele și bastimentele lor se vor bucura, în toate porturile și pe toate căile de navigație internă a Ungariei de un tratament egal, în toate privințele, cu acela al supușilor (*ressortissants*), bunurilor, vaselor și bastimentelor ungare.

În special, vasele și bastimentele vreuneia din Puterile aliate și asociate vor fi autorizate să transporte mărfuri de orice natură, precum și călători, mergând spre sau venind din porturi sau localități situate pe teritoriul Ungariei, în cari pot să ancoreze vasele și bastimentele ungare, în condițiuni cari nu vor fi mai oneroase decât cele aplicate vaselor și bastimentelor naționale; ele vor fi tratate pe un picior de egalitate cu vasele și bastimentele naționale, în ce privește înlesnirile și sarcinile de porturi și de cheiu de orice fel, inclusiv înlesnirile de staționare, de încărcare și descărcare, drepturile și sarcinile de tonaj, de cheiu, de pilotaj, de far, de carantină și orice drepturi și sarcini analoage, de orice natură ar fi, perce-

pute în numele și în profitul Guvernului, funcționarilor publici, particularilor, corporațiilor sau stabilimentelor de orice fel.

În cazul când Ungaria ar acorda vreunceia dintre Puterile aliate și asociate sau oricărei alte Puteri străine un tratament de favoare (*préférence*), acest regim se va extinde, fără termen și fără condițiuni, asupra tuturor Puterilor aliate și asociate.

Nu se va aduce circulației persoanelor, vaselor și bastimentelor alte piedici decât cele rezultând din dispozițiile relative la vamă, la poliție, la prescripțiile sanitare, la emigrare sau la imigrare, precum și la importul sau exportul mărfurilor prohibite. Aceste dispozițiuni, raționale și uniforme, nu vor trebui să împiedice în mod inutil traficul.

CAPITOLUL II

Clauze relative la Dunăre

1. Dispozițiuni comune la rețelele fluviale declarate internaționale

ARTICOLUL 275

Se declară internațională: Dunărea dela Ulm împreună cu toată partea navigabilă a acestei rețele fluviale, servind în mod natural de ieșire la Mare la mai multe State cu sau fără transbordare dela un vapor la altul, precum și canalele laterale și șenalele cari ar fi stabilite, fie pentru a dubla sau ameliora secțiuni natural navigabile ale zisei rețele fluviale, fie pentru a reuni două secțiuni natural navigabile ale aceluiaș curs de apă.

În urma unui acord încheiat de Statele riverane, regimul internațional va putea fi întins la orice parte a rețelei fluviale sus numite, care nu va fi cuprinsă în definiția generală.

ARTICOLUL 276

Pe căile declarate internaționale la articolul precedent, supușii (*ressortissants*), bunurile și pavilioanele tuturor Puterilor vor fi tratate pe piciorul unei perfecte egalități, astfel ca nici o deosebire să nu fie făcută în paguba supușilor (*ressortissants*), bunurilor și pavilionului uneia din aceste Puteri, între aceștia și supușii (*ressortissants*), bunurile și pavilionul Statului riveran însuș sau ai Statului ai cărui supuși (*ressortissants*), bunuri și pavilion se bucură de tratamentul cel mai favorabil.

ARTICOLUL 277

Vapoarele ungare nu vor putea executa transportul, pe linii regulate de călători și de mărfuri, între porturile unei Puteri aliate și asociate, decât cu autorizarea specială a acesteia.

ARTICOLUL 278

Taxe, variabile după diversele secțiuni ale fluviului, vor putea fi percepute dela navele cari utilizează calea navigabilă și accesele sale, afară de dispozițiunile contrarii ale vreunei convențiuni în vigoare. Ele vor trebui să fie destinate exclusiv la acoperirea într-o măsură egală a cheltuielilor de întreținere a navigabilității sau de ameliorare a fluviului și a acceselor sale sau să facă față cheltuielilor făcute în interesul navigației. Tariful va fi calculat pe baza acestor cheltuieli și va fi afișat în porturi. Taxele vor fi stabilite în așa mod încât să nu fie nevoie de o examinare minuțioasă a încărcăturii, afară numai dacă nu ar fi bănuială de fraudă sau de contravențiune.

ARTICOLUL 279

Transitul călătorilor, năvilor și mărfurilor va avea loc conform condițiunilor stabilite în Secțiunea I.

Când cele două țări ale unui fluviu internațional fac parte din acelaș Stat, mărfurile în transit vor putea fi puse sub sigiliu și sub paza agenților vamali. Când fluviul formează fruntaria, mărfurile și călătorii în transit vor trebui să fie scutiți de orice formalitate vamală. Încărcarea și descărcarea mărfurilor, imbarcarea și debarcarea călătorilor vor putea fi făcute numai în porturile desemnate de Statul riveran.

ARTICOLUL 280

Pe parcursul și la îmbucătura sus ziselor căi navigabile nu vor putea fi percepute drepturi de nici un fel, afară de acelea prevăzute în această parte a prezentului Tratat.

Această dispozițiune nu va împiedică impunerea de drepturi de vamă, taxe locale sau de consum din partea Statelor riverane, nici înființarea de taxe raționale și uniforme prelevate în porturi, după tarifele publice, pentru uzul macaralelor, elevatorilor, cheurilor, magaziiilor și a altor asemenea instalațiuni.

ARTICOLUL 281

În lipsa unei organizațiuni speciale relative la executarea lucrărilor de întreținere și de ameliorare a părții internaționale a unei rețele navigabile, fiecare Stat riveran va fi obligat să ia, într-o măsură convenabilă, dispozițiunile necesare în scopul de a depărtă obstacolele sau pericolele pentru navigațiune și să asigure menținerea navigației în bune condițiuni.

Dacă un Stat nu se conformează acestei obligațiuni, orice Stat riveran sau reprezentat în Comisiunea internațională, va putea să apeleze la

jurisdicțiunea înființată în acest scop de Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 282

Se va proceda în același mod în cazul în care un Stat riveran ar întreprinde lucrări de natură a aduce atingere navigațiunii în partea internațională. Jurisdicțiunea arătată în articolul precedent va putea prescrie suspendarea sau suprimarea acestor lucrări, ținând socoteală în hotărârile sale de drepturile relative la irigație, la forța hidroelectrică, la pescărie și la alte interese naționale, cari, în caz de acord al tuturor Statelor riverane sau al tuturor Statelor reprezentate în Comisiunea internațională, vor avea prioritatea asupra trebuințelor navigațiunii.

Recursul la jurisdicțiunea Societății Națiunilor nu va fi suspensiv.

ARTICOLUL 283

Regimul formulat de articolele 276 și 278 până la 282 de mai sus va fi înlocuit de acela care ar fi instituit într-o Convenție generală stabilită de Puterile aliate și asociate și aprobată de Societatea Națiunilor, relativ la căile navigabile al căror caracter internațional s'ar recunoaște de zisa Convențiune. Această Convențiune va putea să se aplice mai ales la toată sau la o parte din rețeaua fluvială a Dunărei menționată mai sus, precum și la celelalte elemente ale acestei rețele fluviale, cari ar putea să fie cuprinse într-o definiție generală.

Ungaria se obligă, conform dispozițiilor articolului 314, să adere la zisa Convenție generală.

ARTICOLUL 284

Ungaria va cedă Puterilor aliate și asociate interesate, în termen de maximum trei luni după notificarea ce li se va face, o parte din remorcherele și vapoarele cari vor rămâne imatriculate în porturile rețelelor fluviale arătate la articolul 275 după prelevările de operat ca restituire sau reparație. Ungaria va cedă de asemenea materialul de orice fel necesar Puterilor aliate și asociate interesate pentru utilizarea acestor rețele.

Numărul remorcherelelor și vapoarelor și importanța materialului cedat, precum și repartiția lor vor fi determinate de unul sau mai mulți arbitri desemnați de Statele-Unite ale Americii, ținându-se socoteală de trebuințele legitime ale părților în cauză și bazându-se mai ales pe traficul navigațiunii în cei cinci ani cari au precedat războiul.

Toate navele cedate vor trebui să fie prevă-

zute cu toate accesoriile și aparatele lor, să fie în bună stare, capabile de a transporta mărfuri și alese dintre cele mai de curând construite.

Când cesiunile prevăzute în prezentul articol vor cere transferuri de proprietate, arbitrul sau arbitrii vor fixa drepturile foștilor proprietari la 15 Octombrie 1918 și indemnizarea ce li se datorește, precum și modul de plată al acestei indemnizări în fiecare caz particular. Dacă arbitrul sau arbitrii recunosc că toată sau o parte din această indemnizare trebuie să revină direct sau indirect Statelor obligate la reparațiuni, ei vor trebui să determine suma ce va trebui să fie pusă în creditul ziselor State.

În ce privește Dunărea, sunt de asemenea supuse la arbitrajul arbitrilor sau arbitrilor sus menționați, chestiunile privitoare la repartiția permanentă a năvi or, a căror proprietate sau naționalitate ar da loc la un diferend între State, și la condițiile zisei repartițiuni.

O comisiune formată din reprezentanții Statelor-Unite ale Americii, Imperiului britanic, Franței și Italiei este însărcinată, până la repartiția definitivă, cu controlul acestor nave. Această Comisiune va face, în mod provizoriu, tot ce va trebui pentru a asigura exploatarea acestor nave în interesul general de un organism local oarecare sau, dacă nu, va întreprinde ea însăși aceasta fără ca totuși să aducă vreo atingere repartiției definitive.

Această exploatare provizorie va fi stabilită, pe cât posibil, pe baze comerciale și veniturile nete percepute de zisa Comisiune pentru locația năvilor vor fi întrebuințate în modul ce se va arăta de Comisiunea de reparațiuni.

2. Dispozițiuni speciale Dunărei

ARTICOLUL 285

Comisiunea Europeană a Dunărei își va exercita din nou puterile ce avea înaintea războiului. Cu toate acestea și în mod provizoriu, numai singurii reprezentanți ai Marii Britanii, Franței, Italiei și României vor face singuri parte din această Comisiune.

ARTICOLUL 286

Din momentul când încetează competența Comisiunii Europene, rețeaua Dunărei la care se referă articolul 275 va fi pusă sub administrația unei Comisiuni internaționale compusă precum urmează :

- 2 reprezentanți ai Statelor germane riverane ;
- 1 reprezentant de fiecare din celelalte State riverane ;

i reprezentanți de fiecare din Statele neriverane, reprezentate pe viitor în Comisiunea Europeană a Dunărei.

Dacă vreunii din acești reprezentanți nu pot fi desemnați în momentul punerii în vigoare a Tratatului de față, hotărârile Comisiunii vor fi cu toate acestea valabile.

ARTICOLUL 287

Comisiunea internațională prevăzută la articolul precedent se va întruni cât mai curând posibil după punerea în vigoare a Tratatului de față și va lua asupra ei în mod provizoriu administrarea fluviului în conformitate cu dispozițiunile articolelor 276 și 278 până la 282, până când se va stabili un statut definitiv al Dunărei de către Puterile desemnate de către Puterile aliate și asociate.

Deciziunile acestei Comisiuni internaționale vor fi luate cu majoritate de voturi. Remunerațiunile comisarilor vor fi fixate și plătite de țările lor respective.

În mod provizoriu orice deficit care s'ar produce în cheltuelile de administrație ale Comisiunii internaționale va fi suportat în părți egale de Statele reprezentate în Comisiune.

Comisiunea va fi însărcinată mai ales să reglementeze atribuțiunea licențelor piloților, cheltuelile de pilotaj și să supravegheze serviciile piloților.

ARTICOLUL 288

Ungaria se obligă să primească regimul ce se va stabili pentru Dunăre de către o Conferință a Puterilor desemnate de către Puterile aliate și asociate; această Conferință, la care vor putea fi de față reprezentanți ai Ungariei, se va întruni în termen de un an după punerea în vigoare a Tratatului de față.

Până în momentul când se va stabili un statut definitiv în ceea ce privește Dunărea, Comisiunea internațională prevăzută la articolul 206 va avea sub controlul său provizoriu întrebuințarea echipamentului, a edificiilor și a instalațiunilor întrebuințate pentru executarea și întreținerea lucrărilor pe secțiunea Dunărei între Turnu-Severin și Moldava. Destinațiunea definitivă a acestor echipamente, edificii și instalațiuni va fi determinată de către conferința prevăzută la aliniatul precedent. Ungaria declară că renunță la toate drepturile, titlurile și interesele sale asupra ziselor echipamente, edificii și instalațiuni.

ARTICOLUL 289

Mandatul dat prin articolul 57 al Tratatului din Berlin din 13 Iulie 1878 Austro-Ungariei, și cedat de către aceasta Ungariei, pentru execu-

rea lucrărilor dela Porțile de Fier, încetează. Comisiunea însărcinată cu administrarea acestei părți a râului va statornici asupra lichidării socotelilor, sub rezerva dispozițiunilor financiare ale Tratatului de față. Taxele ce ar putea fi necesare nu vor fi, în nici un caz, percepute de Ungaria.

ARTICOLUL 290

În cazul când Statul ceho-slovac, Statul serbo-croato-sloven sau România ar întreprinde, cu autorizarea sau pe temeiul unui mandat al Comisiunii internaționale, lucrări de amenajament, de îmbunătățire, de baraj sau altele, pe o secțiune a rețelei fluviale ce ar forma fruntaria, aceste State se vor bucura pe malul opus, cât și pe partea albă situată în afară de teritoriul lor, de toate înlesnirile necesare pentru a proceda la studiile, la executarea și întreținerea acestor lucrări.

ARTICOLUL 291

Ungaria va fi ținută, față de Comisiunea Europeană a Dunărei, la toate restituirile, reparațiunile și indemnizările pentru pagubele suferite în timpul războiului de către această Comisiune.

CAPITOLUL III

Regimul Apelor

ARTICOLUL 292

Afară de dispozițiuni contrarii, când, în urma trasării unei noi fruntarii, regimul apelor (canalizări, inundațiuni, irigațiuni, drenaj sau lucrări analoage), dintr'un Stat, depinde de lucrări executate pe teritoriul unui alt Stat, sau când se întrebuințează pe teritoriul unui Stat, în virtutea unor uzuri anterioare războiului, ape sau energie hidraulică născute pe teritoriul unui alt Stat, trebuie să se stabilească o înțelegere între Statele interesate, așa încât să se păstreze interesele și drepturile dobândite de fiecare din ele.

Afară de dispozițiuni contrarii, când se întrebuințează de către un Stat, pentru nevoi municipale sau domestice, electricitate sau apă, cari în urma traseului noii fruntarii sursa se găsește pe teritoriul unui alt Stat, trebuie să se stabilească o înțelegere între Statele interesate spre a apăra interesele și drepturile dobândite de fiecare din ele. Până la înfăptuirea acestei înțelegeri stațiunile centrale electrice și instalațiunile cari furnizează apa, vor fi ținute să continue furnitura pe baze corespunzătoare condițiunilor și contractelor în vigoare la 3 Noembrie 1918.

În lipsă de înțelegere, în cazul unuia sau celui-

lalt din alineatele cari preced și sub rezerva stipulațiunilor articolului 293 se va hotări de un arbitru desemnat de Consiliul Societății Națiunilor

ARTICOLUL 293

În vederea aplicării art. 292, pe teritoriile fostului regat al Ungariei, formând bazinul Dunărei, afară de bazinul Oltului, precum și pentru exercitarea atribuțiunilor prevăzute mai jos, se instituie, în interesul comun al Statelor având suveranitatea asupra ziselor teritorii, o comisiune tehnică permanentă a regimului apelor, cuprinzând un reprezentant al fiecăruia din Statele interesate din punct de vedere al teritoriului și un prezident numit de către Consiliul Societății Națiunilor.

Această Comisiune va trebui să hotărască încheierea, supravegherea și, în caz de urgență, să asigure exercitarea înțelegerilor prevăzute la art. 292; ea va trebui să menție și să îmbunătățească, în special în ceea ce privește împădurirea și despădurirea, unitatea regimului apelor, precum și serviciile relative la ea, precum serviciul hidro-metric și anunțarea creșterilor de apă. Ea va proceda la studierea chestiunilor conexe navigațiunii, exceptând pe acelea cari ar fi de resortul Comisiunii de navigațiune competentă pentru Dunărea de sus, pentru care va trebui să înștiințeze zisa Comisiune, și va ține seamă mai ales de interesul pescariilor. În afară de aceasta, Comisiunea va întreprinde orice lucrări sau studii și va crea orice servicii cari i-ar fi încredințate prin înțelegerea unanimă a Statelor interesate.

Comisiunea Regimului Apelor va trebui să se întrunească într'un termen de trei luni după punerea în vigoare; ea va elabora regulamentul relativ la atribuțiunile sale și la funcționarea sa, regulament care va fi supus aprobării Statelor interesate.

Toate neînțelegerile cari se vor ridica asupra chestiunilor, cari fac obiectul prezentului articol, vor fi regulate după cum va decide Societatea Națiunilor.

SECȚIUNEA III

Căi ferate

CAPITOLUL I

Libertatea de transit pentru Ungaria către Adriatică

ARTICOLUL 294

Se acordă Ungariei liberă ieșire la marea Adriatică și, în acest scop, i se recunoaște libertatea de transit pe teritoriile și în porturile deslupite de fosta monarhie austro-ungară.

Libertatea de transit este cea definită la arti-

colul 268, până în momentul când o Convenție generală va fi încheiată în această privință între Puterile aliate și asociate, după care dispozițiunile noiei Convențiuni li vor fi substituite.

Convențiuni particulare încheiate între Statele sau administrațiunile interesate vor determina condițiunile exercitării facultății acordate mai sus și vor regula mai ales modul de utilizare a porturilor și zonelor libere cari există acolo, precum și a căilor ferate cari au ieșire normală acolo, stabilirea de servicii și tarife internaționale (comune) cari admit bilete și scrisori de trăsură directe și menținerea dispozițiunilor Convenției dela Berna dela 14 Octombrie 1890 și a condițiunilor complementare până la înlocuirea ei cu o nouă Convențiune.

Libertatea de transit se va întinde la serviciile postale, telegrafice și telefonice.

CAPITOLUL II

Clauze relative la transporturile internaționale

ARTICOLUL 295

Mărfurile de proveniență din teritoriile Puterilor aliate și asociate și cu destinațiune pentru Ungaria, precum și mărfurile în transit prin Ungaria, și de proveniență din sau cu destinațiunea pentru teritoriile Puterilor aliate și asociate, vor beneficia de plin drept pe căile ferate ungare, din punct de vedere al taxelor de perceput, ținându-se seamă de toate refacțiile și primele (*ristournes et primes*), al înlesnirilor și, în toate privințele, de regimul cel mai favorabil aplicat mărfurilor de aceeaș natură transportate pe oricare din liniile ungare, fie în trafic interior, fie în exportare, importare sau transit, în condițiuni asemănătoare de transport; în special din punctul de vedere al lungimii drumului. Aceaș regulă se va aplica, la cererea uneia sau mai multor Puteri aliate sau asociate, mărfurilor desemnate nominal de către aceste Puteri, provenind din Ungaria și cu destinație pentru teritoriile lor.

Tarifuri internaționale, stabilite după taxele prevăzute la alineatul precedent și privind scrisori de trăsură directe, vor trebui să se creeze când una din Puterile aliate și asociate le va cere Ungariei.

Totuș, fără a se atinge de dispozițiunile articolelor 272 și 273, Ungaria se obligă să mențină pe propriile sale linii regimul tarifelor existente înainte de război pentru traficul porturilor Adriatice și ale Mărei-Negre, din punct de vedere al concurenței lor cu porturile germane dela Nord.

ARTICOLUL 296

Cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, Înaltele Părți Contractante vor re-

innoi, în ceea ce privește și sub rezervele indicate la paragraful al doilea al articolului de față, convențiunile și înțelegerile semnate la Berna la 14 Octombrie 1890, 20 Septembrie 1893, 16 Iulie 1895, 16 Iunie 1898 și la 19 Septembrie 1906, privitoare la transportul mărfurilor pe căile ferate.

Dacă într'un termen de cinci ani după punerea în vigoare a Tratatului de față se va încheia o nouă convențiune pentru transportul pe căile ferate a călătorilor, bagajelor și mărfurilor pentru a înlocui Convențiunea de la Berna din 14 Octombrie 1890 și adăugirile subsecvente menționate mai sus, această nouă convențiune, precum și condițiunile complementare regulând transportul internațional pe căile ferate ce s'ar putea întemeia pe ea, vor lega Ungaria chiar dacă această Putere va refuza să ia parte la pregătirea convențiunii sau să adere la ea. Până la încheierea unei noi convențiuni, Ungaria se va conforma dispozițiunilor convențiunii de la Berna și adăugirilor subsecvente indicate mai sus, cât și condițiunilor complementare.

ARTICOLUL 297

Ungaria va fi ținută să coopereze la stabilirea serviciilor cu bilete directe pentru călători și bagajele lor cari i se vor cere de una sau mai multe Puteri aliate și asociate pentru a asigura, prin drumul de fier, relațiunile acestor Puteri între ele sau cu orice altă țară, în transit prin teritoriul ungar; Ungaria va trebui în special să primească, în acest scop, trenurile și vagoanele de proveniență din teritoriile Puterilor aliate și asociate și să le îndrumeze cu o înțelegere cel puțin egală celei a celor mai bune trenuri de lung parcurs de pe aceleași linii. În nici un caz, prețurile aplicabile acestor servicii directe nu vor fi superioare prețurilor percepute pe aceleași parcursuri pentru serviciile interne ungare efectuate în aceleași condițiuni de viteză și de confort.

Tarifele aplicabile, în aceleași condițiuni de viteză și de confort, transportului de emigranți pe căile ferate ungare cu destinațiunea pentru sau cu proveniență din porturile Puterilor aliate și asociate, nu vor putea trece nici odată peste o taxă kilometrică superioară celei a tarifelor celor mai favorabile, ținându-se seamă de orice prime sau refacții (*primes ou ristournes*) de cari ar beneficia, pe zisele căi ferate, emigranții mergând spre sau venind din orice alte porturi.

ARTICOLUL 298

Ungaria se obligă să nu adopte nici o măsură tehnică, fiscală sau administrativă, precum ar fi vizita vamală, măsuri de poliție generală, de poliție sanitară sau de control, cari ar fi speciale

pentru serviciile directe prevăzute la articolul precedent, sau la transporturile de emigranți, cu destinațiunea pentru sau de proveniență din porturile Puterilor aliate și asociate, și cari ar avea ca efect de a împiedica sau întârziă aceste servicii.

ARTICOLUL 299

În caz de transport, parte pe cale ferată și parte pe cale de navigațiune interioară, cu sau fără scrisoare de trăsură directă, stipulațiunile ce preced vor fi aplicabile părții drumului efectuat pe cale ferată.

CAPITOLUL III

Material rulant

ARTICOLUL 300

Ungaria se obligă ca vagoanele ungare să fie înzestrate cu dispozitive, permițând:

1° A le introduce în trenurile de mărfuri circulând pe liniile aceloră din Puterile aliate și asociate cari au făcut parte din Convențiunea de la Berna din 15 Mai 1886, modificată la 18 Mai 1907, fără a împiedica funcționarea frânei continue ce ar putea, în cei zece ani ce vor urma punerii în vigoare a Tratatului de față, să fie adoptată în aceste țări;

2° A introduce vagoanele acestor Puteri în toate trenurile de mărfuri ce circulă pe liniile ungare.

Materialul rulant al Puterilor aliate și asociate se va bucura pe liniile ungare de același tratament ca și materialul ungar în ce privește circularea, întreținerea și reparațiunile.

CAPITOLUL IV

Cesiune de linii de căi ferate

ARTICOLUL 301

Sub rezervă de stipulațiuni particulare, relative la transferul porturilor, căilor pe apă și căilor ferate situate pe teritoriile transferate în virtutea prezentului Tratat, precum și a dispozițiunilor financiare privitoare la concesionari și la serviciul pensiunilor de retragere ale personalului, transferul căilor ferate va avea loc în condițiunile următoare:

1° Lucrările și instalațiunile de orice cale ferată vor fi predate complet și în bună stare;

2° Când o rețea, având un material rulant al ei propriu, va fi cedată în întregime de Ungaria unei Puteri aliate sau asociate, acest material va fi remis complet, după ultimul inventar din 3 Noiembrie 1918, și în stare normală de întreținere;

3° Pentru liniile ce n'au material rulant spe-

cial, repartitia materialului existent pe rețeaua căreia aceste linii aparțin, va fi făcută prin Comisiuni de experți desemnați de Puterile aliate și asociate, și în cari Ungaria va fi reprezentată. Aceste Comisiuni vor trebui să ia în considerațiune importanța materialului imatriculat pe aceste linii, după cel din urmă inventar din 3 Noemvrie 1918, lungimea căilor, inclusiv căile de serviciu, natura și importanța traficului. Ele vor desemna, deasemenea locomotivele, trăsurile și vagoanele ce sunt de transferat în fiecare caz, vor fixa condițiunile recepțiunilor și vor regula aranjamentele provizorii necesare pentru a asigura repararea lor în atelierele ungare;

4° Aprovizionările, mobilierul și tot ce servă ca instalație (*outillage*), vor fi predate în aceleași condițiuni ca și materialul rulant.

Dispozițiunile paragrafelor 3° și 4° de mai sus vor fi aplicate liniilor vechi Poloniei rusești, refăcute de autoritățile austro-ungare pe lărgimea căiei ferate normale, aceste linii fiind asimilate părților detașate ale rețelei Statului austriac și ungar.

CAPITOLUL V

Dispozițiuni relative la anumite linii de căi ferate

ARTICOLUL 302

Sub rezerva stipulațiunilor speciale conținute în Tratatul de față, când, ca urmare a fixării nouilor granițe, o linie legând două părți ale aceleiași țări, va trece printr-o altă țară, sau când o linie de ramificație (*d'embranchement*) plecând dintr-o țară se va termina în altă țară, condițiunile de exploatare vor fi regulate printr'un aranjament încheiat între Administrațiunile căilor ferate interesate. În cazul când aceste Administrațiuni nu vor ajunge la o înțelegere asupra condițiunilor acestui aranjament, conflictele vor fi tranșate de Comisiuni de experți constituite precum este spus la articolul precedent.

În special angajamentul pentru exploatarea liniei Csata-Losoncz va garanta trecerea directă în fiecare sens prin teritoriile ungare a trenurilor Cehoslovace având o tracțiune și echipe cehoslovace. Totuș, numai de nu se va decide altfel, acest drept de trecere va lua sfârșit, fie după terminarea unei linii directe Csata-Losoncz situată în întregime pe teritoriul cehoslovac, fie, cel mai târziu la expirarea unui termen de 15 ani dela punerea în vigoare a Tratatului de față.

Deasemenea aranjamentele pentru exploatarea secțiunii situată în teritoriul ungar a liniei legând Nagyszalonta cu Arad și cu Kisjenő prin Békéscsaba va garanta trecerea directă în fiecare sens prin teritoriul ungar a trenurilor românești, având

o tracțiune și echipe române. Totuș, numai de nu se va decide altfel, acest drept de trecere va lua sfârșit, fie prin racordarea unei linii directe, situată în întregime pe teritoriul român, între liniile Nagyszalonta-Békéscsaba și Kisjenő-Békéscsaba, fie la expirarea unui termen de zece ani dela punerea în vigoare a Tratatului de față.

Înființarea nouilor granițe frontiere între Ungaria și Statele aliate și asociate limitrofe, precum și exploatarea liniilor dintre aceste granițe, vor fi reglementate prin aranjamente încheiate în aceleași condițiuni.

ARTICOLUL 303

Pentru a se asigura orașului și districtului Gola, din teritoriul serbo-croato-sloven, întrebuințarea gării Gola din teritoriul ungar, precum și a drumurilor de fier deservind aceste linii și acest district, și pentru a asigura traficului serbo-croato-sloven libera întrebuințare a unei comunicațiuni directe pe cale ferată între linia Csáktornya-Nagy-Kanisza și linia Záhrah-Gyékényes pentru timpul necesar până la terminarea unei căi ferate directe în teritoriul serbo-croato-sloven între liniile de mai sus, condițiunile exploatarei gării Gola și a căiei ferate Kotor-Barcz, vor fi fixate într-o convențiune ce se va încheia între administrațiunile interesate a căilor ferate ungare și serbo-croato-slovene. Dacă aceste administrațiuni nu pot cădea de acord asupra termenelor acestei Convențiuni, punctele de divergență vor fi regulate de către Comisiunea de experți competentă, prevăzută la articolul 301 a Tratatului de față.

ARTICOLUL 304

Pentru a asigura regularitatea exploatareii rețelelor ferate ale fostei monarhii austro-ungare, concesionate la companii private, și care, în urma executării stipulațiunilor prezentului Tratat, ar fi situate pe teritoriul mai multor State, reorganizarea administrativă și tehnică a ziselor rețele va fi reglementată, pentru fiecare rețea, printr'un acord încheiat între Compania concesionară și Statele interesate din punctul de vedere teritorial.

Diferențele în privința cărora nu s'ar putea ajunge la o învoială, în care se cuprind și chestiunile privitoare la interpretarea contractelor relative la rescumpărarea liniilor, vor fi supuse unor arbitri desemnați de Consiliul Societății Națiunilor.

În ce privește Compania drumului de fier de sud din Austria, acest arbitraj va putea fi cerut, fie de Consiliul de administrație al Companiei, fie de Comitetul care reprezintă pe purtătorii de obligațiuni.

ARTICOLUL 305

Într'un termen de 5 ani, socotit dela punerea în vigoare a Tractatului de față, Statul ceho-slovac va putea cere îmbunătățirea căii ferate legând pe teritoriul ungar stațiunile Bratislava (Presburg) și Nagy-Kanisza.

Repartițiunea cheltuelilor va fi proporțională cu avantajile pe cari Puterile interesate le vor trage. În caz de neînțelegere repartițiunea va fi făcută de un arbitru desemnat de Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 306

Având în vedere importanța ce o prezintă pentru Statul ceho-slovac libera comunicație cu Adriatica, Ungaria recunoaște Statului ceho-slovac dreptul de a face să treacă trenurile sale pe secțiunile, cuprinse pe teritoriul ungar, ale liniilor următoare :

1° dela Bratislava (Presbourg) către Fiume, prin Sopron Szombathely și Mura-Keresztur și ramificația dela Mura-Keresztur la Pragerhof ;

2° dela Bratislava (Presbourg) către Fiume via Hegyeshalon-Csorna-Hegyfalu - Zalabor-Zalaszentiván-Mura-Keresztur și ramificațiile dela Hegyfalu la Szombathely și dela Mura-Keresztur la Pragerhof.

În urma cererii uneia sau celeilalte părți, liniile asupra cărora se va exercita dreptul de trecere vor putea fi modificate în mod temporar sau definitiv printr'un acord între administrația drumurilor de fier ceho-slovace și aceea a drumurilor de fier asupra cărora se va exercita dreptul de trecere.

ARTICOLUL 307

Trenurile pentru cari se va face uz de dreptul de trecere nu vor putea deservi traficul local decât în virtutea unui acord dintre Statul traversat și Statul ceho-slovac.

Acest drept de trecere va cuprinde mai ales dreptul de a stabili depozite de mașini și ateliere de mică întreținere pentru materialul rulant și acela de a desemna reprezentanți pentru a supraveghia serviciul trenurilor ceho-slovace.

Condițiunile tehnice, administrative și financiare în care dreptul de trecere va fi exercitat de Statul ceho-slovac vor fi determinate de o Convenție între administrația drumurilor de fier a acestui Stat și aceea a căilor întrebunfate în Ungaria. Dacă aceste administrațiuni nu pot să ajungă la o înțelegere asupra termenelor acestei Convențiuni, se va hotări asupra punctelor cari fac obiectul neînțelegerii de un arbitru numit de Guvernul britanic ; deciziunile

acestui arbitru vor fi obligatorii pentru ambele Părți.

În caz de neînțelegere asupra interpretării Convențiunii sau de dificultăți cari nu vor fi fost prevăzute de această Convențiune, se va hotări printr'un arbitraj în aceleași forme, cât timp Societatea Națiunilor nu va fi stabilit o altă procedură.

CAPITOLUL VI

Dispozițiuni transitorii

ARTICOLUL 308

Ungaria va executa instrucțiunile ce i se vor da în materie de transport printr'o autoritate lucrând în numele Puterilor aliate și asociate :

1° Pentru transporturile de trupe efectuate în executarea Tractatului de față, precum și pentru transportul materialului, munițiunilor și aprovizionărilor pentru trebuințele armatelor ;

2° Și în mod provizoriu pentru transportul aprovizionării unor anumite ținuturi, pentru restabilirea cât mai grabnică a condițiunilor normale de transporturi și pentru organizarea serviciilor postale și telegrafice.

CAPITOLUL VII

Telegrafe și telefoane

ARTICOLUL 309

Cu toate stipulațiunile contrarii convențiunilor existente, Ungaria se obligă să acorde pe liniile cele mai potrivite transitului internațional și conform tarifelor în vigoare, libertate de transit corespondențelor telegrafice și comunicațiunilor telefonice cari provin sau sunt destinate vreuneia din puterile aliate și asociate, limitrofe sau nu. Aceste corespondențe și comunicațiuni nu vor fi supuse nici unui termen sau restricțiune ; ele se vor bucura în Ungaria de tratamentul național în tot ce privește înlesnirile și mai ales ieftinătatea transmisiunilor. Nici o plată, înlesnire sau restricțiune nu va trebui să depindă direct sau indirect de naționalitatea expeditorului sau destinatarului.

ARTICOLUL 310

Ca urmare a pozițiunii geografice a Statului ceho-slovac, Ungaria primește modificările următoare ale Convențiunii internaționale asupra telegrafelor și telefoanelor, arătate la articolul 218, Partea X (Clauze economice) a prezentului Tratat :

1° După cererea Statului ceho-slovac, Ungaria va stabili și menține linii telegrafice directe pe teritoriul ungar ;

2° Subvenția anuală ce va plăti Statul ceho-

slovac pentru fiecare din zisele linii va fi calculată conform dispoziţiunilor din convenţiunile sus menţionate, şi, afară de vreo convenţie contrarie, nu va fi inferioară sumei ce s'ar plăti în virtutea ziselor convenţiuni pentru numărul de mesaje prevăzut în aceste convenţiuni ca fiind suficient să dea naştere dreptului de a se cere înfiinţarea unei noi linii directe, luându-se ca bază tariful redus prevăzut la articolul 23, § 5 al Convenţiei telegrafice internaţionale (revizuirea dela Lisabona);

3° Atât timp cât Statul ceho-slovac va plăti subvenţia minimă anuală de mai sus prevăzută pentru o linie directă :

a) Linia va fi exclusiv rezervată traficului cu destinaţie şi provenind din Statul ceho-slovac ;

b) Dreptul dobândit de Ungaria prin articolul 8 al Convenţiunii telegrafice internaţionale dela 22 Iulie 1875, de a suspenda serviciile telegrafice internaţionale nu va fi aplicabil acestei linii ;

4° Dispoziţiuni analoage se vor aplica la stabilirea şi la menţinerea de circuituri telefonice directe, şi subvenţia datorită de Statul ceho-slovac pentru un circuit telefonic direct va fi, afară de convenţie contrară, dublul subvenţiei datorită pentru o linie telegrafică directă ;

5° Liniile particulare de stabilit, şi condiţiunile administrative, tehnice şi financiare necesare neprevăzute în convenţiunile internaţionale existente sau în prezentul articol, vor fi determinate de o convenţie ulterioară ce se va încheia de Statele interesate. În lipsă de înţelegere, ele vor fi determinate de un arbitru desemnat de Consiliul Societăţii Naţiunilor ;

6° Stipulaţiunile prezentului articol vor putea fi modificate la orice epocă printr'un acord încheiat între Ungaria şi Statul ceho-slovac. La expirarea unui termen de zece ani, dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, condiţiunile în cari Statul ceho-slovac se va bucura de drepturile conferite de prezentul articol vor putea, în lipsă de înţelegere între părţi, să fie modificate după cererea uneia sau alteia dintre ele de un arbitru desemnat de Consiliul Societăţii Naţiunilor ;

7° Dacă s'ar ivi vreun diferend între părţi relativ la interpretarea fie a prezentului articol, fie a convenţiunii arătate la paragraful 5, acest diferend va fi supus deciziei Curţii permanente de justiţie internaţională ce se va institui de Societatea Naţiunilor.

SECȚIUNEA IV

Judecarea litigiilor şi revizuirea clauzelor permanente

ARTICOLUL 311

Diferendele ce s'ar putea ivi între Puterile interesate cu privire la interpretarea şi la aplicarea

dispoziţiunilor prezentei Părţi a Tractatului de faţă, se vor regula aşa cum se va prevedea de către Societatea Naţiunilor.

ARTICOLUL 312

În orice moment, Societatea Naţiunilor, va putea propune revizuirea acelor articole de mai sus, cari se referă la un regim administrativ permanent.

ARTICOLUL 313

La expirarea unui termen de trei ani, începând dela punerea în vigoare a Tractatului de faţă, dispoziţiunile articolelor 268 până la 274, 277, 295, 297 până la 299 şi 309 vor putea, în orice moment, să fie revizuite de Consiliul Societăţii Naţiunilor.

În lipsă de revizuire, folosirea uneia din stipulaţiunile conţinute în articolele enumerate mai sus nu va putea fi reclamată, la expirarea termenului prevăzut la paragraful precedent, de către vreuna din Puterile aliate şi asociate în favoarea unei porţiuni oarecare din teritoriile sale pentru care reciprocitatea n'ar fi acordată. Termenul de trei ani, în cursul căruia reciprocitatea nu va putea fi cerută, va putea fi prelungit de Consiliul Societăţii Naţiunilor.

Beneficiul nici uneia din stipulaţiunile sus arătate nu va putea fi invocat de Statele cărora li s'a transferat vreun teritoriu din fosta monarhie austro-ungară sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, decât cu sarcina pentru ele de a asigura, pe teritoriul trecut sub suveranitatea lor în virtutea prezentului Tractat, un tratament reciproc Ungariei.

SECȚIUNEA V

Dispoziţiune particulară

ARTICOLUL 314

Fără a aduce vreo atingere obligaţiunilor speciale ce sunt impuse de Tractatul de faţă, în profitul Puterilor aliate şi asociate, Ungaria îşi ia îndatorirea de a aderă la orice Convenţiune generală privitoare la regimul internaţional al transitului, al căilor navigabile, al porturilor şi căilor ferate, ce ar putea fi încheiat între Puterile aliate şi asociate, cu aprobarea Societăţii Naţiunilor, într'un termen de cinci ani, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de faţă.

PARTEA XIII

MUNCĂ

SECȚIUNEA I

Organizarea Muncii

Ținând seamă că Societatea Națiunilor are de scop de a stabili pacea universală, și că o astfel de pace nu poate fi întemeiată decât pe baza justiției sociale;

Ținând seamă că există condițiuni de muncă, cari implică pentru un mare număr de persoane nedreptatea, mizeria și privațiunile, ceea ce dă naștere la o astfel de nemulțumire, încât pacea și armonia universală sunt puse în pericol, și ținând seamă, că este de nevoie urgentă de a se îmbunătăți aceste condițiuni: de exemplu, în ceace privește reglementarea orelor de lucru, fixarea duratei maxime a zilei și a săptămănei de muncă, recrutarea lucrătorilor, lupta în contra încetării de lucru (*chômage*), garanția unui salariu asigurând condițiile unei existențe potrivite, protecția lucrătorilor contra boalelor generale sau profesionale și accidentele rezultând din muncă, protecția copiilor, adolescenților și a femeilor, pensiunile pentru bătrânețe și invaliditate, apărarea intereselor lucrătorilor ocupați în străinătate, afirmarea principiului libertății sindicale, organizarea învățământului profesional și tehnic și alte măsuri analoge;

Ținând seamă că neadoptarea de către o națiune oarecare a unui regim de muncă cu adevărat uman, pune piedică silințelor celorlalte națiuni doritoare de a îmbunătăți soarta lucrătorilor în propriile lor țări,

INALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE, insuflete atât de simțimintele de justiție și de umanitate, cât și de dorința de a asigura o pace mondială durabilă, s'au înțeles asupra următoarelor:

CAPITOLUL I

Organizare

ARTICOLUL 315

Se întemeiază o organizare permanentă însărcinată de a lucra la realizarea programului arătat în preambulul de mai sus.

Membrii originari ai Societății Națiunilor vor fi Membrii originari ai acestei organizări, și, prin aceasta, calitatea de Membru al Societății Națiunilor va atrage după sine pe aceea de membru al zisei organizări.

ARTICOLUL 316

Organizarea permanentă va cuprinde:

1° O conferință generală ai reprezentanților Membrilor;

2° Un biurou internațional al Muncii sub direcția Consiliului de administrație prevăzut la articolul 321.

ARTICOLUL 317

Conferința generală a reprezentanților Membrilor va ține sesiuni ori câte ori va fi nevoie, și, cel puțin, odată pe an. Ea va fi compusă din patru reprezentanți ai fiecăruia din Membrii, din cari doi vor fi Delegații Guvernului, și ceilalți doi vor reprezenta respectiv pe patronii și pe lucrătorii cari aparțin fiecăruia din Membrii.

Fiecare delegat va putea fi însoțit de consilieri tehnici, ai căror număr va putea fi de doi cel mult pentru fiecare din materiile înscrise la ordinea zilei a sesiunii. Când chestiuni cari interesează în special pe femei vor veni în discuțiunea Conferinței, una cel puțin dintre persoanele desemnate ca consilieri tehnici va trebui să fie o femeie.

Membrii se obligă să desemneze delegații și consilierii tehnici neguvernamentali, în înțelegere cu organizațiunile profesionale cele mai reprezentative, fie ale patronilor, fie ale lucrătorilor țării considerate, sub rezerva existenței unor asemenea organizațiuni.

Consilierii tehnici nu vor fi autorizați să ia cuvântul decât după cererea făcută de delegatul pe care îl însoțesc și cu autorizarea specială a Președintelui Conferinței; dășii nu vor putea lua parte la vot.

Un delegat poate, printr'o notă scrisă adresată Președintelui, să desemneze pe unul din consilierii săi tehnici ca locțiitor al său, și zisul locțiitor, în această calitate, va putea să ia parte la deliberări și la vot.

Numele delegaților și ale consilierilor tehnici vor fi comunicate Biuroului internațional al Muncii, de Guvernul fiecăruia din Membrii.

Puterile delegaților și ale consilierilor lor tehnici vor fi supuse la verificarea Conferinței, care va putea, printr'o majoritate de două treimi a voturilor exprimate de delegații prezenți, să refuze de a admite orice delegat sau consilier tehnic, pe care il va socoti că nu a fost desemnat conform dispozițiunilor prezentului articol.

ARTICOLUL 318

Fiecare delegat va avea dreptul să voteze individual asupra tuturor chestiunilor supuse deliberărilor Conferinței

În cazul în care unul din membrii nu ar fi desemnat pe unul din delegații neguvernamentali la

care are dreptul, celalalt delegat neguvernamental va avea dreptul să ia parte la discuțiunile Conferinței, dar nu va avea dreptul de vot.

În cazul când Conferința, în virtutea puterilor ce-i conferă articolul 317, ar refuza să admită pe unul din delegații vreunui din Membrii, stipulațiunile prezentului articol vor fi aplicate ca și cum zisul delegat nu ar fi fost desemnat.

ARTICOLUL 319

Sesiunile Conferinței se vor ține la sediul Societății Națiunilor sau în orice alt loc care ar fi putut fi stabilit de Conferință, într-o sesiune anterioară, cu o majoritate de două treimi din voturile exprimate de delegații prezenți.

ARTICOLUL 320

Biurul internațional al Muncii va fi stabilit la sediul Societății Națiunilor și va face parte din totalitatea instituțiilor Societății.

ARTICOLUL 321

Biurul internațional al Muncii va fi pus sub direcțiunea unui Consiliu de administrație, compus din douăzeci și patru de persoane, cari vor fi desemnate conform dispozițiunilor următoare :

Consiliul de administrație al Biuroului internațional al Muncii va fi compus după cum urmează : Douăsprezece persoane reprezentând guvernele ;

Șase persoane alese de delegații la Conferință reprezentând pe patroni ;

Șase persoane alese de delegații la Conferință reprezentând pe impiegati și pe lucrători.

Din cele douăsprezece persoane cari reprezintă Guvernele, opt vor fi numite de Membrii cari au importanța industrială cea mai însemnată și patru vor fi numiți de Membrii desemnați în acest scop de delegații Guvernelor la Conferință, fiind excluși delegații celor opt membri sus amintiți.

Contestațiunile eventuale asupra chestiunii de a ști cari sunt Membrii având importanța industrială cea mai însemnată vor fi botărite de Consiliul Societății Națiunilor.

Durata mandatului membrilor Consiliului de administrație va fi de trei ani. Modul de a completa locurile vacante și celelalte chestiuni de aceeaș natură vor putea fi regulate de Consiliul de administrație sub rezerva aprobării Conferinței.

Consiliul de administrație va alege pe unul din membrii săi ca Președinte și va stabili regulamentul său. El se va întruni la epocile ce el însuș va stabili. O sesiune specială va trebui să fie ținută ori de câte ori zece membri cel puțin

din Consiliu vor face o cerere în scris în această privință.

ARTICOLUL 322

Un director va fi pus în capul Biuroului internațional al Muncii ; el va fi desemnat de Consiliul de administrație, dela care va primi instrucțiunile necesare și față de care el va fi răspunzător de bunul mers al Biuroului, precum și de executarea oricăror altor însărcinări cari ar fi putut să-i fie încredințate.

Directorul sau supleantul său vor asista la toate ședințele Consiliului de administrație.

ARTICOLUL 323

Personalul Biuroului internațional al Muncii va fi ales de Director. În vederea obținerii celui mai bun rezultat, alegerea va trebui, pe cât va fi cu putință, să fie făcută dintre persoane de naționalități deosebite. Un număr oarecare din aceste persoane vor trebui să fie femei.

ARTICOLUL 324

Funcțiunile Biuroului internațional al Muncii vor cuprinde centralizarea și împărțirea tuturor informațiunilor privitoare la reglementarea internațională a condițiunii lucrătorilor și a regimului muncii și, în particular, studiul chestiunilor ce urmează a fi supuse discuțiunilor Conferinței, în vederea încheierii convențiunilor internaționale precum și executarea oricăror anchete speciale prescrise de Conferință.

El va fi însărcinat de a pregăti ordinea de zi a sesiunilor Conferinței.

El se va achita, conform stipulațiunilor din prezenta Parte din Tractatul de față, de îndatoririle ce cad în sarcina sa în ceea ce privește orice diferende internaționale.

El va redacta și publică în limba franceză, engleză și în oricare altă limbă ce Consiliul de administrație va judeca potrivit, un buletin periodic destinat studiului chestiunilor privitoare la industrie și la muncă prezentând un interes internațional.

În mod general el va avea, în afară de atribuțiunile arătate în prezentul articol, orice alte puteri și însărcinări pe cari Conferința va crede potrivit a i le atribui.

ARTICOLUL 325

Departamentele fiecăruia din Membrii cari se ocupă de chestiunile lucrătorilor vor putea comunica deadreptul cu Directorul, prin mijlocirea reprezentantului Guvernului lor în Consiliul de ad-

ministrație al Biroului internațional al Muncii, sau, în lipsa acestui reprezentant, prin mijlocirea oricărui alt funcționar calificat în regulă și desemnat în acest scop de Guvernul interesat.

ARTICOLUL 326

Biroul internațional al Muncii va putea cere concursul Secretariatului General al Societății Națiunilor în toate chestiunile pentru cari acest concurs va putea fi dat.

ARTICOLUL 327

Fiecare din Membrii va plăti cheltuielile de călătorie și de reședință ale delegaților săi și ale consilierilor tehnici, precum și ale reprezentanților cari iau parte la sesiunile Conferinței și, după caz, ale Consiliului de administrație.

Orice alte cheltuieli ale Biroului internațional al Muncii, ale sesiunilor Conferinței sau ale Consiliului de administrație vor fi rambursate Directorului de către Secretarul general al Societății Națiunilor, din bugetul general al Societății.

Directorul va fi răspunzător, față de Secretarul general al Societății Națiunilor, de întrebuințarea tutulor fondurilor ce i-au fost vărsate, conform stipulațiunilor prezentului articol.

CAPITOLUL II

Funcționarea

ARTICOLUL 328

Consiliul de administrație va stabili ordinea de zi a sesiunilor Conferinței, după ce va fi examinat toate propunerile făcute de Guvernul vreunui din Membrii sau de oricare altă organizație aratăată la articolul 317, cu privire la chestiunile de înscris la această ordine de zi.

ARTICOLUL 329

Directorul va îndeplini funcțiunea de Secretar al Conferinței, și va trebui a face să parvie ordinea de zi a fiecărei sesiuni, cu patru luni înainte de deschiderea acestei sesiuni, fiecăruia dintre Membrii, și, prin mijlocirea acestora, delegaților cari nu fac parte din organizarea de guvern, când aceștia din urmă vor fi fost desemnați.

ARTICOLUL 330

Fiecare din Guvernele Membrilor va avea dreptul să conteste înscrierea, în ordinea de zi a sesiunii, a unui sau mai multora din subiectele prevăzute. Motivele cari justifică această opozițiune vor trebui expuse într'un memoriu expli-

cativ adresat Directorului, care va trebui să-l comunice Membrilor Organizațiunii permanente.

Subiectele asupra cărora s'ar fi făcut opozițiune vor rămâne cu toate acestea cuprinse în ordinea de zi, dacă Conferința decide astfel cu majoritatea de două treimi din voturile exprimate de către delegații prezenți.

Orice chestiune în privința căreia Conferința decide, cu aceeaș majoritate de două treimi, că trebuie examinată (în alt chip de cum s'a arătat în alineatul precedent), va trebui pusă la ordinea de zi a sesiunii următoare.

ARTICOLUL 331

Conferința va formula reguli asupra funcționării sale; ea își va alege președintele; va putea numi comisii în însărcinate să prezinte rapoarte asupra oricărui chestiuni ce va crede de cuviință că trebuie să fie studiate.

Simpla majoritate a voturilor exprimate de către Membrii prezenți ai Conferinței va decide în toate cazurile în cari o majoritate mai mare nu este prevăzută în mod special de alte articole ale prezentei Părți din prezentul Tratat.

Nici un vot nu este considerat valabil dacă numărul sufragiilor exprimate este mai mic decât jumătatea numărului Delegaților prezenți la sesiune.

ARTICOLUL 332

Conferința va putea alipi, pe lângă Comisiunile pe cari și le formează, consilieri tehnici, cari vor avea vot consultativ, iar nu deliberativ.

ARTICOLUL 333

Dacă Conferința se pronunță pentru adoptarea propunerilor referitoare la un obiect care este la ordinea zilei, ea va trebui să determine dacă aceste propuneri vor trebui să ia forma: a) unei »recomandări«, care trebuie supusă examinării Membrilor, pentru a face ca să obție tăria de lege națională sau altfel; b) sau a unui proiect de convențiune internațională care trebuie ratificat de către Membrii.

În amândouă cazurile, pentru ca o recomandare sau un proiect de Convențiune să fie admise la votul final de către Conferință, se cere o majoritate de două treimi din voturile delegaților prezenți.

Formând o recomandare sau un proiect de convențiune cu aplicare generală, Conferința va trebui să ție seamă de țările în cari clima, dezvoltarea necompletă a organizării industriale sau alte împrejurări particulare fac condițiunile industriei cu totul diferite și va sugera, modificările pe cari le va socoti ca putând fi trebuin-

cioase pentru a corespunde condiţiunilor proprii acestor ţări.

Un exemplar al recomandării sau al proiectului convenţiunii va fi semnat de către Preşedintele Conferinţei şi de Director şi va fi depus în mâinile Secretarului general al Societăţii Naţiunilor. Acesta va comunica fiecărui Membru o copie certificată după recomandarea sau după proiectul de convenţiune.

Fiecare dintre membrii se obligă a supune în termen de un an dela închiderea sesiunii Conferinţei (sau dacă din împrejurări excepţionale este cu neputinţă a proceda în termen de un an, înadată ce va fi posibil, niciodată însă mai târziu decât 18 luni după închiderea sesiunii Conferinţei), recomandarea sau proiectul de convenţiune autorităţii sau autorităţilor în a căror competenţă intră chestiunea, spre a fi transformată în lege sau pentru a se lua măsuri de alt ordin.

Dacă este vorba de o recomandare, Membrii vor informa pe Secretarul general de măsurile luate.

Dacă este vorba de un proiect de convenţiune, Membrul care va fi obţinut consimţământul autorităţii sau autorităţilor competente, va comunica ratificarea formală a convenţiunii Secretarului general şi va lua măsurile necesare pentru a face efective dispoziţiunile zisei convenţiuni.

Dacă o recomandare nu este urmată de un act legislativ sau de alte măsuri de natură a face efectivă această recomandare, sau dacă un proiect de convenţiune nu are aprobarea autorităţii sau autorităţilor de competenţa căroră este chestiunea, Membrul nu va fi supus nici unei alte obligaţiuni.

În cazul când este vorba de un Stat federativ a cărui latitudine de a aderă la o convenţiune asupra obiectelor care privesc munca este supusă la oarecare restricţiuni, Guvernul va avea dreptul de a considera un proiect de convenţiune, căruia i se aplică aceste restricţiuni, ca o simplă recomandare şi în acest caz se vor aplica dispoziţiunile prezentului articol în ceea ce priveşte recomandările.

Articolul de mai sus va fi interpretat conform principiului următor :

În nici un caz nu se va pretinde vreunui Membru, ca urmare a adopţiunii de către Conferinţă a vreunei recomandări sau vreunui proiect de convenţiune, să micşoreze protecţiunea deja acordată de legislaţia sa muncitorilor despre cari este vorba.

ARTICOLUL 334

Orice convenţiune astfel ratificată va fi înregistrată de Secretarul general al Societăţii Naţiuni-

lor, dar nu va fi obligatorie decât pentru Membrii cari au ratificat-o.

ARTICOLUL 335

Orice proiect, care la ultimul scrutin al totalităţii voturilor nu va obţine majoritatea de două treimi a voturilor exprimate de Membrii prezenţi, poate face obiectul unei convenţiuni particulare pentru acei dintre Membrii Organizaţiunii permanente cari ar dori aceasta.

Orice convenţiune particulară de acest fel va trebui comunicată de către Guvernele interesate Secretarului general al Societăţii Naţiunilor, care o va înregistra.

ARTICOLUL 336

Fiecare din Membrii se obligă să prezinte Biuroului internaţional al Muncii un raport anual asupra măsurilor luate de el pentru executarea convenţiunilor la cari a aderat. Aceste rapoarte vor fi redactate în forma arătată de consiliul de administraţiune şi vor trebui să cuprindă datele cerute de acesta. Directorul va prezenta un rezumat al acestor rapoarte în cea mai apropiată sesiune a conferinţei.

ARTICOLUL 337

Orice reclamaţiune adresată Biuroului internaţional al Muncii de către o organizare profesională de muncitori sau de patroni, din care ar rezultă că vreunul din Membrii n'ar fi asigurat într'un mod satisfăcător executarea unei convenţiuni la care zisul Membru a aderat, va putea fi transmisă de către Consiliul de administraţiune Guvernului respectiv şi acest Guvern va putea fi invitat să facă declaraţia ce va crede de cuviinţă asupra chestiunii.

ARTICOLUL 338

Dacă nici o declaraţiune nu este primită de Guvernul respectiv într'un termen potrivit, sau dacă declaraţiunea primită nu pare satisfăcătoare Consiliului de administraţiune, acesta va avea dreptul să publice reclamaţiunea primită şi, la nevoie, răspunsul dat.

ARTICOLUL 339

Fiecare din Membrii va putea depune o plângere la Biurul internaţional al Muncii, contra unui alt Membru, care, după părerea lui, n'ar asigura într'un mod satisfăcător executarea unei convenţiuni, pe care şi unul şi altul ar fi ratificat-o în virtutea articolelor precedente.

Consiliul de administraţiune poate, dacă găseşte

cu cale, și mai înainte de a sesiza o Comisiune de anchetă după procedura arătată mai jos, să intre în raporturi cu Guvernul respectiv în moduri arătate la articolul 337.

Dacă Consiliul de administrație nu crede de cuviință să comunice plângerea acestui Guvern, sau dacă această comunicare fiind făcută, Consiliul de administrație n'a primit într'un termen potrivit un răspuns care să-l satisfacă, Consiliul va putea provoca formarea unei comisii de anchetă care va avea misiunea să studieze chestiunea ridicată și să depună un raport în această privință.

Această procedură va putea fi urmată de Consiliu, fie din oficiu, fie în urma plângerii unui delegat la Conferință.

Când se va ridica o chestiune prin aplicarea articolelor 338 sau 339 înaintea Consiliului de administrație, Guvernul în cauză, dacă n'are deja un reprezentant în sânul Consiliului de administrație, va avea dreptul să numească un delegat care să ia parte la dezbaterile Consiliului relative la această afacere. Data când trebuie să aibă loc aceste discuțiuni va fi notificată în timp util Guvernului în cauză.

ARTICOLUL 340

Comisiunea de anchetă va fi alcătuită în modul următor :

Fiecare din Membrii se obligă să desemneze în cele șase luni cari vor urma dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, trei persoane competente în materie industrială, prima reprezentând pe patroni, a doua reprezentând pe lucrători și a treia independentă și de unii și de ceilalți. Toate aceste persoane vor forma o listă, de pe care vor fi aleși Membrii Comisiunii de anchetă.

Consiliul de administrație va avea dreptul să verifice titlurile ziselor persoane și să refuze cu majoritate de două treimi din voturile exprimate de reprezentanții prezenți numirea acelor ale căror titluri n'ar satisface prescripțiunile prezentului articol.

La cererea consiliului de administrație, Secretarul general al Societății Națiunilor va desemna trei persoane alese respectiv din fiecare din cele trei categorii ale listei, pentru a alcătui Comisiunea de anchetă, și va mai desemna pe una din aceste trei persoane care să prezideze zisa Comisiune. Nici una din cele trei persoane astfel desemnate nu va putea depinde de unul din Membrii interesați direct în acea plângere.

ARTICOLUL 341

În cazul când o plângere ar fi trimisă, în virtutea articolului 339, înaintea unei comisii de anchetă, fiecare din membrii, fie că este sau nu

direct interesat în acea plângere, se obligă să pună la dispozițiunea Comisiunii orice informațiune ce ar posedă, privitoare la obiectul plângerii.

ARTICOLUL 342

Comisiunea de anchetă, după o amănunțită studiere a plângerii, va redacta un raport în care va consemna constatările sale asupra tuturor punctelor de fapt cari permit să se precizeze însemnătatea contestațiunii, ca și recomandările ce va crede că trebuie să formuleze privitor la măsurile de luat pentru a da satisfacțiune Guvernului reclamant și privitor la termenele în cari aceste măsuri ar trebui să fie luate.

Acest raport va arăta, de asemenea, la nevoie sancțiunile de ordin economic ce Comisiunea va crede de cuviință să se ia contra Guvernului pus în cauză și a căror aplicare de către celelalte Guverne o crede justificată.

ARTICOLUL 343

Secretarul general al Societății Națiunilor va comunica raportul Comisiunii de anchetă fiecăruia din Guvernele interesate în pricină și va avea grijă de publicare.

Fiecare din Guvernele interesate va trebui să notifice Secretarului general al Societății Națiunilor, în termenul de o lună, dacă primește sau nu recomandările cuprinse în raportul Comisiunii, și, în cazul când nu le primește, dacă dorește să supună diferendul Curții permanente de justiție internațională a Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 344

În cazul când unul din membrii nu ar lua, relativ la o recomandare sau la un proiect de Convențiune, măsurile prescrise de articolul 333, orice alt membru va avea dreptul să refere Curții permanente de justiție internațională.

ARTICOLUL 345

Decizia Curții permanente de justiție internațională privitoare la o plângere sau la o chestiune care i-ar fi fost supusă conform articolelor 343 sau 344, nu va fi susceptibilă de apel.

ARTICOLUL 346

Concluziunile sau recomandările eventuale ale Comisiunii de anchetă vor putea fi confirmate, amendate sau anulate de Curtea permanentă de justiție internațională, care va trebui, la nevoie, să indice sancțiunile de ordin economic ce va crede de cuviință să ia contra unui Guvern vinovat, și a căror aplicare de către celelalte Guverne o crede justificată.

ARTICOLUL 347

Dacă vreun Membru oarecare nu se conformează în termenul prescripției recomandărilor eventuale, conținute fie în raportul Comisiunii de anchetă, fie în decizia Curții permanente de justiție internațională, orice alt Membru va putea să aplice zisului Membru sancțiunile de ordin economic, declarate aplicabile în speță prin raportul Comisiunii sau prin decizia Curții.

ARTICOLUL 348

Guvernul vinovat poate, în orice moment, să informeze Consiliul de administrație că a luat măsurile necesare pentru a se conforma, fie recomandărilor Comisiunii de anchetă, fie acelor conținute în decizia Curții permanente de justiție internațională și poate cere Consiliului să binevoiască a face, prin mijlocirea Secretarului general al Societății Națiunilor, să se alcătuiască o Comisiune de anchetă cu însărcinarea de a verifica spusele sale. În acest caz se vor aplica stipulațiunile delat articolele 340, 341, 342, 343, 345 și 346, și dacă raportul Comisiunii de anchetă sau decizia Curții permanente de justiție internațională sunt favorabile Guvernului vinovat, celelalte Guverne vor trebui numai decât să ridice măsurile de ordin economic ce ar fi luat în contra zisului Stat.

CAPITOLUL III

Prescripțiuni generale

ARTICOLUL 349

Membrii își iau îndatorirea să aplice convențiunile la cari ei ar fi aderat, conform stipulațiunilor prezentei Părți a prezentului Tractat, aceloră dintre coloniile sau posesiunile lor și aceloră dintre protectoratele lor cari nu au propriul lor Guvern independent, sub următoarele rezerve:

1° Ca convențiunea să nu poată fi aplicabilă din cauza condițiunilor locale;

2° Ca modificările, cari ar fi trebuincioase pentru adaptarea convențiunii la condițiunile locale, să poată fi introduse în această convențiune.

Fiecare Membru va trebui să notifice Biroului internațional al Muncii hotărîrea ce își propune să ia în ceea ce privește, fiecare din coloniile sau posesiunile sale sau fiecare dintre protectoratele sale, cari nu se guvernează prin ele înșile.

ARTICOLUL 350

Amendamentele cari vor fi adoptate de Conferința cu majoritatea de două treimi a voturilor exprimate de delegații prezenți pentru prezenta

Parte a Tractatului de față, vor deveni executorii îndată ce vor fi fost ratificate de Statele ai căror reprezentanți alcătuiesc Consiliul Societății Națiunilor și de trei sferturi din Membrii.

ARTICOLUL 351

Orice chestiune sau dificultate cu privire la interpretarea prezentei Părți a prezentului Tractat și a convențiunilor încheiate ulterior de către Membrii, în virtutea zisei Părți, vor fi supuse aprecierii Curții permanente de justiție internațională.

CAPITOLUL IV

Măsuri tranzitorii

prevăzute în Tractatul de Pace încheiat cu Germania la 28 Iunie 1919

ARTICOLUL 352

Prima sesiune a Conferinței va avea loc în luna Octombrie 1919. Locul și ordinea de zi a sesiunii sunt hotărâte în anexa aci alăturată.

Convocarea și organizarea acestei prime sesiuni se vor face sub îngrijirea Guvernului desemnat în acest scop în zisa anexă. Guvernul va fi asistat, în ceea ce privește prepararea documentelor, de o Comisiune internațională, ai cărei membrii vor fi desemnați în aceeași anexă.

Cheltuelile acestei prime sesiuni și ale oricărei sesiuni ulterioare, până când creditele necesare vor putea fi înscrise în bugetul Societății Națiunilor, exceptând cheltuelile de deplasare ale delegaților și ale consilierilor tehnici, vor fi repartizate între Membrii în proporțiunile stabilite pentru Biroul internațional al Uniunii postale universale.

ARTICOLUL 353

Până când Societatea Națiunilor va fi întocmit toate comunicările cari vor trebui adresate, în virtutea articolelor precedente, Secretarului general al Societății, ele vor fi păstrate de Directorul Biroului internațional al Muncii, care va încunoștiința despre aceasta pe Secretarul general.

ARTICOLUL 354

Până la crearea Curții permanente de justiție internațională, diferendele cari trebuiesc să-i fie supuse ei în virtutea prezentei Părți a prezentului Tractat, vor fi deferite unui tribunal compus din trei persoane desemnate de Consiliul Societății Națiunilor.

ANEXĂ

Prima sesiune a Conferinței Muncii, 1919

Locul Conferinței va fi Washington.

Guvernul Statelor-Unite ale Americii va fi rugat să convoace Conferința.

Comitetul internațional de organizare va fi compus din șapte persoane desemnate respectiv de Guvernele Statelor-Unite, Marelui Britannie, Franței, Italiei, Japoniei, Belgiei și Elveției. Comitetul va putea, dacă găsește că este, să invite și pe alți Membrii ca să trimită reprezentanți în sânul lor.

Ordinea de zi va fi următoarea :

1° Aplicarea principiului zilei de opt ore sau săptămânei de 48 ore ;

2° Chestiuni relative la mijloacele de a preveni întreruperea lucrului (*chômage*) și de a-i remedia consecințele ;

3° Întrebuințarea femeilor :

a) Înainte sau după ce a născut (inclusiv chestiunea indemnizării pentru maternitate) ;

b) În timpul nopții ;

c) La muncile insalubre.

4° Întrebuințarea copiilor :

a) Etatea cerută pentru a fi admiși la muncă ;

b) Munca de noapte ;

c) Muncile insalubre ;

5° Extensiunea și aplicarea convențiilor internaționale adoptate la Berna în 1906 asupra interzicerii lucrului de noapte pentru femeile care lucrează în industrie și interzicerea întrebuințării fosforului alb (galben) în industria chibriturilor.

SECȚIUNEA II

Principii generale

ARTICOLUL 355

Înaltele Părți Contractante, recunoscând că buna stare fizică, morală și intelectuală a muncitorilor salariați este de o importanță esențială din punct de vedere internațional au stabilit, pentru atingerea acestui înalt scop, organismul permanent prevăzut la Secțiunea I și asociat organismului Societății Națiunilor.

Ele recunosc că deosebirea de climă, de moravuri și de obiceiuri, de oportunitate economică și de tradițiune industrială, face să fie greu de atins, în mod imediat, uniformitatea absolută a condițiilor de muncă. Însă, fiind convinse că munca nu trebuie considerată numai ca un articol de comerț, ele cred că există metode și principii pentru reglementarea condițiilor de muncă ce ar trebui să caute să aplice toate comunitățile industriale pe cât le permit împrejurările speciale în cari ele ar putea să se găsească.

Printre aceste metode și principii, Înaltele Părți Contractante consideră că următoarele sunt de o importanță deosebită și urgentă :

1° Principiul diriguitor expus mai sus afirmă că munca nu trebuie considerată numai ca o marfă sau ca un articol de comerț ;

2° Dreptul de asociațiune privitor la toate chestiunile cari nu sunt contrarii legilor, atât în ce privește pe salariați cât și pe patroni (*employeurs*) ;

3° Plata făcută muncitorilor a unui salariu care să le asigure o existență convenabilă conform trebuințelor și împrejurărilor din țara lor ;

4° Adoptarea zilei de 8 ore sau a săptămânei de 48 de ore ca scop ce trebuie atins pretutindeni unde n'a fost încă obținut ;

5° Adoptarea unui repauz săptămânal de cel puțin 24 de ore, care va trebui să cuprindă Duminica ori de câte ori va fi cu putință ;

6° Suprimarea muncii tinerilor și obligațiunea de a se aduce muncii tinerilor de ambele sexe limitările necesare pentru a le permite să-și continue educațiunea și să-și asigure dezvoltarea fizică ;

7° Principiul salariului egal, fără distincțiune de sex, pentru o muncă de valoare egală ;

8° Regulele stabilite în fiecare țară cu privire la condițiunile de muncă vor trebui să asigure un tratament economic echitabil tuturor muncitorilor cari își au reședința în mod legal în acea țară.

9° Fiecare Stat va trebui să organizeze un serviciu de inspecțiune, care va avea în sânul său și femei, în scop de a asigura aplicarea legilor și a regulamentelor pentru protecțiunea muncitorilor.

Fără a proclama că aceste principii și metode sunt complete sau definitive, Înaltele Părți Contractante cred că ele pot conduce politica Societății Națiunilor ; și că, dacă vor fi adoptate de către comunitățile industriale cari sunt membrii ai Societății Națiunilor și dacă vor fi păstrate intacte în practică de către un corp de inspectori potrivit, ele vor răspândi binefaceri permanente asupra salariaților din lumea întreagă.

PARTEA XIV

CLAUZE DIVERSE

ARTICOLUL 356

Ungaria se obligă să recunoască și să agreeze convențiunile încheiate sau ce se vor încheia de către Puterile aliate și asociate sau de unele din

ele cu oricare altă Putere cu privire la comerțul de arme și de spirtoase, precum și la alte materii tratate în Actele generale din Berlin cu data de 26 Februarie 1885 și din Bruxelles cu data de 2 Iulie 1890, și Convențiunile cari le-au completat sau modificat.

ARTICOLUL 357

Înaltele Părți Contractante recunosc că au luat cunoștință și au dat act despre Tratatul semnat de Guvernul Republicii Franceze la 17 Iulie 1918 cu Altele Sa Principele de Monaco și care definește raporturile Franței cu Principatul.

ARTICOLUL 358

Înaltele Părți contractante, deși recunosc garanțiile stipulate în favoarea Elveției prin Tractatele din 1815 și în special prin Actul dela 20 Noembrie 1815, garanții cari constituiesc niște angajamente internaționale pentru păstrarea păcii, constată totuși că stipulațiunile acestor Tractate și convențiuni și declarațiunile și celelalte acte complementare relative la zona neutralizată a Savoiei, așa cum a fost ea determinată prin alineatul 1 din art. 92 al Actului final dela Congresul din Viena și prin alineatul 2 din art. 3 al Tratatului dela Paris din 20 Noembrie 1815, nu mai corespund cu împrejurările actuale. În consecință, Înaltele Părți Contractante iau act de acordul ce a intervenit între Guvernul francez și Guvernul elvețian pentru abrogarea stipulațiunilor relative la această zonă, cari sunt și rămân abrogate.

Înaltele Părți Contractante recunosc tot astfel că stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale celorlalte acte complementare relative la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*) nu mai corespund cu împrejurările actuale și că Franța și Elveția vor putea regula între ele, de comun acord, regimul acestor teritorii în condițiunile pe cari ambele țări le vor socoti mai nemerit.

A n e x ă

I

Consiliul federal elvețian a făcut cunoscut Guvernului francez, în ziua de 5 Mai 1919, că, după ce a examinat dispozițiunile articolului 435 din condițiunile de pace prezentate Germaniei, de către Puterile aliate și asociate cu acelaș spirit de sinceră prietenie, a fost destul de fericit să ajungă la concluziunea pe care o poate accepta cu următoarele considerațiuni și rezerve :

1° Pentru zona neutralizată din Savoia de Sus (*Haute Savoie*):

a) Rămâne înțeles că, atât timp Camerele fede-

rale nu vor fi ratificat acordul încheiat între cele două guverne cu privire la abrogarea stipulațiunilor relative la zona de neutralitate din Savoia, nimic definitiv nu va mai avea loc în această privință dintr-o parte sau din cealaltă :

b) Consimțământul dat de Guvernul elvețian la abrogarea stipulațiunilor de mai sus, implică, conform textului adoptat, recunoașterea garanțiilor formulate în favoarea Elveției în Tractatele dela 1815 și mai sles în Declarațiunea din 20 Noembrie 1815 ;

c) Acordul dintre Guvernele francez și elvețian pentru abrogarea sus ziselor stipulațiuni nu va fi considerat ca fiind valabil decât dacă Tratatul de pace va conține articolul așa cum a fost redactat. În afară de aceasta, Părțile Contractante ale Tratatului de pace vor trebui să caute a obține consimțământul Puterilor semnatare ale Tractatelor din 1815 și ale Declarațiunii din 20 Noembrie 1815, cari n'ar fi semnatare ale actualului Tratat de pace.

2° Pentru zona liberă din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*) :

a) Consiliul federal declară că face rezervele cele mai categorice în ce privește interpretarea ce trebuie să se dea declarațiunii menționate în ultimul alineat al articolului de mai sus, care va trebui să fie inserat în Tratatul de pace și care zice că : » stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale celorlalte acte complementare, privitoare la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*) nu mai corespund cu împrejurările actuale ». Într'adevăr, Consiliul federal n'ar voi ca, din adeziunea sa la această redactare, să se poată deduce că el ar accepta suprimarea unei instituțiuni ce are de scop să dea regiunilor vecine beneficiul unui regim special, potrivit situațiunii lor geografice și economice și care s'a dovedit a fi bun. În intențiunea Consiliului federal n'ar fi vorba să se modifice organizarea vamală a zonelor, după cum a fost organizată prin sus zisele Tractate, ci numai să se reguleze, mai în conformitate cu condițiunile economice actuale, modalitățile de schimb între regiunile interesate. Observațiunile ce preced au fost inspirate Consiliului federal prin citirea Proiectului de Convențiune, relativ la constituirea viitoare a zonelor, care e anexat la nota Guvernului francez cu data de 26 Aprilie. Cu toate că face zisele rezerve, Consiliul federal declară a fi gata să examineze în chipul cel mai amical toate propozițiunile ce Guvernul francez ar crede nemerit să-i facă în aceasta privință ;

b) Se admite ca stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale altor acte complementare, cu privire la zonele libere, să rămână în vigoare până în momentul când va fi intervenit între Elveția și

Franța un nou aranjament care să reglementeze regimul acestor teritorii.

II

Guvernul francez a adresat, la 18 Mai 1919, Guvernului elvețian următoarea notă, ca răspuns la comunicarea reprodusă în precedentul paragraf:

Printr-o notă, cu data de 5 Mai trecut, Legațiunea Elveției din Paris a binevoit să aducă la cunoștința Guvernului Republicii Franceze adeziunea Guvernului federal la proiectul articolului ce trebuie inserat în Tratatul de pace dintre Guvernele aliate și asociate, de o parte, și Germania, de cealaltă.

Guvernul francez a luat cu plăcere act de acordul astfel încheiat și, după a sa cerere, proiectul articolului în chestiune, acceptat de Guvernele aliate și asociate, a fost inserat sub No. 435 în Condițiunile de pace prezentate Plenipotențiarilor germani.

Guvernul elvețian a formulat în această privință, prin nota sa din 5 Mai, diferite considerațiuni și rezerve.

În ce privește observațiunile relative la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*), Guvernul francez are onoarea să arate că stipulațiunea din ultimul alineat al articolului 435 este atât de limpede, încât nici o îndoială nu poate naște asupra sensului ei, mai ales în ce privește dezinteresarea ce trebuie să aibă de azi înainte Puterile în această chestiune, afară de Franța și de Elveția.

Intrucât îl privește, Guvernul Republicii, dornic să păzească interesele teritoriilor franceze de cari este vorba, și inspirându-se în această privință de situațiunea lor particulară, nu pierde din vedere nevoia de a le asigura un regim vamal potrivit și de a regulă, cât mai în conformitate cu împrejurările actuale, modalitățile de schimb între aceste teritorii și teritoriile elvețiene vecine, ținând socoteală de interesele reciproce.

Se înțelege dela sine că aceasta n'ar putea atinge într-un dreptul Franței de a stabili în această regiune linia sa vamală pe fruntaria politică, așa cum există în celelalte părți ale fruntariilor sale și precum a făcut chiar Elveția de multă vreme în această regiune pe propriile sale fruntarii.

Guvernul Republicii ia cu plăcere act în această privință de dispozițiunile amicale în cari Guvernul elvețian declară a fi gata să examineze toate propozițiunile franceze, făcute în vederea aranjamentului ce trebuie să înlocuească regimul actual al ziselor zone libere, pe cari Guvernul francez înțelege să le formuleze în același spirit amical.

Pe de altă parte, Guvernul Republicii nu se

îndoiește că păstrarea provizorie a regimului din 1815, privitor la zonele libere și prevăzut în acest alineat al notei Legațiunii Elveției din 5 Mai și care are de sigur de scop să ușureze trecerea dela regimul actual la cel convențional, nu va constitui în nici un chip o cauză de întârziere în stabilirea noii stări de lucruri, recunoscută necesară de către ambele Guverne.

Aceeași observațiune se aplică ratificării de către Camerele federale prevăzute la alineatul *a*) din «primo» al notei elvețiene din 5 Mai, sub rubrica: «zona neutralizată din Savoia de Sus (*Haute Savoie*)».

ARTICOLUL 359

Puterile aliate și asociate convin că, în cazul când misiuni religioase creștine erau întreținute de societăți sau de persoane ungare pe teritorii ce le aparțineau, sau erau încredințate Guvernului lor în conformitate cu Tratatul de față, proprietățile acestor misiuni sau societăți de misiuni, împreună cu proprietățile societăților de comerț al căror câștig este destinat la întreținerea misiunilor, vor trebui și de aci înainte să fie întreținute în folosul acestor misiuni. Spre a se asigura buna executare a acestui angajament, Guvernele aliate și asociate vor da zisele proprietăți în primirea unor consilii de administrație, numite sau aprobate de aceste Guverne și alcătuite din persoane având credința religioasă a misiunii a cărei proprietate este în cauză.

Guvernele aliate și asociate, exercitând mai departe un control deplin asupra persoanelor cari conduc aceste misiuni, vor îngriji ca interesele acestor misiuni să fie salvate.

Ungaria, luând act de angajamentele ce preced, declară că primește toate aranjamentele încheiate sau cari urmează a fi încheiate de către Guvernele aliate și asociate interesate pentru aducerea la îndeplinire a lucrărilor ziselor misiuni sau societăți de comerț, și renunță la orice reclamațiuni în privința lor.

ARTICOLUL 360

Sub rezerva dispozițiunilor Tratatului de față, Ungaria își ia îndatorirea de a nu prezintă, nici direct, nici indirect, vreo reclamațiune pecuniară, pentru nici un fapt anterior punerii în vigoare a Tratatului de față, în contra nici uneia din Puterile aliate sau asociate semnatare ale Tratatului de față.

Stipulațiunea de față va avea valoarea unei renunțări complete și definitive la toate reclamațiunile de acest fel, ce vor fi stinse de acum înainte, oricari ar fi interesiții.

ARTICOLUL 361

Ungaria primește și recunoaște valabile și obligatorii toate deciziunile și toate ordinele privitoare la vasele austro-ungare și la mărfurile ungare, precum și toate deciziunile și ordinele privitoare la plata cheltuelilor cari vor fi fost date de oricare din jurisdicțiunile de prize ale Puterilor aliate și asociate, și își ia îndatorirea de a nu prezenta în numele naționalilor săi nici o reclamațiune privitoare la aceste deciziuni și ordine.

Puterile aliate și asociate își rezervă dreptul de a examina, în anumite condițiuni pe cari ele le vor determina, deciziunile și ordinele jurisdicțiunilor austro-ungare în materie de prize, fie că aceste deciziuni și ordine ar atinge atât drepturile de proprietate ale supușilor (*ressortissants*) ziselor Puteri, cât și pe cele ale supușilor (*ressortissants*) neutri. Ungaria își ia îndatorirea de a procura copii de pe toate documentele ce constituie dosarul afacerilor, inclusiv deciziunile și ordinele date, precum și să accepte și să execute recomandările prezintate în urma examinării afacerilor.

ARTICOLUL 362

Înaltele Părți contractante convin că, în lipsă de stipulațiuni ulterioare contrare, Președintele oricărei Comisiuni instituită prin prezentul Tractat, va avea dreptul, în caz de paritate de voturi, să emită un al doilea vot.

ARTICOLUL 363

Afară de vreo dispoziție contrară a prezentului Tractat, în toate cazurile în cari zisul Tractat prevede rezolvarea unei chestiuni particulare pentru unele State printr-o convenție specială de încheiat între Statele interesate, este și rămâne stabilit între Înaltele Părți contractante că dificultățile ce s'ar ivi în această privință se vor rezolva de către Principalele Puteri aliate și asociate până când Ungaria va fi admisă ca membru al Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 364

Expresiunea din prezentul Tractat „fostul regat al Ungariei” cuprind: Bosnia și Herzegovina, afară numai dacă textul ar arăta contrariul. Această stipulațiune nu aduce atingere drepturilor și obligațiunilor Austriei cu privire la aceste două teritorii.

TRACTATUL DE FAȚĂ, redactat în limba franceză, engleză și italiană, va fi ratificat.

În caz de divergență, textul francez va face deplină credință, exceptându-se în partea I (Pactul Societății Națiunilor) și partea XIII (Munca), în

cari textele franceze și engleze vor avea aceeași valoare.

Depunerea ratificărilor se va face la Paris, în cel mai scurt timp posibil.

Puterile, al căror Guvern își are reședința în afară de Europa, vor avea facultatea de a se mărgini să facă cunoscut Guvernului Republicii franceze, prin reprezentantul lor diplomatic la Paris, că ratificarea lor a fost dată și, în acest caz, vor trebui să transmită, cât mai curând posibil, instrumentul ratificării.

Un prim proces-verbal de depunerea ratificărilor se va întocmi îndată ce Tractatul va fi ratificat de Ungaria, de o parte, și de trei din Principalele Puteri aliate și asociate, de alta parte.

Îndată după încheierea acestui prim proces-verbal, Tractatul va intra în vigoare între Înaltele Părți Contractante, cari în acest mod îl vor fi ratificat. Pentru calcularea tuturor termenelor prevăzute prin Tractatul de față, această dată va fi data punerii în vigoare.

În toate celelalte privințe, Tractatul va intra în vigoare pentru fiecare Putere, la data depunerii ratificării sale.

Guvernul francez va remite tuturor Puterilor semnatare o copie certificată ca fiind conformă, de pe procesele-verbale ale depunerii ratificărilor.

SPRE CREDINȚA CELOR CE PRECED, Plenipotențiarii sus numiți au semnat Tractatul de față.

Făcut la Trianon la patru Iunie una mie nouă sute douăzeci, într'un singur exemplar, care va rămâne depus în arhivele Guvernului Republicii franceze și de pe care se vor preda copii autentice fiecăreia din Puterile semnatare.

(L. S.) HUGH C. WALLACE.

(L. S.) DERBY.

(L. S.) GEORGE H. PERLEY.

(L. S.) ANDREW FISHER.

(L. S.) THOMAS MACKENZIE.

(L. S.) R. A. BLANKENBERG.

(L. S.) DERBY.

(L. S.) A. MILLERAND.

(L. S.) F. FRANÇOIS-MARSAL.

(L. S.) AUG. ISAAC.

(L. S.) JULES CAMBON.

(L. S.) PALEOLOGUE.

(L. S.) BONIN.

(L. S.) M. GRASSI.

(L. S.) K. MATSUI.

(L. S.) J. VAN DEN HEUVEL.

(L. S.) ROLIN-JAEQUEMYS.

(L. S.) VIKYIUN WELLINGTON KOO.

(L. S.) RAFAEL MARTINEZ ORTIZ.

(L. S.) A. ROMANOS.

(L. S.) CARLOS A. VILLANUEVA.

(L. S.) R. A. AMADOR.

(L. S.) E. SAPIEHA.

(L. S.) ÉRASME PILZ.

(L. S.) ALFONSO COSTA.

(L. S.) JOÃO CHAGAS.

(L. S.) DR. I. CANTACUZINO.

(L. S.) N. TITULESCU.

(L. S.) NIK. P. PACHITCH.

(L. S.) DR. ANTE TRUMBIC.

(L. S.) DR. IVAN ZOIGER.

(L. S.) CHAROON.

(L. S.) DR. EDWARD BENES.

(L. S.) ȘTEFAN OSUSKY.

(L. S.) A. BENÁRD.

(L. S.) DRASCHE LAZÁR.

PROTOCOL

Pentru a preciza condițiunile în cari vor trebui executate anumite clauze din Tratatul semnat cu data de astăzi, Înaltele Părți Contractante s'au înțeles ca :

1° Lista persoanelor pe cari Ungaria, potrivit articolului 157, alineatul 2, va trebui să le predea Puterilor aliate și asociate, va fi comunicată guvernului ungar în luna ce va urma după punerea în vigoare a Tratatului ;

2° Comisiunea reparațiunilor prevăzută la articolul 170 și la paragrafele 2, 3 și 4 din Anexa IV, precum și secțiunea specială care este prevăzută la art. 163, nu vor putea cere divulgarea secretelor de fabricațiune sau alte informațiuni confidențiale ;

3° Îndată după semnarea Tratatului și în cele patru luni următoare, Ungaria va putea supune Puterilor aliate și asociate spre a fi examinate documente și propuneri pentru a grăbi lucrările privitoare la reparațiuni, a scurtă astfel cercetările și a accelera hotărârile ;

4° Se va proceda la urmărirea persoanelor cari ar fi comis acte delictuoase, în legătură cu lichidarea bunurilor ungare, iar Puterile aliate și asociate vor primi informațiunile și probele pe

cari Guvernul ungar le va putea procura în această privință.

Făcut în franțuzește, în englezește și în italianește, textul francez făcând deplină credință în caz de divergență la Trianon, la patru luni una mie nouă sute douăzeci.

DECLARAȚIUNE

Pentru a reduce la minimum pierderile rezultate din scufundările vaselor și a încărcăturilor în cursul războiului și spre a ușura redobândirea vaselor și a încărcăturilor cari pot fi salvate, precum și reglementarea reclamațiunilor particulare cari se raportă la ele, Guvernul ungar se obligă să procure toate informațiile ce are, cari ar putea fi de folos Guvernelor puterilor aliate și asociate sau supușilor (*ressortissants*) lor, în ceea ce privește vasele scufundate sau păgubite de forțele navale ungare în timpul ostilităților.

Prezenta declarațiune făcută în franțuzește și italianește—textul francez făcând credință în caz de divergență — și semnată la Trianon, la patru luni una mie nouă sute douăzeci.

TRACTAT DE PACE

ÎN TRE

PUTERILE ALIATE ȘI ASOCIATE ȘI GERMANIA
ȘI PROTOCOLUL LUI

Semnate la Versailles la 28 Iunie 1919

BUCUREȘTI
IMPRIMERIA STATULUI
1920

TRACTAT DE PACE

SUMAR

U Anticantare

SUMAR

	Pagina
Preambul	1
PARTEA I	
PACTUL SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR	
Pactul Societății Națiunilor (art. 1—26)	5
Anexă	10
PARTEA II	
FRUNTARIILE GERMANIEI	
Fruntariile Germaniei (art. 27—30)	10
PARTEA III	
CLAUZELE POLITICE EUROPENE	
SECȚIUNEA I. — Belgia (art. 31—39)	12
SECȚIUNEA II. — Luxemburg (art. 40—44)	14
SECȚIUNEA III. — Malul stâng al Rinului (art. 45—44)	14
SECȚIUNEA IV. — Basinul Sarrei (art. 45—50)	14
Anexă	15
CAPITOLUL I. — Despre proprietățile miniere cedate și despre exploatarea lor (§ 1—15)	15
CAPITOLUL II. — Guvernarea teritoriului basinelui Sarrei (§ 16—33)	17
CAPITOLUL III. — Plebiscitul (§ 34—40)	20
SECȚIUNEA V. — Alsacia-Lorena (art. 51—79)	21
Anexă (§ 1—4)	25
SECȚIUNEA VI. — Austria (art. 80)	26
SECȚIUNEA VII. — Statul cehoslovac (art. 81—86)	26
SECȚIUNEA VIII. — Polonia (art. 87—93)	27
Anexă (§ 1—6)	28
SECȚIUNEA IX. — Prusia Orientală (art. 94—98)	31
SECȚIUNEA X. — Memel (art. 99)	33
SECȚIUNEA XI. — Orașul liber Dantzig (art. 100—108)	33
SECȚIUNEA XII. — Slesvig (art. 109—114)	34
SECȚIUNEA XIII. — Helișland (art. 115)	36
SECȚIUNEA XIV. — Rusia și Statele ruse (art. 116—117)	37
PARTEA IV	
DREPTURILE ȘI INTERESELE GERMANILOR ÎN AFARĂ DIN GERMANIA	
SECȚIUNEA I. — Coloniiile germane (art. 119—127)	37
SECȚIUNEA II. — China (art. 128—134)	38
SECȚIUNEA III. — Siam (art. 135—137)	39
SECȚIUNEA IV. — Liberia (art. 138—140)	39
SECȚIUNEA V. — Maroc (art. 141—146)	40
SECȚIUNEA VI. — Egipt (art. 147—154)	40
SECȚIUNEA VII. — Turcia și Bulgaria (art. 155)	41
SECȚIUNEA VIII. — Șantung (art. 156—158)	41

PARTEA V	
CLAUZE MILITARE, NAVALE ȘI AERIENE	
SECȚIUNEA I. — Clauze militare	42
CAPITOLUL I. — Efectivele și încadrarea armatei germane (art. 159—163)	42
CAPITOLUL II. — Armament, munițiuni și material (art. 164—172)	43
CAPITOLUL III. — Recrutarea și instrucția militară (art. 173—179)	44
CAPITOLUL IV. — Fortificațiuni (art. 180)	45
Tablou No. 1. — Situația și efectivele statelor-majoare de corpuri de armată și ale diviziilor de infanterie și cavalerie	45
Tablou No. 2. — Armament pentru înzestrarea unui număr de maximum 7 divizii de infanterie, 3 divizii de cavalerie și 2 state-majoare de corp de armată	46
Tablou No. 3. — Maximum de stocuri autorizat	46
SECȚIUNEA II. — Clauze navale (art. 181—197)	46
SECȚIUNEA III. — Clauze privitoare la aeronautica militară și navală (art. 198—202)	49
SECȚIUNEA IV. — Comisiuni interaliatate de control (art. 203—210)	50
SECȚIUNEA V. — Clauze generale (art. 211—213)	51
PARTEA VI	
PRIZONIERI DE RĂSBOT ȘI MORMINTE	
SECȚIUNEA I. — Prizonieri de răsbot (art. 214—224)	51
SECȚIUNEA II. — Morminte (art. 225—226)	53
PARTEA VII	
SANȚIUNI	
Sanțiuni (art. 227—230)	53
PARTEA VIII	
REPARAȚIUNI	
SECȚIUNEA I. — Dispozițiuni generale (art. 231—244)	54
Anexa I	56
Anexa II (§ 1—23)	56
Anexa III (§ 1—9)	60
Anexa IV (§ 1—7)	61
Anexa V (§ 1—10)	63
Anexa VI (§ 1—5)	64
Anexa VII	65
SECȚIUNEA II. — Dispozițiuni particulare (art. 245—247)	65
PARTEA IX	
CLAUZE FINANCIARE	
Clauze financiare (art. 248—263)	66

	Pagina		Pagina
PARTEA X		2° Dispozițiuni speciale la Elba, Oder și la Niemen (art. 340—345)	
CLAUZE ECONOMICE		3° Dispozițiuni speciale Dunărei (art. 346—353)	
SECȚIUNEA I. — Relațiuni comerciale.	69	CAPITOLUL IV. — Clauze privitoare la Rin și Mosela (art. 354—362)	99
CAPITOLUL I. — Reglementare, taxe și restricțiuni vamale (art. 264—270)	69	CAPITOLUL V. — Clauze dând Statului cehoslovac dreptul de a se folosi de porturile dela Nord (art. 363—364)	101
CAPITOLUL II. — Tratatul navigațiunii (art. 271—273)	71	SECȚIUNEA III. — Căi ferate	102
CAPITOLUL III. — Concurență nelegală (art. 274—275)	71	CAPITOLUL I. — Clauze relative la transporturile internaționale (art. 365—369)	102
CAPITOLUL IV. — Tratatul supușilor Puterilor aliate și asociate (art. 276—279)	71	CAPITOLUL II. — Material rulant (art. 370)	103
CAPITOLUL V. — Clauze generale (art. 280—281)	72	CAPITOLUL III. — Cesiune de linii de căi ferate (art. 371)	103
SECȚIUNEA II. — Tractate (art. 282—295)	72	CAPITOLUL IV. — Dispozițiuni cu privire la anumite linii de căi ferate (art. 372—374)	103
SECȚIUNEA III. — Datorii (art. 296)	75	CAPITOLUL V. — Dispozițiuni tranzitorii (art. 375)	104
Anexă (§ 1—25)	76	SECȚIUNEA IV. — Judecarea litigiilor și revizuirea clauzelor permanente (art. 376—378)	104
SECȚIUNEA IV. — Bunuri, drepturi și interese (art. 297—298)	79	SECȚIUNEA V. — Dispozițiuni particulare (art. 379)	104
Anexă (§ 1—15)	81	SECȚIUNEA VI. — Clauze relative la canalul Kiel (art. 380—386)	104
SECȚIUNEA V. — Contracte, prescripții, hotărâri (art. 299—303)	83	PARTEA XIII	
Anexa I. — Dispozițiuni generale (§ 1—3)	85	MUNCA	
II. — Dispozițiuni speciale unor anumite categorii de contracte. Operațiunile de bursă de valori și de comerț (§ 4—7)	85	SECȚIUNEA I. — Organizarea muncii	105
III. — Contracte de asigurare (§ 8—24)	86	CAPITOLUL I. — Organizare (art. 387—399)	105
SECȚIUNEA VI. — Tribunalul arbitral mixt (art. 304—305)	88	CAPITOLUL II. — Funcționarea (art. 400—420)	107
Anexă (§ 1—9)	89	CAPITOLUL III. — Prescripțiuni generale (art. 421—423)	110
SECȚIUNEA VII. — Proprietatea industrială (art. 306—311)	90	CAPITOLUL IV. — Măsuri tranzitorii (art. 424—426)	111
SECȚIUNEA VIII. — Asigurări sociale și asigurări de Stat în teritoriile cedate (art. 312)	92	Anexă (Prima sesiune a conferinței muncii, 1919)	111
PARTEA XI		SECȚIUNEA II. — Principii generale (art. 427)	111
NAVIGAȚIA AERIANĂ		PARTEA XIV	
Navigația aeriană (art. 313—320)	93	GARANȚII DE EXECUTARE	
PARTEA XII		SECȚIUNEA I. — Europa occidentală (art. 428—432)	112
PORTURI. CĂI PE APĂ ȘI CĂI FERATE		SECȚIUNEA II. — Europa orientală (art. 433)	113
SECȚIUNEA I. — Dispozițiuni generale (art. 321—326)	94	PARTEA XV	
SECȚIUNEA II. — Navigațiunea	95	CLAUZE DIVERSE	
CAPITOLUL I. — Libertatea de navigațiune (art. 327)	95	Clauze diverse (art. 434—440)	113
CAPITOLUL II. — Zone libere în porturi (art. 328—330)	95	Protocol	116
CAPITOLUL III. — Clauze relative la Elba, Oder, Niemen și la Dunăre	96		
1 ^o Dispozițiuni generale (art. 331—339)	96		

STATELE-UNITE ALE AMERICII,
IMPERIUL BRITANIC, FRANȚA, ITALIA
și JAPONIA,

Puteri arătate prin tractatul de față ca Principalele Puteri aliate și asociate,

BELGIA, BOLIVIA, BRASILIA, CHINA, CUBA,
EQUATOR, GRECIA, GUATEMALA, HAITI, HEDJAZ,
HONDURAS, LIBERIA, NICARAGUA, PANAMA, PERU,
POLONIA, PORTUGALIA, ROMÂNIA, STATUL SERBO-
CROATO-SLOVEN, SIAM, CEHO-SLOVACHIA și
URUGUAY,

Constituind, împreună cu Principalele Puteri
de mai sus, Puterile aliate și asociate,

de o parte;

și GERMANIA,

de altă parte;

Considerând că, în urma cererii Guvernului
Imperial german, un armistițiu a fost acordat
Germaniei la 11 Noemvrie 1918, de către Prin-
cipalele Puteri aliate și asociate, pentru ca un
Tratat de pace să poată fi încheiat cu ea.

Considerând că Puterile aliate și asociate sunt
de asemenea doritoare ca războiul, în care ele au
fost țarâte pe rând în mod direct sau indirect,
și care își are origina în declarațiunea de răz-
boi adresată la 28 Iulie 1914 de către Austro-
Ungaria Serbiei, în declarațiunile de război
adresate de Germania la 4 August 1914 Rusiei
și la 3 August 1914 Franței, și în invazia Bel-
giei, să facă loc unei păci temeinice, drepte și
durabile,

Spre acest sfârșit, ÎNALTELE PĂRȚI
CONTRACTANTE reprezentate precum ur-
mează :

PREȘEDINTELE STATELOR-UNITE
ALE AMERICII, prin :

Onorabilul Woodrow WILSON, Președinte
al Statelor-Unite, lucrând atât în numele
său personal cât și din propria sa autoritate ;

Onorabilul Robert LANSING, Secretar de
Stat ;

Onorabilul Henry WHITE, fost Ambasador
extraordinar și plenipotențiar al Statelor-
Unite la Roma și la Paris ;

Onorabilul Edward M. HOUSE ;

Generalul Tasker H. BLISS, reprezentantul
militar al Statelor-Unite în Consiliul supe-
rior de război ;

MAIESTATEA SA REGELE REGATULUI
UNIT AL MAREI BRITANII ȘI IR-
LANDEI ȘI AL TERITORIILOR BRI-
TANICE DE PESTE MĂRI, ÎMPĂRAT
AL INDIILOR, prin :

Prea Onorabilul David LLOYD GEORGE,
M. P., Prim-Lord al Tezaurului și Prim-
Ministru ;

Prea Onorabilul Andrew BONAR LAW,
M. P., Lord al Sigiliului privat ;

Prea Onorabilul Viconte MILNER, G. C. B.,
G. C. M. G., Secretar de Stat pentru Co-
lonii ;

Prea Onorabilul Arthur James BALFOUR,
O. M., M. P., Secretar de Stat pentru Afa-
cările Străine ;

Prea Onorabilul George Nicoll BARNES, M.
P., Ministru fără portofoliu ;

Și : pentru DOMINIUN AL CANADEI,
prin :

Onorabilul Charles Joseph DOHERTY, Mi-
nistru al Justiției ;

Onorabilul Arthur LEWIS SIFFON, Ministru al Vănilor ;

Pentru COMMONWEALTH AL AUSTRALIEI, prin :

Prea Onorabilul William Morris HUGHES, Attorney General și Prim-Ministru ;

Prea Onorabilul Sir Joseph COOK, G. C. M. G., Ministru al Marinei ;

Pentru UNIUNEA SUD-AFRICANĂ, prin :

Prea Onorabilul General Louis BOTHA, Ministru al Afacerilor Indigene și Prim-Ministru ;

Prea Onorabilul Locotenent General Jan Christiaan SMUTS, K. C., Ministru al apărării ;

Pentru DOMINION AL NOUEI ZELANDE, prin :

Prea Onorabilul William Ferguson MASSEY, Ministru al Muncii și Prim-Ministru ;

Pentru INDIA, prin :

Prea Onorabilul Edwin Samuel MONTAGU, M. P., Secretar de Stat pentru India ;

Maiorul-General Alteța Sa Maharaja Sir Ganga Singh Bahadur, Maharaja de BIKANER, G. C. S. I., G. C. I. E., G. C. V. O., K. C. B., A. D. C. ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI FRANCEZE, prin :

D. Georges CLEMENCEAU, Președinte al Consiliului, Ministru de Război ;

D. Stephen PICHON, Ministru al Afacerilor Străine ;

D. Louis Lucien KLOTZ, Ministru al Finanțelor ;

D. André TARDIEU, Comisar General al afacerilor de război Franco-Americane ;

D. Jules CAMBON, Ambasador al Franței ;

MAIESTATEA SA REGELE ITALIEI, prin :

Baronul S. SONNINO, Deputat ;

Marchizul G. IMPERIALI, Senator, Ambasador al M. S. Regelui Italiei la Londra ;

D. S. CRESPI, Deputat ;

MAIESTATEA SA IMPĂRATUL JAPONIEI, prin :

Marchizul SAIONZI, fost Președinte al Consiliului de Miniștri ;

Baronul MAKINO, fost Ministru al Afacerilor Străine, Membru al Consiliului diplomatic ;

Viconte CHINDA, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al M. S. Impăratului Japoniei la Londra ;

D. K. MATSUI, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al M. S. Impăratului Japoniei la Paris ;

D. H. IJUIN, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al M. S. Impăratului Japoniei la Roma ;

MAIESTATEA SA REGELE BELGIILOR, prin :

D. Paul HYMANS, Ministru al Afacerilor Străine, Ministru de Stat ;

D. Jules van den HEUVEL, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar, Ministru de Stat ;

D. Emile VANDERVELDE, Ministru al Justiției, Ministru de Stat ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI BOLIVIA, prin :

D. Ismael MONTES, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Boliviei la Paris ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI BRASILIA, prin :

D. Joao Pandia CALOGERAS, Deputat, fost Ministru de Finanțe ;

D. Raul FERNANDES, Deputat ;

D. Rodrigo Octavio de L. MENEZES, Profesor de Drept internațional la Rio-de-Janeiro ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CHINEZE, prin :

D. LOU Tseng-Tsiang, Ministru al Afacerilor Străine ;

D. Chengting Thomas WANG, fost Ministru al Agriculturii și Comerțului ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CUBANE,
prin :

D. Antonio Sanchez de BUSTAMANTE,
Decanul facultății de drept la Universitatea
din Havana, Președintele Societății Cubane
de drept internațional ;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI EQUATO-
RULUI,** prin :

D. Enrique DORN Y DE ALSÚA, Trimis
extraordinar și Ministru plenipotențiar al
Equatorului la Paris ;

MAIESTATEA SA REGELE ELENILOR,
prin :

D. Eleftherios K. VENISELOS, Președinte
al Consiliului de Miniștri ;

D. Nicolas POLITIS, Ministru al Afacerilor
Străine ;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI GUATE-
MALA,** prin :

D. Ioachin MÉNDEZ, fost Ministru de Stat
la Lucrările Publice și la Instrucțiunea Pu-
blică, Trimis extraordinar și Ministru ple-
nipotențiar al Guatemalei la Washington,
Trimis extraordinar și Ministru plenipo-
tențiar în misiune specială la Paris ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI HAITI,
prin :

D. Tertullien GUILBAUD, Trimis extraor-
dinar și Ministru plenipotențiar al Repu-
blichei Haiti la Paris ;

**MAIESTATEA SA REGELE HEDJAZU-
LUI,** prin :

D. Rustem HAIDAR ;

D. Abdul Hadi AOUNI ;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI HONDU-
RAS,** prin :

Doctorul Policarpo BONILLA, în misiune
specială la Washington, fost Președinte al
Republicii Honduras, Trimis extraordinar
și Ministru plenipotențiar ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI LIBERIA,
prin :

Onorabilul Charles Dunbar Burgess KING,
Secretar de Stat ;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI NICARA-
GUA,** prin :

D. Salvador CHAMORRO, Președinte al
Camerei Deputaților ;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI PA-
NAMA,** prin :

D. Antonio BURGOS, Trimis extraordinar
și Ministru plenipotențiar al Republicii
Panama la Madrid ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI PERU,
prin :

D. Carlos G. CANDAMO, Trimis extraor-
dinar și Ministru plenipotențiar al Repu-
blichei Peru la Paris ;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI POLO-
NEZE,** prin :

D. Ignace I. PADEREWSKI, Președinte al
Consiliului de Miniștri, Ministru al Aface-
rilor Străine ;

D. Roman DMOWSKI, Președinte al Comi-
tetului național polonez ;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI PORTU-
GHEZE,** prin :

Doctorul Affonso Augusto DA COSTA, fost
Președinte al Consiliului de Miniștri ;

Doctorul Augusto Luiz Vieira SOARES, fost
Ministru al Afacerilor Străine ;

MAIESTATEA SA REGELE ROMÂNIEI,
prin :

D. Ion I. C. BRĂTIANU, Președinte al Con-
siliului de Miniștri, Ministru al Afacerilor
Străine ;

Generalul Constantin COANDĂ, General de
corp de armată, Adjutant Regal, fost Pre-
ședinte al Consiliului de Miniștri ;

MAIESTATEA SA REGELE SERBILOR, CROATILOR ȘI SLOVENILOR, prin :

D. Nicolas P. PACHITCH, fost Președinte al Consiliului de Miniștri ;

D. Ante TRUMBIC, Ministru al Afacerilor Străine ;

D. Mileuko VESNITCH, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al M. S. Regelui Serbilor, Croaților și Slovenilor la Paris ;

MAIESTATEA SA REGELE SIAMULUI, prin :

Alteța Sa Principele CHAROON, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al M. S. Regelui Siamului la Paris ;

Alteța Sa Serenisimă Principele TRAI DOS PRABANDHU, Subsecretar de Stat la Afacerile Străine ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CECO-SLOVACE, prin :

D. Karel KRAMAR, Președinte al Consiliului de Miniștri ;

D. Eduard BENES, Ministru al Afacerilor Străine ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI URUGUAY, prin :

D. Juan Antonio BUERO, Ministru al Afacerilor Străine, fost Ministru al Industriei ;

GERMANIA, prin :

D. Hermann MÜLLER, Ministru al Imperiului pentru Afacerile Străine ;

Doctorul BELL, Ministru al Imperiului ;
Lucrând în numele Imperiului German și în numele tuturor Statelor cari îl compun și al fiecăruia din ele în parte.

CARI, după ce au schimbat deplinele lor puteri, recunoscute în bună și cuvenită formă, S'AU ÎNTELES ASUPRA DISPOZIȚIUNILOR URMĂTOARE :

Dela data punerii în vigoare a Tratatului de față, starea de război va lua sfârșit. Din acest moment, și sub rezerva dispozițiilor Tratatului de față, relațiile oficiale ale Puterilor aliate și asociate cu Germania și cu unul sau altul din Statele Germane vor fi reluate.

PARTEA I

PACTUL SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR

INALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE,

Considerând că, pentru a desvoltă cooperarea între națiuni și pentru a le garanta pacea și siguranța, importă

să se primească anumite obligațiuni de a nu recurge la război,

să se întrețină, la lumina zilei, relațiuni internaționale, bazate pe justiție și onoare,

să se observe, riguros, prescripțiunile dreptului internațional, recunoscute de aci înainte ca regula de conducere efectivă a guvernelor,

să se facă să domnească dreptatea și să se respecte cu sfințenie toate obligațiile Tratatelor, în raporturile mutuale dintre popoarele organizate,

Adoptă prezentul Pact, care institue Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 1

Sunt Membrii originari ai Societății Națiunilor, acei dintre semnătari al căror nume figurează în Anexa prezentului Pact, precum și Statele, de asemenea numite în Anexă, cari vor fi aderat la prezentul Pact, fără nici o rezervă, prin o declarațiune, depusă la Secretariat în cursul celor două luni dela intrarea în vigoare a Pactului și despre care se va face notificare celorlalți Membri ai Societății.

Orice Stat, Dominion sau Colonie, care se guvernează liber și care nu este menționat în Anexă, poate deveni Membru al Societății, dacă admiterea sa este pronunțată de cele două treimi ale Adunării, cu condiție să dea garanții efective de intenție să sincera de a observa angajamentele sale internaționale și de a accepta regulamentul stabilit de Societate, în ceea ce privește forțele și armamentele sale militare, navale și aeriene.

Orice Membru al Societății poate, după o prealabilă înștiințare făcută cu doi ani mai

înainte, să se retragă din Societate, cu condiția de a fi îndeplinit, în acel moment, toate obligațiunile sale internaționale, inclusiv cele prevăzute în prezentul Pact.

ARTICOLUL 2

Acțiunea Societății, astfel cum este definită în prezentul Pact, se exercită de o Adunare și de un Consiliu asistați de un Secretariat permanent.

ARTICOLUL 3

Adunarea se compune din reprezentanți ai membrilor Societății.

Ea se întrunește la epoci fixate și la orice alt moment, dacă împrejurările o cer, la sediul Societății sau în vreun alt loc care va putea fi desemnat.

Adunarea are căderea de a se pronunța asupra oricărei chestiuni care intră în sfera de activitate a Societății sau care atinge pacea lumii.

Fiecare Membru al Societății nu poate avea mai mult de trei reprezentanți în Adunare și nu dispune decât de un vot.

ARTICOLUL 4

Consiliul se compune din reprezentanți ai principalelor Puteri aliate și asociate, precum și din reprezentanți ai altor patru Membri ai Societății. Acești patru Membri ai Societății sunt desemnați, în mod liber, de Adunare și la datele ce va crede de cuviință. Până la prima desemnare, de către Adunare, reprezentanții Belgiei, Braziliei, Spaniei și Greciei sunt Membri în Consiliu.

Cu aprobarea majorității Adunării, Consiliul poate desemna alți Membri ai Societății a căror reprezentare în Consiliu va fi de aci înainte permanentă.

El poate, cu aceeași aprobare, să sporească numărul Membrilor Societății cari vor fi aleși de Adunare pentru a fi reprezentați în Consiliu.

Consiliul se întrunește când o cer împrejurările și cel puțin odată pe an, la sediul Societății, sau în orice alt loc care va putea fi desemnat.

Orice chestiune intrând în sfera de activitate a Societății sau privitoare la pacea lumii e de căderea Consiliului.

Orice Membru al Societății care nu este reprezentat în Consiliu este invitat să trimeată un reprezentant, spre a lua parte în Consiliu, atunci când o chestiune care îl interesează în particular e adusă înaintea Consiliului.

Fiecare Membru al Societății reprezentat la Consiliu nu dispune decât de un vot și nu are decât un singur reprezentant.

ARTICOLUL 5

Afară de vreo dispozițiune hotărît contrară acestui Pact sau clauzelor prezentului Tractat, hotărârile Adunării sau ale Consiliului sunt date de unanimitatea membrilor societății reprezentați la Adunare. Toate chestiunile de procedură cari se ivesc la întrunirile Adunării sau ale Consiliului, inclusiv desemnarea Comisiunilor însărcinate să ancheteze asupra unor puncte particulare, se desleagă de Adunare sau de Consiliu și se decid de majoritatea Membrilor Societății reprezentați la întrunire.

Prima întrunire a Adunării și prima întrunire a Consiliului vor avea loc în urma convocării Președintelui Statelor-Unite ale Americii.

ARTICOLUL 6

Secretariatul permanent este stabilit la sediul Societății. El se compune dintr'un secretar general, din secretarii și din personalul necesar.

Cel dintâiu secretar general e desemnat prin Anexă. În urmă, secretarul general va fi numit de Consiliu, cu aprobarea majorității Adunării.

Secretarii și personalul Secretariatului sunt numiți de secretarul general, cu aprobarea Consiliului.

Secretarul general al Societății este de drept secretar general al Adunării și al Consiliului.

Cheltuielile Secretariatului sunt în sarcina Membrilor Societății în proporția stabilită pentru Birourul internațional al Uniunii poștale universale.

ARTICOLUL 7

Sediul Societății este stabilit la Geneva.

Consiliul poate, la orice moment, să hotărască stabilirea sediului în orice alt loc.

Toate funcțiunile Societății sau ale serviciilor cari depind de ea, inclusiv Secretariatul, sunt egal accesibile bărbaților și femeilor.

Reprezentanții Membrilor Societății și agenții acestora se bucură în exercițiul funcțiunilor lor de privilegiile și imunitățile diplomatice.

Clădirile și terenurile ocupate de Societate, de serviciile sau de întrunirile ei, sunt inviolabile.

ARTICOLUL 8

Membrii Societății recunosc că menținerea păcii cere reducerea armamentelor naționale la minimumul compatibil cu siguranța națională și cu executarea obligațiunilor internaționale impuse printr'o acțiune comună.

Consiliul, ținând seamă de situațiunea geografică și de condițiunile speciale ale fiecărui Stat, pregătește planurile acestei reduceri, în vederea examinării și deciziei diverselor guverne.

Aceste planuri trebuie să facă obiectul unei noi examinări și, dacă e nevoie, al unei revizui, cel puțin la fiecare zece ani.

După adoptarea lor de diversele guverne, limita armamentelor astfel fixată nu poate fi depășită fără consimțământul Consiliului.

Având în vedere că fabricarea privată a munițiilor și a materialului de război ridică grave obiecțiuni, Membrii Societății însărcinează Consiliul să chibzuească asupra măsurilor ce sunt de luat pentru a evita efectele ei supărătoare, ținând seamă de nevoile Membrilor Societății cari nu-și pot fabrica munițiile și materialul de război necesare siguranței lor.

Membrii Societății își iau îndatorirea să-și comunice, în modul cel mai franc și complet, toate informațiunile privitoare la scara armamentelor lor, la programele lor militare, navale și aeriene și la starea acelora dintre industriile lor cari sunt susceptibile de a fi utilizate pentru război.

ARTICOLUL 9

O Comisiune permanentă va fi formată pentru a da Consiliului avizul său asupra executării dispozițiunilor articolelor 1 și 8 și, în mod general, asupra chestiunilor militare, navale și aeriene.

ARTICOLUL 10

Membrii Societății își iau îndatorirea să respecte și să menție, în contra oricărei agresiuni externe, integritatea teritorială și independența politică existentă a tuturor Membrilor Societății. În caz de agresiune, de amenințare sau de pericol de agresiune, Consiliul avizează asupra mijloacelor de a asigura executarea acestei obligațiuni.

ARTICOLUL 11

Se declară în mod hotărît că orice război sau amenințare de război, fie că ar atinge direct sau nu pe unul din Membrii Societății, intere-

seaza Societatea întreaga, și că aceasta trebuie să ia măsurile proprii pentru a salva în mod eficace pacea Națiunilor. În asemenea caz, Secretarul general convoacă imediat Consiliul, după cererea oricărui Membru al Societății.

În afară de aceasta, se mai declară că orice Membru al Societății are dreptul să atragă, în mod amical, atențiunea Adunării sau a Consiliului asupra oricărei împrejurări de natură să atingă relațiunile internaționale și cari amenință în urmă să turbure pacea, sau buna înțelegere între națiuni, de care depinde pacea.

ARTICOLUL 12

Toți Membrii Societății convin că, dacă se ivește între ei un diferend susceptibil să aducă o ruptură, îl vor supune, fie procedurii arbitrajului, fie examinării Consiliului. Ei mai convin că, în nici un caz, nu trebuie să recurgă la război, înainte de expirarea unui termen de 3 luni după darea sentinței arbitrilor, sau după raportul Consiliului.

În toate cazurile prevăzute de acest articol, sentința arbitrilor trebuie să fie dată într'un timp util, iar raportul Consiliului trebuie să fie întocmit în cursul celor 6 luni, cu începere din ziua când diferendul a fost adus la cunoștința lui.

ARTICOLUL 13

Membrii Societății convin că dacă s'ar ivi între ei un diferend susceptibil, după părerea lor, de o soluțiune arbitrală și dacă acestui diferend nu i se poate pune capăt în mod satisfăcător, pe cale diplomatică, chestiunea va fi supusă în întregime arbitrajului.

Printre diferendele cari sunt în general susceptibile de o soluțiune arbitrală, se declară: toate diferendele privitoare la interpretarea unui tractat, la orice chestiune de drept internațional, la orice fapt care, dacă s'ar realiza, ar constitui ruptura unui angajament internațional, precum și diferendele relative la întinderea sau la natura reparațiunii datorită pentru o asemenea ruptură.

Curtea de arbitraj, căreia îi este supusă chestiunea, este Curtea indicată de Părți, sau prevăzută în convențiunile lor anterioare.

Membrii Societății se îndatorează să execute, de bună credință, sentințele date și să nu recurgă la război în contra oricărui Membru al Societății, care se va conforma lor. În lipsă de executare a sentinței, Consiliul propune măsurile cari trebuie să-i asigure efectul.

ARTICOLUL 14

Consiliul este însărcinat să prepare un proiect de Curte permanentă de justiție internațională

și să-l supună Membrilor Societății. Această Curte va fi competentă de a judeca toate diferendele cu caracter internațional, ce Părțile i le vor supune. Ea va da, de asemenea, avize consultative asupra oricărui diferend sau oricărui punct ce va fi adus înaintea ei de către Consiliu sau de Adunare.

ARTICOLUL 15

Dacă se ivește, între Membrii Societății, un diferend susceptibil de a atrage după sine o ruptură, și dacă acest diferend nu este supus arbitrajului, prevăzut prin articolul 13, Membrii Societății convin să-l aducă în fața Consiliului. În acest scop, este de ajuns ca unul dintre ei să aducă acest diferend la cunoștința Secretarului General, care ia orice dispozițiuni, în vederea unei anchete și a unei examinări complete.

În cel mai scurt termen, Părțile trebuie să-i comunice expunerea faptului împreună cu toate circumstanțele referitoare și cu piesele justificative. Consiliul poate să ordone publicarea lor imediată.

Consiliul se silește să asigure soluționarea diferendului. Dacă reușește, publică, în măsura pe care o crede folositoare, o expunere relatând faptele, explicațiunile ce ele comportă și soluțiunea dată.

Dacă nu s'a putut pune capăt diferendului, Consiliul redactează și publică un raport, votat, fie în unanimitate, fie cu majoritate de voturi, pentru a arăta circumstanțele diferendului și soluțiunile ce recomandă ca fiind cele mai echitabile și cele mai apropiate în speță.

Orice Membru al Societății reprezentat în Consiliu poate, de asemenea, să publice o expunere a faptelor diferendului, precum și propriile sale concluziuni.

Dacă raportul Consiliului este acceptat în unanimitate, votul Reprezentanților Părților nefiind socotit în calculul acestei unanimități, Membrii Societății își iau îndatorirea să nu recurgă la război în contra nici unei Părți, care se conformă concluziunilor raportului.

În cazul când Consiliul nu reușește a face ca raportul său să fie primit de către toți Membrii săi, alții decât Reprezentanții Părților în litigiu, Membrii Societății își rezervă dreptul de a lucra cum vor crede de cuviință pentru menținerea dreptului și a justiției.

Dacă una din Părți pretinde, și dacă Consiliul recunoaște, că diferendul atinge o chestiune pe care dreptul internațional o lasă la competența exclusivă a acestei Părți, Consiliul va constata aceasta printr'un raport, fără a recomanda însă vreo soluțiune.

Exemple: chestiuni minoritare de conflictul dintre Italia și Germania relative la guvernarea lui Triest, Mussolini și pe care aceasta e o chestiune internă intrucat Germania nu a renunțat încă la revendicările sale relative la minorități. Nu oulăz lucrul...

În orice afacere supusă Adunării, dispozițiunile prezentului articol și ale articolului 12, privitoare la acțiunea și la puterile Consiliului, se aplică, de asemenea, la acțiunea și la puterile Adunării. Se înțelege că un raport făcut de Adunare, cu aprobarea Reprezentanților Membriilor Societății reprezentați în Consiliu și a unei majorități a celorlalți Membri ai Societății, cu excluderea, pentru fiecare caz în parte, a Reprezentanților Părților, are același efect ca un raport al Consiliului, adoptat în unanimitate de Membrii săi, afara de reprezentanții Părților.

Dacă un membru al Societății recurge la război, contrar angajamentelor luate prin articolele 12, 13 sau 15, este *ipso facto* considerat că a comis un act de război în contra tuturor celorlalți Membri ai Societății. Aceștia se îndatorăză să rupă imediat cu el orice relațiuni comerciale sau financiare, să interzică orice raporturi între naționali lor și aceia ai Statului care a călcat Pactul, și să facă să înceteze orice comunicațiuni financiare, comerciale sau personale, între naționali acestui Stat și aceia ai oricărui alt Stat, Membru sau nu al Societății.

— În acest caz, Consiliul are datoria de a recomanda, diferitelor guverne interesate, efectivele militare, navale sau aeriene cu cari Membrii Societății vor contribui, fiecare în parte, la forțele armate destinate pentru respectarea angajamentelor Societății.

Membrii Societații mai convin, în afară de acestea, de a-și da sprijin reciproc pentru aplicarea măsurilor economice și financiare ce urmează a se lua în virtutea prezentului articol, pentru a reduce, la minimum, pierderile și neajunsurile ce ar putea rezulta. Își dau de asemenea sprijin reciproc pentru a rezista împotriva oricărei măsuri speciale, îndreptată în contra unuia dintre ei, de către Statul care a calcat Pactul.

El iau dispozițiunile necesare pentru a înlesni trecerea, prin teritoriul lor, a forțelor oricărui membru al Societății, care ia parte la o acțiune comună pentru a obține respectarea angajamentelor luate de Societate.

Poate sa fie exclus din Societate orice Membru

care s'a făcut vinovat de violarea vremuiii din angajamentele ce rezultă din Pact. Excluderea este pronunţată prin votul tuturor celorlalţi Membrii ai Societăţii reprezentaţi în Consiliu.

În caz de diferend între două State, dintre cari numai unul singur este Membru al Societății, sau între două State cari nu fac parte din Societate, Statul sau Statele cari nu sunt Membri ai Societății sunt invitate să se supună obligațiilor impuse Membrilor ei, pentru soluționarea diferendului, în condițiunile sorotite drept de Consiliu. Dacă această invitație este primită, dispozițiunile articolelor 12—16 se aplica sub rezerva modificărilor considerate ca necesare de Consiliu.

Din momentul trimerii acestei invitații, Consiliul deschide o anchetă asupra împrejurărilor diferendului și propune măsura care i se pare cea mai nemerită și cea mai eficientă în această împrejurare.

Dacă Statul invitat, refuză să primească obligațiunile de Membru al Societații, în scopul soluționării diferendului și recurge la război în contra vreunui Membru al Societații, îi sunt aplicabile dispozițiunile articolului 46.

Dacă cele două Părți, invitate, refuza să primească obligațiunile de Membrii ai Societății, în scopul soluționării diferendului, Consiliul poate să ia toate măsurile și să facă orice propuneri de natură a preveni ostilitățile și a pune capăt conflictului.

Orice tratat sau angajament internațional încheiat, în viitor, de un Membru al Societații, va trebui să fie imediat înregistrat de Secretariat și publicat de el, cât mai curând posibil. Niciunul din aceste tratate sau angajamente internaționale nu va fi obligatoriu înainte de a fi fost înregistrat.

Adunarea poate, din când în când, să invite pe Membrii Societății ca să procedeze la o nouă examinare a tratatelor devenite inaplicabile, precum și a situațiilor internaționale, a căror menținere ar putea să pună în pericol pacea lumii.

Membrii Societații recunosc, fiecare în ce îl privește, că prezentul Pact abrogă orice obligațiuni sau înțelegeri „**inter se**”, incompatibile cu

persoană are dreptul de a anunța ^{pe cineva} periculo
determinato aplicarea sancțiunilor periculo
unui pe care se aplică la minim al stat menționat

dispozițiunile sale și se leagă în mod solemn să nu mai contracteze în viitor altele de acest fel.

Dacă înainte de intrarea sa în Societate, un Membru a luat asupra-și obligațiuni incompatibile cu dispozițiunile Pactului, dănsul trebuie să ia măsuri imediate, pentru a se desface de aceste obligațiuni.

ARTICOLUL 21

Angajamentele internaționale, precum sunt tractatele de arbitraj și înțelegerile regionale, ca doctrina lui Monroe, făcute în vederea menținerii păcii, nu sunt considerate ca incompatibile cu nici una din dispozițiunile prezentului Pact.

ARTICOLUL 22

Principiile următoare se aplică coloniilor și teritoriilor cari, în urma războiului, au încetat de a fi sub suveranitatea Statelor cari le guvernau mai înainte și cari sunt locuite de popoare încă incapabile de a se conduce ele înșiși date fiind condițiunile deosebit de grele ale lumii moderne. Buna stare și dezvoltarea acestor popoare formând o misiune sacră de civilizațiune, este necesar să se încorporeze în prezentul Pact garanții pentru îndeplinirea acestei misiuni.

Cea mai bună metoadă pentru realizarea, în mod practic, a acestui principiu este de a încredința tutela acestor popoare națiunilor mai înaintate cari, prin resursele, experiența sau pozițiunea lor geografică, sunt cele mai în măsură să-și ia această răspundere și cari consimt să o primească: ele ar exercita această tutelă în calitate de Mandatari și în numele Societății.

Caracterul mandatului trebuie să difere după gradul de dezvoltare al poporului, după situația geografică a teritoriului, după condițiunile sale economice și după orice alte circumstanțe asemănătoare.

Anumite comunități, cari aparțineau altă dată Imperiului Otoman, au ajuns la un așa grad de dezvoltare, încât existența lor, ca națiuni independente, poate să fie recunoscută provizoriu, cu condițiune ca consiliile și ajutorul unui Mandatar să călăuzească administrația lor până în momentul în care vor fi capabile să se conducă singure. Dorițele acestor Comunități trebuie să fie luate mai întâiu în considerațiune la alegerea Mandatarului.

Gradul de dezvoltare în care se găsesc alte popoare, în special cele din Africa centrală, cere ca în acele ținuturi Mandatarul să-și asume administrația teritoriului, în condițiuni cari, împreună cu prohibirea de abuzuri, — precum este comerțul cu sclavi, traficul de arme și de alcool, — să garanteze libertatea conștiinței și a religiei, fără alte limitări, decât acelea pe cari le poate

impune menținerea ordinii publice și a bunelor moravuri, și să interzică de a ridica fortificațiuni sau de a stabili baze militare sau navale și de a da indigenilor o instrucțiune militară altă decât aceea care e necesară pentru poliția sau apărarea teritoriului, și cari să asigure deopotrivă celorlalți Membrii ai Societății condițiuni de egalitate pentru schimburi și comerț.

În sfârșit, sunt teritorii, ca Sud-Vestul african și anumite insule din Pacificul austral, cari din cauza slabei densități a populației lor, a suprafeței lor restrânse, a depărtării lor de centrele de civilizație, a învecinării lor geografice cu teritoriul Mandatarului, sau a altor circumstanțe, n'ar putea să fie mai bine administrate decât sub legile Mandatarului, ca și cum ar face parte integrantă din teritoriul lui, sub rezerva garanțiilor prevăzute mai sus, în interesul populațiunii indigene.

În toate cazurile Mandatarul trebuie să trimetă Consiliului un raport anual asupra teritoriilor cu a căror administrare este însărcinat.

Dacă gradul de autoritate, de control sau de administrare, ce urmează a exercita Mandatarul, n'a făcut obiectul unei convențiuni anterioare între Membrii Societății, Consiliul va hotări, în mod expres, asupra acestor puncte.

O comisiune permanentă va fi însărcinată să primească și să examineze rapoartele anuale ale Mandatarilor și să dea Consiliului părerea sa asupra tuturilor chestiunilor privitoare la executarea mandatelor.

ARTICOLUL 23

Sub rezerva și conform dispozițiunilor convențiunilor internaționale, actualmente în ființă sau cari se vor încheia ulterior, Membrii Societății:

a) își vor da silința de a asigura și a menține condițiuni de muncă echitabile și umane pentru bărbați, femei și copii pe teritoriile lor proprii, precum și în toate țările asupra cărora se întind relațiunile lor comerciale și industriale și, în acest scop, de a înființa și a întreține organizațiuni internaționale necesare;

b) iau îndatorirea de a asigura un tratament echitabil pentru populațiunile indigene, în teritoriile supuse administrațiunii lor;

c) însărcinează Societatea cu controlul general al acordurilor relative la comerțul de femei și copii, al traficului de opium și alte toxice vătămătoare;

d) însărcinează Societatea cu controlul general al comerțului de arme și de munițiuni cu țările unde controlul acestui comerț este indispensabil interesului comun;

e) vor lua dispozițiunile necesare pentru a asigura garanțarea și menținerea libertății comunicațiilor și tranzitului, precum și un echitabil tratament pentru comerțul tuturilor membrilor Societății, rămânând bine înțeles că nevoile speciale ale regiunilor devastate în timpul războiului din 1914—1918 vor trebui să fie luate în considerare ;

f) își vor da silința de a lua măsuri, de ordin internațional, pentru a preveni și combate boalele.

ARTICOLUL 24

Toate biourourile internaționale anterior înființate prin tractate colective vor fi, sub rezerva consimțământului Părților, puse sub autoritatea Societății. Oricari alte biourouri internaționale și orice comisiuni pentru reglementarea afacerilor de interes internațional, cari vor fi create ulterior, vor fi puse sub autoritatea Societății.

Pentru orice chestiuni de interes internațional, stabilite prin convențiuni generale, dar ne-supuse controlului unor comisiuni sau biourouri internaționale, Secretariatul Societății va trebui, dacă Părțile o cer și dacă Consiliul consimte, să adune și să distribue toate informațiunile folositoare și să dea tot ajutorul necesar sau dorit.

Consiliul poate decide ca printre cheltuelile Secretariatului să intre și acelea ale oricărui biu-rou sau comisiune puse sub autoritatea Societății.

ARTICOLUL 25

Membrii Societății își iau îndatorirea de a încuraja și favoriza înființarea și cooperarea organizațiilor voluntare naționale ale Crucei Roșii, autorizate în regulă, cari au de obiect îndreptarea sănătății, apărarea preventivă în contra boalei și alinarea suferinței în lume.

ARTICOLUL 26

Modificările Pactului de față vor intra în vigoare din momentul ratificării lor de către Membrii Societății, ai cărei Reprezentanți compun Consiliul, și de către majoritatea acelorora ai căror Reprezentanți formează Adunarea.

Oricare Membru al Societății este liber a nu primi amendamentele aduse Pactului, în care caz el încetează de a mai face parte din Societate.

A nexă

I. Membrii originari ai Societății Națiunilor semnatare ale Tratatului de Pace

Statele-Unite ale Ame-	Haïti.
riciei.	Hedjaz.
Belgia.	Honduras.
Bolivia.	Italia.
Brazilia.	Japonia.
Imperiul Britanic.	Liberia.
Canada.	Nicaragua.
Australia.	Panama.
Africa de Sud.	Peru.
Noua-Zelandă.	Polonia.
India.	Portugalia.
China.	România.
Cuba.	Statul Serb-Croat-Slo-
Equator.	ven.
Franța.	Siam.
Grecia.	Ceho-Slovacia.
Guatemala.	Uruguay.

State invitate a aderă la Pact

Argentina.	Tările-de-Jos.
Chili.	Persia
Columbia.	Salvador.
Danemarca.	Suedia.
Spania.	Elveția.
Norvegia.	Venezuela.
Paraguay.	

II. Primul Secretar General al Societății Națiunilor

Onorabilul Sir James Eric Drummond, K. C. M., G. C. B.

PARTEA II

FRUNTARIILE GERMANIEI

ARTICOLUL 27

Fruntariile Germaniei vor fi determinate după cum urmează :

1° Cu Belgia :

Dela punctul comun celor trei fruntarii, belgiană, neerlandeză și germană, și în spre Sud :

Hotarul Nord-Est al vechiului teritoriu Morresnet neutru, apoi hotarul Est al cercului Eupen, apoi fruntaria între Belgia și cercul Montjoie, apoi hotarul Nord-Est și Est al cercului Malmédy până la punctul său de întâlnire cu fruntaria Luxemburgului.

2° Cu Luxemburgul :

Fruntaria din 3 August 1914 până la joncțiunea sa cu fruntaria Franței din 18 Iulie 1870.

3° Cu Franța:

Fruntaria din 18 Iulie 1870 dela Luxemburg până la Elveția, sub rezerva dispozițiilor articolului 48 al Secțiunii IV (Basinul Sarrei) din Partea III.

4° Cu Elveția:

Fruntaria actuală.

5° Cu Austria:

Fruntaria din 3 August 1914 dela Elveția până la Ceho-Slovacia mai jos arătată.

6° Cu Ceho-Slovacia:

Fruntaria din 3 August 1914, dintre Germania și Austria, dela punctul său de întâlnire cu vechiul hotar administrativ care despărțea Boemia și provincia Austria de Sus, până la vârful Nord al ieșindului din vechea provincie Silesia austriacă, situat la aproximativ 8 kilometri la Est de Neustadt.

7° Cu Polonia:

Dela punctul mai sus arătat și până la un punct ce urmează a se fixa pe teren la aproape doi kilometri la Est de Lorzendorf:

fruntaria astfel cum va fi arătată în conformitate cu articolul 88 din Tractatul de față;

de aci, în spre Nord și până la punctul unde hotarul administrativ al Posnaniei taie râul Bartsch:

o linie ce urmează a se determina pe teren, lăsând Poloniei localitățile: Skorischau, Reichthal, Trembatschau, Kunzendorf, Schleise, Gros Kosel, Schreibersdorf, Rippin, Fürstlich-Niefken, Pawelau, Tscheschen, Konradau, Johannisdorf, Modzenowe, Bogdaj; iar Germaniei localitățile: Lorzendorf, Kaulwitz, Glausche, Dalbersdorf, Reesewitz, Stradam, Gross Warthenberg, Kraschen, Neu Mittelwalde, Domaslawitz, Wedelsdorf, Tscheschen Hammer;

de aci, în spre Nord-Vest, hotarul administrativ al Posnaniei până la punctul unde taie linia de drum de fier Rawitsch-Herrnstadt;

de aci, și până la punctul unde hotarul administrativ al Posnaniei taie drumul Reisen-Tschirnau;

o linie ce urmează a fi determinată pe teren trecând la Vest de Triebusch și Gabel și la Est de Saborwitz;

de aci, hotarul administrativ al Posnaniei până la punctul său de întâlnire cu hotarul administrativ oriental al cercului (*Kreis*) Fraustadt;

de aci, în spre Nord-Vest și până la un punct ce urmează a fi ales pe drumul dintre localitățile Unruhstadt și Kopnitz;

o linie ce urmează a se determina pe teren trecând la Vest de localitățile Geyersdorf, Breuno,

Fehlen, Altkloster, Klebel și la Est de localitățile Ulbersdorf, Buchwald, Ilgen, Weine, Lupitze, Schwenten;

de acolo, spre Nord și până la punctul cel mai septentrional al lacului Chlop;

o linie ce urmează a fi determinată pe teren dealungul liniei mediane a lacurilor; totuși, orașul și stațiunea Bentschen (inclusiv joncțiunea liniilor Schwiebus-Bentschen și Züllichau-Bentschen) rămân pe teritoriul Polonez;

de acolo, spre Nord-Est și până la punctul de întâlnire a hotarelor cercurilor (*Kreise*) Schwerin, Birnbaum și Meseritz;

o linie ce urmează a fi determinată pe teren trecând la Est de Betsche;

de acolo, spre Nord hotarul care separă cercurile (*Kreise*) Schwerin și Birnbaum, apoi spre Est hotarul de Nord al Posnaniei, până la punctul unde acest hotar taie râul Netze;

de acolo, în amonte și până la confluența sa cu Küddow;

cursul Netzei;

de acolo, în amonte și până la un punct de ales cam la 6 kilometri la Sud-Est de Schneidemühl:

cursul râului Küddow;

de acolo, spre Nord-Est și până la punctul cel mai meridional al intrândului format de hotarul Nord al Posnaniei, cam la 5 kilometri la Vest de Stahren;

o linie de determinat pe teren lăsând în această regiune întreaga cale ferată Schneidemühl-Konitz pe teritoriul german;

de acolo, hotarul Posnaniei spre Nord-Est până la vârful ieșindului pe care îl formează cam la 15 kilometri la Est de Flatow;

de acolo, spre Nord-Est și până la punctul unde râul Kamionka întâlnește hotarul meridional al cercului (*Kreise*) Konitz, cam la 3 kilometri la Nord-Est de Grunau;

o linie de determinat pe teren lăsând Poloniei localitățile următoare: Jasdrowo, Gr. Lutau, Kl. Lutau, Wittkau, iar Germaniei localitățile următoare: Gr. Butzig, Cziskowo, Battrow, Böck, Grunau;

de acolo, spre Nord, hotarul între cercurile (*Kreise*) Konitz și Schlochau până la punctul unde acest hotar taie râul Brahe;

de acolo, până la un punct al hotarului Pomeraniei situat la 15 kilometri la Est de Rummelsburg;

o linie de determinat pe teren lăsând localitățile următoare în Polonia: Konarzin, Kelpin-Adl. Briesen, iar în Germania localitățile următoare: Sampohl, Neuguth, Steinfort, Gr. Peterkau;

de acolo, spre Est, hotarul Pomeraniei până la

întâlnirea sa cu hotarul dintre cercurile (*Kreise*) Konitz și Schlochau;

de acolo, spre Nord, hotarul între Pomerania și Prusia occidentală până la punctul pe râul Rheda (aproximativ la 3 kilometri Nord-Vest de Gohra), unde acest râu primește un afluent venind dela Nord-Vest;

de acolo și până la un punct de ales pe cotul format de râul Piasnitz, aproximativ 4 kilometru 5 la Nord-Vest de Varșovia;

o linie de determinat pe teren;

de acolo, cursul râului Piasnitz în aval, apoi linia mediană a lacului Zarnowitz și în sfârșit vechiul hotar al Prusiei occidentale până la marea Baltică.

8° Cu Danemarca:

Frunteria astfel cum va fi fixată după dispozițiunile articolelor 109 până la 111 a Părții III, Secțiunea XII (Sleswig).

ARTICOLUL 28

Frunteriile Prusiei orientale vor fi determinate cum urmează, sub rezerva dispozițiilor Secțiunii IX (Prusia orientală) a Părții III:

dela un punct situat pe țărmul mării Baltice, cam la 4 kilometru 5 la Nord de biserica satului Proßbernau și într-o direcțiune aproximativă de 159° (de socotit dela Nord spre Est):

o linie de aproape 2 kilometri, de determinat pe teren;

de acolo, în linie dreaptă spre lumina așezată la cotul șenalului Elbing la punctul aproximativ: latitudine 54°19' 1/2 Nord, longitudine 19°26' Est de Greenwich;

de acolo, până la îmbucătura cea mai orientală a râului Nogat într-o direcțiune aproximativă de 209° (de socotit dela Nord spre Est);

de acolo, în amonte, cursul râului Nogat până la punctul unde acest râu părăsește Vistula (Weichsel);

de acolo, șenalul principal de navigațiune a Vistulei, în amonte, apoi hotarul de Sud al cercului Marienwerder, apoi acel al cercului Rosenberg spre Est până la punctul său de întâlnire cu vechea fruntarie a Prusiei orientale;

de acolo, vechea fruntarie între Prusia occidentală și Prusia orientală, apoi hotarul dintre cercurile Osterode și Neidenburg, apoi în jos cursul râului Skottau, apoi în amonte cursul râului Neide, până la punctul situat aproximativ la 5 kilometri Vest de Bialutten și cel mai apropiat de vechea fruntarie a Rusiei;

de acolo, spre Est și până la un punct imediat la Sud de intersecția drumului Neidenburg-Mlava și vechea fruntarie a Rusiei;

o linie de determinat pe teren trecând la Nord de Bialutten;

de acolo, vechea fruntarie a Rusiei până la Est de Schmallingken, apoi în aval, șenalul principal de navigațiune al râului Niemen (Memel), apoi brațul Skierwieth, dela deltă până la Kurisches Haff;

de acolo, o linie dreaptă până la punctul de întâlnire al malului oriental al Kurische Nehrung cu hotarul administrativ, la 4 kilometri la Sud-Vest de Nidden;

de acolo, acest hotar administrativ până la malul occidental al Kurische Nehrung.

ARTICOLUL 29

Frunteriile astfel cum sunt descrise sunt trasate cu roșu pe o hartă pe scara 1/1.000.000, care este anexată la prezentul Tractat sub No. 1.

În caz de divergență între textul Tractatului și această hartă, sau oricare altă hartă anexată, textul va face credință.

ARTICOLUL 30

În ceea ce privește frunteriile definite printr'un curs de apă, termenii «curs» sau «șenal» întrebuiți în descrierile prezentului Tractat înseamnă: deoparte, pentru fluviile nenavigabile, linia mediană a cursului apei sau a brațului său principal, și de altă parte, pentru fluviile navigabile, linia mediană a șenalului principal de navigațiune. Totuși, va aparține comisiunilor de delimitare prevăzute prin prezentul Tractat de a specifica dacă linia de fruntarie va urma, în deplasările ei eventuale, cursul sau șenalul astfel definit, sau dacă ea va fi determinată într'un chip definitiv prin poziția cursului sau a șenalului în momentul punerii în vigoare a prezentului Tractat.

PARTEA III

CLAUZELE POLITICE EUROPENE

SECȚIUNEA I

Belgia

ARTICOLUL 31

Germania recunoscând că Tractatele din 19 Aprilie 1839, cari stabileau înaintea războiului regimul Belgiei, nu mai corespund împrejurărilor actuale, consimte la abrogarea acestor Tractate și se obligă din acest moment să recunoască și să observe toate convențiunile, oricari ar

fi ele, pe cari principalele Puteri aliate și asociate, sau unele dintre ele, le-ar încheia cu guvernul Belgiei sau al Țărilor-de-Jos, în scopul de a înlocui zisele Tractate din 1839. Dacă adeziunea sa formală la aceste convențiuni sau la vreunele din dispozițiunile lor ar fi cerută, Germania se obligă de pe acum să o dea.

ARTICOLUL 32

Germania recunoaște deplina suveranitate a Belgiei asupra întregului teritoriu contestat al Moresnet-ului (zis *Moresnet-ul neutru*).

ARTICOLUL 33

Germania renunță în favoarea Belgiei la toate drepturile și titlurile asupra teritoriului Moresnet-ului prusian, situat la Vest de drumul dela Liège la Aix-la-Chapelle; porțiunea drumului care mărginește acest teritoriu va aparține Belgiei.

ARTICOLUL 34

Germania mai renunță, în favoarea Belgiei, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor cuprinzând în întregime cercurile (*Kreise*) Eupen și Malmédy.

În timpul celor șase luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, autoritatea belgiană va pune la dispoziție registre la Eupen și la Malmédy, iar locuitorii ziselor teritorii vor avea facultatea de a-și exprima în scris dorința lor de a vedea menținute toate, sau o parte din aceste teritorii sub suveranitatea germană.

Guvernul Belgian va trebui să aducă rezultatul acestei consultări populare la cunoștința Societății Națiunilor, a cărei deciziune Belgia se obligă a o accepta.

ARTICOLUL 35

O comisiune, compusă din șapte membri, dintre cari cinci vor fi numiți de Principalele Puteri aliate și asociate, unul de Germania și unul de Belgia, va fi constituită cincisprezece zile după punerea în vigoare a prezentului Tractat, pentru a fixa pe teren noua linie-frontieră între Belgia și Germania, ținând socoteală de situațiunea economică și de căile de comunicație.

Deciziunile vor fi luate cu majoritatea voturilor și vor fi obligatorii pentru părțile interesate.

ARTICOLUL 36

Îndată ce transferul suveranității asupra teritoriilor mai sus arătate va fi definitiv, supușii germani stabiliți pe aceste teritorii vor dobândi deplin drept naționalitatea belgiană în mod definitiv, cu excluderea naționalității germane.

Cu toate acestea, supușii germani cari se vor fi stabilit pe aceste teritorii după 1 August 1914, nu vor putea dobândi naționalitatea belgiană decât cu autorizațiunea Guvernului belgian.

ARTICOLUL 37

În timpul celor doi ani cari vor urmă transferului definitiv al suveranității asupra teritoriilor atribuite Belgiei, în virtutea prezentului Tractat, supușii (*resortissants*) germani trecuți de 18 ani și stabiliți pe aceste teritorii vor avea facultatea să opteze pentru naționalitatea germană.

Opțiunea soțului atrage pe aceea a soției și opțiunea părinților atrage pe aceea a copiilor lor în vârstă de mai puțin de 18 ani.

Persoanele cari au exercitat dreptul de opțiune sus arătat vor trebui, în cele douăsprezece luni cari urmează, să-și strămute domiciliul în Germania.

Ele vor fi libere de a conserva bunurile imobile ce dăsele posedă pe teritoriile dobândite de Belgia. Ele vor putea ridica bunurile lor mobile de orice natură.

Pentru aceasta nu li se va impune nici o taxă fie de ieșire, fie de intrare.

ARTICOLUL 38

Guvernul german va remite, fără întârziere, guvernului belgian, arhivele, registrele, planurile, titlurile și documentele de orice natură, privitoare la administrațiunile civile, militare, financiare, judiciare sau altele, a teritoriului transferat sub suveranitatea Belgiei.

Guvernul german va restitui, de asemenea, Guvernului belgian arhivele și documentele de orice natură luate, în cursul războiului, de autoritățile germane, din administrațiunile publice belgiene și mai cu seamă dela Ministerul Afacerilor Străine din Bruxelles.

ARTICOLUL 39

Proporția și natura sarcinilor financiare ale Germaniei și ale Prusiei pe care Belgia urmează a le suporta potrivit teritoriilor ce îi sunt cedate, vor fi hotărâte conform articolelor 254 și 256 din Partea IX (clauze financiare) din prezentul Tractat.

SECȚIUNEA II

Luxemburg

ARTICOLUL 40

Germania renunță, în ceea ce privește Marele Ducat de Luxemburg, la beneficiul tututor dispozițiilor înscrise în favoarea sa în Tractatele dela 8 Februarie 1842, 2 Aprilie 1847, 20—25 Octombrie 1865, 18 August 1866, 21 Februarie și 11 Mai 1867, 10 Mai 1871, 11 Iunie 1872, 11 Noembrie 1902, precum și în toate Convențiunile consecutive ziselor Tractate.

Germania recunoaște că Marele Ducat de Luxemburg a încetat de a face parte din Zollverein-ul german cu începere dela 1 Ianuarie 1919, renunță la orice drepturi cu privire la exploatarea căilor ferate, aderă la abrogarea regimului de neutralitate a Marelui Ducat și primește de mai înainte toate aranjamentele internaționale încheiate de Puterile aliate și asociate cu privire la Marele Ducat.

ARTICOLUL 41

Germania își ia îndatorirea ca, pe dată ce o cerere în acest scop îi va fi adresată de principalele Puteri aliate și asociate, să permită Marelui Ducat de Luxemburg de a beneficia de avantajele și drepturile stipulate prin prezentul Tratat în folosul ziselor Puteri sau a supușilor lor, în materie economică, de transport și de navigație aeriană.

SECȚIUNEA III

Malul stâng al Rinului

ARTICOLUL 42

Este interzis Germaniei de a menține sau de a construi fortificațiuni, fie pe malul stâng al Rinului, fie pe malul drept, la Vest de o linie trasă la 50 de kilometri la Estul acestui fluviu.

ARTICOLUL 43

Sunt de asemenea interzise, în zona definită la articolul 42, întreținerea sau adunarea de forțe armate, fie în mod permanent, fie în mod temporar, precum și orice manevre militare de orice natură ar fi ele și menținerea oricărei înlesniri materiale a mobilizării.

ARTICOLUL 44

În cazul când Germania ar contraveni, în orice mod ar fi, la dispozițiunile articolelor 42 și 43, ea va fi considerată că face un act ostil

față de Puterile semnatare din prezentul Tratat și că încearcă a turbura pacea lumii.

SECȚIUNEA IV

Basinul râului Sarre

ARTICOLUL 45

Ca o compensație pentru distrugerea minelor de cărbuni din Nordul Franței și ca un gaj asupra totalului reparațiilor de război datorite de Germania, aceasta cedează Franței proprietatea întreagă și absolută, liberă și scutită de orice datorii sau sarcini, cu drept exclusiv de exploatare, a minelor de cărbuni aflate în Basinul Sarrei, astfel cum este delimitat prin articolul 48.

ARTICOLUL 46

În scop de a asigura drepturile și buna stare a populației și de a garanta Franței deplina libertate de exploatare a minelor, Germania primește dispozițiunile din Capitolele I și II din Anexa aci alăturată.

ARTICOLUL 47

În scop de a proceda, în timp oportun, la întocmirea statutului definitiv al Basinului Sarrei, ținându-se seamă de dorințele populațiunii, Franța și Germania primesc dispozițiunile din Capitolul III din Anexa aci alăturată.

ARTICOLUL 48

Hotarele teritoriului Basinului Sarrei, obiectul prezentelor dispozițiuni, vor fi fixate după cum urmează:

La Sud și la Sud-Vest: prin fruntaria Franței, astfel cum ea este stabilită prin prezentul Tratat.

La Nord-Vest și la Nord: printr-o linie care urmează hotarul administrativ septentrional al cercului Merzig, cu începere dela punctul unde el se desparte de fruntaria franceză până la punctul unde el taie hotarul administrativ care desparte comuna Saarhölzbach de comuna Britten; urmând acest hotar comunal spre Sud și atingând hotarul administrativ al cantonului Merzig, în așa fel încât să cuprindă în teritoriul Basinului Sarrei cantonul Mettlach, afară de comuna Britten; urmând hotarele administrative septentrionale ale cantoanelor Merzig și Haus-tadt, încorporate zisului teritoriu al Basinului Sarrei, în urmă, în mod succesiv, hotarele administrative cari despart cercurile Sarrelouis, Ottweiler și Saint-Wendel de cercurile Merzig,

Trèves și de principatul Birkenfeld, până la un punct situat cam la 500 de metri la Nord de satul Furschweiler (punct culminant al Metzelbergului).

La Nord-Est și la Est, dela ultimul punct mai sus definit, până la un punct aflat aproximativ la 3 kilometri 5 la Est-Nord-Est de Saint-Wendel :

o linie de stabilit pe teren, trecând la Est de Furschweiler, la Vest de Roschberg, la Est de cotele 418, 329 (Sud de Roschberg), la Vest de Leitersweiler, la Nord-Est de cota 464, apoi urmând către Sud linia crestei până la punctul ei de întâlnire cu hotarul administrativ al cercului Kusel ;

de acolo, către Sud, hotarul cercului Kusel, apoi acel al cercului Homburg, către Sud-Sud-Est, până la un punct aproximativ la 4.000 de metri la Vest de Dunzweiler ;

de acolo și până la un punct situat aproximativ la 4 kilometru la Sud de Hornbach :

o linie de determinat pe teren, trecând prin cota 424 (aproximativ la 4.000 metri la Sud-Est de Dunzweiler), prin cotele 363 (Fuchs-Berg), 322 (Sud-Vest de Waldmohr), apoi la Est de Jägersburg și de Erbach, apoi cuprinzând Homburg, trecând prin cotele 361 (aproximativ 2 kilometri 5 Est-Nord-Est de oraș), 342 (aproximativ 2 kilometri la Sud-Est de oraș), 357 (Schreinners-Berg), 356, 350 (cam la 4 kilometru 5 Sud-Est de Schwarzenbach), trecând apoi la Est de Einöd, la Sud-Est de cotele 322 și 333, la aproximativ 2 kilometri Est de Webenheim, 2 kilometri Est de Mimbach, ocolind la Est terenul pe care trece drumul dela Mimbach la Böckweiler, în așa chip încât să cuprindă zisul drum în teritoriul Sarrei, trecând imediat la Nord de răspântia celor două drumuri venind dela Böckweiler și dela Altheim și situată aproximativ la 2 kilometri Nord de Altheim, apoi prin Ringweilerhof exclusiv și cota 322 inclusiv, întâlnind din nou fruntaria franceză la cotul cel formează aproximativ la 4 kilometru Sud de Hornbach (a se vedea harta pe scara 1/100.000, anexată la prezentul Tractat sub No. 2).

O comisiune compusă din cinci membri, din cari unul va fi numit de Franța, unul de Germania și trei de Consiliul Societății Națiunilor, care îi va alege dintre Naționalii altor Puteri, se va constitui în cele cincisprezece zile dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, pentru a stabili pe teren traseul liniei de frontieră descrisă mai sus.

În părțile traseului precedent cari nu corespund cu hotarele administrative, Comisiunea se va sili să se apropie cât mai mult de traseul arătat, ținând seamă, în limitele posibile, de in-

teresele economice locale și de hotarele comunale existente.

Hotărârile acestei Comisiuni vor fi luate cu majoritate de voturi și vor fi obligatorii pentru părțile interesate.

ARTICOLUL 49

Germania renunță la guvernarea teritoriului mai sus specificat, în favoarea Societății Națiunilor, considerată fiind ca lidei-comisar.

La expirarea unui termen de cincisprezece ani, dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, populația zisului teritoriu va fi chemată să arate suveranitatea sub care ar dori să fie pusă.

ARTICOLUL 50

Clauzele după cari cesiunea minelor din Basinel Sarrei se va efectua, precum și măsurile destinate ca să asigure respectul drepturilor și buna stare a populațiilor, cât și guvernarea teritoriului și condițiunile în cari va avea loc plebiscitul prevăzut mai sus, sunt stabilite în Anexa aci alăturată, care va fi considerată ca făcând parte integrantă din prezentul Tractat și la care Germania declară că aderă.

A n e x ă

Potrivit stipulațiunilor art. 45—50 ale prezentului Tractat, clauzele după cari va fi efectuată cesiunea, din partea Germaniei către Franța, a minelor din Basinel Sarrei, precum și măsurile destinate a asigura respectarea drepturilor și buna stare a populațiilor și totodată guvernarea teritoriului și condițiunile în cari aceste populațiuni vor fi chemate să arate suveranitatea sub care ele ar dori să fie puse, au fost fixate după cum urmează :

CAPITOLUL I

Despre proprietățile miniere cedate și despre exploatarea lor

§ 1

Cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, Statul francez va dobândi proprietatea deplină și absolută asupra tuturor zăcămintelor de liuă situate în limitele Basinel Sarrei, astfel cum au fost specificate în art. 48 al zisului Tractat.

Statul francez va avea dreptul să exploateze sau să nu exploateze zisele mine, sau să cedeze terților dreptul de a le exploata, fără a trebui să obțină vreo autorizațiune prealabilă sau să îndeplinească vreo formalitate.

Statul francez va putea oricând cere aplicarea legilor și regulamentelor miniere germane arătate mai jos, spre a asigura determinarea drepturilor sale.

§ 2

Dreptul de proprietate al Statului francez se va aplica atât zăcămintelor libere și încă neconcesionate, cât și zăcămintelor deja concesionate, oricari ar fi proprietarii actuali, fără distincțiune, fie că ei aparțin Statului prusian, Statului bavarez, altor State ori colectivități, societăților sau particularilor, fie că ar fi exploatare ori neexploatare, fie că un drept de exploatare distinct de drepturile proprietarilor suprafeței ar fi fost sau nu recunoscut.

§ 3

În ceea ce privește minele exploatare, transferul proprietății către Statul francez se va aplica la toate dependențele ziselor mine, mai cu seamă la instalațiunile și materialele lor de exploatare, atât superficiale cât și subterane, la materialul lor de extracțiune, la uzinele pentru transformarea huilei în energie electrică, la cok și derivate, la ateliere, căi de comunicație, canalizări electrice, instalațiuni pentru captarea și distribuțiunea apei, la terenuri și clădiri, ca: birouri, locuințe de directori, funcționari sau lucrători, școli, spitale și dispensarii, la stockurile și aprovizionările de orice natură, la arhive și planuri, și în general la tot ce formează proprietatea sau folosința proprietarilor sau exploatareminelor în vederea exploatareminelor și dependențelor lor.

Transferul se va aplica, deasemenea, creanțelor de încasat pentru produsele predate mai înainte de luarea în stăpânire de către Statul francez și în urma semnării prezentului Tratat, cum și cautiunilor clienților, ale căror drepturi vor fi garantate de Statul francez.

§ 4

Proprietatea va fi dobândită de Statul francez liberă de orice datorii și sarcini. Totuși, nu se va aduce nicio atingere drepturilor câștigate, sau în curs de a fi câștigate, de personalul minelor și al dependențelor lor, la data punerii în vigoare a prezentului Tratat, în ceea ce privește pensiunile de retragere sau de invaliditate ale acestui personal. În schimb, Germania va trebui să remită Statului francez rezervele matematice ale rentelor câștigate de către zisul personal.

§ 5

Valoarea proprietăților astfel cedate Statului francez, va fi determinată de către Comisiunea de reparațiuni prevăzută la art. 233 din Partea VIII (Reparațiuni) a prezentului Tratat.

Această valoare va fi trecută în creditul Germaniei la contul reparațiunilor.

Germania va trebui să despăgubească pe proprietari sau interesați, oricari ar fi ei.

§ 6

Nici un tarif nu va fi stabilit, asupra drumurilor de fer și canalurilor germane, cari ar putea, prin măsuri (*discriminations*) directe sau indirecte, să aducă prejudiciu transportului personalului, produselor minelor și dependențelor lor, sau materiilor trebuincioase exploatareminelor. Aceste transporturi se vor bucura de toate drepturile și privilegiile pe cari convențiuni internaționale asupra drumurilor de fer ar putea să le garanteze produselor similare de origine franceză.

§ 7

Materialul și personalul necesar la evacuarea și la transportul produselor minelor și dependențelor lor, și la transportul lucrătorilor și funcționarilor, vor fi procurate de administrația drumurilor de fer a Basinului.

§ 8

Nici o piedică nu va fi adusă lucrărilor complementare de căi ferate sau de căi pe apă, pe cari Statul francez le-ar crede necesare pentru a asigura evacuarea și transportul produselor minelor și dependențelor lor, precum dublarea liniilor, mărirea gărilor, construirea de șantieri și dependențe. Repartizarea cheltuelilor, în caz de neînțelegere, va fi supusă unui arbitraj.

Statul francez va putea de asemenea să stabilească orice noi căi de comunicațiune, ca drumuri, canalizări electrice și legături telefonice ce va crede de cuviință pentru trebuințele exploatareminelor.

El va exploata liber, fără nici o piedică, căile de comunicație al căror proprietar va fi, în special pe acelea cari leagă minele și dependențele lor de căile de comunicație situate pe teritoriul francez.

§ 9

Statul francez va putea totdeauna cere aplicarea legilor și regulamentelor miniere ger-

mane, în vigoare la 11 Noemvrie 1918 (afară de dispozițiunile luate exclusiv în vederea stării de război), pentru dobândirea terenurilor ce le va crede trebuincioase exploatarei minelor și dependințelor lor.

Reparațiunea stricăciunilor cauzate imobilelor prin exploatarea ziselor mine și dependințelor lor va fi regulată conform legilor și regulamentelor miniere germane arătate mai sus.

§ 10

Orice persoană substituită de Statul francez, în total sau în parte, în drepturile sale asupra exploatării minelor sau dependințelor lor, va beneficia de prerogativele stipulate în prezenta Anexă.

§ 11

Minele și alte imobile devenite proprietatea Statului francez nu vor putea fi niciodată obiectul măsurilor de caducitate, de răscumpărare, de expropriere sau rechiziționare, nici al oricărei alte măsuri atingând dreptul de proprietate.

Personalul și materialul întrebuițat la exploatarea acestor mine sau a dependințelor lor, precum și produsele extrase din aceste mine sau fabricate în dependințele lor, nu vor putea fi niciodată obiectul vreunor măsuri de rechiziție.

§ 12

Exploatarea minelor și dependințelor lor, a căror proprietate va fi dobândită de Statul francez, va continua, sub rezerva dispozițiunilor paragrafului 23 de mai jos, de a fi supuse regulii stabilite prin legile și regulamentele germane în vigoare la 11 Noemvrie 1918 (afară de dispozițiunile luate exclusiv în vederea stării de război).

Drepturile lucrătorilor vor fi de asemenea menținute, așa cum rezultau la 11 Noemvrie 1918 din legile și regulamentele germane sus arătate, și sub rezerva dispozițiunilor zisului paragraf 23.

Nici o piedică nu va fi pusă la aducerea și întrebuițarea lucrătorilor străini în Basin, în mine sau în dependințele lor.

Lucrătorii și funcționarii de naționalitate franceză vor putea aparține sindicatelor franceze.

§ 13

Contribuțiunea minelor și dependințelor lor, atât în ceea ce privește bugetul local al teritoriului Basinului Sarrei, cât și în ceea ce privește

taxele comunale, va fi fixată ținându-se, în mod just, seamă de valoarea proporțională a minelor în raport cu totalitatea bogățiilor Basinului cari ar putea fi supuse vreunui impozit.

§ 14

Statul francez va putea oricând înființa și întreține, pe lângă mine, școli primare sau tehnice pentru însoțitorii personalului și a copiilor acestui personal și va putea dispune ca învățământul să se predea în limba franceză, de profesori aleși de Statul francez și conform unor programe întocmite de el.

Va putea de asemenea înființa și întreține orice spitale, dispensarii, case și grădini pentru lucrători și alte opere de asistență și de solidaritate.

§ 15

Statul francez va fi liber să procedeze, cum va crede de cuviință, la distribuirea, expedierea și fixarea prețurilor de vânzare a produselor minelor și dependințelor lor.

Totuș, oricare ar fi totalul producțiunii minelor, Guvernul francez își ia îndatorirea ca cererile de consumațiune locală, industrială sau domestică, să fie totdeauna satisfăcute în proporția care există în cursul exercițiului 1913, între consumațiunea locală și producțiunea totală a Basinului Sarrei.

CAPITOLUL II

Guvernarea teritoriului Basinului Sarrei

§ 16

Guvernarea teritoriului Basinului Sarrei va fi încredințată unei Comisiuni reprezentând Societatea Națiunilor. Această Comisiune va avea sediul în teritoriul Basinului Sarrei.

§ 17

Comisiunea de guvernare prevăzută la paragraful 16 va fi compusă din cinci membri, numiți de către Consiliul Societății Națiunilor, și va cuprinde un membru francez, un membru care să nu fie francez, originar și locuind în teritoriul Basinului Sarrei, și trei membri supuși a trei țări altele decât Franța și Germania.

Membrii Comisiunii de guvernare vor fi numiți pe termen de un an și mandatul lor se va putea reînnoi. Vor putea fi revocați de către Consiliul Societății Națiunilor, care va avea grija înlocuirii lor.

Membrii Comisiunii de guvernare vor avea

dreptul la un salariu, care va fi fixat de către Consiliul Societății Națiunilor și plătit din veniturile teritoriului.

§ 18

Președintele Comisiunii de guvernare va fi desemnat de către Consiliul Societății Națiunilor, dintre membrii Comisiunii și pentru o durată de un an; puterile sale vor putea fi reînnoite.

Președintele va îndeplini funcțiunile de agent executiv al Comisiunii.

§ 19

Comisiunea de guvernare va avea, asupra teritoriului Basinelui Sarrei, toate puterile de guvernare ce aparțineau mai înainte Imperiului german, Prusiei și Bavariei, cuprinzând și puterea de a numi și revoca funcționari și de a crea orice organe administrative și reprezentative ce va crede necesare.

Ea va avea depline puteri pentru a administra și exploata căile ferate, canalele și diferitele servicii publice.

Deciziunile ei se vor lua cu majoritate de voturi.

§ 20

Germania va pune la dispoziția Comisiunii de guvernare a Basinelui Sarrei toate documentele oficiale și arhivele aflate în posesiunea Germaniei, a unui stat german sau a unei autorități locale, cari se referă la teritoriul Basinelui Sarrei sau la drepturile locuitorilor săi.

§ 21

Va aparține Comisiunii de guvernare de a asigura, prin mijloacele și în condițiunile ce le va crede nemerite, protecțiunea în străinătate a intereselor locuitorilor teritoriului Basinelui Sarrei.

§ 22

În afară de mine, Comisiunea de guvernare va avea deplina folosință a proprietăților, aparținând, fie sub titlu de domeniu public, fie sub titlu de domeniu privat, guvernului Imperiului german sau guvernului oricărui Stat german de pe teritoriul Basinelui Sarrei.

În ceea ce privește căile ferate, o dreaptă repartiție a materialului rulant se va face de către o comisiune mixtă, în care vor fi reprezentate Comisiunea de guvernare a teritoriului Basinelui Sarrei și căile ferate germane.

Persoanele, marfurile, vasele, vagoanele, vehiculele și transporturile poștale ieșind din Basinel Sarrei, sau intrând în el, se vor bucura de toate drepturile și avantajele relative la transit și la transport, după cum sunt specificate în dispozițiunile Părții XII (Porturi, cai pe apă și cai ferate) a Tractatului de față.

§ 23

Legile și regulamentele în vigoare pe teritoriul Basinelui Sarrei la 11 Noiembrie 1918 (afară de dispozițiunile luate în vederea stării de război) vor continua a fi aplicate.

Dacă, pentru motive de ordin general, sau pentru a pune aceste legi și regulamente în acord cu stipulațiunile Tractatului de față, ar fi nevoie să li se aducă modificări, acestea vor fi hotărâte și făcute de către Comisiunea de guvernare, după avizul reprezentanților aleși ai locuitorilor luat în forma ce Comisiunea o va hotărî.

Nici o modificare nu va putea fi adusă regulului legal al exploatării, prevăzut la paragraful 12, fără consultarea prealabilă a statului francez, afară dacă această modificare n'ar fi urmarea unei reglementări generale a muncii, adoptată de Societatea Națiunilor.

La stabilirea condițiunilor și orelor de muncă pentru bărbați, femei și copii, Comisiunea de guvernare va trebui să ia în considerațiune dorințele exprimate de organizațiunile locale de muncă, cât și principiile adoptate de Societatea Națiunilor.

§ 24

Sub rezerva dispozițiunilor paragrafului 4, drepturile locuitorilor Basinelui Sarrei în materie de asigurare și de pensii, fie că aceste drepturi ar fi fost câștigate, sau în curs de a fi câștigate, la data punerii în vigoare a Tractatului de față, fie că ele ar fi privitoare la un sistem oarecare de asigurare a Germaniei, sau la pensii, oricare ar fi natura lor, nu sunt atinse de nici una din dispozițiunile Tractatului de față.

Germania și Guvernul teritoriului Basinelui Sarrei vor menține și vor ocroti toate drepturile sus arătate.

§ 25

Tribunalele civile și corecționale existente pe teritoriul Basinelui Sarrei vor fi menținute.

O curte civilă și corecțională se va constitui de către Comisiunea de guvernare pentru a judeca în apel hotărârile date de zisele tribunale și de a se pronunța asupra cazurilor ce n'ar fi în căderea acestora.

Va aparține Comisiunii de guvernare de a îngriji de modul de organizare și competența zisei Curți.

Justiția va fi dată în numele Comisiunii de guvernare.

§ 26

Comisiunea de guvernare va avea singură dreptul de a percepe taxe și impozite în limitele teritoriului Basinului Sarrei.

Taxe și impozitele vor fi întrebuințate exclusiv numai pentru trebuințele teritoriului.

Sistemul fiscal în ființă la 11 Noemvrie 1918 va fi menținut, atât timp cât împrejurările vor permite, și nici o taxă nouă, afară de taxa vamală, nu va putea fi stabilită fără consultarea prealabilă a reprezentanților aleși ai locuitorilor.

§ 27

Dispozițiunile de față nu vor aduce nici o atingere naționalității actuale a locuitorilor Basinului Sarrei.

Nici o piedică nu se va pune acelor care vor dori să obție o altă naționalitate, rămânând stabilită că, în asemenea caz, noua lor naționalitate se va obține cu excluderea oricărei alte.

§ 28

Sub controlul Comisiunii de guvernare, locuitorii vor păstra adunările lor locale, libertățile lor religioase, școlile și limba lor.

Dreptul de vot nu va fi exercitat pentru alte adunări decât pentru adunările locale; el va aparține, fără deosebire de sex, oricărui locuitor trecut de 20 de ani.

§ 29

Acei dintre locuitorii teritoriului Basinului Sarrei, cari ar dori să părăsească acest teritoriu, vor avea toate înlesnirile spre a-și păstra acolo proprietățile lor imobiliare, sau spre a le vinde cu prețuri echitabile și spre a lua cu danșii bunurile lor mobile, cu scutire de orice taxe.

§ 30

Nu se va face pe teritoriul Basinului Sarrei nici un serviciu militar, obligator sau voluntar; construcția de fortificațiuni este interzisă.

Singură numai o jandarmerie locală va fi acolo organizată pentru menținerea ordinii.

Va aparține Comisiunii de guvernare de a îngriji, în toate împrejurările, de protecțiunea persoanelor și bunurilor de pe teritoriul Basinului Sarrei.

§ 31

Teritoriul Basinului Sarrei, astfel precum este delimitat prin articolul 48 al Tractatului de față, va fi supus regimului vamal francez. Produsul taxelor vamale asupra mărfurilor destinate consumațiunii locale va fi atribuit bugetului zisului teritoriu, scăzându-se toate cheltuielile de percepere.

Nici o taxă de export nu va fi pusă pe produsele metalurgice sau pe carbunii ieșiți din zisul teritoriu cu destinațiune pentru Germania, nici pe articolele germane de export destinate pentru industriile teritoriului Basinului Sarrei.

Produsele naturale sau fabricate, originare din Basin, în transit pe teritoriul german, vor fi scutite de orice taxe vamale. Aceeaș scutire se va aplica produselor germane în transit pe teritoriul Basinului.

Timp de cinci ani, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, produsele originare și provenind din Basin se vor bucura de scutirea de vamă la importațiunea lor în Germania și, pentru acelaș timp, importațiunea din Germania pe teritoriul Basinului, a articolelor destinate consumațiunii locale, va fi asemenea liberă de drepturi de vamă.

În cursul acestor cinci ani, pentru orice articol provenind din Basin și care cuprinde materii prime sau pe jumătate lucrate, venite din Germania cu scutire de taxe, Guvernul francez își rezervă dreptul de a limita cantitățile ce vor fi admise în Franța la media anuală a cantităților expediate în Alsacia-Lorena și în Franța în cursul anului 1914—1913, medie ce va fi determinată cu ajutorul tuturilor informațiunilor și documentelor statistice oficiale.

§ 32

Nici o oprire, nici restricțiune nu se va impune circulațiunii monedei franceze pe teritoriul Basinului Sarrei.

Statul francez va avea dreptul de a se servi de moneda franceză pentru toate cumpărăturile sau plățile sale și în toate contractele sale referitoare la exploatarea minelor sau a dependențelor lor.

§ 33

Comisiunea de guvernare va avea puterea de a deslegă toate chestiunile la cari ar putea da loc interpretarea dispozițiunilor ce preced.

Franța și Germania recunosc că orice litigiu, implicând o divergență în interpretarea ziselor dispozițiuni, va fi supus de asemenea comisiunii

de guvernare, a cărei deciziune, dată cu majoritate de voturi, va fi obligatorie pentru cele două țări.

CAPITOLUL III Plebiscitul

§ 34

La expirarea unui termen de cincisprezece ani, socotiți dela punerea în vigoare a Tratatului de față, populațiunea teritoriului Basinului Sarrei va fi chemată să-și exprime voința sa după cum urmează:

Se va vota pe comună sau pe district asupra următoarelor trei alternative: *a)* Menținerea regimului stabilit prin Tratatul de față și prin anexa de față; — *b)* Unirea cu Franța; — *c)* Unirea cu Germania.

Dreptul de vot va aparține fără deosebire de sex oricărei persoane mai în vârstă de 20 de ani la data votării și locuind pe teritoriu la data semnării Tratatului.

Celelalte reguli, modalitățile și data votării vor fi fixate de Consiliul Societății Națiunilor, în chipul de a asigura libertatea, secretul și sinceritatea voturilor.

§ 35

Societatea Națiunilor va decide asupra suveranității sub care teritoriul va fi pus, ținând seamă de dorința exprimată prin votul populațiunii:

a) În cazul când pentru întreg teritoriul sau pentru o parte din el Societatea Națiunilor ar decide menținerea regimului stabilit prin tratatul de față și prin Anexa de față, Germania își ia îndatorirea de pe acum să renunțe în favoarea Societății Națiunilor la suveranitatea sa, după cum Societatea Națiunilor va judeca necesar, și va aparține acestuia de a lua măsurile nemerite, pentru a adapta regimul definitiv introdus, la interesele permanente ale teritoriului și la interesul general;

b) În cazul când pentru întreg teritoriul sau parte din el Societatea Națiunilor ar decide unirea cu Franța, Germania își ia de pe acum îndatorirea de a cedă Franței în executarea deciziunii Societății Națiunilor toate drepturile și titlurile sale asupra teritoriului ce va fi specificat de către Societatea Națiunilor;

c) În cazul când pentru întreg teritoriul sau parte din el Societatea Națiunilor ar decide unirea cu Germania, va aparține Societății Națiunilor de a proceda la reinstalarea Germaniei în guvernarea teritoriului ce va fi specificat de către Societatea Națiunilor.

§ 36

În cazul când Societatea Națiunilor ar decide unirea cu Germania a întregului teritoriu al Basinului Sarrei sau al unei părți din el, drepturile de proprietate ale Franței asupra minelor situate pe această parte a teritoriului vor fi răscumpărate în bloc de Germania pe un preț plătit în aur. Acest preț se va determina de către trei experți, hotărând cu majoritate de voturi; unul din acești experți va fi numit de Germania, unul de Franța și unul de Societatea Națiunilor, acest din urmă neputând fi nici francez, nici german.

Obligațiunea din partea Germaniei de a efectua această plată va fi luată în considerațiune de Comisiunea reparațiilor, și, în acest scop, Germania va putea da o primă ipotecă asupra capitalului sau veniturilor ei, în orice chip se va primi de către Comisiunea reparațiilor.

Dacă totuși Germania, n'ar fi executat plata, un an după data la care urmă să fie făcută, Comisiunea reparațiilor va îngriji de aceasta în conformitate cu instrucțiunile ce-i vor putea fi date de Societatea Națiunilor, și dacă va fi nevoie, lichidând partea de mine în chestiune.

§ 37

Dacă, în urma răscumpărării prevăzută la paragraful 36, proprietatea minelor sau a unei părți din mine este transferată asupra Germaniei, Statul și naționali francezi vor avea dreptul de a cumpăra cantitatea de cărbuni din Basin, justificată prin nevoile lor industriale și casnice la acea dată. O învoire echitabilă stabilită, în timp cuvenit, de către Consiliul Societății Națiunilor, va fixa cantitățile de cărbuni și durata contractului, cât și prețurile.

§ 38

Se înțelege că Franța și Germania vor putea, prin acorduri particulare, încheiate înainte de data fixată pentru plata prețului răscumpărării minelor, să deroge dela dispozițiunile paragrafelor 36 și 37.

§ 39

Consiliul Societății Națiunilor va lua dispozițiunile cerute pentru organizarea regimului ce va urma să fie introdus după punerea în vigoare a deciziunilor Societății Națiunilor, amintite la paragraful 35.

Aceste dispozițiuni vor cuprinde o repartitie echitabilă a tuturilor obligațiunilor ce le-ar avea

Gvernul Basinului Sarrei, in urma unor imprumuturi facute de Comisiune sau in urma oricarei alte masuri.

De la punerea in vigoare a noului regim, puterile Comisiunii de Guvernare vor lua sfarsit, alara de cazul prevazut de paragraful 35 a).

§ 40

In chestiunile la cari se refera Anexa de fata deciziunile Consiliului Societatii Natiunilor se vor lua cu majoritate de voturi.

SECȚIUNEA V

Alsacia-Lorena

Inaltele Parti Contractante, recunoscand obligatiunea morala de a repara raul facut de Germania in 1871, atat dreptului Franței, cat si vointei populatiunilor Alsaciei si Lorenei, despartite de Patria lor, cu toata protestarea solemna a reprezentantilor lor in Adunarea din Bordeaux, sunt de acord asupra articolelor urmatoare :

ARTICOLUL 51

Teritoriile cedate Germaniei, in virtutea Preliminarilor de Pace semnate la Versailles la 26 Februarie 1871 si a Tractatului din Francfort din 10 Mai 1871, sunt reintegrate sub suveranitatea franceza cu incepere dela Armistițiul din 11 Noembrie 1918.

Dispozitiunile Tractatelor cuprinzand delimitarea frontierei inainte de 1871, vor fi din nou puse in vigoare.

ARTICOLUL 52

Gvernul german va predă fara intarziere Guvernului francez arhivele, registrele, planurile, titlurile si documentele de orice fel, privitoare la administratiunile civile, militare, financiare, judiciare sau altele, din teritoriile reintegrate sub suveranitatea franceza. Dacă unele din aceste documente, arhive, registre, titluri sau planuri vor fi fost deplasate, ele vor fi restituite de Gvernul german la cererea Guvernului francez.

ARTICOLUL 53

Se va prevedea prin conventiuni separate intre Franța si Germania reglementarea intereselor locuitorilor din teritoriile arătate la articolul 51, in special in ceea ce priveste drepturile lor civile, comerțul si exercitarea profesiei lor, fiind bine inteles ca Germania isi ia de pe acum indatorirea de a recunoaste si

de a primi regulele hotarite in anexa aci alaturata si privitoare la nationalitatea locuitorilor sau persoanelor originare din zisele teritorii, de a nu revendica niciodata si nicăieri ca supusi germani pe acei cari vor fi fost declarati ca francezi sub un motiv oarecare, de a primi pe ceilalti pe teritoriul ei si de a se conforma in ceea ce priveste bunurile nationalilor germani in teritoriile arătate la articolul 51, dispozitiunilor articolului 297 si Anexei secțiunii IV, Partea X (clauze economice) din Tractatul de fata.

Aceia dintre nationalii germani cari, fara sa oblie nationalitatea franceza, vor primi dela guvernul francez autorizatia de a-si avea resedinta in zisele teritorii, nu vor fi supusi dispozitiunilor zisului articol.

ARTICOLUL 54

Vor posedă calitatea de Alsacieni-Loreni, pentru executarea dispozitiunilor secțiunii de fata, persoanele cari au redobandit nationalitatea franceza in virtutea paragrafului 1 din anexa aci alaturata.

Din ziua in care vor fi reclamat nationalitatea franceza, persoanele arătate la paragraful 2 din zisa Anexă vor fi socotite Alsacieni-Loreni, cu efect retroactiv dela 11 Noembrie 1918. Pentru acele persoane a caror cerere va fi respinsa, beneficiul va lua sfarsit la data refuzului.

Vor fi de asemenea socotite Alsacieni-Loreni persoanele morale cărora li se va fi recunoscut aceasta calitate, fie de către autoritățile administrative franceze, fie printr-o hotarire judecatoreasca.

ARTICOLUL 55

Teritoriile arătate la articolul 51 se vor inapoia Franței, libere de orice datorii publice, in conditiunile prevazute de articolul 255 din partea IX (clauze financiare) a Tractatului de fata.

ARTICOLUL 56

Potrivit stipulatiunilor articolului 256 din partea IX (clauze financiare) a Tractatului de fata, Franța va intra in posesiunea tuturilor bunurilor si proprietatilor Imperiului sau ale Statelor germane, situate in teritoriile arătate la articolul 51, fara ca pentru aceasta sa fie nevoie ca sa plătească sau sa crediteze pe vreunul din Statele cedante.

Aceasta dispozitieune priveste toate bunurile mobile sau imobile din domeniul public sau privat, cuprinzand drepturile de orice natura,

cari aparțineau imperiului sau Statelor germane, sau circumscripțiilor lor administrative.

Bunurile Coroanei și bunurile particulare ale fostului împărat, sau ale foștilor suverani germani, vor fi asimilate bunurilor domeniului public.

ARTICOLUL 57

Germania nu va putea lua nici o dispozițiune ținzând, prin vreo stampilare sau prin orice alte măsuri legale sau administrative care nu s'ar aplica restului teritoriului ei, să aducă vreo atingere valorii legale sau puterii liberatoare a instrumentelor monetare, sau monedelor germane, având curs legal la data semnării Tratatului de față și cari se găseau la acea dată în posesiunea Guvernului francez.

ARTICOLUL 58

O convențiune specială va fixa condițiunile rambursării în mărci a cheltuelilor excepționale de război, avansate în timpul războiului de Alsacia-Lorena sau de colectivitățile publice din Alsacia-Lorena, în comptul Imperiului, conform legislației germane, precum : alocațiuni familiilor mobilizaților, rechizițiuni, încuartăriune de trupe, ajutoare evacuaților.

Se va ține în seamă Germaniei, la fixarea acestor sume, de partea cu care ar fi contribuit Alsacia-Lorena față de Imperiu, la cheltuelile rezultând din asemenea rambursări, această contribuțiune fiind calculată după partea proporțională a veniturilor Imperiului provenite din Alsacia-Lorena în 1913.

ARTICOLUL 59

Statul francez va percepe, pe seama sa, impozitele, drepturile și taxele Imperiului, de orice natură, exigibile în teritoriile arătate la art. 54 și neincassate la data armistițiului din 11 Noembrie 1918.

ARTICOLUL 60

Guvernul german va pune, fără întârziere, pe Alsacienii-Loreni (persoane fizice și morale și stabilimente publice) în posesiunea tuturilor bunurilor, drepturilor și intereselor ce le aparținneau la data de 11 Noembrie 1918, întrucât ei vor fi cu sediul pe teritoriul german.

ARTICOLUL 61

Guvernul german își ia îndatorirea de a urmări și sfârși, fără întârziere, executarea clauzelor financiare privitoare la Alsacia-Lorena și prevăzute în diversele convențiuni de armistițiu.

ARTICOLUL 62

Guvernul german își ia îndatorirea de a suporta sarcina tuturilor pensiunilor civile și militare, dobândite în Alsacia-Lorena la data de 11 Noembrie 1918, și a căror plată era în sarcina bugetului Imperiului german.

Guvernul german va procura, în fiecare an, fondurile necesare pentru plata în franci, după valoarea medie a schimbului din cursul anului, a sumelor la cari persoanele cu reședința în Alsacia-Lorena ar fi avut dreptul în mărci, dacă Alsacia-Lorena ar fi rămas sub jurisdicțiunea germană.

ARTICOLUL 63

Ținându-se seamă de obligațiunile luate de Germania în Partea VIII (Reparațiuni) a Tratatului de față, de a acorda o compensație pentru daunele cauzate sub formă de amenzi populațiilor civile ale țărilor aliate și asociate, locuitorii teritoriilor arătate la articolul 51 vor fi asimilați ziselor populațiuni.

ARTICOLUL 64

Regulele privitoare la regimul Rinului și al Moselei sunt fixate în Partea XII (Porturi, Căi pe apă și Căi ferate) a Tratatului de față.

ARTICOLUL 65

Într'un termen de trei săptămâni după punerea în vigoare a Tratatului de față, portul Strasburg și portul Kehl vor fi constituite, pentru un timp de șapte ani, într'un organism unic din punctul de vedere al exploatarii.

Administrația acestui organism unic va fi asigurată de către un director numit de Comisiunea centrală a Rinului și care poate fi revocat de ea.

Acest director va trebui să fie de naționalitate franceză.

El va fi supus controlului Comisiunii centrale a Rinului și va avea reședința la Strassburg.

Se vor stabili, în ambele porturi, zone libere, potrivit Părții XII (Porturi, Căi pe apă și Căi ferate) a Tratatului de față.

O Convențiune specială, care va interveni între Franța și Germania, și care va fi supusă aprobării Comisiunii centrale a Rinului, va determina modalitățile acestei organizări, mai ales din punct de vedere financiar.

Se înțelege că, conform dispozițiunilor articolului de față, portul Kehl cuprinde întregimea suprafețelor necesare mișcării portului și trenurilor ce-l deservesc, inclusiv basmurile, cheurile și căile ferate, platformele, macaralele, ma-

gaziile de pe cheiu și antrepozitele, silozurile, clevaloarele, uzinele hidroelectrice, constituind toată instalațiunea tehnică a portului.

Guvernul german își ia îndatorirea de a lua toate dispozițiunile ce-i vor fi cerute spre a asigura efectuarea în cele mai bune condițiuni posibile, a tuturilor formațiunilor și manevrelor trenurilor cu destinația pentru Kehl sau venind de acolo, privitoare atât la malul drept cât și la cel stâng al Rinului.

Toate drepturile și proprietățile particularilor vor fi respectate. În special, administrațiunea porturilor se va abține dela orice măsură prejudicială drepturilor de proprietate ale căilor ferate franceze și badeze.

Egalitatea de tratament, în ceea ce privește traficul, va fi asigurată în ambele porturi naționalilor, vapoarelor și mărfurilor de orice naționalitate.

În cazul când, la expirarea celui de al șaselea an, Franța ar socoti că starea lucrărilor portului Strassburg necesitează prelungirea acestui regim tranzitoriu, ea va avea facultatea de a cere această prelungire. Comisiunii centrale a Rinului, care o va putea acorda pentru o perioadă ce nu va trece de trei ani.

În tot timpul prelungirii, zonele libere prevăzute mai sus vor fi menținute.

În așteptarea numirii primului director de către Comisiunea centrală a Rinului, un director provizoriu, care va trebui să fie de naționalitate franceză, va putea fi desemnat de Principalele Puteri aliate și asociate în condițiunile de mai sus.

Pentru toate chestiunile menționate în articolul de față, Comisiunea centrală a Rinului va decide cu majoritate de voturi.

ARTICOLUL 66

Podurile de cai ferate și altele, de peste Rin, actualmente în ființă înălăuntrul Alsaciei-Lorene, vor fi, în întregimea lor, proprietatea Statului francez, care va asigura întreținerea lor.

ARTICOLUL 67

Guvernul francez se subrogă în toate drepturile Imperiului german, pe toate liniile de drum de fier gurate de administrația drumurilor de fier ale Imperiului și actualmente în exploatare sau în construcție.

Va fi tot astfel în ce privește drepturile Imperiului asupra concesiunilor de drumuri de fier și de tramvaie situate pe teritoriile menționate la articolul 51.

Această subrogare nu va da loc la nici o plată din partea Statului francez.

Gările de frontieră vor fi fixate prin un acord ulterior, stipulându-se dinainte că pe frontiera Rinului ele vor fi situate pe malul drept.

ARTICOLUL 68

Conform dispozițiunilor articolului 268 din Capitolul I al Secțiunii I din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tractat, timp de 5 ani, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, produsele naturale sau fabricate, originare și provenind din teritoriile arătate la articolul 51, vor fi scutite de orice drepturi de vamă, la intrarea lor pe teritoriul vama german.

Guvernul francez își rezervă să fixeze, în fiecare an, prin decret notificat Guvernului german, natura și câținea produselor cari vor beneficia de această scutire.

Cantitățile fiecărui produs, cari vor putea fi astfel trimise anual în Germania, nu vor putea să depășească media anuală a cantităților trimise în cursul anilor 1911 la 1913.

În afară de aceasta, și în timpul zisei perioade de 5 ani, Guvernul german își ia îndatorirea să lase să iasă liber din Germania și să lase să se reimporteze în Germania — scutite de orice taxă vamală sau alte sarcini, inclusiv impozitele interne — firele, țesăturile și alte materii sau produse textile de orice natură, și în orice stare s'ar găsi, venite din Germania în teritoriile prevăzute la articolul 51, pentru a fi supuse acolo la anumite operațiuni de desăvârșire, precum: înălbitul, vopsitul, imprimarea, „mercerisajul”, „gazage”, răsucirea sau apretarea.

ARTICOLUL 69

În cursul unei perioade de 10 ani, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, uzinele centrale de energie electrică situate pe teritoriul german, și cari furnizau energie electrică pe teritoriile arătate la articolul 51, sau orice instalațiune a cărei exploatare trece definitiv sau provizoriu dela Germania la Franța, vor fi ținute să continue această furnitură potrivit consumațiunii corespunzând contractelor și polițelor în curs la 11 Noemvrie 1918.

Această furnitură se va face după contractele în vigoare și după un tarif ce nu poate fi superior celui pe care îl plătesc acelor uzine opuși germani.

ARTICOLUL 70

Este hotărit ca Guvernul francez păstrează dreptul de a interzice pe viitor, pe teritoriile menționate în articolul 51, orice nouă participare germană:

1° în gestiunea sau în exploatarea domeniului public și a serviciilor publice, precum : drumuri de fier, căi navigabile, distribuțiuni de apă, gaz, energie electrică și altele ;

2° în proprietatea minelor și carierelor de orice natură și exploatările conexe ;

3° în fine, în stabilimentele metalurgice, chiar când exploatarea acestora nu ar fi conexă cu aceea a vreunei mine.

ARTICOLUL 71

În ce privește teritoriile menționate în articolul 51, Germania renunță pentru ea și pentru supușii (*ressortissants*) ei, cu începere dela 11 Noembrie 1918, la dreptul ce-i conferă dispozițiunile legii din 25 Mai 1910, privitoare la traficul sărurilor de potasă, și, în mod general, la orice dispozițiuni prevăzând intervențiunea organizațiunilor germane în exploatarea minelor de potasă. Ea renunță, de asemenea, pentru ea și pentru supușii ei la drepturile decurgând din orice înțelegeri, dispozițiuni sau legi, ce ar putea să existe în profitul ei, cu privire la alte produse din zisele teritorii.

ARTICOLUL 72

Regularea chestiunilor privitoare la datoriile contractate înainte de 11 Noembrie 1918 între Imperiu și Statele germane, sau supușii lor cu reședința în Germania de o parte, și Alsacienii-Loreni, locuind în Alsacia-Lorena, de altă parte, se va face conform cu dispozițiunile Secțiunii III din Partea X (clauze economice) a acestui Tratat, fiind înțeles că expresiunea »înainte de război« trebuie înlocuită cu expresiunea »înainte de 11 Noembrie 1918«.

Cursul schimbului de aplicat cu această ocaziune, va fi cursul mijlociu cotelat la Bursa din Geneva în timpul lunei ce a precedat datei de 11 Noembrie 1918.

Pentru regularea ziselor datorii, în condițiunile prevăzute în Secțiunea III din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tratat, se va putea constitui, pe teritoriul menționat de articolul 51, un Oficiu special de verificare și de compensație, fiind înțeles că zisul Oficiu va putea fi considerat ca un »Oficiu central« în sensul paragrafului 1 din Anexa zisei Secțiuni.

ARTICOLUL 73

Bunurile, drepturile și interesele private ale Alsacienilor-Loreni în Germania vor fi guvernate de dispozițiunile Secțiunii IV din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tratat.

ARTICOLUL 74

Guvernul francez își rezervă dreptul de a reține și lichida toate bunurile, drepturile și interesele ce posedau, la data de 11 Noembrie 1918, supușii germani sau societățile controlate de Germania, pe teritoriile arătate în articolul 51, în condițiunile fixate de ultimul alineat al articolului 53 de mai sus.

Germania va indemniza direct pe supușii ei deposedați prin zisele lichidări.

Întrebuințarea produsului acestor lichidări se va reguła conform dispozițiunilor Secțiunilor III și IV din Partea X (Clauze economice) a acestui Tratat.

ARTICOLUL 75

Prin derogare dela dispozițiunile prevăzute la Secțiunea V din Partea X (Clauze economice) a acestui Tratat, sunt menținute orice contracte încheiate înainte de data de promulgare în Alsacia-Lorena a decretului francez din 30 Noembrie 1918, între Alsacienii-Loreni (persoane fizice și morale) sau alții, cu reședința în Alsacia-Lorena, de o parte, și Imperiul sau Statele germane sau supușii lor, locuind în Germania, de altă parte, și a căror executare a fost suspendată de Armistițiu sau de legislația franceză ulterioară.

Totuș, vor fi anulate contractele a căror reziliere, într'un interes general, Guvernul francez ar fi notificat-o Germaniei într'un termen de șase luni cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, excepție făcând datoriile și alte obligațiuni pecuniare rezultând din execuția anterioară datei de 11 Noembrie 1918, a unui act sau a unei plăți pre-văzută în aceste contracte. Dacă această anulare atrage pentru una din părți un prejudiciu considerabil, se va acorda părții lezate o indemnizare echitabilă, numai după capitalul angajat și fără a ține socoteală de câștig sau pagubă.

În materie de prescripție, peremțiune (forclusion) și decăderi de drepturi în Alsacia-Lorena, se vor aplica dispozițiunile prevăzute la articolele 300 și 301 din Secțiunea V a Partii X (Clauze economice), înțelegându-se că expresiunea »începutul războiului« trebuie înlocuită cu expresiunea »11 Noembrie 1918« și că expresiunea »durata războiului« trebuie înlocuită cu aceea de »perioada dela 11 Noembrie 1918 până la data punerii în vigoare a prezentului Tratat«.

ARTICOLUL 76

Chestiunile privitoare la drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică ale

Alsacienilor-Loreni se vor reguła conform dispozițiilor generale ale Secțiunii VII din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tractat, fiind stabilit că Alsacienii-Loreni cari posedă asemenea drepturi după legislația germană, vor conserva de plinul și întregul exercițiu al acestor drepturi pe teritoriul german.

ARTICOLUL 77

În interesul funcționării Cassei de asigurare „Invalidité-Vieillesse” din Strassburg, Statul german se obligă să remită Statului francez parte din toate rezervele acumulate de Imperiu sau de organisme publice sau particulare, dependente de el, ce ar putea să revină zisei Casse de asigurare.

Se va proceda tot astfel și pentru capitalurile și rezervele constituite în Germania, revenind în mod legitim celorlalte Casse de asigurare socială, Casselor miniere de pensie, Cassei drumurilor de fier din Alsacia-Lorena, celorlalte organisme de pensii instituite în favoarea personalului administrațiilor și stabilimentelor publice funcționând în Alsacia-Lorena, precum și pentru capitalurile și rezervele datorite de Cassa de asigurare a funcționarilor privați din Berlin, în raport cu angajamentele contractate în profitul asiguraților de această categorie având reședința în Alsacia-Lorena.

O convențiune specială va stabili condițiile și modalitățile acestor transferturi.

ARTICOLUL 78

În materie de execuție a hotărârilor judecătorești, de recursuri și de urmărire, vor fi aplicabile următoarele reguli :

1° Orice sentință dată în materie civilă și comercială, dela 3 August 1914, de tribunalele Alsaciei-Lorenei, între Alsacienii-Loreni, sau între Alsacienii-Loreni și străini, sau între străini, și cari vor fi căpătat autoritatea lucrului judecat, înainte de 11 Noemvrie 1918, vor fi considerate ca definitive și executorii de plin drept.

Dacă sentința se va fi dat între Alsacienii-Loreni și Germani, sau între Alsacienii-Loreni și supuși ai Puterilor aliate Germaniei, această sentință nu va fi executorie decât după „exequatur-ul” pronunțat de noul tribunal corespunzător al teritoriului restituit, arătat la articolul 51.

2° Orice sentință dată dela 3 August 1914, contra Alsacienilor-Loreni, pentru crime sau delictе politice, de jurisdicțiunile germane, se vor considera ca nule.

3° Se vor considera nule și neavenite și vor trebui revocate, orice hotărâri date după 11

Noemvrie 1918, de tribunalul Imperiului din Lipsca, asupra recursurilor făcute contra deciziunilor jurisdicțiunii Alsaciei-Lorenei. Dosarele instanțelor referitoare la asemenea hotărâri vor fi înapoiate jurisdicțiunilor interesate din Alsacia-Lorena.

Vor fi suspendate orice recursuri făcute înaintea Tribunalului Imperiului în contra vreunei decizii a tribunalelor din Alsacia-Lorena. Dosarele vor fi trimise, în condițiile de mai sus, pentru a fi transmise fără întârziere la Curtea de Casație franceză, care va avea competență de a statua.

4° Orice urmărire în Alsacia-Lorena pentru infracțiuni comise în timpul perioadei cuprinse între 11 Noemvrie 1918 și punerea în vigoare a prezentului Tractat, se vor exercita conform legilor germane, afară de cazul când acestea vor fi fost modificate sau înlocuite de acte publicate în regulă, acolo, de autoritățile franceze.

5° Orice altă chestiune de competență, de procedură sau de aplicare a justiției, vor fi regulate de o Convențiune specială între Franța și Germania.

ARTICOLUL 79

Stipulațiunile adiționale privitoare la naționalitate și anexate mai jos, vor fi considerate ca având aceeași forță și valoare ca și dispozițiunile prezentei Secțiuni.

Orice alte chestiuni privind Alsacia-Lorena, cari nu ar fi regulate de această Secțiune și de Anexa ei, nici de dispozițiunile generale ale prezentului Tractat, vor face obiectul unor convențiuni ulterioare între Franța și Germania.

Anexe

§ 1

Cu începere dela 11 Noemvrie 1918, redobândesc, de plin drept, naționalitatea franceză :

1° Persoanele cari au pierdut naționalitatea franceză prin aplicarea Tractatului franco-german din 10 Mai 1871, și cari nu au primit de atunci o naționalitate altă decât naționalitatea germană ;

2° Descendenții legitimi sau naturali ai persoanelor menționate la paragraful precedent, cu excepția celor cari au printre ascendenții lor, în linie bărbătească, un german imigrat în Alsacia-Lorena după 15 Iulie 1870 ;

3° Orice individ născut în Alsacia-Lorena din părinți necunoscuți sau a căror naționalitate e necunoscută.

§ 2

În cursul anului ce va urmă punerii în vi-
goare a prezentului Tractat, vor putea reclama
naționalitatea franceză, persoanele aparținând
uneia din categoriile următoare :

1° Orice persoană care nu și-a redobândit na-
ționalitatea franceză, conform dispozițiilor pa-
ragrafului 1, și care are, printre ascendenții săi,
un francez sau o franceză, cari au pierdut na-
ționalitatea franceză în condițiile prevăzute la
zisul paragraf ;

2° Orice străin care nu este supus (*non ressort-
issant*) al vreunui Stat german și care a câștigat
indigenatul alsacian-loren înainte de 3 August
1914 ;

3° Orice german domiciliat în Alsacia-Lorena,
dacă este domiciliat acolo înainte de 15 Iulie
1870, sau dacă unul din ascendenții săi eră la
această dată domiciliat în Alsacia-Lorena ;

4° Orice german născut sau domiciliat în Al-
sacia-Lorena, care a servit în rândurile arma-
telor aliate sau asociate în timpul războiului ac-
tual, precum și descendenții săi ;

5° Orice persoană născută în Alsacia-Lorena,
înainte de 10 Mai 1871, din părinți străini, pre-
cum și descendenții săi ;

6° Soțul oricărei persoane, devenită franceză
fie în virtutea paragrafului 1, fie reclamând și
obținând naționalitatea franceză, conform dis-
pozițiilor precedente.

Reprezentantul legal al minorului exercitează
în numele acestui minor dreptul de a reclama
naționalitatea franceză, și, dacă acest drept nu a
fost exercitat, minorul va putea să reclame na-
ționalitatea franceză în anul care urmează ma-
jorității sale.

Reclamarea naționalității va putea face obiec-
tul unei deciziuni individuale de refuz din par-
tea autorității franceze, afară de cazul prevăzut
la numărul 6° al prezentului paragraf.

§ 3

Sub rezerva dispozițiilor paragrafului 2,
germanii, născuți sau domiciliați în Alsacia-Lo-
rena, chiar dacă au indigenatul alsacian-loren,
nu dobândesc naționalitatea franceză, prin efec-
tul reîntoarcerii Alsaciei-Lorenei la Franța.

Ei nu vor putea să obție această naționalitate
decât pe cale de naturalizare, cu condiția de a fi
domiciliați în Alsacia-Lorena înainte de 3 Au-
gust 1914, și să justifice că au domiciliat neîn-
trerupt pe teritoriul reîntegrat, timp de 3 ani cu
începere dela 11 Noembrie 1918.

Franța va fi singură răspunzătoare de pro-
tecția lor diplomatică și consulară cu începere
din momentul când ei vor fi făcut cererea de
naturalizare franceză.

§ 4

Guvernul francez va determina modalitățile
după cari se vor constata reîntegrările de drept,
precum și condițiunile după cari se vor re-
zolvă reclamațiunile pentru dobândirea naționa-
lității franceze și cererile de naturalizare pre-
văzute prin prezenta anexă.

SECȚIUNEA VI

A u s t r i a

ARTICOLUL 80

Germania recunoaște, și va respecta în mod
strict, independența Austriei, în hotarele ce vor
fi fixate printr'un Tractat încheiat între acest Stat
și Principalele Puteri aliate și asociate ; ea recu-
noaște că această independență nu va putea fi
pierdută decât numai cu consimțământul Consi-
liului Societății Națiunilor.

SECȚIUNEA VII

Statul Ceho-Slovac

ARTICOLUL 81

Germania recunoaște, după cum au făcut-o deja
Puterile aliate și asociate, complecta indepen-
dență a Statului Ceho-Slovac, care va cuprinde
teritoriul autonom al Rutenilor la Sud de Car-
pați. Ea declară că recunoaște fruntariile acestui
Stat, astfel cum ele vor fi determinate de Prin-
ciplele Puteri aliate și asociate și celelalte State
interesate.

ARTICOLUL 82

Fruntaria între Germania și Statul Ceho-
Slovac va fi determinată de vechea fruntarie în-
tre Austro-Ungaria și Imperiul german, astfel
cum ea există la 3 August 1914.

ARTICOLUL 83

Germania renunță, în favoarea Statului Ceho-
Slovac, la toate drepturile și titlurile sale asupra
părții teritoriului silezian astfel definit :

plecând dela un punct situat la aproape doi
kilometri la Sud-Est de Katscher, pe linia între
cercurile (*Kreise*) Leobschütz și Ratibor :

La limita între cele două cercuri :

Apoi vechea limită între Germania și Austro-
Ungaria, până la un punct situat pe Oder, îne-
diat la Sud de calea ferată Ratibor-Oderberg :

De acolo, spre Nord-Vest și până la un punct
situat la aproape 2 kilometri la Sud-Est de
Katscher :

O linie de determinat pe teren trecând la Vest de Kranowitz.

O comisiune compusă din șapte membri, din cari cinci vor fi numiți de Principalele Puteri aliate și asociate, unul de Polonia și unul de Statul ceho-slovac, se va institui la cincisprezece zile după punerea în vigoare a prezentului Tractat, pentru a fixa la fața locului linia-fruntară între Polonia și Statul ceho-slovac.

Deciziunile acestei comisiuni se vor lua cu majoritate de voturi și vor fi obligatorii pentru părțile interesate.

Germania declară de pe acum, că renunță în favoarea Statului ceho-slovac, la toate drepturile și titlurile sale asupra părții cercului (*Kreis*) Leobschütz, cuprinsă în limitele de mai jos, în cazul când, în urma fixării fruntăriei între Germania și Polonia, zisa parte a numitului cerc s'ar afla izolată de Germania: plecând dela extremitatea de Sud-Est a eșindului vechii fruntării austriace, situată la 5 kilometri aproximativ la Vest de Leobschütz, către Sud și până la punctul de întâlnire cu limita între cercurile (*Kreise*) Leobschütz și Ratibor:

Vechea fruntară între Germania și Austro-Ungaria:

Apoi spre Nord, hotarul administrativ între cercurile (*Kreise*) Leobschütz și Ratibor, până la un punct situat cam la 2 kilometri Sud-Est de Katscher; de acolo, către Nord-Vest și până la punctul de plecare al acestei delimitări:

O linie de stabilit pe teren trecând la Est de Katscher.

ARTICOLUL 84

Naționalitatea ceho-slovacă se va dobândi deplin drept, cu excluderea naționalității germane, de către supușii germani stabiliți pe oricare din teritoriile recunoscute ca făcând parte din Statul Ceho-Slovac.

ARTICOLUL 85

În termen de doi ani, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, supușii (ressortissants) germani, trecuți de 18 ani și stabiliți pe vreunul din teritoriile recunoscute ca făcând parte din Statul Ceho-Slovac, vor avea facultatea să opteze pentru naționalitatea germană. Ceho-Slovacii supuși (ressortissants) germani, stabiliți în Germania, vor avea de asemenea facultatea să opteze pentru naționalitatea ceho-slovacă.

Opțiunea sotului va atrage după sine opțiunea femeii și opțiunea părinților va atrage după sine pe aceea a copiilor lor în vârstă mai mici de 18 ani.

Persoanele cari au exercitat dreptul de op-

țiune sus arătat, vor trebui, în cursul celor douăsprezece luni cari urmează, să-și mute domiciliul în Statul în favoarea căruiia vor fi optat.

Ele vor fi libere să păstreze bunurile imobile ce posedă pe teritoriul celui alt Stat, unde au avut domiciliul lor anterior opțiunei. Ele vor putea să-și ia bunurile mobile de orice natură. Pentru aceasta nu le va fi impusă nici o taxă, fie de ieșire, fie de intrare.

În acelaș termen, Ceho-Slovacii supuși germani, găsindu-se în țară străină, afară de dispozițiuni contrarii ale legii străine și dacă nu au dobândit naționalitatea străină, vor avea dreptul de a dobândi naționalitatea ceho-slovacă cu excluderea naționalității germane, conformându-se prescripțiunilor cari vor fi edictate de Statul Ceho-Slovac.

ARTICOLUL 86

Statul Ceho-Slovac acceptă, primind inserarea într'un Tractat cu Principalele Puteri aliate și asociate, dispozițiunile ce aceste Puteri vor crede necesare pentru a proteja, în Ceho-Slovacia, interesele locuitorilor cari se deosebesc de majoritatea populației, prin rasă, limbă sau religie.

Statul Ceho-Slovac primește, de asemenea, inserarea într'un Tractat cu Principalele Puteri aliate și asociate a dispozițiunilor ce aceste Puteri vor crede necesare pentru a proteja libertatea tranzitului și a asigura un regim echitabil pentru comerțul celorlalte națiuni.

Proporția și natura sarcinilor financiare ale Germaniei și ale Prusiei, pe cari Statul Ceho-Slovac va trebui să le suporte, pentru teritoriul silezian pus sub suveranitatea sa, vor fi fixate conform cu articolul 254 din Partea IX (Clauze financiare) a prezentului Tractat.

Convențiuni ulterioare vor regula toate chestiunile ce nu ar fi regulate de prezentul Tractat și cari s'ar putea ivi prin cesiunea zisului teritoriu.

SECȚIUNEA VIII

P o l o n i a

ARTICOLUL 87

Germania recunoaște, după cum au făcut-o deja Puterile aliate și asociate, completa independență a Poloniei și renunță, în favoarea Poloniei, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor mărginite de Marea Baltică, fruntăria Orientală a Germaniei, astfel cum e determinată prin articolul 27 al Părții II (Fruntăriile Ger-

maniei) a prezentului Tractat, până la un punct situat la aproximativ 2 kilometri la Est de Lorzendorf, apoi o linie care merge să întâlnească unghiul ascuțit pe care hotarul Nord al Sileziei de Sus îl formează la aproape 3 kilometri Nord-Vest de Simmenau, apoi hotarul Sileziei de Sus până la întâlnirea lui cu vechea frontieră între Germania și Rusia, apoi această frontieră până la punctul unde ea traversează cursul Niemenului, în urmă frontiera Nord a Prusiei Orientale, astfel cum este determinată la articolul 28 al Părții II sus amintite.

Cu toate acestea stipulațiunile prezentului articol nu se aplică teritoriilor Prusiei Orientale și Orașului liber Dantzig, astfel cum sunt delimitate la zisul articol 28 al Părții II (Frontariile Germaniei) și la articolul 100 al Secțiunii XI (Dantzig) al prezentei Părți.

Frontariile Poloniei, cari nu sunt specificate prin prezentul Tractat, vor fi fixate ulterior de Principalele Puteri aliate și asociate.

O comisiune compusă din șapte membri, din cari cinci vor fi numiți de către Principalele Puteri aliate și asociate, unul de către Germania și unul de către Polonia, se va constitui cincisprezece zile după punerea în aplicare a prezentului Tractat, pentru a fixa la fața locului linia de frontieră între Polonia și Germania.

Deciziunile acestei Comisiuni se vor lua cu majoritate de voturi și vor fi obligatorii pentru părțile interesate.

ARTICOLUL 88

În partea Sileziei de Sus cuprinsă în limitele mai jos descrise, locuitorii vor fi chemați să desemneze, pe cale de sufragiu, dacă doresc să fie alipii Germaniei sau Poloniei; plecând dela vârful Nord al eșindului vechei provincii a Sileziei austriace, situată aproximativ 8 kilometri la Est de Neustadt, vechea frontieră între Germania și Austria, până la întâlnirea sa cu hotarul între cercurile (*Kreis*) Leobschütz și Ratibor;

de acolo spre Nord și până la un punct situat la aproximativ doi kilometri la Sud-Est de Katscher :

hotarul între cercurile (*Kreise*) Leobschütz și Ratibor;

de acolo spre Sud-Est și până la un punct situat pe cursul Oderului, imediat la Sud de linia ferată Ratibor-Oderberg :

o linie de determinat pe teren, trecând la Sud de Kranowitz;

de acolo, vechea frontieră între Germania și Austria, apoi vechea frontieră între Germania și Rusia până la punctul ei de întâlnire cu ho-

tarul administrativ între Posnania și Silezia de Sus ;

de acolo acest hotar administrativ până la întâlnirea sa cu hotarul între Silezia de Sus și Silezia Mijlocie ;

de acolo, spre Vest și până la punctul unde hotarul administrativ se îndreaptă în unghiul ascuțit spre Sud-Est, la aproape trei kilometri Nord-Vest de Simmenau :

hotarul între Silezia de Sus și Silezia mijlocie ;

de acolo, spre Vest și până la un punct de determinat, situat la aproape doi kilometri la Est de Lorzendorf :

o linie de determinat pe teren trecând la Nord de Klein Hennersdorf ;

de acolo spre Sud și până la punctul unde hotarul între Silezia de Sus și cea Mijlocie taie drumul Städtel-Karlsruhe :

o linie de determinat pe teren, trecând la Vest de localitățile Hennersdorf, Polkowitz, Noldau, Steinersdorf și Dammer, și la Est de localitățile Strehlitz, Nassadel, Eckersdorf, Schwitz și Städtel ;

de acolo, hotarul între Silezia de Sus și cea Mijlocie, până la întâlnirea sa cu hotarul oriental al cercului (*Kreis*) Falkenberg ;

de acolo, hotarul oriental al cercului (*Kreis*) Falkenberg, până la un punct al eșindului așezat la aproape trei kilometri la Est de Puschine ;

de acolo și până la vârful Nord al eșindului vechei provincii a Sileziei austriace, situat la aproximativ opt kilometri la Est de Neustadt :

o linie de determinat pe teren trecând la Est de Zülz.

Regimul sub care se va procedă și se va da curs acestei consultări populare, face obiectul dispozițiunilor din Anexa aci alăturată.

Guvernele polonez și german își iau îndatorirea de pe acum, fiecare în cel privește, să nu exercite asupra nici unui punct din teritoriul lor, nici o urmărire și să nu ia nici o măsură excepțională pentru nici un fapt politic întâmplat în Silezia de Sus, în timpul perioadei regimului prevăzut în Anexa aci alăturată și până la stabilirea regimului definitiv al acestei țări.

Germania declară de pe acum, că renunță în favoarea Poloniei la orice drepturi și titluri asupra părții Sileziei de Sus, situată dincolo de linia-frontieră fixată, ca urmare a plebiscitului, de către Principalele Puteri aliate și asociate.

A n e x ă

§ 1

Îndată dela punerea în vigoare a Tractatului de față și într'un termen care nu va trebui să depășească 15 zile, trupele și autoritățile ger-

mane cari vor putea fi desemnate de Comisiunea prevăzută la paragraful 2, vor trebui să evacueze zona supusă plebiscitului. Ele vor trebui, până la complecta evacuare, să se abțină dela orice rechizițiuni în bani sau în natură și dela orice măsuri cari ar putea aduce vreo știrbire intereselor materiale ale țării.

În acelaș termen, consiliile de muncitori și de soldați, instituite în această zonă, vor fi dizolvate; aceia dintre membrii lor cari ar fi originari din altă regiune și în exercițiul funcțiunilor lor la data punerii în vigoare a Tractatului de față, sau nemai fiind în funcțiune dela 1 Martie 1919, vor fi de asemenea evacuați.

Toate societățile militare și semi-militare formate, în zisa zonă, de către locuitorii din această regiune vor fi imediat dizolvate. Aceia dintre membrii acestor societăți cari nu sunt domiciliați în zisa zonă, vor trebui să o evacueze.

§ 2

Zona plebiscitului va fi pusă imediat sub autoritatea unei Comisiuni internaționale de 4 membrii, desemnați de Statele-Unite ale Americii, Franța, Imperiul Britanic și Italia. Ea va fi ocupată de trupele Puterilor aliate și asociate. Guvernul german își ia îndatorirea de a înlesni transportul acestor trupe în Silezia de Sus.

§ 3

Comisiunea se va bucura de toate drepturile exercitate de Guvernul german sau de Guvernul prusian, exceptând cele privitoare la chestiuni legislative sau de impozite. Ea va fi de altfel substituită Guvernului provinciei sau al circumscriptiei (*Regierungsbezirk*).

Va intra în competența Comisiunii de a interpreta ea însăși drepturile ce-i sunt conferite prin dispozițiunile de față și de a determina în ce măsură ea va exercita aceste drepturi și în ce măsură ele vor fi lăsate în mâinile autorităților existente.

Nu se vor putea aduce modificări la legile și impozitele existente decât cu consimțământul Comisiunii.

Ordinea va fi menținută prin îngrijirea Comisiunii, cu ajutorul trupelor cari vor fi la dispozițiunea sa și, în măsura ce ea o va socoti necesară, de către o poliție ce va fi recrutată dintre oamenii originari din acea regiune.

Comisiunea va trebui să procedeze fără întârziere la înlocuirea autorităților germane evacuate și, dacă e nevoie, să dea chiar ea ordinul de evacuare și să procedeze la înlocuirea autorităților locale.

Ea va lua toate măsurile menite a asigura li-

bertatea, sinceritatea și secretul votului. Va putea, în special, să pronunțe expulzarea oricărei persoane care va fi încercat, într'un fel oarecare, să falsifice rezultatul plebiscitului, prin manopere de corupțiune sau de intimidare.

Comisiunea va avea depline puteri pentru a hotări asupra tuturor chestiunilor la cari va putea da loc executarea clauzelor de față. Ea își va alătura consilieri tehnici aleși din populațiunea locală.

Hotărârile Comisiunii vor fi luate cu majoritate de voturi.

§ 4

Votarea va avea loc la expirarea unui termen ce va fi fixat de principalele Puteri aliate și asociate, dar care nu va putea fi mai scurt de 6 luni și nici nu va putea trece de 18 luni, socotite dela intrarea în funcțiune, în zonă, a sus zisei Comisiuni.

Dreptul de vot va fi acordat tuturor persoanelor, fără deosebire de sex, cari vor îndeplini condițiunile următoare :

a) Să aibă 20 de ani impliniți la 1 Ianuarie al anului în care va avea loc plebiscitul;

b) Să fie născut în zona supusă plebiscitului sau să-și aibă acolo domiciliul dela o dată ce se va fixa de Comisiune, dar care nu va putea fi posterioară zilei de 1 Ianuarie 1919, sau să fi fost expulzat de acolo de către autoritățile germane, fără să-și fi păstrat domiciliul.

Persoanele condamnate pentru delictе politice vor trebui puse în măsură de a-și exercita dreptul de vot.

Fiecare va vota în comuna unde este domiciliat, sau în care este născut, dacă nu-și are domiciliul în cuprinsul teritoriului.

Rezultatul votului va fi hotărât pe comune, după majoritatea voturilor în fiecare comună.

§ 5

La închiderea scrutinului numărul voturilor din fiecare comună va fi comunicat, de către Comisiune, Principalelor Puteri aliate și asociate, împreună cu un raport amănunțit asupra operațiunilor votării și cu o propunere asupra traseului care ar trebui adoptat ca fruntarie a Germaniei în Silezia de Sus, ținându-se seamă de dorința exprimată de locuitori, precum și de situațiunea geografică și economică a localităților.

§ 6

De îndată ce linia de fruntarie va fi fost fixată de către Principalele Puteri aliate și asociate, Comisiunea va notifica autorităților ger-

mane că ele urmează să reia administrația teritoriului care ar fi recunoscut că rămâne german: zisele autorități vor trebui să procedeze la aceasta, în cursul unei ce va urma acestei notificări, în modul prescris de Comisiune.

În acelaș termen și în modul prescris de Comisiune, Guvernul polonez va trebui să îngrijească de administrația teritoriului care va fi recunoscut că devine polonez.

Îndată ce administrația țării va fi fost astfel asigurată de autoritățile respective germane sau poloneze, drepturile Comisiunii vor lua sfârșit.

Cheltuelile armatei de ocupație și cheltuelile Comisiunii, făcute atât pentru funcționarea ei cât și pentru administrația zonei, vor fi percepute din veniturile locale.

ARTICOLUL 89

Polonia își ia îndatorirea de a acorda libertatea de transit prin teritoriul polonez, inclusiv apele teritoriale, persoanelor, mărfurilor, vaselor, trăsurilor, vagoanelor și serviciilor postale în transit între Prusia orientală și restul Germaniei, și a le trata, în ce privește înlesnirile, restricțiunile și orice altă chestiune, cel puțin tot atât de favorabil ca și pe persoanele, mărfurile, vasele, trăsurile, vagoanele și serviciile postale de naționalitate, origină, importare, proprietate sau punct de plecare, fie poloneze, fie că beneficiază de un tratament mai favorabil decât tratamentul național polonez.

Mărfurile în transit vor fi scutite de orice drepturi vamale sau de alte drepturi analoage.

Libertatea transitului se va întinde la serviciile telegrafice și telefonice, în condițiunile fixate prin convențiunile prevăzute la articolul 98.

ARTICOLUL 90

Polonia își ia îndatorirea de a autoriza, pentru o perioadă de cincisprezece ani, exportul în Germania al produselor minelor din orice parte a Sileziei de Sus, transferate Poloniei, în virtutea Tractatului de față.

Aceste produse vor fi scutite de orice taxe de export sau de orice sarcini sau restricțiuni impuse exportării lor.

Se obligă de asemenea de a lua toate măsurile ce ar putea fi necesare pentru ca vânzarea făcută cumpărătorilor, în Germania, a produselor disponibile din aceste mine, să se poate face în condiții tot atât de favorabile ca și vânzarea produselor similare vândute, în aceleași împrejurări, cumpărătorilor în Polonia sau în orice altă țară.

ARTICOLUL 91

Supușii germani domiciliați pe teritoriile recunoscute ca făcând parte în mod definitiv din Polonia, vor dobândi naționalitatea poloneză deplin drept, cu excluderea naționalității germane.

Totuș, supușii germani sau descendenții lor cari și-ar fi stabilit domiciliul în aceste teritorii după 1 Ianuarie 1908, nu vor putea dobândi naționalitatea poloneză decât cu o autorizațiune specială a Statului polonez.

În termen de doi ani, începând dela punerea în vigoare a Tractatului de față, supușii (*ressortissants*) germani în vârstă de peste 18 ani și domiciliați într'unul din teritoriile recunoscute ca făcând parte din Polonia, vor avea facultatea de a opta pentru naționalitatea germană.

Polonezii, supușii (*ressortissants*) germani, în vârstă de peste 18 ani și domiciliați în Germania, vor avea de asemenea facultatea de a opta pentru naționalitatea poloneză.

Opțiunea soțului va atrage după ea pe aceea a femeii, și opțiunea părinților pe aceea a copiilor în vârstă mai mică de 18 ani.

Toate persoanele cari și-au exercitat dreptul de opțiune prevăzut mai sus, vor avea facultatea ca, în cele douăsprezece luni ce vor urma, să-și mute domiciliul în Statul în favoarea cărui vor fi optat.

Ele vor fi libere să-și păstreze bunurile imobiliare ce posedă pe teritoriul celui alt Stat în care își aveau domiciliul înaintea opțiunii lor.

Ele își vor putea lua bunurile mobile de orice fel, scutite de vamă, în țara pentru care vor fi optat și vor fi scutite în această privință de orice taxe sau drepturi de ieșire.

În acelaș termen, polonezii supușii germani, aflându-se în țară străină, numai în lipsă de vreo dispozițiune contrară a legii străine și dacă nu au dobândit naționalitatea străină, vor avea dreptul de a dobândi naționalitatea poloneză, cu excluderea naționalității germane și conformându-se dispozițiunilor cari vor trebui luate de Statul polonez.

În partea din Silezia de Sus, supusă plebiscitului, dispozițiunile articolului de față nu vor intra în vigoare decât din momentul atribuirii definitive a acestui teritoriu.

ARTICOLUL 92

Proporțiunea și natura sarcinilor financiare ale Germaniei și ale Prusiei, pe cari Polonia va trebui să le suporte, vor fi fixate conform articolului 254 din Partea IX (Clauze financiare) a Tractatului de față.

Partea din datorie care, după Comisiunea

Reparațiunilor prevăzută la zisul articol, se rapoartă la măsurile luate de Guvernele germane și prusian, în vederea colonizării germane a Poloniei, va fi exclusă din proporțiunea pusă în sarcina acesteia.

În executarea articolului 256 al Tractatului de față, Comisiunea Reparațiunilor fixând valoarea bunurilor și proprietăților Imperiului sau ale Statelor germane cari trec la Polonia, împreună cu teritoriile ce-i sunt transferate, va trebui să excludă din această evaluare, clădirile, pădurile și alte proprietăți de Stat, cari aparțineau vechiului Regat al Poloniei.

Acestea vor fi dobândite de Polonia, libere și degrevate de orice sarcini.

În toate teritoriile Germaniei transferate în virtutea Tractatului de față și recunoscute ca făcând parte în mod definitiv din Polonia, bunurile, drepturile și interesele supușilor germani nu vor putea fi lichidate prin aplicarea articolului 297, de Guvernul polonez, decât potrivit dispozițiunilor următoare :

1. Produsul lichidării va trebui plătit direct celui în drept ;

2. În cazul când acesta din urmă ar stabili în fața tribunalului arbitral mixt, prevăzut de Secțiunea VI din Partea X (Clauze economice) a Tractatului de față, sau în fața unui arbitru desemnat de acest tribunal, că condițiunile vânzării sau că măsuri luate de Guvernul polonez în afară de legislația generală, au prejudiciat în mod nedrept prețul, Tribunalul sau arbitru va avea facultatea de a acorda celui în drept o indemnizație echitabilă, care va trebui plătită de către Guvernul polonez.

Convențiuni ulterioare vor reglementa toate chestiunile cari n'ar fi reglementate prin Tractatul de față, și la cari ar putea da naștere cesiunea ziselor teritorii.

ARTICOLUL 93

Polonia consimte, primind inserțiunea într'un Tractat cu Principalele Puteri aliate și asociate, la dispozițiunile pe cari aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a proteja în Polonia interesele locuitorilor cari se deosebesc de majoritatea populației prin rasă, limbă sau religie.

Polonia consimte de asemenea la inserțiunea într'un Tractat cu Principalele Puteri aliate și asociate, a dispozițiunilor pe cari aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a proteja libertatea transitului și pentru aplicarea unui regim echitabil comerțului celorlalte națiuni.

SECȚIUNEA IX

Prusia Orientală

ARTICOLUL 94

În zona cuprinsă între fruntaria de Sud a teritoriului Prusiei Orientale, așa cum această fruntarie este determinată la articolul 28 din Partea II (Fruntariile Germaniei) a Tractatului de față, și între linia descrisă mai jos, locuitorii vor fi chemați a desemna, pe cale de sufragii, Statul cărui doresc a fi alipiți :

Hotarul de Vest și Nord al teritoriului circumscripției (*Regierungsbezirk*) Allenstein, până la întâlnirea sa cu hotarul dintre cercurile (*Kreise*) Oletsko și Angerburg ; de aci, hotarul de Nord al cercului (*Kreise*) Oletsko până la întâlnirea sa cu vechea fruntarie a Prusiei Orientale.

ARTICOLUL 95

Într'un termen care nu va trece de 15 zile, socotit dela punerea în vigoare a Tractatului de față, trupele și Autoritățile germane se vor retrage din zona descrisă mai sus. Până la terminarea evacuării, ele se vor abține dela orice rechiziție în bani sau în natură și dela orice măsură care ar putea aduce vreo stirbire intereselor materiale ale țării.

La expirarea perioadei menționată mai sus, zisa zonă va fi pusă sub autoritatea unei Comisiuni internaționale de 5 membri, numiți de Principalele Puteri aliate și asociate. Această Comisiune va avea puterea generală de administrație și, în particular, va fi însărcinată de a organiza votarea și a lua toate măsurile ce va crede de cuviință pentru a asigura libertatea, sinceritatea și secretul votului. Comisiunea va avea, de asemenea, depline puteri spre a hotări asupra tuturilor chestiunilor cari vor putea lua naștere din executarea clauzelor de față. Comisiunea va lua toate dispozițiunile necesare spre a fi ajutată în exercițiul funcțiunilor sale, de asistenți aleși de ea din populația locală. Hotărârile ei vor fi luate cu majoritate de voturi.

Dreptul de vot va fi acordat oricărei persoane, fără deosebire de sex, îndeplinind condițiunile următoare :

a) Să aibă 20 de ani împliniți la data punerii în vigoare a Tractatului de față ;

b) Să fie născut în zona supusă plebiscitului sau să-și aibă acolo domiciliul sau reședința obișnuită, dela o dată ce se va fixa de Comisiune.

Fiecare va vota în comuna unde își are do-

miciliul, sau în care este născut, dacă nu-și are domiciliul sau reședința în zisa zonă.

Rezultatul votului va fi hotărît pe comune (*Gemeinde*) după majoritatea voturilor din fiecare comună.

La închiderea scrutinului, numărul voturilor din fiecare comună va fi comunicat de Comisiune Principalelor Puteri aliate și asociate, împreună cu un raport amănunțit asupra operațiunilor votării și cu o propunere asupra traseului care ar trebui adoptat ca fruntarie a Prusiei Orientale în această regiune, ținându-se seamă de dorința locuitorilor exprimată prin vot, precum și de situațiunea geografică și economică a localităților. Principalele Puteri aliate și asociate vor determina atunci fruntaria dintre Prusia Orientală și Polonia în această regiune.

Dacă traseul hotărît de Principalele Puteri aliate și asociate este astfel încât exclude din Prusia Orientală o parte oarecare din terenul delimitat la articolul 94, renunțarea Germaniei la drepturile ei în favoarea Poloniei, după cum se prevede la articolul 87 de mai sus, se va întinde și la teritoriile astfel excluse.

Indată ce linia va fi fost fixată de Principalele Puteri aliate și asociate, Comisiunea internațională va notifica autorităților administrative ale Prusiei Orientale, că urmează să reia administrația teritoriului situat la Nord de linia astfel fixată, ceea ce ele vor trebui să facă în cursul lunii ce va urma acestei notificări și în modul prescris de Comisiune. În același termen și modul prescris de Comisiune, Guvernul polonez va trebui să îngrijească de administrația teritoriului situat la Sud de linia fixată. Indată ce administrația țării va fi fost astfel asigurată de autoritățile respective ale Prusiei Orientale și ale Poloniei, puterile Comisiunii internaționale vor lua sfârșit.

Cheltuelile Comisiunii, atât cele pentru funcționarea ei, cât și cele pentru administrația zonei, vor fi percepute din veniturile locale; surplusul va cădea în sarcina Prusiei Orientale, într-o proporție care va fi fixată de Principalele Puteri aliate și asociate.

ARTICOLUL 96

Într-o zonă cuprinzând cercurile (*Kreise*) Stuhm și Rosenberg și partea din cercul Marienburg ce se află la Est de Nogat și aceea din cercul Marienwerder, ce se află la Est de Vistula, locuitorii vor fi chemați să arate, printr'un vot ce se va emite în fiecare comună (*Gemeinde*), dacă ei doresc ca diversele comune situate pe acest teritoriu să aparțină Poloniei sau Prusiei Orientale.

Într'un termen care nu va trece de 15 zile socotite dela punerea în vigoare a Tractatului de față, trupele și autoritățile germane se vor retrage din zona descrisă la articolul 96; până ce se va sfârși evacuarea, ele se vor abține dela orice rechiziție în bani sau în natură și dela orice măsură care ar putea aduce vreo știrbire intereselor materiale ale țării.

La expirarea perioadei sus menționate, zisa zonă va fi pusă sub autoritatea unei Comisiuni internaționale de 5 membrii numiți de Principalele Puteri aliate sau asociate. Această comisiune, însoțită la nevoie de forțele necesare, va avea puterea generală de administrație și va fi însărcinată în special să îngrijească de organizarea votării și să ia toate măsurile ce va crede de cuviință spre a asigura libertatea, sinceritatea și secretul votului; ea se va conforma, pe cât va fi cu putință, dispozițiunilor Tractatului de față, în privința plebiscitului în zona Allenstein; hotărârile sale vor fi luate cu majoritate de voturi.

Cheltuelile Comisiunii, atât pentru funcționarea ei, cât și pentru administrația zonei, se vor percepe din veniturile locale.

La închiderea scrutinului, numărul voturilor din fiecare comună va fi comunicat de Comisiune Principalelor Puteri aliate și asociate, împreună cu un raport amănunțit asupra operațiunilor votării și cu o propunere asupra traseului, care ar trebui adoptat ca fruntarie a Prusiei Orientale în această regiune, ținându-se seamă de dorința locuitorilor exprimată prin vot, precum și de situațiunea geografică și economică a localităților. Principalele Puteri aliate și asociate vor determina fruntaria între Prusia Orientală și Polonia în această regiune, lăsând în orice caz Poloniei, pentru întreaga secțiune a fruntariei dealungul Vistulei, controlul deplin și întreg al fluviului inclusiv malul său Est, pe distanța ce va putea fi necesară reglementării și ameliorării sale. Germania își ia îndatorirea ca nici o fortificație să nu fie stabilită la nici o epocă pe nici o porțiune din zisul teritoriu rămas german.

Principalele Puteri aliate și asociate vor formula totodată o reglementare, asigurând în condiții echitabile accesul și folosința Vistulei locuitorilor Prusiei Orientale, fie pentru ei înșiși, fie pentru mărfurile sau pentru vapoarele lor, după cum va fi mai favorabil intereselor lor.

Fixarea fruntariei și reglementările prevăzute mai sus vor fi obligatorii pentru toate părțile interesate.

Indată ce administrația țării va fi fost luată

de autoritățile respective ale Prusiei Orientale și ale Poloniei, puterile Comisiunii vor lua sfârșit.

ARTICOLUL 98

Germania și Polonia vor încheia, în anul ce va urma punerii în vigoare a Tratatului de față, convențiuni al căror cuprins, în caz de contestațiune, va fi stabilit de Consiliul Societății Națiunilor, în scopul de a asigura, de o parte Germaniei înlesniri complete și apropiate spre a comunica, prin cale ferată, prin telegraf și prin telefon cu restul Germaniei și Prusiei Orientale prin teritoriul polonez, și de altă parte Poloniei aceleași înlesniri pentru comunicațiile sale cu orașul liber Dantzig, prin teritoriul german, care s'ar putea găsi pe malul drept al Vistulei, între Polonia și orașul liber Dantzig.

SECȚIUNEA X

Memel

ARTICOLUL 99

Germania renunță, în favoarea Principalelor Puteri aliate și asociate, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor cuprinse între Marea Baltică, fruntaria Nord-Est a Prusiei Orientale, descrisă la articolul 28 din Partea II (Fruntațiile Germaniei) a Tratatului de față și între vechile fruntarii dintre Germania și Rusia.

Germania își ia îndatorirea de a recunoaște dispozițiunile pe cari Principalele Puteri aliate și asociate le vor lua cu privire la aceste teritorii, în special în ce privește naționalitatea locuitorilor.

SECȚIUNEA XI

Orașul liber Dantzig

ARTICOLUL 100

Germania renunță, în favoarea Principalelor Puteri aliate și asociate, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriului cuprins în limitele de mai jos :

dela Marea Baltică, către Sud și până la punctul de întâlnire al șenalurilor de navigațiune principale ale Nogatei și Vistulei (Weichsel) ;

fruntaria Prusiei Orientale astfel precum este descrisă în articolul 28 al Părții a II-a (Fruntațiile Germaniei) a prezentului Tratat ;

de acolo, șenalul de navigațiune principal al Vistulei, la vale, și până la un punct situat la aproximativ 6 kilometri 5 la Nordul podului de la Dirschau ;

de acolo, către Nord-Vest și până la cota 5,

situată la 1 kilometru 5 la Sud-Est de biserica din Gütlland.

o linie de determinat pe teren ;

de acolo, către Vest și până la eșindul format de limita cercului Berent, la 8 kilometri 5 la Nord-Est de Schöneck ;

o linie de determinat pe teren, trecând între Mühlbanz, la Sud, și Rambeltsch, la Nord ;

de acolo, către Vest, limita cercului Berent, până la intrândul ce formează la 6 kilometri la Nord-Nord-Vest de Schöneck ;

de acolo și până la un punct situat pe linia mediană a lui Lonkener See ;

o linie de determinat pe teren, trecând la Nord de Neu Fietz și Schatarpi și la Sud de Bärenhütte și Lonken ;

de acolo, linia mediană a lui Lonkener See, până la extremitatea sa de Nord ;

de acolo și până la extremitatea de Sud a lui Pollenziner-See ;

o linie de determinat pe teren ;

de acolo, linia mediană a lui Pollenziner See până la extremitatea sa de Nord ;

de acolo, spre Nord-Est și până la punctul situat la aproape 1 kilometru la Sud de biserica din Koliebken, unde calea ferată Dantzig-Neustadt trece peste un pârau ;

o linie de determinat pe teren trecând la Sud-Est de Kamehlen, Krissau, Fidlín, Sulmin (Richthof), Mattern, Schäferrei, și la Nord-Vest de Neuendorf, Marschau, Czapielken, Hoch, și Klein-Kelpin, Pulvermühl, Renneberg și orașele Oliva și Zoppot ;

de acolo cursul pâraului menționat mai sus până la Marea Baltică.

Fruntațiile descrise mai sus sunt trasate pe o hartă germană, având scara 1/100.000, anexată la prezentul Tratat sub No. 3.

ARTICOLUL 101

O Comisie, compusă din trei membri, având un Înalt Comisar ca președinte, numiți de Principalele Puteri aliate și asociate, dintr'un membru numit de Germania și unul de Polonia, va fi constituită în cele 15 zile ce vor urma după punerea în vigoare a prezentului Tratat, pentru a fixa la fața locului linia-fruntarie a teritoriului sus menționat, ținând seamă pe cât va fi posibil de hotarele comunale existente.

ARTICOLUL 102

Principalele Puteri aliate și asociate se obligă să constituie orașul Dantzig, ca oraș liber, împreună cu teritoriul arătat la articolul 100. Acest oraș va fi pus sub protecția Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 103

Felul de constituire (constitution) a oraşului liber Dantzig va fi elaborat de reprezentanţii desemnaţi ai oraşului liber, de acord cu un Înalt Comisar al Societăţii Naţiunilor. El va fi pus sub garanţia Societăţii Naţiunilor.

Înaltul Comisar va fi de asemenea însărcinat să hotărască, în primă instanţă, asupra tuturilor contestaţiunilor ce s'ar ivi între Polonia şi Oraşul liber în privinţa prezentului Tractat sau a învoirilor şi acordurilor complimentare.

Înaltul Comisar îşi va avea reşedinţa la Dantzig.

ARTICOLUL 104

O convenţie, ai cărei termeni Principalele Puteri aliate şi asociate se obligă să-i fixeze şi care va intra în vigoare odată cu constituirea Oraşului liber Dantzig, va interveni între Guvernul polonez şi zisul Oraş liber în scopul :

1. De a aşeza Oraşul liber Dantzig înăuntrul limitelor fruntariei vamale a Poloniei şi de a stabili o zonă liberă în port ;

2. De a asigura Poloniei, fără nici o restricţie, liberul uz şi serviciul căilor pe apă, al dockurilor, basinelor, cheurilor şi al altor lucrări de pe teritoriul Oraşului liber necesare importaţiunilor şi exportaţiunilor Poloniei ;

3. De a asigura Poloniei controlul şi administraţia Vistulei şi a întregii reţele ferate, în limitele Oraşului liber, afară de tramvaie şi celelalte căi ferate ce servesc mai cu seamă la trebuinţele Oraşului liber, precum şi controlul şi administraţia comunicaţiunilor poştale, telegrafice şi telefonice dintre Polonia şi portul Dantzig ;

4. De a asigura Poloniei dreptul de a desvoltă şi de a îmbunătăţi căile pe apă, dockurile, basinele, cheurile, căile ferate şi celelalte lucrări şi mijloace de comunicaţie arătate mai sus şi de a închiria sau cumpăra în condiţiuni potrivite terenurile şi celelalte proprietăţi necesare în acest scop ;

5. De a lua măsuri ca în Oraşul liber Dantzig nici o deosebire să nu fie făcută în paguba naţionalilor polonezi şi a altor persoane de origină sau limbă poloneză ;

6. De a face, să se asigure de Guvernul polonez conducerea Afacerilor externe ale Oraşului liber Dantzig, precum şi protecţiunea naţionalilor săi în ţările străine.

ARTICOLUL 105

Din momentul punerii în vigoare a prezentului Tractat, supuşii (ressortissants) germani do-

miciliaţi în teritoriul descris la articolul 100 vor pierde, *ipso facto*, naţionalitatea germană, în scopul de a deveni naţionali ai Oraşului liber Dantzig.

ARTICOLUL 106

În timpul celor doi ani dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, supuşii germani în etate de mai mult de 18 ani şi domiciliaţi în teritoriul descris la articolul 100, vor avea facultatea de a opta pentru naţionalitatea germană.

Opţiunea soţului va atrage după sine pe aceea a soţiei, şi opţiunea părinţilor va atrage după sine pe aceea a copiilor lor în etate de mai puţin de 18 ani.

Persoanele cari au exercitat dreptul de opţiune, prevăzut mai sus, vor trebui, în cele douăsprezece luni ce vor urma, să-şi mute domiciliul lor în Germania.

Ele vor fi libere să-şi pastreze bunurile imobile pe cari le posedă pe teritoriul Oraşului liber Dantzig. Ele vor putea transporta bunurile lor mobile de orice natură. Nu li se va impune în această privinţă nici o taxă de ieşire sau de intrare.

ARTICOLUL 107

Toate bunurile aparţinând Imperiului sau Statelor germane şi situate pe teritoriul Oraşului liber Dantzig, vor fi transferate Principalelor Puteri aliate şi asociate pentru a fi retrocedate de ele Oraşului liber sau Statului polonez, după cum vor socoti că este mai echitabil.

ARTICOLUL 108

Proporţia şi natura sarcinilor financiare ale Germaniei şi ale Prusiei pe cari Oraşul liber va avea să le suporte vor fi fixate, conform articolului 254 dela Partea IX (Clauze financiare) a prezentului Tractat.

Stipulaţiuni ulterioare vor rezolva orice alte chestiuni putând să rezulte din cesiunea teritoriului arătat la articolul 100.

SECŢIUNEA XII

S l e s v i g

ARTICOLUL 109

Fruntaria dintre Germania şi Danemarca va fi fixată conform aspiraţiunilor populaţiunilor.

În acest scop populaţiunile cari locuiesc pe teritoriile fostului Imperiu German, situate la Nord de o linie orientată spre Est-Vest (însemnată printr-o linie cafenie (bistre) pe harta No. 4, anexată la prezentul Tractat) :

plecând dela Marea Baltică la aproape 43 kilometri Est-Nord-Est de Flensburg, îndreptându-se

către Sud-Vest trecând la Sud-Est de : Sygum, Ringsberg, Munkbrarup, Adelby, Tastrup, Jarplund, Oversee, și la Nord-Vest de : Langballigholz, Landballig, Bönstrup, Rüllschau, Wesely, Kleinwolstrup, Gross-Solt,

apoi spre Vest trecând la Sud de Frörup și la Nord de Wanderup,

apoi spre Sud-Est de Oxlund, Stieglund și Ostenau, și la Nord-Vest de satele depe calea Wanderup-Kollund,

apoi spre Nord-Vest trecând la Sud-Vest de Löwenstedt, Joldelund, Goldelund, și la Nord-Est de Kolkerheide și Högel, până la cotul lui Soholm Au, la aproape un kilometru la Est de Soholm, unde întâlnește hotarul Sud al cercului (*Kreis*) Tondern,

urmând acest hotar până la Marea Nordului, trecând la Sud de insulele Fohr și Amrum și la Nord de insulele Oland și Langeness,

vor fi chemate să se pronunțe printr'un vot, la care se va proceda în condițiunile următoare :

1. Din momentul punerii în vigoare a prezentului Tractat, și într'un termen care nu va depăși zece zile, trupele și autoritățile germane (inclusiv Oberpräsidenten, Regierungs-präsidenten, Landräthe Amtsvorsteher, Oberbürgermeister) vor trebui să evacueze zona coprinsă la Nord de linia fixată mai sus.

În același termen, consiliile de lucrători și soldați constituite în această zonă vor fi desființate; membrii lor, originari dintr'o altă regiune și cari vor exercita funcțiunile lor la data punerii în vigoare a prezentului Tractat, sau cari le vor fi părăsit dela 1 Martie 1919, vor fi de asemenea evacuați.

Zisa zonă va fi imediat pusă sub autoritatea unei Comisiuni internaționale compusă din cinci membri, dintre cari trei vor fi desemnați de Principalele Puteri aliate și asociate; Guvernul norvegian și Guvernul suedez vor fi rugate să desemneze fiecare câte un membru; dacă nu vor face aceasta, acești doi membri vor fi aleși de Principalele Puteri aliate și asociate.

Comisiunea ajutată, în mod eventual, de forțele necesare, va avea o putere generală de administrație. Ea va trebui mai cu seamă să ia măsuri, fără întârziere, pentru înlocuirea autorităților germane evacuate și la nevoie să dea ea însăși ordin de evacuare și să procedeze la înlocuirea autorităților locale. Va lua toate măsurile ce va socoti necesare ca să asigure libertatea, sinceritatea și secretul votului. Va fi asistată de Consilieri tehnici germani și danezi,

aleși de ea din populația locală. Deciziunile ei vor fi luate cu majoritate de voturi.

Jumătate din cheltuelile Comisiunii și a celor ocazionate de plebiscit va fi suportată de Germania.

2. Dreptul de sufragiu va fi acordat la orice persoane, fără deosebire de sex, cari vor îndeplini următoarele condițiuni :

a) Să aibă douăzeci de ani împliniți, la data punerii în vigoare a prezentului Tractat ;

b) Să fie născut în zona supusă plebiscitului, sau să fie domiciliat acolo încă înainte de 1 Ianuarie 1900, sau să fi fost expulzat de autoritățile germane fără să și fi păstrat acolo domiciliul.

Fiecare va vota în comuna în care este domiciliat sau din care este originar.

Militarii, ofițerii, subofițerii și soldații armatei germane, cari sunt originari din zona Slesvigului supusă plebiscitului, vor trebui să fie puși în măsură de a se duce la locul de unde sunt originari, pentru a participa la vot ;

3. În secțiunea zonei evacuate coprinse la Nord de o linie orientată Est-Vest (reprezentată printr'o linie roșie pe harta No. 4, anexată la prezentul Tractat) :

trecând la sud de insula Alsen și urmând linia mediană a fjordului Flensburg,

părăsind fjordul la un punct situat la aproape 6 kilometri la Nord de Flensburg, și urmând în sus cursul râului, care trece la Kupfermühle, până la un punct situat la Nord de Niehuus, trecând la Nord de Patthurg și Ellund și la Sud de Froslee pentru a atinge limita Est a cercului (*Kreis*) Tondern, la punctul său de întâlnire cu hotarul dintre vechile jurisdicțiuni Slogs și Kjaer (Slogs Herred și Kjaer Herred).

urmând acest ultim hotar până la Scheidebek,

urmând la vale cursul lui Scheidebek (Alte Au), apoi dela Suder Au și dela Wied Au până la cotul dinspre Nord al acestuia din urmă, situat la aproape 4.500 metri la Vest de Ruttebüll,

îndreptându-se către Vest-Nord-Vest pentru a ajunge la Marea Nordului la Nord de Sieltoft,

de acolo, trecând la Nord de insula Sylt, se va proceda la votul mai sus hotărit după trei săptămâni, cel mai târziu, dela evacuarea țării de către trupele și autoritățile germane.

Rezultatul votului va fi determinat prin majoritatea voturilor întrunite în această secțiune. Acest rezultat va fi imediat adus de către Comisiune la cunoștința Principalelor Puteri aliate și asociate și totodată proclamat.

Dacă votul este în favoarea reintegrării acestui teritoriu la regatul Danemarcei, Guvernul da-

nez, după ce se va fi înțeles cu Comisiunea, va avea facultatea de a-l ocupa cu autoritățile sale militare și administrative imediat după această proclamație.

4. În secțiunea zonei evacuate situată la Sud de secțiunea precedentă și la Nord de linia care pleacă dela Marea Baltică, la 13 kilometri de Flensburg, pentru a ajunge la Nord de insulele Oland și Langeness, se va proceda la vot în timp de cinci săptămâni, cel mai târziu, după ce plebiscitul va fi avut loc în prima secțiune.

Rezultatul votului va fi determinat pe comune (Gemeinde), după majoritatea de voturi întrunită în fiecare comună.

ARTICOLUL 110

Până la precizarea ei pe teren, o linie fruntarie va fi fixată de către Principalele Puteri aliate și asociate, după un traseu bazat pe rezultatul voturilor și propus de Comisiunea internațională și ținându-se seamă de condițiunile geografice și economice particulare diverselor localități.

Din acest moment, Guvernul danez va putea ocupa aceste teritorii de către autoritățile civile și militare daneze și Guvernul german va putea reîntrăi, până la zisa linie-fruntarie, autoritățile civile și militare germane pe cari le evacuasă.

Germania declară că renunță definitiv în favoarea Principalelor Puteri aliate și asociate, la orice drept de suveranitate asupra teritoriilor Slesvigului situate la Nord de linia-fruntarie fixată după cum s'a arătat mai sus. Principalele Puteri aliate și asociate vor predă Danemarcei zisele teritorii.

ARTICOLUL 111

O Comisiune compusă din șapte membri, dintre cari cinci vor fi numiți de Principalele Puteri aliate și asociate, unul de Danemarca și unul de Germania, va fi înființată în cele cincisprezece zile dela cunoașterea rezultatului definitiv al votului pentru a fixa la fața locului traseul liniei de fruntarie.

Deciziunile vor fi luate cu majoritate de voturi și vor fi obligatorii pentru părțile interesate.

ARTICOLUL 112

Indigenatul (dreptul de cetățenie) danez va fi dobândit deplin drept, cu excluderea naționalității germane, de toți locuitorii teritoriului retrocedat Danemarcei.

Totuș, persoanele cari s'ar fi stabilit pe acest teritoriu după 1 Octombrie 1918, nu vor putea

dobândi indigenatul danez decât în urma autorizării Guvernului danez.

ARTICOLUL 113

Într'un timp de doi ani, cu începere din ziua când suveranitatea asupra totalității sau asupra unei părți din teritoriile supuse plebiscitului, se va fi redat Danemarcei :

Orice persoană, în vârstă de peste 18 ani, născută în teritoriile retrocedate Danemarcei, nedomiciliată în această regiune și fiind de naționalitate germană, va avea facultatea de a opta pentru Danemarca ;

Orice persoană, mai în vârstă de 18 ani, domiciliată pe teritoriile retrocedate Danemarcei, va avea facultatea să opteze pentru Germania.

Opțiunea soțului va atrage după sine pe aceea a soției și opțiunea părinților va atrage după sine pe aceea a copiilor lor în vârstă mai mică de 18 ani.

Persoanele cari au exercitat dreptul de opțiune sus amintit vor trebui, în cursul celor douăsprezece luni ce vor urma, să-și mute domiciliul lor în Statul în favoarea căruia au optat.

Ele vor fi libere de a păstra bunurile imobile ce stăpânesc pe teritoriul celuilalt Stat, unde ar fi avut domiciliul lor, înainte de opțiune.

Ele vor putea transporta bunurile lor mobile de orice natură. Pentru aceasta nu vor fi impuse cu nici o taxă fie de ieșire, fie de intrare.

ARTICOLUL 114

Proporția și natura sarcinilor financiare sau altele ale Germaniei sau ale Prusiei, ce Danemarca va avea de suportat, vor fi stabilite conform articolului 254 din Partea IX. (Clause financiare) din prezentul Tractat.

Stipulațiuni deosebite vor hotări asupra oricăror alte chestiuni isvorând din retrocedarea ce se va face Danemarcei a întregului sau a unei părți din teritoriul a cărei cedare îi fusesse impusă prin Tractatul dela 30 Octombrie 1864.

SECȚIUNEA XIII

Heligoland

ARTICOLUL 115

Fortificațiunile, stabilimentele militare, porturile din insulele Heligoland și Dune vor fi distruse, sub controlul Principalelor Guverne aliate, prin îngrijirea și pe cheltueala Guvernului

German, în termenul ce va fi hotărât de zisele Guverne.

Prin »porturi« va trebui să se înțeleagă digul Nord-Est, zidul dela Vest, digurile exterioare și interioare pentru spargerea valurilor, terenurile câștigate asupra mării în interiorul acestor diguri, precum și toate lucrările, fortificațiile și construcțiile de ordin naval și militar, terminate sau în curs, în interiorul liniilor cari unesc pozițiunile indicate aci mai jos, trecute pe harta No. 126 a Amiralității britanice din 19 Aprilie 1918:

a) latitudine, 54° 10' 49" N.; longitudine, 7° 53' 39" E.;

b) latitudine, 54° 10' 35" N.; longitudine, 7° 54' 48" E.;

c) latitudine, 54° 10' 14" N.; longitudine, 7° 54' 00" E.;

d) latitudine, 54° 10' 17" N.; longitudine, 7° 53' 37" E.;

e) latitudine, 54° 10' 44" N.; longitudine 7° 53' 26" E.;

Germania nu va putea să reconstruească nici fortificațiunile, nici stabilimentele militare, nici porturile de mai sus, nici vreo lucrare analogă.

SECȚIUNEA XIV

Rusia și Statele ruse

ARTICOLUL 116

Germania recunoaște și-și ia îndatorirea să respecte, ca permanentă și inalienabilă, independența tuturor teritoriilor cari făceau parte din vechiul Imperiu al Rusiei la 1 August 1914.

Conform dispozițiunilor cuprinse în articolele 259 și 292 din Părțile IX (Clauze financiare) și X (Clauze economice) din prezentul Tractat, Germania recunoaște, în mod definitiv, anularea Tractatelor dela Brest-Litovsk, precum și a tuturor celorlalte tractate, acorduri sau convențiuni făcute de ea cu Guvernul Maximalist în Rusia.

Puterile aliate și asociate rezervă Rusiei în mod hotărât drepturile ca să obțină dela Germania orice restituiri și reparațiuni bazate pe principiile prezentului Tractat.

ARTICOLUL 117

Germania își ia îndatorirea să recunoască deplina valoare a oricărui tractat sau învoiri pe cari Puterile aliate și asociate le vor încheia cu Statele, cari s'au constituit sau se vor constitui în întregul sau în parte din teritoriile vechiului Imperiu al Rusiei, astfel cum el există la 1 August 1914, și a recunoaște hotarele acestor State, astfel după cum vor fi fixate.

PARTEA IV

DREPTURILE ȘI INTERESELE GERMANILOR ÎN AFARĂ DIN GERMANIA

ARTICOLUL 118

În ceea ce privește teritoriile situate în afară de hotarele sale în Europa, astfel cum ele sunt stabilite prin prezentul Tractat, Germania renunță la toate drepturile, titlurile sau privilegiile sale, de orice natură, asupra sau cu privire la oricare teritorii ce-i aparțin, sau aparțin aliaților ei, precum și la orice drepturi, titluri sau privilegii de orice fel, cari ar fi putut să le aibă față de Puterile aliate și asociate.

Germania își ia încă de pe acum îndatorirea de a recunoaște și a accepta măsurile cari sunt sau vor fi luate de Principalele Puteri aliate și asociate de acord, dacă va fi cazul, cu terțele Puteri, în scopul de a reglementa consecințele dispozițiunii precedente.

În mod special, Germania declară că primește stipulațiunile articolelor de mai jos, privitoare la anumite chestiuni particulare.

SECȚIUNEA I

Coloniile germane

ARTICOLUL 119

Germania renunță, în favoarea Principalelor Puteri aliate și asociate, la toate drepturile și titlurile sale asupra posesiunilor de peste mare.

ARTICOLUL 120

Toate drepturile mobiliare sau imobiliare cari aparțin în aceste teritorii Imperiului german sau oricărui Stat german, vor trece asupra Guvernului care exercită autoritatea peste aceste teritorii, în condițiunile stabilite în articolul 257 din Partea IX (Clauze financiare) din prezentul Tractat. Dacă s'ar ridica contestațiuni asupra naturei acestor drepturi, ele vor fi judecate în mod suveran de tribunalele locale.

ARTICOLUL 121

Dispozițiunile din Secțiunile I și IV din Partea X (Clauze economice) din prezentul Tractat vor fi aplicabile, în ceea ce privește aceste teritorii, oricare ar fi forma de guvernământ adoptată pentru aceste teritorii.

ARTICOLUL 122

Guvernul, care va exercita autoritatea asupra acestor teritorii, va putea lua dispozițiunile ce va socoti necesare, în ceea ce privește repara-

trirea naționalilor germani cari se găsesc acolo și condițiunile în cari supuși germani de origine europeană vor fi sau nu autorizați de a avea reședință acolo, de a posedă bunuri, de a face comerț sau de a exercită o profesiune în acele ținuturi.

ARTICOLUL 123

Dispozițiunile articolului 260 din Partea IX (Clauze financiare) din prezentul Tractat se vor aplica la convențiunile încheiate cu naționalii germani pentru executarea sau exploatarea lucrărilor publice în posesiunile germane de peste mare, precum și la subconcesiunile sau contractele încheiate cu ziși naționali rezultând din acele convențiuni.

ARTICOLUL 124

În conformitate cu evaluarea ce va fi prezentată de Guvernul francez și aprobată de comisiunea reparațiilor, Germania ia asupra sa reparațiunea pagubelor suferite de supuși francezi în colonia Camerunului sau în zona de frontieră din cauza actelor săvârșite de autoritățile civile și militare germane și de particularii germani în cursul perioadei dela 1 Ianuarie 1900 și până la 1 August 1914.

ARTICOLUL 125

Germania renunță la toate drepturile rezultând din convențiunile și învoirile încheiate cu Franța la 4 Noemvrie 1914 și la 28 Septemvrie 1912, referitoare la Africa ecuatorială. Ea se obligă a vărsa Guvernului francez, după evaluarea ce va fi prezentată de acest guvern și aprobată de Comisiunea reparațiilor, toate garanțiile, deschiderile de conturi, avansurile, etc., realizate în virtutea acestor acte în folosul Germaniei.

ARTICOLUL 126

Germania se obligă a recunoaște și a primi convențiile încheiate sau cari se vor încheia de către Puterile aliate și asociate sau unele dintre ele cu oricare altă Putere, privitoare la comerțul de arme și de spirtoase, precum și la celelalte materii ce au format obiectul Actelor generale dela Berlin din 26 Februarie 1885 și dela Bruxelles din 2 Iulie 1890 și a convențiunilor ce le-au completat sau modificat.

ARTICOLUL 127

Indigenii locuitori ai vechilor posesiuni germane de peste mări vor avea dreptul la protecțiunea diplomatică a Guvernului ce va exercita autoritatea asupra acestor teritorii.

SECȚIUNEA II

China

ARTICOLUL 128

Germania renunță în favoarea Chinei la toate privilegiile și avantaje rezultând din dispozițiunile Protocolului final semnat la Peking la 7 Septemvrie 1901, cuprinzând și toate anexe, notele și documentele complementare. Ea renunță, de asemenea, în virtutea zisului Protocol în folosul Chinei, la orice reclamațiune de indemnizare posterioară lui 14 Martie 1917.

ARTICOLUL 129

Dela punerea în vigoare a Tractatului de față, Înaltele Părți contractante vor aplica, fiecare în ceea ce o privește :

1. Convențiunea din 29 August 1902, privitoare la noile tarife vamale chineze;
2. Convențiunea din 27 Septemvrie 1905, privitoare la Whang-Poo și convențiunea provizorie complementară din 4 Aprilie 1912.

Cu toate acestea, China nu va mai fi ținută să acorde Germaniei avantaje sau privilegiile pe cari ea i le-a consimțit prin aceste convențiuni.

ARTICOLUL 130

Sub rezerva dispozițiilor secțiunii VIII a părții de față, Germania cedează Chinei toate clădirile, cheiurile și pontoanele, cazarmile, forturile, armele și munițiunile de război, vasele de orice fel, instalațiunile de telegrafie fără fir și alte proprietăți publice, aparținând Guvernului german, cari sunt situate sau cari s'ar putea găsi în concesiunile germane la Tien-Tsin și la Han-Kéu sau în celelalte ținuturi ale teritoriului chinezesc.

Se înțelege totuș, că clădirile întrebuintate ca reședințe sau biurouri diplomatice sau consulare nu sunt cuprinse în cesiunea de mai sus; în afară de acestea, nici o măsură nu va fi luată de către Guvernul chinez pentru a dispune de proprietățile publice și private germane situate la Peking în cartierul zis al legațiunilor, fără consimțământul Reprezentanților diplomatici ai Puterilor cari, la punerea în vigoare a prezentului Tractat, rămân ca Părți ale Protocolului final din 7 Septemvrie 1901.

ARTICOLUL 131

Germania se obligă a înapoia Chinei, într'un termen de 12 luni, cu începere dela data punerii în vigoare a Tractatului de față, toate instrumentele astronomice pe cari trupele sale le-au ridicat din China în 1900—1901. Germania se

mai obligă să plătească toate cheltuielile ce ar putea rezulta cu ocazia acestei restituirii, inclusiv cheltuielile pentru a le demonta, împacheta, transporta, reinstala la Peking și pentru a acoperi asigurările.

ARTICOLUL 132

Germania primește abrogarea contractelor obținute de la Guvernul chinez, în virtutea cărora stăpânește actualmente concesiunile germane din Han-Kou și din Tien-Tsin.

China, pusă din nou în posesiunea deplinului exercițiu al drepturilor sale suverane asupra ziselor teritorii, declară că le va pune la dispoziție pentru a fi utilizate ca reședință internațională și pentru comerț. Ea declară că abrogarea contractelor, în virtutea cărora aceste concesiuni sunt actualmente deținute, nu trebuie să atingă drepturile de proprietate ale supușilor Puterilor aliate și asociate, deținători de loturi în aceste concesiuni.

ARTICOLUL 133

Germania renunță la orice reclamațiune contra Guvernului chinez sau contra oricărui Guvern aliat sau asociat în ceea ce privește internarea în China a supușilor germani și repatriarea lor. Ea renunță, de asemenea, la orice reclamațiune în ceea ce privește sechestrarea vaselor germane în China, lichidarea, punerea sub sechestru, dispunerea sau luarea în stăpânire a proprietăților, drepturilor și intereselor germane în această țară, de la 14 August 1917 încoace. Această dispozițiune nu va atinge totuși drepturile părților interesate în produsele nici uneia din aceste lichidări, aceste drepturi fiind regulate prin dispozițiunile Părții X (Clauze economice) a Tractatului de față.

ARTICOLUL 134

Germania renunță în folosul Guvernului Majestății Sale Britanice la bunurile Statului german în concesiunea britanică Shameen, la Canton.

Ea renunță deopotrivă în folosul Guvernelor francez și chinez, la proprietatea școalei germane situată pe concesiunea franceză Shanghai.

SECȚIUNEA III

Siam

ARTICOLUL 135

Germania recunoaște ca fiind caduce, de la 22 Iulie 1917, toate tractatele, convențiunile

sau acordurile încheiate de ea cu Siamul, împreună cu drepturile, titlurile sau privilegiile ce ar putea rezulta din ele, inclusiv orice drept de jurisdicțiune consulară în Siam.

ARTICOLUL 136

Toate bunurile și proprietățile Imperiului sau ale Statelor germane în Siam, cu excepția clădirilor întrebuințate ca reședințe sau birouri diplomatice sau consulare, revine deplin drept Guvernului siamez fără indemnizare.

Bunurile, proprietățile și drepturile private ale supușilor germani în Siam vor fi tratate conform cu stipulațiunile Părții X (Clauze economice) ale Tractatului de față.

ARTICOLUL 137

Germania renunță la orice reclamațiune, pentru ea și pentru naționalii ei, contra Guvernului Siamez, privitoare la sechestrarea vaselor germane, la lichidarea bunurilor germane și la internarea supușilor germani în Siam. Această dispozițiune nu trebuie să atingă drepturile părților interesate asupra produsului nici uneia din aceste lichidări, drepturile acestea fiind regulate de dispozițiunile Părții X (Clauze economice) ale Tractatului de față.

SECȚIUNEA IV

Liberia

ARTICOLUL 138

Germania renunță la toate drepturile și privilegiile ce rezultă din convențiunile din 1911 și 1912 referitoare la Liberia; și în special la dreptul de a numi un german ca incassator al vămirilor în Liberia.

Ea mai declară că renunță la orice cerere de a participa, în orice chip ar fi, la măsurile cari ar putea fi adoptate pentru reconstituirea Liberiei.

ARTICOLUL 139

Germania recunoaște ca fiind caduce, de la data de 4 August 1917, toate tractatele și convențiunile încheiate de ea cu Liberia.

ARTICOLUL 140

Bunurile, drepturile și interesele ce aparțin în Liberia Germanilor, vor fi regulate conform cu Partea X (Clauze economice) a Tractatului de față.

SECȚIUNEA V

Maroc

ARTICOLUL 141

Germania renunță la toate drepturile, titlurile sau privilegiile ce rezultă în folosul ei, din actul general dela Algesiras din 7 Aprilie 1906, din Acordurile franco-germane din 9 Februarie 1909 și din 4 Noemvrie 1911. Toate tractatele, acordurile, convențiunile sau contractele încheiate de ea cu Imperiul șerifian sunt considerate ca abrogate, cu începere dela 3 August 1914.

În orice caz Germania nu va putea trage foloase din aceste acte și ea își ia îndatorirea să nu intervie, în nici un chip, în negocierile cari vor putea avea loc între Franța și celelalte Puteri cu privire la Maroc.

ARTICOLUL 142

Germania declară că primește toate consecințele stabilirii protectoratului Franței în Maroc recunoscut de ea și renunță la regimul capitulațiunilor în Maroc.

Această renunțare își va produce efectul cu începere dela 3 August 1914.

ARTICOLUL 143

Gvernul șerifian va avea o întreagă libertate de acțiune pentru a regulă statutul și condițiunile stabilirii supușilor germani în Maroc.

Protejații germani, embaticarii (*censaux*) și asociații agricoli germani, vor fi considerați ca au încetat, cu începere dela 3 August 1914, de a se bucura de privilegiile decurgând din aceste calități pentru a fi supuși dreptului comun.

ARTICOLUL 144

Toate bunurile și proprietățile Imperiului și Statelor germane în Imperiul șerifian trec deplin drept asupra Maghzen-ului, fără altă indemnizare.

În această privință, bunurile și proprietățile Imperiului și Statelor germane, vor fi considerate ca cuprinzând toate proprietățile Coroanei, ale Imperiului și ale Statelor germane, precum și bunurile private ale fostului împărat al Germaniei și ale altor persoane regale.

Toate bunurile, mobile și imobile aparținând supușilor germani în Imperiul șerifian vor fi tratate conform Secțiunilor III și IV din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tractat.

Drepturile miniere cari vor fi recunoscute supușilor germani de către Tribunalul arbitral instituit în virtutea regulamentului minier ma-

rocan, vor face obiectul unei evaluări pecuniare care va fi cerută arbitrului; aceste drepturi vor urma apoi soarta bunurilor aparținând în Maroc supușilor germani.

ARTICOLUL 145

Gvernul german va asigura trecerea asupra persoanei, care va fi desemnată de către guvernul francez, a acțiunilor cari reprezintă partea Germaniei în capitalul Băncii de Stat a Marocului. Valoarea acestor acțiuni, arătată de Comisiunea Reparațiunilor, va fi plătită acestei Comisiuni, pentru a fi trecută la creditul Germaniei în contul sumelor datorite pentru reparațiuni. Este de datoria Gvernului german de a indemniza pe supușii săi astfel deposedați.

Acest transfer se va face fără a prejudicia rambursarea datorțiilor pe cari supușii germani le-ar fi contractat la Banca Statului Marocului.

ARTICOLUL 146

Mărfurile marocane vor beneficia la intrarea în Germania de regimul aplicat mărfurilor franceze.

SECȚIUNEA VI

Egipt

ARTICOLUL 147

Germania declară că recunoaște protectoratul proclamat asupra Egiptului de Marea-Britanie la 18 Decemvrie 1914 și renunță la regimul capitulațiunilor în Egipt.

Această renunțare va produce efect dela 4 August 1914.

ARTICOLUL 148

Toate tractatele, acordurile, convențiunile sau contractele încheiate de Germania cu Egiptul, sunt considerate ca abrogate dela 4 August 1914.

În nici un caz, Germania nu se va putea folosi de aceste acte și ea își ia îndatorirea să nu intervină, în nici un chip, în negocierile cari ar putea avea loc între Marea Britanie și celelalte Puteri cu privire la Egipt.

ARTICOLUL 149

Până la punerea în vigoare a unei legislațiuni egiptene de organizare judiciară, care ar ar înființa Curți cu completă competență, se va lua măsuri, pe cale de decrete date de Măria Sa Sultanul, spre a exercita jurisdicția asupra supușilor germani și asupra proprietăților prin tribunalele consulare britanice.

ARTICOLUL 150

Guvernul egiptean va avea deplină libertate de acțiune pentru a regulă statutul și condițiunile stabilirii supușilor germani în Egipt.

ARTICOLUL 151

Germania consimte la abrogarea decretului dat de Altelea Sa Keditul la 28 Noemvrie 1904 privitor la Comisiunea Datoriei Publice egiptene, sau la modificările ce ar părea necesare guvernului egiptean ca să se aduse acelui decret.

ARTICOLUL 152

Germania consimte, în ceea ce o privește, să transfere Guvernului Maiestății Sale britanice puterile conferite Maiestății Sale Imperiale Sultanel, prin Convențiunea semnată la Constantinopol la 29 Octomvrie 1888, privitoare la libera navigațiune în Canalul de Suez.

Ea renunță la orice participare la Consiliul sanitar, maritim și de carantină al Egiptului și consimte, în ceea ce o privește, la transferarea către autoritățile egiptene a puterilor acestui Consiliu.

ARTICOLUL 153

Toate bunurile și proprietățile Imperiului german și ale Statelor germane în Egipt trec de plin drept asupra Guvernului egiptean, fără nici o indemnizare.

În această privință, bunurile și proprietățile Imperiului și ale Statelor germane vor fi considerate ca cuprinzând toate proprietățile Coroanei, Imperiului și Statelor germane, ca și bunurile private al fostului împărat al Germaniei și ale altor persoane regale.

Toate bunurile mobile și imobile aparținând, în Egipt, supușilor germani vor fi tratate conform Secțiunilor III și IV din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tractat.

ARTICOLUL 154

Mărfurile egiptene vor beneficia, la intrarea în Germania, de regimul aplicat mărfurilor britanice.

SECȚIUNEA VII

Turcia și Bulgaria

ARTICOLUL 155

Germania își ia îndatorirea să recunoască și să primească orice convențiuni pe cari Puterile aliate și asociate le-ar încheia cu Turcia și Bulgaria privitoare la drepturi, interese și privilegii

de orice fel, la cari Germania sau supușii germani ar putea avea pretențiuni în Turcia și Bulgaria și cari nu formează obiectul dispozițiunilor prezentului Tractat.

SECȚIUNEA VIII

Șantung

ARTICOLUL 156

Germania renunță, în favoarea Japoniei, la toate drepturile sale, titluri și privilegii — privitoare mai cu seamă la teritoriul Kiao-Tchéou, drumurile de fier, minele și cablurile submarine — pe cari le-a dobândit, în virtutea Tractatului încheiat de ea cu China, la 6 Martie 1898, și la toate celelalte acte privitoare la provincia Șantung.

Toate drepturile germane asupra drumului de fier dela Tsingtao la Tsinanfou, împreună cu ramificațiunile și dependențele sale de orice natură, gări, magazii, material stabil și rulant, mine, stabilimente și material de exploatare de mine, aparțin și rămân definitiv dobândite de Japonia, cu toate drepturile și privilegiile ce decurg.

Cablurile submarine ale Statului german, dela Tsingtao la Șangai și dela Tsingtao la Tchéou cu toate drepturile, privilegiile și proprietățile decurgând din ele, rămân de asemenea Japoniei, libere de orice sarcini.

ARTICOLUL 157

Drepturile mobiliare și imobiliare pe cari Statul german le posedă în teritoriul Kiao-Tchéou, precum și toate drepturile ce ar putea pretinde în urma lucrărilor sau amenajamentelor executate sau cheltuelile angajate de el, direct sau indirect, și privitoare la acest teritoriu, sunt și rămân dobândite de Japonia, libere de orice sarcini.

ARTICOLUL 158

Germania va remite Japoniei, în cursul celor trei luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, arhivele, registrele, planurile, titlurile și documentele de orice natură privitoare la administrațiunile civilă, militară, financiară, judiciară sau altele a teritoriului Kiao-Tchéou, oriunde s'ar găsi ele.

În acelaș termen, Germania va notifică Japoniei toate tractatele, convențiunile sau contractele privitoare la drepturile, titlurile sau privilegiile arătate în cele două articole de mai sus.

PARTEA V

CLAUZE MILITARE, NAVALE ȘI AERIENE

În scopul de a face posibilă prepararea unei limitări generale a armamentelor tuturor națiunilor, Germania se obligă să observe în mod strict clauzele militare, navale și aeriene stipulate mai jos.

SECȚIUNEA I

Clauze militare

CAPITOLUL I

Efectivele și încadrarea armatei germane

ARTICOLUL 159

Forțele militare germane vor fi demobilizate și reduse în condițiunile fixate mai jos.

ARTICOLUL 160

1. Cu începere dela 31 Martie 1920, cel mai târziu, armata germană nu va trebui să aibă mai mult de șapte divizii de infanterie și trei divizii de cavalerie.

Din acest moment, totalul efectivelor armatei Statelor cari constituiesc Germania nu va trebui să treacă peste o sută de mii de oameni, în care se coprind ofițerii și depozitele și va fi destinată în mod exclusiv la menținerea ordinii pe teritoriul german și la poliția frontierelor.

Efectivul total al ofițerilor, inclusiv personalul Statelor-Majoare, oricare ar fi compunerea lor, nu va trebui să treacă de patru mii.

2. Diviziile și Statele-Majoare de corpuri de armată vor fi compuse conform tabelii No. 1 anexată la prezenta Secțiune.

Numărul și efectivele unităților de infanterie, de artilerie, de geniu, ale serviciilor și trupelor tehnice, prevăzute în zisa tabelă, constituiesc cifra maximă care nu va trebui să fie depășită.

Unitățile arătate mai jos pot să aibă un depozit, care le va fi propriu :

Regiment de infanterie ;

Regiment de cavalerie ;

Regiment de artilerie de câmp ;

Batalion de pionieri.

3. Diviziile nu vor putea fi încadrate decât de două State-Majoare de corp de armată.

Menținerea sau constituirea de forțe grupate în mod diferit sau a altor organe de comandament sau de preparare la război sunt interzise.

Marele Stat-Major german și orice alte for-

mațiuni similare sunt desființate și nu vor putea fi reconstituite sub nici o formă.

Personalul ofițeresc, sau asimilat lui, al Ministerelor de Război ale diferitelor State ale Germaniei și al administrațiilor cari depind de ele, nu va trebui să treacă peste 300 de ofițeri, cari se cuprind în efectivul maximum de 4.000, prevăzut în prezentul articol No. 1, alineatul 3.

ARTICOLUL 161

Serviciile administrative ale războiului, al căror personal este civil și nu se găsește cuprins în efectivele prevăzute în prezentele dispozițiuni, vor avea acest personal redus, pentru fiecare categorie, la o zecime din cel prevăzut în bugetul din 1913.

ARTICOLUL 162

Numărul impiegaților sau funcționarilor Statelor germane, ca vameși, paznici de păduri, paznici de coaste, nu va întrece pe acela al impiegaților sau funcționarilor cari exercitau aceste funcțiuni în 1913.

Numărul jandarmilor și al impiegaților sau funcționarilor polițiilor locale sau municipale nu va putea fi mărit decât într-o proporție corespunzătoare creșterii populațiunii, începând dela 1913, în localitățile sau municipalitățile care îi întrebuințează.

Impiegații sau funcționarii nu vor putea fi întrușiți pentru a lua parte la exerciții militare.

ARTICOLUL 163

Reducerea forțelor militare ale Germaniei, stipulată la articolul 160, va putea fi făcută în mod treptat după cum urmează :

În cele trei luni cari vor urmă punerea în vi-goare a prezentului Tractat, totalitatea efectivelor va trebui să fie redusă la 200.000 de oameni și numărul unităților nu va trebui să treacă peste doindul numărului prevăzut la articolul 160.

La expirarea acestui termen, și la sfârșitul fiecărei perioade următoare de trei luni, o conferință de experți militari ai Principalelor Puteri aliate și asociate va fixa, pentru perioada trimestrială următoare, reducerile ce vor trebui să fie făcute, în așa mod, în cât, la 31 Martie 1920, cel mai târziu, totalitatea efectivelor germane să nu întrecă cifra maximă de 100.000 de oameni, prevăzută la articolul 160. Aceste reduceri succesive vor trebui să mențină între numărul oamenilor și al ofițerilor deoparte și între numărul unităților de diferite feluri de altă, aceleași proporțiuni cari sunt prevăzute în citatul articol.

CAPITOLUL II

Armament, munițiuni și material

ARTICOLUL 164

Până la data când Germania va putea fi admisă ca membru în Societatea Națiunilor, armata germană nu va trebui să aibă un armament superior cifrelor fixate în tabela No. 2, anexată la prezenta Secțiune, afară de un adaos facultativ care va ajunge cel mult la a 25-a parte pentru armele de foc și la a 50-a parte pentru tunuri, și va fi exclusiv destinat să servească la eventualitatea înlocuirilor necesare.

Germania declară că se obligă, de pe acum, pentru data când va fi admisă ca membru în Societatea Națiunilor, că armamentul, fixat în zisul tablou, să nu fie depășit și să poată fi modificat de Consiliul Societății, ale cărei decizii, în această privință, dânsa se obligă să le respecte în mod strict.

ARTICOLUL 165

Numărul maximum de tunuri, mitraliere, minenwerfer și puști, precum și stocul de munițiuni și echipamente, pe care Germania este autorizată să-l mențină în timpul perioadei care se va scurge între punerea în vigoare a prezentului Tractat și data de 31 Martie 1920, arătată la articolul 160, va păstra, față de stocurile maxime autorizate, fixate în tabela No. 3 anexată la prezenta Secțiune, aceeași proporție pe care forțele armatei germane, pe măsura reducerilor prevăzute la articolul 163, le va păstra față de forțele maxime admise prin articolul 160.

ARTICOLUL 166

La data de 31 Martie 1920, stocul de munițiuni de care armata germană va putea să dispună nu va trebui să depășească cifrele fixate în tabela No. 3, anexată la prezenta secțiune.

În același interval de timp, Guvernul german va trebui să depoziteze aceste stocuri în anumite locuri, pe care le va notifica Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate. Îi este interzis să înființeze vre-un alt stoc, depozit sau rezervă de munițiuni.

ARTICOLUL 167

Numărul și calibrul tunurilor constituind, la data punerii în vigoare a prezentului Tractat, armamentul lucrărilor fortificate, al fortărețelor și al forturilor de câmp sau de coastă pe care Germania este autorizată să le păstreze, vor trebui să fie imediat notificate de Guvernul German Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate și vor forma un maximum care nu va putea fi depășit.

În termen de două luni, cu începere de la punerea în vigoare a prezentului Tractat, aprovizionarea maximă a acestor tunuri va fi în mod uniform redusă și menținută la o mie cinci sute lovituri de fiecare tun, pentru calibrele de 10.5 și mai mici, și la cinci sute lovituri de fiecare tun pentru calibrele superioare.

ARTICOLUL 168

Fabricarea armelor, munițiilor și a oricărui material de război nu va putea fi efectuată decât în anumite uzine sau fabrici a căror așezare va fi adusă la cunoștință și supusă aprobării Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate, acestea rezervându-și dreptul de a le reduce numărul.

În termen de trei luni, de la punerea în vigoare a prezentului Tractat, orice alte stabilimente având ca scop fabricarea, prepararea, înmagazinarea sau studiul armelor, munițiilor sau oricărui material de război, vor fi desființate. Aceleași măsuri se vor lua și față de toate arsenalele, afară de cele întrebuințate ca depozite pentru stocurile de munițiuni autorizate. În același interval de timp, personalul acestor arsenale va fi concediat.

ARTICOLUL 169

În termen de două luni de la punerea în vigoare a prezentului Tractat, armele, munițiile, materialul de război german, inclusiv orice material de apărare în contra aeronavelor, cari există în Germania și cari vor trece peste cantitățile autorizate, vor trebui să fie predate Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate pentru a fi distruse sau scoase din uz. Același lucru va avea loc și cu uneltele destinate fabricațiilor de război, afară de acelea cari vor fi socotite ca necesare pentru armarea și echiparea forțelor militare germane autorizate.

Această predare se va face în punctele teritoriului German, cari vor fi determinate de zisele Guverne.

În același interval de timp, armele, munițiile și materialul de război provenind din țări străine, inclusiv materialul de apărare în contra aeronavelor, în orice stare s'ar afla, vor fi predate ziselor Guverne, cari vor decide asupra destinației ce li se va da.

Armele, munițiile și materialul, cari, în urma reducerilor succesive ale forțelor militare germane, vor depăși cantitățile autorizate prin tabelele No. II și III, anexate la prezenta Secțiune, vor trebui să fie predate, precum s'a arătat mai sus, în termenul pe care îl vor fixa conferințele de experți militari, prevăzute la articolul 163.

ARTICOLUL 170

Importul în Germania, de arme, munițiuni și material de război, de orice natură ar fi, va fi strict prohibit.

Aceleași măsuri se vor lua și în ce privește fabricarea și exportul armelor, munițiilor și materialului de război de orice natură ar fi, care va fi destinat țărilor străine.

ARTICOLUL 171

Intrebuințarea gazelor, fie asfixiante, fie otrăvitoare sau similare, precum și a lichidelor, materiilor sau procedurilor analoage, sunt strict interzise în Germania fiind oprită fabricarea și importul lor.

Tot astfel se va proceda și cu materialul destinat în special la fabricarea, conservarea sau întrebuințarea ziselor produse sau proceduri.

Sunt de asemenea prohibite fabricarea și importul în Germania a cavelor blindate (*chars-blindés*), a tankurilor sau a oricărei alte mașini similare, putând servi la scopuri de război.

ARTICOLUL 172

Într-un termen de trei luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, Guvernul german va face cunoscut Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate natura și modul de fabricare al tuturilor explozibilelor, substanțelor toxice sau a altor preparațiuni chimice, întrebuințate de el în cursul războiului, sau preparate de el în vederea aceasta.

CAPITOLUL III

Recrutarea și instrucția militară

ARTICOLUL 173

Orice serviciu militar universal obligatoriu va fi oprit în Germania.

Armata germană nu va putea fi constituită și recrutată decât pe cale de angajamente voluntare.

ARTICOLUL 174

Angajamentul subofițerilor și soldaților va trebui să fie de doisprezece ani consecutivi.

Proporția oamenilor părăsind serviciul, ori care ar fi motivul, înaintea expirării termenului angajamentului lor nu va trebui să depășească, în fiecare an, cinci la sută din totalul efectivelor fixate prin prezentul Tractat (articolul 160, 1°, alineatul 2).

ARTICOLUL 175

Ofițerii cari vor fi menținuți în armată, vor trebui să contracteze angajamentul de a servi cel puțin până la etatea de patruzeci și cinci de ani.

Ofițerii numiți de curând vor trebui să con-

tracteze angajamentul de a servi în mod efectiv cel puțin în timp de douăzeci și cinci de ani consecutivi.

Ofițerii cari au făcut parte în trecut din oarecare formațiuni ale armatei și cari nu vor fi păstrați în unitățile a căror menținere este autorizată, nu vor putea să participe la nici un exercițiu militar teoretic sau practic și nu vor fi supuși la nici un fel de obligație militară.

Proporția ofițerilor cari părăsesc serviciul din orice cauză, înaintea expirării angajamentului lor, nu va trebui să depășească, în fiecare an, cinci la sută din efectivul total al ofițerilor prevăzut prin prezentul Tractat (articolul 160, 1°, alineatul 3).

ARTICOLUL 176

La expirarea termenului de două luni, dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, nu va rămânea în Germania decât numărul de școli militare strict indispensabil pentru recrutarea ofițerilor unităților autorizate. Aceste școli vor fi exclusiv destinate recrutării ofițerilor de fiecare armă, în proporție de o școală pe armă.

Numărul elevilor admiși să urmeze cursurile ziselor școli, va fi strict proporționat cu locurile devenite vacante în cadrele ofițerilor. Elevii și cadrele vor fi socotiți în efectivele fixate prin prezentul Tractat (articolul 160, 1, alineatele 2 și 3).

Ca urmare, în termenul fixat mai sus, orice academii de război sau instituțiuni similare din Germania, precum și diferitele școli militare de ofițeri, elevi ofițeri (*Aspiranten*), cadeți, subofițeri sau elevi subofițeri (*Aspiranten*), altele decât școlile prevăzute mai sus, vor fi desființate.

ARTICOLUL 177

Stabilimentele de învățământ, universitățile, Societățile foștilor militari, asociațiunile de tir, sportive sau turism și, în general, asociațiunile de orice natură, oricare ar fi etatea membrilor lor, nu vor trebui să se ocupe de nici o chestiune militară.

Le va fi interzis, mai ales, să instruească sau să pregătească sau să permită instruirea sau pregătirea aderenților lor la mânăuirea sau întrebuințarea armelor de război.

Societățile, asociațiunile, stabilimentele de învățământ și universitățile nu vor trebui să aibă nici o legătură cu Ministerele de război sau cu vreo altă autoritate militară.

ARTICOLUL 178

Orice măsuri de mobilizare sau tinzând la o mobilizare sunt interzise.

În nici un caz corpurile de trupă, serviciile sau state-majoare nu vor trebui să aibă cadre complementare.

ARTICOLUL 179

Germania se obligă, dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, să nu acrediteze în nici o țară străină nici o misiune militară, navală sau aeronautică și să nu trimeată sau să lase să plece vreuna; ea se obligă, afară de aceasta, să ia măsurile convenite pentru a împiedica pe naționali germani de a părăsi teritoriul ei spre a se înrola în armata, flota sau serviciul aeronautic ale vreunei Puteri străine, sau spre a-i fi atașați în scopul de a ajuta la pregătirea ei sau, în general, de a da concursul lor la instrucția militară, navală sau aeronautică într-o țară străină.

Puterile aliate și asociate convin, în ceea ce le privește, că, dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, ele nu vor înrola în armate, flotă sau în forțele lor aeronautice, nici nu vor atașa pe lângă acestea vreun național german, în scopul de a ajuta la pregătirea militară sau în general de a întrebuința un național german ca instructor militar, naval sau aeronautic.

Cu toate acestea prezenta dispozițiune nu aduce nici o atingere dreptului Franței de a recruta Legiunea Străină, în conformitate cu legile și regulamentele militare franceze.

CAPITOLUL IV

Fortificațiuni

ARTICOLUL 180

Toate lucrările fortificate, fortărețele și cetățile de câmp, cari vor fi situate pe teritoriul german, la Vest de o linie trasă la 50 de kilometri la Est de Rhin, vor fi dezarmate și dărâmate.

În termen de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, acelea dintre lucrările fortificate, fortărețele și cetățile de câmp, cari sunt situate pe teritoriul neocupat de trupele aliate și asociate, vor trebui să fie dezarmate și, într'un al doilea termen de patru luni, vor trebui să fie dărâmate. Acelea cari sunt situate în teritoriul ocupat de trupele aliate și asociate vor trebui să fie dezarmate și dărâmate în termenele ce vor fi fixate de Înaltul Comandament aliat.

Construirea oricărei noi fortificațiuni, oricare ar fi natura și importanța ei, este interzisă în zona arătată la alineatul întâi al prezentului articol.

Sistemul de lucrări fortificate de pe fruntariile Sud și Est ale Germaniei va fi păstrat în starea lui actuală.

TABLOU No. 1

Situația și efectivele Statelor-Majoare de corpuri de armată și ale diviziilor de infanterie și cavalerie

Aceste tablouri nu constituiesc un efectiv determinat impus Germaniei; dar cifrele cari se găsesc trecute în ele (număr de unități și efective) constituiesc un maximum care nu trebuie, în nici un caz, a fi depășit.

I.—State-Majoare de Corpuri de Armată

UNITĂȚI	Numărul maximum autorizat	Efectiv maximum al fiecărei unități	
		Ofițeri	Oameni
Stat-Major de Corp de armată	2	30	150
Total pentru Statele-Majoare	—	60	300

II. — Compunerea unei divizii de infanterie

UNITĂȚI CONSTITUTIVE	Numărul maximum al acestor unități într-o singură divizie	Efectiv maximum al fiecărei unități	
		Ofițeri	Trupă
Stat-Major al diviziei de infanterie	1	25	70
Stat-Major al infanteriei divizionare	1	4	30
Stat-Major al artileriei divizionare	1	4	30
Regiment de infanterie (fiecare regiment cuprinde: 3 batalioane de infanterie, fiecare batalion cuprinde: 3 companii de infanterie și o companie de mitraliere)	3	70	2.300
Compania de minenwerfer	3	6	150
Escadronul divizionar	1	6	150
Regiment de artilerie de câmp (fiecare regiment cuprinde: 3 grupuri de artilerie, fiecare grup cuprinde 3 baterii)	1	85	1.300
Batalion de pionieri (Acest batalion cuprinde: 2 companii de pionieri, 1 echipaj de poduri, o secțiune de proiectoare)	1	12	400
Detașament de legături. (Acest detașament cuprinde: 1 detașament telefonic, o secțiune de observatori, o secțiune de porumbel)	1	12	300
Serviciul sanitar divizionar	1	20	400
Parcuri, convoiuri	—	14	800
Total pentru divizia de infanterie	—	410	10.830

III. — Alcătuirea unei divizii de cavalerie

UNITĂȚI CONSTITUTIVE	Numărul maximum al acestor unități în- tr-o singură divizie	Efectivul maximum al fiecărei unități	
		Oameni	Trupă
Stat Major al unei divizii de cavalerie	1	15	50
Regiment de cavalerie . . . (Fiecare regiment cuprin- de 4 escadroane).	6	40	800
Grup călăreț (cu 3 baterii).	1	20	400
Total pentru o divizie de cavalerie.	—	275	5.250

TABLEAU No. 2

De armamentul pentru înzestrarea unui număr de maximum 7 divizii de infanterie, 3 divizii de cavalerie și 2 State-Majoare de Corp de Armată

MATERIAL	Divizie de infanterie	Pentru 7 di- vizii de infanterie	Divizie de cavalerie	Pentru 3 di- vizii de cavalerie	2 Stato- Majoare Corp Arm.	Totalu- rile colo- nelor 2, 4 și 6
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Puști	12.000	84.000	—	—	—	84.000
Carabine	—	—	6.000	18.000	—	18.000
Mitraliere grele	108	756	12	36	—	792
Mitraliere ușoare	162	1.134	—	—	—	1.134
Minerwerfer mijlocii " ușoare	9 27	63 189	—	—	—	63 189
Piese de 77	24	168	12	36	—	204
Obuziere de 105	12	84	—	—	—	84

TABLOU No. 3

Maximum de stocuri autorizat

MATERIAL	Numărul maxim de arme incușinat	Inzeștra- rea pe unitate	Totaluri maximum
Puști	84.000	} 400 lovături	40.800.000
Carabine	18.000		
Mitraliere grele	792	} 8.000 "	45.408.000
Mitraliere ușoare	1.134		
Minenwerfer mijlocii	63	400 "	25.200
" " ușoare	189	800 "	151.200
Artilerie de câmp :			
Piese de artilerie de 77	204	1.000 "	204.000
" " " " 105	84	800 "	67.200

SECTIUNEA II

Clauze Navale

ARTICOLUL 181

După expirarea unui termen de două luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tratat, forțele flotei germane de război vor trebui să nu depășească, în bastimente armate :

6 Guiraste de tipul *Deutschland* sau *Lothringen*,

6) Crucişetoare usoare,

42 distrugătoare,

12 Torpiloare.

sau un număr egal de nave de înlocuire
construite după cum e prevăzut la articolul 490.

În acestea nu se va cuprinde nici un bastiment submarin.

Orice alte bătălamente de război vor trebui, afară de cazul când o clauză contrară există în prezentul Tractat, să fie puse în rezervă sau să primească o destinațiune comercială.

ARTICOLUL 182

Până la terminarea dragajelor prevăzute la articolul 193, Germania va trebui să mențină în stare de armament acel număr de bastimente de dragaj, care va fi fixat de Guvernele Principalelor Puteri aliate și asociate.

ARTICOLUL 183

După expirarea termenului de două luni dela punerea in vigoare a prezentului Tractat, totalitatea efectivelor depinzând de marina germană de război și destinate atât armamentului fotei, apărării coastelor, serviciului semaforilor, cât și administrației și serviciilor pe uscat, nu va putea depăși numărul de cincisprezece mii de oameni, ofițeri și personal, de orice grad și din toate corpurile.

Effectivul total al ofițerilor și «warrant officers» nu va putea depăși numărul de o mie cinci sute.

În termenul de două luni de la punerea în vigoare a prezentului Tratat, personalul care depășește efectivele arătate mai sus va fi demobilizat.

Nici o formațiune navală sau militară, ori vre un corp de rezervă, nu vor putea fi constituite în Germania, pentru servicii depinzând de marină, în afară de efectivele fixate mai sus.

ARTICOLUL 184

Incepând dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, toate bastimentele de război germane de supraflută, cari se găsesc în afara de porturile germane, încetează de a aparține Germaniei, care renunță la toate drepturile asupra ziselor bastimente.

Bastimentele cari, în virtutea clauzelor Armistițiului dela 11 Noemvrie 1918, se afla actualmente internate în porturile Puterilor aliate și asociate, sunt declarate definitiv predate.

Bastimentele cari se află actualmente inter-

nale în porturile neutre, vor fi predate pe loc Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate. Guvernul german va trebui, îndată după punerea în vigoare a prezentului Tractat, să adreseze Puterilor neutre o notificare în acest scop.

ARTICOLUL 185

În termenul de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, bastimentele de război germane de suprafață, menționate mai jos, vor fi predate Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate, în porturile aliate cari vor fi indicate de zisele Puteri.

Aceste bastimente vor fi în stare de dezarmare, după cum se prevede la articolul XXIII al Armistițiului dela 11 Noemvrie 1918. Totuși, ele vor trebui să aibă pe bord toată artileria lor.

Cuirasate

Oldenburg	Posen
Thüringen	Westfalen
Ostfriesland	Rheinland
Helgoland	Nassau

Crucișetoare ușoare

Stettin	Stralsund
Danzig	Augsburg
München	Kolberg
Lübeck	Stuttgart

și încă: patruzeci și două distrugătoare recente și cincizeci torpiloare recente, cari vor fi desemnate de Guvernele Principalelor Puteri aliate și asociate.

ARTICOLUL 186

Îndată după punerea în vigoare a prezentului Tractat, Guvernul german va trebui să înceapă, sub controlul Principalelor Puteri aliate și asociate, demontarea tuturor bastimentelor de război germane, de suprafață actualmente în construcție.

ARTICOLUL 187

Crucișetoarele auxiliare și bastimentele auxiliare germane, menționate mai jos, vor fi dezarmate și tratate ca vase de comerț.

Vase internate în țări neutre

Berlin	Seydlitz
Santa Fe	York

Vase în porturile germane :

Ammon	Gertrud
Answald	Kigoma
Bosnia	Rugia
Cordoba	Santa Elena
Cassel	Schleswig
Dania	Möwe
Rio Negro	Sierra Ventana
Rio Pardo	Chemnitz
Santa Cruz	Emil Georg
Schwaben	von Strauss
Solingen	Habsburg
Steigerwald	Meteor
Franken	Waltraute
Gundomar	Scharnhorst
Fürst Bülow	

ARTICOLUL 188

La expirarea termenului de o lună dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, toate submarinele germane, precum și vasele de salvare și dockurile pentru submarine, inclusiv dockul tubular, vor trebui să fi fost predate Principalelor Puteri aliate și asociate.

Acele submarine, vase și dockuri, cari vor fi recunoscute de către zisele Guverne ca fiind în stare de a naviga, prin propriile lor mijloace, sau de a fi remorcate, vor trebui să fie aduse prin îngrijirea Guvernului german, în acele porturi ale Țărilor aliate, cari au fost desemnate.

Celelalte submarine, ca și acelea ce se găseseră în curs de construcție, vor fi distruse integral, prin îngrijirea Guvernului german, și sub supravegherea ziselor Guverne. Această distrugere va trebui să fie terminată cel mai târziu trei luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat.

ARTICOLUL 189

Toate obiectele, orice mașini și materiale provenind din distrugerea bastimentelor de război germane, oricare ar fi ele, bastimente de suprafață sau submarine, nu vor putea fi întrebuințate decât într'un scop curat industrial sau comercial.

Nu vor putea fi nici vândute, nici cedate în străinătate.

ARTICOLUL 190

Este interzis Germaniei de a construi sau de a-și procura vreun bastiment de război, altul decât cele destinate să înlocuească unitățile armate prevăzute prin prezentul Tractat (articolul 181).

Bastimentele de înlocuire arătate mai sus nu vor putea avea o deplasare mai mare de :

10.000	tone	pentru	cuirasate,
6.000	"	"	crucișetoare tșoare,
800	"	"	distrugătoare,
200	"	"	torpiloare.

Afară de cazul pierderii bastimentului, unitățile de diferite categorii nu vor putea fi înlocuite decât după o perioadă de :

20 ani pentru cuirasate și crucișetoare ;
15 ani pentru distrugătoare și torpiloare, so-
coteți dela lansarea bastimentului.

ARTICOLUL 191

Construcțiunea și procurarea oricărui basti-
ment submarin, chiar de comerț, vor fi inter-
zise în Germania.

ARTICOLUL 192

Bastimentele armate ale flotei germane nu vor putea avea, la bord sau în rezervă, decât cantitățile de arme, munițiuni și material de război fixate de Principalele Puteri aliate și a-
sociate.

În luna în care va urina fixarea cantităților prevăzute mai sus, armele, munițiunile și mate-
rialul de război, de orice fel, inclusiv minele și torpilele, cari se găsesc actualmente în mâinile Guvernului german și cari trec peste cantitățile fixate, vor fi predate Guvernelor ziselor Puteri, în locurile pe cari acestea le vor indica. Se va proceda la distrugerea sau scoaterea lor din uz.

Orice alte stocuri, depozite sau rezerve de arme, de munițiuni sau de material naval de război, de orice natură, sunt interzise.

Fabricarea pe teritoriul german și exportul ziselor articole în țările străine vor fi oprite.

ARTICOLUL 193

Îndată după punerea în vigoare a prezentului Tratat, Germania va proceda fără întârziere la dragajul minelor în următoarele zone ale Mării Nordului, întinzându-se la Est de 4°00' longi-
tudine Est de Greenwich :

1° Între 53°00' și 59°00' latitudine Nord ; 2° la Nord de 60°30' latitudine Nord.

Germania va trebui să mențină aceste zone curățite de mine.

Germania va trebui de asemenea să drageze și să menție curățite de mine acele zone ale Mării Baltice, cari îi vor fi ulterior indicate de către Guvernele Principalelor Puteri aliate și asociate.

ARTICOLUL 194

Efectivele marinei germane vor fi recrutate exclusiv pe cale de angajamente voluntare, contractate pentru o durată de cel puțin douăzeci și cinci de ani consecutivi, pentru ofițeri și « war-
rant officers » și de doisprezece ani consecutivi pentru subofițeri și trupă.

Numărul angajamentelor, destinate să servească la înlocuirea personalului care dintr'un motiv oarecare ar părăsi serviciul înainte de expirarea termenului angajamentului său, nu va putea depăși, în fiecare an, cinci la sută din totalitatea efectivului prevăzut în prezenta Sec-
țiune (articolul 183).

Personalul, care ar fi părăsit serviciul marinei de război, nu va putea primi nici un fel de in-
strucție militară nici să reia vreun serviciu, fie în armata de mare, fie în armata de uscat.

Ofițerii, cari vor aparține marinei de război germane și cari nu vor fi demobilizați, vor tre-
bui să ia angajamentul de a continua să servească până la vârsta de patruzeci și cinci de ani, afară de cazul când ei ar fi părăsit serviciul pentru motive serioase.

Nici un ofițer sau soldat servind în marina comercială nu vor putea primi nici un fel de instrucție militară.

ARTICOLUL 195

Pentru a asigura deplina libertate de acces la Marea Baltică tuturilor națiunilor, în zona cu-
prinsă între latitudinile 55° 27' Nord și 54° 00' Nord și longitudinile 9° 00' și 16° 00' la Est de meridianul Greenwich, Germania nu va putea ridica nici o fortificație, nici să instaleze vre-
o artilerie care să domine drumurile maritime între Marea Nordului și Baltica. Fortificați-
unile cari există actualmente în această zonă vor trebui să fie dărâmate și tunurile ridicate sub controlul Puterilor aliate și în termenul hotărât de ele.

Guvernul german va trebui să pună la dispo-
ziția Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate toate informațiunile hidrografice com-
plete, actualmente în posesiunea ei, privitoare la drumurile de acces între Marea Baltică și Marea Nordului.

ARTICOLUL 196

Toate lucrările fortificate, fortificațiunile și forturile de coastă altele decât cele menționate la Secțiunea XIII (Heligoland) a Părții III (Cla-
uze politice europene) și la articolul 195, și cari sunt situate, fie la mai puțin de cincizeci de ki-
lometri de coasta germană, fie în insulele ger-

mane ale litoralului, sunt considerate ca având un caracter defensiv și vor putea rămâne în starea lor actuală.

Nici o fortificație nouă nu va putea fi construită în această zonă. Armamentul acestor lucrări nu va putea niciodată depăși, în număr și calibre de tunuri, armamentul care există la data punerii în vigoare a prezentului Tratat. Guvernul german va face imediat cunoscut starea lor tutulor Guvernelor europene.

După expirarea unui termen de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, aprovizionarea acestor piese va fi uniform reefectuată și menținută la un număr maximum de o mie cinci sute de lovituri pentru fiecare piesă pentru calibrele de 10,5 și mai mici, și de cinci sute lovituri de fiecare piesă pentru calibrele mai mari.

ARTICOLUL 197

În timpul celor trei luni cari vor urma dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, stațiunile germane de telegrafie fără fir foarte puternice dela Nauen, Hanovra și Berlin nu vor putea fi întrebuițate, fără autorizarea Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate, pentru a transmite mesagii privitoare la chestiunile de ordin naval, militar sau politic, interesând Germania sau Puterile cari au fost aliate Germaniei în timpul războiului. Aceste stațiuni vor putea transmite telegrame comerciale, dar numai sub controlul ziselor Guverne, cari vor fixa lungimea unde de întrebuițat.

În timpul aceluiaș termen Germania nu va putea construi stațiuni de telegrafie fără fir puternice, atât pe propriul său teritoriu, cât și pe acela al Austriei, Ungariei, Bulgariei sau Turciei.

SECȚIUNEA III

Clauze privitoare la aeronautica militară și navală

ARTICOLUL 198

Forțele militare ale Germaniei nu vor putea cuprinde nici o aviație militară, nici navală.

Germania va putea, numai și în timpul unei perioade care să nu treacă de 1 Octombrie 1919, să întrețină un număr maximum de una sută hidro-avioane sau „hydroglisseurs” cari vor fi destinate exclusiv pentru căutarea minelor submarine, și cari vor fi prevăzute cu echipamentul necesar în acest scop, și nu vor putea fi nici un caz să fie înzestrate cu arme, munițiuni sau bombe, de orice natură ar fi.

Afară de motoare instalate pe hidro-avioanele sau „hydroglisseurs” arătate mai sus, un singur motor de schimb va putea fi prevăzut pentru fiecare motor al fiecăruia din aceste aparate.

Nici un balon dirijabil nu va putea fi păstrat.

ARTICOLUL 199

În termen de două luni, cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, personalul aeronauticii ce figurează actualmente în controalele armatelor germane de uscat și de mare va fi demobilizat. Cu toate acestea până la 1 Octombrie 1919, Germania va putea păstra și întreține un număr total de una mie oameni, inclusiv ofițeri, pentru totalitatea cadrelor, personal sburător sau nesburător (*navigant ou non navigant*), din toate formațiunile și stabilimentele.

ARTICOLUL 200

Până la complecta evacuare a teritoriului german de către trupele aliate și asociate, aparatele de aeronautică ale Puterilor aliate și asociate vor avea în Germania libertatea de plutire prin aer, libertatea de transit și de aterisaj.

ARTICOLUL 201

În cursul celor șase luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, fabricarea și importarea aeronavelor, a pieselor de aeronave, precum și a motoarelor de aeronave și a pieselor de motoare de aeronave, vor fi interzise în tot teritoriul Germaniei.

ARTICOLUL 202

Dela punerea în vigoare a Tratatului de față, tot materialul aeronauticii militare și navale, afară de aparatele prevăzute în articolul 198, alineatele 2 și 3, va trebui să fie predat Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate.

Această predare va trebui făcută în locurile pe cari le vor indica zisele Guverne; ea va trebui să fie terminată într-un termen de trei luni.

În acest material se va cuprinde, în special, materialul care este sau a fost întrebuițat sau destinat pentru scopuri de război, și anume:

Avioanele și hidroavioanele complete, precum și cele în curs de fabricațiune, în reparațiune sau pe cale de a fi montate;

Baloanele dirijabile în stare de a sbura, în curs de fabricațiune, în reparațiune sau pe cale de a fi montate;

Aparatele pentru fabricarea hidrogenului:

Hangarele baloanelor dirijabile și adăposturile de tot felul pentru aeronave.

Până la predarea lor, baloanele dirijabile vor fi menținute, pe cheltueala Germaniei, umflate cu hidrogen; aparatele pentru fabricarea hidrogenului precum și adăposturile pentru baloanele dirijabile vor putea, după hotărîrea ziselor Puteri, să fie lăsate Germaniei până în momentul predării baloanelor dirijabile;

Motoarele de aeronave;

Celulele;

Armamentul (tunuri, mitraliere, puști mitraliere, (*fussils-mitrailleurs*), aruncătoare de bombe (*lance-bombes*), aruncătoare de torpile (*lance-torpilles*), aparate de sincronizațiune, aparate de vizat);

Munițiunile (cartușe, obuze, bombe încărcate, corpuri de bombe, stocuri de explozive sau materii destinate la fabricarea lor);

Instrumentele de bord;

Aparatele de telegrafie fără fir și aparatele fotografice sau cinematografice întrebuițate de aeronautică;

Piese de detașate ce se referă la fiecare din categoriile ce preced.

Materialul mai sus arătat nu va putea fi deplasat fără o autorizare specială a ziselor Guverne.

SECȚIUNEA IV

Comisiuni interaliatate de control

ARTICOLUL 203

Toate clauzele militare, navale și aeronautice, cari sunt conținute în Tratatul de față și pentru executarea cărora s'a fixat un anumit termen, vor fi executate de Germania sub controlul Comisiunilor interaliatate, numite special în acest scop de către Puterile aliate și asociate.

ARTICOLUL 204

Comisiunile interaliatate de control vor fi însărcinate în mod special să supravegheze executarea regulată a predărilor, distrugerilor, dărâmarilor și a scoaterilor din uz prevăzute în sarcina Guvernului german prin Tratatul de față.

Ele vor aduce la cunoștința autorităților germane deciziunile pe cari Guvernele Principalelor Puteri aliate și asociate și-au rezervat dreptul să le ia sau cari ar putea deveni necesare cu prilejul executării clauzelor militare, navale sau aeronautice.

ARTICOLUL 205

Comisiunile interaliatate de control vor putea instala serviciile lor la sediul Guvernului central german.

Ele vor avea facultatea, ori de câte ori vor crede folositor, de a se duce la orice punct de pe teritoriul german, sau de a trimite acolo subcomisiuni, sau de a însărcina pe unul sau pe mai mulți din membrii lor să se transporte acolo.

ARTICOLUL 206

Guvernul german va trebui să dea Comisiunilor interaliatate de control și membrilor lor toate înlesnirile necesare pentru îndeplinirea misiunii lor.

El va trebui să desemneze un reprezentant calificat pe lângă fiecare Comisiune interaliată de control, cu misiunea de a primi dela aceasta comunicările ce ea ar avea de adresat Guvernului german, și de a-i da sau procura toate lămuririle sau documentele cerute.

În orice caz, va aparține Guvernului german de a procura pe cheltueala sa, atât în ceea ce privește personalul, cât și materialul, mijloacele pentru a efectua predările, distrugerile, dărâmarile și scoaterile din uz prevăzute de Tratatul de față.

ARTICOLUL 207

Întreținerea și cheltuealile Comisiunilor de control și cheltuealile ocazionale prin funcționarea lor vor fi în sarcina Germaniei.

ARTICOLUL 208

Comisiunea militară interaliată de control va reprezenta pe lângă Guvernul german Guvernele Puterilor Principale aliate și asociate, în tot ce privește executarea clauzelor militare.

Ea va avea în special misiunea de a primi dela Guvernul german notificările privitoare la locul de așezare a stocurilor și depozitelor de munițiuni, la armamentul lucrărilor fortificate, al fortărețelor și cetăților pe cari Germania este autorizată a le conserva, la locul unde urmează a fi stabilite uzine sau fabrici de arme, de munițiuni și de material de război și la funcționarea lor.

Ea va lua în primire armele, munițiunile și materialul de război, va fixa locul unde această predare va trebui efectuată, va supraveghea distrugerile, dărâmarile și scoaterile din uz prevăzute prin Tratatul de față.

Guvernul german va trebui să dea Comisiunii militare interaliată de control toate lămuririle și documentele pe cari ea le va socoti necesare pentru a se asigura de complecta exe-

cutare a clauzelor militare, în special toate documentele legislative, administrative sau regulamentare.

ARTICOLUL 209

Comisiunea navală interaliată de control va reprezintă, pe lângă Guvernul german, Guvernele Principalelor Puteri aliate și asociate, în tot ce privește executarea clauzelor navale.

Ea va avea în special misiunea să meargă la șantierele de construcție și să controleze distrugerea vaselor ce se găsesc în șantier, de a lua în primire toate vasele de suprafață sau submarine, vasele de salvare (*navires de relevage*), docurile, docul tubular și de a controla distrugerile sau dărâmarile determinate.

Guvernul german va trebui să dea Comisiunii navale interaliată de control toate lămuririle și documentele ce le va socoti necesare pentru a se asigura de complectă executare a clauzelor navale, în special planurile vaselor de război, compoziția armamentului lor, caracteristicile și modelele de tunuri, munițiunile, torpilele, minele, explozibilele, aparatele de telegrafie fără fir și în general tot ce privește materialul naval de război, precum și toate documentele legislative, administrative sau regulamentare.

ARTICOLUL 210

Comisiunea aeronautică interaliată de control va reprezintă, pe lângă Guvernul german, Guvernele Principalelor Puteri aliate și asociate, în tot ce se referă la executarea clauzelor privitoare la aeronautică.

Comisiunea va avea în special misiunea de a inventaria materialul aeronautic ce se găsește pe teritoriul german, de a inspecta uzinele de avioane, de baloane și de motoare de aeronave, fabricile de arme, munițiunile și explozibile ce pot fi întrebuințate de aeronave, de a vizita toate aerodromurile, hangarele, terenurile de aterisaj, parcurile și depozitele, de a dispune, dacă e nevoie, strămutarea materialului prevăzut și de a-l lua în primire.

Guvernul german va trebui să dea Comisiunii aeronautice interaliată de control toate lămuririle și documentele legislative, administrative sau altele ce le va socoti necesare pentru a se asigura de complectă executare a clauzelor aeronautice, în special un stat numeric al personalului aparținând tuturilor serviciilor aeronautice germane, precum și al materialului existent în fabricație sau în comandă, o listă complectă de toate stabilimentele lucrând pentru aeronautică, a locurilor unde se găsesc și a tuturilor hangarurilor și terenurilor de aterisaj.

SECȚIUNEA V

Clauze Generale

ARTICOLUL 211

La expirarea unui termen de 3 luni, cu începere de la punerea în vigoare a Tratatului de față, legislația germană va trebui să fi fost modificată și va trebui să fie menținută de către Guvernul german, în conformitate cu prezenta parte a Tratatului de față.

În același termen, toate măsurile administrative sau altele, relative la executarea dispozițiilor părții de față, vor trebui să fi fost luate de către Guvernul german.

ARTICOLUL 212

Dispozițiunile următoare ale Armistițiului din 11 Noembrie 1918, și anume: Articolul VI, paragrafele 1, 2, 6 și 7 ale articolului VII, articolul IX, clauzele I, II și V ale Anexei No. 2, precum și Protocolul cu data de 4 Aprilie 1919 adițional la Armistițiul din 11 Noembrie 1918, rămân în vigoare, întrucât aceste dispozițiuni nu sunt contrare stipulațiunilor ce preced.

ARTICOLUL 213

Atâta timp cât Tratatul de față va rămâne în vigoare, Germania se obligă de a se supune oricărei cercetări pe care Consiliul Societății Națiunilor, votând-o cu majoritate, ar socoti-o necesară.

PARTEA VI

PRIZONIERI DE RĂZBOI ȘI MORMINTE

SECȚIUNEA I

Prizonieri de război

ARTICOLUL 214

Repatrierea prizonierilor de război și internaților civili va avea loc cât mai curând posibil, după punerea în vigoare a Tratatului de față și se va efectua cât mai neîntârziat.

ARTICOLUL 215

Repatrierea prizonierilor de război și internaților civili germani se va asigura în condițiunile fixate la articolul 214, prin îngrijirea unei Co-

misiuni compusă din Reprezentanții Puterilor aliate și asociate, de o parte, și ai Guvernului german, de altă parte.

Pentru fiecare dintre Puterile aliate și asociate, o Subcomisiune, compusă numai din Reprezentanții Puterii interesate și Delegații Guvernului german, va regula amănunțele executării repatrierii prizonierilor de război.

ARTICOLUL 216

Indată după predarea lor în mâinile autorităților germane, prizonierii de război și internații civili vor trebui să fie trimiși fără întârziere la vetrele lor, prin îngrijirea acelor autorități.

Acei dintre ei, al căror domiciliu dinainte de război se găsește pe teritorii ocupate de trupele Puterilor aliate și asociate, vor trebui de asemenea să fie trimiși acolo, sub rezerva aprobării și controlului autorităților militare ale armatelor de ocupațiune aliate și asociate.

ARTICOLUL 217

Toate cheltuelile rezultând din această repatriere vor fi, cu începere din momentul pornirii prizonierilor, în sarcina Guvernului german, care va fi ținut să puie la dispoziție transporturile pe uscat și pe mare și personalul tehnic, după cum va crede necesar Comisiunea prevăzută la articolul 215.

ARTICOLUL 218

Prizonierii de război și internații civili, fie pasibili, fie loviți de pedepse pentru greșeli contra disciplinei, vor fi repatriați, fără să se fie socoteală de terminarea pedepsei lor sau a acțiunii deschise contra lor.

Această dispozițiune nu se aplică prizonierilor de război și internaților civili cari ar fi pedepsiți pentru fapte posterioare zilei de 1 Mai 1919.

Până la repatrierea lor, toți prizonierii de război și internații civili rămân supuși regulamentelor în vigoare, în special din punct de vedere al muncii și al disciplinei.

ARTICOLUL 219

Prizonierii de război și internații civili, cari sunt pasibili sau loviți de pedepse pentru alte fapte decât greșeli contra disciplinei, vor putea fi menținuți în detențiune.

ARTICOLUL 220

Guvernul german se obligă a primi pe teritoriul său pe toți indivizii repatriabili fără distincțiune.

Prizonierii de război sau naționali germani cari n'ar dori să fie repatriați, vor putea fi excluși dela repatriere; însă Guvernele aliate și asociate își rezervă dreptul, fie de a-i repatria, fie de a-i conduce într-o țară neutră, fie de a-i autoriza să locuască pe teritoriul lor.

Guvernul german se obligă de a nu lua împotriva acestor indivizi sau a familiilor lor nici o măsură de excepțiune, nici a exercită împotriva lor, pentru acest motiv, vreo represie sau a lua vreo măsură jignitoare de orice natură.

ARTICOLUL 221

Guvernele aliate și asociate își rezervă dreptul de a subordona repatrierea prizonierilor de război și a supușilor germani cari se găsesc în puterea lor, declarațiunii și punerii în libertate imediată de către Guvernul german a tuturor prizonierilor de război supuși ai Puterilor aliate sau asociate, cari s'ar mai găsi încă în Germania.

ARTICOLUL 222

Germania se obligă :

1° De a înlesni accesul Comisiunilor pentru căutarea dispăruților; de a le pune la dispoziție toate mijloacele de transport trebuincioase; de a le lăsa să pătrundă în lagăre, închisori, spitale și în toate celelalte localuri; de a pune la dispoziția lor toate documentele de ordin public sau privat, cari pot să le ajute în cercetările lor;

2° De a lua măsuri contra funcționarilor sau particularilor germani cari ar fi tănuț prezența unui supus al unei Puteri aliate sau asociate sau cari nu s'ar fi îngrijit să destăinuiească prezența acestuia, indată ce avea cunoștință de ea.

ARTICOLUL 223

Germania se obligă să restituie fără întârziere, după punerea în vigoare a Tratatului de față, toate obiectele, valorile sau documentele ce au aparținut supușilor Puterilor aliate sau asociate și cari ar fi fost reținute de autoritățile germane.

ARTICOLUL 224

Înaltele Părți contractante declară că renunță la rambursarea reciprocă a sumelor datorite pentru întreținerea prizonierilor de război pe teritoriile lor respective.

SECȚIUNEA II

M o r m i n t e

ARTICOLUL 225

Guvernele aliate și asociate și Guvernul german vor face să se respecte și să se întrețină mormintele soldaților și marinarilor îngropați pe teritoriile lor respective.

Ele se obligă să recunoască orice Comisiune însărcinată de unul sau altul dintre Guvernele aliate sau asociate, de a identifica, înregistra, întreține sau ridica monumente convenabile pe zisele morminte și de a înlesni acestei Comisiuni îndeplinirea sarcinilor sale.

Ele mai convin de a-și da reciproc, sub rezerva prescripțiilor legislațiilor naționale și a necesităților igienei publice, toate înlesnirile pentru a satisface cererile de repatriere a rămășițelor soldaților și marinarilor lor.

ARTICOLUL 226

Mormintele prizonierilor de război și inter-naționali civili, supuși ai diferitelor State beligerante, morți în captivitate, vor fi întreținute în mod cuviincios în condițiile prevăzute la articolul 225 al Tractatului de față.

Guvernele aliate și asociate, de o parte, și Guvernul german, de altă parte, se mai obligă să-și procure reciproc :

1. Lista completă de morți cu toate informațiile necesare pentru identificarea lor;

2. Toate indicațiunile asupra numărului și locului mormintelor tuturilor morților îngropați fără identificare.

PARTEA VII

SANȚIUNI

ARTICOLUL 227

Puterile aliate și asociate pun sub acuzație publică pe Wilhelm II de Hohenzollern, fostul împărat al Germaniei, pentru ofensă supremă contra moralei internaționale și a autorității sacre a Tractatelor.

Se va înființa un tribunal special pentru a judeca pe acuzat, asigurându-i garanțiile esențiale ale dreptului de apărare. Acest tribunal se va compune din cinci judecători, numiți de fiecare din următoarele cinci Puteri și anume: Statele-Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța, Italia și Japonia.

Tribunalul va judeca pe motive inspirate de principiile cele mai înalte ale politicii dintre națiuni, cu grija de a asigura respectul obligațiilor solemne și al angajamentelor internaționale, precum și al moralei internaționale. El va determina pedeapsa ce va crede că trebuie să fie aplicată.

Puterile aliate și asociate vor adresa Guvernului Olandei o cerere rugându-l să predea pe fostul împărat în mâinile lor pentru a fi judecat.

ARTICOLUL 228

Guvernul german recunoaște Puterilor aliate și asociate libertatea de a trimite înaintea tribunalelor lor militare persoanele acuzate de a fi comis acte contrarii legilor și obiceiurilor războiului. Pedepsele prevăzute de legi vor fi aplicate persoanelor găsite vinovate. Această dispozițiune se va aplica chiar dacă vor exista acțiuni sau urmăriri înaintea unei jurisdicțiuni a Germaniei sau a aliaților ei.

Guvernul german va trebui să predea Puterilor aliate și asociate, sau aceleia dintre ele care îi va adresa cererea, orice persoane cari, fiind acuzate de a fi comis un act contrariu legilor și obiceiurilor războiului, i-ar fi indicate fie nominativ, fie prin gradul, funcțiunea sau întrebuintarea ce li se va fi dat de autoritățile germane.

ARTICOLUL 229

Autorii unor fapte criminale în contra supușilor uneia din Puterile aliate și asociate vor fi chemați înaintea tribunalelor militare ale acestor Puteri.

Autorii unor fapte criminale comise contra supușilor mai multor Puteri aliate și asociate vor fi chemați înaintea tribunalelor militare compuse din membrii aparținând tribunalelor militare ale Puterilor interesate.

În tot cazul acuzatul va avea dreptul să indice el însuși pe avocatul său.

ARTICOLUL 230

Guvernul german se obligă să procure orice documente și informațiuni, de orice natură ar fi, a căror prezentare va fi socotită necesară pentru cunoașterea completă a faptelor incriminate, căutarea vinovaților și aprecierea exactă a responsabilităților.

PARTEA VIII REPARAȚIUNI

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni Generale

ARTICOLUL 231

Guvernele aliate și asociate declară iar Germania recunoaște că Germania și aliații ei sunt răspunzători pentru că le-a cauzat toate pierderile și toate pagubele suferite de Guvernele aliate și asociate și de naționalii lor ca urmare a războiului, care le-a fost impus de agresiunea Germaniei și a aliaților ei.

ARTICOLUL 232

Guvernele aliate și asociate recunosc că resursele Germaniei nu sunt îndestulătoare — ținând seamă de scăderea permanentă a acestor resurse, după cum rezultă din celelalte dispozițiuni ale prezentului Tratat — pentru a asigura reparațiunea completă a tuturilor acestor pierderi și a tuturilor acestor pagube.

Guvernele aliate și asociate cer cu toate acestea, iar Germania își ia angajamentul, ca să repare toate pagubele cauzate populațiunii civile a fiecăreia din Puterile aliate și asociate cum și bunurile ei, în timpul perioadei în care această Putere s'a aflat în stare de război cu Germania, prin zisa agresiune pe uscat, pe mare și prin aer, și, în mod general, toate pagubele așa precum sunt definite în anexa I aci alăturată.

În executarea angajamentelor luate, mai înainte, de Germania, cu privire la restaurările și restituirile integrale datorite Belgiei, Germania se obligă, în afară de compensările de pagube prevăzute în o altă parte a prezentei Părți și ca consecință a violării Tratatului din 1839, să ramburseze toate sumele pe cari Belgia le-a împrumutat de la Guvernele aliate și asociate, până la 11 Noemvrie 1918, împreună cu dobânda de 5% (cinci la sută) pe an la zisele sume. Valoarea acestor sume va fi determinată de Comisiunea de reparațiuni, iar Guvernul german se obligă să facă imediat o emisiune corespunzătoare de bonuri speciale la purtător, plătibile în mărci aur la 1 Mai 1926, sau, după alegerea Guvernului german, la 1 Mai al fiecărui an anterior lui 1926. Sub rezerva dispozițiilor de mai sus, forma acestor bonuri va fi determinată de Comisiunea de reparațiuni. Zisele bonuri vor fi date Comisiunii de reparațiuni, care va avea dreptul de a le primi și de a răspunde de primirea lor în numele Belgiei.

ARTICOLUL 233

Valoarea ziselor pagube, pentru cari desdănuirea este datorită de Germania, va fi fixată de o Comisiune interaliată, care va lua numele de «Comisiunea reparațiilor» (Commission des réparations), și va fi constituită în forma și cu puterile indicate mai jos precum și în anexele II până la VII aci alăturate.

Această Comisiune va examina reclamațiunile și va da Guvernului german echitabila facultate de a fi ascultat.

Concluziunile acestei Comisiuni, în ce privește totalul pagubelor determinate mai sus, vor fi redactate și notificate Guvernului german, cel mai târziu la 1 Mai 1921, ca reprezentând totalul obligațiunilor sale.

Comisiunea va stabili, în acelaș timp, un stat al plăților specificând epocile și modalitățile achitării de către Germania a totalului datoriei sale, într'o perioadă de treizeci de ani, cu începere dela 1 Mai 1921. Cu toate acestea, dacă în cursul zisei perioade, Germania nu-și va achita datoria sa, reglementarea plății oricărui rest rămas neplătit va putea fi reportat pe anii următori, după voința Comisiunii, sau va putea face obiectul unui tratament diferit, în condițiunile pe cari le vor hotări Guvernele aliate și asociate, urmând procedura prevăzută în prezenta Parte a acestui Tratat.

ARTICOLUL 234

Comisiunea de reparațiuni va trebui, după 1 Mai 1921, din vreme în vreme, să studieze resursele și puterile de plată ale Germaniei, și, după ce va fi dat reprezentanților acestei țări echitabila facultate de a fi ascultați, zisa Comisiune va avea tot dreptul de a prelungi perioada și de a modifica modalitățile de plată, cari ar urma să fie prevăzute în conformitate cu art. 233; ea nu va putea însă să ierte nici o plată fără autorizațiunea specială a diverselor Guverne reprezentate în Comisiune.

ARTICOLUL 235

Pentru a permite Puterilor aliate și asociate de a întreprinde, de pe acum, restaurarea vieții lor industriale și economice, în așteptarea fixării definitive a totalității reclamațiunilor lor, Germania va plăti, în cursul anilor 1919 și 1920 și a celor dintâi patru luni ale anului 1921, în atâtea vârsăminte și după anumite modalități (în aur, în mărfuri, în vase, în valori sau în alt mod) pe cari Comisiunea de reparațiuni le va putea fixa, echivalentul de 20.000.000.000 (douăzeci miliarde) mărci aur, în contul creanțelor de mai sus; din această sumă vor fi mai întâiu plătite cheltuelile armatei de ocupațiune

după armistițiul din 11 Noemvrie 1918, și vor putea fi plătite cu aprobarea ziselor guverne, de asemenea prin deducere din acea sumă, acele cantități de produse alimentare și de materii prime, pe cari guvernele Principalelor Puteri aliate și asociate le vor socoti necesare pentru a permite Germaniei să facă față obligațiunii sale de a desdaună. Soldul se va deduce din sumele datorite de Germania drept reparațiuni. Germania va mai remite, pe lângă aceasta, bunurile prescrise la paragraful 12 (c) al Anexei II, aci alăturată.

ARTICOLUL 236

Germania primește, afară de aceasta, ca resursele sale economice să fie direct întrebuințate pentru reparațiuni, precum este specificat în Anexele III, IV, V și VI, privitoare, fiecare în parte, la marina comercială, la restaurările materiale, la cărbuni și la derivatele lor, la materiile colorante și alte produse chimice: fiind, în totdeauna înțeles că valoarea bunurilor transferate și a posesiunii lor, stabilite prin zisele Anexa, va fi trecută în creditul Germaniei, după ce va fi fixată în chipul acolo arătat, și se va deduce din obligațiunile prevăzute în articolele de mai sus.

ARTICOLUL 237

Vărsămintele succesive, cuprinzând și cele despre cari tratează articolele precedente, efectuate de Germania pentru a satisface reclamațiunile de mai sus, vor fi repartizate de Guvernele aliate și asociate după proporțiunile determinate de ele mai dinainte și întemeiate pe echilate și pe drepturile fiecăruia.

În vederea acestei repartizări, valoarea bunurilor transferate și a creditelor stabilite în conformitate cu art. 243 și cu Anexele III, IV, V, VI și VII, va fi calculată în acelaș chip ca și plățile efectuate în acelaș an.

ARTICOLUL 238

În afară de plățile prevăzute mai sus, Germania va efectua, conformându-se procedurii stabilite de Comisiunea reparațiunilor, restituirea în bani a sumelor ridicate, luate sau sechestrate, cât și restituirea animalelor, obiectelor de orice fel și a valorilor ridicate, luate sau sechestrate, în cazul când va fi posibil de a le identifica pe teritoriul Germaniei sau pe acel al aliaților ei.

Până la stabilirea acestei proceduri, restituirile urmează să continue în conformitate cu stipulațiunile Armistițiului din 11 Noemvrie 1918, cu modificările lui și cu Protocoalele intervenite.

ARTICOLUL 239

Guvernul german își ia îndatorirea de a face mediat restituirile prevăzute de articolul 238 de

mai sus și de a efectua plățile și predările prevăzute de articolele 233, 234, 235 și 236.

ARTICOLUL 240

Guvernul german recunoaște Comisiunea prevăzută de articolul 233, astfel precum va putea fi constituită de Guvernele aliate și asociate, în conformitate cu Anexa II; el îi recunoaște în mod irrevocabil posesiunea și exercițiul drepturilor și puterilor ce i le conferă Tratatul de față.

Guvernul german va da Comisiunii toate lămuririle de cari ea va putea avea nevoie asupra situațiunii și operațiunilor financiare și asupra bunurilor, capacității de producțiune, aprovizionărilor și producțiunii curente a materiilor prime și a obiectelor manufacturate ale Germaniei și ale supușilor ei; el va da, de asemenea, toate informațiunile relative la operațiunile militare, a căror cunoștință ar fi considerată ca necesară de către Comisiune, pentru a fixa obligațiunile Germaniei astfel cum acestea sunt definite în Anexa I.

Guvernul german va acorda membrilor Comisiunii și agenților ei autorizați toate drepturile și imunitățile de cari se bucură în Germania agenții diplomatici acreditați în regulă ai Puterilor amice.

Germania primește, pe lângă aceasta, să suporte lefurile și cheltuelile Comisiunii și ale personalului ce ar întrebuința.

ARTICOLUL 241

Germania își ia îndatorirea să promulge, să menție în vigoare și să publice orice legislațiune, orice regulamente și decrete ce ar putea fi necesare pentru a asigura complecta executare a stipulațiunilor de față.

ARTICOLUL 242

Dispozițiunile prezentei Părți a Tratatului de față nu se aplică proprietăților, drepturilor și intereselor despre cari tratează Secțiunile III și IV ale Părții X (Clauze economice) a Tratatului de față, precum nici produsului lichidării lor, afară de ceea ce se referă la soldul definitiv în favoarea Germaniei, menționat la articolul 243 a).

ARTICOLUL 243

Se vor trece în creditul Germaniei, drept obligațiuni de reparare, următoarele elemente:

a) Orice sold definitiv în favoarea Germaniei, arătat la Secțiunea V (Alsacia-Lorena) a Părții III (Clauze politice europene) și la Secțiunile III și IV ale Părții X (Clauze economice) a Tratatului de față;

b) Orice sume datorite Germaniei, provenind din cesiunile arătate la Secțiunea IV (Basinul râului Sarre) a Părții III (Clauze politice euro-

pene), a Părții IX (Clauze financiare), a Părții XII (Porturi, Căi pe apă și Căi ferate);

c) Orice sume pe cari Comisiunea le va judeca ca trebuind trecute în creditul Germaniei în contul oricăror altor transmițeri de proprietăți, drepturi, concesiuni sau alte interese prevăzute de Tratatul de față.

Totuș, în nici un caz, restituirile efectuate în virtutea articolului 238 al Părții de față, nu vor putea fi trecute în creditul Germaniei.

ARTICOLUL 244

Cesiunea cablurilor submarine germane, ce nu formează obiectul unei dispozițiuni speciale a Tratatului de față, este regulată prin Anexa VII aci alăturată.

A n e x a I

Compensațiune poate fi reclamată dela Germania, conform articolului 232 de mai sus, pentru totalitatea pagubelor ce ar intra în categoriile următoare :

1° Pagube pricinuite civililor atinși în persoană sau în viața lor și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor civili, prin orice acte de război, cuprinzând și bombardările sau alte atacuri pe uscat, pe mare sau pe calea aeriană, și toate consecințele lor directe sau din toate operațiunile de război ale celor două grupuri de beligeranți, în orice loc s'ar fi produs.

2° Pagube pricinuite de Germania, sau de aliații ei, civililor victime ale vreunor acte de cruzime, de violență sau de rău tratament (inclusiv atingerile aduse vieții sau sănătății, pricinuite în urma unei detențiuni, deportări, internări sau evacuări, abandon în largul mării sau în urma unei munci forțate), în orice loc s'ar fi produs, precum și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor victime.

3° Pagube cauzate de Germania, sau de aliații ei, pe teritoriul lor sau în teritoriul ocupat sau invadat, persoanelor civile, victime al oricăror acte cari au adus atingere sănătății, capacității de muncă sau onoarei, precum și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor victime.

4^a Pagube pricinuite prin orice fel de rele tratamente aplicate prizonierilor de război.

5° Intru cât există o daună cauzată Puterilor aliate și asociate, orice pensii sau compensațiuni de aceeași natură, acordate victimelor militare de război (armate de uscat, de apă sau forțe aeriene), mutilaților, răniților, bolnavilor sau invalizilor și persoanelor al căror sprijin erau aceste victime; totalul sumelor datorite Guvernelor aliate și asociate se va calcula, pentru fiecare din zisele Guverne, după valoarea capitalizată, la data punerii în aplicare a prezentului

Tratat, a ziselor pensii sau compensări, pe baza tarifelor în vigoare în Franța, la data sus arătată.

6^a Cheltuieli făcute de Guvernele Puterilor aliate și asociate pentru asistența dată prizonierilor de război, familiilor lor sau persoanelor al căror sprijin erau.

7° Alocațiuni date de Guvernele Puterilor aliate și asociate familiilor sau altor persoane cari erau în sarcina mobilizaților, sau a tutuilor acelor cari au servit în armată; totalul sumelor ce le sunt datorite pentru fiecare din anii în cursul cărora au avut loc ostilitățile, va fi calculat pentru fiecare din zisele Guverne, pe baza tarifului mijlociu aplicat în Franța, plăților de această natură în cursul zisului an.

8° Pagube pricinuite civililor în urma obligațiunii ce li s'a impus de Germania sau de aliații ei de a lucra fără o justă remunerare.

9° Pagube privitoare la orice proprietăți, în orice loc ar fi situate, aparținând uneia din Puterile aliate sau asociate sau supușilor lor (exceptându-se lucrările și materialul militar sau naval), cari au fost ridicate, sechestrate, stricate sau distruse de Germania sau de aliații ei, pe uscat, pe apă sau în aer, sau pagube pricinuite ca consecință directă a ostilităților sau a oricăror operațiuni de război.

10° Pagube pricinuite sub formă de (*prelevements*) amenzi sau constrângeri (*exactions*) similare, de către Germania sau de aliații ei, în detrimentul populațiunilor civile.

A n e x a II

§ 1

Comisiunea prevăzută la articolul 233 va purta titlul de „Comisiunea reparațiunilor”. (*Commission des réparations*); ea va fi desemnată în articolele de mai jos prin cuvântul „Comisiunea” (*La Commission*).

§ 2

Delegații la Comisiune vor fi numiți de Statele-Unite ale Americii, Marea-Britanie, Franța, Italia, Japonia, Belgia și de Statul Serb-Croat-Sloven. Fiecare din aceste Puteri va numi un Delegat, ea va numi de asemenea un Delegat ajutor care îl va înlocui în caz de boală sau de absență silită, dar care, în orice altă împrejurare, va avea numai dreptul să asiste la desbateri fără însă să ia vreo parte la ele.

În nici un caz, Delegații a mai mult de cinci dintre Puterile sus arătate nu vor avea dreptul de a lua parte la desbaterile Comisiunii și a-și da votul. Delegații Statelor-Unite, ai Marii-Britanii, ai Franței și Italiei vor avea în totdeauna acest drept. Delegatul Belgiei va avea

acest drept în toate cazurile, în afară de cele arătate mai jos. Delegatul Japoniei va avea acest drept în cazurile când vor fi cercetate chestiuni privitoare la daunele pe mare, precum și chestiuni prevăzute prin articolul 260 din Partea IX (Clauze financiare), în cari interesele Japoniei sunt în joc. Delegatul Statului Serb-Croat-Sloven va avea acest drept când se vor examina chestiuni privitoare la Austria, la Ungaria sau la Bulgaria.

Fiecare din Guvernele reprezentate în Comisiune va avea dreptul de a se retrage, după o prealabilă înștiințare notificată Comisiunii, cu douăsprezece luni înainte și confirmată în cursul lunii a șasea dela data notificării inițiale.

§ 3

Aceea dintre celelalte Puteri aliate și asociate, care va putea fi interesată în cauză, va avea dreptul de a numi un Delegat, ori de câte ori creanțele și interesele zisei Puteri vor fi examinate sau discutate.

În aceste cazuri, Delegatul va fi prezent, și va lucra ca asessor, fără a avea dreptul de vot.

§ 4

În caz de deces, demisiune sau rechemare a oricărui Delegat, Delegat ajutor sau asessor, acesta va trebui să fie înlocuit cât mai grabnic posibil.

§ 5

Comisiunea va avea principalul ei biou permanent la Paris, unde își va ține prima întrunire, în cel mai scurt timp posibil, după punerea în vigoare a prezentului Tratat; ea se va întruni apoi la locul și la data ce va crede de cuviință în vederea îndeplinirii cât mai grabnice a îndatoririlor ei.

§ 6

Chiar dela prima ei întrunire Comisiunea va alege, printre delegații arătați mai sus, un Președinte și un Vice-Președinte, cari vor rămâne în funcție timp de un an și vor fi reeligibili; dacă posturile de Președinte sau de Vice-Președinte devin vacante în cursul anului, Comisiunea va proceda imediat la o nouă alegere pentru restul perioadei.

§ 7

Comisiunea este autorizată a numi orice funcționari, agenți și impiegati, cari pot fi necesari pentru executarea funcțiunilor ei, și să hotărască salariile lor, să constituie comitete, a căror membri pot fi și alții decât cei făcând parte din Comisiune, și a lua toate măsurile de exe-

cuție trebuincioase la îndeplinirea sarcinei ei, să investească cu autoritatea necesară și să dea depline puteri funcționarilor, agenților și comitetelor ei.

§ 8

Toate deliberările Comisiunii vor fi secrete, afară numai dacă, pentru motive speciale, Comisiunea, în cazuri particulare, nu va decide altfel.

§ 9

Comisiunea va trebui, în termenele ce le va fixa din timp în timp, și dacă Guvernul german o va cere, să asculte orice argumente și mărturii prezentate de Germania asupra tuturor chestiunilor cari se referă la capacitatea ei de plată.

§ 10

Comisiunea va studia reclamațiunile și va da Guvernului german echitabila facultate de a fi ascultat, fără ca el să poată lua vreo parte, sub verice formă, la hotărârile Comisiunii. Comisiunea va acorda aceeași facultate aliaților Germaniei, când ea va socoti că interesele lor sunt în joc.

§ 11

Comisiunea nu va fi legată de nici o legislație nici prin vreun cod particular, nici printr-o regulă specială, cu privire la instrucție sau procedură; ea va fi călăuzită de dreptate, echitate și bună credință. Deciziile sale vor trebui să se conforme la principii și reguli uniforme, ori de câte ori aceste principii și aceste reguli vor fi aplicabile. Ea va fixa regulile privitoare la modul de probare în materie de reclamațiuni. Ea va putea să întrebuițeze orice metodă legitimă de calcul.

§ 12

Comisiunea va avea toate puterile și va exercita toate atribuțiunile ce îi sunt date prin prezentul Tratat.

Comisiunea va avea, în mod general, cele mai întinse puteri de control și de executare în ceea ce privește problema reparațiunilor, astfel cum ea este tratată în prezenta Parte din Tratatul de față și va avea puterea de a interpreta aceste dispozițiuni. Sub rezerva dispozițiunilor prezentului Tratat, Comisiunea este constituită din diferitele Guverne aliate și asociate menționate la paragrafele 2 și 3, considerată fiind ca reprezentantul lor exclusiv, pentru partea ce-i privește, în scopul de a primi, vinde, păstra și

repartiză plata reparațiilor de efectuat de Germania, pe bazele prezentei Părți din prezentul Tractat. Ea va trebui să se conformeze condițiilor și dispozițiilor următoare :

a) Orice fracțiune din valoarea totală a creanțelor verificate, care nu va fi plătită în aur, sau în bastimente, valori sau mărfuri, sau în orice alt mod, va trebui să fie acoperită de Germania în condițiile pe cari Comisiunea le va stabili prin remiterea, drept garanție, a unei valori echivalente de bonuri, de titluri de obligațiuni sau altele, în scop de a constitui prin aceasta o recunoaștere a fracțiunii datoriei despre care este vorba ;

b) Pentru a determina în mod periodic capacitatea de plată a Germaniei, Comisiunea va examina sistemul fiscal german : 1° cu scopul ca toate veniturile Germaniei, inclusiv și cele destinate serviciului sau plății a oricărui împrumut interior, să fie întrebunțate cu privilegiu la plata sumelor datorite de ea drept reparațiuni, și 2° în așa fel încât să obție certitudinea că, în general, sistemul fiscal german este, proporțional, tot atât de încărcat ca și acela al oricăreia din Puterile reprezentate în Comisiune ;

c) Pentru a ușura și a urmări restaurarea imediată a vieții economice a Țărilor aliate și asociate, Comisiunea, după cum este prevăzut la articolul 235, va primi dela Germania, drept garanție și ca recunoaștere a datoriei sale, un prim vârsământ de bonuri la purtător în aur, libere de taxă sau impozite de orice natură, stabilite sau susceptibile de a fi stabilite de către Guvernele Imperiului sau ale Statelor germane, sau de orice altă autoritate care ar depinde de aceste Țări ; aceste bonuri vor fi remise ca acont, în trei fracțiuni, după cum se arată mai jos (marca aur fiind plătită conform articolului 262 al Părții IX [Clauze financiare] din prezentul Tractat) :

1° De emis imediat, 20 miliarde (douăzeci miliarde) de mărci aur în bonuri la purtător, plătită cel mai târziu până la 1 Mai 1921, fără dobânzi ; se va aplica în special pentru amortizarea acestor bonuri, vârsămintele pe cari Germania s'a angajat să le efectueze conform articolului 235, scăzându-se sumele destinate la rambursarea cheltuielilor de întreținere a trupelor de ocupațiune și la plata cheltuielilor aprovizionării în hrană și materii prime ; acele bonuri cari nu vor fi fost amortizate la data de 1 Mai 1921, vor fi atunci schimbate contra unor bonuri noi, de acelaș tip ca acelea prevăzute mai jos (12 c, 2°).

2° De emis imediat, 40 miliarde (patruzeci miliarde) de mărci aur, în bonuri la purtător, cu dobânzi de 2 1/2 % (doi jumătate la sută)

între 1921 și 1926 și apoi de 5 % (cinci la sută) cu 1 % (unu la sută) ca supliment pentru amortizare, cu începere dela 1926 asupra sumei totale a emisiunii.

3° De a libera imediat, drept acoperire, un angajament scris că va emite ca nou vârsământ și numai când Comisiunea va fi convinsă că Germania poate să asigure plata dobânzilor și a fondului de amortizare a ziselor bonuri, 40 miliarde (patruzeci miliarde) de mărci aur în bonuri la purtător, cu dobânzi de 5 % (cinci la sută), urmând ca termenele și modul de plată a capitalului și dobânzilor să fie determinate de Comisiune.

Datele la cari dobânzile sunt datorite, modul de întrebunțare al fondului de amortizare și toate chestiunile analoage relative la emisiune, la gestiune și la reglementarea emisiunii bonurilor, vor fi determinate din timp în timp de Comisiune. Noi emisiuni vor putea fi cerute drept recunoaștere și garanție, în condițiile pe cari Comisiunea le va determina ulterior, din timp în timp ;

d) În cazul când bonuri, obligațiuni sau alte recunoașteri de datorii emise de Germania, drept garanție sau recunoaștere a datoriei sale de reparațiune, vor fi atribuite, cu titlul definitiv iar nu ca garanție, altor persoane decât diferitelor Guverne în profitul cărora fusese fixat la origină totalul datoriei de reparațiune a Germaniei, zisa datorie va fi considerată ca stinsă față de acestea din urmă, pentru un total corespunzător valorii nominale a bonurilor cari au fost astfel atribuite în mod definitiv, iar obligațiunea Germaniei aferentă ziselor bonuri va fi limitată la obligațiunea care este menționată pe ele.

e) Cheltuielile necesitate de reparațiunile și reconstrucțiunile proprietăților situate în regiunile invadate și devastate, inclusiv reinstalarea mobilierelor, mașinelor și a întregului material, vor fi evaluate după costul de reparațiune și reconstrucțiune la epoca în care aceste lucrări vor fi executate ;

f) Deciziunile Comisiunii relative la o achitare totală sau parțială, în capital sau dobânzi, a oricărei datorii verificate a Germaniei, vor trebui să fie motivate.

§ 13

În ceea ce privește voturile, Comisiunea se va conforma regulilor următoare :

Când Comisiunea ia o deciziune, voturile tuturor Delegațiilor cari au dreptul să voteze, sau, în absența unora dintre ei, ale Delegațiilor lor ajutoari, vor fi înregistrate.

Abținerea este considerată ca un vot emis

contra propunerii pusă în discuție. Asesorii n'au dreptul de vot.

Unanimitatea e necesară asupra următoarelor chestiuni :

a) Chestiuni interesând suveranitatea Puterilor aliate și asociate sau privind remiterea în total sau în parte a datoriei sau a obligațiunilor Germaniei ;

b) Chestiuni relative la totalul, precum și la condițiunile bonurilor și a altor titluri de obligațiuni ce urmează să fie remise de Guvernul german și la fixarea epocii și a modului de vânzare, de negociere sau de repartitie ;

c) Orice report total sau parțial, trecând peste anul 1930, al plăților cu scadența între 1 Mai 1921 și sfârșitul lui 1926 inclusiv ;

d) Orice report total sau parțial, pentru o durată superioară de trei ani, al plăților ajunse la scadență după 1926 ;

e) Chestiuni privitoare la aplicarea, într'un caz particular, a unei metode de evaluare a pagubelor, deosebită de aceea care a fost mai înainte adoptată într'un caz asemănător ;

f) Chestiuni de interpretare a dispozițiunilor prezentei Părți din Tratatul de față.

Orice alte chestiuni vor fi rezolvite printr'un vot dat cu majoritate.

În caz când s'ar iscă între delegați un conflict de păreri asupra chestiunii de a se ști dacă o speță determinată face parte din acelea a cărei deciziune cere sau nu un vot unanim, și în caz când acest conflict n'ar putea fi rezolvat prin instrucțiunile cerute Guvernelor lor, Guvernele aliate și asociate se obligă să supue imediat acest conflict arbitrajului unei persoane imparțiale, asupra desemnării căreia ei se vor pune de acord și a cărei sentință dânsii se obligă s'o accepte.

§ 14

Deciziunile luate de Comisiune, în conformitate cu puterile cari îi sunt conferite, vor fi de îndată executorii și vor putea fi aplicate imediat fără altă formalitate.

§ 15

Comisiunea va predă fiecărei Puteri interesate, în forma pe care o va fixa :

1° Un certificat menționând că ea deține, pe contul zisei Puteri, bonuri ale emisiunilor sus menționate, zisul certificat putând, la cererea Puterii interesate, să fie împărțit într'un număr de diviziuni (*coupures*) cari să nu treacă de cinci ;

2° Din timp în timp, certificate menționând că ea deține pe socoteala zisei Puteri, orice alte

bunuri predate de Germania drept acout din datoria sa pentru reparațiuni.

Certificatele sus arătate vor fi nominative și vor putea, să fie transmise pe calea indosării, după notificarea Comisiunii.

Când sunt emise bonuri pentru a fi vândute sau negociate și când vor fi predate bunuri de către Comisiune, un număr corespunzător de certificate trebuie să fie retras.

§ 16

Guvernul german va fi debitat, cu începere dela 1 Mai 1921, cu dobânda datoriei sale, așa după cum va fi fost fixată de Comisiune, scăzând orice vărsăminte efectuate sub formă de plăți în bani sau echivalentele lor sau în bonuri emise în profitul Comisiunii și orice plăți arătate la articolul 243. Cuanumul acestei dobânzi va fi fixat la 5 %, afară numai dacă Comisiunea nu socotește, la vreo dată ulterioară, că împrejurările justifică o modificare a acestui cuanum.

Comisiunea, fixând la 1 Mai 1921, totalul datoriei Germaniei, va putea ține socoteală de dobânzile datorite asupra sumelor cuvenite pentru reparațiunea pagubelor materiale, cu începere dela 11 Noemvrie 1918 până la 1 Mai 1921.

§ 17

În caz de neexecutare din partea Germaniei a vreuneia din obligațiunile arătate în prezenta Parte a Tratatului de față, Comisiunea va semnală imediat această neexecutare fiecărei Puteri interesate, făcând totdeodată orice propuneri cari i-ar părea oportune cu privire la măsurile de luat în vederea acestei neexecutări.

§ 18

Măsurile pe cari Puterile aliate și asociate vor avea dreptul să le ia în caz de neexecutare voluntară de către Germania, și pe cari Germania se obligă a nu le considera ca acte de ostilitate, pot să cuprindă acte de prohibiri și de represalii economice și financiare și, în general, orice alte măsuri pe cari Guvernele respective le vor putea considera ca fiind dictate de împrejurări.

§ 19

Plățile, cari trebuiesc să fie efectuate în aur, sau echivalentele lor drept acout asupra reclamațiilor verificate ale Puterilor aliate și asociate, pot să fie acceptate în orice moment de Comisiune, sub formă de bunuri mobiliare și imobiliare, de mărfuri, de întreprinderi, drep-

turi și concesiuni înăuntrul teritoriilor germane sau în afară de aceste teritorii, de nave, obligațiuni, acțiuni sau valori de orice natură sau monede ale Germaniei sau ale altor State; valoarea lor de înlocuire în raport cu aurul, fiind fixată la un equantum just și leal de însăși Comisiunea.

§ 20

Comisiunea, fixând sau acceptând plățile cari se vor efectua prin remiterea de bunuri sau drepturi determinate, va ține seamă de orice drepturi și interese legitime ale Puterilor aliate și asociate sau neutre și ale supușilor lor.

§ 21

Nici un membru al Comisiunii nu va fi responsabil, afară numai față de Guvernul care l-a desemnat, de orice act sau omisiune decurgând din funcțiunile sale. Nici unul din Guvernele aliate și asociate nu-și asumă vreo răspundere pe seama vreunui alt Guvern.

§ 22

Sub rezerva stipulațiunilor Tractatului de față, prezenta Anexă va putea fi modificată prin deciziunea unanimă a Guvernelor reprezentate la Comisiune.

§ 23

Când Germania și Aliații ei se vor fi achitat de toate sumele ce dătoresc, spre executarea prezentului Tractat sau a deciziunilor Comisiunii, și când toate sumele primite sau echivalentele lor, vor fi fost repartizate între Puterile interesate, Comisiunea va fi dizolvată.

A n e x a I I I

§ 1

Germania recunoaște dreptul Puterilor aliate și asociate pentru înlocuirea tonă pentru tonă (capacitate brută) (*jauge brute*) și categorie pentru categorie, a tuturilor bastimentelor și vaselor de comerț și de pescuit pierdute sau avariate din cauza războiului.

Totuș, — cu toate că bastimentele și vasele germane în ființă astăzi reprezintă un tonaj mult inferior aceluia al pierderilor suferite de către Puterile aliate și asociate, ca consecință a agresiunii germane—dreptul recunoscut mai sus va fi exercitat asupra acestor vase și bastimente germane, în condițiunile următoare:

Guvernul german, în numele său și în așa

chip încât să lege pe orice alți interesați, cedază Guvernelor aliate și asociate proprietatea oricăror vase de comerț de 1.600 tone brute și deasupra aparținând supușilor săi, cum și jumătatea tonajului vaselor al căror tonaj brut este cuprins între 1.000 și 1.600 tone și sfertul tonajului șalupelor cu aburi, precum și sfertul tonajului celorlalte vase de pescuit.

§ 2

Guvernul german, în termen de două luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, va predă Comisiunii de reparațiuni toate vasele și bastimentele arătate la paragraful 1.

§ 3

Vasele și bastimentele arătate la paragraful 1 cuprind toate vasele și bastimentele: a) purtând sau având dreptul să poarte pavilionul de comerț german; sau b) aparținând unui supus (*ressortissants*) german, unei societăți sau unei companii germane sau unei societăți sau companii ale unei alte țări decât Țările aliate sau asociate și puse sub controlul sau direcțiunea unor supuși (*ressortissants*) germani; sau c) actualmente în construcție: 1° în Germania; 2° în alte Țări decât Țările aliate sau asociate, pe seama unui supus german, al unei societăți sau al unei companii germane.

§ 4

Pentru ca să procure titluri de proprietate pentru fiecare din vasele remise în modul sus arătat Guvernul german:

a) Va remite pentru fiecare vas Comisiunii de reparațiuni, după cererea sa, un act de vânzare sau orice alt titlu de proprietate, stabilind transfertul către zisa Comisiune a deplinei proprietăți a vasului, liber de orice privilegii, ipoteeci și sarcini;

b) Va lua toate măsurile cari i s'ar indica de către Comisiunea de reparațiuni, pentru a asigura zisei Comisiuni punerea acestor vase la dispoziția ei.

§ 5

Ca mod suplimentar de reparațiune parțială Germania își ia îndatorirea să construească vase de comerț, în șantierul germane, pe socoteala Guvernelor aliate și asociate, în modul următor:

a) Într'un termen de trei luni, începând dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, Comisiunea de reparațiuni va notifică Guvernului german tonajul de lucrat în șantier în fiecare din cei doi ani cari vor urma celor trei luni sus menționate;

b) În termen de doi ani, începând dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, Comisiunea de reparațiuni va notifică Guvernului german tonajul de lucrat în șantier în fiecare din cei trei ani cari vor urmă celor doi ani sus menționați;

c) Tonajul de lucrat în șantier pentru fiecare an nu va depăși 200.000 tone capacitate brută;

d) Specificarea vaselor de construit, condițiunile în cari ele vor trebui construite sau predate, prețul pe tonă care se va socoti de către Comisiunea de reparațiuni, și orice alte chestiuni relative la comanda, la construcțiunea și la predarea vaselor, vor fi determinate de către zisa Comisiune.

§ 6

Germania își ia îndatorirea să restituie, în natură și în bună stare, Puterilor aliate și asociate, într'un termen de două luni, începând dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, conform unei proceduri ce va fi stabilită de Comisiunea de reparațiuni, toate vasele și alte aparate mobile de navigațiune fluvială cari, dela 1 August 1914, au trecut, sub orice formă, în posesiunea ei sau în posesiunea unuia dintre supușii ei, și cari vor putea fi identificate.

Spre a compensa pierderile tonajului fluvial, datorite oricărei cauze, suferite în timpul războiului de Puterile aliate și asociate și cari nu vor putea fi reparate prin restituțiunile prescrise mai sus, Germania își ia îndatorirea să cedeze Comisiunii de reparațiuni o parte din totalul vaselor sale fluviale, până la concurența totalului acestor pierderi, zisa cesiune neputând depăși 20% din totalul acestor vase fluviale așa cum erau în ființă la data de 11 Noemvrie 1918.

Modalitățile acestor cesiuni vor fi regulate de arbitrii prevăzuți la articolul 339 al Părții XII (Porturi, Căi pe apă și Căi ferate) din prezentul Tractat, cari sunt însărcinați să rezolve dificultățile relative la repartițiunea tonajului fluvial și cari decurg din noul regim internațional al unor anumite rețele fluviale sau din modificările teritoriale atingând aceste rețele

§ 7

Germania își ia îndatorirea să ia toate măsurile pe cari Comisiunea de reparațiuni i le va va putea indica în scopul de a obține deplinul drept de proprietate asupra tuturilor vaselor cari au putut fi transferate în timpul războiului sau ar fi pe cale de transferat sub pavilioane neutre, fără consimțământul Guvernelor aliate și asociate.

§ 8

Germania renunță la orice revendicare, de orice natură ar fi, contra Guvernelor aliate și asociate și contra supușilor lor (*ressortissants*), în ceea ce privește deținerea sau utilizarea oricăror vase sau bastimente germane și orice pierdere sau pagubă suferite de zisele vase și bastimente, cu excepțiunea plăților datorite în urma întrebuințării acestor vase conform Protocolului de Armistițiu dela 13 Ianuarie 1919 și Protocoalelor subsecvente.

Predarea flotei comerciale germane va continua să se facă fără întrerupere, conform ziselor Protocoale.

§ 9

Germania renunță la orice revendicări asupra vaselor sau încărcăturilor, scufundate din cauza sau în urma unei acțiuni navale inamice, și apoi salvate, și în cari unul din Guvernele aliate sau asociate sau supușii lor au interese, în calitate de proprietari, închirietori, asigurători sau sub orice alt titlu, chiar dacă vreun Tribunal de prize al Germaniei sau al aliaților ei ar fi pronunțat vreo sentință de condamnare.

A n e x a IV

§ 1

Puterile aliate și asociate cer, și Germania acceptă, ca Germania, pentru a satisface în parte obligațiunile sale menționate în prezenta Parte, și urmând modalitățile mai jos definite, să întrebuințeze isvoarele sale economice, în mod direct, la restaurarea materială a regiunilor invadate aparținând Puterilor aliate și asociate, în măsura pe care aceste Puteri o vor determina.

§ 2

Guvernele Puterilor aliate și asociate vor prezenta Comisiunii de reparațiuni liste cuprinzând:

a) Animalele, mașinile, echipamentele, strungurile și toate articolele similare, cu un caracter comercial, cari au fost luate, întrebuințate sau distruse de Germania, sau distruse ca o consecință directă a operațiunilor militare, și pe cari aceste guverne, pentru satisfacerea nevoilor imediate și urgente, doresc să le vadă înlocuite cu animale sau articole de aceeași natură, existând pe teritoriul german la data punerii în vigoare a prezentului Tractat;

b) Materialele de reconstruire (piatră, cărămiți, cărămiți refractare, țigle, lemn de con-

strucție, geamuri, oțel, var, ciment, etc.), mașini, aparate de încălzit, mobile și orice articole cu un caracter comercial, pe cari zisele Guverne doresc să le aibă produse și fabricate în Germania și predate lor pentru restaurarea regiunilor invadate.

§ 3

Listele relative la articolele menționate în paragraful 2 *a* de mai sus vor fi procurate în cele șasezeci de zile cari vor urma punerii în vigoare a prezentului Tractat.

Listele relative la articolele menționate în paragraful 2 *b* de mai sus vor fi procurate la 31 Decembrie 1919, ultimul termen.

Listele vor cuprinde toate detaliile obișnuite în contractele comerciale relativ la articolele arătate, inclusiv specificarea, termenul de predare (acest termen trebuind să nu depășească patru ani) și locul de predare; dar ele nu vor conține nici preț, nici estimățiune, aceste prețuri sau estimățiuni trebuind să fie fixate de către Comisiune, după cum se arată mai jos.

§ 4

Indată după primirea listelor, Comisiunea va examina în ce măsură materialele și animalele, menționate în aceste liste, pot fi cerute Germaniei. Pentru a ajunge la deciziunea sa, Comisiunea va ține socoteală de nevoile interne ale Germaniei atât cât va fi trebuință pentru menținerea vieții sociale și economice; ea va ține socoteală, de asemenea, de prețurile și datele la cari astfel de articole pot fi obținute în Țările aliate și asociate, și le vor compara celor aplicabile articolelor germane; va ține socoteală, în sfârșit, de interesul general ce Guvernele aliate și asociate au pentru viața industrială a Germaniei să nu fie dezorganizată în așa fel încât să compromită capacitatea ei de a îndeplini celelalte acte de reparațiune ce i se cer.

Cu toate acestea, nu se va cere Germaniei mașini, echipamente, strunguri și orice articole similare cu caracter comercial, actualmente în serviciu în industrie decât în cazul când nu se găsește disponibile și de vânzare stocuri din aceste articole; pe de altă parte, cererile de această natură nu vor trece de 30% din cantitățile fiecărui articol aflat în serviciul unui stabiliment german sau unei întreprinderi germane oarecare.

Comisiunea va da reprezentanților Guvernului german facultatea de a fi ascultați, într'un termen determinat, asupra capacității lui de a procura zisele materiale, animale și obiecte.

Deciziunea Comisiunii va fi apoi, și cât mai

repede posibil, notificată Guvernului german și diferitelor Guverne aliate și asociate interesate.

Guvernul german își ia îndatorirea să predă materialele, obiectele și animalele, specificate în această notificare, și Guvernele aliate și asociate interesate își iau îndatorirea fiecare în ceea ce-l privește, să primească aceste furnituri, sub rezerva că ele vor fi conforme cu specificările date sau că, după avizul Comisiunii, nu vor fi improprii întrebuințării cerute pentru efectuarea reparațiilor.

§ 5

Comisiunea va determina valoarea de atribuit materialelor, obiectelor și animalelor, predate după cum se arată mai sus, iar Guvernele aliate și asociate cari vor primi aceste furnituri primesc a fi debitate cu valoarea lor și recunosc că suma corespunzătoare va trebui să fie socotită ca o plată făcută de Germania, și care se va repartiza potrivit articolului 237 din această Parte a Tractatului de față.

În cazul când se va exercita dreptul de a cere restaurarea materială, în condițiunile arătate mai sus, Comisiunea se va încredința că suma trecută în creditul Germaniei reprezintă valoarea normală a muncii făcute sau a materialelor procurate de ea, și că suma la care se ridică reclamațiunea făcută de Puterea interesată pentru paguba reparată în parte, este scăzută în proporția contribuțiunii la reparațiunea astfel efectuată.

§ 6

Ca un avans imediat, drept acout asupra animalelor arătate la paragraful 2 *a* de mai sus, Germania își ia îndatorirea de a predă în cele trei luni ce urmează dela punerea în vigoare a Tractatului de față, următoarele cantități de vite în măsură de o treime pe fiecare lună și din fiecare speță:

1° Guvernului francez

- 500 armăsari, de 3 până la 7 ani;
- 30.000 mănze și iepe de 18 luni până la 7 ani, din rassele ardeneză, buloneză sau belgiană;
- 2.000 tauri de 18 luni până la 3 ani;
- 90.000 vaci de lapte de 2 până la 6 ani;
- 1.000 berbeci;
- 100.000 oi;
- 10.000 capre.

2° Guvernului belgian

- 200 armăsari, de 3 până la 7 ani, din rassă belgiană de muncă;

5.000 iepe de 3 până la 7 ani, din rasă belgiană de muncă ;
 5.000 mânze de 18 luni la 3 ani, din rasă belgiană de muncă ;
 2.000 tauri, de 18 luni până la 3 ani ;
 50.000 vaci de lapte, de 2 până la 6 ani ;
 40.000 junci ;
 200 berbeci ;
 20.000 oi ;
 15.000 scroafe.

Animalele predate vor fi de sănătate și condițiune normală.

Dacă animalele astfel predate nu pot fi identificate că ar fi fost luate sau ridicate, valoarea lor va fi trecută în creditul obligațiunilor de reparațiuni ale Germaniei, potrivit stipulațiunilor paragrafului 5 din Anexa de față.

§ 7

Fără a aștepta ca hotărârile Comisiunii, prevăzute la paragraful 4 din Anexa de față, să poată fi luate, Germania va trebui să continue a efectua Franței predările de material agricol, prevăzute la articolul III al reînnoirii Armistițiului din 16 Ianuarie 1919.

A n e x a V

§ 1

Germania își ia îndatorirea de a predă, Pu-terilor semnatare ale Tratatului de față menționate mai jos, la cererea lor, următoarele cantități de cărbuni și de derivate de cărbuni.

§ 2

Germania va predă, timp de zece ani, Franței șapte milioane tone de cărbuni pe an. Pe lângă acestea, Germania va predă Franței, în fiecare an, o cantitate de cărbuni egală cu diferența între producțiunea anuală dinaintea războiului, a minelor din Nord și din Pas-ul-de-Calais, distruse din cauza războiului, și între producțiunea anului respectiv a Basinelui care cuprinde aceste mine. Această ultimă furnitură se va face în timp de zece ani și nu va depăși pe an, douăzeci de milioane de tone, în primii cinci ani, și opt milioane de tone pe an în cei cinci ani următori.

Este bine înțeles că se va face toate eforturile pentru a fi restaurate minele de Nord și din Pas-ul-de-Calais.

§ 3

Germania va predă timp de zece ani Belgiei opt milioane tone de cărbuni pe an.

§ 4

Germania va predă Italiei următoarele cantități maxime de cărbuni :

De la Iulie 1919 până la Iunie 1920 :	4 milioane $\frac{1}{2}$ tone,
» » 1920 » » » 1921 :	6 milioane tone,
» » 1921 » » » 1922 :	7 milioane $\frac{1}{2}$ tone,
» » 1922 » » » 1923 :	8 milioane tone,
» » 1923 » » » 1924 :	8 milioane $\frac{1}{2}$ tone.

și, în timpul fiecăruia din cei cinci ani următori : 8 milioane $\frac{1}{2}$ tone.

Două treimi, cel puțin, din predări vor fi făcute pe căile de uscat.

§ 5

Germania va predă Luxemburgului, dacă Comisiunea reparațiunilor îi va cere aceasta, o cantitate anuală de cărbuni egală cu cantitatea anuală de cărbuni germani consumată de Luxemburg înaintea războiului.

§ 6

Prețurile ce trebuiesc plătite pentru predările de cărbuni făcute în virtutea ziselor opțiuni vor fi următoarele :

a) Pentru furniturile pe uscat sau pe apă.—Prețul va fi cel plătit pe loc la mină de supuși (*ressortissants*) germani, plus cheltueala de transport până la frontariile Franței, Belgiei, Italiei și Luxemburgului, rămânând înțeles că prețul pe loc, la mină, nu va fi mai ridicat decât prețul pe loc al cărbunelui englez pentru export.

În privința cărbunilor (*charbons de soude*) belgieni, prețul nu va depăși pe acela al cărbunilor (*charbons de soude*) olandezi.

Tarifele transportului pe cale ferată sau pe apă nu vor întrece tarifele cele mai scăzute cari sunt aplicate transporturilor de același fel în Germania.

b) Pentru furnitura pe mare.—Prețul va fi sau cel pentru export f. o. b. german în porturile germane, sau prețul de export englez f. o. b. în porturile engleze și în toate cazurile cel mai scăzut dintre amândouă.

§ 7

Guvernele aliate și asociate interesate vor putea cere predarea de coks metalurgic în locul cărbunilor, socotindu-se 3 tone de coks pentru 4 tone de cărbuni.

§ 8

Germania își ia îndatorirea de a furniza Franței, și de a transporta la frontaria franceză,

pe calea ferată sau pe apă, produsele următoare, în fiecare din cei trei ani cari vor urmă punerea în vigoare a Tractatului de față :

Benzol	35.000 tone.
Gudron de huilă	50.000 "
Sulfat de amoniac	30.000 "

Gudronul de huilă va putea fi înlocuit, după alegerea Guvernului francez, în tot sau în parte, prin cantități echivalente de produse de destilare, precum uleiuri ușoare, grele, antracen, naftalină sau reziduu de destilare (*brai*).

§ 9

Prețul plătit pentru coksul și celelalte produse arătate la paragraful 8, va fi prețul plătit de supușii (*ressortissants*) germani, iar condițiunile de ambalaj și de transport până la fruntaria franceză și până la porturile germane vor fi cele mai avantajoase cari sunt acordate supușilor (*ressortissants*) germani pentru aceleași produse.

§ 10

Opțiunile din Anexa de față se vor face prin mijlocirea Comisiunii de reparațiuni. Pentru executarea dispozițiunilor de mai sus, ea va avea puterea de a statua asupra tutulor chestiunilor privitoare la modalitățile, la calitățile și cantitățile furniturilor, la cantitatea de coks ce trebuie furnizat în locul cărbunilor, la termenele și modurile de predare și de plată: Cererile, însoțite de specificările necesare, vor trebui să fie notificate Germaniei cu o sută douăzeci de zile înaintea datei fixate pentru începerea executării, în ce privește predările ce trebuiesc făcute cu începere dela 1 Ianuarie 1920, și cu treizeci de zile înaintea acelei date, pentru predările ce trebuiesc făcute între data punerii în vigoare a Tractatului de față și 1 Ianuarie 1920. Până ce Germania să fi primit cererile prevăzute în acest paragraf, stipulațiunile Protocolului din 25 Decembrie 1918 rămân în vigoare. (Executarea articolului VI al Armistițiului din 11 Noiembrie 1918).

Cererile privitoare la substituirile prevăzute la paragrafele 7 și 8 se vor notifica Guvernului german într'un termen prealabil care va fi socotit suficient de Comisiune. Dacă Comisiunea crede că satisfacerea complectă a cererilor este de natură a apăsă peste măsură asupra nevoilor industriale germane, ea va putea amâna sau anula aceste cereri, și fixă în acest chip ordinea de prioritate ; furnizarea însă a cărbunilor cari trebuie să înlocuească cărbunii din minele distruse, va avea prioritatea asupra tutulor predărilor.

Anexa VI

§ 1

Germania acordă Comisiunii de reparațiuni o opțiune de predare, sub formă de reparațiune parțială, a unor cantități și feluri de materii colorante și produse chimice farmaceutice, ce vor fi desemnate de ea, până la concurența de 50 la sută din stocul total al fiecărui fel de materii colorante și produse chimice farmaceutice, existente în Germania sau găsindu-se sub controlul german, la data punerii în vigoare a Tractatului de față.

Această opțiune se va exercită în cele șasezeci de zile dela primirea de către Comisiune a situației amănunțite a stocurilor, prezentată în forma cerută de ea:

§ 2

Germania mai dă Comisiunii de reparațiuni o opțiune pentru predarea, în cursul perioadei care se va scurge între punerea în vigoare a Tractatului de față și 1 Iunie 1920, apoi, în cursul fiecărei perioade ulterioare de șase luni, până la 1 Ianuarie 1925, a tutulor materiilor colorante și a tutulor produselor chimice farmaceutice, până la concurența de 25 la sută din producțiunea germană în timpul perioadei celor șase luni precedente, sau, dacă producțiunea în cursul acestei perioade de șase luni eră, după părerea Comisiunii, inferioară producțiunii normale, până la concurența de 25 la sută din această producțiune normală.

Această opțiune va fi exercitată în cele 4 săptămâni ce vor urmă după primirea situațiunilor de producțiune pe perioada precedentă de șase luni ; aceste situațiuni se vor înainta de către Guvernul german la expirarea fiecărei perioade de șase luni și în forma considerată ca necesară de către Comisiune.

§ 3

Pentru materiile colorante și produsele chimice farmaceutice, furnizate spre executarea paragrafului 1, prețul se va fixă de către Comisiune, avându-se în vedere prețul net de exportatiune dinnainte de război și variațiunile prețului de cost dela acea dată încoace.

Pentru materiile colorante și produsele chimice farmaceutice, predate spre executarea paragrafului 2, prețul se va fixă de către Comisiune, avându-se în vedere prețul net de exportatiune dinnainte de războiului și variațiunile prețului de cost de atunci încoace, sau avându-se în vedere prețul de vânzare cel mai scăzut al acelorași materii, către oricare alt cumpărător.

§ 4

Toate amănuntele, privitoare, în special, la modul și termenele exercitării opțiunii și a predării, cât și toate chestiunile ce s'ar ridica pentru executarea prescripțiilor de mai sus, se vor regula de către Comisiunea de reparațiuni, căreia Guvernul german îi va da toate informațiunile necesare și orice alte lămuriri ce vor fi cerute de dânsa.

§ 5

Materiile colorante și produsele chimice farmaceutice la cari se referă Anexa de față, cuprind toate materiile colorante și toate produsele chimice farmaceutice sintetice, cât și toate produsele intermediare, și altele, cari sunt înțrebuintate în industriile corespunzătoare și cari sunt fabricate pentru vânzare. Dispozițiunile ce preced se aplică de asemenea la coaja de chinchină și la sărurile de chinină.

Anexa VII

Germania renunță în numele ei și în numele naționalilor ei, în favoarea Principalelor Puteri aliate și asociate, la toate drepturile, titlurile și privilegiile de orice natură pe cari le posedă asupra cablurilor sau porțiunilor de cabluri, enumerate mai jos :

Emden-Vigo : dela pasul Calais până în larg de Vigo ;

Emden-Brest : din largul dela Cherbourg la Brest ;

Emden-Ténériffe : din largul dela Dunkerque până în largul dela Ténériffe ;

Emden-Açores (1) : dela pasul Calais până la Fayal ;

Emden-Açores (2) : dela pasul Calais până la Fayal ;

Açores-New-York (1) : dela Fayal la New-York ;

Açores-New-York (2) : dela Fayal până la longitudinea Halifaxului ;

Ténériffe-Monrovia : din largul dela Ténériffe până în largul dela Monrovia ;

Monrovia-Lome :

dela punctul definit prin	{	lat. : 2° 30' N. ;
	{	long. : 7° 40' O. de Greenwich ;

dela punctul definit prin	{	lat. : 2° 20' N. ;
	{	long. : 5° 30' O. de Greenwich ;

și dela punctul definit prin	{	lat. : 3° 48' N. ;
	{	long. : 0° 00' ;

până la Lome ;

Lome-Duala : dela Lome la Duala ;

Monrovia-Pernambuc : din largul dela Monrovia până în largul dela Pernambuco ;

Constantinopole-Constantza : dela Constantinopole la Constantza ;

Yap-Shangai, Yap-Guam și Yap-Menado (insulele Celebes) : dela insula Yap la Shanghai, dela insula Yap la insula Guam și dela insula Yap la Menado.

Intrucât cablurile și porțiunile de cabluri menționate mai sus, constituiesc proprietăți private, valoarea lor, calculată pe baza prețului de instalație și mieșorată cu un procent echitabil din cauza deprecierei, va fi trecută în creditul Germaniei, la capitolul reparațiilor.

SECȚIUNEA II

Dispozițiuni particulare

ARTICOLUL 245

În cele 6 luni cari vor urmă punerea în vi-goare a Tractatului de față, Guvernul german va trebui să restituie Guvernului francez trofee, arhivele, suvenirurile istorice, sau operele de artă ridicate din Franța de autoritățile germane în cursul războiului din 1870—1871 și al războiului din urmă, conform cu lista ce i se va adresa de către Guvernul francez, și în special drapelele franceze luate în cursul războiului 1870—1871, precum și toate documentele politice luate de autoritățile germane la 10 Octomvrie 1870 din castelul din Cerçay, lângă Brunoy (Seine-et-Oise), ce aparțineau atunci d-lui Rouher, fost ministru de Stat.

ARTICOLUL 246

În cele 6 luni ce vor urmă punerii în vi-goare a Tractatului de față, Germania va trebui să restituie Maiestății Sale Regelui Hedjasului Koranul original ce aparținuse Califului Osman, și care a fost ridicat din Medina de autoritățile turcești pentru a fi oferit fostului împărat Wilhelm II.

Craniul Sultanului Makaua, care a fost luat din protectoratul german al Africii orientale și transportat în Germania, va fi, în acelaș termen, remis de către Germania guvernului Maiestății Sale Britanice.

Remiterea acestor obiecte va fi efectuată la locul și în condițiunile ce le vor fixa Guvernele, căroră ele trebuiesc să fie restituite.

ARTICOLUL 247

Germania se obligă a da Universității din Louvain, în cele 3 luni ce vor urmă cererii ce

i se va face prin mijlocirea Comisiunii de reparațiuni, manuscrisele, incunabilele (*incunables*), cărțile imprimate, hărțile și obiectele de colecție, corespunzătoare în număr și valoare obiectelor similare, distruse de focul pus de Germania bibliotecii din Louvain. Toate amănuntele cu privire la această înlocuire se vor determina de către Comisiunea de reparațiuni.

Germania se obligă să remită Belgiei, prin mijlocirea Comisiunii de reparațiuni, în cele 6 luni ce vor urma punerii în vigoare a Tratatului de față, și pentru a-i permite să reconstituască două mari opere de artă :

1° Partile tripticului «Mielul mistic», pictat de frații Van Eyck, aflate altă dată în biserica Saint-Bavon din Gand și actualmente la muzeul din Berlin ;

2° Partile tripticului «Cinei», pictat de Dierick Bouts, aflate altă dată în biserica Saint-Pierre din Louvain, și din cari două se găsesc actualmente la muzeul din Berlin și două la vechea pinacotecă din Mûnich.

PARTEA IX CLAUZE FINANCIARE

ARTICOLUL 248

Sub rezerva derogățiunilor ce ar putea fi acordate de Comisiunea de reparațiuni, se stabilește un privilegiu de rangul întâiu asupra tuturor bunurilor și veniturilor Imperiului și Statelor germane, pentru plata reparațiunilor și altor sarcini izvorînd din Tratatul de față, sau din orice alte tratate și convențiuni complementare, sau din înțelegerile încheiate între Germania și Puterile aliate și asociate, în timpul armistițiului și prelungirilor lui.

Până la 1 Mai 1921, Guvernul german nu va putea nici exportă aur sau să dispue de el, nici să autorize ca aurul să fie exportat sau să se dispue de el, fără autorizarea prealabilă a Puterilor aliate și asociate, reprezentate prin Comisiunea de reparațiuni.

ARTICOLUL 249

Costul total al întreținerii tuturor armatelor aliate și asociate pe teritoriile germane ocupate va fi în sarcina Germaniei, cu începere dela semnarea Armistițiului din 11 Noemvrie 1918, inclusiv hrana oamenilor și a animalelor, găzduirea și cantonamentul, soldele și accesoriiile, apurările și salariile, culcatul, încălzitul, luminatul, îmbrăcămintea, echipamentul, harnășamentul, armamentul și materialul ruant, serviciile de aeronautică, îngrijirea bol-

navilor și a ranților, serviciile veterinare și de remonță, serviciile transporturilor de orice natură (precum : cale ferată, maritimă sau fluvială, camioane automobile), comunicațiunile și corespondențele și, în genere, toate serviciile administrative și tehnice, a caror funcționare e necesară pentru antrenarea trupelor, menținerea efectivelor și forței lor militare.

Rambursarea tuturor cheltuelilor cuprinse în categoriile de mai sus, întrucât ele corespund cumpărăturilor sau rechizițiunilor făcute de Guvernele aliate și asociate în teritoriile ocupate, va fi efectuată în mărci de către Guvernul german, Guvernelor aliate și asociate pe cursul schimbului curent sau acceptat. Orice altă cheltuială din cele menționate mai sus va fi rambursată în mărci aur.

ARTICOLUL 250

Germania confirmă predarea întregului material remis de ea Puterilor aliate și asociate pentru executarea armistițiului din 11 Noemvrie 1918 și a tuturor convențiunilor ulterioare de armistițiu, și recunoaște dreptul Puterilor aliate și asociate asupra acestui material.

Va fi trecută la creditul Guvernului german, după scăderea sumelor datorite pentru reparațiuni Puterilor aliate și asociate, valoarea socotită de către Comisiunea de reparațiuni, prevăzută la articolul 233 al Partii VIII (Reparațiuni) din Tratatul de față, a materialului remis conform articolului VII al armistițiului dela 11 Noemvrie 1918, sau conform articolului III din Armistițiul dela 16 Ianuarie 1919, precum și a oricărui material remis pentru executarea armistițiului dela 11 Noemvrie 1918 și a tuturor convențiunilor ulterioare de armistițiu, față de care Comisiunea de reparațiuni ar socoti că, în conformitate cu caracterul său ne-militar, valoarea lui trebuie să fie trecută în creditul Guvernului german.

Nu vor fi trecute în creditul Guvernului german bunurile aparținând Guvernelor aliate și asociate sau supușilor (*ressortissants*) lor, și restituite sau predate astfel cum erau (*à l'identique*), drept executare a Convențiunilor de armistițiu.

ARTICOLUL 251

Privilegiul stabilit prin articolul 248 se va exercita în ordinea următoare, sub rezerva menționată în ultimul paragraf al prezentului articol :

a) Costul armatelor de ocupațiune, așa cum e definit în articolul 249, în timpul Armistițiului și al prelungirilor lui ;

b) Costul tuturor armatelor de ocupațiune, așa cum e definit în articolul 249, după intrarea în vigoare a Tractatului de față ;

c) Totalul reparațiilor rezultând din Tractatul de față sau din tractatele și convențiunile complementare ;

d) Toate celelalte sarcini ce ar cădea asupra Germaniei în virtutea convențiilor de armistițiu, a Tractatului de față sau a tractatelor și convențiilor complementare.

Plata aprovizionării Germaniei în produse alimentare și materii prime, precum și toate celelalte plăți ce ar avea de efectuat Germania, în măsura în care Guvernele aliate și asociate le vor fi găsit necesare pentru a permite Germaniei de a face față obligațiunii sale de a repara, vor avea precădere în măsura și în condițiunile ce au fost sau ce ar putea fi stabilite de către Guvernele aliate și asociate.

ARTICOLUL 252

Dispozițiunile precedente nu aduc atingere dreptului fiecăreia din Puterile aliate și asociate de a dispune de averile și de proprietățile inamice găsimdu-se sub jurisdicțiunea lor în momentul intrării în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 253

Aceste dispozițiuni nu pot atinge, în nici un chip, gajurile sau ipotecile constituite în mod regulat în folosul Puterilor aliate și asociate sau a supușilor (*ressortissants*) lor, de către Imperiul sau Statele germane sau de către supușii (*ressortissants*) germani, asupra bunurilor și veniturilor ce le aparțin, în toate cazurile în cari constituirea acestor gajuri sau ipoteci ar fi apte-rioară existenței stării de război dintre Guvernul german și fiecare dintre Guvernele interesate.

ARTICOLUL 254

Puterile cărora le sunt cedate teritorii germane vor trebui, sub rezerva dispozițiunilor articolului 255, să ia asupra lor plata :

1° Unei părți a datoriei Imperiului german, așa cum eră constituită în ziua de 1 August 1914 și calculată, luându-se drept bază media celor trei ani financiari 1911, 1912 și 1913, potrivit raportului existent între felul de categorie de venituri din teritoriul cedat și veniturile corespunzătoare ale întregului Imperiu german, cari vor fi indicate de către Comisiunea de reparațiuni ca dând dreapta măsură a puterilor respective de plată ale teritoriilor cedate.

2° Unei părți a Datoriei, astfel cum există la 1 August 1914, a Statului german, căruia îi

aparține teritoriul cedat, și calculată după principiul expus mai sus.

Aceste părți vor fi determinate de către Comisiunea de reparațiuni.

Modul de executare al obligațiunii luată în acest chip, cu privire atât la capital cât și la dobânzi, va fi fixat de către Comisiunea de reparațiuni. El va putea avea, între altele, forma următoare : Guvernul cesionar va lua asuprași obligațiunile Germaniei cu privire la Datoria germană, ai cărei purtători sunt proprii săi naționali. În cazul însă când metoda adoptată ar implica plăți de făcut Guvernului german, acele plăți vor fi transferate la Comisiunea de reparațiuni, în contul sumelor datorite pentru reparațiuni, în tot timpul cât Germania va rămâne debitoare al vreunui rest oarecare.

ARTICOLUL 255

1° Ca o derogatiune la precedentele stipulațiuni și dat fiind că Germania a refuzat în 1871 să ia asupra sa vreo parte a datoriei franceze, Franța va fi scutită, în ce privește Alsacia-Lorena, de orice plată rezultând din articolul 254.

2° În ce privește Polonia, fracțiunea Datoriei a cărei origină Comisiunea de reparațiuni o va atribui măsurilor luate de către Guvernele german și prusian pentru colonizarea germană a Poloniei, va fi exclusă din atribuirea ce s'ar face în executarea articolul 254.

3° În ce privește toate teritoriile cedate, altele decât Alsacia-Lorena, fracțiunea datoriei Imperiului sau a Statelor germane pe cari Comisiunea de reparațiuni o va socoti că corespunde la cheltuelile făcute de către Imperiul sau Statele germane pentru bunurile și proprietățile menționate la articolul 256, va fi exclusă din atribuirea ce s'ar face în executarea articolului 254.

ARTICOLUL 256

Puterile cărora le sunt cedate teritorii germane vor dobândi toate bunurile și proprietățile aparținând Imperiului sau Statelor germane și situate pe aceste teritorii. Valoarea acestor dobândiri va fi fixată de către Comisiunea de reparațiuni și plătită de către Statul cesionar acestei Comisiuni pentru a fi înserisă la creditul Guvernului german ca un acout asupra sumelor datorite drept reparațiuni.

Potrivit articolului de față, bunurile și proprietățile Imperiului și ale Statelor germane vor fi considerate ca cuprinzând toate proprietățile Coroanei, ale Imperiului, ale Statelor germane și bunurile particulare ale fostului Împărat al Germaniei și ale altor persoane regale.

Din cauza condițiilor în cari Alsacia-Lorena a fost cedată Germaniei în 1871, Franța va fi scutită, în ce privește Alsacia-Lorena, de orice plată sau imputare la creditul Germaniei pentru valoarea bunurilor și a proprietăților aparținând Imperiului sau Statelor germane situate în Alsacia-Lorena și menționate în articolul de față.

Belgia va fi de asemenea scutită de a face vreo plată sau imputare la creditul Germaniei pentru valoarea bunurilor și a proprietăților aparținând Imperiului sau Statelor germane, situate pe teritoriile dobândite de Belgia în virtutea Tratatului de față.

ARTICOLUL 257

În ce privește vechile teritorii germane, inclusiv coloniile, protectoratele și dependințele lor, administrate de mandatar, conform articolului 22 din Partea I (Societatea Națiunilor) a Tratatului de față, nici teritoriul, nici Puterea mandatară nu vor fi încărcate cu nici o parte din suma datoriei Imperiului sau a Statelor germane.

Toate bunurile și proprietățile aparținând Imperiului sau Statelor germane și situate pe aceste teritorii vor fi transferate, odată cu teritoriile, Puterei mandatară considerată ca atare și nici o plată nu se va face, nici o sumă nu va fi înscrisă la creditul acestor guverne din cauza acestui transfer.

Potrivit prezentului articol, bunurile și proprietățile Imperiului sau ale Statelor germane vor fi considerate că cuprind toate proprietățile Coroanei, ale Imperiului, ale Statelor, precum și bunurile particulare ale fostului Împărat al Germaniei și ale altor persoane regale.

ARTICOLUL 258

Germania renunță la orice reprezentare sau participare pe cari tractate, convențiuni sau orice soi de înțelegeri i le asigură ei sau supușilor (*ressortissants*) ei în administrația sau controlul comisiunilor, agențiilor și băncilor de Stat, precum și în oricari alte organizări financiare și economice internaționale de control sau de gestiune, funcționând în vreunul din Statele aliate și asociate, în Austria, în Ungaria, în Bulgaria sau în Turcia, precum și în posesiunile și dependințele sus ziselor State, sau în fostul Imperiu rusesc.

ARTICOLUL 259

1° Germania se obligă să transfere în termen de o lună dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, oricărei autorități ce ar putea fi indi-

cată de către principalele Puteri aliate și asociate, suma în aur care trebuia depusă la Reichsbank, în numele Consiliului de administrație al Datoriei publice otomane, pentru garantarea primei emisiuni de hârtie-monedă a Guvernului turc.

2° Germania recunoaște obligațiunea ce are de a face anual, timp de 12 ani, plățile în aur care sunt stipulate pe bonurile Tezaurului german, depuse de el, la diferite epoci, în numele Consiliului de administrație al Datoriei publice otomane pentru garantarea celei de a doua emisiuni de hârtie-monedă a Guvernului Turcesc și a emisiunilor următoare.

3° Germania se obligă să transfere, în termen de o lună dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, oricărei autorități ce ar putea fi indicată de către principalele Puteri aliate și asociate, depozitul în aur făcut la Reichsbank sau alt undeva, reprezentând restul avansului în aur acordat la 5 Mai 1915 de către Consiliul de administrație al Datoriei publice otomane Guvernului imperial otoman.

4° Germania se obligă să transfere principalelor Puteri aliate și asociate drepturile ce ar putea avea asupra sumei în aur și în argint, transmisă de el Ministerului Turc de finanțe, în Noembrie 1918, ca provizion asupra plății cu scadența în Mai 1919, spre a servi împrumutului interior turcesc.

5° Germania se obligă să transfere, în termen de o lună dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, principalelor Puteri aliate și asociate, orice sumă în aur transferată Germaniei sau supușilor ei (*ressortissants*) ca gaj sau garanție colaterală (*collatéral*), cu ocazia împrumuturilor acordate Guvernului austro-ungar de către Germania sau de către supușii (*ressortissants*) ei.

6° Germania confirmă că renunță, conform articolului XV din Armistițiul dela 11 Noembrie 1918, la beneficiul tuturilor stipulațiilor cuprinse în Tractatele dela București și dela Brest-Litovsk și în Tractatele complementare, fără a se aduce atingere articolului 292, Partea X (Clauze economice) din Tratatul de față.

Germania se obligă să transfere respectiv fie României, fie principalelor Puteri aliate și asociate, orice instrumente monetare, numerar, valori și instrumente negociabile sau orice produse ce a primit în virtutea sus ziselor Tractate.

7° Sumele în numerar și în instrumente monetare, în valori și în orice fel de produse, cari trebuiesc predate, plătite sau transferate conform stipulațiilor prezentului articol, vor fi întrebuințate de către principalele Puteri aliate sau asociate, potrivit modalităților ce vor fi determinate mai târziu de către zisele Puteri.

ARTICOLUL 260

Fără a aduce vreo atingere renunțării Germaniei, în virtutea Tratatului de față, la drepturile ce are, ea sau naționalii ei, Comisiunea de reparațiuni va putea pretinde, în termen de un an dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, ca Germania să dobândească toate drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) germani în orice întreprindere de utilitate publică sau în orice concesiune, în Rusia, în China, în Austria, în Ungaria, în Bulgaria, în Turcia, în posesiunile și în dependențele acestor State, sau pe un teritoriu care, aparținând altă dată Germaniei sau aliaților ei, trebuie să fie cedat unui mandatar sau administrat de dânsul conform Tratatului de față; Guvernul german va trebui, pe de altă parte, să transfere, în termen de 6 luni cu începere dela data cererii, Comisiunii de reparațiuni, totalitatea acestor drepturi și interese cum și toate drepturile și interesele pe cari Germania însăși le-ar putea posedă.

Va fi în sarcina Germaniei de a despăgubi pe supușii (*ressortissants*) ei astfel deposezați, iar Comisiunea de reparațiuni va trece în creditul Germaniei, spre a li deduse din sumele datorite drept reparațiuni, sumele ce corespund valorii drepturilor și intereselor transferate, astfel cum această valoare va fi fixată de către Comisiunea reparațiunilor. Guvernul german va trebui să comunice Comisiunii reparațiunilor, în termen de 6 luni dela data intrării în vigoare a Tratatului de față, lista tuturilor drepturilor și intereselor în chestiune, fie ele dobândite definitiv fie eventuale sau neexercitate încă, și va renunța în folosul Puterilor aliate și asociate, în numele ei și în acel al supușilor (*ressortissants*) ei, la toate drepturile și interesele sus arătate, cari n'ar fi fost menționate în lista de mai sus.

ARTICOLUL 261

Germania se obligă să transfere Puterilor aliate și asociate toate creanțele sale asupra Austriei, Ungariei, Bulgariei și Turciei, mai ales cele ce rezultă sau ar rezultă pentru ea din executarea obligațiunilor ce a luat față de aceste Puteri în timpul războiului.

ARTICOLUL 262

Orice obligațiune a Germaniei de a plăti în numerar, pentru executarea Tratatului de față, și exprimată în mărci-aur, va fi plătitibilă, după alegerea creditorilor, în livre sterline plătibile la Londra, în dolari-aur ai Statelor-Unite plătibili la New-York, în franci-aur plătibili la Paris și în lire-aur plătibile la Roma.

În vederea executării prezentului articol, monedele în aur de mai sus trebuie să aibă greutatea și titlul stabilite în mod legal pentru fiecare din ele, la 1 Ianuarie 1914.

ARTICOLUL 263

Germania garantează Guvernului brazilian rambursarea, împreună cu dobânda pe cursul sau cursurile convenite, a tuturilor sumelor depuse la banca Bleichroeder din Berlin, provenind din vânzarea în porturile Hamburg, Brema, Anvers și Triest a cafelei ce aparține Statului Sao-Paolo. Germania opunându-se la timp transferului ziselor sume către Statul Sao-Paolo, garantează pe deasupra că rambursarea se va face pe cursul mărcii în ziua depozitului.

PARTEA X

CLAUZE ECONOMICE

SECȚIUNEA I

Relațiuni Comerciale

CAPITOLUL I

Reglementare, Taxe și Restricțiuni vamale

ARTICOLUL 264

Germania își ia îndatorirea să nu supună mărfurile, produsele naturale sau fabricate ale oricăruia din Statele aliate sau asociate, importate pe teritoriul german, oricare ar fi locul de unde sosesc, la drepturi vamale sau sarcini, inclusiv impozitele interne, altele sau mai urcate decât acelea la cari sunt supuse aceleași mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale oricăruia din zisele State sau ale unei alte țări străine.

Germania nu va menține sau nu va impune nici o prohibire sau restricțiune la importul pe teritoriul german a oricăror mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale teritoriilor oricărui Stat aliat sau asociat, de ori unde sosesc, dacă acele prohibiri sau restricțiuni nu se aplică și la importul acelorași mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale oricăruia din zisele State sau ale vreunei alte țări străine.

ARTICOLUL 265

Germania se mai obligă să nu stabilească, în ceea ce privește regimul de import, diferențe în detrimentul comerțului oricăruia din Statele aliate sau asociate, în raport cu oricare altul din zisele State, sau în raport cu oricare altă țară străină, cum sunt chiar prin mijloace indirecte, acelea cari rezultă din reglementarea sau din procedura vamală, sau din metodele de verificare

și de analiză, sau din condițiunile de plată drepturilor vamale sau din metodele de clasificare sau de interpretare a tarifelor, sau din exercițiul monopolurilor.

ARTICOLUL 266

În ceea ce privește esirea, Germania se îndatorează să nu supună mărfurile, produsele naturale sau fabricate exportate din teritoriul german în teritoriile oricăruia din Statele aliate sau asociate, la drepturi de vamă sau sarcini, inclusiv pentru impozite interne, altele, sau mai urcate decât acelea plătite pentru aceleași mărfuri exportate în oricare din zisele State sau în vreo țară străină.

Germania nu va menține sau nu va impune nici o prohibiție sau restricțiune pentru exportul oricăror mărfuri expediate din teritoriul german vreunui din Statele aliate sau asociate care nu s'ar aplica și exportului aceluiași mărfuri, produse naturale sau fabricate, expediate în vreun altul din zisele State sau în vreo țară străină oare care.

ARTICOLUL 267

Orice favoare, imunitate sau privilegiu cu privire la import, export sau tranzit de mărfuri, care ar fi acordat de Germania vreunui din Statele aliate sau asociate sau vreunei alte țări străine, vor fi simultan și în mod necondițional, fără a fi nevoie de cerere sau de compensațiune, întinse la toate Statele aliate sau asociate.

ARTICOLUL 268

La dispozițiunile articolelor 264—267 ale prezentului Capitol și ale articolului 323 din partea XII (porturi, căi pe apă și căi ferate) a prezentului Tractat se fac excepțiunile următoare:

a) Pentru o perioadă de cinci ani, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, produsele naturale sau fabricate, originare și provenind din teritoriile alsaciene și lorene reunite cu Franța, vor fi primite la intrarea pe teritoriul vamal german, cu scutire de orice drepturi de vamă.

Guvernul francez va fixa în fiecare an, prin decret notificat Guvernului german, natura și cotitatea produselor cari vor beneficia de această scutire.

Cantitățile fiecărui produs cari vor putea fi astfel trimise anual în Germania nu vor putea depăși media anuală a cantităților trimise în cursul anilor 1911—1913.

Afară de aceasta, și în timpul perioadei menționate mai sus, Guvernul german se obliga a lăsa ieșirea liberă din Germania, și a lăsa să se

reinporteze în Germania, fiind scutite de orice drepturi vamale sau de alte sarcini, inclusiv impozitele interne, firele, țesăturile și alte materii sau produse textile de orice fel și orice stare, aduse din Germania în teritoriile alsaciene sau lorene pentru a fi supuse acolo la orice lucrare de terminare, ca: albire, vopsire, imprimare, mercerizare, „gazage”, răsucire (*retordage*) sau apretare (*apprêt*).

b) Pentru o perioadă de trei ani, începând de la punerea în vigoare a prezentului Tractat, produsele naturale sau fabricate, originare și provenind din teritoriile poloneze cari au făcut înainte de război parte din Germania, vor fi primite la intrarea pe teritoriul vamal german, cu scutire de orice drepturi vamale.

Guvernul polonez va fixa în fiecare an, prin decret notificat Guvernului german, natura și cotitatea produselor cari vor beneficia de această scutire.

Cantitățile fiecărui produs, cari vor putea fi astfel trimise anual în Germania, nu vor putea depăși media anuală a cantităților trimise în cursul anilor 1911—1913.

c) Puterile aliate și asociate își rezervă facultatea de a impune Germaniei obligațiunea de a primi, scutite de orice drepturi vamale, la intrarea lor pe teritoriul vamal german, produsele naturale sau fabricate, originare și provenind din Marele Ducat de Luxemburg, pentru o perioadă de cinci ani, începând dela punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Natura și cotitatea produselor cari vor beneficia de acest regim vor fi notificate în fiecare an Guvernului german.

Cantitățile din fiecare produs, cari vor putea fi astfel trimise anual în Germania, nu vor putea depăși media anuală a cantităților trimise în cursul anilor 1911—1913.

ARTICOLUL 269

Într-un termen de șase luni, începând dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, taxele impuse de Germania importățiunilor Puterilor aliate și asociate nu vor putea fi superioare taxelor celor mai favorabile, cari erau aplicate pentru importățiunile în Germania la data de 31 Iulie 1914.

Această dispozițiune va continua să fie aplicată într-o a doua perioadă de treizeci de luni după expirarea primelor șase luni, numai în ce privește produsele cari, făcând parte din prima categorie, secțiunea A, a tarifului vamal german din 25 Decembrie 1902, se bucurau la data de 31 Iulie 1914 de drepturi convenționale prin Tractate cu Puterile aliate sau asociate, cu adăugirea vinurilor și uleiurilor vegetale.

mătase artificială și lână spălată sau curățită, fie că au făcut sau nu obiectul vreunei convențiuni speciale înainte de 31 Iulie 1914.

ARTICOLUL 270

Puterile aliate și asociate, în cazul când aceste măsuri le-ar părea necesare pentru apărarea intereselor economice ale populației teritoriilor germane ocupate de trupele lor, își rezervă dreptul de a aplica acestor teritorii un regim vamal special, atât în ceea ce privește importățiunile cât și exportățiunile.

CAPITOLUL II

Tratamentul navigațiunii

ARTICOLUL 271

În ceea ce privește pescuitul, cabotagiul și remoragiuul maritim, vasele și bastimentele Puterilor aliate și asociate vor beneficia, în apele teritoriale germane, de tratamentul care va fi acordat vaselor și bastimentelor națiunii celei mai favorizate.

ARTICOLUL 272

Germania primește, cu toate că s'ar fi stipulat contrariul prin Convențiunile relative la pescuit și la traficul cu spirtoase în Marea Nordului, ca toate drepturile de inspecțiune și de poliție, când e vorba de vase de pescuit, aparținând Puterilor aliate, să fie exercitate numai de bastimentele acestor Puteri.

ARTICOLUL 273

În ceea ce privește vasele Puterilor aliate sau asociate, orice fel de certificate sau de documente referitoare la vase sau la vapoare, cari erau recunoscute ca valabile de Germania înainte de război, sau cari ar putea fi ulterior recunoscute ca valabile de către principalele State maritime, vor fi recunoscute de Germania ca valabile și ca echivalente certificatelor corespunzătoare liberate vaselor sau vapoarelor germane.

Tot astfel vor fi recunoscute certificatele și documentele liberate vaselor și bastimentelor lor de către Guvernele nouilor State, fie că au sau nu un litoral maritim, cu condițiunea ca aceste certificate și documente să fie liberate conform obiceiurilor în general practicate în principalele State maritime.

În altele Părți Contractante se învoiesc a recunoaște pavilionul vaselor oricărei Puteri aliate sau asociate, care n'are litoral maritim, dacă sunt înregistrate într'un loc anume determinat, situat pe teritoriul său; acest loc va fi considerat pentru aceste vase ca port de înregistrare.

CAPITOLUL III

Concurență nelegală

ARTICOLUL 274

Germania se îndatorează să ia toate măsurile legislative sau administrative necesare pentru a garanta produsele naturale sau fabricate originare din vreuna din Puterile aliate sau asociate, contra oricărei forme de concurență nelegală, în transacțiunile comerciale.

Germania se obligă să reprime și să oprească, prin sechestrare sau prin orice alte sancțiuni potrivite, importul și exportul, precum și fabricarea, circulațiunea, vinderea și punerea în vânzare în interiorul teritoriului său, a oricăror produse sau mărfuri purtând pe ele sau pe învelitoarea lor imediată, sau asupra ambalajului lor exterior: mărci, nume, inscripțiuni sau orice semne, comportând, direct sau indirect, indicațiuni false asupra originii, speței, naturii sau calităților specifice ale acestor produse sau mărfuri.

ARTICOLUL 275

Germania, cu condițiunea ca un tratament reciproc să-i fie acordat în această materie, se obligă să se conformeze legilor, precum și deciziunilor administrative și judiciare, luate în conformitate cu aceste legi, în vigoare într-o țară aliată sau asociată și notificate regulat Germaniei de către autoritățile competente, determinând sau reglementând dreptul la o denumire regională, pentru vinurile sau spirtoasele produse în țara căreia aparține regiunea, sau condițiunile în cari întrebuințarea unei denumiri regionale poate fi autorizată; de asemenea importul, exportul, precum și fabricarea, circulațiunea, vânzarea sau punerea în vânzare a produselor sau mărfurilor având denumiri regionale contrarii legilor sau deciziunilor sus amintite, vor fi interzise de Germania și reprimate prin măsurile prescrise în articolul precedent.

CAPITOLUL IV

Tratamentul supușilor (ressortissants) Puterilor aliate și asociate

ARTICOLUL 276

Germania își ia îndatorirea:

a) Să nu impună supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, în ceea ce privește exercitarea meseriei, profesiunii, comerțului și industriei, nici o excludere care n'ar fi de asemenea aplicabilă tuturor străinilor fără excepțiune;

b) Să nu oblige pe supuși (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate la nici un regulament sau restricțiune, în ceea ce privește

drepturile arătate la paragraful *a*, cari ar putea atinge direct sau indirect stipulațiunile zisului paragraf, sau cari ar fi diferite sau mai puțin avantajoase decât acelea ce se aplică străinilor supuși (*ressortissants*) ai națiunii celei mai favorizate;

c) Să nu oblige pe supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, bunurile, drepturile și interesele lor, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari ei sunt interesați, la nici o sarcină, taxă sau impozite directe sau indirecte, altele sau mai urcate decât acelea cari sunt sau cari vor putea fi impuse supușilor (*ressortissants*) săi sau bunurilor, drepturilor sau intereselor acestora :

d) Să nu impună supușilor vreuneia din Puterile aliate și asociate vreo restricțiune, care nu eră aplicabilă supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri la 1 Iulie 1914, afară numai dacă aceeaș restricțiune n'ar fi impusă și propriilor săi naționali.

ARTICOLUL 277

Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate se vor bucura pe teritoriul german de o protecțiune constantă, pentru persoana lor, bunurile lor, drepturile și interesele lor și vor avea acces liber înaintea tribunalelor.

ARTICOLUL 278

Germania se îndatorează să recunoască noua naționalitate care ar fi fost sau ar fi dobândită de supușii (*ressortissants*) săi, după legile Puterilor aliate sau asociate și conform deciziunilor autorităților competente ale acestor Puteri, fie pe cale de naturalizare, fie prin efectul unei clauze a unui tractat, precum și să desfacă, din toate punctele de vedere pe acești supuși (*ressortissants*) în virtutea acestei dobândiri de naționalitate nouă, de orice legământ față de Statul lor de origină.

ARTICOLUL 279

Puterile aliate și asociate vor putea numi consuli generali, consuli, vice-consuli și agenți consulari în orașele și porturile Germaniei. Germania se îndatorează să aprobe numirea acestor consuli generali, consuli, vice-consuli și agenți consulari, ale căror nume îi vor fi notificate și să-i admită a-și îndeplini funcțiunile, conform regulilor și uzanțelor obișnuite.

CAPITOLUL V

Clauze generale

ARTICOLUL 280

Obligațiunile impuse Germaniei prin capitolul I și prin articolele 271 și 272 ale capitolului II

de mai sus, vor încetă de a mai avea tărie cinci ani după data punerii în vigoare a prezentului Tractat, afară numai dacă nu rezultă contrariul din text sau dacă Consiliul Societății Națiunilor nu decide, douăsprezece luni cel puțin înainte de expirarea acestei perioade, că aceste obligațiuni vor fi menținute pentru o perioadă următoare cu sau fără modificări.

Articolul 276 al capitolului IV va rămâne în vigoare după această perioadă de cinci ani, cu sau fără modificări, pentru o anume perioadă, dacă este vreuna, pe care o va fixa majoritatea Consiliului Societății Națiunilor, și care nu va putea depăși cinci ani.

ARTICOLUL 281

Dacă Guvernul german va face comerț internațional, nu va avea, din acest punct de vedere, nici nu va fi considerat ca având vreunul din drepturile, privilegiile sau imunitățile suveranității.

SECȚIUNEA II

Tractate

ARTICOLUL 282

Indată după punerea în vigoare a prezentului Tractat și sub rezerva dispozițiunilor pe cari le cuprinde numai tractatele, convențiunile și acordurile multilaterale, cu caracter economic sau tehnic enumerate mai jos și în articolele cari urmează, vor fi singurele aplicate între Germania și acelea dintre Puterile aliate și asociate cari figurează ca părți :

1° Convențiunile dela 14 Martie 1884, dela 1 Decembrie 1886 și dela 23 Martie 1887 și Protocolul de încheiere dela 7 Iulie 1887, relative la protecțiunea cablurilor submarine;

2° Convențiunea dela 11 Octombrie 1909, relativă la circulația internațională a automobilelor;

3° Acordul dela 15 Mai 1886, relativ la plumbuirea vagoanelor supuse vămii și Protocolul dela 18 Mai 1907;

4° Acordul dela 15 Mai 1886, relativ la unitatea tehnică a drumurilor de fer;

5° Convențiunea dela 5 Iulie 1890, relativă la publicarea tarifelor vamale și la organizarea unei Uniuni internaționale pentru publicarea tarifelor vamale;

6° Convențiunea dela 31 Decembrie 1913, relativă la unificarea statisticelor comerciale;

7° Convențiunea dela 25 Aprilie 1907, relativă la urcarea tarifelor vamale otomane;

8° Convențiunea dela 14 Martie 1857, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit

(*droits de péage*) prin Sund și prin strâmătorile Belt;

9° Convențiunea dela 22 Iunie 1861, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit (*droits de péage*) pe Elba;

10° Convențiunea din 16 Iulie 1863, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit (*droits de péage*) pe râul Escaut;

11° Convențiunea din 29 Octombrie 1888, relativă la stabilirea unui regim definitiv destinat a garanta libera întrebuintare a canalului de Suez;

12° Condițiunile din 23 Septembrie 1910, relative la unificarea unor anumite reguli în materie de abordaj, de asistență și de salvare maritime;

13° Convențiunea din 21 Decembrie 1904, relativă la scutirea pentru vasele spitale de drepturile și taxele din porturi;

14° Convențiunea din 4 Februarie 1898, relativă la cotăritul vaselor pentru navigațiunea interioară;

15° Convențiunea din 26 Septembrie 1906, relativă la suprimarea muncii de noapte pentru femei;

16° Convențiunea din 26 Septembrie 1906, pentru suprimarea întrebuintării fosforului alb în fabricațiunea chibriturilor;

17° Convențiunile din 18 Mai 1904, 4 Mai 1910, relative la represiunea comerțului de carne vie;

18° Convențiunea din 4 Mai 1910, relativă la suprimarea publicațiilor pornografice;

19° Convențiunile sanitare din 30 Ianuarie 1892, din 15 Aprilie 1893, din 3 Aprilie 1894, din 19 Martie 1897 și din 3 Decembrie 1903;

20° Convențiunea din 20 Mai 1875, relativă la unificarea și perfecționarea sistemului metric;

21° Convențiunea din 29 Noembrie 1906, relativă la unificarea formulei medicamentelor eroice;

22° Convențiunea din 16 și 19 Noembrie 1885, relativă la construirea unui diapason normal;

23° Convențiunea din 7 Iunie 1905, relativă la crearea unui institut internațional agricol la Roma;

24° Convențiunile din 3 Noembrie 1881, 15 Aprilie 1889, relative la măsurile de luat contra filoxerii;

25° Convențiunea din 19 Martie 1902, relativă la protecțiunea păsărilor utile agriculturii;

26° Convențiunile din 12 Iunie 1902, relativă la tutela minorilor.

ARTICOLUL 283

Indată după punerea în vigoare a Tratatului de față, Înaltele Părți Contractante vor aplica din nou convențiunile și învoirile arătate mai

jos, atât cât îi privesc, sub condițiunea aplicării din partea Germaniei, a stipulațiunilor particulare conținute în articolul de față.

Convențiunile postale:

Convențiunile și înțelegerile uniunii postale universale, semnate la Viena, la 4 Iulie 1891;

Convențiunile și înțelegerea uniunii postale, semnate la Washington, la 15 Iunie 1897;

Convențiunile și înțelegerile uniunii postale, semnate la Roma, la 26 Mai 1906.

Convențiunile telegrafice:

Convențiunile telegrafice internaționale, semnate la St. Petersburg, la 10/22 Iulie 1875;

Regulamentul și tarifele hotărâte de conferința telegrafică internațională dela Lisabona din 11 Iunie 1908.

Germania se obligă a nu refuza consimțământul său la încheierea cu noile State a înțelegerilor speciale prevăzute de convențiunile și înțelegerile relative la Uniunea postală universală și la Uniunea telegrafică internațională, din cari noile State fac parte sau la cari vor adera.

ARTICOLUL 284

Indată după punerea în vigoare a Tratatului de față, Înaltele Părți Contractante vor aplica din nou, intrucât aceasta le privește, convențiunea radio-telegrafică internațională din 5 Iulie 1912, sub condițiunea aplicării din partea Germaniei a unor reguli provizorii, cari îi vor fi indicate de către Puterile aliate și asociate.

Dacă, în cursul celor cinci ani ce vor urma după punerea în vigoare a Tratatului de față, o nouă convențiune regulând relațiunile radio-telegrafice internaționale va fi încheiată, înlocuind convențiunea din 5 Iulie 1912, această nouă convențiune va lega Germania chiar în cazul când ea ar fi refuzat, fie să participe la întocmirea convențiunii, fie să o semneze.

Această nouă convențiune va înlocui deasemenea regulile provizorii în vigoare.

ARTICOLUL 285

Indată după punerea în vigoare a Tratatului de față, Înaltele Părți Contractante vor aplica, intrucât le privește și sub condițiunea stipulată la articolul 272, convențiunile următoare:

1° Convențiunile din 6 Mai 1882 și 1 Februarie 1889 pentru regulameentarea pescuitului în Marea de Nord, în afară de apele teritoriale;

2° Convențiunile și protocoalele din 16 Noembrie 1887, 14 Februarie 1893 și din 11 Aprilie 1894, privitoare la traficul spirtoaselor în Marea de Nord.

ARTICOLUL 286

Convențiunea internațională din Paris din 20 Martie 1883, pentru protecțiunea proprietății industriale, revizuită la Washington la 2 Iunie 1911 și Convențiunea internațională dela Berna din 9 Septembrie 1886 pentru protecțiunea operelor literare și artistice, revizuită la Berlin în 13 Noembrie 1908 și completată prin protocolul adițional semnat la Berna în 20 Martie 1914, vor fi puse din nou în vigoare și vor relua efectul lor cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, pe măsura ce nu vor fi atinse și modificate prin excepțiunile și restricțiunile ce rezultă din prezentul Tractat.

ARTICOLUL 287

Indată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Inaltele Părți Contractante vor aplica, intrucât aceasta le privește, Convențiunea dela Haga din 17 Iulie 1905 privitoare la procedura civilă. Totuș, această punere din nou în vigoare rămâne și va rămâne fără efect față de Franța, Portugalia și România.

ARTICOLUL 288

Drepturile și privilegiile speciale acordate Germaniei prin articolul 3 al Convențiunii din 2 Decembrie 1899 privitoare la insulele Samoa, vor fi considerate că au luat sfârșit la data din 4 August 1914.

ARTICOLUL 289

Fiecare din Puterile aliate și asociate, călăuzindu-se după principiile generale sau după stipulațiunile particulare ale Tractatului de față, va notifica Germaniei convențiunile și tractatele bilaterale, pentru cari va cere Germaniei punerea din nou în vigoare.

Notificarea prevăzută la acest articol va fi făcută, fie direct, fie prin mijlocirea unei alte Puteri. Se va răspunde de primire de către Germania înscris; data punerii în vigoare va fi aceea a notificării.

Puterile aliate sau asociate se obligă între ele să nu pue din nou în vigoare cu Germania decât convențiunile sau tractatele ce sunt conforme cu stipulațiunile Tractatului de față.

Notificarea va menționa eventual acele dispozițiuni din aceste convențiuni sau tractate cari, nefiind în conformitate cu prezentul Tractat nu vor fi considerate ca puse din nou în vigoare.

În caz de divergență de păreri, Societatea Națiunilor va fi chemată să se pronunțe.

Un termen de șase luni, care va curge dela punerea în vigoare a Tractatului de față, este

acordat Puterilor aliate sau asociate pentru a procedă la notificare.

Nu vor fi puse din nou în vigoare între Puterile aliate și asociate de o parte și Germania de alta, decât numai convențiunile și tractatele bilaterale, cari vor face obiectul unei asemenea notificări: toate celelalte sunt și vor rămâne abrogate.

Regulele de mai sus sunt aplicabile tutulor convențiunilor și tractatelor bilaterale existente între toate Puterile aliate și asociate semnatare ale Tractatului de față și Germania, chiar dacă zisele Puteri aliate și asociate n'au fost în stare de război cu ea.

ARTICOLUL 290

Germania recunoaște ca fiind și rămânând abrogate prin prezentul Tractat toate tractatele, convențiunile sau înțelegerile pe cari le-a încheiat cu Austria, Ungaria, Bulgaria sau Turcia dela 1 August 1914 și până la punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 291

Germania se obligă a asigura deplin drept Puterilor aliate și asociate, precum și funcționarilor și supușilor ziselor Puteri, folosința tutulor drepturilor și avantajelor de orice natură pe cari ea le-a putut concede Austriei, Ungariei, Bulgariei sau Turciei, sau funcționarilor și supușilor (*ressortissants*) acestor State, prin tractate, convențiuni sau înțelegeri, încheiate înainte de 1 August 1914, atât timp cât aceste tractate, convențiuni sau înțelegeri vor rămâne în vigoare.

Puterile aliate și asociate își rezervă dreptul de a primi sau nu folosința acestor drepturi și avantaje.

ARTICOLUL 292

Germania recunoaște ca fiind și rămânând abrogate toate tractatele, convențiunile și înțelegerile pe cari ea le-a încheiat cu Rusia sau cu orice Stat sau Guvern al cărui teritoriu constituia mai înainte o parte a Rusiei, cât și cu România, înainte de 1 August 1914, sau dela această dată, până la punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 293

În cazul când, dela 1 August 1914, o Putere aliată sau asociată, Rusia, sau un Stat sau Guvern al cărui teritoriu constituia mai înainte o parte a Rusiei, ar fi fost constrâns în urma unei ocupațiuni militare, prin orice alt mijloc sau pentru orice altă cauză, să acorde sau să lase să se acorde printr'un act emanat dela o autoritate publică oarecare, concesiuni, privilegii și favoruri de orice natură ar fi, Germaniei sau

unui supus german, aceste concesiuni, privilegii și favoruri sunt anulate deplin drept prin Tratatul de față.

Toate sarcinile sau indemnizările ce ar putea eventual rezulta din această anulare, nu vor fi, în nici un caz, suportate de către Puterile aliate și asociate, nici de Puterile, Statele, Guvernele sau autoritățile publice, pe cari acest articol le desleagă de angajamentele lor.

ARTICOLUL 294

Îndată după punerea în vigoare a Tratatului de față, Germania se obligă a face să beneficieze deplin dreptată Puterile aliate și asociate, cât și supușii (*ressortissants*) lor, de drepturile și de foloasele de orice natură pe cari ea le-a concedat dela 1 August 1914 până la punerea în vigoare a Tratatului de față, prin tractate, convențiuni sau înțelegeri, unor State nebeligerante sau supușilor (*ressortissants*) acestor State, atât timp cât aceste tractate, convențiuni sau înțelegeri vor rămâne în vigoare.

ARTICOLUL 295

Acele din Înaltele Părți Contractante cari n'au fi semnat încă sau cari, după ce au semnat, n'ar fi ratificat încă Convențiunea asupra Opiumului, semnată la Haga în 23 Ianuarie 1912, se învoiesc spre a pune această Convențiune în vigoare, și, în acest scop, a face legislația necesară îndată ce va fi cu putință și, cel mai târziu, în cele 12 luni ce vor urmă punerii în vigoare a Tratatului de față.

În afară de acestea, Înaltele Părți Contractante mai convin, ca acelea dintre ele cari n'au ratificat încă zisa Convențiune, ratificarea Tratatului de față să echivaleze, în toate privințele, cu această ratificare și cu semnarea Protocolului special deschis la Haga: în conformitate cu hotărârile Conferinței a treia asupra Opiumului, ținută în 1914, pentru punerea în vigoare a zisei Convențiuni.

Guvernul Republicii franceze va comunica Guvernului Țărilor-de-Jos o copie certificată conformă cu procesul-verbal de depunerea ratificărilor Tratatului de față și va invita Guvernul Țărilor-de-Jos să accepte și să primească acest document drept depunere a ratificărilor Convențiunii din 23 Ianuarie 1912, și drept semnare a Protocolului adițional din 1914.

SECȚIUNEA III

Datorii

ARTICOLUL 296

Se vor reglementa prin mijlocirea Oficiilor de verificare și compensare, ce vor fi constituite de fiecare, dintre Înaltele Părți Contractante,

într-un termen de trei luni, cu începere dela data notificării prevăzută la alineatul *e* de mai jos, următoarele categorii de obligațiuni pecuniare :

1° Datoriile exigibile înainte de război și datorite de supușii (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, având reședința pe teritoriul acestei Puteri, către supușii unei Puteri adverse având reședința pe teritoriul acestei Puteri :

2° Datoriile devenite exigibile în cursul războiului, și datorite supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, având reședința pe teritoriul acestei Puteri, și rezultând din tranșacțiuni sau din contracte, încheiate cu supușii (*ressortissants*) unei Puteri adverse având reședința pe teritoriul acestei Puteri, a căror executare totală sau parțială a fost suspendată prin faptul declarațiunii de război ;

3° Dobânzile exigibile înainte și în cursul războiului, și datorite unui supus (*ressortissant*) al uneia din Puterile Contractante, provenind din valorile emise de către o Putere adversă, cu condiție ca plata acestor dobânzi către supușii acestei Puteri sau către neutrii, să nu fi fost suspendată în cursul războiului ;

4° Capitalurile rambursabile înainte și în cursul războiului, plătibile supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, reprezentând valori emise de o putere adversă, cu condiție ca, plata acestui capital către supușii acestei Puteri sau către neutrii, să nu fi fost suspendată în cursul războiului.

Tot ce va rezulta din lichidările bunurilor, drepturilor și intereselor inamice arătate în Secțiunea IV și în Anexa sa, vor fi complate în monea și pe cursul prevăzute mai jos la alineatul *d* de către Oficiile de verificare și compensare și vor fi întrebuintate de către aceste Oficii în condițiunile prevăzute de zisa Secțiune și Anexa.

Operațiunile de cari se vorbește în acest articol vor fi efectuate după următoarele principii și în conformitate cu Anexa Secțiunii de față :

a) Fiecare din Înaltele Părți Contractante va interzice, îndată după punerea în vigoare a prezentului Tratat toate plățile, acceptările de plăți și în general toate comunicările dintre părțile interesate, relative la lichidarea ziselor datorii, altfel decât prin mijlocirea Oficiilor de verificare și de compensare arătate mai sus :

b) Fiecare din Înaltele Părți Contractante va fi respectiv răspunzătoare de plata ziselor datorii ale naționalilor ei, afară de cazul când debitorul era, înainte de război, în stare de faliment, în decontură sau în stare de insolvabilitate de-

clarată sau dacă datoria era în sarcina unei societăți, ale cărei afaceri au fost lichidate în cursul războiului conform legislației excepționale de război. Cu toate acestea, datoriile locuitorilor teritoriilor invadate sau ocupate de către dușman înainte de Armistițiu nu vor fi garantate de Statele din cari aceste teritorii fac parte;

c) Sumele datorite supușilor uneia din Puterile Contractante de către supușii (*ressortissants*) unei Puteri adverse vor fi puse în debitul Oficiului de verificare și de compensare al țării debitorului și vărsate creditorului de către Oficiul țării căreia aparține acesta din urmă;

d) Datoriile vor fi plătite sau creditate în moneda aceleia dintre Puterile aliate sau asociate inclusiv coloniile și protectoratele Puterilor aliate, «Dominion-urile» britanice și India), care va fi interesată. Dacă datoriile vor trebui să fie regulate în orice altă monedă, ele vor fi plătite sau creditate în moneda Puterii aliate sau asociate interesate (colonii, protectorat, «Dominion» britanic sau India). Conversiunea se va face pe cursul schimbului dinnaintea războiului.

Pentru aplicarea acestei dispozițiuni, se consideră că cursul schimbului dinnaintea războiului este egal cu media cursurilor transferturilor telegrafice ale Puterii aliate sau asociate interesate, în cursul lunii ce a precedat imediat deschiderea ostilităților dintre zisa Putere interesată și Germania.

În cazul când un contract ar stipulă în mod expres un curs fix pentru conversiunea monedei în care obligațiunea este exprimată, în moneda Puterii aliate sau asociate interesate, dispozițiunea de mai sus, relativă la cursul schimbului nu va fi aplicabilă.

În ceiace privește Puterile nou create, moneda de plată și cursul de schimb aplicabil la datoriile de plătit sau de creditat se vor fixa de către Comisiunea de reparațiuni prevăzută în Partea VIII (Reparațiuni);

e) Prescripțiunile acestui articol și ale Anexei aci alăturate nu se vor aplica între Germania de o parte, și oricare din Puterile aliate sau asociate, coloniile lor și țările de protectorat, sau vreunul din «Dominion-urile» britanice sau India, de altă parte, afară dacă într'un termen de o lună, cu încopere dela depunerea ratificării Tractatului de față de către Puterea respectivă sau a depunerii ratificării pe seama acestui «Dominion» sau a Indiei, nu se va face notificarea în acest scop Germaniei de către Guvernele vreunei Puteri aliate sau asociate, «Dominion» britanic sau al Indiei, după cum va fi cazul;

f) Puterile aliate și asociate cari au aderat la acest articol și la Anexa aci alăturată, se vor putea înțelege între ele ca acestea să se aplice

supușilor (*ressortissants*) lor respectivi stabiliți pe teritoriul lor, în ceea ce privește raporturile între acești supuși (*ressortissants*) și supușii (*ressortissants*) germani. În acest caz plățile făcute prin aplicarea dispozițiunii de față vor face obiectul schimbului de plăți dintre Oficiile de verificare și compensare aliate și asociate interesate.

Anexă

§ 1

Fiecare din Înaltele Părți Contractante va creia, într'un termen de trei luni, cu încopere dela data notificării prevăzute la articolul 296 e) un «Oficiu de verificare și compensare» pentru plata și acoperirea datoriilor inamice.

Se vor putea creia Oficii locale pentru o parte din teritoriile Înaltelor Părți Contractante. Aceste Oficii vor lucra pe aceste teritorii ca și Oficiile centrale; însă toate raporturile cu Oficiul stabilit în țara adversă vor avea loc prin mijlocirea Oficiului central.

§ 2

În Anexa de față se indică prin cuvintele «datorii inamice» obligațiunile pecuniare arătate la întâiul paragraf al articolului 296; prin «debitori inamici» persoanele cari datoresc aceste sume; prin «creditori inamici» persoanele cărora ele sunt datorite; prin «Oficiu creditor» Oficiul de verificare și compensare ce funcționează în țara creditorului și prin «Oficiu debitor» Oficiul de verificare și compensare care funcționează în țara debitorului.

§ 3

Înaltele Părți Contractante vor sancționa în fracțiunile la dispozițiunile paragrafului a) al articolului 296 cu pedepsele prevăzute actualmente în legislațiunea lor, pentru comerțul cu inamicul. Ele vor interzice asemenea pe teritoriul lor orice acțiune în justiție relativă la plata datoriilor inamice, în afară de cazurile prevăzute de Anexa de față.

§ 4

Garanția guvernamentală prevăzută la paragraful b) al articolului 296 se aplică, când acoperirea nu poate fi efectuată, pentru orice cauză ar fi, afară de cazul când, după legislația țării debitorului, datoria ar fi fost prescrisă în momentul declarării războiului sau dacă, în acest moment, debitorul ar fi fost în stare de faliment, în deconfitură sau în stare de insolvabilitate declarată sau dacă datoria era în sarcina unei societăți ale cărei afaceri au fost lichidate în conformitate cu legislația excepțională de război. În acest caz, procedura prevăzută de Anexa de față va fi aplicată la plata repartițiunilor.

Termenele «in stare de faliment, în deconfitură» se referă la aplicarea legislaţiunii cari prevăd aceste situaţiuni juridice. Expresiunea «in stare de insolabilitate declarată» are aceeaşi semnificare ca în dreptul englez.

§ 5

Creditorii vor notifica, Oficiului creditor, în termen de şase luni, dela data înfăţişării sale, sumele ce-i sunt datorite şi vor furniza acestui Oficiu toate documentele şi informaţiunile ce li se vor cere.

Înaltele Părţi Contractante vor lua toate măsurile utile pentru a armări şi pedepsi înţelegerile frauduloase (*collusions*) ce s'ar putea stabili între creditorii şi debitorii inamici. Oficiile îşi vor comunica toate indicaţiunile şi informaţiunile ce ar putea ajuta la descoperirea şi pedepsirea unor asemenea înţelegeri frauduloase.

Înaltele Părţi Contractante vor înlesni, pe cât va fi posibil, comunicarea poştală şi telegrafică, pe cheltueala părţilor şi prin mijlocirea Oficiilor, între debitorii şi creditorii doritori de a ajunge la un acord asupra sumei datoriei lor.

Oficiul creditor va notifica Oficiului debitor toate datoriile cari îi vor fi fost declarate. Oficiul debitor va face la timp cunoscut Oficiului creditor datoriile recunoscute şi datoriile contestate. În acest din urmă caz, Oficiul debitor va menţiona motivele nerecunoaşterii datoriei.

§ 6

Când o datorie va fi fost recunoscută, în întregime sau în parte, Oficiul debitor va credita îndată, cu suma recunoscută, pe Oficiul creditor, care va fi, în acelaş timp înştiinţat despre acest credit.

§ 7

Datoria va fi considerată ca recunoscută pentru totalitatea ei şi suma ei va fi imediat pusă în creditul Oficiului creditor, afară dacă, într'un termen de trei luni cu începere dela primirea notificării ce i-a fost făcută (afară de o prelungire a acestui termen acceptată de Oficiul creditor), Oficiul debitor n'ar înştiinţa că datoria nu este recunoscută.

§ 8

În cazul când datoria nu va fi recunoscută, în întregime sau în parte, ambele Oficii vor examina chestiunea, de comun acord, şi vor încerca să împace părţile.

§ 9

Oficiul creditor va plăti particularilor creditori sumele, puse în creditul său, utilizând în acest scop fondurile puse la dispoziţia sa de către Guvernul ţării sale, şi în condiţiunile fixate de acest Guvern, operând în special orice reţinere socotită trebuincioasă pentru acoperirea riscurilor, a cheltuelilor sau drepturilor de comision.

§ 10

Orice persoană care va fi reclamat plata unei datorii inamice a cărei sumă nu va fi fost recunoscută în întregime sau în parte, va trebui să plătească Oficiului, drept amendă, o dobândă de 5 la sută asupra părţii nerecunoscută a datoriei. Asemenea, orice persoană care va fi refuzat pe nedrept să recunoască în întregime sau în parte o datorie ce i se reclamă va trebui să plătească, drept amendă, o dobândă de 5 la sută asupra totalului pentru care refuzul său nu va fi fost recunoscut ca justificat.

Această dobândă se va datora cu începere din ziua expirării termenului prevăzut la paragraful 7 până în ziua când reclamaţiunea va fi fost recunoscută ca nejustificată sau datoria va fi fost plătită.

Oficiile, fiecare în ceea ce îl priveşte, vor urmări încassarea amenzilor arătate mai sus şi vor fi răspunzătoare în cazul când aceste amenzi nu vor putea fi încassate.

Amenzile vor fi puse în creditul Oficiului advers, care le va conserva drept contribuţiune la cheltuelile de executare a dispoziţiunilor prezente.

§ 11

Balanţa operaţiunilor între Oficii se va stabili în fiecare lună, iar soldul va fi regulat de către Statul debitor într'un termen de opt zile şi printr'un vărsământ efectiv în numerar.

Totuşi, soldurile ce ar putea fi datorite de una sau mai multe Puteri aliate sau asociate, vor fi reţinute până la plata integrală a sumelor datorite Puterilor aliate sau asociate sau supuşilor lor în urma şi din pricina războiului.

§ 12

În vederea înlesnirii discuţiunii între Oficii, fiecare din ele va avea un reprezentant în oraşul unde va funcţiona celălalt.

§ 13

Afară de o excepţiune motivată, afacerile se vor discuta pe cât va fi cu putinţă în biourile Oficiului debitor.

§ 14

Prin aplicarea articolului 206, paragraful *b*, Înaltele Părți Contractante sunt răspunzătoare de plata datoriilor inamice ale supușilor lor debitori.

Oficiul debitor va trebui deci să crediteze pe Oficiul creditor pentru toate datoriile recunoscute, chiar atunci când încassarea dela particularul debitor ar fi fost imposibilă. Guvernele vor trebui totuși să dea Oficiului lor toată puterea necesară spre a urmări încassarea creanțelor recunoscute.

În mod excepțional, datoriile recunoscute ca platibile de către persoane care au suferit pagube de război, nu vor fi înscrise în creditul Oficiului creditor, decât atunci când indemnizarea, ce le-ar putea fi datorită pentru aceste pagube, va fi fost plătită.

§ 15

Fiecare Guvern va garanta cheltuelile Oficiului instalat pe teritoriul său, inclusiv lefurile personalului.

§ 16

În caz de dezacord între cele două Oficii, asupra realității datoriei, sau în caz de conflict între debitorul și creditorul inamici sau între oficii, contestațiunea va fi sau supusă unui arbitraj, (dacă părțile consimt la aceasta și în condițiunile fixate de ele de comun acord), sau adusă înaintea tribunalului arbitral mixt prevăzut în Secțiunea VI de mai jos.

Contestațiunea poate fi totuși, supusă jurisdicțiunii tribunalelor de drept comun ale domiciliului debitorului, în urma cererii Oficiului creditor.

§ 17

Sumele atribuite de tribunalul arbitral mixt, de tribunalele de drept comun sau de tribunalul de arbitraj, vor fi acoperite prin mijlocirea Oficiilor, ca și cum aceste sume ar fi fost recunoscute ca datorite de către Oficiul debitor.

§ 18

Guvernele interesate desemnează un agent însărcinat să introducă cererile la Tribunalul arbitral mixt în contul oficiului său. Acest agent exercită un control general asupra mandatarilor sau advocaților supușilor (*ressortissants*) țării sale.

Tribunalul judecă pe temeiul documentelor. El poate totuși să asculte părțile cari se vor înfățișa în persoană sau reprezentate, după voia

lor, fie prin mandatarii agreeți de cele două guverne, fie prin agentul arătat mai sus, care are puterea de a interveni, asistând pe parte, precum și de a redeschide și susține cererea la care dănsa a renunțat.

§ 19

Oficiile interesate vor da Tribunalului arbitral mixt toate informațiunile și documentele ce le vor avea în posesiunea lor, pentru a permite Tribunalului să decidă repede asupra afacerilor ce-i sunt supuse.

§ 20

Apelurile uneia din părți contra deciziunii întrunite a celor două oficii, atrag după sine, în sarcina apelantului, o consignare care nu este restituită decât atunci când întâia decizie este reformată în favoarea apelantului și pe măsura câștigului de cauză al acestuia din urmă, adversarul său trebuind, în acest caz, să fie într-o egală proporțiune, condamnat la daune și cheltuieli. Consignațiunea poate fi înlocuită printr-o cautiune acceptată de Tribunal.

Un drept de 5 la sută, asupra sumei în litigiu, va fi perceput pentru toate afacerile supuse Tribunalului. Afară de o hotărâre contrară a Tribunalului, obligația de mai sus va fi în sarcina părții care pierde. Această obligație se va cumula cu consignarea arătată mai sus. Ea este de asemenea independentă de cautiune.

Tribunalul poate atribui uneia din părți daune și interese până la suma la care se ridică cheltuelile procesului.

Orice sumă datorită prin aplicarea paragrafului de față, se va pune în creditul oficiului părții câștigătoare și va face obiectul unui cont separat.

§ 21

În vederea expedierii cât mai repede a afacerilor, se va ține socoteală, pentru alegerea personalului Oficiilor și Tribunalului arbitral mixt, de cunoștința limbei din țara adversă interesată.

Oficiile vor putea să corespundă în mod liber între ele și să-și transmită documente scrise în limba fiecăruia.

§ 22

Afară de un acord contrar între Guvernele interesate, datoriile vor produce dobânzi în condițiunile următoare :

Nu se va plăti nici o dobândă pentru sumele datorite ca dividende, dobânzi sau alte plăți periodice, reprezentând dobânda capitalului.

Cuantumul dobânzii va fi de 5 la sută pe an.

afară dacă, în virtutea unui contract, a legii sau a obiceiului locului, creditorul ar trebui să primească o dobândă diferită. În acest caz se va aplica această dobândă.

Dobânzile vor curge din ziua deschiderii ostilităților sau din ziua scadenței, dacă datoria de încasat a devenit exigibilă în cursul războiului și până în ziua când suma datorită va fi trecută în contul Oficiului creditor.

Dobânzile, întrucât sunt datorite, vor fi considerate ca datorii recunoscute de Oficii și vor fi trecute în aceleași condițiuni, în contul Oficiului creditor.

§ 23

Dacă, în urma hotărârii Oficiilor sau a Tribunalului arbitral mixt, o reclamațiune nu e considerată ca intrând în cazurile prevăzute la articolul 206, creditorul va avea facultatea de a urmări acoperirea creanței sale înaintea tribunalelor de drept comun sau pe orice altă cale de drept.

Cererea adresată Oficiului întrerupe prescripțiunea.

§ 24

Înaltele Părți Contractante consimt să considere hotărârile Tribunalului arbitral mixt ca definitive și să le facă obligatorii pentru supușii lor.

§ 25

Dacă un Oficiu creditor refuză să notifice Oficiului debitor o reclamațiune sau să îndeplinească un act de procedură prevăzut în Anexa de față, pentru a se ține seamă, pentru tot sau în parte, de o cerere ce-i va fi fost notificată în regulă, el va fi ținut să libereze creditorului un certificat indicând suma reclamată și zisul creditor va avea facultatea de a urmări acoperirea creanței înaintea tribunalelor de drept comun sau pe orice altă cale de drept.

SECȚIUNEA IV

Bunuri, Drepturi și Interese

ARTICOLUL 297

Chestiunea bunurilor, drepturilor și intereselor private în țară înamică va fi rezolvată conform principiilor stabilite în prezenta Secțiune și conform dispozițiilor Anexei aci alăturate.

a) Măsurile excepționale de război și măsurile de dispoziție luate de Germania, așa precum sunt definite în Anexa aci alăturată, paragraful 3, privitoare la bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, inclusiv Societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau intere-

sați, vor fi imediat ridicate sau oprite, aceasta în ipoteza când lichidarea lor nu va fi fost terminată, iar bunurile, drepturile și interesele de cari este vorba vor fi restituite celor în drept, cari vor avea deplina lor folosință, în condițiunile fixate de articolul 298.

b) Sub rezerva dispozițiilor contrarii cari ar putea să rezulte din prezentul Tractat, Puterile aliate sau asociate își rezervă dreptul de a reține și de a lichida toate bunurile, drepturile și interesele aparținând, la data punerii în vigoare a prezentului Tractat, supușilor (*ressortissants*) germani sau unor societăți controlate de ei pe teritoriul lor, în coloniile, posesiunile și țările lor de protectorat, inclusiv în teritoriile cari le-au fost cedate în virtutea prezentului Tractat.

Lichidarea va avea loc conform legilor Statului aliat sau asociat interesat, iar proprietarul german nu va putea să dispună de aceste bunuri, drepturi și interese, nici să le greveze cu vreo sarcină, fără consimțământul acestui Stat.

Nu vor fi considerați, în spiritul prezentului paragraf, ca supuși (*ressortissants*) germani, supușii (*ressortissants*) germani cari dobândesc deplin drept naționalitatea unei Puteri aliate sau asociate, prin aplicarea prezentului Tractat.

c) Prețurile sau indemnizările rezultând din exercitiul dreptului arătat la paragraful b) vor fi fixate după modurile de evaluare și de lichidare determinate de legislația țării, în care bunurile au fost reținute sau lichidate.

d) În raporturile dintre Puterile aliate sau asociate, sau supușii (*ressortissants*) lor, de o parte, și Germania sau supușii (*ressortissants*) ei, de altă parte, vor fi considerate ca definitive și opozabile oricărei persoane, sub rezervele prevăzute în prezentul Tractat, orice măsuri excepționale de război sau de dispoziție sau acte îndeplinite sau cari vor fi de îndeplinit în virtutea acestor măsuri, așa precum sunt definite în paragrafele 1 și 3 ale Anexei aci alăturate.

e) Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate vor avea dreptul la o indemnizare pentru pagubele sau prejudiciile cauzate bunurilor, drepturilor sau intereselor lor, inclusiv Societățile sau asociațiunile în cari erau interesați pe teritoriul german, așa cum acesta eră la 1 August 1914, prin aplicarea atât a măsurilor excepționale de război cât și a măsurilor de dispoziție cari fac obiectul paragrafelor 1 și 3 ale Anexei aci alăturate. Reclamațiunile formulate în această privință de acești supuși vor fi examinate și valoarea indemnitațiilor va fi fixată de Tribunalul arbitral mixt, prevăzut de Secțiunea VI, sau de un arbitru desemnat de zisul Tribunal; indemnizarile vor fi în sarcina Germaniei

și vor putea fi prelevate asupra bunurilor supușilor (*ressortissants*) germaniciari sunt pe teritoriul sau cari se găsesc sub controlul Statului reclamantului. Aceste bunuri vor putea fi constituite în gaj pentru îndeplinirea obligațiilor inamicilor, în condițiunile fixate de paragraful 4 al Anexei aci alăturată. Plata acestor indemnizări va putea fi făcută de Puterea aliată sau asociată, iar valoarea trecută în debitul Germaniei.

f) Ori de câte ori supusul (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate, proprietar al unui bun, drept sau interes, care a făcut obiectul unei măsuri de dispoziție pe teritoriul german, își va exprima dorința, va fi satisfăcut în reclamațiunea sa prevăzută la paragraful e), când bunul există încă în natură, prin restituirea acelui bun.

În acest caz, Germania va trebui să ia toate măsurile necesare pentru a repune pe proprietarul depozat în posesiunea bunului său, liber de orice sarcini sau servituți, cu cari ar fi fost grevat după lichidare și să indemnizeze pe orice terțiu păgubit prin restituire.

Dacă restituirea arătată în prezentul paragraf nu poate fi făcută, vor putea interveni înțelegeri particulare, negociate prin mijlocirea Puterilor interesate sau a Oficiilor de verificare și compensare arătate la Anexa alăturată la Secțiunea III, cari să asigure supusului (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate că va fi indemnizat pentru prejudiciul arătat la paragraful e), prin acordarea de avantagii sau de echivalente, pe cari el consimte să le primească în schimbul bunului, drepturilor sau intereselor de cari a fost deposedat (*evincé*).

În vederea restituirilor făcute conform prezentului articol, prețurile sau indemnizările fixate prin aplicarea paragrafului e), vor fi scăzute cu valoarea actuală a bunului restituit, ținându-se seamă de indemnizările cuvenite pentru lipsa de folosință sau pentru deteriorare.

g) Facultatea prevăzută la paragraful f) este rezervată proprietarilor supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate, pe teritoriul căror Puteri nu se aplicau, înainte de semnarea Armistițiului, înăsuri legislative cari ordonau lichidarea generală a bunurilor, drepturilor sau intereselor inamicului.

h) Afară de cazul când, prin aplicarea paragrafului f), au fost făcute restituiri în natură, produsul net al lichidărilor de bunuri, drepturi și interese inamice, oriunde ar fi fost situate, făcute fie în virtutea legislațiunii excepționale de război, fie prin aplicarea prezentului articol, și în general toate averile în numerar ale inamicilor vor primi destinația următoare:

1° În ce privește Puterile cari adoptă Secți-

unea III și Anexa alăturată, zisele produse și averi vor fi trecute în creditul Puterii al cărei supus (*ressortissant*) este proprietarul, prin mijlocirea Oficiului de verificare și compensare instituit prin zisa Secțiune și Anexă; orice sold creditor ce rezultă în favoarea Germaniei va primi destinație conform articolului 243.

2° În ce privește Puterile cari nu ar adoptă Secțiunea III și Anexa alăturată, produsul bunurilor, drepturilor și intereselor și averilor în numerar ale supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, deținute de Germania, va fi imediat plătit persoanei în drept sau Guvernului ei. Fiecare Putere aliată sau asociată va putea să dispună de produsul bunurilor, drepturilor și intereselor și al averilor în numerar ale supușilor (*ressortissants*) germani, pe cari a pus mâna (*saïses*) conform legilor și regulamentelor ei, și va putea să-l întrebuințeze la plata reclamațiunilor și creanțelor definite prin prezentul articol sau prin paragraful 4 al Anexei aci alăturată. Orice bun, drept sau interes sau produs al lichidării acestui bun, sau orice avere în numerar, de care nu se va fi dispus conform celor spuse mai sus, poate fi reținut de zisa Putere aliată sau asociată, și, în acest caz, valoarea sa în numerar va fi tratată conform articolului 243.

În caz de lichidări făcute fie în nouile State semnate ale prezentului Tractat ca Puteri aliate și asociate, fie în Statele cari nu iau parte la reparațiunile ce sunt plătite de către Germania, produsul lichidărilor făcute de Guvernul ziselor State va trebui să fie vărsat direct proprietarilor sub rezerva drepturilor Comisiunii de reparațiuni, în virtutea prezentului Tractat, și mai ales a articolelor 235 și 260. Dacă proprietarul stabilește înaintea Tribunalului arbitral mixt prevăzut la Secțiunea VI a prezentei Părți, sau înaintea unui arbitru desemnat de acest Tribunal, că condițiunile vânzării sau că măsurile luate de Guvernul Statului respectiv în afară de legislația sa generală, au fost pe nedrept păgubitoare prețului, Tribunalul sau arbitrul va avea facultatea să acorde celui în drept o indemnizare echitabilă care va fi plătită de zisul Stat.

i) Germania se obligă să indemnizeze pe supușii (*ressortissants*) ei pentru lichidarea sau reținerea bunurilor, drepturilor sau intereselor lor în Țările aliate sau asociate.

j) Quantumul total al taxelor și impozitelor asupra capitalului, cari au fost impuse sau ar putea fi impuse de Germania, asupra bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor Puterilor aliate sau asociate, dela 11 Noembrie 1918 până la expirarea a trei luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, sau, dacă e vorba de bu-

nuri, drepturi și interese care au fost supuse la măsuri excepționale de război, până la restituirea lor conform dispozițiilor prezentului Tratat, va fi restituit persoanelor în drept.

ARTICOLUL 298

Germania se obligă, în ce privește bunurile, drepturile și interesele restituite, prin aplicarea articolului 297, paragraful *a)* sau *f)* supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate inclusiv societățile și asociațiile în cari acești supuși erau interesați:

a) Să pună și să mențină, în afară de excepțiunile expres prevăzute în prezentul Tratat, bunurile, drepturile și interesele supușilor Puterilor aliate sau asociate, în situațiunea de drept în cari se găseau, conform legilor în vigoare înainte de război, bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) germani;

b) Să nu supună bunurile, drepturile sau interesele supușilor (*ressortissants*) Statelor aliate sau asociate la nici o măsură cari să aducă atingere proprietății, care să nu fie aplicată de o potrivă bunurilor, drepturilor sau intereselor supușilor (*ressortissants*) germani și să plătească indemnități potrivite în cazul când aceste măsuri ar fi luate.

A n e x ă

§ 1

În spiritul articolului 297, paragraful *d)* este confirmată validitatea oricăror măsuri atributive de proprietate, a oricăror ordonanțe pentru lichidarea de întreprinderi sau de societăți sau a oricăror altor ordonanțe, regulamente, deciziuni sau instrucțiuni date de orice tribunal sau administrațiune a uneia din Înaltele Părți Contractante sau considerate ca fiind date prin aplicarea legislației de război, referitoare la bunurile, drepturile sau interesele inamicului.

Interesele oricăror persoane vor trebui să fie considerate că au făcut, în mod valabil, obiectul oricăror regulamente, ordonanțe, deciziuni sau instrucțiuni privitoare la bunurile în cari sunt cuprinse interesele de mai sus, fie că aceste interese au fost sau nu avute în vedere în mod expres în zisele ordonanțe, regulamente, deciziuni sau instrucțiuni. Nu se va ridica nici o contestație cu privire la regularitatea unui transfer de bunuri, drepturi sau interese, făcut în virtutea regulamentelor, ordonanțelor, deciziunilor sau instrucțiunilor sus arătate. Este de asemenea confirmată validitatea oricăror măsuri luate în privința unei proprietăți, unei întreprinderi, sau societăți, fie că e vorba de acte de anchetă, de sechestr, de administrațiune forțată, de utilizare, de rechiziție, de su-

praveghere sau de lichidare, de vânzarea sau de administrarea bunurilor, drepturilor și intereselor, de acoperirea sau plata datoriilor, de plata cheltuelilor, sarcinilor sau a oricăror altor măsuri luate pentru executarea de ordonanțe, de regulamente, de deciziuni sau de instrucțiuni luate, date sau executate de orice tribunal sau administrațiune ale uneia din Înaltele Părți Contractante, sau considerate că au fost luate, date sau executate ca aplicare, a legislației excepționale de război privitoare la bunurile, drepturile sau interesele inamicului, cu condițiune ca dispozițiunile acestui paragraf să nu aducă vătămare drepturilor de proprietate dobândite mai înainte (*précédemment*), de bună credință și cu un preț just, conform legii regiunii în care sunt situate bunurile, de către supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate.

Stipulațiunile prezentului paragraf nu se aplică aceloră dintre măsurile enumerate mai sus, cari au fost luate de către Germania în teritoriile invadate sau ocupate și nici aceloră dintre măsurile menționate mai sus cari au fost luate de către Germania sau de autoritățile germane, după 11 Noemvrie 1918, toate aceste măsuri rămânând nule.

§ 2

Nici o reclamațiune sau acțiune a Germaniei sau a supușilor (*ressortissants*) ei, ori unde aceștia și-ar avea reședința, nu poate fi primită în contra unei Puteri aliate și asociate, sau contra unei persoane oarecare, lucrând în numele sau sub ordinele vreunei jurisdicțiuni sau administrațiuni a zisei Puteri aliate și asociate, relativă la orice act sau omisiune privitoare la bunurile, drepturile sau interesele supușilor (*ressortissants*) germani și făcute în timpul războiului sau în vederea preparațiunii războiului. De asemenea nu se primește nici o reclamațiune sau acțiune în contra vreunei persoane, cu privire la vreun act sau omisiune rezultând din măsurile excepționale de război, din legile și regulamentele vreunei Puteri aliate sau asociate.

§ 3

În articolul 297 și în prezenta Anexă, expresiunea «măsuri excepționale de război» cuprinde măsurile de orice natura, legislative, administrative, judiciare sau altele, luate sau cari vor fi luate în urmă, în privința bunurilor inamicului și cari au avut sau vor avea ca efect, fără a atinge proprietatea, să ridice proprietăților dispozițiunea bunurilor lor, în special măsurile de supraveghere, de administrațiune forțată, de sechestr, sau măsurile cari au avut sau vor avea ca scop de a lua averile ina-

micului, de a le utiliza sau bloca, și aceasta pentru orice motiv, sub orice formă ar fi, și în orice loc. Actele indeplinite pentru executarea acestor măsuri sunt: toate hotărârile, instrucțiunile, ordinele sau ordonanțele administrațiilor sau tribunalelor care aplică aceste măsuri bunurilor inamicului, precum și toate actele indeplinite de orice persoană însărcinată cu administrațiunea sau cu supravegherea bunurilor inamicului, ca: plăți de datorii, încassări de creanțe, plăți de cheltuieli, de sarcini sau încassări de onorarii.

-Măsurile de dispozițiune- sunt acelea care au atins sau vor atinge proprietatea bunurilor inamice, transferând-o în total sau în parte asupra unei alte persoane decât proprietarul inamic dar fără consimțământul său, în special măsurile ordonând vânzarea, lichidarea, transmiterea de proprietate a bunurilor inamicului, anularea titlurilor sau a valorilor mobiliare.

§ 4

Bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) germani în teritoriile unei Puteri aliate sau asociate, precum și produsul net al vânzării, lichidării sau al altor măsuri de dispoziție, vor putea fi grevate de această Putere aliată sau asociată: în primul rând cu plata indemnizațiilor datorite cu ocazia reclamațiilor supușilor acestei Puteri, privitoare la bunurile, drepturile și interesele lor, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari acești supuși erau interesați pe teritoriul german, sau cu creanțele ce au asupra supușilor (*ressortissants*) germani, precum și cu plata reclamațiilor făcute pentru acte comise de Guvernul german sau de orice autoritate germană, după 31 Iulie 1914 și înainte de participarea la război a acestei Puteri aliate sau asociate. Cuantumul total al acestor feluri de reclamațiuni va putea fi fixat de un arbitru desemnat de d. Gustav Ador, dacă acesta consimte, sau în caz contrariu, de Tribunalul arbitral mixt prevăzut la Secțiunea VI. Vor putea fi grevate, în al doilea rând, cu plata indemnizărilor datorite cu ocazia reclamațiilor supușilor Puterei aliate sau asociate, privitoare la bunurile, drepturile și interesele lor pe teritoriul celorlalte Puteri inamice, întrucât aceste indemnizări nu au fost achitate într-alt mod.

§ 5

Cu toate dispozițiunile articolului 297, când, imediat înaintea începutului războiului, o societate autorizată într-un Stat aliat sau asociat avea, în comun cu o societate controlată de ea și autorizată în Germania, dreptul să întrebuințeze în alte țări mărci de fabrică sau comer-

ciale, sau când avea folosința împreună cu această societate a unor procedee exclusive de fabricare de mărfuri sau de articole, pentru a fi vândute în alte țări, prima societate va avea singura dreptul să întrebuințeze aceste mărci de fabrică în alte țări, cu excluderea Societății germane; iar procedeele de fabricare comune vor fi remise primei societăți, cu toate că s'ar fi luat măsuri pentru aplicarea legislațiunii de război germane în contra celei de-a doua societăți, sau a intereselor sale, proprietăților comerciale sau acțiunilor lor. Totuși, prima societate, dacă i s'a făcut cerere, va predă celei de-a doua Societăți modelele permițând continuarea fabricațiunii de mărfuri, cari vor trebui să fie întrebuințate exclusiv în teritoriul German.

§ 6

Până în momentul în care restituirea va putea fi făcută conform articolului 297, Germania este responsabilă de conservarea bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați și cari au fost supuse de ea unei măsuri excepționale de război.

§ 7

Puterile aliate sau asociate vor trebui să facă cunoscut, în termen de un an, dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, bunurile, drepturile și interesele asupra cărora înțelege să exercite dreptul prevăzut la articolul 297, paragraful *fi*.

§ 8

Restituiriile prevăzute de articolul 297 vor fi făcute după ordinul Guvernului german sau al autorităților cari îi vor fi fost substitute. Autoritățile germane vor da persoanelor interesate deslușiri amănunțite asupra gestiunii administratorilor, în urma cererii care poate fi făcută din momentul punerii în vigoare a prezentului Tractat.

§ 9

Bunurile, drepturile și interesele supușilor germani vor continua, până la terminarea lichidării prevăzute la articolul 297, paragraful *b*), să fie supuse măsurilor excepționale de război luate sau cari vor fi luate în privința lor.

§ 10

Germania va remite, într-un termen de șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului

Tratat, fiecărei Puteri aliate sau asociate, toate contractele, certificatele, actele și alte titluri de proprietate, cari se găsesc în mâinile supușilor (*ressortissants*) ei și cari se referă la bunuri, drepturi și interese situate pe teritoriul zisei Puteri aliate sau asociate, inclusiv acțiunile, obligațiunile sau alte valori mobiliare ale oricăror societăți autorizate de legislația acestei Puteri.

Germania va da în orice moment, la cererea Puterii aliate sau asociate interesate, orice lamuriri privitoare la bunurile, drepturile sau interesele naționalilor germani aflate pe teritoriul zisei Puteri aliate sau asociate, precum și asupra transacțiilor cari au putut fi făcute, de la 1 Iulie 1914 și cari privesc zisele bunuri, drepturi sau interese.

§ 41

Prin termenul «avere în numerar» trebuie să se înțeleagă toate depozitele sau proviziunile constituite înainte sau după declararea războiului, precum și toate averile provenind din depozite, din venituri sau din beneficii încasate de administratori, sechestrii sau alții, din proviziuni constituite în bancă sau din orice altă sursă cu excluderea oricărei sume de bani aparținând Puterilor aliate sau asociate sau Statelor lor particulare, provincii sau municipalități.

§ 42

Vor fi anulate plasamentele efectuate, oriunde ar fi, cu averile în numerar ale supușilor (*ressortissants*) înaltelor Părți Contractante, inclusiv societățile și asociațiunile, în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, de către persoanele responsabile de administrația bunurilor inamicului sau cari controlează această administrație, sau din ordinul acestor persoane sau al unei autorități oarecare; în dispozițiunile ce se vor lua asupra acestor averi nu se va ține seamă de aceste plasamente.

§ 43

Germania va remite respectiv fiecăreia din Puterile aliate sau asociate, în termen de o lună dela data punerii în vigoare a prezentului Tratat sau după cerere, la orice dată ulterioară, toate conturile sau actele de contabilitate, arhivele, documentele și deslușirile de orice natură cari pot să se găsească pe teritoriul ei și cari privesc bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acest supuși (*ressortissants*) erau interesați, care au făcut obiectul unei măsuri excepționale de război sau al unei măsuri de dispoziție, fie în Germania, fie în teritoriile cari au fost ocupate de Germania sau de aliații ei.

Controlorii, supraveghetorii, garanții, administratorii, sechestrii, lichidatorii și curatorii vor fi, sub garanția Guvernului German, personal răspunzători de predarea imediată în întregime cum și de exactitatea acestor conturi și documente.

§ 44

Dispozițiunile articolului 297 și ale prezentei Anexe, relative la bunuri, drepturi și interese în țări inamice și la produsul lichidării lor, se vor aplica la datorii, credite și conturi, Secțiunea III nereglementând decât mijloacele de plată.

Pentru reglementarea chestiunilor arătate la articolul 297, între Germania și Puterile aliate și asociate, coloniile sau protectoratele lor sau unul din Dominion-urile britanice sau India, în privința cărora nu va fi fost făcută declarația că se adoptă Secțiunea III, și între naționalii lor respectivi, se vor aplica dispozițiunile Secțiunei III privitoare la moneda în care trebuie să fie făcută plata și la cursul schimbului și al dobânzilor, afară numai dacă Guvernul Puterii aliate sau asociate interesate nu notifică Germaniei, în cele șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tratat, că zisele clauze nu vor fi aplicabile.

§ 45

Dispozițiunile articolului 297 și ale prezentei Anexe se aplică la drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, cari sunt sau vor fi cuprinse în lichidarea de bunuri, drepturi, interese, societăți sau întreprinderi, făcută prin aplicarea legislației excepționale de război, de către Puterile aliate sau asociate și prin aplicarea stipulațiunilor articolului 297, paragraful b).

SECȚIUNEA V

Contracte, Prescripții, Hotărâri

ARTICOLUL 299

a) Contractele încheiate între inamici vor fi considerate ca fiind anulate din momentul în care unul dintre părți au devenit inamici, afară de ceace privește datoriile sau alte obligațiuni bănești rezultând din executarea unui act sau plăți prevăzute de aceste contracte și sub rezerva excepțiunilor și a regulilor cari sunt speciale unor anumite contracte sau categorii de contracte, prevăzute mai jos sau în Anexa aci alăturată :

b) Vor fi exceptate dela anulare, conform

prezentului articol, contractele pentru cari, într'un interes general, Guvernele Puterilor aliate sau asociate, cărora una dintre părțile contractante le este supus (*ressortissant*), vor cere, într'un termen de șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, executarea.

Când executarea contractelor astfel menționate, atrage pentru una din părți, în urma schimbării condițiilor comerțului, un prejudiciu considerabil, Tribunalul arbitral mixt, prevăzut de Secțiunea VI, va putea să acorde părții lezate o indemnizare echitabilă ;

c) Din cauza dispozițiilor Constituției și a legislației Statelor-Unite ale Americii, Braziliei și Japoniei, prezentul articol precum și articolul 300 și Anexa aci alăturată, nu se aplică contractelor încheiate de către supușii (*ressortissants*) acestor State cu supuși (*ressortissants*) germani și tot astfel, articolul 305 nu se aplică Statelor-Unite ale Americii sau supușilor (*ressortissants*) lor ;

d) Prezentul articol, precum și Anexa aci alăturată, nu se aplică contractelor ale căror părți au devenit inamice prin faptul că una din ele locuie într'un teritoriu care își schimbă suveranitatea, cât timp această parte va fi dobândit, prin aplicarea prezentului Tractat, naționalitatea, unei Puteri aliate sau asociate, nici contractelor încheiate între supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, între cari comerțul a fost împiedicat prin faptul că una din părți se găsește într'un teritoriu al unei Puteri aliate sau asociate ocupat de inamic ;

e) Nici o dispozițiune a prezentului articol și a Anexei aci alăturate nu poate fi privită ca invalidând o operațiune care a fost efectuată în mod legal, în virtutea unui contract încheiat între inamici cu autorizarea uneia din Puterile beligerante.

ARTICOLUL 300

a) Pe teritoriul Inaltelor Părți Contractante, în raporturile dintre inamici, orice termene de prescripție, de perimare, de limitare a dreptului de acțiune (*forclusion*), vor fi suspendate în timpul duratei războiului, fie că au început să curgă înaintea începerii războiului, fie în urmă ; ele vor reîncepe să curgă cel mai târziu în trei luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Acastă dispoziție se va aplică termenelor pentru prezentarea cupoanelor de dobânzi sau de dividende, și termenelor de prezentare, în vederea rambursării, a valorilor ieșite la sorti, sau rambursabile din orice alt motiv ;

b) Când, din cauza neîndeplinirii unui act sau unei formalități în timpul războiului, măsurile de executare au fost luate pe teritoriul

german, aducând prejudiciu unui supus (*ressortissant*) al Puterilor aliate și asociate, reclamațiunea formulată de supusul unei Puteri aliate sau asociate, va fi adusă înaintea Tribunalului arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI, afară numai dacă afacerea nu este de competența unui Tribunal al unei Puteri aliate sau asociate ;

c) După cererea supusului interesat al unei Puteri aliate sau asociate, Tribunalul arbitral mixt va pronunța restabilirea drepturilor lezate prin măsurile de execuție menționate la paragraful b), ori de câte ori față de împrejurările speciale ale afacerii aceasta va fi echitabilă și posibilă.

În cazul când această restabilire ar fi nedreaptă sau imposibilă, Tribunalul arbitral mixt va putea să acorde părții lezate o indemnizare care va fi în sarcina Guvernului german ;

d) Când un contract între inamici a fost invalidat, fie din cauza faptului că una din părți nu a executat o clauză, fie din cauza exercitării unui drept stipulat în contract, partea lezată va putea să se adreseze Tribunalului arbitral mixt pentru a obține reparațiune. Tribunalul va avea, în acest caz, puterile prevăzute la paragraful c) ;

e) Dispozițiile paragrafelor precedente ale prezentului articol, se vor aplică supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, cari au suferit un prejudiciu din cauza măsurilor prevăzute mai sus, luate de Germania în teritoriul invadat sau ocupat, dacă ei nu au fost indemnizați în alt mod.

f) Germania va indemniza pe orice terț lezată prin restituiri sau restabiliri de drept pronunțate de Tribunalul arbitral mixt, conform dispozițiilor paragrafelor precedente ale prezentului articol.

g) În ce privește efectele de comerț, termenul de trei luni, prevăzut la paragraful a), va începe din ziua în care vor lua sfârșit în mod definitiv măsurile excepționale aplicate în teritoriile Puterii interesate, cu privire la efectele de comerț.

ARTICOLUL 301

În raporturile dintre inamici, nici un efect de comerț, emis înaintea războiului nu va fi considerat ca invalidat prin simplul fapt că nu a fost prezentat pentru acceptare sau pentru plată în termenele hotărâte, nici pentru faptul că nu s'a făcut înștiințare trașilor (*tiveurs*), sau giranților de neacceptare sau de neplată, nici din cauza lipsei de protest, nici pentru lipsa de îndeplinire a vreunei formalități oare care în timpul războiului.

Dacă perioada în care un efect de comerț ar fi trebuit să fie prezentat pentru acceptare sau

pentru plată sau în timpul cărei perioade avizul de neacceptare sau de neplată ar fi trebuit să fie dat trasului sau giranților, sau în cursul căreia efectul ar fi trebuit să fie protestat, a ajuns la scadență în timpul războiului, și dacă partea care ar fi trebuit să prezinte sau să protesteze efectul, sau să dea aviz de neacceptare sau de neplată, nu a făcut aceasta în timpul războiului, i se va acorda cel puțin trei luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, pentru a prezenta efectul, a da avizul de neacceptare sau de neplată, sau pentru a face protest.

ARTICOLUL 302

Hotărârile date de tribunalele unei Puteri aliate sau asociate, în cazul când aceste tribunale sunt competente după prezentul Tractat, vor fi considerate în Germania ca având autoritate de lucru judecat și vor fi executate acolo fără să fie nevoie de exequatur.

Dacă o hotărâre a fost dată în orice materie, în timpul războiului, de un tribunal german, contra unui supus (*ressortissant*) al Puterilor aliate sau asociate, într-o instanță în care acesta n'a putut să se apere, supusul (*ressortissant*) aliat sau asociat, care va fi suferit din această cauză un prejudiciu, va putea să obțină o reparațiune, care va fi determinată de Tribunalul arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI.

După cererea supusului Puterii aliate sau asociate, reparațiunea de mai sus va putea fi efectuată în urma hotărârii Tribunalului arbitral mixt și când aceasta va fi posibil, repunându-se părțile în situația în care se găseau înaintea hotărârii dată de tribunalul german.

Reparațiunea de mai sus va putea fi de asemenea obținută înaintea Tribunalului mixt, de supușii Puterilor aliate sau asociate cari au suferit un prejudiciu din cauza măsurilor judiciare luate în teritoriile invadate sau ocupate, dacă nu au fost despăgubiți în alt mod.

ARTICOLUL 303

Prin expresiunea „în timpul războiului” din Secțiunile III, IV, V și VII se înțelege, pentru fiecare Putere aliată sau asociată, perioada cuprinsă între momentul în care a existat starea de război dintre Germania și această Putere și punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Anexă

I. Dispozițiuni generale

§ 1

În spiritul articolelor 299, 300 și 301, persoanele părtașe la un contract sunt considerate ca inamice, când comerțul dintre ele va fi fost in-

terzis sau va fi devenit ilegal, în virtutea legilor, decretelor sau regulamentelor, cărora una din aceste părți eră supusă, și aceasta cu începere fie din ziua când acest comerț a fost interzis, fie din ziua când a devenit ilegal din orice împrejurare.

§ 2

Sunt exceptate dela anularea prevăzută la articolul 299, și rămân în vigoare, fără prejudiciu pentru drepturile prevăzute la articolul 297, paragraful b) al Secțiunii IV, și sub rezerva aplicării legilor, decretelor și regulamentelor interne, întocmite în timpul războiului de Puterile aliate sau asociate, precum și fără prejudiciu pentru clauzele contractelor:

a) Contractele având de scop transferul proprietății, bunurilor și efectelor mobiliare, sau imobiliare, când proprietatea va fi fost transferată, sau obiectul predat înainte ca părțile să fi devenit inamice;

b) Arendările, închirierile și promisiunile de locațiune;

c) Contractele de ipotecă, de gaj și de amanet (*nantissement*);

d) Concesiunile privitoare la mine, la mine în exploatare, cariere și zăcămintele;

e) Contractele încheiate între particulari și State, provincii, municipalități sau alte persoane juridice administrative analoage și concesiunile date de zisele State, provincii, municipalități sau alte persoane juridice administrative analoage.

§ 3

Dacă dispozițiunile unui contract sunt în parte anulate, în conformitate cu articolul 299 și dacă se poate face disjuncțiunea, celelalte dispozițiuni ale acestui contract vor rămâne în ființă sub rezerva aplicării legilor, decretelor și regulamentelor interne, prevăzute la paragraful 2 de mai sus. Dacă disjuncțiunea nu se poate face contractul se va considera anulat în întregime.

II. Dispozițiuni speciale unor anume categorii de contracte. Operațiunile de bursă de valori și de comerț. (Stock Exchange and Commercial Exchange Contracts)

§ 4

a) Operațiunile făcute în timpul războiului de bursele de valori sau de comerț recunoscute, stipulând lichidarea pozițiilor de bursă luate înaintea războiului de un particular dușman, de asemenea și măsurile luate în vederea aplicării acestor operațiuni, sunt confirmate de către Înaltele Părți contractante, sub următoarele rezerve:

1. Să fi fost prevăzut în mod expres că operațiunea va fi supusă competenței ziselor burse;

2. Ca aceste operațiuni să fi fost obligatorii pentru toți :

3. Ca condițiunile lichidării să fi fost juste și raționale.

b) Paragraful precedent nu se aplica măsurilor luate în timpul ocupației în bursele din regiunile cari au fost ocupate de inamic.

c) Lichidarea operațiunilor cu termen privitoare la bumbac, încheiate la data de 31 Iulie 1914, în urma hotărârii Asociațiunii bumbacurilor din Liverpool, este confirmată.

G a j

§ 5

În caz de neplată, se va socoti ca valabila vânzarea unui gaj constituit drept garanție a unei datorii contractate de un inamic, chiar atunci când proprietarul nu a putut fi avisat dacă creditorul a lucrat cu buna credință și a luat precauțiunile cuvenite : în acest caz, proprietarul nu va putea formula nici o reclamațiune pentru vânzarea gajului.

Această dispozițiune nu se aplică la vânzările obiectelor în gaj făcute de inamic în timpul ocupației în regiunile invadate sau ocupate de inamic.

Efecte de comerț

§ 6

În ceea ce privește Puterile cari au aderat la Secțiunea III și la Anexa alăturată, obligațiunile pecuniare existând între inamici și cari ar rezulta din emisiunea de efecte de comerț, vor fi regulate potrivit zisei Anexa, prin mijlocirea Oficiilor de verificare și de compensare cari sunt subrogate în drepturile purtătorului în ce privește diferitele cai de recurs de cari dispune acesta din urmă.

§ 7

Dacă o persoană s'a obligat, fie înainte, fie în timpul războiului, la plata unui efect de comerț ca urmare a unui angajament luat față de ea de către o altă persoană devenită inamică, aceasta din urmă este ținută, independent de începerea ostilităților, să fie garanta celei dintâi pentru consecințele obligațiunii sale.

III. Contracte de asigurare

§ 8

Contractele de asigurare încheiate între o persoană și o altă devenită în urmă inamică, vor fi regulate potrivit articolelor următoare :

Asigurări în contra incendiului

§ 9

Contractele de asigurare în contra incendiului, referitoare la proprietăți, încheiate între o persoană având interese în această proprietate și o persoană devenită în urmă inamică, nu vor fi considerate anulate prin deschiderea ostilităților sau prin faptul că persoana a devenit inamică sau pentru că una din părți n'a îndeplinit o clauză a contractului, în timpul războiului, sau în o perioadă de trei luni după război : dar vor fi anulate cu începere dela cea dintâi scadență de primă anuală, scadență care va veni după trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față.

Un regulament va fi întocmit pentru primele neachitate ajunse la scadență în timpul războiului, sau pentru reclamațiunile relative la pierderi suferite în timpul războiului.

§ 10

Dacă, în urma unui act administrativ sau legislativ, o asigurare în contra incendiului făcută înaintea războiului a fost transferată în timpul războiului dela primul asigurător la un altul, transferul va fi recunoscut, iar responsabilitatea primului asigurător va fi considerată ca încheiată din ziua transferului. Cu toate acestea, primul asigurător va avea dreptul, la a sa cerere, să fie pe deplin informat de condițiunile transferului, și dacă se va vedea că aceste condițiuni nu erau echitabile, ele vor fi modificate pe cât va fi nevoie spre a le face echitabile.

Pe lângă aceasta, asiguratul va avea dreptul ca, în înțelegere cu primul asigurător, să transfere contractul acestuia din urmă cu începere din ziua cererii.

Asigurări pe viață

§ 11

Contractele de asigurări pe viață încheiate între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică nu se vor considera anulate prin declarația de război sau prin faptul că persoana a devenit inamică.

Orice sumă devenită exigibilă în timpul războiului pe baza unui contract, care, în virtutea paragrafului precedent, nu se considera anulat, va putea fi încasată după război. La această sumă se vor adăoga dobânzile de 5 la sută pe an dela data exigibilității ei până în ziua plății.

Dacă contractul a devenit caduc în timpul războiului în urma neachitării primelor, sau dacă a devenit fără efect în urma neîndeplinirii clauzelor contractului, asiguratul sau reprezen-

tanții săi, sau persoanele în drept, vor avea dreptul în orice moment, timp de douăsprezece luni, începând din ziua punerii în vigoare a Tratatului de față, să ceară asigurătorului valoarea poliței din ziua caducității sau anulării ei.

În cazul când contractul a devenit caduc în timpul războiului, ca urmare a neachitării primelor din cauza aplicării măsurilor de război, asiguratul sau reprezentanții săi, sau persoanele în drept, au dreptul în cele trei luni ce urmează după punerea în vigoare a Tratatului de față, de a pune din nou în vigoare contractul, achitând primele ajunse eventual la scadență, la cari se vor adăoga dobânzile de 5 la sută pe an.

§ 42

În cele trei luni ce vor urma după punerea în vigoare a Tratatului de față, fiecare Putere aliată sau asociată va avea facultatea de a rezilia toate contractele de asigurare în curs, între o Societate de Asigurare germană și supușii (*ressortissants*) ei, în condițiuni cari să pună pe acești supuși (*ressortissants*) la adăpost de orice prejudiciu.

În acest scop Societatea de Asigurare germană va transfera guvernului Puterii aliate sau asociate interesate proporția din activul său ce revine polițelor astfel anulate și va fi deslegată de orice obligațiune privitoare la aceste polițe. Activul ce rămâne de transferat va fi fixat de către un grefier desemnat de Tribunalul arbitral mixt.

§ 43

Dacă contracte de asigurare pe viață au fost încheiate de o sucursală a unei Societăți de Asigurare stabilită într-o țară devenită în urmă inamică, contractul va trebui ca, în lipsa vreunei stipulațiuni contrarii, să fie supus legii locale, iar asigurătorul va avea dreptul de a cere asiguratului sau reprezentanților săi rambursarea sumelor plătite în urma unor cereri făcute sau impuse, ca aplicare a măsurilor luate în timpul războiului, și contrare condițiunilor contractului însuși și a legilor sau tratatelor existente la epoca în care a fost încheiat.

§ 44

În toate cazurile când, în virtutea legii aplicabile contractului, asigurătorul rămâne legat prin contract, cu toată neplata primelor, el va avea dreptul ca, atunci când din cauza războiului n-a putut face notificare asiguratului despre caducitatea contractului, să încaseze dela asigurat primele neplătite, sporite cu dobânzi de 5 la sută

pe an: acest drept îl are asigurătorul până în momentul când a înștiințat pe asigurat de caducitatea contractului.

§ 45

Pentru aplicarea paragrafelor 11 până la 14 vor fi considerate ca contracte de asigurări pe viață contractele de asigurări cari se bazează pe probabilitățile vieții omenești, combinate cu anuitățile (*taux d'intérêt*), în ce privește calculul angajamentelor reciproce ale ambelor părți.

Asigurări maritime

§ 46

Contractele de asigurare maritimă, precum și polițele cu termen și polițele de călătorie, încheiate între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică, se vor considera anulate în momentul în care aceea persoană a devenit inamică, afară de cazul în care anterior acestui moment riscul prevăzut în contract începuse să curgă.

În cazul când riscul nu a început să curgă, sumele plătite drept primă sau altfel vor putea fi rîncassate dela asigurător.

În cazul când riscul a început a curge, contractul se va considera ca valabil, chiar dacă una din părți ar fi devenit inamică, iar plățile sumelor datorite conform contractului, fie ca prime, fie în urma sinistrelor, vor fi exigibile după punerea în vigoare a Tratatului de față.

În cazul când se va încheia o convențiune pentru plata de dobânzi la sume datorite înainte de război, unuia sau de către unii supuși ai Statelor beligerante, și acoperite după război, aceste dobânzi, în caz de pierderi susceptibile de a fi acoperite pe baza unui contract de asigurare maritimă, vor trebui să curgă dela expirarea unei perioade de un an dela ziua acestor pierderi.

§ 47

Nici un contract de asigurare maritimă încheiat cu un asigurat devenit în urmă inamic, nu va avea efect când este vorba de sinistre cauzate prin acte de război săvârșite de Puterea al cărei supus este asigurătorul, sau de aliații sau asociații acestei Puteri.

§ 48

Dacă este dovedit ca o persoană care, înaintea războiului, încheiasă un contract de asigurare maritimă cu un asigurător devenit în urmă inamic, a încheiat după deschiderea ostilităților, cu un asigurător ce nu e inamic, un

nou contract pentru acoperirea aceluiaș risc, noul contract se va considera substituit celui dintâi, cu începere din ziua în care va fi fost încheiat, iar primele scăzute se vor regula pe baza principiului că primul asigurător nu va rămâne legat prin contract decât până în momentul în care noul contract va fi fost încheiat.

Alte asigurări

§ 19

Contractele de asigurări încheiate înaintea războiului între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică, altele decât contractele de cari este vorba în paragrafele 9 până la 18, vor fi tratate, în toate privințele, în același mod în care ar fi tratate, potrivit ziselor articole, contractele de asigurări în contra incendiului între aceleași părți.

Reasigurări

§ 20

Toate contractele de reasigurare încheiate cu o persoană devenită inamică se vor considera abrogate, prin faptul că acea persoană a devenit inamică, însă fără prejudiciul dreptului de a redobândi după război plata sumelor datorite pentru risc pe viață, sau risc maritim, în cazul când aceste riscuri începuseră să se producă înaintea războiului.

Totuș, dacă partea reasigurată a fost pusă, din cauza invaziei, în imposibilitatea de a găsi un alt asigurător, contractul subsistă până la expirarea unei perioade de trei luni, după punerea în vigoare a Tratatului de față.

Dacă un contract de reasigurare este anulat în virtutea acestui articol, se va întocmi între părți un cont care ar cuprinde tot deodată primele achitate și exigibile și responsabilitățile pentru pierderile suferite, în ceeace privește riscurile pe viață sau maritime cari ar fi început să se producă înaintea războiului. În cazul altor riscuri decât cele menționate la paragrafele 11 până la 18, regularea socotelilor se va face pe ziua în care părțile au devenit inamice, fără a se ține seamă de reclamațiunile pentru pierderile suferite cu începere dela acea dată.

§ 21

Dispozițiunile paragrafului precedent se întind de asemenea și la reasigurările existente în ziua în care părțile au devenit inamice, pentru riscurile particulare acceptate de asigurător într'un contract de asigurare, altele decât cele pe viață și maritime.

§ 22

Reasigurarea unui contract de asigurare pe viață, făcută printr'un contract special și care nu ar fi cuprinsă într'un contract general de reasigurare, va rămâne în vigoare.

Dispozițiunile paragrafului 12 se aplică contractelor de reasigurare ale polițelor de asigurare pe viață în cari sunt reasigurători societățile de asigurare inamice.

§ 23

În cazul unei reasigurări făcute înaintea războiului, a unui contract de asigurare maritimă, cesiunea riscului cedat reasigurătorului va rămâne valabilă dacă acest risc a început să curgă înaintea deschiderii ostilităților, iar contractul va rămâne valabil cu toată deschiderea ostilităților. Sumele datorite în virtutea contractului de reasigurare, privitoare fie la prime, fie la pierderi suferite, vor putea fi încasate după război.

§ 24

Dispozițiunile paragrafelor 17 și 18 și ultimul alineat din paragraful 16 se vor aplica contractelor de reasigurări pentru riscuri maritime.

SECȚIUNEA VI

Tribunalul arbitral mixt

ARTICOLUL 304

a) Se va constitui un tribunal arbitral mixt între fiecare din Puterile aliate sau asociate, de o parte, și Germania, de altă parte, într'un restimp de trei luni, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat. Fiecare din aceste tribunale va fi compus din trei membrii. Fiecare din Guvernele interesate va desemna pe unul din acești membrii. Președintele va fi ales în urma unei înțelegeri între cele două Guverne interesate.

În cazul când acest acord nu ar putea interveni, Președintele tribunalului și două alte persoane, în condițiune una și alta să-l înlocuească, în caz de nevoie, vor fi alese de Consiliul Societății Națiunilor, și până în momentul când va fi constituit, de d. Gustave Ador, dacă consimte. Aceste persoane vor aparține Puterilor cari au rămas neutre în cursul războiului.

Când un Guvern nu se va îngriji, într'un termen de o lună, de desemnarea prevăzută aci mai sus a unui membru al tribunalului, în acest caz acest membru va fi ales de către Guvernul advers dintre cele două persoane menționate mai sus, altele decât Președintele.

Tribunalul hotărăște cu majoritatea de voturi a membrilor ce-l compun.

b) Tribunalele arbitrale mixte create prin aplicarea paragrafului *a* vor judecă diferențele ce sunt în competența lor, în înțelesul Secțiunilor III, IV, V și VII.

Afară de aceasta, toate diferendele, oricari ar fi ele, relative la contractele încheiate, înainte de punerea în vigoare a Tratatului de față, între supușii Puterilor aliate și asociate și supușii (*ressortissants*) germani, vor fi regulate de Tribunalul arbitral mixt, cu excepțiunea diferendelor cari, prin aplicațiunea legilor Puterilor aliate, asociate sau neutre, sunt de competența tribunalelor naționale ale acestor din urmă Puteri. În acest caz, aceste diferende se vor regulă de către aceste tribunale naționale cu excluderea Tribunalului arbitral mixt. Supusul (*ressortissant*) interesat al unei Puteri aliate sau asociate va putea totuș aduce afacerea înaintea Tribunalului arbitral mixt, afară numai dacă legea sa națională nu se opune la aceasta.

c) Dacă afacerile vor fi numeroase, va trebui să fie desemnați și alți membri, pentru ca fiecare Tribunal arbitral mixt să poată să se împartă în mai multe secțiuni. Fiecare din aceste secțiuni va trebui compusă după cum este arătat mai sus.

d) Fiecare Tribunal arbitral mixt își va stabili el însuși procedura sa întrucât aceasta nu va fi restabilită prin dispozițiunile Anexei dela articolul de față. El va avea căderea de a fixa sumele pe cari partea care a pierdut va trebui să le plătească drept cheltueli și spese de procedură.

e) Fiecare Guvern va plăti onorariile membrului Tribunalului arbitral mixt pe care îl numește și ale oricărui agent pe care îl va desemna pentru a-l reprezenta înaintea Tribunalului. Onorariile Președintelui se vor fixa prin acord special între Guvernele interesate și aceste onorarii, precum și cheltuelile comune ale fiecărui Tribunal se vor plăti pe jumătate de către cele două Guverne:

f) Înaltele Părți Contractante se obligă ca Tribunalele și autoritățile lor să dea Tribunalelor arbitrale mixte orice ajutor ce stă în puterea lor, în special în ceea ce privește transmiterea notificărilor și strângerea dovezilor;

g) Înaltele Părți Contractante consimt să considere hotărârile Tribunalului arbitral mixt ca definitive și să le facă obligatorii pentru supușii lor.

A n e x ă

§ 1

În caz de deces sau de demisiune a unui membru al Tribunalului, sau dacă un membru al Tribunalului se găsește, pentru un motiv oarecare, în imposibilitate de a împlini funcțiunile sale, aceeaș procedură, care a fost urmată la numirea sa, va fi observată și la înlocuire.

§ 2

Tribunalul va adopta pentru procedura sa reguli conforme cu dreptatea și cu echitatea. El va decide ordinea și termenele în cari fiecare parte va trebui să prezinte concluziunile sale și va regulă formalitățile cerute pentru administrarea dovezilor.

§ 3

Avocații și consilierii celor două părți vor fi autorizați să prezinte în mod oral și în scris Tribunalului concluziunile pentru susținerea sau apărarea ei.

§ 4

Tribunalul va conserva arhivele proceselor și cauzelor ce-i vor fi supuse și ale actelor de procedură respective, cu mențiunea datelor.

§ 5.

Fiecare dintre Puterile interesate va putea numi un secretar. Acești secretari vor constitui Secretariatul mixt al Tribunalului și vor fi sub ordinele sale. Tribunalul poate numi și întrebuința unul sau mai mulți funcționari ce vor fi necesari pentru a-l asista în îndeplinirea sarcinii sale.

§ 6

Tribunalul va decide asupra tuturor chestiunilor și materiilor ce-i vor fi supuse, după dovezile, mărturiile și informațiunile ce vor putea fi produse de către părțile interesate.

§ 7

Germanii se obligă să dea Tribunalului toate înlesnirile și informațiunile necesare pentru facerea anchetelor.

§ 8

Limba, în care se va urma procedura, va fi în lipsa unei convențiuni contrare, engleza, franceza, italiana sau japoneza, după cum se va hotărâ de către Puterea aliată sau asociată interesată.

§ 9

Locul și data ședințelor fiecărui Tribunal se vor determina de către Președintele Tribunalului.

ARTICOLUL 305

Dacă un tribunal competent a dat sau da o hotărâre într-o afacere prevăzută de secțiunile III, IV, V și VII și dacă această hotărâre nu este conformă dispozițiilor ziselor Secțiuni, partea care va fi suferit, din această pricină, o pagubă va avea dreptul la o reparațiune care va fi determinată de Tribunalul arbitral mixt. După cererea supusului (*ressortissants*) unei Puteri aliate sau asociate, reparațiunea sus amintită va putea fi efectuată, când va fi posibil, către Tribunalul arbitral mixt, repunând părțile în situațiunea în care se găseau înainte ca hotărârea să fi fost dată de tribunalul german.

SECȚIUNEA VII

Proprietatea industrială

ARTICOLUL 306

Sub rezerva stipulațiilor Tratatului de față, drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, astfel cum această proprietate este definită de Convențiunile internaționale din Paris și din Berna, arătate la articolul 286, vor fi restabilite sau restaurate, cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, pe teritoriile înaltelelor Părți Contractante, în favoarea persoanelor cari beneficiau de ele, în momentul când starea de război a început să existe, în favoarea celor în drept de a-i reprezenta. Deasemenea, vor fi restabilite sau restaurate în folosul persoanelor, cari ar avea căderea de a beneficia de ele, drepturile cari, dacă războiul n'ar fi intervenit, le-ar fi putut fi constințite în timpul acelei perioade pe baza unei cereri ce ar fi fost făcută în scopul protejării proprietății industriale sau a publicării unei opere literare sau artistice; această restabilire sau restaurare de drepturi va avea loc cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat.

Cu toate acestea, actele făcute în virtutea măsurilor speciale ce ar fi fost luate, în cursul războiului de către o autoritate legislativă, executivă sau administrativă a unei Puteri aliate sau asociate cu privire la drepturile supușilor (*ressortissants*) germani, în materie de proprietate industrială, literară sau artistică, vor rămâne valabile și vor continua să aibă efectele lor depline.

Nu va da loc la nici o revendicare sau acțiune din partea Germaniei sau a supușilor (*ressortissants*) germani contra utilizării ce ar fi fost făcută în cursul duratei războiului, de către Guvernul unei Puteri aliate sau asociate sau de către orice persoană, în contul acestui Guvern sau cu consimțământul său, a drepturilor de proprietate industrială, literară, sau artistică, nici contra vânzării, punerii în vânzare sau

întrebuințării de produse, aparate, articole sau oricarei obiecte, carora aceste drepturi le erau aplicate.

Dacă legislația uneia din Puterile aliate sau asociate, în vigoare în momentul semnării Tratatului de față, nu a dispus altfel, sumele datorite sau plătite, prin aplicarea oricărui act și oricărei operațiuni efectuate în executarea măsurilor speciale arătate la alineatul I al articolului de față, vor primi aceeași întrebuințare ca și celelalte creanțe ale supușilor (*ressortissants*) germani în conformitate cu dispozițiunile prezentului Tratat, iar sumele strănse ca urmare măsurilor speciale luate de Guvernul german în ce privește drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică a supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, vor fi considerate și tratate întocmai ca toate celelalte datorii ale supușilor (*ressortissants*) germani.

Fiecare din Puterile aliate sau asociate își rezervă facultatea de a aduce drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică (exceptând mărcile de fabrică sau de comerț) dobândite înainte de război, sau în cursul duratei lui, sau cari ar fi dobândite ulterior de către supuși (*ressortissants*) germani, conform cu legislația ei, fie exploatându-le, fie acordând licențe pentru exploatarea lor, fie conservând controlul acestei exploatare, fie în alt mod, toate acele limitări, condițiuni sau restricțiuni cari ar putea să fie considerate ca necesare pentru trebuințele apărării naționale, sau pentru interesul public, sau pentru a asigura un tratament echitabil din partea Germaniei a drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică, posedate pe teritoriul german de către supuși (*ressortissants*) săi, sau pentru a garanta îndeplinirea a tuturor obligațiilor contractate de Germania în virtutea Tratatului de față. Pentru drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, cari ar fi dobândite după punerea în vigoare a Tratatului de față, facultatea de mai sus, rezervată Puterilor aliate și asociate, nu va putea fi exercitată decât în cazul când limitățiunile, condițiunile sau restricțiunile ar putea fi considerate ca necesare pentru trebuințele apărării naționale sau ale interesului public.

În cazul când s'ar aplica de către Puterile aliate și asociate dispozițiunile ce preced, se vor acorda indemnizări sau redevențe raționale, cari vor fi afectate întocmai ca și toate celelalte sume datorite supușilor (*ressortissants*) germani, potrivit dispozițiilor Tratatului de față.

Fiecare din Puterile aliate sau asociate își rezervă facultatea de a considera ca nulă și de nul efect orice cesiune totală sau parțială, și

orice concesiune de drepturi de proprietate industrială, literară sau artistică, cari ar fi fost efectuate dela 1 August 1914 încoace sau cari vor fi efectuate pe viitor și cari ar avea ca rezultat de a pune piedică la aplicarea dispozițiilor acestui articol.

Dispozițiunile articolului de față nu sunt aplicabile drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică cuprinse în societățile sau întreprinderile a căror lichidare a fost efectuată de către Puterile aliate sau asociate, în conformitate cu legislația excepțională de război, sau care va fi efectuată în virtutea articolului 297, paragraful b).

ARTICOLUL 307

Un termen minim de un an, cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, fără de nici un fel de suprataxă sau penalitate, se va acorda supușilor (*ressortissants*) fiecăreia din Înaltele Părți Contractante, pentru a îndeplini orice act, a îndeplini orice formalitate, a plăti orice taxă și în genere pentru a satisface orice obligațiune prescrisă de legile și regulamentele fiecărui Stat, pentru a conserva sau obține drepturile de proprietate industrială deja dobândite la 1 August 1914 sau cari, dacă războiul n'ar fi avut loc, ar fi putut fi dobândite dela această dată încoace, în urma unei cereri făcute, înainte de război sau în cursul duratei lui, cât și pentru a face opozițiune la aceste drepturi. Totuș acest articol nu va putea conferi nici un drept pentru a obține în Statele-Unite ale Americii redeschiderea unei proceduri de micșorare a drepturilor, (*interférence*) când această procedură a avut loc în ultima instanță (*l'audience finale*).

Drepturile de proprietate industrială cari ar fi fost lovite de decădere din lipsa de îndeplinire a unui act, a unei executări de formalitate sau de plata unei taxe, vor fi puse din nou în vigoare, sub rezerva că, în ceea ce privește brevetele și desaturile, fiecare Putere aliată sau asociată va putea lua măsurile pe cari ea le va socoti în mod echitabil necesare pentru salvarea drepturilor terților, cari ar fi exploatați sau întrebuințați brevete și desaturile în timpul când acestea erau lovite de decădere. Pe lângă aceasta, brevetele de invențiune sau desaturile aparținând unor supuși (*ressortissants*) germani și cari vor fi puse din nou în vigoare, vor rămâne supuse, în ceea ce privește acordarea licențelor, prescripțiilor cari le-ar fi fost aplicabile în cursul războiului, precum și tuturor dispozițiilor Tratatului de față.

Perioada cuprinsă între 1 August 1914 și data punerii în vigoare a Tratatului de față nu va fi socotită în termenul prevăzut pentru pu-

nera în exploatare a unui brevet sau pentru întrebuințarea mărcilor de fabrică sau de comerț sau desaturilor, și este convenit că nici un brevet, marcă de fabrică sau comerț sau desen care eră încă în vigoare la 1 August 1914, nu vor putea fi lovite de decădere sau de anulare din simplul fapt al neexploatării sau neîntrebuințării lor, înainte de expirarea unui termen de doi ani cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față.

ARTICOLUL 308

Termenul de prioritate, prevăzute de articolul 4 al Convențiunii internaționale din Paris din 20 Martie 1883, revizuită la Washington în 1911, sau prin orice altă Convențiune sau lege în vigoare, pentru depunerea sau înregistrarea cererilor de brevete de invențiune sau modele de utilitate, de mărci de fabrică sau de comerț, de desaturile și modele, cari nu erau încă expirate la 1 August 1914 precum și cele cari ar fi luat naștere în cursul războiului sau ar fi putut lua naștere dacă războiul n'ar fi avut loc, vor fi prelungite de către fiecare din Înaltele Părți Contractante în favoarea tuturor supușilor (*ressortissants*) celorlalte Înalte Părți Contractante până la expirarea unui termen de șase luni cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat.

Totuș această prelungire de termen nu va aduce atingere drepturilor oricărei dintre Înaltele Părți Contractante și nici vreunei persoane care ar fi, în posesiune de bună credință, în momentul punerii în vigoare a Tratatului de față, a unor drepturi de proprietate industrială în opoziție cu drepturile cerute cari revendică termenul de prioritate, și vor conserva folosința drepturilor lor, fie personal, fie prin orice agenți sau titulari de licență cărora le-ar fi concedat aceste drepturi înainte de punerea în vigoare a Tratatului de față, fără a putea fi tulburați nici urmăriti în nici un fel ca contrafăcatori.

ARTICOLUL 309

Nici o acțiune nu va putea fi intentată și nici o revendicare nu va putea fi exercitată, pe de o parte, de către supuși (*ressortissants*) germani, sau de persoane locuind sau exercitând industria lor în Germania, și de altă parte de către supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate sau de persoane locuind sau exercitând industria lor pe teritoriul acestor Puteri, nici de către terți cărora aceste persoane le-ar fi cedat drepturile lor în cursul războiului, din cauza unor fapte ce s-ar fi produs pe teritoriul celeilalte Părți, între data declarării războiului și data punerii în vi-

goare a Tractatului de față și cari fapte ar fi putut fi considerate că le aduce o atingere drepturilor de proprietate industrială sau de proprietate literară sau artistică ce au existat într'un moment oare care în cursul războiului și cari vor fi restabilite conform precedentelor articole 307 și 308.

Nici o acțiune nu va putea fi deasemenea primită din partea aceluiași persoane, pentru infracțiune la drepturile de proprietate industrială sau artistică, la nici un moment, cu ocazia vânzării sau a punerii în vânzare, în curs de un an dela data semnării prezentului Tractat pe teritoriile Puterilor aliate sau asociate, pe de o parte, sau ale Germaniei, pe de altă parte, a unor produse sau articole fabricate, sau a unor opere literare sau artistice publicate în perioada cuprinsă între data declarării războiului și aceea a semnării Tractatului de față, nici cu ocazia dobândirii lor și a întrebuințării sau folosinței lor, înțelegându-se totuși că această dispozițiune nu se va aplica când posesorii drepturilor aveau domiciliul lor sau stabilimentele industriale sau comerciale situate în regiunile ocupate de Germania în cursul războiului.

Acest articol nu va fi aplicabil raporturilor dintre Statele-Unite ale Americii, pe de o parte, și Germania, de altă parte.

ARTICOLUL 310

Contractele de licențe de exploatare de drepturi de proprietate industrială sau de reproducere de opere literare sau artistice, încheiate înainte de declararea războiului între supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate sau persoane locuind pe teritoriul lor sau exercitând acolo industria lor, pe de o parte, și supuși (*ressortissants*) germani de altă parte, vor fi considerate ca reziliate, cu începere dela declararea războiului, între Germania și Puterea aliată sau asociată. Însă, în toate cazurile beneficiarul primitiv al unui contract de acest fel va avea dreptul, într'un termen de șase luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față, să ceară dela titularul drepturilor concesiunea unei noi licențe, ale cărei condițiuni, în lipsa unei înțelegeri între părți, se vor fixa de către tribunalul competent din țara sub a cărei legislațiune drepturile fuseseră dobândite, afară de cazul unor licențe obținute în virtutea drepturilor dobândite sub legislația germană; în acest caz, condițiunile ar urma să se fixeze de Tribunalul arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI a Părții de față. Tribunalul va putea, dacă va fi cazul, să fixeze cu acea ocaziune quantumul redevențelor ce i s'ar părea justificate, în vederea utilizării acelor drepturi în cursul războiului.

Licențele relative la drepturi de proprietate industrială, literară sau artistică cari vor fi fost concesionate conform cu legislația specială de război a unei Puteri aliate sau asociată, nu vor putea să se găsească atinse prin continuarea unei licențe care există înainte de război, dar ele vor rămâne valabile și vor continua să aibă deplinele lor efecte; în cazul când una din aceste licențe ar fi fost acordată beneficiarului primitiv al unui contract de licență încheiat înainte de război, ea va fi considerată ca înlocuind-o.¹

Când în timpul războiului vor fi fost plătite sume, în virtutea unui contract sau unei licențe oarecare intervenite înainte de război pentru exploatarea unor drepturi de proprietate industrială sau pentru reproducerea sau reprezentarea unor opere literare, dramatice sau artistice, aceste sume vor primi aceeași întrebuințare ca și celelalte datorii sau creanțe ale supușilor (*ressortissants*) germani, potrivit Tractatului de față.

Acest articol nu va fi aplicabil raporturilor dintre Statele-Unite ale Americii, pe de o parte, și Germania, pe de altă parte.

ARTICOLUL 311

Locuitorii teritoriilor deslipite de Germania în virtutea Tractatului de față vor păstra, cu toată această deslipire și cu tot schimbul de naționalitate ce va rezulta din acest fapt, deplina și întreaga folosință în Germania de toate drepturile de proprietate industrială și de proprietate literară și artistică, ale căror titulari, conform cu legislația germană, erau ei în momentul acestei separațiuni.

Drepturile de proprietate industrială, literară și artistică în vigoare pe teritoriile deslipite de Germania conform cu prezentul Tractat, în momentul deslipirii acestor teritorii de Germania, sau cari vor fi restabilite sau restaurate prin aplicarea articolului 306 al Tractatului de față, vor fi recunoscute de către Statul căruia zisul teritoriu va fi transferat și vor rămâne în vigoare pe acest teritoriu, pentru durata ce li se va acorda potrivit legislației germane.

SECȚIUNEA VIII

Asigurări sociale și asigurări de Stat în teritoriile cedate

ARTICOLUL 312

Fără a aduce atingere stipulațiunilor conținute în celelalte clauze ale Tractatului de față, Guvernul german se obligă a transmite Puterii căreia i se cedează teritorii germane în Europa, sau Puterii ce administrează foste teritorii germane, în calitate de mandatară în virtutea articolului

22 a Părții I (Societatea Națiunilor) fracțiunea rezervelor (metalice) acumulate de Guvernele Imperiului sau de Statele germane, sau de organizațiile publice sau private ce lucrează sub controlul lor, și destinate a face față, în aceste teritorii, funcționării tuturor asigurărilor sociale și asigurărilor de Stat.

Puterile cărora se vor transmite aceste fonduri vor trebui negreșit să le întrebuințeze pentru executarea obligațiunilor ce rezultă din aceste asigurări.

Condițiunile acestei transmiteri se vor regula prin convențiuni speciale încheiate între Guvernul german și Guvernele interesate.

În cazul când aceste convențiuni speciale nu s'ar încheia conform cu alineatul precedent în cele trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, condițiunile de transmitere vor fi, în fiecare caz, supuse unei comisii de cinci membri, din cari unul va fi numit de Guvernul german și unul de celălalt Guvern interesat și trei vor fi numiți de Consiliul de administrație al Biroului Internațional al Muncii, dintre supușii celorlalte State. Această comisie, votând cu majoritate de voturi, va trebui să adopte, în cele trei luni dela constituirea ei, propuneri pentru a fi supuse Consiliului Societății Națiunilor; hotărârile Consiliului vor trebui să fie imediat considerate de către Germania și de către celălalt Stat interesat ca de definitive.

PARTEA XI NAVIGAȚIA AERIANĂ

ARTICOLUL 313

Aeronaвете cari aparțin Statelor aliate și asociate vor avea deplină libertate de a sbură deasupra teritoriului și apelor teritoriale ale Germaniei și de a aterisa pe acest teritoriu și ape și se vor bucura de aceleași avantaje ca și aeronaवे germane, mai cu seamă în caz de pericol pe uscat și pe mare.

ARTICOLUL 314

Aeronaवे, aparținând Puterilor aliate și asociate, în transit spre o țară străină oarecare, se vor bucura de dreptul de a sbură fără a aterisa deasupra teritoriului și apelor teritoriale ale Germaniei, sub rezerva regulamentelor pe cari Germania le va putea stabili și cari de asemenea vor fi aplicabile aeronaवelor Germaniei și aeronaवelor țărilor aliate și asociate.

ARTICOLUL 315

Aerodromurile stabilite în Germania și des-

chise traficului public național vor fi deschise aeronaवelor aparținând Puterilor aliate și asociate, cari vor fi tratate pe picior de egalitate cu aeronaवेle germane în ceea ce privește taxele de orice natură, inclusiv taxele de aterisaj și de acodomare (*aménagement*).

ARTICOLUL 316

Sub rezerva dispozițiunilor de față, dreptul de trecere, de transit și de aterisaj prevăzut la articolele 313, 314 și 315, este subordonat îndeplinirii regulamentelor pe cari Germania le va putea socoti necesare ca să fie întocmite, rămânând stabilit că aceste regulamente vor fi aplicate fără distincțiune aeronaवelor germane și celor ale țărilor aliate și asociate.

ARTICOLUL 317

Certificatele de naționalitate, de navigabilitate, brevetele de capacitate și licențele liberate sau recunoscute ca valabile de către vreuna dintre Puterile aliate și asociate, vor fi admise în Germania ca valabile și echivalente cu certificatele, brevetele și licențele date de Germania.

ARTICOLUL 318

Din punctul de vedere al traficului comercial aerian intern, aeronaवेle aparținând Puterilor aliate și asociate se vor bucura în Germania de tratamentul națiunii celei mai favorizate.

ARTICOLUL 319

Germania se obligă să pue în vigoare măsurile necesare pentru a asigura că orice aeronavă germană, care va sbură peste teritoriul său, să se conforme regulilor asupra focurilor și semnalelor, regulilor aerului și regulilor asupra traficului aerian pe deasupra sau în vecinătatea aerodromurilor, așa precum sunt fixate aceste reguli în convențiunea încheiată între Puterile aliate și asociate privitoare la navigația aeriană.

ARTICOLUL 320

Obligațiunile impuse prin dispozițiunile cari preced vor rămâne în vigoare până la 1 Ianuarie 1923, afară numai dacă Germania nu a fost admisă mai înainte în Societatea Națiunilor sau nu a fost autorizată, cu consimțământul Puterilor aliate și asociate, să adereze la convențiunea încheiată între zisele Puteri, privitoare la navigația aeriană.

PARTEA XII

PORTURI, CĂI PE APĂ ȘI CĂI FERATE

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni generale

ARTICOLUL 321

Germania se obligă să acorde libertatea transportului prin teritoriul ei pe căile cele mai apropiate pentru tranzitul internațional, pe căi ferate, pe cursuri de apă navigabile sau pe canale, persoanelor, mărfurilor, năvilor, vapoarelor, vagoanelor și serviciilor poștale venind din sau mergând spre teritoriile oricăreia din Puterile aliate și asociate, limitrofe sau nu: în acest scop, trecerea prin apele teritoriale va fi permisă. Persoanele, mărfurile, navele, vapoarele, trăsurile, vagoanele și serviciile poștale nu vor fi supuse nici unui drept de transit, nici unui termen sau restricțiuni nefolositoare, și vor avea dreptul, în Germania, la tratamentul național, în tot ce privește taxele și înlesnirile, precum și în orice altă privință.

Mărfurile în transit vor fi scutite de orice drepturi de vamă sau alte drepturi analoge.

Orice taxe sau sarcini, grevând transportul în transit, vor trebui să fie echitabile, ținându-se seama de condițiunile traficului. Nici o redevență, înlesnire sau restricție nu va trebui să depindă, direct sau indirect, de calitatea proprietarului sau de naționalitatea navei sau a altui mijloc de transport, care ar fi fost sau ar trebui să fie întrebuințat pe o parte oarecare a parcursului total.

ARTICOLUL 322

Germania se obligă să nu impună, nici să mențină vreun control asupra întreprinderilor de transport, în transit de dus și întors, ale emigranților, prin teritoriul ei, în afară de măsurile necesare pentru a constata dacă călătorii sunt în adevăr în transit; ea nu va permite nici unei companii de navigație și nici unei alte organizațiuni, societate sau persoane particulare interesată la trafic, să participe într-un mod oarecare la un serviciu administrativ organizat în acest scop, nici să exercite o influență directă sau indirectă în această privință.

ARTICOLUL 323

Germania nu va putea stabili nici o deosebire sau preferință, directă sau indirectă, în ce privește drepturile, taxele și prohibițiunile relative

la importățiuni în teritoriul ei sau la exportățiuni din teritoriul ei și, sub rezerva stipulațiunilor particulare conținute în prezentul Tratat, în ce privește condițiunile și prețul transportului mărfurilor sau al persoanelor cu destinație sau provenind din teritoriul ei, fie din cauza fruntariei de intrare sau de ieșire, fie a naturii, a proprietății sau a pavilionului mijloacelor de transport întrebuințate (inclusiv transporturile aeriane), fie din cauza punctului de plecare inițial sau imediat al vasului sau bastimentului, vagonului, aeronavei sau al altui mijloc de transport, a destinației sale finale sau intermediare, a itinerarului urmat sau a punctelor de transbordare, fie din faptul că portul prin care mărfurile sunt importate sau exportate este un port german sau un port străin oarecare, fie din faptul că mărfurile sunt importate sau exportate pe mare, pe uscat sau pe cale aeriană.

În special, Germania nu va putea înfrința în prejudiciul porturilor, vaselor sau bastimentelor vreuncea din Puterile aliate și asociate, nici o suprataxă, nici o primă directă sau indirectă la exportul sau la importul prin porturile sau prin vasele sau bastimentele germane, sau prin acelea ale unei alte Puteri, în special sub formă de tarife combinate, și nici să supună persoanele și mărfurile, trecând printr-un port sau întrebuințând un vas sau bastiment al vreuncea din Puterile aliate și asociate, la formalități sau termene oarecare, la cari aceste persoane sau mărfuri nu ar fi supuse, dacă ar trece printr-un port german sau prin portul unei alte Puteri, sau dacă ar întrebuința un vas sau un bastiment german sau un vas al unei alte Puteri.

ARTICOLUL 324

Se vor lua toate dispozițiunile necesare, din punct de vedere administrativ și tehnic, pentru a se micșora, pe cât va fi cu putință, pătrunderea mărfurilor prin fruntariile Germaniei și pentru a se asigura, începând dela zisele fruntarii, expedierea și transportul acestor mărfuri, fără a se face deosebire dacă vin din sau merg spre teritoriile Puterilor aliate și asociate, sau în transit din sau pentru aceste teritorii, în condițiuni materiale identice, mai ales din punctul de vedere al înțelei și al îngrijirilor în timpul drumului, cu acelea de cari ar beneficia mărfurile de același fel, călătorind pe teritoriul german în condițiuni asemănătoare de transport.

În special, transportul mărfurilor supuse stricaciunii se va face cu înțeleală și regularitate, iar formalitățile vamale vor avea loc în așa fel în cât să permită continuarea directă a transportului mărfurilor cu trenurile de legătură.

ARTICOLUL 325

Porturile maritime ale Puterilor aliate și asociate vor beneficia de toate dispozițiunile favorabile și de toate tarifele reduse acordate, pe căile ferate sau pe căile navigabile ale Germaniei, în profitul porturilor germane sau al vreunui port al unei alte Puteri.

ARTICOLUL 326

Germania nu va putea refuza de a participa la tarifele sau la combinațiunile de tarife, cari ar avea ca obiect să asigure porturilor uneia din Puterile aliate și asociate avantaje analoage celor ce ea ar fi acordat propriilor sale porturi sau acelora ale unei alte Puteri.

SECȚIUNEA II

Navigațiunea

CAPITOLUL I

Libertatea de navigațiune

ARTICOLUL 327

Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, precum și bunurile lor, vasele și bastimentele lor se vor bucura, în toate porturile și pe toate căile de navigație internă ale Germaniei, de un tratament egal, în toate privințele, cu acela al supușilor (*ressortissants*), bunurilor, vaselor și bastimentelor germane.

În special, vasele și bastimentele vreunuia din Puterile aliate și asociate vor fi autorizate să transporte mărfuri de orice natură precum și călători, mergând spre sau venind din porturi sau localități situate pe teritoriul Germaniei, în care pot să ancoreze vasele și bastimentele germane, în condițiuni cari nu vor fi mai oneroase decât cele aplicate vaselor și bastimentelor naționale; ele vor fi tratate pe un picior de egalitate cu vasele și bastimentele naționale, în ce privește înlesnirile și sarcinile de porturi și de chei de orice fel, inclusiv înlesnirile de staționare, de încărcare și descărcare, drepturile și sarcinile de tonaj, de chei, de pilotaj, de far, de carantină și orice drepturi și sarcini analoage, de orice natură ar fi, percepute în numele și în profitul Guvernului, funcționarilor publici, particularilor, corporațiunilor sau stabilimentelor pe orice fel.

În cazul când Germania ar acorda vreunui dintre Puterile aliate și asociate sau oricărei alte Puteri străine un tratament de favoare (*préférentiel*), acest regim se va extinde, fără termen și fără condițiuni, și asupra tuturor Puterilor aliate și asociate.

Nu se va aduce circulațiunii persoanelor, vaselor și bastimentelor alte piedici decât cele rezultând din dispozițiile relative la vamă, la poliție, la prescripțiile sanitare, la emigrare și la imigrare, precum și la importul sau exportul mărfurilor prohibite. Aceste dispozițiuni raționale și uniforme nu vor trebui să împiedice în mod inutil traficul.

CAPITOLUL II

Zone libere în porturi

ARTICOLUL 328

Zonele libere cari existau în porturile germane la 1 August 1914 vor fi menținute. Aceste zone libere și acelea cari vor fi înființate pe teritoriul Germaniei, în virtutea prezentului Tratat, vor fi supuse la regimul prevăzut în articolele următoare.

Mărfurile intrând în zona liberă sau ieșind din ea nu vor fi supuse la nici o taxă de import sau export, în afară de cazul prevăzut la articolul 330.

Vasele și mărfurile cari vor intra în zona liberă vor putea fi supuse la taxele stabilite pentru acoperirea cheltuelilor de administrație, de întreținere și de îmbunătățire a portului, precum și la drepturile stabilite pentru întreținutarea diverselor instalațiuni, cu condițiune ca aceste taxe și drepturi să fie raționale față de cheltuelile făcute și percepute în condițiunile de egalitate prevăzute la articolul 327.

Mărfurile nu vor putea fi supuse la nici un drept sau taxă, afară numai de un drept de statistică, de 1 la 1.000 *ad valorem* cel mult, care va fi în mod exclusiv destinat să acopere cheltuelile serviciului însărcinat cu stabilirea dărilor de seamă a mișcării portului.

ARTICOLUL 329

Înlesnirile acordate pentru stabilirea de magazii, precum și pentru împachetarea și despachetarea mărfurilor vor trebui să corespundă necesităților comerciale ale momentului. Orice produs a cărui consumație va fi fost autorizat în zona liberă, va fi scutit de drepturi de acciz sau altele, de orice natură ar fi, în afară de dreptul de statistică prevăzut la articolul 328 de mai sus.

Nici o deosebire nu se va face, în ce privește vreuna din prescripțiunile prezentului articol, fie între persoane aparținând unor naționalități diferite, fie între produse de origine sau de destinație diferite.

ARTICOLUL 341

Fluviul Oder (*Odra*) va fi pus sub administrațiunea unei Comisiuni internaționale, care va cuprinde:

- 1 reprezentant al Poloniei;
- 3 reprezentanți ai Prusiei;
- 1 reprezentant al Statului Ceho-Slovac;
- 1 " " " Marelui-Britanii;
- 1 " " " Franței;
- 1 " " " Danemarcei;
- 1 " " " Suediei.

Dacă unii din acești reprezentanți nu pot fi numiți în momentul punerii în vigoare a prezentului Tratat, deciziunile Comisiunii vor fi totuși valabile.

ARTICOLUL 342

După cererea adresată Societății Națiunilor de unul din Statele riverane, Niemenul (*Russstrom-Memel-Niemen*) va fi pus sub administrația unei Comisiuni internaționale care va cuprinde câte un reprezentant de fiecare din Statele riverane și trei reprezentanți ai altor State indicate de Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 343

Comisiunile internaționale prevăzute la articolele 340 și 341 se vor întruni într'un termen de trei luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tratat.

Comisiunea internațională prevăzută la articolul 342 se va întruni în termen de trei luni dela data cererii adresată de un Stat riveran. Fiecare din aceste Comisiuni va proceda fără întârziere la elaborarea unui proiect de revizuire a înțelegerilor internaționale și a regulamentelor în vigoare. Acest proiect va fi redactat, conform Convențiunii generale menționate la articolul 338, dacă această Convențiune a fost deja încheiată; în caz contrariu, proiectul de revizuire va fi stabilit conform principiilor cuprinse în articolele 332 până la 337 de mai sus.

ARTICOLUL 344

Proiectele arătate în articolul precedent vor trebui mai ales:

a) Să aleagă sediul Comisiunii internaționale și să fixeze modul de numire al președintelui ei;

b) Să determine întinderea puterilor sale, în special în ce privește executarea lucrărilor de întreținere, de amenajare și ameliorare a rețelei fluviale, regimul financiar, stabilirea și perceperea taxelor, reglementarea navigației;

c) Să delimiteze secțiunile fluviului sau ale afluenților săi, cărora va trebui să se aplice regimul internațional.

ARTICOLUL 345

Înțelegerile internaționale și regulamentele cari guvernează acum navigația Elbei (*Label*), a Oderului (*Odra*) și a Niemenului (*Russstrom-Memel-Niemen*) vor fi menținute provizoriu în vigoare, până la ratificarea proiectelor de revizuire menționate mai sus. Cu toate acestea, în toate cazurile când aceste înțelegeri și regulamente ar fi în opoziție cu dispozițiunile articolelor 332 până la 337 de mai sus, sau ale Convențiunii generale ce se va încheia, aceste din urmă dispozițiuni vor prevala.

3. Dispozițiuni speciale Dunărei

ARTICOLUL 346

Comisiunea Europeană a Dunărei își va exercita din nou puterile ce avea înaintea războiului. Cu toate acestea și în mod provizoriu, numai singurii reprezentanți ai Marelui Britanii, Franței, Italiei și României vor face parte din această Comisiune.

ARTICOLUL 347

Din momentul când încetează competița Comisiunii Europene, rețeaua Dunărei la care se referă articolul 331 va fi pusă sub administrația unei Comisiuni internaționale compusă precum urmează:

2 reprezentanți ai Statelor germane riverane;

1 reprezentant de fiecare din celelalte State riverane;

1 reprezentant de fiecare din Statele neriverane reprezentate pe viitor în Comisiunea Europeană a Dunărei.

Dacă vreunii din acești reprezentanți nu pot fi desemnați în momentul punerii în vigoare a Tratatului de față, hotărârile Comisiunii vor fi cu toate acestea valabile.

ARTICOLUL 348

Comisiunea internațională prevăzută la articolul precedent se va întruni cât mai curând posibil după punerea în vigoare a Tratatului de față și va lua asupra ei în mod provizoriu administrarea fluviului în conformitate cu dispozițiunile articolelor 332 până la 337, până când se va stabili un statut definitiv al Dunărei de către Puterile desemnate de către Puterile aliate și asociate.

ARTICOLUL 349

1. Germania se obligă să primească regimul ce se va stabili pentru Dunăre de către o Conferință a Puterilor desemnate de către Puterile aliate și asociate; această Conferință, la care vor putea fi de față reprezentanți ai Germaniei, se va întruni în termen de un an după punerea în vigoare a Tratatului de față.

ARTICOLUL 350

Mandatul dat prin articolul 57 al Tratatului din Berlin din 13 Iulie 1878 Austro-Ungariei, și cedat de către aceasta Ungariei, pentru executarea lucrărilor dela Porțile de Fier, încetează. Comisiunea însărcinată cu administrarea acestei părți a râului va statornici asupra lichidării socotelilor, sub rezerva dispozițiilor financiare ale Tratatului de față. Taxele ce ar putea fi necesare nu vor fi, în nici un caz, percepute de Ungaria.

ARTICOLUL 351

În cazul când Statul ceho-slovac, Statul serbo-croato-sloven sau România ar întreprinde, cu autorizarea sau pe temeiul unui mandat al Comisiunii internaționale, lucrări de amenajament, de îmbunătățire, de baraj sau altele, pe o secțiune a rețelei fluviale ce ar forma fruntaria, aceste State se vor bucura pe malul opus, cât și pe partea albiei situată în afară de teritoriul lor, de toate înlesnirile necesare pentru a proceda la studiile, la executarea și întreținerea acestor lucrări.

ARTICOLUL 352

Germania va fi ținută, față de Comisiunea Europeană a Dunărei, la toate restituirile, reparațiunile și indemnizările pentru pagubele suferite în timpul războiului de către această Comisiune.

ARTICOLUL 353

În cazul construirii unei căi navigabile pe un mare sector între Rin și Dunăre, Germania se obligă să aplice acestei căi navigabile regimul prevăzut la articolele 332 până la 338.

CAPITOLUL IV

Clauze privitoare la Rin și Mosela

ARTICOLUL 354

Dela punerea în vigoare a Tratatului de față, Convențiunea dela Mannheim din 17 Octombrie 1868, cuprinzând și protocolul său de

închidere, va continua să reglementeze navigațiunea Rinului, în condițiunile fixate mai jos.

În caz de conflict între anumite dispozițiuni ale zisei Convențiuni și dispozițiunile Convențiunei generale menționată de articolul 338 de mai sus, care se va aplica Rinului, dispozițiunile Convențiunii generale vor prevala.

Într'un termen de cel mult șase luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, Comisiunea centrală menționată la articolul 355 se va întruni pentru a stabili un proiect de revizuire a Convențiunii dela Mannheim. Acest proiect va trebui să fie redactat în conformitate cu dispozițiunile Convențiunii generale, dacă aceasta va fi fost încheiată la această dată, și va fi supusă Puterilor reprezentate în Comisiunea centrală.

Germania declară că, încă de pe acum, aderă la proiectul ce se va stabili în chipul indicat mai sus.

În afară de aceasta, modificările arătate în articolele următoare vor fi imediat aduse Convențiunei din Mannheim.

Puterile aliate și asociate își rezervă dreptul de a se înțelege în această privință cu Țările-de-Jos. Germania se obligă, de pe acum, dacă aceasta va fi cerută, să dea consimțământul său la orice înțelegere de această natură.

ARTICOLUL 355

Comisiunea centrală, prevăzută de Convențiunea dela Mannheim, va cuprinde 19 membri, și anume:

- 2 reprezentanți ai Țărilor-de-Jos;
- 2 reprezentanți ai Elveției;
- 4 reprezentanți ai Statelor germane riverane ale fluviului;
- 4 reprezentanți ai Franței, cari va numi în plus pe președintele Comisiunii;
- 2 reprezentanți ai Marii Britanii;
- 2 reprezentanți ai Italiei;
- 2 reprezentanți ai Belgiei.

Reședința Comisiunii centrale va fi fixată la Strasburg.

Oricare ar fi numărul membrilor prezenți, fiecare Delegațiune va avea dreptul la un număr de voturi egal cu numărul reprezentanților ce are.

Dacă un anumit număr din acești reprezentanți nu pot să fie desemnați în momentul punerii în vigoare a Tratatului de față, hotărârile Comisiunii vor fi totuși valabile.

ARTICOLUL 356

Vasele tuturor națiunilor și încărcăturile lor se vor bucura de toate drepturile și privilegiile

acordate vapoarelor ce aparțin navigațiunii Rinului și încărcăturilor acestora.

Nici una din dispozițiunile conținute în articolele 15 până la 20 și 26 ale Convențiunii dela Mannheim menționată mai sus, în articolul 4 al Protocolului de închidere, sau în Convențiunile ulterioare, nu va constitui o piedică liberei navigațiuni a vaselor și echipajelor de orice naționalitate pe Rin și pe căile de apă cărora se aplică zisele Convențiuni, sub rezerva observării dispozițiunilor edictate de Comisiunea centrală, în ceea ce privește pilotajul și celelalte măsuri de poliție.

Dispozițiunile articolului 22 al Convențiunii din Mannheim și ale articolului 5 al Protocolului de închidere se vor aplica numai vaselor înregistrate pe Rin. Comisiunea centrală va determina măsurile de luat pentru a controla cum celelalte vase vor satisface prescripțiunile statutului (*règlement*) general aplicabil navigațiunii Rinului.

ARTICOLUL 357

În termenul maxim de trei luni dela notificarea ce i se va face, Germania va cedă Franței fie remorchere și vase, cu preferință din acele cari vor rămâne înmatriculate în porturile germane ale Rinului, după ce se vor face pe cale de restituțiune sau reparațiune preluările cvenite, fie părți de interes în Societățile germane de navigațiune pe Rin.

În caz de cesiune de vase și remorchere, acestea, prevăzute cu toate accesoriile și aparatele lor, vor trebui să fie în stare bună, capabile să asigure traficul comercial pe Rin și alese dintre cele mai recent construite.

Aceleași reguli se vor aplica în ceea ce privește cesiunea de către Germania Franței :

1° a instalațiunilor, postului de staționare, platformelor (*terre-pleins*), docurilor, magazinelor de tot ce servă ca instalații pentru navigație, etc., pe cari naționalii germani sau societățile germane le posedau în portul Rotterdam la 1 August 1914 ;

2° a participărilor sau intereselor pe cari Germania sau naționalii săi le aveau la aceeași dată, în zisele instalațiuni.

Quantumul total și amănuntele acestor cesiuni vor fi determinate, ținând seamă de nevoile legitime ale părților interesate, de către unul sau mai mulți arbitrii desemnați de Statele-Unite ale Americii, în termenul de un an după punerea în vigoare a Tratatului de față.

Cesiunile prevăzute la articolul de față vor da loc la o indemnizare al cărei quantum total fixat după apreciere de către arbitru sau arbitrii,

nu va putea depăși, în nici un caz, valoarea capitalului investit pentru obținerea materialului și instalațiunilor cedate, și va fi imputat asupra totalității sumelor datorite de Germania ; va fi în sarcina Germaniei de a indemniza pe proprietari.

ARTICOLUL 358

Fiind dată obligațiunea de a se conforma stipulațiunilor Convențiunii dela Mannheim, sau aceleia care o va înlocui, cât și stipulațiunilor Tratatului de față, Franța va avea, pe tot cursul Rinului cuprins între punctele extreme ale fruntariilor sale :

a) dreptul de a lua apă din debitul Rinului, pentru alimentarea canalurilor de navigațiune și de irigațiune construite sau de construit, sau pentru orice alt scop, precum și de a executa pe țărmul german, toate lucrările necesare pentru exercitarea acestui drept ;

b) dreptul exclusiv la energia produsă prin amenajamentul râului, sub rezerva plății către Germania a unei jumătăți din valoarea energiei efectiv produsă ; această plată se va efectua, fie în bani, fie în energie, iar quantumul calculat, ținându-se seamă de costul lucrărilor necesare pentru producerea energiei, va fi determinat, în lipsă de o învoire, pe cale de arbitraj. În acest scop, Franța va avea singură dreptul să execute, pe această porțiune a râului, toate lucrările de amenajament, de baraj sau altele, pe cari le va crede utile pentru producerea energiei. Dreptul de a lua apă din debitul Rinului este recunoscut de asemenea și Belgiei pentru alimentarea căii navigabile Rin-Meuse prevăzută mai jos.

Exercițiul drepturilor menționate sub paragrafele a) și b) ale articolului de față nu va trebui nici să vatăme navigabilității, nici să reducă înlesnirile navigațiunii, fie în albia Rinului, fie în derivațiunile ce i-ar fi substituite, nici să atragă o urcare a taxelor percepute până atunci prin aplicarea Convențiunii în vigoare. Toate proiectele de lucrări se vor comunica Comisiunii centrale, pentru a-i permite să se asigure că aceste condițiuni sunt îndeplinite.

Pentru a asigura buna și leala executare a dispozițiunilor conținute în paragrafele a) și b) de mai sus, Germania :

1° Își interzice de a întreprinde sau autoriza construirea vreunui canal lateral, și nici vreunei derivațiuni pe malul drept al fluviului în fața fruntariilor franceze ;

2° Recunoaște Franței dreptul de adăpostire și de trecere asupra tuturor terenurilor situate pe țărmul drept cari vor fi necesare pentru studiile, facerea și exploatarea barajelor pe cari Franța, cu adesiunea Comisiunii centrale, va

putea ulterior să hotărască a le construi. În conformitate cu această adesiune, Franța va avea calitatea să determine și să delimiteze locurile necesare, și va putea ocupa terenurile la expirarea unui termen de două luni după o simplă notificare, intervenind din partea ei plata către Germania a indemnizărilor al căror quantum total va fi fixat de Comisiunea centrală. Va aparține Germaniei obligația de a indemniza pe proprietarii fondurilor grevate de aceste servituiți sau ocupate în mod definitiv de lucrările citate.

Dacă Elveția va cere și dacă Comisiunea centrală îi va da aprobarea sa, aceleași drepturi îi vor fi acordate pentru porțiunea râului ce formează fruntaria sa cu celelalte State riverane;

3° Va remite guvernului francez, în luna ce va urma după punerea în vigoare a Tractatului de față, toate planurile, studiile, proiectele de concesiuni și de caiete de sarcini, privitoare la amenajamentul Rinului pentru orice întrebuințare de orice fel stabilită sau primită de Guvernul Alsaciei-Lorenei sau de cel al Marei Ducat de Baden.

ARTICOLUL 359

În secțiunile Rinului ce formează fruntaria între Franța și Germania, și sub rezerva stipulațiilor ce preced, nici o lucrare în albia sau pe unul sau celalt țărm al râului nu se va putea executa fără aprobarea prealabilă a Comisiunii centrale sau a delegaților ei.

ARTICOLUL 360

Franța își rezervă facultatea de a se substitui în drepturile și obligațiunile intervenite între Guvernul Alsaciei-Lorenei și Marele-Ducat de Baden pentru lucrările de executat pe Rin; ea va putea deasemenea să denunțe aceste înțelegeri într'un termen de cinci ani ce va începe a curge dela data punerii în vigoare a Tractatului de față.

Franța va avea de asemenea facultatea de a face să se execute lucrările, cari ar fi recunoscute ca necesare de Comisiunea centrală, pentru menținerea sau ameliorarea navigabilității Rinului, în amonte de Mannheim.

ARTICOLUL 361

În cazul când, într'un termen de douăzeci și cinci de ani, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, Belgia s'ar decide să creeze o cale navigabilă pe o lungă secțiune Rin-Meuse, în dreptul localității Ruhrort, Germania va fi ținută să construiască, după planurile ce-i vor fi comunicate de Guvernul belgian și

după aprobarea din partea Comisiunii centrale, porțiunea acestei căi navigabile situate pe teritoriul ei.

Guvernul belgian va avea, în asemenea caz, dreptul de a procedă pe teren la toate studiile necesare.

În lipsă de execuțiune totală sau parțială a lucrărilor din partea Germaniei, Comisiunea centrală va avea calitatea să le facă ea în locul celei dintâi; în acest scop, ea va putea determina și delimita locurile necesare, și va ocupa terenurile, la expirarea unui termen de două luni dela o simplă notificare, intervenind indemnizările ce ea le va fixa și cari vor fi plătite de către Germania.

Această cale navigabilă va fi pusă sub același regim administrativ ca și Rinul însuși, iar repartiția între Statele traversate a cheltuelilor primei instalări, cuprinzând și indemnizările de mai sus, va fi făcută prin îngrijirea Comisiunii centrale.

ARTICOLUL 362

Germania se obligă de pe acum să nu facă nici o obiecțiune la orice propuneri ale Comisiunii centrale a Rinului înzând de a întinde competența (*jurisdiction*) sa:

1° asupra Moselei, dela fruntaria franco-luxemburghesă până la Rin, sub rezerva asentimentului Luxemburgului;

2° asupra Rinului, în sus de Bal până la lacul Constanța, sub rezerva asentimentului Elveției;

3° asupra canalelor laterale și șenalurilor cari s'ar face, fie pentru a îndoi sau ameliora secțiunile natural navigabile ale Rinului și Moselei, fie pentru a reuni două secțiuni natural navigabile ale acestor cursuri de apă, precum și asupra tuturilor celorlalte elemente ale rețelei fluviale renane, ce ar putea fi cuprinsă în Convențiunea generală prevăzută la articolul 338 de mai sus.

CAPITOLUL V

Clause dând Statului ceho-slovac dreptul de a se folosi de porturile dela Nord

ARTICOLUL 363

În porturile Hamburg și Stettin, Germania va da cu chirie Statului ceho-slovac, pentru o perioadă de 99 ani, întinderi de pământ ce vor fi puse sub regimul general al zonelor libere, și cari vor fi destinate transitului direct al mărfurilor de proveniență din sau cu destinațiune pentru acest Stat.

ARTICOLUL 364

Delimitarea acestor întinderi de pământ, amenajarea lor, modul lor de exploatare și, în

general, toate condițiunile întrebuintării lor, cuprinzând și prețul închirierii lor, vor fi fixate de către o Comisiune compusă din un delegat al Germaniei, un delegat al Statului ceho-slovac și un delegat al Marelui-Britanii. Aceste condițiuni vor putea fi revizuite la fiecare zece ani cu aceleași forme.

Germania declară de pe acum că primește hotărârile ce vor fi astfel luate.

SECȚIUNEA III

Căi ferate

CAPITOLUL I

Clause relative la transporturile internaționale

ARTICOLUL 365

Mărfurile de proveniență din teritoriile Puterilor aliate și asociate și cu destinațiune pentru Germania, precum și mărfurile în transit prin Germania și de proveniență din sau cu destinațiunea pentru teritoriile Puterilor aliate și asociate, vor beneficia de plin drept pe căile ferate germane, din punct de vedere al taxelor de perceput (ținându-se seamă de toate refacțiunile și primele (*ristournes et primes*), al înlesnirilor și de orice alt fel, de regimul cel mai favorabil aplicat mărfurilor de aceeași natură transportate pe oricare din liniile germane, fie în trafic interior, fie în exportare, importare sau transit în condițiuni asemănătoare de transport, în special din punctul de vedere al lungimii drumului. Aceeași regulă se va aplica, la cererea uneia sau mai multor Puteri aliate sau asociate, mărfurilor desemnate nominal de către aceste Puteri, provenind din Germania și cu destinație pentru teritoriile lor.

Tarifuri internaționale, stabilite după taxele prevăzute la alineatul precedent și privind scrisori de trăsură directe, vor trebui să se creeze când una din Puterile aliate și asociate le va cere Germaniei.

ARTICOLUL 366

Cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, Inaltele Părți Contractante vor reînnoi, în ceea ce le privește și sub rezervele indicate la paragraful al doilea al articolului de față, convențiunile și înțelegerile semnate la Berna la 14 Octombrie 1890, 20 Septembrie 1893, 16 Iulie 1895, 16 Iunie 1898 și la 19 Septembrie 1906, privitoare la transportul mărfurilor pe căile ferate.

Dacă într'un termen de cinci ani după pune-

rea în vigoare a Tratatului de față se va încheia o nouă convențiune pentru transportul pe căile ferate a călătorilor, bagajelor și mărfurilor pentru a înlocui Convențiunea dela Berna din 14 Octombrie 1890 și adăugirile subsecvente menționate mai sus, această nouă convențiune, precum și condițiunile complementare regulând transportul internațional pe căile ferate ce s'ar putea întemeia pe ea, vor lega Germania chiar dacă această Putere va refuza să ia parte la pregătirea convențiunii sau să adere la ea. Până la încheierea unei noi convențiuni, Germania se va conforma dispozițiunilor Convențiunii dela Berna și adăugirilor subsecvente indicate mai sus cât și condițiunilor complementare.

ARTICOLUL 367

Germania va fi ținută să coopereze la stabilirea serviciilor cu bilete directe pentru călători și bagajele lor cari i se vor cere de una sau mai multe Puteri aliate și asociate pentru a asigura, prin drumul de fer, relațiunile acestor Puteri între ele sau cu orice altă țară, în transit prin teritoriul german; Germania va trebui în special să primească, în acest scop, trenurile și vagoanele de proveniență din teritoriile Puterilor aliate și asociate și să le îndrumeze cu o înțeleasă cel puțin egală celei a celor mai bune trenuri de lung parcurs de pe aceeași linie. În nici un caz, preferurile aplicabile acestor servicii directe nu vor fi superioare prețurilor percepute, pe aceleași parcursuri, pentru serviciile interne germane, efectuate în aceleași condițiuni de viteză și de confort.

Tarifurile aplicabile, în aceleași condițiuni de viteză și de confort, transportului de emigranți pe căile ferate germane cu destinațiunea pentru sau cu proveniența din porturile Puterilor aliate și asociate, nu vor putea trece nici odată peste o taxă kilometrică superioară celei a tarifelor celor mai favorabile ținându-se seamă de orice prime sau refacții (*primes ou ristournes*), de cari ar beneficia, pe zisele căi ferate, emigranții mergând spre sau venind din orice alte porturi.

ARTICOLUL 368

Germania se obligă să nu adopte nici o măsură tehnică, fiscală sau administrativă, precum ar fi vizita vamală, măsuri de poliție generală, de poliție sanitară sau de control, cari ar fi speciale pentru serviciile directe prevăzute la articolul precedent, sau la transporturile de emigranți, cu destinațiunea pentru sau de proveniență din porturile Puterilor aliate și asociate, și cari ar avea ca efect de a împiedica sau întârzia aceste servicii.

ARTICOLUL 369

În caz de transport, parte pe cale ferată și parte pe cale de navigațiune interioară, cu sau fără scrisoare de trăsură directă, stipulațiunile ce preced vor fi aplicabile părții drumului efectuat pe cale ferată.

CAPITOLUL II

Material rulant

ARTICOLUL 370

Germania se obligă ca vagoanele germane să fie înzestrate cu dispozitive, permițând :

1° a le introduce în trenurile de mărfuri circulând pe liniile aceloră din Puterile aliate și asociate cari au făcut parte din Convențiunea dela Berna din 15 Mai 1886, modificată la 18 Mai 1907, fără a împiedică funcționarea frânei continue ce ar putea, în cei zece ani ce vor urma punerii în vigoare a Tratatului de față, să fie adoptată în aceste țări ;

2° a introduce vagoanele acestor Puteri în toate trenurile de mărfuri ce circulă pe liniile germane.

Materialul rulant al Puterilor aliate și asociate se va bucura, pe liniile germane, de același tratament ca și materialul german în ceea ce privește circulara, întreținerea și reparațiunile.

CAPITOLUL III

Cesiune de linii de căi ferate

ARTICOLUL 371

Sub rezervă de stipulațiuni particulare, relative la cesiunea porturilor, căilor pe apă și căilor ferate situate pe teritoriile asupra cărora Germania cedează suveranitatea sa, precum și a dispozițiunilor financiare privitoare la concesiunari și la serviciul pensiunilor de retragere ale personalului, cesiunea căilor ferate va avea loc în condițiunile următoare :

1° Lucrările și instalațiunile de orice cale ferată vor fi predate complect și în bună stare.

2° Când o rețea, având un material rulant al ei propriu, va fi cedată în întregime de Germania unei Puteri aliate sau asociate, acest material va fi remis complect, după ultimul inventar din 11 Noemvrie 1918, și în stare normală de întreținere.

3° Pentru liniile ce n'au material rulant special, fracțiunea de predat a materialului existent pe rețeaua, căreia aceste linii aparțin, se va determina prin Comisiuni de experți desemnați de Puterile aliate și asociate, și în cari Germania va fi reprezentată.

Aceste Comisiuni vor trebui să ia în considerațiune importanța materialului imatriculat pe aceste linii, după cel din urmă inventar din 11 Noemvrie 1918, lungimea căilor, inclusiv căile de serviciu, natura și importanța traficului. Ele vor desemna, deasemenea locomotivele, trăsurile și vagoanele ce sunt de cedat în fiecare caz, vor fixa condițiunile recepțiunilor și vor regula aranjamentele provizorii necesare pentru a asigura repararea lor în atelierele germane.

4° Aprovizionările, mobilierul și tot ce servă ca instalație (*outillage*), vor fi predate în aceleași condițiuni ca și materialul rulant.

Dispozițiunile paragrafelor 3° și 4° de mai sus vor fi aplicate liniilor vechi Poloniei rusești, refăcute de Germania, pe lărgimea căiei ferate germane, aceste linii fiind asimilate părților detașate ale rețelei Statului prusian.

CAPITOLUL IV

Dispozițiuni cu privire la anumite linii de căi ferate

ARTICOLUL 372

Sub rezerva stipulațiunilor speciale conținute în Tratatul de față, când, ca urmare a fixării nouilor fruntării, o linie legând două părți ale aceleiași țări, va trece printr'o altă țară, sau când o linie ramificată (*d'embranchement*) plecând dintr'o țară se va termina în altă țară, condițiunile de exploatare vor fi regulate printr'un aranjament încheiat între Administrațiunile căilor ferate interesate. În cazul când aceste Administrațiuni nu vor ajunge la o înțelegere asupra condițiunilor acestui aranjament, conflictele vor fi tranșate de Comisiuni de experți constituite precum este spus la articolul precedent.

ARTICOLUL 373

În termen de cinci ani, cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, Statul ceho-slovac va putea cere construirea unei căi ferate legând, pe teritoriul german, stațiunile Schlauney și Nachod. Cheltuelile de construcțiune vor fi în sarcina Statului ceho-slovac.

ARTICOLUL 374

Germania se obligă a primi, în termen de zece ani, începând dela punerea în vigoare a Tratatului de față, și la cererea ce i s'ar face de Guvernul elvețian, în înțelegere cu Guvernul italian, denunțarea Convențiunii internaționale din 13 Octomvrie 1909, privitoare la calea ferată San-Gothard. În lipsă de acord asupra

condițiunilor acestei denunțări, Germania se obligă, de pe acum, să primească hotărîrea unui arbitru desemnat de Statele-Unite ale Americii.

CAPITOLUL V Dispozițiuni transitorii

ARTICOLUL 375

Germania va executa instrucțiunile ce i se vor da în materie de transport printr-o autoritate lucrând în numele Puterilor aliate și asociate :

1° Pentru transporturile de trupe efectuate în executarea Tractatului de față, precum și pentru transportul materialului, munițiilor și aprovizionărilor pentru trebuințele armatelor ;

2° Și în mod provizoriu pentru transportul aprovizionării unor anumite ținuturi, pentru restabilirea cât mai grabnică a condițiunilor normale de transporturi și pentru organizarea serviciilor postale și telegrafice.

SECȚIUNEA IV

Judecarea litigiilor și revizuirea clauzelor permanente

ARTICOLUL 376

Diferendele ce s'ar putea ivi între Puterile interesate cu privire la interpretarea și la aplicarea dispozițiunilor ce preced, se vor regula așa cum se va prevedea de către Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 377

În orice moment, Societatea Națiunilor va putea propune revizuirea acelor articole de mai sus, cari se referă la un regim administrativ permanent.

ARTICOLUL 378

La expirarea unui termen de cinci ani, începând dela punerea în vigoare a Tractatului de față, dispozițiunile articolelor 321 — 330, 332, 365, 367 — 369 vor putea, în orice moment, să fie revizuite de Consiliul Societății Națiunilor.

În lipsă de revizuire, folosirea uneia din stipulațiunile conținute în articolele enumerate mai sus nu va putea fi reclamată, la expirarea termenului prevăzut la paragraful precedent, de către vreuna din Puterile aliate și asociate în favoarea unei porțiuni oarecare din teritoriile sale pentru care reciprocitatea n'ar fi acordată. Termenul de cinci ani, în cursul căruia reciprocitatea nu va putea fi cerută, va putea fi prelungit de Consiliul Societății Națiunilor.

SECȚIUNEA V

Dispozițiune particulară

ARTICOLUL 379

Fără a aduce vre-o atingere obligațiunilor speciale ce sunt impuse de Tractatul de față, în profitul Puterilor aliate și asociate, Germania își ia îndatorirea de a aderă la orice Convențiune generală privitoare la regimul internațional al transitului, al căilor navigabile, al porturilor și căilor ferate, ce ar putea fi încheiat între Puterile aliate și asociate, cu aprobarea Societății Națiunilor, într'un termen de cinci ani, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față.

SECȚIUNEA VI

Clause relative la canalul Kiel

ARTICOLUL 380

Canalul Kiel și intrările în el vor fi totdeauna libere și deschise, pe un picior de perfectă egalitate, vaselor de război și de comerț ale tuturilor națiunilor ce se găsesc în pace cu Germania.

ARTICOLUL 381

Supușii (*ressortissants*), bunurile, vasele și bastimentele tuturilor Puterilor vor fi, în ceea ce privește taxele, înlesnirile de serviciu și sub orice alt raport, tratate pe picior de o perfectă egalitate la întrebuintarea canalului, în așa chip încât nici o deosebire să nu se facă, în paguba supușilor (*ressortissants*), bunurilor și vaselor unei Puteri oarecare, între aceștia și supușii bunurilor și vasele Germaniei sau ale națiunii celei mai favorizate.

Nu se vor aduce circulațiunei persoanelor, vaselor și bastimentelor, alte îngreunări decât cele rezultând din dispozițiunile relative la poliție, la vămi, la prescripțiunile sanitare, la emigrațiune sau imigrațiune, precum și cele privitoare la importațiunea și exportațiunea mărfurilor prohibite. Aceste dispozițiuni vor trebui să fie potrivite și uniforme și nu vor trebui să împiedice în mod inutil traficul.

ARTICOLUL 382

Nu se va putea percepe asupra vaselor și bastimentelor, ce întrebuintează canalul sau intrările sale decât taxe destinate a acoperi, într'un chip echitabil, cheltuielile de întreținere a navigabilității sau ameliorațiunii canalului sau a căilor sale de acces, sau pentru acoperirea cheltuielilor făcute în interesul navigațiunii. Tariful lor se va calcula după aceste cheltuieli și va fi afișat în porturi.

Aceste taxe se vor stabili în așa chip, încât să nu fie necesară o cercetare amănunțită a încărcăturii, decât numai în cazul când va fi vreo bănuială de fraudă sau contravențiune.

ARTICOLUL 383

Mărfurile în transit vor putea fi puse sub sigiliu sau sub garda agenților de vamă; încărcarea și descărcarea mărfurilor, precum și înbarcarea și debarcarea călătorilor, nu se vor putea face decât în porturile desemnate de Germania.

ARTICOLUL 384

Pe parcursul ca și pe căile de acces ale canalului de Kiel, nu se va putea percepe nici o dare altă decât cele prevăzute în Tratatul de față.

ARTICOLUL 385

Germania va fi ținută să ia măsuri potrivite pentru ridicarea obstacolelor sau primejdiilor pentru navigațiune și să asigure menținerea unor bune condițiuni de navigațiune. Ea nu va trebui să întreprindă lucrări de natură a aduce atingere navigațiunii pe canal sau pe intrările sale.

ARTICOLUL 386

În caz de violare a uneia din dispozițiunile articolelor 380 până la 386, sau în caz de desacord asupra interpretării acestor articole, fiecare Putere interesată va putea apela la jurisdicțiunea instituită în acest scop de Societatea Națiunilor.

Pentru a se evita de a aduce înaintea Societății Națiunilor chestiuni de puțină importanță, Germania va stabili la Kiel o autoritate locală ce va avea calitatea să judece diferendele în prima instanță și pentru a da satisfacțiune, în măsura posibilului, plângerilor ce i s'ar prezintă de către agenții consulari ai Puterilor interesate.

PARTEA XIII.

MUNCA

SECȚIUNEA I

Organizarea Muncii

Ținând seama că Societatea Națiunilor are de scop de a stabili pacea universală, și că o astfel de pace nu poate fi întemeiată decât pe baza justiției sociale;

Ținând seama că există condițiuni de muncă, cari implică pentru un mare număr de persoane nedreptatea, mizeria și privațiunile, ceeace dă

naștere la o astfel de nemulțumire, încât pacea și armonia universală sunt puse în pericol, și ținând seama, că este de nevoie urgentă de a se îmbunătăți aceste condițiuni: de exemplu, în ceea ce privește reglementarea orelor de lucru, fixarea duratei maxime a zilei și a săptămânii de muncă, recrutarea mâinei de lucru, lupta în contra încetării de lucru (*chômage*), garanția unui salariu asigurând condițiile unei existențe potrivite, protecția lucrătorilor contra boalelor generale sau profesionale și accidente rezultând din muncă, protecția copiilor, adolescenților și a femeilor, pensiunile pentru bătrânețe și invaliditate, apărarea intereselor lucrătorilor ocupați în străinătate, afirmarea principiului libertății sindicale, organizarea învățământului profesional și tehnic și alte măsuri analoage;

Ținând seama că neadoptarea de către o națiune oarecare a unui regim de muncă cu adevărat uman, pune piedică silințelor celorlalte națiuni doritoare de a îmbunătăți soarta lucrătorilor în propriile lor țări;

INALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE, însuflețite atât de simțimintele de justiție și de umanitate, cât și de dorința de a asigura o pace mondială durabilă, s'au înțeles asupra următoarelor:

CAPITOLUL I

Organizare

ARTICOLUL 387

Se întemeiază o organizare permanentă însărcinată de a lucra la realizarea programului arătat în preambulul de mai sus.

Membrii originari ai Societății Națiunilor vor fi Membrii originari ai acestei organizări, și prin aceasta, calitatea de Membru al Societății Națiunilor va atrage după sine pe aceea de membru al zisei organizări.

ARTICOLUL 388

Organizarea permanentă va cuprinde:

1° O conferință generală ai reprezentanților Membrilor.

2° Un birou internațional al Muncii sub direcția Consiliului de administrație prevăzut la articolul 393.

ARTICOLUL 389

Conferința generală a reprezentanților Membrilor va ține sesiuni oricâteori va fi nevoie, și cel puțin, odată pe an. Ea va fi compusă din patru reprezentanți ai fiecăruia din Membrii, din cari doi vor fi Delegații Guvernului, iar

ceilalți doi vor reprezenta în mod respectiv, unul pe patroni (*employeurs*), și altul pe lucrătorii (*les travailleurs*) (ărei fiecăruia din Membri.

Fiecare Delegat va putea fi însoțit de consilieri tehnici, al căror număr va putea fi de cel mult doi pentru fiecare din materiile deosebite înscrise la ordinea zilei a sesiunii. Când chestiuni cari în special interesează femeile trebuie să vină în discuție la Conferință, una cel puțin dintre persoanele arătate ca consilieri tehnici va trebui să fie o femeie.

Membrii își iau îndatorirea de a desemna pe delegații și consilierii tehnici cari nu fac parte din organizarea de Guvern de acord cu organizațiile profesionale cele mai reprezentative, fie ale patronilor, fie ale lucrătorilor țării în chestiune, dacă astfel de organizații există.

Consilierii tehnici nu vor fi autorizați de a lua cuvântul decât în urma cererii făcute de delegatul pe lângă care sunt atașați și cu autorizarea specială a Președintelui Conferinței; ei nu vor putea lua parte la vot.

Un delegat poate să desemneze, printr-o notă scrisă adresată Președintelui, pe unul din consilierii săi tehnici ca supleant al său; în această calitate, acel supleant va putea lua parte la deliberări și la vot.

Numele delegaților și acel al consilierilor lor tehnici vor fi comunicate Biuroului internațional al Muncii, de Guvernul fiecăruia din Membri.

Imputernicirile delegaților și ale consilierilor lor tehnici vor fi supuse la verificarea Conferinței, care va putea, cu o majoritate de două treimi din voturile exprimate de delegații prezenți, să refuze admiterea oricărui delegat sau oricărui consilier tehnic, pe care Conferința îl va socoti că nu a fost desemnat conform celor cuprinse în prezentul articol.

ARTICOLUL 390

Fiecare delegat va avea dreptul să voteze în mod individual în toate chestiunile supuse deliberărilor Conferinței.

În cazul când unul din Membri nu ar fi desemnat pe unul din delegații cari nu fac parte din organizarea de Guvern, la care are dreptul, celalalt delegat va avea dreptul de a lua parte la discuțiunile Conferinței, dar nu va avea dreptul de vot.

În cazul când Conferința, în baza imputernicirilor ce-i dă articolul 389, ar refuza să admită pe unul din delegații unuia din Membri, stipulațiunile din prezentul articol vor fi aplicate ca și cum zisul delegat nu ar fi fost desemnat.

ARTICOLUL 391

Sesiunile Conferinței se vor ține la sediul Societății Națiunilor sau în orice alt loc care ar fi putut fi stabilit de Conferință, într-o sesiune anterioară, cu o majoritate de două treimi din voturile exprimate de delegații prezenți.

ARTICOLUL 392

Biuroul internațional al Muncii va fi stabilit la sediul Societății Națiunilor și va face parte din totalitatea instituțiilor Societății.

ARTICOLUL 393

Biuroul internațional al Muncii va fi pus sub direcțiunea unui Consiliu de administrație, compus din douăzeci și patru de persoane, cari vor fi desemnate conform dispozițiunilor următoare:

Consiliul de administrație al Biuroului internațional al Muncii va fi compus după cum urmează:

Douăsprezece persoane reprezentând guvernele;

Șase persoane alese de delegații la Conferință reprezentând pe patroni;

Șase persoane alese de delegații la Conferință reprezentând pe impiegati și pe lucrători.

Din cele douăsprezece persoane cari reprezintă Guvernele, opt vor fi numite de Membrii cari au importanța industrială cea mai însemnată și patru vor fi numiți de Membrii desemnați în acest scop de delegații Guvernelor la Conferință, fiind excluși delegații celor opt membri sus amintiți.

Contestațiunile eventuale asupra chestiunii de a ști cari sunt Membrii având importanța industrială cea mai însemnată vor fi hotărâte de Consiliul Societății Națiunilor.

Durata mandatului membrilor Consiliului de administrație va fi de trei ani. Modul de a completa locurile vacante și celelalte chestiuni de aceeaș natură vor putea fi regulate de Consiliul de administrație sub rezerva aprobării Conferinței.

Consiliul de administrație va alege pe unul din membrii săi ca Președinte și va stabili regulamentul său. El se va întruni la epocile ce el însuș va stabili. O sesiune specială va trebui să fie ținută ori de câte ori zece membri cel puțin din Consiliu vor face o cerere în scris în această privință.

ARTICOLUL 394

Un director va fi pus în capul Biuroului internațional al Muncii; el va fi desemnat de Consiliul de administrație dela care va primi instrucțiunile necesare și față de care el va fi răspun-

zător de bunul mers al Biuroului, precum și de executarea oricăror altor însărcinări cari ar fi putut să-i fie încredințate.

Directorul sau supleantul său vor asista la toate ședințele Consiliului de administrație.

ARTICOLUL 395

Personalul Biuroului internațional al Muncii va fi ales de Director. În vederea obținerii celui mai bun rezultat, alegerea va trebui, pe cât va fi cu putință, să fie făcută dintre persoane de naționalități deosebite. Un număr oarecare din aceste persoane vor trebui să fie femei.

ARTICOLUL 396

Funcțiunile Biuroului internațional al Muncii vor cuprinde centralizarea și împărțirea tuturor informațiilor privitoare la reglementarea internațională a condițiilor lucrătorilor și a regimului muncii și, în particular, studiul chestiunilor ce urmează a fi supuse discuțiilor Conferinței, în vederea încheierii convențiilor internaționale, precum și executarea oricăror anchete speciale preserise de Conferință.

El va fi însărcinat de a pregăti ordinea de zi a sesiunilor Conferinței.

El se va achita, conform stipulațiilor din prezenta Parte din Tratatul de față, de îndatoririle ce cad în sarcina sa în ceea ce privește orice diferende internaționale.

El va redacta și publica în limba franceză, engleză și în oricare altă limbă ce Consiliul de administrație va judeca potrivit, un buletin periodic destinat studiului chestiunilor privitoare la industrie și la muncă prezentând un interes internațional.

În mod general el va avea, în afara de atribuțiile arătate în prezentul articol, orice alte puteri și însărcinări pe cari Conferința va crede potrivit a i le atribui.

ARTICOLUL 397

Departamentele fiecăruia din Membrii cari se ocupă de chestiunile lucrătorilor vor putea comunica de a dreptul cu Directorul, prin mijlocirea reprezentantului Guvernului lor în Consiliul de administrație al Biuroului internațional al Muncii, sau, în lipsa acestui reprezentant, prin mijlocirea unui alt funcționar calificat în regulă și desemnat în acest scop de Guvernul interesat.

ARTICOLUL 398

Biurul internațional al Muncii va putea cere concursul Secretarului General al Societății Națiunilor în toate chestiunile pentru cari acest concurs va putea fi dat.

ARTICOLUL 399

Fiecare din Membrii va plăti cheltuelile de călătorie și de reședință ale delegaților săi și ale consilierilor tehnici, precum și ale reprezentanților cari iau parte la sesiunile Conferinței și, după caz, ale Consiliului de administrație.

Orice alte cheltueli ale Biuroului internațional al Muncii, ale sesiunilor Conferinței sau ale Consiliului de administrație, vor fi rambursate Directorului de către Secretarul general al Societății Națiunilor, din bugetul general al Societății.

Directorul va fi răspunzător, față de Secretarul general al Societății Națiunilor, de întreținerea tuturilor fondurilor ce i-au fost vărsate, conform stipulațiilor prezentului articol.

CAPITOLUL II

Funcționarea

ARTICOLUL 400

Consiliul de administrație va stabili ordinea de zi a sesiunilor Conferinței, după ce va fi examinat toate propunerile făcute de Guvernul vreunui din Membrii sau de oricare altă organizație arătată la articolul 389, cu privire la chestiunile de înscris la această ordine de zi.

ARTICOLUL 401

Directorul va îndeplini funcțiunea de Secretar al Conferinței, și va trebui a face să parvie ordinea de zi a fiecărei sesiuni, cu patru luni înainte de deschiderea acestei sesiuni, fiecăruia dintre Membrii, și, prin mijlocirea acestora, delegaților cari nu fac parte din organizarea de guvern, când aceștia din urmă vor fi fost desemnați.

ARTICOLUL 402

Fiecare din Guvernele Membrilor va avea dreptul să conteste înscrierea, în ordinea de zi a sesiunii, a unui sau mai multora din subiectele prevăzute. Motivele cari justifică această opoziție vor trebui expuse într'un memoriu explicativ adresat Directorului, care va trebui să-l comunice Membrilor Organizației permanente.

Subiectele asupra cărora s'ar fi făcut opoziție, vor rămâne cu toate acestea cuprinse în ordinea de zi, dacă Conferința decide astfel cu majoritatea de două treimi din voturile exprimate de către delegații prezenți.

Orice chestiune în privința căreia Conferința decide, cu aceeași majoritate de două treimi, că trebuie examinată (în alt chip de cum s'a arătat în alineatul precedent), va trebui pusă la ordinea de zi a sesiunii următoare.

ARTICOLUL 403

Conferința va formulă reguli asupra funcționării sale; ea își va alege președintele; va putea numi comisiuni însărcinate să prezinte rapoarte asupra oricăror chestiuni ce va crede de cuviință că trebuie să fie studiate.

Simpla majoritate a voturilor exprimate de către Membrii prezenți ai Conferinței va decide în toate cazurile în cari o majoritate mai mare nu este prevăzută în mod special de alte articole ale prezentei Părți din prezentul Tratat.

Nici un vot nu este considerat valabil dacă numărul sufragiilor exprimate este mai mic decât jumătatea numărului Delegaților prezenți la sesiune.

ARTICOLUL 404

Conferința va putea alipi, pe lângă Comisiunile pe cari și-le formează, consilieri tehnici, cari vor avea vot consultativ, iar nu deliberativ.

ARTICOLUL 405

Dacă Conferința se pronunță pentru adoptarea propunerilor referitoare la un obiect care este la ordinea zilei, ea va trebui să determine dacă aceste propuneri vor trebui să ia forma: a) unei «recomandări» care trebuie supusă examinării Membrilor, pentru a face ca să obție tăria de lege națională sau altfel; b) sau a unui proiect de convențiune internațională care trebuie ratificat de către Membrii.

În amândouă cazurile, pentru ca o recomandare sau un proiect de convențiune să fie admise la votul final de către Conferință, se cere o majoritate de două treimi din voturile delegaților prezenți.

Formând o recomandare sau un proiect de convențiune cu aplicare generală, Conferința va trebui să ție seama de țările în cari clima, dezvoltarea necompletă a organizării industriale sau alte împrejurări particulare fac condițiunile industriei cu totul diferite și va sugera modificările pe cari le va socoti ca putând fi trebuincioase pentru a corespunde condițiunilor proprii acestor țări.

Un exemplar al recomandării sau al proiectului convențiunii va fi semnat de către Președintele Conferinței și de Director și va fi depus în mâinile Secretarului general al Societății Națiunilor. Acesta va comunica fiecărui Membru o copie certificată după recomandarea sau după proiectul de convențiune.

Fiecare dintre Membrii se obliga a supune în termen de un an dela închiderea sesiunii

Conferinței (sau dacă din împrejurări excepționale este cu neputință a proceda în termen de un an, îndată ce va fi posibil, nici odată însă mai târziu decât 18 luni după închiderea sesiunii Conferinței), recomandarea sau proiectul de convențiune autorității sau autorităților în a căror competență intră chestiunea, spre a fi transformată în lege sau pentru a se lua măsuri de alt ordin.

Dacă este vorba de o recomandare, Membrii vor informa pe Secretarul general de măsurile luate.

Dacă este vorba de un proiect de convențiune, Membrul care va fi obținut consimțământul autorității sau autorităților competente, va comunica ratificarea formală a convențiunii Secretarului general și va lua măsurile necesare pentru a face efective dispozițiunile zisei convențiuni.

Dacă o recomandare nu este urmată de un act legislativ sau de alte măsuri de natură a face efectivă această recomandare, sau dacă un proiect de convențiune nu are aprobarea autorității sau autorităților de competență cărora este chestiunea, Membrul nu va fi supus nici unei alte obligațiuni.

În cazul când este vorba de un Stat federativ a cărui latitudine de a aderă la o convențiune asupra obiectelor cari privesc munca este supusă la oarecare restricțiuni, Guvernul va avea dreptul de a considera un proiect de convențiune, căruia i se aplică aceste restricțiuni, ca o simplă recomandare și în acest caz se vor aplică dispozițiunile prezentului articol în ceea ce privește recomandările.

Articolul de mai sus va fi interpretat conform principiului următor:

În nici un caz nu se va pretinde vreunui Membru, ca urmare a adopțiunii de către Conferință a vreunei recomandări sau vreunui proiect de convențiune, să micșoreze protecțiunea deja acordată de legislația sa muncitorilor despre cari este vorba.

ARTICOLUL 406

Orice convențiune astfel ratificată va fi înregistrată de Secretarul general al Societății Națiunilor, dar nu va fi obligatorie decât pentru Membrii cari au ratificat-o.

ARTICOLUL 407

Orice proiect, care la ultimul scrutin al totalității voturilor nu va obține majoritatea de două treimi a voturilor exprimate de Membrii prezenți, poate face obiectul unei convențiuni particulare pentru acei dintre Mem-

brii Organizațiilor permanente cari ar dori aceasta.

Orice convențiune particulară de acest fel va trebui comunicată de către Guvernele interesate Secretarului general al Societății Națiunilor, care o va înregistra.

ARTICOLUL 408

Fiecare din Membrii se obligă să prezinte Biroului internațional al Muncii un raport anual asupra măsurilor luate de el pentru executarea convențiilor la cari a aderat. Aceste rapoarte vor fi redactate în forma arătată de consiliul de administrațiune și vor trebui să cuprindă datele cerute de acesta. Directorul va prezenta un rezumat al acestor rapoarte în cea mai apropiată sesiune a Conferinței.

ARTICOLUL 409

Orice reclamațiune adresată Biroului internațional al Muncii de către o organizare profesională de muncitori sau de patroni, din care ar rezulta că vreunul din Membrii n'ar fi asigurat într'un mod satisfăcător executarea unei convențiuni la care zisul Membru a aderat, va putea fi transmisă de către Consiliul de administrație Guvernului respectiv și acest Guvern va putea fi invitat să facă declarația ce va crede de cuviință asupra chestiunii.

ARTICOLUL 410

Dacă nici o declarațiune nu este primită de Guvernul respectiv într'un termen potrivit, sau dacă declarațiunea primită nu pare satisfăcătoare Consiliului de administrație, acesta va avea dreptul să publice reclamațiunea primită și la nevoie, răspunsul dat.

ARTICOLUL 411

Fiecare din Membrii va putea depune o plângere la Biroul internațional al Muncii, contra unui alt Membru, care după părerea lui n'ar asigura într'un mod satisfăcător executarea unei convențiuni, pe care și unul și altul ar fi ratificat-o în virtutea articolelor precedente.

Consiliul de administrație poate, dacă găsește cu cale, și mai înainte de a sesiza o Comisiune de anchetă după procedura arătată mai jos, să intre în raporturi cu Guvernul respectiv în modul arătat la articolul 409.

Dacă Consiliul de administrație nu crede de cuviință să comunice plângerea acestui Guvern, sau dacă această comunicare fiind

facută, Consiliul de administrație n'a primit într'un termen potrivit un răspuns care să-l satisfacă, Consiliul va putea provoca formarea unei comisii de anchetă care va avea misiunea să studieze chestiunea ridicată și să depună un raport în această privință.

Această procedură va putea fi urmată de Consiliu, fie din oficiu, fie în urma plângerii unui delegat la Conferință.

Când se va ridica o chestiune prin aplicarea articolelor 410 sau 411 înaintea Consiliului de administrație, Guvernul în cauză, dacă n'are deja un reprezentant în sânul Consiliului de administrație, va avea dreptul să numească un delegat care să ia parte la deliberările Consiliului relative la această afacere. Data când trebuie să aibă loc aceste discuțiuni va fi notificată la timp Guvernului.

ARTICOLUL 412

Comisiunea de anchetă va fi alcătuită în modul următor :

Fiecare din Membrii se obligă să desemneze în cele șase luni cari vor urma dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, trei persoane competente în materie industrială, prima reprezentând pe patroni, a doua reprezentând pe lucrători și a treia independentă și de unii și de ceilalți. Toate aceste persoane vor forma o listă de pe care vor fi aleși Membrii Comisiunii de anchetă.

Consiliul de administrație va avea dreptul să verifice titlurile ziselor persoane și să refuze cu majoritate de două treimi din voturile exprimate de reprezentanții prezenți, numirea acelora ale căror titluri n'ar satisface prescripțiunile prezentului articol.

La cererea consiliului de administrație, Secretarul general al Societății Națiunilor va desemna trei persoane alese respectiv din fiecare din cele trei categorii ale listei, pentru a alcătui Comisiunea de anchetă, și va mai desemna pe una din aceste trei persoane care sa prezideze zisa Comisiune. Nici una din cele trei persoane astfel desemnate nu va putea depinde de unul din Membrii interesați direct în acea plângere.

ARTICOLUL 413

În cazul când o plângere ar fi trimisă, în virtutea articolului 411, înaintea unei Comisiuni de anchetă, fiecare din Membrii, fie că este sau nu direct interesat în acea plângere, se obligă să pună la dispozițiunea Comisiunii orice informațiune ce ar posedă, privitoare la obiectul plângerii.

ARTICOLUL 414

Comisiunea de anchetă, după o amănunțită studiere a plângerii, va redacta un raport în care va consemna constatările sale asupra tuturor punctelor de fapt cari permit să se precizeze însemnătatea contestațiunii, ca și recomandările ce va crede că trebuie să formuleze privitor la măsurile de luat pentru a da satisfacțiune Guvernului reclamant și privitor la termenele în cari aceste măsuri ar trebui să fie luate.

Acest raport va arăta, de asemenea, la nevoie sancțiunile de ordin economic ce Comisiunea va crede de cuviință să se ia contra Guvernului pus în cauză și a căror aplicare de către celelalte Guverne o crede justificată.

ARTICOLUL 415

Secretarul general al Societății Națiunilor va comunica raportul Comisiunii de anchetă fiecăruia din Guvernele interesate în pricină și va avea grijă de publicare.

Fiecare din Guvernele interesate va trebui să notifice Secretarului general al Societății Națiunilor, în termenul de o lună, dacă primește sau nu recomandările cuprinse în raportul Comisiunii, și, în cazul când nu le primește, dacă dorește să suie ună diferendul Curții permanente de justiție internațională a Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 416

În cazul când unul din membrii nu ar lua relativ la o recomandare sau la un proiect de Convențiune, măsurile prescrise de articolul 405, orice alt membru va avea dreptul să refere Curții permanente de justiție internațională.

ARTICOLUL 417

Decizia Curții permanente de justiție internațională privitoare la o plângere sau la o chestiune care i-ar fi fost supusă conform articolelor 415 sau 416 nu va fi susceptibilă de apel.

ARTICOLUL 418

Concluziunile sau recomandările eventuale ale Comisiunii de anchetă vor putea fi confirmate, amendate sau anulate de Curtea permanentă de justiție internațională, care va trebui, la nevoie, să indice sancțiunile de ordin economic ce va crede de cuviință să ia contra unui Guvern vinovat, și a căror aplicare de către celelalte Guverne o crede justificată.

ARTICOLUL 419

Dacă vreun Membru carecare nu se conformează în termenul prescris recomandărilor eventuale, conținute fie în raportul Comisiunii de anchetă, fie în decizia Curții permanente de justiție internațională, orice alt Membru va putea să aplice zisului Membru sancțiunile de ordin economic, declarate aplicabile în speță prin raportul Comisiunii sau prin decizia Curții.

ARTICOLUL 420

Guvernul vinovat poate, în orice moment, să informeze Consiliul de administrație că a luat măsurile necesare pentru a se conforma, fie recomandărilor Comisiunii de anchetă, fie acelor conținute în decizia Curții permanente de justiție internațională și poate cere Consiliului să binevoiască a face, prin mijlocirea Secretarului general al Societății Națiunilor, să se alcătuiască o Comisiune de anchetă cu însărcinarea de a verifica spusele sale. În acest caz se vor aplica stipulațiunile dela articolele 412, 413, 414, 415, 417 și 418, și dacă raportul Comisiunii de anchetă sau decizia Curții permanente de justiție internațională sunt favorabile Guvernului vinovat, celelalte Guverne vor trebui numai decât să ridice măsurile de ordin economic ce ar fi luat în contra zisului Stat.

CAPITOLUL III

Prescripțiuni generale

ARTICOLUL 421

Membrii își iau îndatorirea să aplice convențiunile la cari ei ar fi aderat, conform stipulațiunilor prezentei Părți a prezentului Tratat, aceloră dintre coloniile sau posesiunile lor și aceloră dintre protectoratele lor cari nu au propriul lor Guvern independent, sub următoarele rezerve;

1° Ca convențiunea să nu poată fi aplicabilă din cauza condițiunilor locale;

2° Ca modificările, cari ar fi trebuincioase pentru adaptarea convențiunii la condițiunile locale, să poată fi introduse în această convențiune.

Fiecare Membru va trebui să notifice Biroului internațional al Muncii hotărârea ce-și propune să ia în ceea ce privește fiecare din coloniile sau posesiunile sale sau fiecare dintre protectoratele sale, cari nu se guvernează prin ele înșile.

ARTICOLUL 422

Amendamentele cari vor fi adoptate de Conferință cu majoritatea de două treimi a voturilor exprimate de delegații prezenți pentru prezenta Parte a prezentului Tractat, vor deveni executorii îndată ce vor fi fost ratificate de Statele ai căror reprezentanți alcătuiesc Consiliul Societății Națiunilor și de trei sferturi din Membrii.

ARTICOLUL 423

Orice chestiune sau dificultate cu privire la interpretarea prezentei Părți a prezentului Tractat și a convențiunilor încheiate ulterior de către Membrii, în virtutea zisei Părți, vor fi supuse aprecierii Curții permanente de justiție internațională.

CAPITOLUL IV

Măsurî tranzitorii

ARTICOLUL 424

Prima sesiune a Conferinței va avea loc în luna Octombrie 1919. Locul și ordinea de zi a sesiunii sunt hotărâte în anexa aci alăturată.

Convocarea și organizarea acestei prime sesiuni se vor face sub îngrijirea Guvernului desemnat în acest scop în anexa sus menționată. Guvernul va fi asistat, în ceeace privește prepararea documentelor, de o Comisiune internațională, ai cărei membrii vor fi desemnați în aceeaș anexă.

Cheltuielile acestei prime sesiuni și ale oricărei sesiuni ulterioare, până când creditele necesare vor putea fi înscrise în bugetul Societății Națiunilor, exceptând cheltuielile de deplasare ale delegaților și ale consilierilor tehnici, vor fi repartizate între Membrii în proporțiunile stabilite pentru Biouroul internațional al Uniunii postale universale.

ARTICOLUL 425

Până când Societatea Națiunilor va fi întocmit toate comunicările cari vor trebui adresate, în virtutea articolelor precedente, Secretarului general al Societății, ele vor fi păstrate de Directorul Biuroului internațional al Muncii, care va încunoștința despre aceasta pe Secretarul general.

ARTICOLUL 426

Până la crearea Curții permanente de justiție internațională, diferendele cari trebuie să-i

fie supuse ei în virtutea prezentei Părți a prezentului Tractat, vor fi deferite unui tribunal compus din trei persoane desemnate de Consiliul Societății Națiunilor.

Anexă

Prima sesiune a Conferinței Muncii, 1919.

Locul Conferinței va fi Washington.

Guvernul Statelor-Unite ale Americii va fi rugat să convoace Conferința.

Comitetul internațional de organizare va fi compus din șapte persoane desemnate respectiv de Guvernele Statelor-Unite, Marelui Britannie, Franței, Italiei, Japoniei, Belgiei și Elveției. Comitetul va putea, dacă găsește cu cale, să invite și pe alți Membrii ca să trimită reprezentanți în sânul lui.

Ordinea de zi va fi următoarea :

1° Aplicarea principiului zilei de opt ore sau săptămânei de 48 ore;

2° Chestiuni relative la mijloacele de a preveni întreruperea lucrului (*chômage*) și de a-i remedia consecințele;

3° Intrebuințarea femeilor :

a) Înainte sau după aceea a născut (inclusiv chestiunea indemnizării pentru maternitate);

b) În timpul nopții;

c) La muncile insalubre.

4° Intrebuințarea copiilor :

a) Elatea cerută pentru a fi admiși la muncă;

b) Munca de noapte;

c) Muncile insalubre.

5° Extensiunea și aplicarea convențiunilor internaționale adoptate la Berna în 1906 asupra interzicerii lucrului de noapte pentru femeile cari lucrează în industrie și interzicerea întrebuințării fosforului alb (galben) în industria chibriturilor.

SECȚIUNEA II

Principii generale

ARTICOLUL 427

Înaltele Părți Contractante, recunoscând că bunăstarea fizică, morală și intelectuală a muncitorilor salariați este de o importanță esențială din punct de vedere internațional, au stabilit, pentru atingerea acestui înalt scop, organismul permanent prevăzut la Secțiunea I și asociat organismului Societății Națiunilor.

Ele recunosc că deosebirea de climă, de moravuri și de obiceiuri, de oportunitate econo-

mica și de tradițiune industrială, face să fie greu de atins, în mod imediat, uniformitatea absolută a condițiunilor de muncă. Inșă, fiind convinse că munca nu trebuie considerată numai ca un articol de comerț, ele cred că există metode și principii pentru reglementarea condițiunilor de muncă ce ar trebui să caute să aplice toate comunitățile industriale pe cât le permit împrejurările speciale în cari ele ar putea să se găsească.

Printre aceste metode și principii, Inaltele Părți Contractante consideră că următoarele sunt de o importanță deosebită și urgentă :

1° Principiul diriguitor expus mai sus afirmă că munca nu trebuie considerată numai ca o marfă sau ca un articol de comerț ;

2° Dreptul de asociațiune privitor la toate chestiunile cari nu sunt contrarii legilor, atât în ce privește pe salariați cât și pe patroni (*employeurs*) ;

3° Plata făcută muncitorilor a unui salariu care să le asigure o existență convenabilă, conform trebuințelor și împrejurărilor din țara lor ;

4° Adoptarea zilei de 8 ore sau a săptămânci de 48 de ore ca scop ce trebuie atins pretutindeni unde n'a fost încă obținut ;

5° Adoptarea unui repauz săptămânal de cel puțin 24 de ore, care va trebui să cuprindă Duminica ori de câte ori va fi cu putință ;

6° Suprimarea muncii copiilor și obligațiunea de a se aduce muncii tinerilor de ambele sexe limitările necesare pentru a le permite să-și continue educațiunea și să-și asigure dezvoltarea fizică ;

7° Principiul salariului egal, fără distincțiune de sex, pentru o muncă de valoare egală ;

8° Regulele stabilite în fiecare țară cu privire la condițiunile de muncă vor trebui să asigure un tratament economic echitabil tuturor muncitorilor cari își au reședința în mod legal în acea țară ;

9° Fiecare Stat va trebui să organizeze un serviciu de inspecțiune, care va avea în sânul său și femei, în scop de a asigura aplicarea legilor și a regulamentelor pentru protecțiunea muncitorilor.

Fără a proclama că aceste principii și metode sunt complete sau definitive, Inaltele Părți Contractante cred că ele pot conduce politica Societății Națiunilor ; și că, dacă vor fi adoptate de către comunitățile industriale cari sunt membrii ai Societății Națiunilor și dacă vor fi păstrate intacte în practică de către un corp de inspectori potrivit, ele vor răspândi binefaceri permanente asupra salariaților din lumea întreagă.

PARTEA XIV.

GARANȚII DE EXECUTARE

SECȚIUNEA I

Europa occidentală

ARTICOLUL 428

Pentru a se garanta executarea Tractatului de față de către Germania, teritoriile germane situate la apus de Rin, împreună cu capetele de pod, vor fi ocupate de către trupele Puterilor aliate și asociate pe o durată de 15 ani cu începere dela intrarea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 429

Dacă condițiunile Tractatului de față vor fi observate întocmai de către Germania, ocupațiunea prevăzută la articolul 428 va fi redusă succesiv precum urmează :

1° După 5 ani vor fi evacuate : capul de pod dela Colonia și teritoriile aflate la nordul unei linii care urmează cursul râului Ruhr, apoi calea ferată Jülich-Düren-Euskirchen-Rheinbach, apoi drumul dela Rheinbach la Sinzig până unde atinge Rinul la confluența cu râul Ahr (drumurile, căile ferate și localitățile menționate mai sus rămân în afară de zisa zonă de evacuare) ;

2° După 10 ani vor fi evacuate : capul de pod dela Coblenz și teritoriile aflate la Nordul unei linii pornind dela intersecțiunea frontierelor Belgiei, Germaniei și Olandei, continuând cam la 4 kilometri la Sud de Aix la Chapelle, atingând și urmând apoi creasta Forst Gemünd, apoi răsăritul căii ferate din valea râului Urft, apoi împrejurimile localităților Blankenheim, Valdorf, Dreis, Ulmen până la Mosela, urmând linia acestui fluviu dela Bremm până la Nehren, trecând în apropiere de Kappel și Simmern, urmând apoi culmea înălțimilor dintre Simmern și Rin și atingând acest fluviu la Bacharach (toate localitățile, văile, drumurile și căile ferate menționate mai sus rămân în afară de zona de evacuare) ;

3° După 15 ani vor fi evacuate : capul de pod dela Maienta, capul de pod dela Kehl și restul teritoriilor germane ocupate.

Dacă în acel moment garanțiile contra unei agresiuni nejustificate, din partea Germaniei, n'ar fi considerate de către Guvernele aliate și asociate ca fiind suficiente, evacuarea trupelor de ocupațiune ar putea fi întârziată în măsura ce ar fi socotită necesară pentru obținerea ziselor garanții.

ARTICOLUL 430

În cazul când, fie în timpul ocupaţiunii, fie după expirarea celor 15 ani prevăzuţi mai sus, Comisiunea reparaţiunilor şi-ar da seama că Germania refuza să observe toate sau o parte din obligaţiunile ce rezultă pentru ea din Tratatul de faţă cu privire la reparaţiuni, toate zonele prevăzute în articolul 429, sau o parte din ele, vor fi imediat reocupate de către forţele aliate şi asociate.

ARTICOLUL 431

Dacă Germania va îndeplini, înainte de expirarea perioadei de 15 ani, toate îndatoririle ce rezultă pentru ea din Tratatul de faţă, trupele de ocupaţiune vor fi retrase imediat.

ARTICOLUL 432

Chestiunile privitoare la ocupaţiune şi neprevăzute prin Tratatul de faţă vor fi obiectul unor aranjamente ulterioare pe cari Germania se obligă de pe acum să le observe.

SECŢIUNEA II

Europa orientală

ARTICOLUL 433

Drept garanţie a executării dispoziţiunilor Tratatului de faţă, prin care Germania recunoaşte abrogarea definitivă a Tratatului dela Brest-Litovsk şi a tuturor Tractatelor, convenţiunilor şi aranjamentelor încheiate de ea şi de Guvernul maximalist din Rusia, şi pentru a asigura restabilirea păcii şi a unui guvern serios în Provinciile baltice şi în Lituania, toate trupele germane cari se găsesc actualmente în zisele teritorii vor fi retrase în interiorul fruntariilor Germaniei îndată ce Guvernele Principalelor Puteri aliate şi asociate vor crede momentul nemerit, ţinând seamă de situaţiunea interioară a acelor teritorii. Aceste trupe vor trebui să se abţină dela orice rechiziţiuni, confiscări sau alte măsuri coercitive cari ar urmări obţinerea de furnituri destinate Germaniei şi nu vor putea interveni sub nici un cuvânt la luarea unor măsuri de apărare naţională ce-ar putea adopta guvernele provizorii din Estonia, Latvia şi Lituania.

Nici o altă trupă germană nu va fi primită pe zisele teritorii până la evacuarea lor sau după complecta lor evacuare.

PARTEA XV

CLAUZE DIVERSE

ARTICOLUL 434

Germania se obligă să recunoască complecta valoare a Tractatelor de pace şi a Convenţiunilor adiţionale cari vor fi încheiate de către Puterile

aliat şi asociate cu Puterile cari au luptat alături de Germania, să accepte dispoziţiunile ce vor fi luate cu privire la teritoriile fostei Monarhii a Austro-Ungariei, ale Regatului Bulgariei şi ale Imperiului Otoman şi să recunoască noile State înăuntrul fruntariilor ce le sunt astfel fixate.

ARTICOLUL 435

Înaltele Părţi Contractante, deşi recunosc garanţiile stipulate în favoarea Elveţiei prin Tractatele din 1815 şi în special prin Actul dela 20 Noembrie 1815, garanţii care constituiesc nişte angajamente internaţionale pentru păstrarea păcii, constată totuşi că stipulaţiunile acestor Tractate şi convenţiuni şi declaraţiunile şi celelalte acte complementare relative la zona neutralizată a Savoiei, aşa cum a fost ea determinată prin alineatul 1 din art. 92 al Actului final de la Congresul din Viena şi prin alineatul 2 din art. 3 al Tratatului dela Paris, din 20 Noembrie 1815, nu mai corespund cu împrejurările actuale. În consecinţă Înaltele Părţi Contractante iau act de acordul ce a intervenit între Guvernul francez şi Guvernul elveţian pentru abrogarea stipulaţiunilor relative la această zonă, cari sunt şi rămân abrogate.

Înaltele Părţi Contractante recunosc tot astfel că stipulaţiunile Tractatelor din 1815 şi ale celorlalte acte complementare relative la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) şi din regiunea Gex (*Pays de Gex*) nu mai corespund cu împrejurările actuale şi că Franţa şi Elveţia vor putea regula între ele, de comun acord, regimul acestor teritorii în condiţiunile pe cari ambele ţări le vor socoti mai nemerit

A n e x ă

I

Consiliul federal elveţian a făcut cunoscut Guvernului francez, în ziua de 5 Mai 1919, că, după ce a examinat dispoziţiunile articolului 435 cu acelaş spirit de sinceră prietenie, a fost destul de fericit să ajungă la concluziunea pe care o poate accepta cu următoarele consideraţiuni şi rezerve:

1° Pentru zona neutralizată din Savoia de Sus (*Haute Savoie*):

a) Rămâne înţeles că, atât timp cât Camerele federale nu vor fi ratificat acordul încheiat între cele două Guverne cu privire la abrogarea stipulaţiunilor relative la zona de neutralitate din Savoia, nimic definitiv nu va mai avea loc în această privinţă dintr-o parte sau din cealaltă:

b) Consimţământul dat de Guvernul elveţian la abrogarea stipulaţiunilor de mai sus, implică, conform textului adoptat, recunoaşterea garanţiilor formulate în favoarea Elveţiei în Tracta-

tele dela 1815 și mai ales în Declarațiunea din 20 Noemvrie 1815;

c) Acordul dintre Guvernele francez și elvețian pentru abrogarea sus ziselor stipulațiuni nu va fi considerat ca fiind valabil decât dacă Tractatul de pace va conține articolul așa cum a fost redactat. În afară de aceasta, Părțile Contractante ale Tractatului de pace vor trebui să caute a obține consimțământul Puterilor semnatare ale Tractatelor din 1815 și ale Declarațiunii din 20 Noemvrie 1815, cari n'ar fi semnatare ale actualului Tractat de pace.

2° Pentru zona liberă din Savoia de Sus, (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*):

a) Consiliul federal declară că face rezervele cele mai categorice în ce privește interpretarea ce trebuie să se dea declarațiunii menționate în ultimul alineat al articolului de mai sus, care va trebui să fie inserat în Tractatul de pace și care zice că: „stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale celorlalte acte complementare, privitoare la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*) nu mai corespund cu împrejurările actuale“. Într'adevăr, Consiliul federal n'ar voi ca, din adeviziunea sa la această redactare, să se poată deduce că el ar accepta suprimarea unei instituțiuni ce are de scop să dea regiunilor vecine beneficiul unui regim special, potrivit situațiunii lor geografice și economice și care s'a dovedit a fi bun.

În intențiunea Consiliului federal n'ar fi vorba să se modifice organizarea vamală a zonelor, după cum a fost organizată prin sus zisele Tractate, ci numai să se reguleze, mai în conformitate cu condițiunile economice actuale, modalitățile de schimb între regiunile interesate. Observațiunile ce preced au fost inspirate Consiliului federal prin citirea Proiectului de Convențiune, relativ la constituirea viitoare a zonelor, care e anexat la nota Guvernului francez cu data de 26 Aprilie. Cu toate că face zisele rezerve, Consiliul federal declară a fi gata să examineze în chipul cel mai amical toate propozițiunile ce Guvernul francez ar crede nemerit să-i facă în această privință;

b) Se admite ca stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale altor acte complementare, cu privire la zonele libere, să rămâie în vigoare până în momentul când va fi intervenit între Elveția și Franța un nou aranjament care să reglementeze regimul acelor teritorii.

II

Guvernul francez a adresat, la 18 Mai 1919, Guvernului elvețian următoarea notă, ca răs-

puns la comunicarea reprodusă în precedentul paragraf:

Printr'o notă, cu data de 5 Mai trecut, Legațiunea Elveției din Paris a binevoit să aducă la cunoștința Guvernului Republicii franceze adeziunea Guvernului federal la proiectul articolului ce trebuie inserat în Tractatul de pace dintre Guvernele aliate și asociate, de o parte, și Germania, de cealaltă.

Guvernul francez a luat cu plăcere act de acordul astfel încheiat și, după a sa cerere, proiectul articolului în chestiune, a fost acceptat de Guvernele aliate și asociate, a fost inserat sub No. 435 în Condițiunile de pace prezentate Plenipotențiarilor germani.

Guvernul elvețian a formulat în această privință, prin nota sa din 5 Mai, diferite considerațiuni și rezerve.

În ce privește observațiunile relative la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*), Guvernul francez are onoarea să arate că stipulațiunea din ultimul alineat al articolului 435 este atât de limpede, încât nicio îndoeală nu poate naște asupra sensului ei, mai ales în ce privește de-zinteresarea ce trebuie să aibă de azi înainte Puterile în această chestiune, afară de Franța și de Elveția.

Intrucât îl privește, Guvernul Republicii, dornic să păzească interesele teritoriilor franceze de cari este vorba, și inspirându-se în această privință de situațiunea lor particulară, nu pierde din vedere nevoia de a le asigura un regim valabil potrivit și de a regula, cât mai în conformitate cu împrejurările actuale, modalitățile de schimb între aceste teritorii și teritoriile elvețiene vecine, ținând socoteală de interesele reciproce.

Se înțelege dela sine că aceasta n'ar putea atinge întru nimic dreptul Franței de a stabili în această regiune linia sa vamală pe fruntaria politică, așa cum există în celelalte părți ale fruntariilor sale și precum a făcut chiar Elveția de multă vreme în această regiune pe propriile sale fruntarii.

Guvernul Republicii ia cu plăcere act în această privință de dispozițiunile amicale în care Guvernul elvețian declară a fi gata să examineze toate propozițiunile franceze, făcute în vederea aranjamentului ce trebuie să înlocuiască regimul actual al ziselor zone libere, pe cari Guvernul francez înțelege să le formuleze în același spirit amical.

Pe de altă parte, Guvernul Republicii nu se îndoiește că păstrarea provizorie a regimului din 1815, privitor la zonele libere și prevăzut în acest alineat al notei Legațiunii Elveției din 5 Mai și care are desigur de scop să ușureze tre-

cerea dela regimul actual la cel convențional, nu va constitui în nici un chip o cauză de întârziere în stabilirea noii stări de lucruri, recunoscută necesară de către ambele Guverne. Această observațiune se aplică ratificării de către Camerele federale prevăzute la alineatul a) din „primo” al notei elvețiene din 5 Mai, sub rubrica : „zona neutralizată din Savoia de Sus (*Haute Savoie*)”.

ARTICOLUL 436

Înaltele Părți Contractante recunosc că au luat cunoștință și că înțeleg să se facă mențiune (*donner acte*) de Tractatul încheiat la 17 Iulie 1918 între Guvernul Republicii franceze și Alteța Sa Serenisimă Principele de Monaco, care stabilește raporturile dintre Franța și Principat.

ARTICOLUL 437

Înaltele Părți Contractante convin că, în lipsă de stipulațiuni ulterioare contrarii, Președintele oricărei Comisiuni înființate prin Tractatul de față, în caz de împărțire a voturilor, va mai avea dreptul la un al doilea vot.

ARTICOLUL 438

Puterile aliate și asociate convin că, în cazul când misiuni religioase creștine erau întreținute de societăți sau de persoane germane pe teritorii ce le aparțineau, sau erau încredințate Guvernului lor în conformitate cu Tractatul de față, proprietățile acestor misiuni sau societăți de misiuni, împreună cu proprietățile societăților de comerț al căror câștig este destinat la întreținerea misiunilor, vor trebui și de aci înainte să fie întrebuințate în folosul acestor misiuni. Spre a se asigura buna executare a acestui angajament, Guvernele aliate și asociate vor da zisele proprietăți în primirea unor consilii de administrație, numite sau aprobate de aceste Guverne și alcătuite din persoane având credința religioasă a misiunii a cărei proprietate este în cauză.

Guvernele aliate și asociate, exercitând mai departe un control deplin asupra persoanelor cari conduc aceste misiuni, vor îngriji ca interesele acestor misiuni să fie salvate.

Germania, luând act de angajamentele ce preced, declară că primește toate aranjamentele încheiate sau cari urmează a fi încheiate de către Guvernele aliate și asociate interesate pentru aducerea la îndeplinire a lucrărilor ziselor misiuni sau societăți de comerț, și renunță la orice reclamațiuni în privința lor.

ARTICOLUL 439

Sub rezerva dispozițiilor Tractatului de față, Germania își ia îndatorirea de a nu pre-

zintă, nici direct, nici indirect, vreo reclamațiune pecuniară, pentru nici un fapt anterior punerii în vigoare a Tractatului de față, în contra nici uneia din Puterile aliate sau asociate semnatare ale Tractatului de față, inclusiv acelea cari, fără a fi declarat război, au rupt legăturile diplomatice cu Imperiul german.

Stipulațiunea de față va avea valoarea unei renunțări complete și definitive la toate reclamațiunile de acest fel, ce vor fi stinse de acum înainte, oricari ar fi interesații.

ARTICOLUL 440

Germania primește și recunoaște valabile și obligatorii toate deciziunile și toate ordinele privitoare la vasele germane și la mărfurile germane, precum și toate deciziunile și ordinele privitoare la plata cheltuelilor cari vor fi fost date de oricare din jurisdicțiunile de prize ale Puterilor aliate și asociate, și își ia îndatorirea de a nu prezenta în numele naționalilor săi nici o reclamațiune privitoare la aceste deciziuni și ordine.

Puterile aliate și asociate își rezervă dreptul de a examina, în anumite condițiuni pe cari ele le vor determina, deciziunile și ordinele jurisdicțiunilor germane în materie de prize, fie că acele deciziuni și ordine ar atinge atât drepturile de proprietate ale supușilor (*ressortissants*) ziselor Puteri, cât și pe cele ale supușilor (*ressortissants*) neutri. Germania își ia îndatorirea de a procura copii de pe toate documentele ce constituie dosarul afacerilor, inclusiv deciziunile și ordinele date, precum și să accepte și să execute recomandările prezintate în urma examinării afacerilor.

TRACTATUL DE FAȚA, ale cărui texte, atât francez cât și englez, vor face deplină credință, va fi ratificat.

Depunerea ratificărilor se va face la Paris, în cel mai scurt timp posibil.

Puterile, al căror Guvern își are reședința în afară de Europa, vor avea facultatea de a se mărgini să facă cunoscut Guvernului Republicii franceze, prin reprezentantul lor diplomatic la Paris, că ratificarea lor a fost dată și, în acest caz, vor trebui să transmită, cât mai curând posibil, instrumentul ratificării.

Un prim proces-verbal de depunerea ratificărilor se va întocmi îndată ce Tractatul va fi fost ratificat de Germania, de o parte și de trei din Principalele Puteri aliate și asociate, de altă parte.

Îndată după încheierea acestui prim proces-

verbal, Tractatul va intra în vigoare între Inaltele Părți Contractante, cari în acest mod îl vor fi ratificat.

Pentru calcularea tuturor termenelor prevăzute prin Tractatul de față, această dată va fi data punerii în vigoare.

În toate celelalte privințe, Tractatul va intra în vigoare pentru fiecare Putere, la data depunerii ratificării sale.

Guvernul francez va remite tuturor Puterilor semnatare o copie conformă de pe procesele-verbale ale depunerii ratificărilor.

SPRE CREDINȚA CELOR CE PRECED,
Plenipotențiarul sus numiți au semnat Tractatul de față.

Facut la Versailles, în douăzeci și opt Iunie una-mie nouă sute nouăsprezece, într'un singur exemplar, care va rămâne depus în arhivele Guvernului Republicii franceze și de pe care se vor predă copii autentice fiecăreia din Puterile semnatare.

(L. S.) WOODROW WILSON.

(L. S.) ROBERT LANSING.

(L. S.) HENRY WHITE.

(L. S.) E. M. HOUSE.

(L. S.) TASKER H. BLISS.

(L. S.) D. LLOYD GEORGE.

(L. S.) A. BONAR LAW.

(L. S.) MILNER.

(L. S.) ARTHUR JAMES BALFOUR.

(L. S.) GEORGE N. BARNES.

(L. S.) CHAS. J. DOHERTY.

(L. S.) ARTHUR L. SIFTON.

(L. S.) W. M. HUGHES.

(L. S.) JOSEPH COOK.

(L. S.) LOUIS BOTHA.

(L. S.) J. CHR. SMUTS.

(L. S.) W. F. MASSEY.

(L. S.) ED. S. MONTAGU.

(L. S.) GANGA SINGH MAHARAJA DE BIKANER.

(L. S.) G. CLEMENCEAU.

(L. S.) S. PICHON.

(L. S.) L. L. KLOTZ.

(L. S.) ANDRÉ TARDIEU.

(L. S.) JULES CAMBON.

(L. S.) SIDNEY SONNINO.

(L. S.) IMPERIALI.

(L. S.) SILVIO CRESPI.

(L. S.) SAIONZI.

(L. S.) N. MAKINO.

(L. S.) S. CHINDA.

(L. S.) K. MATSUI.

(L. S.) H. IJIN.

(L. S.) HYMANS.

(L. S.) J. VAN DEN HEUVEL.

(L. S.) EMILE VANDERVELDE.

(L. S.) ISMAEL MONTES.

(L. S.) CALOGERAS.

(L. S.)

(L. S.) RODRIGO OCTAVIO

(L. S.)

(L. S.)

(L. S.) ANTONIO S. DE BUSTAMENTE.

(L. S.) E. DORN Y DE ALSUA.

(L. S.) ELEFTHERIOS VENISELOS.

(L. S.) NICOLAS POLITIS.

(L. S.) JOAQUIN MENDEZ.

(L. S.) TERFILLIEN GUILBAUD.

(L. S.) M. RUSTEM HAIDAR.

(L. S.) ABDUL HADI AOUNI

(L. S.) P. BONILLA.

(L. S.) C. D. B. KING.

(L. S.) SALVADOR CHAMORRO.

(L. S.) ANTONIO BURGOS.

(L. S.) C. G. CANDAMO.

(L. S.) I. J. PADEREWSKI

(L. S.) ROMAN DMOWSKI.

(L. S.) AFFONSO COSTA.

(L. S.) AUGUSTO SOARES.

(L. S.) ION I. C. BRATIANO.

(L. S.) GENERAL C. COANDA.

(L. S.) NIK. P. PACHITCH.

(L. S.) DR. ANTE TRUMBIC.

(L. S.) MIL. R. VESNITCH.

(L. S.) CHAROON.

(L. S.) TRAIKOS PRABANDHU.

(L. S.) KAREL KRAMAR.

(L. S.) DR. EDWARD BENES.

(L. S.) J. A. BUERO.

(L. S.) HERMANN MÜLLER.

(L. S.) DR. BEILL.

PROTOCOL

Pentru a preciza condițiile în cari vor trebui executate anumite clauze din Tratatul semnat cu data de astăzi, Înaltele Părți Contractante s'au înțeles ca :

1° O Comisiune să fie numită de Principalele Puteri aliate și asociate spre a supraveghea dărmarea fortificațiilor din Heligoland, în conformitate cu Tratatul. Această Comisiune va avea căderea de a hotări care anume parte din lucrări apărând coasta împotriva eroziunilor Mării, trebuie să fie păstrată și care dărîmată ;

2° Sumele pe cari Germania va trebui să le ramburseze supușilor săi spre a-i indemniza de părțile de interes ce ei le-ar avea în căile ferate și în minele arătate la alineatul 2 din articolul 156, vor fi trecute în creditul Germaniei și socotite asupra sumelor datorite ca reparațiuni ;

3° Lista persoanelor pe cari Germania, potrivit articolului 228, alineatul 2, va trebui să le predea Puterilor aliate și asociate, va fi comunicată Guvernului german în luna ce va urma după punerea în vigoare a Tratatului ;

4° Comisiunea reparațiilor prevăzută la articolul 240 și la paragrafele 2, 3 și 4 din Anexa IV, nu va putea cere divulgarea secretelor de fabricațiune sau alte informațiuni confidențiale ;

5° Îndată după semnarea Tratatului și în cele patru luni următoare, Germania va putea supune Puterilor aliate și asociate spre a fi examinate documente și propuneri pentru a grăbi lucrările privitoare la reparațiuni, a scurtă astfel cercetările și a accelera hotărârile ;

6° Se va proceda la urmărirea persoanelor cari ar fi comis acte delictuoase, în legătură cu lichidarea bunurilor germane, iar Puterile aliate și asociate vor primi informațiunile și probele pe cari Guvernul german le va putea procura în această privință.

Făcut la Versailles, în douăzeci și opt Iunie una mie nouă sute nouăsprezece.

WOODROW WILSON.
ROBERT LANSING.
HENRI WHITE.
E. M. HOUSE.
TASKER H. BLISS.
D. LLOYD GEORGE.

A. BONAR LAW.
MILNER.
ARTHUR JAMES BALFOUR.
GEORGE N. BARNES.
CHAS. J. DOHERTY.
ARTHUR L. SIFTON.
W. M. HUGHES.
JOSEPH COOK.
LOUIS BOTHA.
J. D. SMUTS.
W. F. MASSEY.
ED. S. MONTAGU.
GANGA SINGH, MAHARAJA DE BIKANER.
G. CLÉMENCEAU.
S. PICHON.
L. L. KLOTZ.
ANDRÉ TARDIEU.
JULÈS CAMBON.
SIDNEY SONNINO.
IMPERIALI.
SILVIO CRESPI.
SAIONZI.
N. MAKINO.
S. CHINDA.
K. MATSUI.
H. IJUN.
HYMANS.
J. VAN DEN HEUVEL.
EMILE VANDERVELDE.
ISMAEL MONTES.
CALOGERAS.

RODRIGO OCTAVIO.

ANTONIO S. DE BUSTAMANTE
E. DORN Y DE ALSUA.
ELEFTHERIOS VENISELOS.
NICOLAS POLITIS.
JOAQUIN MENDOZ.
TERTULLIEN GUILBAUD.
M. RUSTEM HAIDAR.
ABDUL HADI AOUNI.
P. BONILLA.
C. D. B. KING.
SALVADOR CHAMORRO.

ANTONIO BURGOS.
C. G. CANDAMO.
I. J. PADEREWSKI.
ROMAN DMOWSKI.
AFFONSO COSTA.
AUGUSTO SOARES.
ION I. C. BRATIANO.
GENERAL C. COANDA.
NIK. P. PACHITCH.

DR. ANTE TRUMBIC.
MIL. R. VESNITCH.
CHAROON.
TRAIDOS PRABANDHU.
KAREL KRAMAR.
DR. EDWARD BENES.
J. A. BUERO.
HERMANN MÜLLER.
DR. BELL.

TRACTAT DE PACE

INTRE

PUTERILE ALIATE ȘI ASOCIATE ȘI AUSTRIA

PROTOCOL ȘI DECLARAȚIUNI

Semnate la Saint Germain-en-Laye la 10 Septemvrie 1919

BUCUREȘTI

IMPRIMERIA STATULUI

1920

TRACTAT DE PACE

SUMAR

SUMAR

	Pagina		Pagina
Preambul	1	SECȚIUNEA II. — Clauze navale (art. 136—143)	27
PARȚEA I		SECȚIUNEA III. — Clauze privitoare la aeronautica militară și navală (art. 144—148)	28
PACTUL SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR		SECȚIUNEA IV. — Comisiuni interaliatate de control (art. 149—155)	29
Pactul Societății Națiunilor (art. 1—26)	4	SECȚIUNEA V. — Clauze generale (art. 156—159)	30
Anexă	9	PARȚEA VI	
PARȚEA II		PRIZONIERI DE RĂȘBOI ȘI MORMINTE	
FRUNTARIILE AUSTRIEI		SECȚIUNEA I. — Prizonieri de rășboi (art. 160—170)	30
Fruntariile Austriei (art. 27—35)	9	SECȚIUNEA II. — Morminte (art. 171—172)	32
PARȚEA III		PARȚEA VII	
CLAUZE POLITICE EUROPENE		SANCTIUNI	
SECȚIUNEA I. — Italia (art. 36—45)	12	Sanctiuni (art. 173—176)	32
SECȚIUNEA II. — Statul serbo-croato-sloven (art. 46—52)	14	PARȚEA VIII	
SECȚIUNEA III. — Statul ceho-slovac (art. 53—58)	16	REPARAȚIUNI	
SECȚIUNEA IV. — România (art. 59—61)	17	SECȚIUNEA I. — Dispozițiuni generale (art. 177—190)	32
SECȚIUNEA V. — Protecțiunea minorităților (art. 62—69)	17	Anexa I	34
SECȚIUNEA VI. — Clauze privitoare la naționalitate (art. 70—82)	18	Anexa II	35
SECȚIUNEA VII. — Clauze politice privitoare la unele State ale Europei (Belgia, Luxemburg, Sleswig, Turcia și Bulgaria, Rusia și Statele rusești (art. 83—87)	20	Anexa III	39
SECȚIUNEA VIII. — Dispozițiuni generale (art. 88—94)	20	Anexa IV	40
PARȚEA IV		Anexa V	42
INTERESE AUSTRIACE ÎN AFARĂ DE EUROPA		Anexa VI	42
Interese austriace în afară de Europa (art. 95)	21	SECȚIUNEA II. — Dispozițiuni speciale (art. 191—196)	42
SECȚIUNEA I. — Maroc (art. 96—101)	21	Anexa I (Toscana, Modena, Palermo, Neapole)	43
SECȚIUNEA II. — Egipt (art. 102—109)	22	Anexa II	44
SECȚIUNEA III. — Siam (art. 110—112)	23	Anexa III	44
SECȚIUNEA IV. — China (art. 113—117)	23	Anexa IV	44
PARȚEA V		PARȚEA IX	
CLAUZE MILITARE, NAVALE ȘI AERIENE		CLAUZE FINANCIARE	
SECȚIUNEA I. — Clauze militare	24	Clauze financiare (art. 197—216)	44
CAPITOLUL I. — Clauze generale (art. 118—119)	24	Anexa la art. 203	46
CAPITOLUL II. — Efectivele și cadrele armatei austriace (art. 120—124)	24	Anexa la art. 206	49
CAPITOLUL III. — Recrutarea și instrucția militară (art. 125—126)	25	PARȚEA X	
CAPITOLUL IV. — Școli, așezăminte de învățământ, societăți și asociațiuni militare, etc. (art. 127—128)	25	CLAUZE ECONOMICE	
CAPITOLUL V. — Armament, munițiuni, material și fortificațiuni (art. 129—135)	25	SECȚIUNEA I. — Relațiuni comerciale	52
		CAPITOLUL I. — Reglementare, taxe și restricțiuni vamale (art. 217—224)	52
		CAPITOLUL II. — Tratatamentul Navigațiunii (art. 225)	54
		CAPITOLUL III. — Concurența nelegală (art. 226 și 227)	54
		CAPITOLUL IV. — Tratatamentul supușilor Puterilor aliate și asociate (art. 228 — 231)	54
		CAPITOLUL V. — Clauze generale (art. 232 — 233)	55
		SECȚIUNEA II. — Tractate (art. 234 — 247)	55

	Pagina
SECȚIUNEA III. — Datorii (art. 248)	58
Anexă	59
SECȚIUNEA IV. — Bunuri, drepturi și interese (art. 249 și 250)	62
Anexă	64
SECȚIUNEA V. — Contracte, prescripțiuni, hotărâri (art. 251 — 255)	66
Anexă	68
SECȚIUNEA VI. Tribunal arbitral mixt (art. 256 și 257)	71
Anexă la art. 256	72
SECȚIUNEA VII. — Proprietate industrială (art. 258 — 262) .	73
SECȚIUNEA VIII. — Dispozițiuni speciale pentru teritoriile trans- ferate (art. 263 — 275)	75

PARTEA XI **NAVIGAȚIA AERIANĂ**

Navigația aeriană (art. 276 — 283)	78
--	----

PARTEA XII **PORTURI, CĂI PE APĂ ȘI CĂI FERATE**

SECȚIUNEA I. — Dispozițiuni generale (art. 284 — 289) . . .	79
SECȚIUNEA II. — Navigațiunea	80
CAPITOLUL I. — Libertatea navigației (art. 290)	80
CAPITOLUL II. — Clauze relative la Dunăre (art. 291 — 308)	80
CAPITOLUL III. — Regimul apelor (art. 309 și 310)	83
SECȚIUNEA III. — Căi ferate	83
CAPITOLUL I. — Libertatea tranzitului pentru Austria spre Adriatică (art. 311)	83
CAPITOLUL II. — Clauze relative la transporturile inter- naționale (art. 312 — 316)	83

	Pagina
CAPITOLUL III. — Material rulant (art. 317)	84
CAPITOLUL IV. — Cesioane de linii de căi ferate (art. 318)	85
CAPITOLUL V. — Dispozițiuni relative la anumite linii de căi ferate (art. 319 — 324)	85
CAPITOLUL VI. — Dispozițiunii tranzitorii (art. 325) . . .	86
CAPITOLUL VII. — Telegrafe și telefoane (art. 326 și 327) .	86
SECȚIUNEA IV. — Judecarea litigiilor și revizuirea clauzelor permanente (art. 328 — 330)	87
SECȚIUNEA V. — Dispozițiune particulară (art. 331)	87

PARTEA XIII

MUNCĂ

SECȚIUNEA I. — Organizarea muncii	88
CAPITOLUL I. — Organizarea (art. 332 — 344)	88
CAPITOLUL II. — Funcționarea (art. 345 — 365)	90
CAPITOLUL III. — Prescripțiuni generale (art. 366 — 368) .	93
CAPITOLUL IV. — Măsuri transitorii (art. 369 — 371) . . .	93
Anexă	94
SECȚIUNEA II. — Principii generale (art. 372)	94

PARTEA XIV

CLAUZE DIVERSE

Clauze diverse (art. 373 — 381)	95
Anexă la art. 375	95
Protocol	99
Declarațiune	100
Declarațiune particulară	101

**STATELE-UNITE ALE AMERICII,
IMPERIUL BRITANIC, FRANȚA, ITALIA
și JAPONIA,**

Puteri desemnate în Tratatul de față ca Principalele Puteri aliate și asociate,

**BELGIA, CHINA, CUBA, GRECIA, NICARAGUA,
PANAMA, POLONIA, PORTUGALIA, ROMÂNIA,
STATUL SERBO-CROATO-SLOVEN, SIAM, CECO-
SLOVACIA,**

Constituind, împreună cu Principalele Puteri
de mai sus, Puterile aliate și asociate,
de o parte;

și AUSTRIA,

de altă parte;

Considerând că, în urma cererii fostului Guvern Imperial și Regal al Austro-Ungariei, un armistițiu a fost acordat Austro-Ungariei la 3 Noiembrie 1918, de către Principalele Puteri aliate și asociate, pentru ca un Tratat de pace să poată fi încheiat;

Considerând că Puterile aliate și asociate sunt de asemenea doritoare ca războiul, în care unele dintre ele au fost trase pe rând, în mod direct sau indirect, contra Austro-Ungariei, și care își are origina în declarațiunea de război adresată la 28 Iulie 1914 de către fostul Guvern Imperial și Regal al Austro-Ungariei, Serbiei și în ostilitățile conduse de Germania, aliata Austro-Ungariei, să facă loc unei păci temeinice, drepte și durabile;

Considerând că fosta monarhie austro-ungară a încetat azi de a mai exista și a făcut loc, în Austria, unui guvern republican;

Că Principalele Puteri aliate și asociate au recunoscut că Statul ceco-slovac, în teritoriul căruia este încorporat o parte din teritoriile zisei monarhii, constituie un Stat liber, independent și aliat;

Că zisele Puteri au recunoscut de asemenea unirea unor anumite părți din teritoriul zisei monarhii cu teritoriul Regatului Serbiei, ca Stat liber, independent, și aliat, sub numele de Stat Serbo-Croato-Sloven;

Considerând că, restabilind pacea, este necesar de a se reglementa starea de lucruri rezultând din desființarea zisei monarhii și stabilirea ziselor State, și de a așeza Guvernul acestor țări pe baze durabile, conforme cu justiția și echitatea;

Spre acest sfârșit, **ÎNALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE** reprezentate precum urmază:

PREȘEDINTELE STATELOR-UNITE ALE AMERICII, prin:

Onorabilul Frank Lyon POLK, Sub-Secretar de Stat;

Onorabilul Henry WHITE, fost Ambasador extraordinar și plenipotențiar al Statelor Unite la Roma și la Paris;

Generalul Tasker H. BLISS, reprezentant militar al Statelor-Unite la Consiliul superior de război;

MAIESTATEA SA REGELE REGATULUI UNIT AL MAREI BRITANII ȘI IRLANDEI ȘI AL TERITORIILOR BRITANICE DE PESTE MĂRI, ÎMPĂRAT AL INDIILOR, prin:

Prea Onorabilul Arthur James BALFOUR, O.M., M.P., Secretar de Stat pentru Afacerile Straine;

Prea Onorabilul Andrew BONAR LAW, M. P., Lord al Sigiliului Privat;

Prea Onorabilul Viconte MILNER, G. C. B., G. C. M. G., Secretar de Stat pentru Colonii;

Prea Onorabilul George Nicoll BARNES, M. P., Ministru fără portofoliu;

Și: pentru DOMINION AL CANADEI, prin :

Onorabilul Sir Albert Edward KEMP, K. C. M. G., Ministru al Forțelor de peste mare;

Pentru COMMONWEALTH AL AUSTRALIEI, prin :

Onorabilul George Foster PEARCE, Ministru al Apărării;

Pentru UNIUNEA SUD-AFRICANĂ, prin :

Prea Onorabilul Viconte MILNER, G. C. B., G. C. M. G.;

Pentru DOMINION AL NOUEI ZELANDE, prin :

Onorabilul Sir Thomas MACKENZIE, K. C. M. G., Înalt Comisar pentru Noua-Zelandă în Regatul-Unit;

Pentru INDIA, prin :

Prea Onorabilul Baron SINHA, K. G., Sub Secretar de Stat pentru India;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI FRANCEZE, prin :

D. George CLÉMENTEAU, Președinte al Consiliului, Ministru de Război;

D. Stephen PICHON, Ministru al Afacerilor Străine;

D. Louis Lucien KLOTZ, Ministru al Finanțelor;

D. André TARDIEU, Comisar General al afacerilor de război Franco-Americane;

D. Jules CAMBON, Ambasador al Franței;

MAIESTATEA SA REGELE ITALIEI, prin:

Onorabilul Tommaso TITTONI, Senator al Regatului, Ministru al Afacerilor Străine;

Onorabilul Vittorio SCIALOJA, Senator al Regatului;

Onorabilul Maggiorino FERRARIS, Senator al Regatului;

Onorabilul Guglielmo MARCONI, Senator al Regatului;

D. S. CRESPI, Deputat;

MAIESTATEA SA ÎMPĂRATUL JAPONIEI, prin :

Viconte CHINDA, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al M. S. Împăratului Japoniei la Londra;

D. K. MATSUI, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al M. S. Împăratului Japoniei la Paris;

D. H. IJUN, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al M. S. Împăratului Japoniei la Roma;

MAIESTATEA SA REGELE BELGHIOR, prin :

D. Paul HYMANS, Ministru al Afacerilor Străine, Ministru de Stat;

D. Jules van den HEUVEL, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al M. S. Regelui Belgiei, Ministru de Stat;

D. Émile VANDERVELDE, Ministru al Justiției, Ministru de Stat;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CHINEZE, prin :

D. LOU Tseng-Tsiang, Ministru al Afacerilor Străine;

D. Chengting Thomas WANG, fost Ministru al Agriculturii și Comerțului;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CUBANE, prin :

D. Antonio Sanchez de BUSTAMANTE, Decanul facultății de drept al Universității din Havana, Președintele Societății Cubane de drept internațional;

MAIESTATEA SA REGELE ELENILOR, prin :

D. Nicolas POLITIS, Ministru al Afacerilor Străine;

D. Athos ROMANOS, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar pe lângă republi- ca franceză ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI NICARA- GUA, prin :

D. Salvador CHAMORRO, Președinte al Camerei Deputaților ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI PA- NAMA, prin :

D. Antonio BURGOS, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii Panama la Madrid ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI POLO- NEZE, prin :

D. Ignace I. PADEREWSKI, Președinte al Consiliului de Miniștri, Ministru al Afăce- rilor Străine ;

D. Roman DMOWSKI, Președinte al Comi- tetului național polonez ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI PORTU- GHEZE, prin :

Doctorul Affonso DA COSTA, fost Preșe- dinte al Consiliului de Miniștri ;

Doctorul Augusto Luiz Vieira SOARES, fost Ministru al Afacerilor Străine ;

MAIESTATEA SA REGELE ROMÂNIEI, prin :

D. Nicolae MIȘU, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al României la Londra ;

Doctorul Alexandru VAIDA-VOEVOD, Mi- nistru fără portofoliu ;

MAIESTATEA SA REGELE SARBILOR, CROAȚILOR ȘI SLOVENILOR, prin :

D. N. P. PACHITCH, fost Președinte al Consiliului de Miniștri ;

D. Ante TRUMBIĆ, Ministru al Afacerilor Străine ;

D. Ivan ZOLGER, Doctor în drept ;

MAIESTATEA SA REGELE SIAMULUI, prin :

Alteța Sa Principele CHAROON, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al M. S. Regelui Siamului la Paris ;

Alteța Sa Serenismă Principele TRAI DOS PRABANDHU, Subsecretar de Stat la Afacerile Străine ;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CEHO- SLOVACE, prin :

D. Carol KRAMAR, Președinte al Consiliu- lui de Miniștri ;

D. Eduard BENES, Ministru al Afacerilor Străine ;

REPUBLICA AUSTRIEI, prin :

D. Carol BENNER, Cancelar al Republicii Austriei ;

CARI, după ce au schimbat deplinele lor puteri, recunoscute în bună și cuvenită formă, S'AU INTELES ASUPRA DISPOZIȚIUNILOR URMĂTOARE :

Dela data punerii în vigoare a Tractatului de față, starea de război va lua sfârșit.

Din acest moment, și sub rezerva dispozițiuni lor Tractatului de față, Puterile aliate și asociate vor relua relațiuni oficiale cu Re- publica Austriei.

PARTEA I

PACTUL SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR

INALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE,

Considerând că, pentru a desvoltă cooperarea între națiuni și pentru a le garanta pacea și siguranța, importă:

să se primească anumite obligațiuni de a nu recurge la război,

să se întrețină, la lumina zilei, relațiuni internaționale, bazate pe justiție și onoare,

să se observe, riguros, prescripțiunile dreptului internațional, recunoscute de aci înainte ca regulă de conducere efectivă a guvernelor,

să se facă să domnească dreptatea și să se respecte cu sfîntenie toate obligațiile Tractatelor, în raporturile mutuale dintre popoarele organizate,

Adoptă prezentul Pact, care institue Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 1

Sunt Membrii originari ai Societății Națiunilor, acei dintre semnatori al căror nume figurează în Anexa prezentului Pact, precum și Statele, de asemena numite în Anexă, cari vor fi aderat la prezentul Pact, fără nici o rezervă, prin o declarațiune, depusă la Secretariat în cursul celor două luni de la intrarea în vigoare a Pactului și despre care se va face notificare celorlalți Membri ai Societății.

Orice Stat, Dominion sau Colonie, care se guvernează liber și care nu este menționat în Anexă, poate deveni Membru al Societății, dacă admiterea sa este pronunțată de cele două treimi ale Adunării, cu condiție să dea garanții efective de intenția sa sinceră de a observa angajamentele sale internaționale și de a accepta regulamentul stabilit de Societate, în ceea ce privește forțele și armamentele sale militare, navale și aeriene.

Orice Membru al Societății poate, după o prealabilă înștiințare făcută cu doi ani mai

înainte, să se retragă din Societate, cu condiția de a fi îndeplinit, în acel moment, toate obligațiunile sale internaționale, inclusiv cele prevăzute în prezentul Pact.

ARTICOLUL 2

Acțiunea Societății, astfel cum este definită în prezentul Pact, se exercită de o Adunare și de un Consiliu asistați de un Secretariat permanent.

ARTICOLUL 3

Adunarea se compune din reprezentanți ai membrilor Societății.

Ea se întrunește la epoci fixate și la orice alt moment, dacă împrejurările o cer, la sediul Societății sau în vreun alt loc care va putea fi desemnat.

Adunarea are căderea de a se pronunța asupra oricărei chestiuni care intră în sfera de activitate a Societății sau care atinge pacea lumii.

Fiecare Membru al Societății nu poate avea mai mult de trei reprezentanți în Adunare și nu dispune decât de un vot.

ARTICOLUL 4

Consiliul se compune din reprezentanți ai principalelor Puteri aliate și asociate, precum și din reprezentanți ai altor patru Membri ai Societății. Acești patru Membri ai Societății sunt desemnați, în mod liber, de Adunare și la datele ce va crede de cuviință. Până la prima desemnare, de către Adunare, reprezentanții Belgiei, Braziliei, Spaniei și Greciei sunt Membrii în Consiliu.

Cu aprobarea majorității Adunării, Consiliul poate desemna alți Membri ai Societății a căror reprezentare în Consiliu va fi de aci înainte permanentă.

El poate, cu aceeași aprobare, să sporească numărul Membrilor Societății cari vor fi aleși de Adunare pentru a fi reprezentați în Consiliu.

Consiliul se întrunește când o cer împrejurările și cel puțin odată pe an, la sediul Societății, sau în orice alt loc care va putea fi desemnat.

Orice chestiune intrând în sfera de activitate a Societății sau privitoare la pacea lumii e de cădere Consiliului.

Orice Membru al Societății care nu este reprezentat în Consiliu este invitat să trimețe un reprezentant, spre a lua parte în Consiliu, atunci când o chestiune care îl interesează în particular e adusă înaintea Consiliului.

Fiecare Membru al Societății reprezentat la Consiliu nu dispune decât de un vot și nu are decât un singur reprezentant.

ARTICOLUL 5

Afără de vreo dispozițiune hotărâtă contrară acestui Pact sau clauzelor prezentului Tratat, hotărârile Adunării sau ale Consiliului sunt date de unanimitatea membrilor societății reprezentați la Adunare.

Toate chestiunile de procedură cari se ivesc la întrunirile Adunării sau ale Consiliului, inclusiv desemnarea Comisiunilor însărcinate să achițeze asupra unor puncte particulare, se desleagă de Adunare sau de Consiliu și se decid de majoritatea Membrilor Societății reprezentați la întrunire.

Prima întrunire a Adunării și prima întrunire a Consiliului vor avea loc în urma convocării Președintelui Statelor-Unite ale Americii.

ARTICOLUL 6

Secretariatul permanent este stabilit la sediul Societății. El se compune dintr'un secretar general, din secretarii și din personalul necesar.

Cel dintâiu secretar general e desemnat prin Anexă. În urmă, secretarul general va fi numit de Consiliu, cu aprobarea majorității Adunării.

Secretarii și personalul Secretariatului sunt numiți de secretarul general, cu aprobarea Consiliului.

Secretarul general al Societății este de drept secretar general al Adunării și al Consiliului.

Cheltuelile Secretariatului sunt în sarcina Membrilor Societății în proporția stabilită pentru Biroul internațional al Uniunii poștale universale.

ARTICOLUL 7

Sediul Societății este stabilit la Geneva.

Consiliul poate, la orice moment, să hotărască stabilirea sediului în orice alt loc.

Toate funcțiunile Societății sau ale serviciilor cari depind de ea, inclusiv Secretariatul, sunt egal accesibile bărbaților și femeilor.

Reprezentanții Membrilor Societății și agenții acesteia se bucură, în exercițiul funcțiunilor lor, de privilegiile și imunitățile diplomatice.

Clădirile și terenurile ocupate de Societate, de serviciile sau de întrunirile ei, sunt inviolabile.

ARTICOLUL 8

Membrii Societății recunosc că menținerea păcii cere reducerea armamentelor naționale la minimul compatibil cu siguranța națională și cu executarea obligațiunilor internaționale impuse printr'o acțiune comună.

Consiliul, ținând seamă de situațiunea geografică și de condițiunile speciale ale fiecărui Stat, pregătește planurile acestei reduceri, în vederea examinării și deciziunii diverselor guverne.

Aceste planuri trebuie să facă obiectul unei noi examinări și, dacă e nevoie, al unei revizui, cel puțin la fiecare zece ani.

După adoptarea lor de diverselor guverne, limita armamentelor astfel fixată nu poate fi depășită fără consimțământul Consiliului.

Având în vedere că fabricarea privată a munițiilor și a materialului de război ridică grave obiecțiuni, Membrii Societății însărcinează Consiliul să chibzuească asupra măsurilor ce sunt de luat pentru a evita efectele ei supărătoare, ținând seamă de nevoile Membrilor Societății cari nu-și pot fabrica munițiile și materialul de război necesare siguranței lor.

Membrii Societății își iau îndatorirea să-și comunice, în modul cel mai franc și complet, toate informațiunile privitoare la scara armamentelor lor, la programele lor militare, navale și aeriene și la starea acelora dintre industriile lor cari sunt susceptibile de a fi utilizate pentru război.

ARTICOLUL 9

O Comisiune permanentă va fi formată pentru a da Consiliului avizul său asupra executării dispozițiunilor articolelor 4 și 8 și, în mod general, asupra chestiunilor militare, navale și aeriene.

ARTICOLUL 10

Membrii Societății își iau îndatorirea să respecte și să menție, în contra oricărei agresiuni externe, integritatea teritorială și independența politică existentă a tuturilor Membrilor Societății. În caz de agresiune, de amenințare sau de pericol de agresiune, Consiliul avizează asupra mijloacelor de a asigura executarea acestei obligațiuni.

ARTICOLUL 11

Se declară în mod hotărât că orice război sau amenințare de război, fie că ar atinge direct sau nu pe unul din Membrii Societății, intere-

sează Societatea întreagă, și că aceasta trebuie să ia măsurile proprii pentru a salva în mod eficace pacea Națiunilor. În asemenea caz, Secretarul general convoacă imediat Consiliul, după cererea oricărui Membru al Societății.

În afară de aceasta, se mai declară că orice Membru al Societății are dreptul să atragă, în mod amical, atențiunea Adunării sau a Consiliului asupra oricărei împrejurări de natură să atingă relațiunile internaționale și cari amenință în urmă să turbure pacea, sau buna înțelegere între națiuni, de care depinde pacea.

ARTICOLUL 12

Toți Membrii Societății convin că, dacă se ivește între ei un diferend susceptibil să aducă o ruptură, îl vor supune, fie procedurii arbitrajului, fie examinării Consiliului. Ei mai convin că, în nici un caz, nu trebuie să recurgă la război, înainte de expirarea unui termen de 3 luni după darea sentinței arbitrilor, sau după raportul Consiliului.

În toate cazurile prevăzute de acest articol, sentința arbitrilor trebuie să fie dată într'un timp util, iar raportul Consiliului trebuie să fie întocmit în cursul celor 6 luni, cu începere din ziua când diferendul a fost adus la cunoștința lui.

ARTICOLUL 13

Membrii Societății convin că dacă s'ar ivi între ei un diferend susceptibil, după părerea lor, de o soluțiune arbitrală și dacă acestui diferend nu i se poate pune capăt în mod satisfăcător, pe cale diplomatică, chestiunea va fi supusă în întregime arbitrajului.

Printre diferendele cari sunt în general susceptibile de o soluțiune arbitrală, se declară: toate diferendele privitoare la interpretarea unui tractat, la orice chestiune de drept internațional, la orice fapt care, dacă s'ar realiza, ar constitui ruptura unui angajament internațional, precum și diferendele relative la întinderea sau la natura reparațiunii datorită pentru o asemenea ruptură.

Curtea de arbitraj, căreia îi este supusă chestiunea, este Curtea indicată de Părți, sau prevăzută în convențiunile lor anterioare.

Membrii Societății se îndatorează să execute, de bună credință, sentințele date și să nu recurgă la război în contra oricărui Membru al Societății, care se va conforma lor. În lipsă de executare a sentinței, Consiliul propune măsurile cari trebuie să-i asigure efectul.

ARTICOLUL 14

Consiliul este însărcinat să prepare un proiect de Curte permanentă de justiție internațională

și să-l supună Membrilor Societății. Aceasta Curte va fi competentă de a judeca toate diferendele cu caracter internațional, ce Părțile i le vor supune. Ea va da, de asemenea, avize consultative asupra oricărui diferend sau oricărui punct ce va fi adus înaintea ei de către Consiliu sau de Adunare.

ARTICOLUL 15

Dacă se ivește, între Membrii Societății, un diferend susceptibil de a atrage după sine o ruptură, și dacă acest diferend nu este supus arbitrajului, prevăzut prin articolul 13, Membrii Societății convin să-l aducă în fața Consiliului. În acest scop, este de ajuns ca unul dintre ei să aducă acest diferend la cunoștința Secretarului General, care ia orice dispozițiuni în vederea unei anchete și a unei examinări complete.

În cel mai scurt termen, Părțile trebuie să-i comunice expunerea faptului împreună cu toate circumstanțele referitoare și cu piesele justificative. Consiliul poate să ordone publicarea lor imediată.

Consiliul se silește să asigure soluționarea diferendului. Dacă reușește, publică, în măsura pe care o crede folositoare, o expunere relatând faptele, explicațiunile ce ele comportă și soluțiunea dată.

Dacă nu s'a putut pune capăt diferendului, Consiliul redactează și publică un raport, votat, fie în unanimitate, fie cu majoritate de voturi, pentru a arăta circumstanțele diferendului și soluțiunile ce recomandă ca fiind cele mai echitabile și cele mai apropiate în speță.

Orice Membru al Societății reprezentat în Consiliu poate, de asemenea, să publice o expunere a faptelor diferendului, precum și propriile sale concluziuni.

Dacă raportul Consiliului este acceptat în unanimitate, votul Reprezentanților Părților nefiind socotit în calculul acestei unanimități, Membrii Societății își iau îndatorirea să nu recurgă la război în contra nici unei Părți, care se conformă concluziunilor raportului.

În cazul când Consiliul nu reușește a face ca raportul său să fie primit de către toți Membrii săi, alții decât Reprezentanții Părților în litigiu, Membrii Societății își rezervă dreptul de a lucra cum vor crede de cuviință pentru menținerea dreptului și a justiției.

Dacă una din Părți pretinde, și dacă Consiliul recunoaște, că diferendul atinge o chestiune pe care dreptul internațional o lasă la competența exclusivă a acestei Părți, Consiliul va constata aceasta printr'un raport, fără a recomanda însă vre-o soluțiune.

Consiliul poate, în toate cazurile prevăzute în prezentul articol, să aducă diferendul înaintea Adunării. Adunarea va trebui, de asemenea, să fie învestită despre diferend, după cererea uneia din Părți; această cerere va trebui să fie prezentată în termen de patruzeci zile, cu începere din momentul în care diferendul este adus înaintea Consiliului.

În orice afacere supusă Adunării, dispozițiile prezentului articol și ale articolului 12, privitoare la acțiunea și la puterile Consiliului, se aplică, de asemenea, la acțiunea și la puterile Adunării. Se înțelege că un raport făcut de Adunare, cu aprobarea Reprezentanților Membrii Societății reprezentați în Consiliu și a unei majorități a celorlalți Membri ai Societății, cu excluderea, pentru fiecare caz în parte, a Reprezentanților Părților, are același efect ca un raport al Consiliului, adoptat în unanimitate de Membrii săi, afară de reprezentanții Părților.

ARTICOLUL 16

Dacă un membru al Societății recurge la război, contrar angajamentelor luate prin articolele 12, 13 sau 15, este *ipso facto* considerat că a comis un act de război în contra tuturor celorlalți Membri ai Societății. Aceștia se îndatorază să rupă imediat cu el orice relații comerciale sau financiare, să interzică orice raporturi între naționalii lor și aceia ai Statului care a călcat Pactul, și să facă să înceteze orice comunicații financiare, comerciale sau personale, între naționalii acestui Stat și aceia ai oricărui alt Stat, Membru sau nu al Societății.

În acest caz, Consiliul are datoria de a recomanda, diferitelor guverne interesate, efectivele militare, navale sau aeriene cu care Membrii Societății vor contribui, fiecare în parte, la forțele armate destinate pentru respectarea angajamentelor Societății.

Membrii Societății mai convin, în afară de acestea, de a-și da sprijin reciproc pentru aplicarea măsurilor economice și financiare ce urmează a se lua în virtutea prezentului articol, pentru a reduce, la minimum, pierderile și neajunsurile ce ar putea rezulta. Își dau de asemenea sprijin reciproc pentru a rezista împotriva oricărei măsuri speciale, îndreptată în contra unuia dintre ei, de către Statul care a călcat Pactul. Ei iau dispozițiile necesare pentru a înlesni trecerea, prin teritoriul lor, a forțelor oricărui membru al Societății, care ia parte la o acțiune comună pentru a obține respectarea angajamentelor luate de Societate.

Poate să fie exclus din Societate orice Membru

care s-a făcut vinovat de violarea vreunui din angajamentele ce rezultă din Pact. Excluderea este pronunțată prin votul tuturor celorlalți Membri ai Societății reprezentați în Consiliu.

ARTICOLUL 17

În caz de diferend între două State, dintre care numai unul singur este Membru al Societății, sau între două State care nu fac parte din Societate, Statul sau Statele, care nu sunt Membri ai Societății, sunt invitate să se supună obligațiilor impuse Membrilor ei, pentru soluționarea diferendului, în condițiile socotite drepte de Consiliu. Dacă această invitație este primită, dispozițiile articolelor 12—16 se aplică sub rezerva modificărilor considerate ca necesare de Consiliu.

Din momentul trimiterii acestei invitațiuni, Consiliul deschide o anchetă asupra împrejurărilor diferendului și propune măsura care i se pare cea mai nemerită și cea mai eficace în acea împrejurare.

Dacă Statul invitat, refuză să primească obligațiunile de Membru al Societății, în scopul soluționării diferendului și recurge la război în contra vreunui Membru al Societății, îi sunt aplicabile dispozițiunile articolului 16.

Dacă cele două Părți, invitate, refuză să primească obligațiunile de Membri ai Societății, în scopul soluționării diferendului, Consiliul poate să ia toate măsurile și să facă orice propuneri de natură a preveni ostilitățile și a pune capăt conflictului.

ARTICOLUL 18

Orice tractat sau angajament internațional încheiat, în viitor, de un Membru al Societății, va trebui să fie imediat înregistrat de Secretariat și publicat de el, cât mai curând posibil. Niciunul din aceste tractate sau angajamente internaționale nu va fi obligatoriu înainte de a fi fost înregistrat.

ARTICOLUL 19

Adunarea poate, din când în când, să invite pe Membrii Societății ca să procedeze la o nouă examinare a tractatelor devenite inaplicabile, precum și a situațiilor internaționale, a căror menținere ar putea să pună în pericol pacea lumii.

ARTICOLUL 20

Membrii Societății recunosc, fiecare în ce îl privește, că prezentul Pact abrogă orice obligațiuni sau înțelegeri „*inter se*”, incompatibile cu

dispozițiunile sale și se leagă în mod solenin să nu mai contracteze în viitor altele de acest fel.

Dacă înainte de intrarea sa în Societate, un Membru a luat asupra-și obligațiuni incompatibile cu dispozițiunile Pactului, dănsul trebuie să ia măsuri imediate pentru a se desface de aceste obligațiuni.

ARTICOLUL 21

Angajamentele internaționale, precum sunt tractatele de arbitraj și înțelegerile regionale, ca și doctrina lui Monroe, făcute în vederea menținerii păcii, nu sunt considerate ca incompatibile cu nici una din dispozițiunile prezentului Pact.

ARTICOLUL 22

Principiile următoare se aplică coloniilor și teritoriilor cari, în urma războiului, au încetat de a fi sub suveranitatea Statelor cari le guverneau mai înainte și cari sunt locuite de popoare încă incapabile de a se conduce ele înșiși, date fiind condițiunile deosebit de grele ale lumii moderne. Buna stare și dezvoltarea acestor popoare formând o misiune sacră de civilizațiune, este necesar să se încorporeze în prezentul Pact garanții pentru îndeplinirea acestei misiuni.

Cea mai bună metoadă pentru realizarea, în mod practic, a acestui principiu este de a încredința tutela acestor popoare națiunilor mai înaintate cari, prin resursele, experiența sau pozițiunea lor geografică, sunt cele mai în măsură să-și ia această răspundere și cari consimt să o primească: ele ar exercita această tutelă în calitate de Mandatar și în numele Societății.

Caracterul mandatului trebuie să difere după gradul de dezvoltare al poporului, după situația geografică a teritoriului, după condițiunile sale economice și după orice alte circumstanțe asemănătoare.

Anumite comunități, cari aparțineau altă dată Imperiului Otoman, au ajuns la un așa grad de dezvoltare, încât existența lor, ca națiuni independente, poate să fie recunoscută provizoriu, cu condițiune ca consiliile și ajutorul unui Mandatar să călăuzească administrația lor până în momentul în care vor fi capabile să se conducă singure. Dorițele acestor Comunități trebuie să fie luate mai întâiu în considerațiune la alegerea Mandatarului.

Gradul de dezvoltare în care se găsesc alte popoare, în special cele din Africa centrală, cere ca în acele ținuturi Mandatarul să-și asume administrația teritoriului, în condițiuni cari, împreună cu prohibirea de abuzuri, — precum este comerțul cu sclavi, traficul de arme și de alcool, — să garanteze libertatea conștiinței și a religiei, fără alte limitări, decât acelea pe cari le poate

impune menținerea ordinii publice și a bunelor moravuri, și să interzică de a ridica fortificațiuni sau de a stabili baze militare sau navale și de a da indigenilor o instrucție militară altă decât aceea care e necesară pentru poliția sau apărarea teritoriului, și cari să asigure deopotrivă celorlalți Membrii ai Societății condițiuni de egalitate pentru schimburi și comerț.

În sfârșit, sunt teritorii, ca Sud-Vestul african și anumite insule din Pacificul austral, cari din cauza slabei densități a populației lor, a suprafeței lor restrânse, a depărtării lor de centrele de civilizație, a învecinării lor geografice cu teritoriul Mandatarului, sau a altor circumstanțe, n'ar putea să fie mai bine administrate decât sub legile Mandatarului, ca și cum ar face parte integrantă din teritoriul lui, sub rezerva garanțiilor prevezute mai sus, în interesul populațiunii indigene.

În toate cazurile Mandatarul trebuie să trimeată Consiliului un raport anual asupra teritoriilor cu a căror administrare este însărcinat.

Dacă gradul de autoritate, de control sau de administrare, ce urmează a exercita Mandatarul, n'a făcut obiectul unei convențiuni anterioare între Membrii Societății, Consiliul va hotări, în mod expres, asupra acestor puncte.

O comisiune permanentă va fi însărcinată să primească și să examineze rapoartele anuale ale Mandatarilor și să dea Consiliului părerea sa asupra tutulor chestiunilor privitoare la executarea mandatelor.

ARTICOLUL 23

Sub rezerva și conform dispozițiunilor convențiunilor internaționale, actualmente în ființă sau cari se vor încheia ulterior, Membrii Societății:

a) își vor da silința de a asigura și a menține condițiuni de muncă echitabile și umane pentru bărbat, femei și copil pe teritoriile lor proprii, precum și în toate țările asupra cărora se întind relațiunile lor comerciale și industriale, în acest scop, de a înființa și a întreține organizațiuni internaționale necesare;

b) iau îndatorirea de a asigura un tratament echitabil pentru populațiunile indigene, în teritoriile supuse administrațiunii lor;

c) însărcinează Societatea cu controlul general al acordurilor relative la comerțul de femei și copii, al traficului de opium și alte toxice vătămătoare;

d) însărcinează Societatea cu controlul general al comerțului de arme și de munițiuni cu țările unde controlul acestui comerț este indispensabil interesului comun;

e) vor lua dispozițiunile necesare pentru a asigura garantarea și menținerea libertății comunicațiilor și tranzitului, precum și un echitabil tratament pentru comerțul tuturilor membrilor Societății, rămânând bine înțeles că nevoile speciale ale regiunilor devastate în timpul războiului din 1914—1918 vor trebui să fie luate în considerare ;

f) își vor da silința de a lua măsuri, de ordin internațional, pentru a preveni și combate boalele.

ARTICOLUL 24

Toate biourile internaționale anterior înființate prin tratate colective vor fi, sub rezerva consimțământului Părților, puse sub autoritatea Societății. Oricari alte biouri internaționale și orice comisii pentru reglementarea afacerilor de interes internațional, cari vor fi create ulterior, vor fi puse sub autoritatea Societății.

Pentru orice chestiuni de interes internațional, stabilite prin convențiuni generale, dar ne-supuse controlului unor comisii sau biouri internaționale, Secretariatul Societății va trebui, dacă Părțile o cer și dacă Consiliul consimte, să adune și să distribue toate informațiunile folositoare și să dea tot ajutorul necesar sau dori.

Consiliul poate decide ca printre cheltuelile Secretariatului să intre și acelea ale oricărui biou sau comisii puse sub autoritatea Societății.

ARTICOLUL 25

Membrii Societății își iau îndatorirea de a încuraja și favoriza înființarea și cooperarea organizațiilor voluntare naționale ale Crucii Roșii, autorizate în regulă, cari au de obiect îndreptarea sănătății, apărarea preventivă în contra boalei și alinarea suferinței în lume.

ARTICOLUL 26

Modificările Pactului de față vor intra în vigoare din momentul ratificării lor de către Membrii Societății, ai cărei Reprezentanți compun Consiliul, și de către majoritatea acelor ai căror Reprezentanți formează Adunarea.

Oricare Membru al Societății este liber a nu primi amendamentele aduse Pactului, în care caz el încetează de a mai face parte din Societate.

Anexă

I. Membrii originari ai Societății Națiunilor semnatare ale Tratatului de Pace

Statele-Unite ale Ame-	Haïti.
riciei.	Hedjaz.
Belgia.	Honduras.
Bolivia.	Italia.
Brazilia.	Japonia.
Imperiul Britanic.	Liberia.
Canada.	Nicaragua.
Australia.	Panama.
Africa de Sud.	Peru.
Noua-Zelandă.	Polonia.
India.	Portugalia.
China.	România.
Cuba.	Statul Serb-Croat-Slo-
Equator.	ven.
Franța.	Siam.
Grecia.	Ceho-Slovacia.
Guatemala.	Uruguay.

State invitate a aderă la Pact

Argentina.	Tările-de-Jos.
Chili.	Persia.
Columbia.	Salvador.
Danemarca.	Suedia.
Spania.	Elveția.
Norvegia.	Venezuela.
Paraguay.	

II. Primul Secretar General al Societății Națiunilor

Onorabilul Sir James Eric Drummond, K. C. M., G. C. B.

PARTEA II

FRUNTARIILE AUSTRIEI

ARTICOLUL 27

Fruntariile Austriei vor fi fixate după cum urmează (a se vedea harta anexată) :

1° Cu Elveția și cu Lichtenstein :

frunfaria actuală.

2° Cu Italia :

de la cota 2645 (Gruben J.) spre Est și până la cota 2015 (Klopaier Spitz) :
o linie de determinat pe teren trecând prin cota 1483 pe drumul dela Reschen spre Nauders ;

de acolo, spre Est și până la vârful muntelui Dreiherrn Spitz (cota 3505) :

linia de despărțire a apelor între basinul râului Inn la Nord și râului Adige la Sud ;

de acolo, în general, spre Sud — Sud-Est și până la cota 2545 (Marchkinkelle):

linia de despărțire a apelor între bascul râului Drava la Est și al râului Adige la Vest:

de acolo, spre Sud-Est și până la cota 2483 (Helm Spitz):

o linie de determinat pe teren traversând Drava între localitățile Wimbach și Arnbach;

de acolo, spre Est — Sud-Est și până la cota 2050 (Osterning), cam la 9 kilometri Nord-Vest de Tarvis:

linia de despărțire a apelor între: deoparte, bascul Dravei la Nord, și de alta parte, în mod succesiv, basculurile râurilor Sextenbach, Piave și Tagliamento;

de acolo, spre Est — Sud-Est și până la cota 1492 (cam 2 kilometri la Vest de Thörl):

linia de despărțire a apelor între râul Gail la Nord și râul Gailitz la Sud:

de acolo spre Est și până la cota 1509 (Pec):

o linie de determinat pe teren tăind râul Gailitz la Sudul orașului și gării Thörl și trecând prin cota 1270 (Cabin Berg):

3° La sud, apoi cu regiunea Klagenfurt, sub rezerva dispozițiilor secțiunii II a Părții III (Clauze politice europene):

dela Pec spre Est până la cota 1817 (Males-tiger):

linia crestei munților Karavanken:

dela cota 1817 (Males-tiger) și spre Nord-Est până la Drava la un punct situat cam un kilometru la Sud-Est de podul căii ferate de peste brațul de Est al cotului ce formează acest râu, aproximativ 6 kilometri la Est de Villach:

o linie de determinat pe teren tăind calea ferată între Mallestig și Faak și trecând prin cota 666 (Polana):

de acolo, spre Sud-Est și până la un punct cam 2 kilometri în amonte de St. Martin:

cursul Dravei;

de acolo, spre Nord până la cota 871, cam 10 kilometri Est-Nord-Est de Villach:

o linie în direcțiunea aproximativă Sud-Nord de determinat pe teren;

de acolo, spre Est — Nord-Est, până la un punct al hotarului administrativ între districtele St. Veit și Klagenfurt, de ales aproape de cota 725, cam 10 kilometri la Nord-Vest de Klagenfurt:

o linie de determinat pe teren trecând prin cotele 1069 (Taubenbühl), 1045 (Gallinberg), 815 (Freudenberg):

de acolo, spre Est până la un punct de ales pe terenul la Vest de cota 1075 (Steinbruch Kogel):

hotarul administrativ dintre districtele St. Veit și Klagenfurt;

de acolo, spre Nord-Est și până la un punct al râului Gurk unde hotarul administrativ al districtului Völkermarkt se depărtează de acest râu:

o linie de determinat pe teren și trecând prin cota 1076;

de acolo, spre Nord-Est și până la cota 1899 (Speikkogl):

hotarul administrativ între districtele St. Veit și Völkermarkt:

de acolo, spre Sud-Est și până la cota 842 (1 kilometru la Vest de Kasparstein):

hotarul administrativ Nord-Est al districtului Völkermarkt:

de acolo, spre est și până la cota 1522 (Hühner Kogel):

o linie de determinat pe teren trecând la Nord de Lavamünd.

4° Cu Statul sârbo-croato-sloven, sub rezerva dispozițiilor secțiunii II a Părții III (Clauze politice europene):

dela cota 1522 (Hühner Kogel) și spre Est, până la cota 917 (St. Lorenzen):

o linie de determinat pe teren trecând prin cota 1330:

de acolo, spre Est și până la punctul de întâlnire cu hotarul administrativ dintre districtele Marburg și Leibnitz:

linia de despărțire a apelor între bascul râului Drava la Sud și al râului Saggau la Nord:

de acolo, spre Nord-Est și până la punctul unde hotarul administrativ dintre districtele Marburg și Leibnitz întâlnește râul Mur:

acest hotar administrativ:

de acolo, până la punctul de întâlnire cu vechea frontieră din 1867, între Austria și Ungaria, cam 5 kilometri la Sud-Est de Radkersburg:

cursul principal al râului Mur, în jos;

de acolo, spre Nord și până la un punct de determinat la Est de cota 400 situată cam 16 kilometri la Nord de Radkersburg:

vechea frontieră din 1867 între Austria și Ungaria;

de acolo, spre nord-est și până la un punct de determinat pe linia de despărțire a apelor între basculurile râurilor Raab și Mur, cam 2 kilometri la Est de Toka, acest punct fiind punctul comun al celor trei frontiere ale Austriei, Ungariei și Statului sârbo-croato-sloven:

o linie de determinat pe teren, trecând între satele Bonisfalva și Gedöndvar.

5° Cu Ungaria:

dela punctul mai sus definit spre Nord-Est și până la cota 353, cam 6 kilometri la Nord — Nord-Est de Szentgotthard:

o linie de determinat pe teren, trecând prin cota 353 (Janke B.), apoi la Vest de drumul

Radkersburg—Szenogthard și la Est de satele Nagylálya, Nemetlak și Rabakeresztur;

de acolo, într-o direcție generală Nord-Est și până la cota 234, cam 7 kilometri la Nord-Nord-Est de Pinkamindszent;

o linie de determinat pe teren, trecând prin cota 322 (Hochkogel), apoi la Sud de satele Zsámand, Nemetbükös, Karacsfa și între Nagysároslak și Pinkamindszent;

de acolo, spre Nord și până la cota 883 (Trottkő) cam 9 kilometri la Sud-Vest de Kőszeg;

o linie de determinat pe teren, trecând prin cotele 241, 260, 273, apoi la Est de Nagynarda și de Rohonc și la Vest de Dozmat și de Butsching;

de acolo spre Nord-Est și până la cota 265 (Kamenje), cam 2 kilometri la Sud-Est de Nikitsch;

o linie de determinat pe teren trecând la Sud-Est de Liebing, Olmod și de Loesmand și la Nord-Vest de Kőszeg și de drumul ce merge de la această din urmă localitate la Salamonfa;

de acolo, spre Nord și până la punctul de ales pe malul meridional al lacului Neusiedler, între Holling și Hudegseg;

o linie de determinat pe teren trecând la Est de Nikitsch și de Zinkendorf și la Vest de Kövesd și de Nemet-Pereszteg;

de acolo, spre Est și până la cota 445 situată cam 8 kilometri la Sud-Vest de St. Johann;

o linie de determinat pe teren traversând lacul Neusiedler, trecând la Sud de insula pe care se găsește cota 447, lăsând în Ungaria linia de cale ferată secundară ce merge spre Nord-Vest, plecând din stațiunea Mexiko, precum și întreg canalul dela Einser și trecând la Sud de Panhagen;

de acolo, spre Nord și până la un punct de ales cam 1 kilometru la Vest de Antonienhof (Est de Kittsee), acest punct fiind comun celor trei fruntarii, a Austriei, a Ungariei și a Statului ceho-slovac;

o linie de determinat pe teren, lăsând în întregime pe teritoriul ungar linia de cale ferată Csorna-Karlburg și trecând la Vest de Wüst-Sommerein și de Kr. Jahrndorf și la Est de Andau, Nickelsdorf, D. Jahrndorf și Kittsee.

6° Cu Statul ceho-slovac:

dela punctul mai sus definit și până la colul vechii fruntarii dela 1867 între Austria și Ungaria, cam 2 kilometri 500 m. la Nord-Est de Berg;

o linie de determinat pe teren tăind drumul de la Kittsee la Presbourg (Pressburg), cam 2 kilometri la Nord de Kittsee;

de acolo, spre Nord și până la un punct de

ales pe șenalul principal de navigațiune al Dunărei, cam 4 kilometri 500 m. în amonte de podul de la Presbourg (Pressburg);

o linie de determinat pe teren urmând, pe cât posibil, vechia fruntarie de la 1867 dintre Austria și Ungaria;

de acolo, spre Vest și până la confluența Moravei (March) cu Dunărea;

șenalul principal de navigațiune al Dunărei; de acolo, în amonte cursul Moravei, apoi acel al râului Thaya, până la un punct de ales, cam 2 kilometri la Sud-Est de punctul unde drumul dela Rabensburg la Thermenau traversează calea ferată Rabensburg-Lundenburg;

de acolo, spre Vest-Nord-Vest și până la un punct al vechiului hotar administrativ între Austria-de-Jos și Moravia, situat cam 400 metri la sud de punctul unde acel hotar taie calea ferată Nikolsburg-Feldsberg;

o linie de determinat pe teren trecând prin cotele 187 (Dlouhyvrch), 221 (Rosenbergen), 223 (Wolfsberg), 291 (Raistenberg), 249 și 279 (Kallerhaide);

de acolo, spre Vest-Nord-Vest, acest hotar administrativ;

apoi, spre Vest și până la un punct de ales cam 3 kilometri la Est de localitatea Frauzensthal;

vechiul hotar între Austria-de-Jos și Boemia;

de acolo, spre Sud și până la cota 498 (Gelsenberg) cam 5 kilometri la Nord—Nord-Vest de Gmünd;

o linie de determinat pe teren trecând la Est de drumul de la Rottenschachen la Zuggers, și prin cotele 537 și 522 (G. Nagel B.);

de acolo, spre Sud apoi spre Vest—Nord-Vest și până la vechiul hotar administrativ între Austria-de-Jos și Boemia, într'un punct situat cam 200 metri la Nord-Est de punctul unde acel hotar taie drumul dela Gratzen la Weitra;

o linie de determinat pe teren trecând între Zuggers și Breitensee, apoi prin punctul extrem Sud-Est al podului căiei ferate de peste râul Lainsitz, lăsând Austriei orașul Gmünd și Statului ceho-slovac gara și atelierile căiei ferate de la Gmünd (Wolfschhof) și bifurcația liniilor ferate Gmünd-Budweis și Gmünd-Wittingau, apoi trecând prin cotele 524 (Grundbühel), 577 Nord de Hohenberg și 681 (Lagerberg);

de acolo, spre Sud-Vest, acest hotar administrativ;

apoi, spre Nord-Vest, vechiul hotar administrativ între Boemia și Austria-de-Sus până la întâlnirea sa cu fruntaria Germaniei.

7° Cu Germania:

fruntaria dela 3 August 1914.

ARTICOLUL 28

Frunтариile descrise prin Tractatul de față sunt indicate pentru părțile lor definite, pe o hartă la scara 1/1.000.000, anexată la Tractatul de față. În caz de divergență între text și hartă, textul va avea precădere.

ARTICOLUL 29

Aceste fruntarii vor fi trase pe teren de către Comisiuni de delimitare, a căror compunere este fixată prin Tractatul de față sau va fi fixată printr'un Tractat între Principalele Puteri aliate și asociate și Statele interesate sau unul din ele.

Ele vor avea deplină putere, nu numai pentru determinarea fracțiunilor definite sub numele de «linie de determinat pe teren», dar și pentru revizuirea fracțiunilor definite prin linii administrative în cazul când unul din Statele interesate face cerere și Comisiunea aprobă oportunitatea (afară de fruntariile internaționale în ființă în August 1914, pentru cari rolul Comisiunilor se va mărgini la restabilirea stâlpilor sau mozelor de fruntarie). Ele își vor da silința, în aceste două cazuri, de a urma cât mai de aproape indicațiunile date în Tractate, ținând seamă pe cât posibil de hotarele administrative și de interesele economice locale.

Deciziunile Comisiunilor vor fi luate cu majoritate de voturi și vor fi obligatorii pentru părțile interesate.

Cheltuelile Comisiunilor de delimitare vor cădea, în părți egale, în sarcina celor două State interesate.

ARTICOLUL 30

În ce privește fruntariile definite printr'un curs de apă, termenii «curs» sau «șenal» întrebuiți în descrierile Tractatului de față, înseamnă: de o parte, pentru fluviile nenavigabile, linia mediană a cursului apei sau a brațului său principal, și de altă parte, pentru fluviile navigabile, linia mediană a șenalului principal de navigație. Cu toate acestea, va aparține Comisiunilor de delimitare, prevăzute prin Tractatul de față, de a specifica dacă linia de fruntarie va urma, în deplasările ei eventuale, cursul sau șenalul astfel definit, sau dacă ea va fi de terminată în mod definitiv prin pozițiunea cursului sau a șenalului, în momentul punerii în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 31

Statele interesate se obligă să dea Comisiunilor toate documentele necesare pentru lucrările lor, în special copii autentice de procese-

verbale de delimitare a actualelor sau vechilor fruntarii, toate hărțile existente pe scară mare, datele geodesice, ridicările executate și nepublicate, informațiunile despre schimbările cursurilor apelor formând fruntarie.

Ele se mai obligă să invite autoritățile locale ca să comunice Comisiunilor toate documentele, în special planurile, cadastrale și registrele funciare, și de a le da, la cererea lor, toate deslușirile cu privire la proprietate, la curentele economice și alte informațiuni necesare.

ARTICOLUL 32

Statele interesate se obligă să dea ajutorul lor comisiunilor de delimitare, fie direct, fie prin mijlocirea autorităților locale, pentru tot ce privește transportul, găzduirea, lucrătorii, (*main d'œuvre*) materialele (stâlpi, semne de fruntarie) necesare pentru îndeplinirea misiunii lor.

ARTICOLUL 33

Diversele state interesate se obligă a lua măsuri pentru respectarea reperurilor trigonometrice, semnelor, stâlpilor și mozelor de fruntarie așezate de Comisiune.

ARTICOLUL 34

Mozile de fruntarii vor fi astfel așezate încât să se vadă una dela alta; ele vor fi numeotate, iar locul și numărul lor vor fi înscrise pe un document cartografic.

ARTICOLUL 35

Procese-verbale definitive de delimitare, hărțile și documentele anexate vor fi întocmite în triplu original, din cari două vor fi transmise Guvernelor statelor limitrofe, și al treilea va fi transmis Guvernului Republicii franceze, care va liberă copii autentice Puterilor semnatare ale Tractatului de față.

PARTEA III

CLAUZE POLITICE EUROPENE

SECȚIUNEA I

Italia

ARTICOLUL 36

Austria renunță, în ceeace o privește, în favoarea Italiei, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor vechii monarhii austro-ungare, situate dincolo de fruntariile Austriei, astfel cum sunt fixate la articolul 27—2°, Partea II,

(Fronterile Austriei), și cuprinse între aceste frontări, vechiă frontieră austro-ungară cu Italia, Marea Adriatică și frontiera orientală a Italiei astfel cum va fi fixată ulterior.

Austria renunță deasemenea, în ceea ce o privește, în favoarea Italiei, la toate drepturile și titlurile asupra celorlalte teritorii ale vechii monarhii austro-ungare recunoscute ca făcând parte din Italia, prin toate Tractatele încheiate în scop de a regulă afacerile actuale.

O comisiune, compusă din 5 membri, dintre cari unul va fi numit de Italia, trei de celelalte principale puteri aliata și asociate și unul de Austria, va fi constituită în cursul celor cincisprezece zile dela punerea în vigoare a Tractatului de față, pentru a fixa la fața locului linia de frontieră între Italia și Austria.

Deciziunile comisiei vor fi luate cu majoritate de voturi și vor fi obligatorii pentru părțile interesate.

ARTICOLUL 37

Prin derogare dela articolul 269, partea X (Clauze economice), persoanele având reședința obișnuită în teritoriile fostei monarhii austro-ungare încorporate la Italia și cari în cursul războiului se găseau afară din teritoriile fostei monarhii austro-ungare sau fuseseră închise, internate sau evacuate, se vor bucura în mod integral de dispozițiunile prevăzute la articolele 252 și 253, partea X (Clauze economice).

ARTICOLUL 38

O convențiune specială va fixa condițiunile de rambursare, în monedă austriacă, a cheltuielilor excepționale de război avansate în cursul războiului de către teritoriile fostei monarhii austro-ungare încorporate la Italia, sau de către colectivitățile publice ale ziselor teritorii, în contul zisei monarhii, în virtutea legislației sale, precum : alocațiuni pentru familiile mobilizaților, rechizițiuni, găzduire de trupe, ajutoare pentru evacuați.

Se va ține socoteală Austriei, la fixarea acestor sume, de partea cu care zisele teritorii ar fi contribuit, față de Austro-Ungaria, în proporția în care aceste teritorii contribuiau, în 1913, la veniturile fostei monarhii austro-ungare.

ARTICOLUL 39

Statul Italian va percepe pe contul său propriu impozitele, drepturile și taxele de orice natură, exigibile pe teritoriile cedate Italiei și neincasate la data de 3 Noemvrie 1918.

ARTICOLUL 40

Nici o sumă nu va fi datorită de Italia pentru intrarea sa în posesiunea clădirii „Palazzo Venezia” din Roma.

ARTICOLUL 41

Sub rezerva dispozițiunilor articolului 208, partea IX (Clauze financiare), privitoare la dobândirea și la plata bunurilor și proprietăților Statului, Guvernul italian este substituit în toate drepturile pe cari Statul austriac le avea asupra tuturor liniilor ferate puse sub administrația căilor ferate ale zisului Stat și actualmente în exploatare sau în construcțiune și cari se găsesc pe teritoriile încorporate Italiei.

Tot astfel se va proceda și în ce privește drepturile vechii monarhii austro-ungare asupra concesiunilor de căi ferate și tramvaie situate pe teritoriile sus zise.

Gările de frontieră vor fi fixate printr'un acord ulterior.

ARTICOLUL 42

Austria va restitui Italiei, într'un termen de trei luni, toate vagoanele, aparținând căilor ferate italiene cari, înainte de începutul războiului, trecuseră în Austria și cari nu s'au întors în Italia.

ARTICOLUL 43

În ce privește teritoriile încorporate Italiei, Austria renunță pentru ea și pentru supușii ei de a se folosi, cu începere dela 3 Noemvrie 1918, de orice învoielii, dispozițiuni sau legi pentru instituirea de trusturi, syndicate și alte asemenea organizațiuni, ce ar putea exista în profitul ei cu privire la produsele ziselor teritorii.

ARTICOLUL 44

În cursul unei perioade de zece ani, socotită dela punerea în vigoare a Tractatului de față, uzinele centrale de energie electrică, situate în teritoriul austriac și cari furnizau mai înainte energie electrică teritoriilor încorporate Italiei sau tututor stabilimentelor a căror exploatare trece asupra Italiei, vor fi ținute să continue această furnitură până la maximum cantitatea consumațiunii corespunzătoare cu învoielile și contractele în curs la 3 Noemvrie 1918.

Austria mai recunoaște dreptul Italiei de a avea liberă folosință a apelor lacului Raibl și ale canalului său de scurgere (*émissaire*), precum și de a abate zisele ape spre bazinul râului Korintza.

ARTICOLUL 45

1° Hotărârile date în materie civilă și comercială dela 4 August 1914 încoace, de către tribunalele teritoriilor încorporate Italiei, între locuitorii ziselor teritorii și alți supuși (*ressortissants*) ai fostului imperiu al Austriei, sau între locuitorii sus ziși și supușii Puterilor aliate ale monarhiei austro-ungare, nu vor fi executorii decât după *exequaturul* pronunțat de noul tribunal corespunzător al teritoriilor în chestiune.

2° Toate hotărârile date dela 4 August 1914 încoace, pentru crime sau delictе politice, de către autoritățile judiciare ale fostei monarhii austro-ungare contra supușilor italieni, inclusiv acei cari vor fi dobândit naționalitatea italiană în virtutea Tractatului de față, vor fi socotite nule.

3° Pentru tot ce privește actele de procedură introduse înainte de punerea în vigoare a Tractatului de față, înaintea autorităților competente ale teritoriilor încorporate Italiei și până la punerea în vigoare a unei convențiuni speciale asupra acestui subiect, autoritățile italiene și austriace vor avea în mod reciproc facultatea de a corespunde direct între ele și se va da urmare cererilor astfel prezintate, sub rezerva legilor de ordin public ale țării căreia aparțin autoritățile cărora este adresată cererea.

4° Se vor suspenda toate recursurile făcute înaintea autorităților judecătorești și administrative superioare austriace, având sediul în afară de teritoriile încorporate Italiei, contra hotărârilor autorităților judecătorești sau administrative ale ziselor teritorii. Dosarele vor fi retrimise autorităților contra deciziei cărora fusese făcut recursul; acestea vor trebui să le transmită fără întârziere autorității italiene competente.

5° Toate celelalte chestiuni de competență, de procedură sau administrație a justiției vor fi regulate printr-o convențiune specială între Italia și Austria.

SECȚIUNEA II

Statul Serbo-Croato-Sloven

ARTICOLUL 46

Austria recunoaște, precum au făcut-o deja Puterile aliate și asociate, deplina independență a Statului serbo-croato-sloven.

ARTICOLUL 47

Austria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Statului serbo-croato-sloven, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei mo-

narchii austro-ungare situate dincolo de frontierele Austriei, astfel precum sunt descrise la articolul 27, Partea II (Frontierele Austriei), și recunoscute ca făcând parte din Statul serbo-croato-sloven, prin Tractatul de față, sau prin orice alte Tractate încheiate în vederea regulării afacerilor actuale.

ARTICOLUL 48

O Comisiune compusă din șapte membri, dintre cari cinci vor fi numiți de către Principalele Puteri aliate și asociate, unul de Statul serbo-croato-sloven și unul de Austria, se va constitui în cursul celor cincisprezece zile dela punerea în vigoare a Tractatului de față, pentru a fixa la fața locului traseul liniei de frontieră descrisă la articolul 27—4°, Partea II (Frontierele Austriei).

Deciziunile Comisiunii vor fi luate cu majoritate de voturi și vor fi obligatorii pentru părțile interesate.

ARTICOLUL 49

Locuitorii regiunii Klagenfurt vor fi chemați, în măsura indicată mai jos, să arate, pe cale de sufragiu, Statul căruia dorește să fie alipit acest teritoriu.

Hotarele regiunii Klagenfurt sunt următoarele :

dela cota 874, vreo 10 kilometri la Est-Nord-Est de Villach, spre Sud și până la un punct al cursului Dravei, cam 2 kilometri în amonte de St. Martin :

o linie de determinat pe teren în direcția aproximativă Nord-Sud ;

o de acolo, spre Nord-Vest și până la un punct situat cam 4 kilometru la Sud-Est de podul căiei ferate de peste brațul de Est al colului ce formează Drava, cam 6 kilometri la Est de Villach :

Cursul Dravei ;

de acolo, spre Sud-Vest și până la cota 1817 (Malestiger) :

o linie de determinat pe teren, trecând prin cota 666 (Polana) și tăind drumul de fier între Malestiger și Faak ;

de acolo, spre Est—Sud-Est, apoi spre Nord-Est până la cota 1929 (Guschova) :

linia de despărțire a apelor între bazinul Dravei la Nord și bazinul Savei la Sud ;

de acolo, spre Nord-Est și până la cota 1054 (Strojna) :

o linie de determinat pe teren, urmând aproximativ hotarul Vest al bazinului râului Miess, trecând prin cotele 1558, 2124, 1185 ;

de acolo, spre Nord-Est până la cota 1522 (Hühner Kogel);

o linie de determinat pe teren tăind Drava la Sud de Lavamünd;

de acolo, spre Vest și până la cota 842 un kilometru la Vest de Kasparstein;

o linie de determinat pe teren trecând la Nord de Lavamünd;

de acolo, și până la cota 1899 (Speikkogel): hotarul administrativ Nord-Est al districtului Völkermarkt;

de acolo, spre Sud-Vest și până la râul Gurk: hotarul administrativ Nord-Vest al districtului Völkermarkt;

de acolo, spre Sud-Vest și până la un punct al hotarului administrativ la Vest de cota 1075 (Steinbruch Kogel);

o linie de determinat pe teren, trecând prin cota 1076;

de acolo, spre Vest și până la un punct de ales aproape de cota 725, cam zece kilometri la Nord-Vest de Klagenfurt;

hotarul administrativ între districtele St. Veit și Klagenfurt;

de acolo, până la cota 871 care a servit ca punct de plecare pentru această descriere;

o linie de determinat pe teren, trecând prin cotele 815 (Freundenberg), 1045 (Gallenberg) și 1069 (Taubenbühl).

ARTICOLUL 50

În vederea organizării unui plebiscit, regiunea Klagenfurt va fi împărțită în două zone: întâia zonă la Sud și a doua zonă la Nord, de o linie transversală a cărei descriere urmează:

dela punctul unde hotarul occidental al regiunii se desparte de Drava spre Nord, și până la un punct cam 1 kilometru la Est de Rosegg (Saint-Michael):

cursul Dravei în jos;

de acolo, spre Nord-Est și până la extremitatea Vest a lacului Wörth la Sud de Velden;

o linie de determinat pe teren;

de acolo, spre Est și până la un punct unde râul Glanfurt iese din lacul Wörth;

linia mediană a acestui lac;

de acolo, spre Est până la confluența sa cu râul Glan;

cursul râului Glan în jos;

apoi spre Est până la confluența sa cu râul Gurk;

cursul râului Glan în jos;

de acolo, spre Nord-Est până la punctul unde hotarul Nord al regiunii Klagenfurt taie râul Gurk;

cursul râului Gurk.

Regiunea Klagenfurt va fi supusă controlului unei Comisiuni însărcinată de a pregăti plebiscitul și de a asigura o administrație nepărtinitoare. Această Comisiune va fi compusă precum urmează: patru membri, numiți respectiv de Statele-Unite, Marea-Britanie, Franța și Italia; unul de Austria și unul de Statul serbo-croato-sloven; membrul austriac nu va lua parte la deliberările Comisiunii decât atunci când aceste deliberațiuni vor privi zona a doua, iar membrul serbo-croato-sloven nu va lua parte decât atunci când deliberațiunile vor privi întâia zonă. Deciziunile Comisiunii vor fi luate cu majoritate de voturi.

A doua zonă va fi ocupată de trupele austriace și administrată conform regulilor generale ale legislațiunii austriace.

Întâia zonă va fi ocupată de trupele Statului serbo-croato-sloven și administrată conform regulilor generale ale legislațiunii acestui Stat.

În cele două zone, trupele, atât cele austriace cât și cele serbo-croate-slovene, vor trebui să fie reduse la efectivul pe care Comisiunea îl va socoti necesar pentru păstrarea ordinii, și ele vor asigura executarea misiunii lor sub controlul zisei Comisiuni. Aceste trupe vor trebui să fie înlocuite cât mai grabnic posibil printr-o forță polițienească recrutată pe loc.

Comisiunea va fi însărcinată să organizeze votarea și să ia toate măsurile ce le va socoti necesare pentru a asigura libertatea, sinceritatea și secretul votului.

În întâia zonă plebiscitul va avea loc în cele trei luni ce vor urma după pünerea în vigoare a Tractatului de față și la o dată fixată de Comisiune.

Dacă votul este în favoarea Statului serbo-croato-sloven, un plebiscit va avea loc în a doua zonă în cele trei săptămâni cari vor urma după promulgarea rezultatelor plebiscitului zonei întâia și la o dată fixată de Comisiune.

Dacă, dimpotrivă, votul din întâia zonă va fi în favoarea Austriei, nu se va proceda la nici un plebiscit în zona a doua și întreaga regiune va rămâne în mod definitiv sub suveranitatea austriacă.

Dreptul de vot se va acorda, fără deosebire de sex, oricărei persoane care îndeplinește următoarele condițiuni:

a) Să aibă 20 ani împliniți la data de 1 Ianuarie 1919;

b) Să aibă la 1 Ianuarie 1919 reședința ei obișnuită în zona supusă plebiscitului;

c) Să fie născută în zisa zonă, sau să aibă acolo, dela o dată anterioară zilei de 1 Ianuarie 1912, reședința ei obișnuită sau indigenatul (*per-tinenza*).

Rezultatul votului va fi determinat după majoritatea voturilor din totalitatea fiecărei zone.

După închiderea fiecărui scrutin, rezultatul va fi comunicat, de către Comisiune, principalelor Puteri aliate și asociate, însoțit de un raport amănunțit asupra operațiunilor votării și va fi proclamat.

Dacă votul este în favoarea încorporării, fie a zonei întâia, fie a celor două zone, la Statul serbo-croato-sloven, Austria declară că în ceea ce o privește, renunță de pe acum, în favoarea Statului serbo-croato-sloven și în măsura corespunzătoare cu rezultatul votării, la toate drepturile și titlurile asupra acestor teritorii. După o prealabilă înțelegere cu Comisiunea, guvernul serbo-croato-sloven va avea facultatea să-și stabilească autoritatea sa în mod definitiv în zisele teritorii.

Dacă votul este în favoarea Austriei în întâia sau în a doua zonă, Guvernul austriac, după o înțelegere cu Comisiunea va avea, facultatea de a restabili autoritatea sa, în mod definitiv, asupra întregului teritoriu al regiunii Klagenfurt sau asupra zonei a doua, după împrejurări.

Îndată ce administrația țării va fi astfel asigurată, fie prin Statul serbo-croato-sloven, fie prin Austria, după împrejurări, puterile Comisiunii vor lua sfârșit.

Cheltuielile Comisiunii vor fi pe jumătate în sarcina Austriei și pe jumătate în sarcina Statului serbo-croato-sloven.

ARTICOLUL 51

Statul serbo-croato-sloven primește, consimțând la inserțiunea lor într-un Tractat cu Principalele Puteri aliate și asociate, dispozițiunile ce aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti în Statul serbo-croato-sloven interesele locuitorilor cari se deosebesc prin rasă, limbă sau religie, de majoritatea populațiunii.

Statul serbo-croato-sloven consimte de asemenea la inserțiunea într-un Tractat cu Principalele Puteri aliate și asociate a unor dispozițiuni pe cari aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti libertatea transitului și a aplică un regim echitabil comerțului celorlalte națiuni.

ARTICOLUL 52

Proporția și natura sarcinelor financiare ale fostului Imperiu al Austriei pe cari Statul serbo-croato-sloven va avea să le ia pe seama sa pentru teritoriul pus sub a sa suveranitate, se vor fixa conform articolului 203, partea IX (Clauze financiare), al Tractatului de față.

Convențiuni ulterioare vor regula toate chestiunile cari n'ar fi regulate prin Tractatul de față și cari ar putea lua naștere din cesiunea zisului teritoriu.

SECȚIUNEA III

Statul Ceho-Slovac

ARTICOLUL 53

Austria recunoaște, precum a făcut-o deja Puterile aliate și asociate, deplina independență a Statului ceho-slovac, care va cuprinde și teritoriul autonom al Rutenilor dela Sudul Carpaților.

ARTICOLUL 54

Austria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Statului ceho-slovac, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii austro-ungare, situate dincolo de fruntariile Austriei, astfel precum sunt fixate la articolul 27, partea II (Fruntariile Austriei) și recunoscute în conformitate cu Tractatul de față ca făcând parte din Statul ceho-slovac.

ARTICOLUL 55

O Comisiune compusă din șapte membri, din cari cinci vor fi numiți de Principalele Puteri aliate și asociate, unul de Statul ceho-slovac și unul de Austria, se va constitui în cursul celor cinsprezece zile dela punerea în vigoare a Tractatului de față pentru a fixa la fața locului traseul liniei de frontieră descrisă la articolul 27—(2) Partea II (Fruntariile Austriei), al Tractatului, de față.

Deciziunile Comisiunii vor fi luate cu majoritate de voturi și vor fi obligatorii pentru părțile interesate.

ARTICOLUL 56

Statul ceho-slovac se obligă a nu ridica nici o lucrare militară pe partea teritoriului său care este situată pe malul drept al Dunărei la Sud de Bratislava (Presbourg).

ARTICOLUL 57

Statul ceho-slovac primește, consimțind la inserțiunea lor într-un Tractat cu Principalele Puteri aliate și asociate, dispozițiunile ce aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti în Ceho-Slovachia interesele locuitorilor cari se deosebesc prin rasă, limbă sau religie, de majoritatea populațiunii.

Statul ceho-slovac consimte de asemenea la inserțiunea într-un Tractat cu Principalele Puteri aliate și asociate a unor dispozițiuni pe cari aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti libertatea transitului și a aplică un regim echitabil comerțului celorlalte națiuni.

ARTICOLUL 58

Proporția și natura sarcinilor financiare ale fostului Imperiu al Austriei pe cari Statul cehoslovac le va avea pe seama sa pentru teritoriul pus sub a sa suveranitate, se vor fixa conform cu articolul 203, Partea IX (Clauze financiare), a Tratatului de față.

Convențiuni ulterioare vor regula toate chestiunile cari n'ar fi regulate prin Tratatul de față și cari ar putea lua naștere din cesiunea zisului teritoriu.

SECȚIUNEA IV

România

ARTICOLUL 59

Austria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea României, la toate drepturile și titlurile asupra părții fostului Ducat al Bucovinei cuprinsă dincoace de granițele României, astfel precum vor fi fixate ulterior de Principalele Puteri aliate și asociate.

ARTICOLUL 60

România consimte la inserțiunea într'un Tratat cu Principalele Puteri aliate și asociate a unor dispozițiuni pe cari aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti în România interesele locuitorilor ce se deosebesc prin rasă, limbă sau religie, de majoritatea populațiunii.

România consimte deasemenea la inserțiunea într'un Tratat cu Principalele Puteri aliate și asociate a unor dispozițiuni pe cari aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti libertatea transitului și a aplica un regim echitabil comerțului celorlalte națiuni.

ARTICOLUL 61

Proporția și natura sarcinilor financiare ale fostului Imperiu al Austriei pe cari România va avea să le ia pe seama sa pentru teritoriul pus sub Suveranitatea ei, vor fi fixate conform cu articolul 203, Partea IX (Clauze financiare), a Tratatului de față.

Convențiuni ulterioare vor regula toate chestiunile cari n'ar fi regulate prin Tratatul de față și cari ar putea lua naștere din cesiunea zisului teritoriu.

SECȚIUNEA V

Protecția minorităților

ARTICOLUL 62

Austria se obligă ca stipulațiunile conținute în secțiunea de față să fie recunoscute ca legi fundamentale, astfel ca nici o lege, nici un re-

gulament și nici un act oficial să nu fie în contradicție sau în opozițiune cu aceste stipulațiuni și ca nici o lege, nici un regulament și nici un act oficial să nu aibă precădere față de ele.

ARTICOLUL 63

Austria se obligă să acorde tuturilor locuitorilor Austriei, fără deosebire de naștere, de naționalitate, de limbă, de rasă sau de religie, deplină și întreaga protecțiune a vieții și libertății lor.

Toți locuitorii Austriei vor avea dreptul la liberul exercițiu, atât public cât și privat, al oricărei credințe, religii sau confesiuni, a căror practicare nu va fi incompatibilă cu ordinea publică și cu bunele moravuri.

ARTICOLUL 64

Austria recunoaște ca supuși (*ressortissants*) austriaci, de plin drept și fără nici o formalitate, toate persoanele având indigenatul (*pertinenza*) pe teritoriul austriac la data punerii în vigoare a Tratatului de față și cari nu sunt supuși ai unui alt Stat.

ARTICOLUL 65

Naționalitatea austriacă va fi obținută de plin drept, prin singurul fapt al nașterii pe teritoriul austriac, de orice persoană ce nu poate prin naștere invoca vreo altă naționalitate.

ARTICOLUL 66

Toți supușii (*ressortissants*) austriaci sunt egali înaintea legii și se vor bucura de aceleași drepturi civile și politice fără deosebire de rasă, de limbă sau de religie.

Deosebirea de religie, de credință sau de confesiune nu va trebui să păgubească pe nici un supus (*ressortissant*) austriac în ceea ce privește folosința drepturilor civile și politice, în special pentru admiterea în slujbe publice, funcțiuni și onoruri sau pentru exercitarea diferitelor profesii și industrii.

Nu se va impune nici o restricțiune contra liberei întreprinderi pentru orice supus (*ressortissant*) austriac a unei limbi oarecare, fie în relațiunile private sau de comerț, fie în materie de religie, de presă sau de publicațiuni de orice natură, fie în adunările publice.

Cu toată stabilirea de către Guvernul austriac a unei limbi oficiale, se vor acorda înlesniri convenite supușilor (*ressortissants*) austriaci de altă limbă decât cea germană, pentru întreprinderea limbii lor, fie oral, fie în scris, înaintea tribunalelor.

ARTICOLUL 67

Supușii austriaci, aparținând minorităților etnice, de religie sau de limbă, se vor bucura de același tratament și de aceleași garanții în drept și în fapt ca și ceilalți supuși (*ressortissants*) austriaci. Ei vor avea în special un drept egal de a înființa, conduce și controla, pe cheltuielile lor, instituțiuni de binefacere, religioase sau sociale, școli și alte așezăminte de educație, cu dreptul de a se folosi în ele în mod liber de propria lor limbă și de a exercita în mod liber religionea lor.

ARTICOLUL 68

În materie de învățământ public, Guvernul austriac va acorda, în orașele și districtele unde locuiește o proporție considerabilă de supuși (*ressortissants*) austriaci de altă limbă decât limba germană, înlesniri convenite spre a asigura ca în școlile primare instrucția să fie dată, în limba lor proprie, copiilor acestor supuși (*ressortissants*) austriaci. Această stipulație nu va împiedica Guvernul austriac de a face obligator învățământul limbii germane în zisele școli.

În orașele și districtele, unde locuiește o proporție considerabilă de supuși (*ressortissants*) austriaci ce aparțin minorităților etnice, de religie sau de limbă, se va asigura acestor minorități o parte echitabilă în folosința și distribuția sumelor, ce ar putea fi atribuite din fondurile publice prin bugetul Statului, bugetele municipale sau altele, pentru scopuri de educație, de religie sau de caritate.

ARTICOLUL 69

Austria consimte ca, în măsura în care stipulațiile articolelor precedente ale secțiunii de față ating persoane ce aparțin minorităților de rasă, de religie sau de limbă, aceste stipulații să constituie obligațiuni de interes internațional și să fie pușe sub garanția Societății Națiunilor. Ele nu vor putea fi modificate fără consimțământul majorității Consiliului Societății Națiunilor. Puterile aliate și asociate reprezentate în Consiliu se obligă, în ceea ce le privește, să nu refuze consimțământul lor la orice modificare a ziselor articole, cari ar fi aprobate în forma convenită de o majoritate a Consiliului Societății Națiunilor.

Austria consimte ca fiecare Membru al Consiliului Societății Națiunilor să aibă dreptul de a semnală atențiunii Consiliului orice infracțiune sau primejdie de infracțiune la oricare din aceste obligațiuni, și ca Consiliul să poată proceda în așa chip și să dea verice instrucțiuni ce ar părea mai nimerite și mai eficace, după împrejurări.

Austria mai consimte ca, în caz de divergență de opinie asupra unor chestiuni de drept sau de fapt cu privire la aceste articole, între Guvernul austriac și una din Principalele Puteri aliate și asociate sau oricare altă Putere, care ar fi membră a Consiliului Societății Națiunilor, această divergență să fie considerată ca un diferend cu caracter internațional conform cu termenii articolului 14 al Pactului Societății Națiunilor. Guvernul austriac consimte ca orice diferend de acest soi, dacă cealaltă parte o cere, să fie deferit Curții permanente de justiție internațională. Decizia Curții permanente va fi fără apel și va avea aceeași putere și valoare ca și o decizie dată în virtutea articolului 13 al Pactului.

SECȚIUNEA VI

Clauze cu privire la naționalitate

ARTICOLUL 70

Orice persoană având indigenatul (*pertinenza*) pe un teritoriu făcând parte anterior din teritoriile fostei monarhii austro-ungare, va dobândi, de plin drept și cu excluderea naționalității austriace, naționalitatea Statului ce exercită suveranitatea asupra zisului teritoriu.

ARTICOLUL 71

Contrar dispozițiilor articolului 70, naționalitatea italiană, întrucât privește teritoriile incorporate Italiei, nu va fi obținută de plin drept:

1° de către persoanele având indigenatul în aceste teritorii, dar nefiind născute acolo;

2° de către persoanele ce au dobândit indigenatul în zisele teritorii posterior datei de 24 Mai 1915 sau cari l-au dobândit numai în temeiul poziției lor oficiale.

ARTICOLUL 72

Persoanele arătate la articolul 71, cât și acele:

a) cari au avut anterior indigenatul în teritoriile incorporate Italiei, sau al căror tată, sau mamă, când tatăl este necunoscut, avea indigenatul în zisele teritorii;

b) sau cari au servit în armata italiană în cursul războiului actual, precum și descendenții lor, vor putea, în condițiunile prevăzute de articolul 78 pentru dreptul de opțiune, să reclame naționalitatea italiană.

ARTICOLUL 73

Cererea naționalității italiene de către persoanele arătate la articolul 72 va putea face

obiectul unei decizii individuale de refuz din partea autorității italiene competente.

ARTICOLUL 74

Dacă cererea naționalității italiene în virtutea art. 72 nu este prezentată sau dacă ea este respinsă, interesații vor dobândi deplin drept naționalitatea Statului ce exercită suveranitatea pe teritoriul în care ei aveau indigenatul înainte de a-l dobândi în teritoriul încorporat Italiei.

ARTICOLUL 75

Vor fi socotiți ca italieni persoanele morale care există pe teritoriile încorporate Italiei și cărora această calitate le va fi fost recunoscută, fie de autoritățile administrative italiene, fie printr-o hotărâre judecătorească italiană.

ARTICOLUL 76

Contrar dispozițiilor articolului 70, persoanele care au dobândit indigenatul posterior datei de 1 Ianuarie 1910 într-un teritoriu încorporat Statului serbo-croato-sloven sau Statului cehoslovac în virtutea Tractatului de față, nu vor dobândi naționalitatea serbo-croato-slovenă sau cehoslovacă decât cu condițiunea de a obține pentru aceasta autorizarea Statului serbo-croato-sloven sau a Statului cehoslovac, după împrejurări.

ARTICOLUL 77

Dacă autorizațiunea despre care este vorba la articolul 76 nu este cerută sau este refuzată, interesații vor dobândi deplin drept naționalitatea Statului ce exercită suveranitatea pe teritoriul în care ei aveau mai înainte indigenatul lor.

ARTICOLUL 78

Persoanele mai în vârstă de 18 ani, care pierd naționalitatea lor austriacă și dobândesc deplin drept o nouă naționalitate în virtutea articolului 70, vor avea facultatea, în cursul unei perioade de un an dela punerea în vigoare a Tractatului de față, să opteze pentru naționalitatea Statului în care aveau indigenatul lor mai înainte de a dobândi indigenatul în teritoriul transferat.

Opțiunea sotului atrage după sine pe aceea a soției și opțiunea părinților va atrage după sine pe aceea a copiilor mai mici de 18 ani.

Persoanele, care au exercitat dreptul de op-

țiune prevăzut mai sus, vor trebui, în cele 12 luni ce urmează, să-și mute domiciliul în Statul în favoarea cărui vor fi optat.

Ele vor fi libere să păstreze bunurile imobile ce posedă pe teritoriul celui alt Stat unde își avuseseră domiciliul mai înainte de opțiunea lor.

Ele vor putea lua cu ele bunurile mobile de orice natură, fără ca pentru aceasta să li se impună vreun drept sau vreo taxă, fie de ieșire, fie de intrare.

ARTICOLUL 79

Locuitorii chemați să voteze într-un plebiscit prevăzut în Tractatul de față, vor avea facultatea, în timp de 6 luni după atribuițiunea definitivă a regiunii unde plebiscitul a avut loc, să opteze pentru naționalitatea Statului cărui această regiune nu-i este atribuită. Dispozițiunile articolului 78, privitoare la dreptul opțiunii, vor fi aplicabile exercitiului dreptului recunoscut prin acest articol.

ARTICOLUL 80

Persoanele care au indigenatul într-un teritoriu ce făcea parte din fosta monarhie austro-ungară, și care se deosebesc acolo, prin rasă și limbă, de majoritatea populațiunii, vor putea, în termen de 6 luni, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, să opteze pentru Austria, Italia, Polonia, România, Statul serbo-croato-sloven sau Statul cehoslovac, după cum majoritatea populațiunii de acolo va fi compusă din persoane vorbind aceeași limbă și având aceeași rasă ca ele. Dispozițiunile articolului 78, privitoare la exercitiul dreptului de opțiune, vor fi aplicabile exercitiului dreptului recunoscut prin articolul de față.

ARTICOLUL 81

Înaltele Părți contractante se obligă de a nu aduce nici o piedică la exercitarea dreptului de opțiune prevăzut de Tractatul de față sau de Tractatele încheiate între Puterile aliate și asociate și Germania, Ungaria sau Rusia, sau între zisele Puteri aliate și asociate însăși, și care permit interesaților să dobândească orice altă naționalitate ce le-ar fi accesibilă.

ARTICOLUL 82

Femeile căsătorite vor urma condițiunea soților lor și copiii mai mici de 18 ani vor urma condițiunea părinților lor pentru tot ce privește aplicarea dispozițiilor Secțiunii de față.

SECȚIUNEA VII

Clauze politice cu privire
la unele State ale Europei

1. Belgia

ARTICOLUL 83

Austria, recunoscând că Tractatele din 19 Aprilie 1839, cari hotărau înainte de război regimul Belgiei, nu mai corespund împrejurărilor actuale, consimte, în ceea ce o privește, la abrogarea acestor Tractate și se obliga de pe acum să recunoască și să observe toate convențiile, oricare ar fi ele, pe cari Principalele Puteri aliate și asociate, sau unele dintre ele, le-ar încheia cu Guvernele Belgiei sau Țărilor-de-Jos, în scopul de a înlocui zisele Tractate din 1839. Dacă adesiunea sa formală la aceste convențiuni sau la unele din dispozițiunile lor ar fi cerută, Austria se obliga de pe acum de a o da.

2. Luxemburg

ARTICOLUL 84

Austria declară că consimte, în ceea ce o privește, la abrogarea regimului de neutralitate a Marelui Ducat al Luxemburgului și primește mai dinainte toate învoielile internaționale încheiate de Puterile aliate și asociate cu privire la Marele Ducat.

3. Sleswig

ARTICOLUL 85

Austria declară că recunoaște, în ceea ce o privește, toate dispozițiunile încheiate de Puterile aliate și asociate cu Germania cu privire la teritoriile a căror pierdere fusese impusă Danemarcei prin Tractatul din 30 Octombrie 1864.

4. Turcia și Bulgaria

ARTICOLUL 86

Austria se obligă a recunoaște și a primi, în ceea ce o privește, toate învoielile pe cari Puterile aliate și asociate le vor încheia cu Turcia și cu Bulgaria cu privire la drepturile, interesele și privilegiile de orice fel, pe cari Austria sau supușii (*ressortissants*) austriaci le-ar putea pretinde în Turcia sau în Bulgaria și cari nu fac obiectul dispozițiunilor Tractatului de față.

5. Rusia și Statele Rusești

ARTICOLUL 87

1° Austria recunoaște și se obligă a respecta, ca permanentă și inalienabilă, independența tuturor teritoriilor ce făceau parte la 1 August 1914 din vechiul Imperiu al Rusiei.

Conform cu dispozițiunile conținute în articolul 210, Partea IX (Clauze financiare), și articolul 244, Partea X (Clauze economice), ale Tractatului de față, Austria recunoaște în mod definitiv, în ceea ce o privește, anularea Tractatelor dela Brest-Litovsk, precum și a tuturor tractatelor, învoielilor și convențiilor încheiate de fostul guvern austro-ungar cu guvernul maximalist din Rusia.

Puterile aliate și asociate rezervă în mod expres drepturile Rusiei de a obține dela Austria toate restituirile și reparațiunile întemelte pe principiile Tractatului de față.

2° Austria se obligă a recunoaște deplina valoare a tuturor Tractatelor sau învoielilor pe cari Puterile aliate și asociate ar încheia cu Statele ce s-au constituit sau se vor constitui, în total sau în parte, pe teritoriul fostului Imperiu al Rusiei, astăzi precum există la 1 August 1914, și a recunoaște fruntariile acestor State, așa precum ele vor fi fixate.

SECȚIUNEA VIII

Dispozițiuni generale

ARTICOLUL 88

Independența Austriei este inalienabilă, atât timp cât Consiliul Societății Națiunilor n'a decis altfel. În consecință, Austria se obligă să se abțină, afară numai dacă are consimțământul zisului Consiliu, dela orice act ce ar putea compromite, în mod direct sau indirect și pe orice cale ar fi, independența sa în special și până la admiterea sa ca Membru al Societății Națiunilor, pe cale de participare la afacerile unei alte Puteri.

ARTICOLUL 89

Austria declară de pe acum că recunoaște și primește fruntariile Bulgariei, Greciei, Ungariei, Poloniei, României, Statului serbo-croato-sloven și ale Statului cehoslovac, astfel precum aceste fruntarii vor fi fost fixate de către Principalele Puteri aliate și asociate.

ARTICOLUL 90

Austria se obligă a recunoaște deplina valoare a tractatelor de pace și a convențiilor adiționale, cari sunt sau vor fi încheiate de Puterile aliate și asociate cu Puterile cari au combătut alături de fosta monarhie austro-ungară, să primească dispozițiunile cari au fost luate sau se vor lua cu privire la teritoriile fostului Imperiu german, ale Ungariei, ale Regatului Bulgariei și ale Imperiului Otoman, și să recunoască noile State în fruntariile ce le sunt astfel fixate.

ARTICOLUL 91

Austria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Principalelor Puteri aliate și asociate, la toate drepturile și titlurile sale asupra teritoriilor cari aparțineau mai înainte fostei monarhii austro-ungare și cari, situate dincolo de nouile fruntarii ale Austriei, astfel precum ele sunt descrise la articolul 27, partea II (Fruntariile Austriei), nu sunt actualmente obiectul nici unei alte atribuțiuni.

Austria se obligă a recunoaște dispozițiunile pe cari principalele Puteri aliate și asociate le vor lua cu privire la aceste teritorii, în special în ceea ce privește naționalitatea locuitorilor.

ARTICOLUL 92

Nici un locuitor al teritoriilor vechii monarhii austro-ungare nu va putea fi urmărit sau persecutat, fie pentru atitudinea sa politică dela 28 Iulie 1914 încoace și până la recunoașterea definitivă a suveranității asupra acestor teritorii, fie din cauza regulării naționalității sale în virtutea Tratatului de față.

ARTICOLUL 93

Austria va remite fără întârziere Guvernelor aliate sau asociate interesate arhivele, registrele, planurile, titlurile și documentele de orice natură ce aparțin administrațiunilor civilă, militară, financiară, judecătorească sau altele, ale teritoriilor cedate. Dacă unele din aceste documente, arhive, registre, titluri sau planuri au fost ridicate, ele vor fi restituite de către Austria la cererea Guvernelor aliate sau asociate interesate.

În cazul când arhivele, registrele, planurile, titlurile sau documentele arătate la alineatul 1 și cari n'ar avea un caracter militar, ar privi în acelaș timp administrațiunile austriace și deci remiterea lor n'ar putea avea loc fără prejudiciu pentru aceste din urmă, Austria se obligă, sub condiția reciprocității, să facă comunicare despre ele Guvernelor aliate și asociate interesate.

ARTICOLUL 94

Se va prevedea prin condițiuni deosebite între Austria și fiecare din Statele la cari s'a incorporat vreun teritoriu al fostului Imperiu al Austriei sau cari sunt născute din desmembrarea fostei monarhii austro-ungare, regulamentul intereselor locuitorilor, în special în ceea ce privește drepturile lor civile, comerțul lor și exercițiul profesiei lor.

PARTEA IV

INTERESE AUSTRIACE ÎN AFARĂ DE EUROPA

ARTICOLUL 95

În ceea ce privește teritoriile situate în afară de hotarele sale, astfel cum ele sunt stabilite prin prezentul Tratat, Austria renunță, în ceea ce o privește, la toate drepturile, titlurile sau privilegiile sale, de orice natură, asupra sau cu privire la oricare teritorii în afară de Europa, cari ar fi putut să aparțină fostei monarhii austro-ungare sau aliaților ei, precum și la orice drepturi, titluri sau privilegii de orice fel, cari ar fi putut să le aibă față de Puterile aliate și asociate.

Austria își ia încă de pe acum îndatorirea de a recunoaște și a accepta măsurile cari sunt sau vor fi luate de Principalele Puteri aliate și asociate de acord, dacă va fi cazul, cu terțele Puteri, în scopul de a reglementa consecințele dispozițiunii precedente.

SECȚIUNEA I

Maroc

ARTICOLUL 96

Austria renunță, în ceea ce o privește, la toate drepturile, titlurile sau privilegiile ce rezultă în folosul ei, din actul general dela Algeiras din 7 Aprilie 1906, din Acordurile franco-germane din 9 Februarie 1909 și din 4 Noemvrie 1914. Toate tractatele, acordurile, convențiunile sau contractele încheiate de ea cu Imperiul șerifian sunt considerate ca abrogate, cu începere dela 12 August 1914.

În orice caz, Austria nu va putea trage foloase din aceste acte și ea își ia îndatorirea să nu intervie, în nici un chip, în negocierile cari vor putea avea loc între Franța și celelalte Puteri cu privire la Maroc.

ARTICOLUL 97

Austria declară că primește toate consecințele stabilirii protectoratului Franței în Maroc, recunoscut de guvernul fostei monarhii austro-ungare și renunță la regimul capitulațiunilor în Maroc.

Această renunțare își va produce efectul cu începere dela 12 August 1914.

ARTICOLUL 98

Guvernul șerifian va avea o întreagă libertate de acțiune pentru a regulă statutul și condițiunile stabilirii supușilor (*ressortissants*) austriaci în Maroc.

Protejații austriaci, embaticarii (*censaux*) și asociații agricoli austriaci, vor fi considerați că au încetat, cu începere dela 12 August 1914, de a se bucura de privilegiile decurgând din aceste calități pentru a fi supuși dreptului comun.

ARTICOLUL 99

Toate drepturile mobile și imobile ale fostei monarhii austro-ungare în Imperiul șerifian trec de plin drept asupra Maghzen-ului, fără altă indemnizare.

În această privință, bunurile și proprietățile fostei monarhii austro-ungare, vor fi considerate ca cuprinzând toate proprietățile Coroanei, precum și bunurile private ale fostei familii suverane austro-ungare.

Toate drepturile mobile și imobile aparținând supușilor (*ressortissants*) austriaci în Imperiul șerifian vor fi tratate conform Secțiunilor III și IV din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tratat.

Drepturile miniere cari vor fi recunoscute supușilor (*ressortissants*) austriaci de către Tribunalul arbitral instituit în virtutea regulamentului minier marocan, vor urmă apoi soarta bunurilor aparținând în Maroc supușilor austriaci.

ARTICOLUL 100

Guvernul austriac va asigura trecerea asupra persoanei, care va fi desemnată de către guvernul francez, a acțiunilor cari reprezintă partea Austriei în capitalul Băncii de Stat a Marocului. Această persoană va rambursă celor în drept valoarea acestor acțiuni, indicată de Banca de Stat.

Acest transfert se va face fără a prejudicia rambursarea datoriilor pe cari supușii (*ressortissants*) austriaci le-ar fi contractat la Banca Statului Marocului.

ARTICOLUL 101

Mărfurile marocane vor beneficia la intrarea în Austria de regimul aplicat mărfurilor franceze.

SECȚIUNEA II

Egipt

ARTICOLUL 102

Austria declară că recunoaște protectoratul proclamat asupra Egiptului de Marea-Britanie la 18 Decembrie 1914 și renunță, în ceea ce o privește, la regimul capitulațiilor în Egipt.

Această renunțare va produce efect dela 12 August 1914.

ARTICOLUL 103

Toate tractatele, acordurile, convențiunile sau contractele încheiate de guvernul fostei monarhii austro-ungare cu Egiptul sunt considerate ca abrogate dela 12 August 1914.

În nici un caz, Austria nu se va putea folosi de aceste acte și ea își ia îndatorirea să nu intervină, în nici un chip, în negocierile cari ar putea avea loc între Marea Britanie și celelalte Puteri cu privire la Egipt.

ARTICOLUL 104

Până la punerea în vigoare a unei legislații egiptene de organizare judiciară, care ar ar înființa Curți cu completă competență, se va lua măsuri, pe cale de decrete date de Măria Sa Sultanul, spre a exercita jurisdicția asupra supușilor (*ressortissants*) austriaci și asupra proprietăților lor prin tribunalele consulare britanice.

ARTICOLUL 105

Guvernul egiptean va avea deplină libertate de acțiune pentru a regulă statutul și condițiunile stabilirii supușilor (*ressortissants*) austriaci în Egipt.

ARTICOLUL 106

Austria consimte, în ceea ce o privește, la abrogarea decretului dat de Alteța Sa Kediul la 28 Noemvrie 1904 privitor la Comisiunea Datoriei Publice egiptene, sau la modificările ce ar părea necesare guvernului egiptean ca să fie aduse aceluia decret.

ARTICOLUL 107

Austria consimte, în ceea ce o privește, să transfere Guvernului Maiestății Sale britanice puterile conferite Maiestății Sale Imperiale Sultanul, prin Convențiunea semnată la Constantinopol la 29 Octomvrie 1888, privitoare la libera navigațiune în Canalul de Suez.

Ea renunță la orice participare la Consiliul sanitar, maritim și de carantină al Egiptului și

consimte, în ceea ce o privește, la transferarea către autoritățile egiptene a puterilor acestui Consiliu.

ARTICOLUL 108

Toate bunurile și proprietățile fostei monarhii austro-ungare în Egipt trec deplin drept asupra Guvernului egiptean, fără nici o indemnizare.

În această privință, bunurile și proprietățile fostei monarhii austro-ungare vor fi considerate ca cuprinzând toate proprietățile Coroanei, ca și bunurile private ale fostei familii suverane a Austro-Ungariei.

Toate bunurile mobile și imobile aparținând, în Egipt, supușilor (*ressortissants*) austriaci vor fi tratate conform Secțiunilor III și IV din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tratat.

ARTICOLUL 109

Mărfurile egiptene vor beneficia la intrarea în Austria de regimul aplicat mărfurilor britanice.

SECȚIUNEA III

Siam

ARTICOLUL 110

Austria recunoaște, în ceea ce o privește, ca fiind caduce, dela 22 Iulie 1917, toate tractatele, convențiunile sau acordurile încheiate de fosta monarhie austro-ungară cu Siamul, împreună cu drepturile, titlurile sau privilegiile ce ar putea rezulta din ele, inclusiv orice drept de jurisdicțiune consulară în Siam.

ARTICOLUL 111

Austria cedează, în ceea ce o privește, Siamului toate drepturile ei asupra bunurilor și proprietăților cari aparțineau fostei monarhii austro-ungare în Siam, exceptându-se clădirile întrebuintate ca reședințe sau birouri diplomatice, sau consulare, precum și toate efectele și mobilierul ce s'ar afla într-însele. Aceste bunuri și proprietăți vor fi dobândite deplin drept de Guvernul siamez, fără nici o indemnizare.

Bunurile, proprietățile și drepturile private ale supușilor (*ressortissants*) austriaci în Siam vor fi tratate conform cu stipulațiunile Părții X (Clauze economice) a Tratatului de față.

ARTICOLUL 112

Austria, renunță pentru ea și pentru naționalii ei, la orice reclamațiune, contra Guvernului

Siamez, privitoare la lichidarea bunurilor austriece și la internarea supușilor (*ressortissants*) austriaci în Siam. Această dispozițiune nu trebuie să atingă drepturile părților interesate asupra produsului nici uneia din aceste lichidări, drepturile acestea fiind regulate de dispozițiunile Părții X (Clauze economice) a Tratatului de față.

SECȚIUNEA IV

China

ARTICOLUL 113

Austria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Chinei la toate privilegiile și avantajele rezultând din dispozițiunile Protocolului final semnat la Peking la 7 Septembrie 1901, cuprinzând și toate anexele, notele și documentele complementare. Ea renunță, de asemenea, în virtutea zisului Protocol în favoarea Chinei, la orice reclamațiune de indemnizare posterioară datei de 14 August 1917.

ARTICOLUL 114

Dela punerea în vigoare a Tratatului de față, Înaltele Părți contractante vor aplica, fiecare în ceea ce o privește:

1° Convențiunea din 29 August 1902, privitoare la noile tarife vamale chineze;

2° Convențiunea din 27 Septembrie 1905, privitoare la Whang-Poo și convențiunea provizorie complementară din 4 Aprilie 1912.

Cu toate acestea, China nu va fi ținută să acorde Austriei avantajele sau privilegiile pe cari ea i le-a consimțit prin aceste convențiuni.

ARTICOLUL 115

Austria cedează, în ceea ce o privește, Chinei toate drepturile ei asupra clădirilor, cheiurilor, pontoanelor, cazărnilor, forturilor, armelor și munițiilor de război, vasele de orice fel, instalațiunile de telegrafie fără fir și alte proprietăți publice, aparținând fostei monarhii austro-ungare, cari sunt situate sau cari s'ar putea găsi în concesiunea austro-ungară la Tien-Tsin sau în celelalte ținuturi ale teritoriului chinezesc.

Se înțelege totuși, că clădirile întrebuintate ca reședințe sau birouri diplomatice sau consulare, precum și efectele și mobilierul ce se găsesc în ele nu sunt cuprinse în cesiunea de mai sus; în afară de acestea, nici o măsură nu va fi luată de către Guvernul chinez pentru a dispune de proprietățile publice și private ale fostei monarhii austro-ungare situate la Peking în cartierul zis al legațiunilor, fără consimțământul Reprezentanților diplomatiei ai Puterilor cari, la

punerea în vigoare a prezentului Tractat, rămân ca Părți ale Protocolului final din 7 Septembrie 1901.

ARTICOLUL 116

Austria primește, în ceea ce o privește, abrogarea contractelor obținute dela Guvernul chinez, în virtutea cărora stăpânește actualmente concesiunea austro-ungară din Tien-Tsin.

China, pusă din nou în posesiunea deplinului exercițiu al drepturilor sale suverane asupra ziselor teritorii, declară că le va pune la dispoziție pentru a fi utilizate ca reședință internațională și pentru comerț. Ea declară că abrogarea contractelor, în virtutea cărora aceste concesiuni sunt actualmente deținute, nu trebuie să atingă drepturile de proprietate ale supușilor Puterilor aliate și asociate, deținători de loturi în aceste concesiuni.

ARTICOLUL 117

Austria renunță la orice reclamațiune contra Guvernului chinez sau contra oricărui Guvern aliat sau asociat în ceea ce privește internarea în China a supușilor austriaci și repatriarea lor. Ea renunță, de asemenea, la orice reclamațiune în ceea ce privește sechestrarea vaselor austro-ungare în China, lichidarea, punerea sub sechestru, dispunerea sau luarea în stăpânire a proprietăților, drepturilor și intereselor austriace în această țară, dela 14 August 1917 încoace. Această dispozițiune nu va atinge totuși drepturile părților interesate în produsele nici uneia din aceste lichidări, aceste drepturi fiind regulate prin dispozițiunile Părții X (Clauze economice) a Tractatului de față.

PARTEA V

CLAUZE MILITARE, NAVALE ȘI AERIENE

În scopul de a face posibilă prepararea unei limitări generale a armamentelor tutulor Națiunilor, Austria se obligă să observe în mod strict clauzele militare, navale și aeriene stipulate mai jos.

SECȚIUNEA I

Clauze militare

CAPITOLUL I

Clauze generale

ARTICOLUL 118

După 3 luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față forțele militare ale Austriei vor trebui să fie demobilizate în măsura prescrisă mai jos.

ARTICOLUL 119

Serviciul militar obligator pentru toți, va fi desființat în Austria. Armata austriacă nu va fi pe viitor constituită și recrutată decât prin înrolări voluntare.

CAPITOLUL II

Efectivele și cadrele armatei austriace

ARTICOLUL 120

Numărul total al forțelor militare în armata austriacă nu va putea trece de 30.000 oameni, inclusiv ofițerii și trupele depozitelor.

Formațiunile ce vor compune armata austriacă vor fi fixate după voia Austriei, însă sub rezervele următoare:

1° ca efectivele unităților formate să fie în mod obligator cuprinse între cifra maximă și cifra minimă indicată în tabela IV anexată la Secțiunea de față;

2° ca proporția ofițerilor, inclusiv personalul Statelor-Majoare și al serviciilor speciale, să nu depășească a douăzecea parte din efectivul total aflat sub arme și aceea a subofițerilor să nu depășească a cincisprezecea parte din efectivul total aflat sub arme;

3° ca numărul mitralierelor, tunurilor și obuzierelor să nu treacă de numărul fixat pentru fiecare mie de oameni a efectivului total aflat sub arme, prin tabela V anexată la secțiunea de față.

Armata austriacă va trebui să fie întrebuințată în mod exclusiv la menținerea ordinii în cuprinsul teritoriului Austriei și la supravegherea fruntariilor ei.

ARTICOLUL 121

Forțele maxime ale Statelor-Majoare și ale tutulor formațiunilor susceptibile de a fi constituite de Austria, sunt indicate în tabelele anexate la Secțiunea de față. Aceste cifre vor putea să nu fie urmate în mod exact, dar nu vor putea în nici un caz fi depășite.

Orice altă organizație cu privire la comanda-mentul trupej, sau la pregătirea pentru război, este interzisă.

ARTICOLUL 122

Orice măsuri de mobilizare, sau având legătură cu mobilizarea, sunt interzise.

Formațiunile, serviciile administrative și Statele-Majore nu vor putea, în nici un caz, să cuprindă cadre suplimentare.

Este interzis de a executa măsuri pregătitoare în vederea rechizițiunii de animale sau de alte mijloace de transporturi militare.

ARTICOLUL 123

Numărul jandarmilor, agenților vamali, gurilor silvici, agenților poliției locale sau municipale, sau altor funcționari similari, nu va putea depăși numărul oamenilor cari îndeplinesc o funcțiune asemănătoare în 1913 și cari funcționează actualmente în limitele teritoriilor ale Austriei, astfel precum acestea sunt fixate prin Tratatul de față.

Numărul acestor funcționari nu va putea, pe viitor, să fie sporit decât în proporție corespunzătoare cu aceea a sporurilor populației în localitățile și municipalitățile ce-i întrebuințează.

Acești impiegați și funcționari, precum și cei din serviciul căilor ferate, nu vor putea fi reușiți pentru a lua parte la vreun exercițiu militar oarecare.

ARTICOLUL 124

Orice formațiune de trupă, neprevăzută în tabelele anexate la Secțiunea de față, este interzisă. Formațiunile ce ar exista peste efectivul autorizat de 30.000 oameni, vor fi suprimate în termenul prevăzut la articolul 118.

CAPITOLUL III

Recrutarea și instrucțiunea militară

ARTICOLUL 125

Toți ofițerii vor trebui să fie ofițeri de carieră. Ofițerii actualmente în serviciu, cari vor fi menținuți în armată, vor trebui să se oblige să servească cel puțin până la vârsta de 40 ani. Ofițerii actualmente în serviciu, cari nu se vor înrola în noua armată, vor fi scutiți de orice obligațiune militară; ei nu vor trebui să ia parte la niciun exercițiu militar, teoretic sau practic.

Ofițerii numiți de curând vor trebui să se oblige să servească în mod efectiv timp de cel puțin douăzeci de ani consecutivi.

Proporțiunea ofițerilor cari părăsesc serviciul, sub orice motiv, înaintea expirării angajamentului lor, nu va trebui să depășească, în fiecare an, a douăzecea parte din efectivul total al ofițerilor prevăzut la articolul 120. Dacă această proporție este depășită pentru cauză de forță majoră, golul ce s'ar produce astfel în cadre nu va putea fi acoperit prin numiri noi.

ARTICOLUL 126

Angajamentul subofițerilor și soldaților nu va putea fi mai scurt de 12 ani consecutivi, socotindu-se cel puțin șase ani de serviciu sub arme.

Proporțiunea oamenilor concediați înaintea expirării termenului angajamentului lor, pentru motive de sănătate sau ca măsură disciplinară, sau pentru orice alta cauză, nu va trebui să depășească în fiecare an a douăzecea parte din efectivul total fixat prin articolul 120. Dacă această proporție este depășită pentru cauză de forță majoră, golul ce s'ar produce astfel, nu va putea fi acoperit prin noui înrolari.

CAPITOLUL IV

Școli, așezăminte de învățământ, societăți și asociațiuni militare

ARTICOLUL 127

Numărul elevilor admiși să urmeze cursurile școlilor militare va fi, în mod strict, proporțional cu vacanțele produse în cadrele ofițerilor. Elevii și cadrele vor fi socotiți în efectivele fixate prin articolul 120.

În consecință, toate școlile militare, ce nu răspund acestor trebuințe, vor fi suprimate.

ARTICOLUL 128

Așezămintele de învățământ, altele decât cele indicate prin articolul 127, precum și toate societățile sportive sau altele, nu vor trebui să se ocupe de nici o chestiune militară.

CAPITOLUL V

Armament, munițiuni, material și fortificațiuni

ARTICOLUL 129

După trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, armamentul armatei austriace nu va putea să depășească cifrele fixate pentru fiecare mie de oameni, în tabela V, anexată la prezenta Secțiune.

Excedentele, în raport cu efectivele, vor fi întrebuințate numai la înlocuirile ce ar putea fi eventual necesare.

ARTICOLUL 130

Stocul de munițiuni de cari armata austriacă va putea să dispună, nu va trebui să depășească pe acel fixat în tabela V, anexată la Secțiunea de față.

În cele trei luni ce vor urma punerii în vigoare a Tratatului de față, Guvernul austriac va trebui să depoziteze întru totul armamentul și munițiunile, existând actualmente, în locurile ce îi vor fi desemnate de către Principalele Puteri aliate și asociate.

Nici un alt stoc, depozit sau rezervă de munițiuni nu vor putea fi create.

ARTICOLUL 131

Numărul și calibrul pieselor de artilerie, constituind armamentul normal fix al fortărețelor actualmente în ființă în Austria, vor fi aduse imediat la cunoștința Principalelor Puteri aliate și asociate și vor constitui un maximum care nu va trebui să fie depășit.

În cursul celor trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, aprovizionarea maximă cu munițiuni a acestor piese va fi redusă și menținută în proporțiunile uniforme următoare:

1.500 lovituri de fiecare piesă pentru calibrele de 105 milimetri sau mai mici;

500 lovituri de fiecare piesă pentru acele al căror calibru este mai mare decât 105 milimetri.

ARTICOLUL 132

Fabricarea armelor, munițiilor și a oricărui material de război nu va putea fi efectuată decât într-o singură uzină. Aceasta va fi administrată de Stat, care va fi proprietarul ei, și producția va fi limitată în mod strict la fabricațiunile ce ar fi necesare pentru efectivele militare și armamentele indicate în articolele 120, 123, 129, 130 și 131.

Fabricarea armelor de vânătoare nu va fi interzisă, cu condițiunea ca nici o armă de vânătoare fabricată în Austria, și întrebuințând munițiuni sub formă de gloanțe, să nu fie de același calibru ca acela al armelor de război, întrebuințate în vreuna din armatele europene.

În cele trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, orice alte stabilimente având ca scop fabricarea, prepararea, înmagazinarea sau studiul armelor, munițiilor sau oricărui material de război, vor fi desființate sau transformate pentru o întrebuințare pur comercială.

În același interval de timp, toate arsenalele vor fi de asemenea desființate, afară de cele întrebuințate ca depozite pentru stocurile de munițiuni autorizate, iar personalul lor va fi concediat.

Instalațiunile stabilimentelor sau arsenalelor, cari depășesc trebuințele fabricațiunii autorizate, vor trebui să fie scoase din uz sau transformate pentru o întrebuințare pur comercială, în conformitate cu deciziunile Comisiunii militare interaliată de control prevăzută la art. 153.

ARTICOLUL 133

În termen de trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, toate armele, munițiunile și tot materialul de război, inclusiv orice material de apărare antiaeriană, care există în Austria, de orice origină ar fi și cari vor trece peste cantitatea autorizată, vor trebui să fie preluate Principalelor Puteri aliate și asociate.

Această predare se va face în punctele teritoriului austriac, ce vor fi determinate de zisele Puteri, cari vor hotărî asemenea asupra destinațiunii ce se va da acestui material.

ARTICOLUL 134

Importul în Austria de arme, munițiuni și material de război de orice natură ar fi, este în mod formal interzis.

Aceleași măsuri se vor lua și în ce privește fabricarea și exportul armelor, munițiilor și materialului de război de orice natură ar fi, care va fi destinat țărilor străine.

ARTICOLUL 135

Întrebuințarea aruncătoarelor de flăcări și a gazelor asfixiante, otrăvitoare sau similare, precum și a lichidelor, materilor sau procedurilor analoage sunt strict interzise în Austria, fiind oprită fabricarea și importul lor.

Tot astfel se va proceda și cu materialul destinat în special pentru fabricarea, conservarea sau întrebuințarea ziselor produse sau proceduri.

Sunt de asemenea prohibite fabricarea și importul în Austria a carelor blindate (*chars blindés*), a carelor de asalt (*tanks*) sau a oricărei alte mașini similare putând servi la scopuri de război.

TABELA I

Compunerea și efectivele maxime ale unei divizii de infanterie

UNITĂȚI	Efectivul maxim al fiecărei unități	
	Ofițeri	Oameni
Statul-major al diviziei de infanterie.	25	70
" " " infanteriei divizionare	5	50
" " " artileriei divizionare	4	30
3 regimente de infanterie ¹⁾ (cu un efectiv fiecare de 65 ofițeri și 2.000 oameni)	195	6 000
1 escadron	6	160
1 batalion de artilerie de tranșee (3 companii)	14	500
1 batalion de pionieri ²⁾	14	500
1 regiment de artilerie de câmp ³⁾	80	1.200
1 batalion ciclist de 3 companii	18	450
1 detașament de legătură ⁴⁾	11	310
Serviciul sanitar divizionar	28	550
Alte servicii	14	940
Totalul pentru o divizie de infanterie.	414	10.780

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde 3 batalioane de infanterie. Fiecare batalion cuprinde 3 companii de infanterie și o companie de mitraliere.

²⁾ Fiecare batalion cuprinde 1 stat-major, 2 companii de pionieri, o secție de pontonieri și o secție de proiectori.

³⁾ Fiecare regiment cuprinde 1 stat-major, 3 grupuri de artilerie de câmp sau de munte, cuprinzând în total 8 baterii, având fiecare 4 tunuri sau obuziere de câmp sau de munte.

⁴⁾ Acest detașament cuprinde 1 detașament de telefoniști și telegrafisti, o secție de observație (*écoute*) și o secție de porumbel.

TABELA II

Compunerea și efectivele maxime ale unei divizii de cavalerie

UNITĂȚI	Numărul maxim al acestor unități în aceeași divizie	Efectivul maxim al fiecărei unități	
		Ofițeri	Oameni
Statul-major al unei divizii de cavalerie . . .	1	15	50
Regiment de cavalerie ¹⁾ . . .	6	30	720
Grup de artilerie de câmp (3 baterii) . . .	1	30	430
Grup de auto-mitraliere și de auto-tunuri ²⁾ . . .	1	4	80
Servicii diverse . . .	—	30	500
Totalul pentru divizia de cavalerie de 6 regimente	—	259	5 380

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde 4 escadroane.²⁾ Fiecare grup cuprinde 9 trăsuri de luptă purtând fiecare 1 tun mitralieră și 1 mitralieră de schimb, 4 trăsuri de legătură, 2 camioane de aprovizionare, 7 camioane din cari 1 camion-atelier, 4 moto-ciclete.

NOTĂ. — Marile unități de cavalerie pot cuprinde un număr variabil de regimente și pot chiar fi constituite în brigăzi independente în limita efectivelor de mai sus.

TABELA III

Compunerea și efectivele maxime ale unei brigăzi mixte

UNITĂȚI	Efectivul maxim al fiecărei unități	
	Ofițeri	Oameni
Statul-major al brigăzii . . .	10	50
2 regimente de infanterie ¹⁾ . . .	130	4.000
1 batalion ciclist . . .	18	450
1 escadron de cavalerie . . .	5	100
1 grup de artilerie de câmp . . .	20	400
1 companie de artilerie de tranșee . . .	5	150
Servicii diverse . . .	10	200
Totalul pentru o brigadă mixtă . . .	198	5.350

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde 3 batalioane de infanterie. Fiecare batalion cuprinde 3 companii de infanterie și 1 companie de mitraliere.

TABELA IV

Efectivul minim de unități oricare ar fi organizarea adoptată în armată

(Diviziuni, brigăzi, mixte, etc)

UNITĂȚI	EFFECTIV MAXIM (pro memoria)		EFFECTIV MINIM	
	Ofițeri	Oameni	Ofițeri	Oameni
Divizia de infanterie . . .	414	10.780	300	8.000
Divizia de cavalerie . . .	259	5.380	180	3.600
Brigadă mixtă . . .	198	5.350	140	4.250
Regiment de infanterie . . .	65	2.000	52	1.600
Batalion de infanterie . . .	16	650	12	500
Companie de infanterie sau de mitraliere . . .	3	160	2	120
Grup ciclist . . .	18	450	12	300
Regiment de cavalerie . . .	30	720	20	450
Escadron de cavalerie . . .	6	160	3	100
Regiment de artilerie . . .	80	1.200	60	1.000
Baterii de artilerie de câmp . . .	4	150	2	120
Companie de artilerie de tranșee . . .	3	150	2	100
Batalion de pionieri . . .	14	500	8	300
Baterie de artilerie de munte . . .	5	320	3	200

TABELA V

Maximum de armament și de munițiuni autorizate

MATERIALE	Cantitatea pentru 1.000 oameni	Cantitatea de munițiuni pe armă (puști, tunuri, etc.)
Pușcă sau carabină ¹⁾ . . .	1.150	500 lovituri
Mitraliere grele sau ușoare . . .	15	10.000 lovituri
Mortiere de tranșee ușoare . . .	2	1.000 lovituri
Mortiere de tranșee mijlocii . . .	2	500 lovituri
Tunuri sau obuziere de câmp sau de munte . . .	3	1.000 lovituri

¹⁾ Puștile sau carabinele automate sunt socotite ca mitraliere ușoare. Nici un tun greu, adică de un calibru superior lui 105 mm. nu este autorizat, în afară de acelea care constituiesc armamentul normal a cetăților.

SECȚIUNEA II

Clauze navale

ARTICOLUL 136

Cu începere de la punerea în vigoare a Tratatului de față, toate vasele de război austro-ungare, inclusiv submarinele, sunt declarate ca fiind predate în mod definitiv Principalelor Puteri aliate și asociate.

Toate monitoarele, torpiloarele și vasele armate ale flotilelor de pe Dunăre vor fi predate Principalelor Puteri aliate și asociate.

Austria va avea totuși dreptul să mențină pe Dunăre, pentru poliția fluvială, trei șalupe de pază (*chaloupes-éclairseurs*), cu condiția ca alegerea lor să se facă de Comisiunea prevăzută la articolul 154 al Tratatului de față.

ARTICOLUL 137

Incrucișatoarele auxiliare și vasele auxiliare austro-ungare, enumerate mai jos, vor fi dezarmate și tratate ca vase de comerț:

Bosnia.	Helonan.
Gablonz.	Graf Wurmbrand.
Carolina.	Pelikan.
Africa.	Herkules.
Tirol.	Pola.
Argentina.	Najade.
Lussin.	Pluto.
Teodo.	President Wilson
Nixe.	(fost Kaiser Franz Joseph).
Gigante.	Trieste.
Dalmat.	Baron Bruck.
Persia.	Elizabet.
Prince Hohenlohe.	Metcavich.
Gastein.	

Baron Call.
Gaea.
Cyclop.

Vesta.
Nymphe.
Buffel.

ARTICOLUL 138

Toate vasele de război, inclusiv submarinele, actualmente în construcție în porturile ce aparțin Austriei sau cari aparțineau mai înainte Monarchiei austro-ungare, vor fi distruse.

Lucrarea de distrugere a acestor vase va trebui să înceapă cât mai curând posibil, după punerea în vigoare a prezentului Tractat.

ARTICOLUL 139

Toate obiectele, orice mașini și materiale provenind din distrugerea bastimentelor de război austro-ungare, oricare ar fi ele, bastimente de suprafață sau submarine, nu vor putea fi întrebuințate decât într-un scop exclusiv industrial sau comercial.

Ele nu vor putea fi nici vândute, nici cedate în străinătate.

ARTICOLUL 140

— Construcțiunea sau procurarea oricărui bastiment submarin, chiar de comerț, vor fi interzise în Austria.

ARTICOLUL 141

Toate armele, toate munițiunile și orice material naval de război, inclusiv minele și torpilele, cari aparțineau Austro-Ungariei în momentul semnării armistițiului dela 3 Noemvrie 1918, sunt declarate ca predate în mod definitiv Principalelor Puteri aliate și asociate.

ARTICOLUL 142

Austria nu este răspunzătoare de predarea (articolele 136 și 141), de dezarmarea (articolul 137), de distrugerea (articolul 138), precum și de felul de a trata (articolul 137), sau de a întrebuința (articolul 139) obiectele arătate în articolele precedente decât în ceea ce privește obiectele cari se găsesc pe propriul ei teritoriu.

ARTICOLUL 143

În timpul celor trei luni cari vor urma dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, stațiunea austriacă de telegrafie fără fir, foarte puternică, din Viena, nu va putea fi întrebuințată, fără autorizarea Principalelor Puteri aliate și asociate, pentru a transmite mesagii privitoare la chestiunile de ordin naval, militar sau politic, interesând Austria sau orice alt Stat care a fost

aliat al Austro-Ungariei în timpul războiului. Această stațiune va putea transmite telegrame comerciale, dar numai sub controlul ziselor Puteri, cari vor fixa lungimea undei de întrebuințat.

În timpul aceluiaș termen, Austria nu va putea construi stațiuni de telegrafie fără fir puternice, atât pe propriul său teritoriu, cât și pe acela al Ungariei, al Germaniei, al Bulgariei sau al Turciei.

SECȚIUNEA III

Clauze privitoare la Aeronautica Militară și Navală

ARTICOLUL 144

Forțele militare ale Austriei nu vor putea cuprinde nici o aviațiune militară sau navală.

Nici un balon dirijabil nu va putea fi păstrat.

ARTICOLUL 145

În termen de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, personalul aeronauticei, care figurează actualmente în controalele armatelor austriace de uscat și de mare, va fi demobilizat.

ARTICOLUL 146

Până la complecta evacuare a teritoriului austriac de trupele aliate și asociate, aparatele de aeronautică ale Puterilor aliate și asociate vor avea în Austria libertatea de trecere prin aer, libertatea de transit și de aterisaj.

ARTICOLUL 147

În cursul celor șase luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față, fabricarea și importarea aeronavelor, a pieselor de aeronave, precum și a motoarelor de aeronave și a pieselor de motoare de aeronave vor fi interzise în tot teritoriul Austriei.

ARTICOLUL 148

Dela punerea în vigoare a Tractatului de față, tot materialul aeronauticei militare și navale va trebui să fie predat de Austria și pe cheltueala ei Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate.

Această predare va trebui făcută în locurile pe cari le vor indica Guvernele ziselor Puteri; ea va trebui să fie terminată într-un termen de trei luni.

În acest material se va cuprinde, în special,

materialul care este sau a fost întrebuințat sau destinat pentru scopuri de război, și anume :

Avioanele și hidroavioanele complete, precum și cele în curs de fabricațiune, în reparațiune sau pe cale de a fi montate ;

Baloanele dirijabile în stare de a sbură, în curs de fabricațiune, în reparațiune sau pe cale de a fi montate ;

Aparatele pentru fabricarea hidrogenului ;

Hangarele baloanelor dirijabile și adăposturile de tot felul pentru aeronave.

Până la predarea lor, baloanele dirijabile vor fi menținute, pe cheltueala Austriei, umflate cu hidrogen ; aparatele pentru fabricarea hidrogenului, precum și adăposturile pentru baloanele dirijabile vor putea, după hotărârea ziselor Puteri, să fie lasate Austriei până în momentul predării baloanelor dirijabile ;

Motoarele de aeronave ;

Celulele ;

Armamentul (tunuri, mitraliere, puști mitraliere (*fussils-mitrailleurs*), aruncătoare de bombe (*lance-bombes*), aruncătoare de torpile (*lance-torpilles*), aparate de sincronizațiune, aparate de vizat) ;

Munițiunile (cartuse, obuze, bombe încărcate, corpuri de bombe, stocuri de explozive sau materii destinate la fabricarea lor) ;

Instrumentele de bord ;

Aparatele de telegrafie fără fir și aparatele fotografice sau cinematografice întrebuințate de aeronautică ;

Piesele detașate ce se referă la fiecare din categoriile ce preced.

Materialul mai sus arătat nu va putea fi deplasat fără o autorizare specială a ziselor Guverne.

SECȚIUNEA IV

Comisiuni interaliat de control

ARTICOLUL 149

Toate clauzele militare, navale și aeronautice cari sunt conținute în prezentul Tractat și pentru executarea cărora s'a fixat un anumit termen, vor fi executate de Austria sub controlul Comisiunilor interaliat numite special în acest scop de Principalele Puteri aliate și asociate.

Comisiunile sus menționate vor reprezenta pe lângă Guvernul austriac Principalele Puteri aliate și asociate pentru tot ce privește executarea clauzelor militare, navale sau aeronautice. Ele vor face cunoscut autorităților Austriei deciziunile pe cari Principalele Puteri aliate și

asociate și-au rezervat dreptul de a le lua sau cari ar putea fi necesare pentru executarea ziselor clauze.

ARTICOLUL 150

Comisiunile interaliat de control vor putea instala serviciile lor la Viena și vor avea facultatea, ori de câte ori vor crede folositor, de a se duce la orice punct depe teritoriul austriac, sau de a trimite acolo subcomisiuni, sau de a însărcina pe unul sau pe mai mulți din membrii lor să se transporte acolo.

ARTICOLUL 151

Guvernul austriac va trebui să dea Comisiunilor interaliat de control toate informațiunile și documentele ce ele vor socoti necesare pentru îndeplinirea misiunii lor, precum și toate mijloacele, atât în ce privește personalul, cât și materialul de cari sus zisele Comisiuni ar putea avea nevoie pentru a asigura completa executare a clauzelor militare, navale și aeronautice.

El va trebui să desemneze un reprezentant calificat pe lângă fiecare Comisiune interaliată de control, cu misiunea de a primi dela aceasta comunicările ce ea ar avea de adresat Guvernului austriac, și de a-i da sau procura toate lamuririle sau documentele cerute.

ARTICOLUL 152

Întreținerea și cheltuealile Comisiunilor de control și cheltuealile ocazionate prin funcționarea lor vor cădea în sarcina Austriei.

ARTICOLUL 153

Comisiunea militară interaliată de control va avea în special misiunea de a primi dela Guvernul austriac notificările privitoare la locul de așezare a stocurilor și depozitelor de munițiuni, la armamentul lucrărilor fortificate, al fortărețelor și cetăților la locul unde urmează a fi stabilite uzine sau fabrici de arme, de munițiuni și de material de război și la funcționarea lor.

Ea va lua în primire armele, munițiunile și materialul de război, uneltele destinate fabricațiunilor de război, va fixa locul unde această predare va trebui efectuată, va supraveghea distrugerile, scoaterile din uz sau transformările prevăzute prin prezentul Tractat.

ARTICOLUL 154

Comisiunea navală interaliată de control va avea în special misiunea să meargă la șantierele de construcțiune și să controleze distrugerea vaselor cari se găsesc în șantier, să ia în primire

armele, munițiunile și materialul naval de război și să controleze distrugerile sau dărâmarile determinate.

Guvernul austriac va trebui să dea Comisiunii navale interaliată de control toate lămuririle și documentele ce le va socoti necesare pentru a se asigura de completa executare a clauzelor navale, în special planurile vaselor de război, compoziția armamentului lor, caracteristicile și modelele de tunuri, munițiunile, torpilele, minele, explozibilele, aparatele de telegrafie fără fir și în general tot ce privește materialul naval de război, precum și toate documentele legislative, administrative sau regulamentare.

ARTICOLUL 155

Comisiunea aeronautică interaliată de control va avea în special misiunea de a inventaria materialul aeronautic, ce se găsește actualmente în mâinile Guvernului austriac și de a inspecta uzinele de avioane, de baloane și de motoare de aeronave, fabricile de arme, munițiuni și explozibile ce pot fi întrebuințate de aeronave, de a vizita toate aerodromurile, hangarele, terenurile de aterisaj, parcurile și depozitele cari se găsesc pe teritoriul austriac și de a dispune, dacă e nevoie, strămutarea materialului prevăzut și de a-l lua în primire.

Guvernul austriac va trebui să dea Comisiunii aeronautice interaliată de control toate lămuririle și documentele legislative, administrative sau altele, ce le va socoti necesare pentru a se asigura de completa executare a clauzelor aeronautice, în special un stat numeric al personalului aparținând tutulor serviciilor aeronautice ale Austriei, precum și al materialului existent în fabricațiune sau în comandă, o listă completă de toate stabilimentele lucrând pentru aeronautică, a locurilor unde se găsesc și a tutulor hangarelor și terenurilor de aterisaj.

SECȚIUNEA V

Clauze Generale

ARTICOLUL 156

La expirarea unui termen de 3 luni, cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, legislația austriacă va trebui să fi fost modificată și va trebui să fie menținută de către Guvernul austriac, în conformitate cu prezenta parte a Tratatului de față.

În acelaș termen, toate măsurile administrative sau altele, relative la executarea dispozițiilor părții de față, vor trebui să fi fost luate de către Guvernul austriac.

ARTICOLUL 157

Dispozițiunile următoare ale armistițiului de la 3 Noemvrie 1918, și anume: paragrafele 2 și 3 ale Capitolului I (clauze militare), paragrafele 2, 3 și 6 ale Capitolului I din Protocolul anexă (clauze militare), rămân în vigoare întrucât aceste dispozițiuni nu sunt contrarii stipulațiunilor ce preced.

ARTICOLUL 158

Austria se obligă, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, să nu acrediteze în nici o țară străină nici o misiune militară, navală sau aeronautică, și să nu trimită, nici să lase să plece vreo asemenea misiune; se obligă, în afară de aceasta, să ia măsurile cuvenite pentru a împiedica pe supușii (*ressortissants*) austriaci de a părăsi teritoriul ei spre a se înrola în armata, flota sau serviciul aeronautic al vreunei Puteri străine, sau spre a fi atașați la o asemenea Putere în scopul de a o ajuta la pregătirea ei sau, în general, de a da vreun concurs la instrucția militară, navală sau aeronautică într-o țară străină.

Puterile aliate și asociate convin, în ceea ce le privește, că, dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, ele nu vor putea să înroleze în armatele, flotele sau forțele lor aeronautice, nici să atașeze acestora vreun supus (*ressortissant*) austriac în scopul de a ajuta la pregătirea lor militară, sau, în general, să întrebuințeze vreun supus (*ressortissant*) austriac ca instructor militar, naval sau aeronautic.

Totuș, prezenta dispoziție nu aduce nici o atingere dreptului Franței de a recruta Legiunea străină conform cu legile și regulamentele militare franceze.

ARTICOLUL 159

Atâta timp cât Tratatul de față va rămâne în vigoare, Austria se obligă a se supune oricărei cercetări pe care Consiliul Societății Națiunilor, votând-o cu majoritate, ar socoti-o necesară.

PARTEA VI

PRIZONIERI DE RĂZBOI ȘI MORMINTE

SECȚIUNEA I

Prizonieri de război

ARTICOLUL 160

Repatrierea prizonierilor de război și internaților civili austriaci va avea loc cât mai curând posibil, după punerea în vigoare a Tratatului de față și se va efectua cât mai neîntârziat.

ARTICOLUL 164

Repatrierea prizonierilor de război și internaților civili austriaci se va asigura în condițiile fixate la articolul 160, prin îngrijirea unei Comisiuni compusă din Reprezentanții Puterilor aliate și asociate, de o parte, și ai Guvernului austriac, de altă parte.

Pentru fiecare dintre Puterile aliate și asociate, o Subcomisiune, compusă numai din Reprezentanții Puterii interesate și Delegații Guvernului austriac, va regula amănunțele executării repatrierii prizonierilor de război.

ARTICOLUL 162

Îndată după predarea lor în mâinile autorităților austriace, prizonierii de război și internații civili vor trebui să fie trimiși fără întârziere la vetrele lor, prin îngrijirea acelor autorități.

Acei dintre ei, al căror domiciliu dinainte de război se găsește pe teritorii ocupate de trupele Puterilor aliate și asociate, vor trebui de asemenea să fie trimiși acolo, sub rezerva aprobării și controlului autorităților militare ale armatelor de ocupațiune aliate și asociate.

ARTICOLUL 163

Toate cheltuelile rezultând din această repatriere vor fi, cu începere din momentul pornirii prizonierilor, în sarcina Guvernului austriac, care va fi ținut să puie la dispoziție transporturile pe uscat și pe mare și personalul tehnic, după cum va crede necesar Comisiunea prevăzută la articolul 161.

ARTICOLUL 164

Prizonierii de război și internații civili, fie pasibili, fie loviți de pedepse pentru greșeli contra disciplinei, vor fi repatriați, fără să se fie socotită de terminarea pedepsei lor sau a acțiunii deschise contra lor.

Această dispozițiune nu se aplică prizonierilor de război și internaților civili cari ar fi pedepsiți pentru fapte posteroare zilei de 1 Iunie 1919.

Până la repatrierea lor, toți prizonierii de război și internații civili rămân supuși regulamentelor în vigoare, în special din punct de vedere al muncii și al disciplinei.

ARTICOLUL 165

Prizonierii de război și internații civili, cari sunt pasibili sau loviți de pedepse pentru alte fapte decât greșeli contra disciplinei, vor putea fi menținuți în detențiune.

ARTICOLUL 166

Guvernul austriac se obligă a primi pe teritoriul său pe toți indivizii repatriabili fără distincțiune.

Prizonierii de război sau supuși austriaci cari n'ar dori să fie repatriați, vor putea fi excluși dela repatriere; însă Guvernele aliate și asociate își rezervă dreptul, fie de a-i repatria, fie de a-i conduce într-o țară neutră, fie de a-i autoriza să locuească pe teritoriul lor.

Guvernul austriac se obligă de a nu lua împotriva acestor indivizi sau a familiilor lor nici o măsură de excepțiune, nici a exercita împotriva lor, pentru acest motiv, vreo represiune sau a lua vreo măsură jignitoare de orice natură.

ARTICOLUL 167

Guvernele aliate și asociate își rezervă dreptul de a subordona repatrierea prizonierilor de război și a supușilor austriaci cari se găsesc în puterea lor, declarațiunii și punerii în libertate imediată de către Guvernul austriac a tuturor prizonierilor de război și alți supuși ai Puterilor aliate sau asociate, cari s'ar mai găsi încă reținuți contra voinței lor în Austria.

ARTICOLUL 168

Guvernul austriac se obligă :

1° De a înlesni accesul Comisiunilor pentru căutarea dispărutilor; de a le pune la dispoziție toate mijloacele de transport trebuincioase; de a le lăsa să pătrundă în lagăre, închisori, spitale și în toate celelalte localuri; de a pune la dispoziția lor toate documentele de ordin public sau privat, cari pot să le ajute în cercetările lor;

2° De a lua măsuri contra funcționarilor sau particularilor austriaci cari ar fi tănuțit prezența unui supus al unei Puteri aliat sau asociate sau cari nu s'ar fi îngrijit să destăinuiească prezența acestuia, îndată ce aveă cunoștință de ea.

ARTICOLUL 169

Guvernul austriac se obligă să restituie fără întârziere, după punerea în vigoare a Tratatului de față, toate obiectele, valorile sau documentele ce au aparținut supușilor Puterilor aliate sau asociate și cari ar fi fost reținute de autoritățile austriace.

ARTICOLUL 170

Înaltele Părți contractante declară că renunță la rambursarea reciprocă a sumelor datorite pentru întreținerea prizonierilor de război pe teritoriile lor respective.

SECȚIUNEA II

Morminte

ARTICOLUL 171

Guvernele aliate și asociate și Guvernul austriac vor face să se respecte și să se întrețină mormintele soldaților și marinarilor îngropați pe teritoriile lor respective.

Ele se obligă să recunoască orice Comisiune înărcinată de unul sau altul dintre Guverne de a identifica, înregistra, întreține sau ridica monumente convenabile pe zisele morminte și de a înlesni acestei Comisiuni îndeplinirea sarcinilor sale.

Ele mai convin de a-și da reciproc, sub rezerva prescripțiilor legislațiilor naționale și a necesităților igienei publice, toate înlesnirile pentru a satisface cererile de repatriere a rămășițelor soldaților și marinarilor lor.

ARTICOLUL 172

Mormintele prizonierilor de război și internaților civili, supuși ai diferitelor State beligerante, morți în captivitate, vor fi întreținute în mod cuviincios în condițiunile prevăzute la articolul 171 al Tratatului de față.

Guvernele aliate și asociate, de o parte, și Guvernul austriac, de altă parte, se mai obligă să-și procure reciproc :

1. Lista completă de morți cu toate informațiunile necesare pentru identificarea lor;
2. Toate indicațiunile asupra numărului și locului mormintelor tuturilor morților îngropați fără identificare.

PARTEA VII

SANȚIUNI

ARTICOLUL 173

Guvernul austriac recunoaște Puterilor aliate și asociate libertatea de a trimite înaintea tribunalelor lor militare persoanele acuzate de a fi comis acte contrarii legilor și obiceiurilor războiului. Pedepsele prevăzute de legi vor fi aplicate persoanelor găsite vinovate. Această dispozițiune se va aplica chiar dacă vor exista acțiuni sau urmăriri înaintea unei jurisdicțiuni a Austriei sau a aliaților ei.

Guvernul austriac va trebui să predea Puterilor aliate și asociate, sau aceleia dintre ele care li va adresa cererea, orice persoane cari, fiind acuzate de a fi comis un act contrariu

legilor și obiceiurilor războiului, i-ar fi indicate fie nominativ, fie prin gradul, funcțiunea sau întrebuintarea ce li se va fi dat de autoritățile austriace.

ARTICOLUL 174

Autorii unor fapte criminale în contra supușilor uneia din Puterile aliate și asociate vor fi chemați înaintea tribunalelor militare ale acestor Puteri.

Autorii unor fapte criminale comise contra supușilor mai multor Puteri aliate și asociate vor fi chemați înaintea tribunalelor militare compuse din membrii aparținând tribunalelor militare ale Puterilor interesate.

În tot cazul acuzatul va avea dreptul să indice el însuși pe avocatul său.

ARTICOLUL 175

Guvernul austriac se obligă să procure orice documente și informațiuni, de orice natură ar fi, a căror prezentare va fi socotită necesară pentru cunoașterea completă a faptelor incriminate, căutarea vinovaților și aprecierea exactă a responsabilităților.

ARTICOLUL 176

Dispozițiunile articolelor 173 până la 175 se aplică de asemenea Guvernelor Statelor cărora li s-au atribuit teritorii ce au aparținut fostei monarhii austro-ungare, în cecece privește persoanele acuzate de a fi comis acte contrarii legilor și obiceiurilor războiului și cari se găsesc pe teritoriul sau la dispoziția ziselor State.

Dacă persoanele despre cari este vorba au dobândit naționalitatea unuia din zisele State, Guvernul acestui Stat se obligă să ia toate măsurile necesare pentru ca să asigure urmărirea și pedepsirea lor, în urma cererii Puterii interesate și de acord cu aceasta.

PARTEA VIII

REPARAȚIUNI

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni Generale

ARTICOLUL 177

Guvernele aliate și asociate declară, iar Austria recunoaște că Austria și aliații ei sunt răspunzători pentru că le-a cauzat toate pierderile

și toate pagubele suferite de Guvernele aliate și asociate și de naționalii lor ca urmare a războiului, care le-a fost impus de agresiunea Austro-Ungariei și a aliaților ei.

ARTICOLUL 178

Guvernele aliate și asociate recunosc că resursele Austriei nu sunt îndestulătoare — ținând seamă de scăderea permanentă a acestor resurse, după cum rezultă din celelalte dispozițiuni ale prezentului Tractat — pentru a asigura reparațiunea completă a tuturor acestor pierderi și a tuturilor acestor pagube.

Guvernele aliate și asociate cer cu toate acestea, iar Austria își ia angajamentul, ca să repare toate pagubele cauzate populațiunii civile a fiecăreia din Puterile aliate și asociate, cum și bunurile ei, în timpul perioadei în care această Putere s'a aflat în stare de război cu Austria, prin zisa agresiune pe uscat, pe mare și prin aer, și, în mod general, toate pagubele așa precum sunt definite în anexa I aci alăturată.

ARTICOLUL 179

Valoarea ziselor pagube, pentru cari desdăunarea este datorită de Austria, va fi fixată de o comisiune interaliată, care va lua numele de «Comisiunea reparațiunilor» (*Commission des réparations*), și va fi constituită în forma și cu puterile indicate mai jos, precum și în Anexele II până la V aci alăturate. Comisiunea prevăzută la articolul 233 al Tractatului cu Germania este una și aceeași cu prezenta Comisiune, sub rezerva modificărilor care rezultă din Tractatul de față: ea va constitui o secțiune pentru chestiunile speciale relative la aplicarea prezentului Tractat; această secțiune nu va avea decât o putere consultativă, afară de cazurile în cari Comisiunea reparațiunilor îi va delega puterile pe cari le va socoti necesare.

Comisiunea de reparațiuni va examina reclamațiunile și va da Guvernului austriac echitabila facultate de a fi ascultat.

Comisiunea va stabili în același timp un stat al plăților, specificând epocile și modalitățile achitării de către Austria, într-o perioadă de 30 ani, cu începere dela 1 Mai 1921, a părții din datorie care îi va fi fost fixată, după ce Comisiunea va li stabilit dacă Germania este în situațiunea să plătească restul valorii totale a reclamațiunilor prezentate în contra Germaniei și a aliaților ei și verificate de Comisiune. Cu toate acestea, dacă în cursul zisei perioade Austria nu și va achita datoria ei, reglementarea plății oricărui rest rămas neplătit va putea li reportat pe anii următori, după voința Comisiunii, sau va putea face obiectul unui tratament diferit, în

conștiințele pe cari le vor hotări Guvernele aliate și asociate, urmând procedura prevăzută în prezenta Parté a acestui Tractat.

ARTICOLUL 180

Comisiunea de reparațiuni va trebui, după 1 Mai 1921, din vreme în vreme, să studieze resursele și puterile de plată ale Austriei, și, după ce va fi dat reprezentanților acestei țări echitabila facultate de a fi ascultați, zisa Comisiune va avea tot dreptul de a prelungi perioada și de a modifica modalitățile de plată, cariar urmă să fie prevăzute în conformitate cu art. 179; ea nu va putea însă să ierte nici o plată fără autorizațiunea specială a diverselor Guverne reprezentate în Comisiune.

ARTICOLUL 181

Austria va plăti, în cursul anilor 1919 și 1920 și în timpul primelor patru luni ale anului 1921, în atâtea vârsăminte și după anumite modalități (în aur, mărfuri, nave, valori sau altfel), pe cari Comisiunea de reparațiuni le va putea fixa, o sumă echitabilă pe care Comisiunea o va hotări în contul creanțelor de mai sus; din această sumă vor fi mai întâiu plătite cheltuelile armatei de ocupație după armistițiul dela 3 Noiembrie 1918, și vor putea fi plătite, cu aprobarea ziselor Guverne, de asemenea prin deducere din acea sumă, acele cantități de produse alimentare și de materii prime pe cari Guvernele Principalelor Puteri aliate și asociate le vor socoti necesare pentru a permite Austriei să facă față obligațiunii de a desdăuna. Soldul se va deduce din sumele datorite de Austria drept reparațiuni. Austria va mai remite pe lângă aceasta bonurile prescrise la paragraful 12 c al Anexei II aci alăturată.

ARTICOLUL 182

Austria primește, afară de aceasta, ca resursele sale economice să fie direct întrebuințate pentru reparațiuni, precum este specificat în Anexele III, IV și V, privitoare, fiecare în parte, la marina comercială, la restaurările materiale și la materiile prime, fiind în totdeauna înțeles că valoarea bunurilor transferate și a folosinței lor, stabilite prin zisele Anexe, va fi trecută în creditul Austriei, după ce va fi fixată în chipul acolo arătat, și se va deduce din obligațiunile prevăzute în articolele de mai sus.

ARTICOLUL 183

Vârsămintele succesive, cuprinzând și cele despre cari tratează articolele precedente, efectuate de Austria pentru a satisface reclama-

țiunile de mai sus, vor fi repartizate de Guvernele aliate și asociate după proporțiunile determinate de ele mai dinainte și întemeiate pe echitate și drepturile fiecăruia.

În vederea acestei repartizări, valoarea creditelor arătate la art. 189 și la Anexele III, IV și V va fi calculată în același chip ca și plățile efectuate în același an.

ARTICOLUL 184

În afară de plățile prevăzute mai sus, Austria va efectua, conformându-se procedurii stabilite de Comisiunea reparațiilor, restituirea în bani a sumelor ridicate, luate sau sechestrate, cât și restituirea animalelor, obiectelor de orice fel și a valorilor ridicate, luate sau sechestrate, în cazul când va fi posibil de a le identifica fie pe teritoriile aparținând Austriei sau aliaților ei, fie pe teritoriile rămase în posesiunea Austriei sau a aliaților ei până la completa executare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 185

Guvernul austriac își ia îndatorirea de a face imediat restituirile prevăzute de articolul 184 de mai sus și de a efectua plățile și predările prevăzute de articolele 179, 180, 181 și 182.

ARTICOLUL 186

Guvernul austriac recunoaște Comisiunea prevăzută de articolul 179, astfel precum va putea fi constituită de Guvernele aliate și asociate, în conformitate cu Anexa II; el îi recunoaște în mod irevocabil posesiunea și exercițiul drepturilor și puterilor ce i le conferă Tractatul de față.

Guvernul austriac va da Comisiunii toate lămuririle de cari ea va putea avea nevoie asupra situațiunii și operațiunilor financiare și asupra bunurilor, capacității de producțiune, aprovizionărilor și producțiunii curente a materiilor prime și a obiectelor manufacturate ale Austriei și ale supușilor ei; el va da, de asemenea, toate informațiunile relative la operațiunile militare ale războiului din 1914—1919, a căror cunoștință ar fi considerată ca necesară de către Comisiune.

Guvernul austriac va acorda membrilor Comisiunii și agenților ei autorizați toate drepturile și imunitățile de cari se bucură în Austria agenții diplomatici acreditați în regulă ai Puterilor amice.

Austria primește, pe lângă aceasta, să suporte lefurile și cheltuielile Comisiunii și ale personalului ce ar întreprinde.

ARTICOLUL 187

Austria își ia îndatorirea să promulge, să menție în vigoare și să publice orice legislațiune, orice regulamente și decrete ce ar putea fi necesare pentru a asigura completa executare a stipulațiunilor de față.

ARTICOLUL 188

Dispozițiunile prezentei Părți a Tractatului de față nu vor atinge întru nimic dispozițiunile Secțiunilor III și IV ale Părții X (Clauze economice) a Tractatului de față.

ARTICOLUL 189

Se vor trece în creditul Austriei, drept obligațiuni de reparare, următoarele elemente:

a) Orice sold definitiv în favoarea Austriei arătat la Secțiunile III și IV ale Părții X (Clauze economice) a Tractatului de față;

b) Orice sume datorite Austriei provenind din cesiunile arătate la Partea IX (Clauze financiare) și la Partea XII (Porturi, căi pe apă și căi ferate);

c) Orice sume pe cari Comisiunea de reparațiuni le va judeca ca trebuind trecute în creditul Austriei în contul oricăror altor transmiteri de proprietăți, drepturi, concesiuni sau alte interese prevăzute de Tractatul de față.

Totuș, în nici un caz, restituirile efectuate în virtutea articolului 184 al prezentului Tractat nu vor putea fi trecute în creditul Austriei.

ARTICOLUL 190

Cesiunea cablurilor submarine austriace în lipsa unei dispozițiuni speciale a Tractatului de față, este regulată prin Anexa VI aci alăturată.

A n e x a I

Compensațiune poate fi reclamată dela Austria, conform articolului 178 de mai sus, pentru totalitatea pagubelor ce ar intra în categoriile următoare:

1° Pagube pricinuite civililor atinși în persoana sau în viața lor și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor civili, prin orice acte de război, cuprinzând și bombardările sau alte atacuri pe uscat, pe mare sau pe calea aeriană, și toate consecințele lor directe sau din toate operațiunile de război ale celor două grupuri de beligeranți, în orice loc s'ar fi produs.

2° Pagube pricinuite de Austria, sau de aliații ei, civililor victime ale vreunor acte de cruzime, de violență sau de rău tratament (în-

clusiv atingerile aduse vieții sau sănătății, pricinuite în urma unei detențiuni, deportări, internări sau evacuări, abandon în largul mării sau în urma unei munci forțate), în orice loc s'ar fi produs, precum și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor victime.

3° Pagube cauzate de Austria, sau de aliații ei, pe teritoriul lor sau în teritoriul ocupat sau invadat, persoanelor civile, victime ale oricăror acte cari au adus atingere sănătății, capacității de muncă sau onoarei, precum și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor victime.

4° Pagube pricinuite prin orice fel de rele tratamente aplicate prizonierilor de război.

5° Întru cât există o daună cauzată Puterilor aliate și asociate, orice pensuni sau compensațiuni de aceeași natură, acordate victimelor militare de război (armate de uscat, de apă sau forțe aeriene), mutilaților, răniților, bolnavilor sau invalizilor și persoanelor al căror sprijin erau aceste victime; totalul sumelor datorite Guvernelor aliate și asociate se va calcula, pentru fiecare din zisele Guverne, după valoarea capitalizată, la data punerii în aplicare a prezentului Tratat, a ziselor pensuni sau compensări, pe baza tarifelor în vigoare în Franța, la 1 Mai 1919.

6° Cheltuieli făcute de Guvernele Puterilor aliate și asociate pentru asistența dată prizonierilor de război, familiilor lor sau persoanelor al căror sprijin erau.

7° Alocațiuni date de Guvernele Puterilor aliate și asociate familiilor sau altor persoane cari erau în sarcina mobilizaților sau a tutuilor acelor cari au servit în armată; totalul sumelor ce le sunt datorite pentru fiecare din anii în cursul cărora au avut loc ostilitățile, va fi calculat pentru fiecare din zisele Guverne, pe baza tarifului mijlociu aplicat în Franța, plăților de această natură în cursul zisului an.

8° Pagube pricinuite civililor în urma obligațiunii li s'a impus de Austria sau de aliații ei de a lucra fără o justă remunerare.

9° Pagube privitoare la orice proprietăți, în orice loc ar fi situate, aparținând uneia din Puterile aliate sau asociate sau supușilor lor (exceptându-se lucrările și materialul militar sau naval), cari au fost ridicate, sechestrate, stricate sau distruse de Austria sau de aliații ei, pe uscat, pe apă sau în aer, sau pagube pricinuite ca consecință directă a ostilităților sau a oricăror operațiuni de război.

10° Pagube pricinuite sub formă de (*prélèvements*) amenzi sau constrângeri (*exactions*) similare, de către Austria sau de aliații ei, în detrimentul populațiunilor civile.

Anexa II

§ 1

Comisiunea prevăzută la articolul 179 va purta titlul de »Comisiunea reparațiunilor«. (*Commission des réparations*); ea va fi desemnată în articolele de mai jos prin cuvântul »Comisiunea« (*La Commission*).

§ 2

Delegații la Comisiune vor fi numiți de Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța, Italia, Japonia, Belgia, Grecia, Polonia, România, Statul Serbo-Croato-Sloven și Cehoslovacia. Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța, Italia, Japonia și Belgia vor numi fiecare câte un Delegat. Celelalte cinci Puteri vor numi un Delegat comun în condițiunile prevăzute la alineatul al treilea al paragrafului 3 de mai jos. Odată cu fiecare Delegat, va fi numit un Delegat-ajutor care îl va înlocui, în caz de boală, sau de absență silită, dar care, în orice altă împrejurare, va avea numai dreptul să asiste la desbateri, fără însă să ia vreo parte la ele.

În nici un caz, Delegații a mai mult de cinci dintre Puterile sus arătate nu vor avea dreptul de a lua parte la desbaterile Comisiunii și a-și da votul. Delegații Statelor Unite, ai Marii Britanii, ai Franței și Italiei vor avea totdeauna acest drept. Delegatul Belgiei va avea acest drept în toate cazurile, în afară de cele arătate mai jos. Delegatul Japoniei va avea acest drept în cazurile când vor fi cercetate chestiuni privitoare la daunele pe mare. Delegatul comun al celorlalte cinci puteri menționate mai sus va avea acest drept când se vor examina chestiuni privitoare la Austria, la Ungaria sau la Bulgaria.

Fiecare din Guvernele reprezentate în Comisiune va avea dreptul de a se retrage, după o prealabilă înștiințare notificată Comisiunii, cu douăsprezece luni înainte și confirmată în cursul lunii a șasea dela data notificării inițiale.

§ 3

Accea dintre Puterile aliate și asociate, care ar putea fi interesată în cauză, va avea dreptul de a numi un Delegat, ori de câte ori creanțele și interesele zisei Puteri vor fi examinate sau discutate. În aceste cazuri, Delegatul va fi prezent, și va lucra ca asessor, fără a avea dreptul de vot.

Secțiunea pe care Comisiunea o va constitui pentru executarea articolului 179, va cuprinde reprezentanți ai Puterilor următoare: Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța,

Italia, Grecia, Polonia, România, Statul Serbo-Croato-Sloven, Cehoslovacia, fără ca aceasta compozițiune să influențeze, în nimic, asupra admisibilității reclamațiunilor. Când secțiunea va vota, reprezentanții Statelor-Unite ale Americii, ai Marii Britanii, ai Franței și ai Italiei vor avea fiecare câte două voturi.

Reprezentanții celorlalte cinci Puteri menționate mai sus vor numi un Delegat comun, care va lua parte în Comisiunea reparațiunilor, în condițiunile arătate la paragraful 2 al prezentei Anexe. Acest Delegat, care va fi numit pe timp de un an, va fi în mod succesiv ales dintre supușii (*ressortissants*) fiecăreia din cele cinci Puteri mai sus arătate.

§ 4

În caz de deces, demisiune sau rechemare a oricărui Delegat, Delegat-ajutor sau asesor, acesta va trebui să fie înlocuit cât mai grabnic posibil.

§ 5

Comisiunea va avea principalul ei biou permanent la Paris, unde își va ține prima întrunire, în cel mai scurt timp posibil, după punerea în vigoare a prezentului Tractat; ea se va întruni apoi la locul și la data ce va crede de cuviință în vederea îndeplinirii cât mai grabnice a îndatoririlor ei.

§ 6

Chiar dela prima ei întrunire Comisiunea va alege, printre delegații arătați mai sus, un Președinte și un Vice-Președinte, cari vor rămâne în funcție timp de un an și vor fi reeligibili; dacă posturile de Președinte sau de Vice-Președinte devin vacante în cursul anului, Comisiunea va proceda imediat la o nouă alegere pentru restul zisei perioade.

§ 7

Comisiunea este autorizată a numi orice funcționari, agenți și impiegati, cari pot fi necesari pentru executarea funcțiunilor ei, și să hotărască salariile lor, să constituie secțiuni sau comitete ai căror membri pot fi și alții decât cei cari fac parte din Comisiune, și a lua toate măsurile de execuție trebuincioase la îndeplinirea sarcinei ei, să investească cu autoritatea necesară și să dea depline puteri funcționarilor, agenților secțiunilor și comitetelor ei.

§ 8

Toate deliberările Comisiunii vor fi secrete, afară numai dacă, pentru motive speciale, Comisiunea, în cazuri particulare, nu va decide altfel.

§ 9

Comisiunea va trebui, în termenele ce le va fixa din timp în timp, și dacă Guvernul austriac o va cere, să asculte orice argumente și mărturii prezentate de Austria asupra tuturor chestiunilor cari se referă la capacitatea ei de plată.

§ 10

Comisiunea va studia reclamațiunile și va da Guvernului austriac echitabila facultate de a fi ascultat, fără ca el să poată lua vreo parte, sub orice formă, la hotărârile Comisiunii. Comisiunea va acorda aceeași facultate aliaților Austriei, când ea va socoti că interesele lor sunt în joc.

§ 11

Comisiunea nu va fi legată de nici o legislație nici prin vreun cod particular, nici printr-o regulă specială, cu privire la instrucție sau procedură; ea va fi călăuzită de dreptate, echitate și bună credință. Deciziile sale vor trebui să se conformeze la principii și reguli uniforme, ori de câte ori aceste principii și aceste reguli vor fi aplicabile. Ea va fixa regulile privitoare la modurile de probare în materie de reclamațiuni. Ea va putea să întrebuițeze orice metodă legitimă de calcul.

§ 12

Comisiunea va avea toate puterile și va exercita toate atribuțiunile ce îi sunt date prin prezentul Tractat.

Comisiunea va avea, în mod general, cele mai întinse puteri de control și de executare în ceea ce privește problema reparațiunilor, astfel cum ea este tratată în prezenta Parte și va avea puterea de a interpreta aceste dispozițiuni. Sub rezerva dispozițiunilor prezentului Tractat, Comisiunea este constituită din diferitele Guverne aliate și asociate menționate la paragrafele 2 și 3, considerată fiind ca reprezentantul lor exclusiv, pentru partea ce-i privește, în scopul de a primi, vinde, păstra și repartiza plata reparațiunilor de efectuat de Austria, în termenele prezentei Părți din Tractat. Ea va trebui să se conformeze condițiunilor și dispozițiunilor următoare:

a) Orice fracțiune din valoarea totală a creanțelor verificate, care nu va fi plătită în aur, sau în bastimente, valori sau mărfuri, sau în orice alt mod, va trebui să fie acoperită de Austria în condițiunile pe cari Comisiunea le va stabili prin remiterea, drept garanție, a unei valori

echivalente de bonuri, de titluri de obligațiuni sau altele, în scop de a constitui prin aceasta o recunoaștere a fracțiunii datoriei despre care este vorba :

b) Pentru a determina în mod periodic capacitatea de plată a Austriei, Comisiunea va examina sistemul fiscal austriac : 1° cu scopul ca toate veniturile Austriei, inclusiv și cele destinate serviciului sau plății a oricărui împrumut interior, să fie întrebuințate cu privilegiu la plata sumelor datorite de ea drept reparațiuni, și 2° în așa fel încât să obție certitudinea că, în general, sistemul fiscal austriac este, proporțional, tot atât de încărcat ca și acela al oricăreia din Puterile reprezentate în Comisiune.

Comisiunea de reparațiuni va primi instrucțiuni prin cari i se va recomanda să țină seama mai ales : 1° de situația economică și financiară reală a teritoriului austriac, așa precum este delimitat prin prezentul Tratat, și 2° de micșorarea resurselor sale și a capacității sale de plată, rezultând din clauzele prezentului Tratat. Alături timp cât situația Austriei nu va fi modificată, Comisiunea va trebui să ia aceste elemente în considerație când va fixa totalul definitiv al obligațiunilor Austriei, vărsămintele prin cari această țară va trebui să se achite și reporturile oricăror plăți de dobânzi ce vor putea fi cerute de ea :

c) Comisiunea, după cum este prevăzut la articolul 181, va cere să i se predea de către Austria, drept garanție și recunoaștere a datoriei ei, bonuri la purtător în aur, libere de taxe sau impozite de orice fel, stabilite sau cari vor fi stabilite de Guvernul austriac sau de orice autoritate depinzând de el; aceste bonuri vor fi predate în orice timp socotit prielnic de Comisiune și în trei fracțiuni ale căror valori respective vor fi de asemenea fixate de Comisiune, [coroana de aur fiind platibilă conform articolului 214, partea IX (clauze financiare) a prezentului Tratat] :

1° O primă emisiune de bonuri la purtător, plătibile până la 1 Mai 1921 cel mai târziu, fără dobânzi; pentru amortizarea acestor bonuri se va aplica mai ales vărsămintele pe cari Austria s'a obligat să le facă conform articolului 181, scăzându-se sumele destinate pentru rambursarea cheltuelilor de întreținere a trupelor de ocupație și pentru plata cheltuelilor de aprovizionare cu alimente și materii prime; acelea dintre bonuri cari nu vor fi fost amortizate la 1 Mai 1921 vor fi atunci schimbate contra unor noi bonuri de același tip ca cele prevăzute mai jos (§ 42 c, 2°) :

2° O a doua emisiune de bonuri la purtător cu dobândă de 2 1/2 % (doi și jumătate la sută)

între 1921 și 1926 și apoi cu 5 % (cinci la sută), cu 1 % (unu la sută) în plus pentru amortizare, cu începere dela 1926, asupra valorii totale a emisiunii :

3° Un angajament scris că va emite ca nou vărsământ, și numai când Comisiunea va fi convinsă că Austria poate să asigure plata dobânzilor și a fondului de amortizare, bonuri la purtător, cu dobânzi de 5 % (cinci la sută), urmând ca termenele și modul de plată a capitalului și dobânzilor să fie determinate de Comisiune.

Datele la cari dobânzile sunt datorite, modul de întrebuințare a fondului de amortizare și toate chestiunile analoage relative la emisiune, la gestiune și la reglementarea emisiunii bonurilor, vor fi determinate din timp în timp de Comisiune.

Noui emisiuni vor putea fi cerute, drept recunoaștere și garanție, în condițiunile pe cari Comisiunea le va determina ulterior, din timp în timp.

În cazul când Comisiunea de reparațiuni ar proceda la fixarea definitivă, și nu numai provizorie, a totalului părții din sarcinile comune ce cad asupra Austriei în urma reclamațiunilor Puterilor aliate și asociate, Comisiunea va anula imediat toate bonurile cari ar fi putut fi emise peste zisul total :

d) În cazul când bonuri, obligațiuni sau alte recunoașteri de datorii emise de Austria, drept garanție sau recunoaștere a datoriei sale de reparațiune, vor fi atribuite, cu titlul definitiv, iar nu ca garanție, altor persoane decât diferitelor Guverne în profitul cărora fusese fixat la origină totalul datoriei de reparațiune a Austriei, zisa datorie va fi considerată ca stinsă față de acestea din urmă, pentru un total corespunzător valorii nominale a bonurilor astfel atribuite în mod definitiv, iar obligațiunea Austriei aferentă ziselor bonuri va fi limitată la obligațiunea care este menționată pe ele :

e) Cheltuelile necesitate de reparațiunile și reconstrucțiunile proprietăților situate în regiunile invadate și devastate, inclusiv reinstalarea mobilierelor, mașinelor și a întregului material, vor fi evaluate după costul de reparațiune și reconstrucțiune la epoca în care aceste lucrări vor fi executate :

f) Deciziunile Comisiunii relative la o achitare totală sau parțială, în capital sau dobânzi, a oricărei datorii verificate a Austriei, vor trebui să fie motivate.

§ 43

În ceea ce privește voturile, Comisiunea se va conforma regulilor următoare :

Când Comisiunea ia o deciziune, voturile tu-

tulor Delegaților cari au dreptul să voteze, sau, în absența unora dintre ei, ale Delegaților lor ajutori, vor fi înregistrate. Abținerea va fi considerată ca un vot emis contra propunerii pusă în discuție. Asesorii nu vor avea dreptul de vot.

Unanimitatea va fi necesară asupra următoarelor chestiuni :

a) Chestiuni interesând suveranitatea Puterilor aliate și asociate sau privind remiterea în total sau în parte a datoriei sau a obligațiilor Austriei ;

b) Chestiuni relative la totalul, precum și la condițiile bonurilor și a altor titluri de obligațiuni ce urmează să fie remise de Guvernul austriac și la fixarea, epocii și a modului de vânzare, de negociere sau de repartitie ;

c) Orice report total sau parțial, trecând peste anul 1930, al plăților cu scadență între 1 Mai 1921 și sfârșitul lui 1926 inclusiv ;

d) Orice report total sau parțial, pentru o durată superioară de trei ani, al plăților ajunse la scadență după 1926 ;

e) Chestiuni privitoare la aplicarea, într'un caz particular, a unei metode de evaluare a pagubelor, deosebită de aceea care a fost mai înainte adoptată într'un caz asemănător ;

f) Chestiuni de interpretare a dispozițiilor prezentei Părți din Tratatul de față.

Orice alte chestiuni vor fi rezolvite printr'un vot dat cu majoritate.

În caz când s'ar iscă între delegați un conflict de păreri asupra chestiunii de a se ști dacă o speță determinată face parte din acelea a cărei deciziune cere sau nu un vot unanim, și în caz când acest conflict n'ar putea fi rezolvat prin instrucțiunile cerute Guvernelor lor, Guvernele aliate și asociate se obligă să supue imediat acest conflict arbitrajului unei persoane imparțiale, asupra desemnării căreia ei se vor pune de acord și a cărei sentință dâșii se obligă s'o accepte.

§ 14

Deciziunile luate de Comisiune, în conformitate cu puterile cari îi sunt conferite, vor fi de îndată executorii și vor putea fi aplicate imediat fără altă formalitate.

§ 15

Comisiunea va predă fiecărei Puteri interesate, în forma pe care o va fixa :

1° Un certificat, menționând că ea deține, pe contul zisei Puteri, bonuri ale emisiunilor sus menționate, zisul certificat putând, la cererea Puterii interesate, să fie împărțit într'un număr

de diviziuni (*coupures*) cari să nu treacă de cinci ;

2° Din timp în timp, certificate menționând că ea deține pe socoteala zisei Puteri orice alte bunuri predate de Austria drept acout din datoria sa pentru reparațiuni.

Certificatele sus arătate vor fi nominative și vor putea să fie transmise pe calea îndosării, după notificarea Comisiunii.

Când sunt emise bonuri pentru a fi vândute sau negociate și când vor fi predate bunuri de către Comisiune, un număr corespunzător de certificate trebuie să fie retrase.

§ 16

Guvernul austriac va fi debitat, cu începere dela 1 Mai 1921, cu dobânda datoriei sale, așa după cum va fi fost fixată de Comisiune, scăzând orice vârsăminte efectuate sub formă de plăți în bani sau echivalentele lor sau în bonuri emise în profitul Comisiunii și orice plăți arătate la articolul 189.

Cuantumul acestei dobânzi va fi fixat la 5 %_o, afară numai dacă Comisiunea nu socotește, la vreo dată ulterioară, că împrejurările justifică o modificare a acestui cuantum.

Comisiunea, fixând la 1 Mai 1921 totalul datoriei Austriei, va putea ține socoteală de dobânzile datorite asupra sumelor cuvenite pentru reparațiunea pagubelor materiale, cu începere dela 11 Noembrie 1918 până la 1 Mai 1921.

§ 17

În caz de neexecutare din partea Austriei a vreuneia din obligațiunile arătate în prezenta Parte a Tratatului de față, Comisiunea va semnală imediat această neexecutare fiecărei Puteri interesate, făcând totdeodată orice propuneri cari i-ar părea oportune cu privire la măsurile de luat în vederea acestei neexecutări.

§ 18

Măsurile pe cari Puterile aliate și asociate vor avea dreptul să le ia în caz de neexecutare voluntară de către Austria, și pe cari Austria se obligă a nu le considera ca acte de ostilitate, pot să cuprindă acte de prohibiri și de represalii economice și financiare și, în general, orice alte măsuri pe cari Guvernele respective le vor putea considera ca fiind dictate de împrejurări.

§ 19

Plățile, cari trebuiesc să fie efectuate în aur, sau echivalentele lor, drept acout asupra recla-

maților verificate ale Puterilor aliate și asociate, pot să fie acceptate în orice moment de Comisiune, sub formă de bunuri mobiliare și imobiliare, de mărfuri, de întreprinderi, drepturi și concesiuni înăuntrul teritoriilor austriace sau în afară de aceste teritorii, de nave, obligațiuni, acțiuni sau valori de orice natură sau monede ale Austriei sau ale altor State; valoarea lor de înlocuire în raport cu aurul fiind fixată la un quantum just și leal de însăși Comisiunea.

§ 20

Comisiunea, fixând sau acceptând plățile cari se vor efectua prin remiterea de bunuri sau drepturi determinate, va ține seamă de orice drepturi și interese legitime ale Puterilor aliate și asociate sau neutre și ale supușilor lor.

§ 21

Nici un membru al Comisiunii nu va fi responsabil, afară numai față de Guvernul care l-a desemnat, de orice act sau omisiune decurgând din funcțiunile sale. Nici unul din Guvernele aliate și asociate nu-și asumă vreo răspundere pe seama vreunui alt Guvern.

§ 22

Sub rezerva stipulațiunilor Tractatului de față, prezenta Anexă va putea fi modificată prin deciziunea unanimă a Guvernelor reprezentate la Comisiune.

§ 23

Când Austria și Aliații ei se vor fi achitat de toate sumele ce dătoresc, spre executarea prezentului Tractat sau a deciziunilor Comisiunii, și când toate sumele primite sau echivalentele lor vor fi fost repartizate între Puterile interesate, Comisiunea va fi dizolvată.

Anexa III

§ 1

Austria recunoaște dreptul Puterilor aliate și asociate pentru înlocuirea, tonă pentru tonă (capacitate brută) (*jauge brute*) și categorie pentru categorie, a tuturilor bastimentelor și vaselor de comerț și de pescuit pierdute sau avariate din cauza răboiului.

Totuș, — cu toate că bastimentele și vasele austriace în ființă astăzi reprezintă un tonagiu mult inferior aceluia al pierderilor suferite de către Puterile aliate și asociate, ca consecință

a agresiunii Austriei și a aliaților ei — dreptul recunoscut mai sus va fi exercitat asupra acestor vase și bastimente austriace, în condițiunile următoare:

Guvernul austriac, în numele său și în așa chip încât să lege pe orice alți interesați, cedează Guvernelor aliate și asociate proprietatea oricăror vase și bastimente de comerț și de pescuit aparținând supușilor fostului imperiu Austriac.

§ 2

Guvernul austriac, în termen de două luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, va predă Comisiunii de reparațiuni toate vasele și bastimentele arătate la paragraful 1.

§ 3

Vasele și bastimentele arătate la paragraful 1 cuprind toate vasele și bastimentele: *a)* purtând sau având dreptul să poarte pavilionul de comerț austro-ungar, înscrise într-un port al fostului imperiu austriac, sau *b)* aparținând unei persoane, unei societăți sau unei companii supuse (*ressortissant*) fostului imperiu austriac sau unei societăți sau companii a unei alte țări decât țările aliate și asociate și puse sub controlul sau direcțiunea unor supuși (*ressortissants*) ai fostului imperiu austriac, sau *c)* actualmente în construcție: 1° în fostul imperiu austriac; 2° în alte țări decât în țările aliate sau asociate, pe seama unei persoane, unei societăți sau a unei companii supuse (*ressortissant*) fostului imperiu austriac.

§ 4

Pentru ca să procure titluri de proprietate pentru fiecare din vasele remise în modul sus arătat, Guvernul austriac:

a) Va remite pentru fiecare vas Comisiunii de reparațiuni, după cererea sa, un act de vânzare sau orice alt titlu de proprietate, stabilind transferul către zisa Comisiune a deplinei proprietăți a vasului, liber de orice privilegii, ipoteeci și sarcini;

b) Va lua toate măsurile cari i s'ar indica de către Comisiunea de reparațiuni, pentru a asigura zisei Comisiuni punerea acestor vase la dispoziția ei.

§ 5

Austria își ia îndatorirea sa restituie, în natură și în bună stare, Puterilor aliate și asociate, într-un termen de două luni, începând dela punerea în vigoare a prezentului Tractat,

conform unei proceduri ce va fi stabilită de Comisiunea de reparațiuni, toate vasele și alte aparate mobile de navigațiune fluvială cari, dela 28 Iulie 1914, au trecut, sub orice formă, în posesiunea ei sau în posesiunea unuia dintre supușii ei, și cari vor putea fi identificate.

Spre a compensa pierderile tonajului fluvial, datorite oricărei cauze, suferite în timpul războiului de Puterile aliate și asociate și cari nu vor putea fi reparate prin restituțiunile prescrise mai sus, Austria își ia îndatorirea să cedeze Comisiunii de reparațiuni o parte din totalul vaselor sale fluviale, până la concurența totalului acestor pierderi, zisa cesiune neputând depăși 20% din totalul acestor vase fluviale așa cum erau în linia la data de 3 Noembrie 1918.

Modalitățile acestor cesiuni vor fi regulate de arbitrii prevăzuți la articolul 300 al Părții XII (Porturi, Căi pe apă și Căi ferate) din prezentul Tratat, cari sunt însărcinați să rezolve dificultățile relative la repartițiunea tonajului fluvial și cari decurg din noul regim internațional al unor anumite rețele fluviale sau din modificările teritoriale atingând aceste rețele.

§ 6

Austria își ia îndatorirea să ia toate măsurile pe cari Comisiunea de reparațiuni i le va va putea indica în scopul de a obține deplinul drept de proprietate asupra tuturilor vaselor cari au putut fi transferate în timpul războiului sau ar fi pe cale de transferat sub pavilioane neutre, fără consimțământul Guvernelor aliate și asociate.

§ 7

Austria renunță la orice revendicare, de orice natură ar fi, contra Guvernelor aliate și asociate și contra supușilor lor (*ressortissants*), în ceea ce privește deținerea sau utilizarea oricăror vase sau bastimente austriace și orice pierdere sau pagubă suferite de zisele vase și bastimente.

§ 8

Austria renunță la orice revendicări asupra vaselor sau încărcăturilor, scufundate din cauza sau în urma unei acțiuni navale inamice, și apoi salvate; și în cari unul din Guvernele aliate sau asociate sau supușii lor au interes, în calitate de proprietari, închirietori, asigurători sau sub orice alt titlu, chiar dacă vreun Tribunal de prize ale fostei monarhii austro-ungare sau al aliaților ei ar fi pronunțat vreo sentință de condamnare.

A n e x a I V

§ 1

Puterile aliate și asociate cer, și Austria acceptă, ca Austria, pentru a satisface în parte obligațiunile sale menționate în prezenta Parte, și urmând modalitățile mai jos definite, să întrebuințeze isvoarele sale economice, în mod direct, la restaurarea materială a regiunilor invadate aparținând Puterilor aliate și asociate, în măsura pe care aceste Puteri o vor determina.

§ 2

Guvernele Puterilor aliate și asociate vor prezenta Comisiunii de reparațiuni liste cuprinzând:

a) Animalele, mașinile, echipamentele, strungurile și toate articolele similare, cu un caracter comercial, cari au fost luate, întrebuințate sau distruse de Austria, sau distruse ca o consecință directă a operațiunilor militare, și pe cari aceste guverne, pentru satisfacerea nevoilor imediate și urgente, doresc să le vadă înlocuite cu animale sau articole de aceeași natură, existând pe teritoriul austriac la data punerii în vigoare a prezentului Tratat;

b) Materialele de reconstruire (piatră, cărămizi, cărămizi refractare, țigle, lemn de construcție, geamuri, oțel, var, ciment, etc.), mașini, aparate de încălzit, mobile și orice articole cu un caracter comercial, pe cari zisele Guverne doresc să le aibă produse și fabricate în Austria și predate lor pentru restaurarea regiunilor invadate.

§ 3

Listele relative la articolele menționate în paragraful 2 a de mai sus vor fi procurate în cele șasezeci de zile cari vor urma punerii în vigoare a prezentului Tratat.

Listele relative la articolele menționate în paragraful 2 b de mai sus vor fi procurate la 31 Decembrie 1919, ultimul termen.

Listele vor cuprinde toate detaliile obișnuite în contractele comerciale relativ la articolele arătate, inclusiv specificarea, termenul de predare (acest termen trebuind să nu depășească patru ani) și locul de predare; dar ele nu vor conține nici preț, nici estimățiune, aceste prețuri sau estimățiuni trebuind să fie fixate de către Comisiune, după cum se arată mai jos.

§ 4

Îndată după primirea listelor, Comisiunea va examina în ce măsură materialele și animalele, menționate în aceste liste, pot fi cerute Austriei.

Pentru a ajunge la deciziunea sa, Comisiunea va ține socoteală de nevoile interne ale Austriei atât cât va fi trebuință pentru menținerea vieții sociale și economice; ea va ține socoteală, de asemenea, de prețurile și datele la cari astfel de articole pot fi obținute în Țările aliate și asociate, și le vor compara celor aplicabile articolelor austriace; va ține socoteală, în sfârșit, de interesul general ce Guvernele aliate și asociate au pentru viața industrială a Austriei să nu fie dezorganizată în așa fel încât să compromită capacitatea ei de a îndeplini celelalte acte de reparațiune ce i se cer.

Cu toate acestea, nu se va cere Austriei mașini, echipamente, strunguri și orice articole similare cu caracter comercial, actualmente în serviciu în industrie decât în cazul când nu se găsește disponibile și de vânzare stocuri din aceste articole; pe de altă parte, cererile de această natură nu vor trece de 30% din cantitățile fiecărui articol aflat în serviciul unui stabiliment austriac sau unei întreprinderi austriace oarecare.

Comisiunea va da reprezentanților Guvernului austriac facultatea de a fi ascultați, într'un termen determinat, asupra capacității lui de a procura zisele materiale, animale și obiecte.

Deciziunea Comisiunii va fi apoi, și cât mai repede posibil, notificată Guvernului austriac și diferitelor Guverne aliate și asociate interesate.

Guvernul austriac își ia îndatorirea să predea materialele, obiectele și animalele, specificate în această notificare, și Guvernele aliate și asociate interesate își iau îndatorirea, fiecare în ceea ce îl privește, să primească aceste furnituri, sub rezerva că ele vor fi conforme cu specificările date sau că, după avizul Comisiunii, nu vor fi improprii întrebuițării cerute pentru efectuarea reparațiilor.

§ 5

Comisiunea va determina valoarea de atribuit materialelor, obiectelor și animalelor, predate după cum se arată mai sus, iar Guvernele aliate și asociate cari vor primi aceste furnituri primesc a fi debitate cu valoarea lor și recunosc că suma corespunzătoare va trebui să fie socotită ca o plată făcută de Austria, și care se va repartiza potrivit articolului 183 al Tractatului de față.

În cazul când se va exercita dreptul de a cere restaurarea materială, în condițiunile arătate mai sus, Comisiunea se va încredința că suma trecută în creditul Austriei reprezintă valoarea normală a muncii făcute sau a materialelor procurate de ea, și că suma la care se ridică reclamațiunea făcută de Puterea interesată pen-

tru paguba reparată în parte, este scăzută în proporția contribuțiunii la reparațiunea astfel efectuată.

§ 6

Ca un avans imediat, drept acout asupra animalelor arătate la paragraful 2 de mai sus, Austria își ia îndatorirea de a preda, în cele trei luni ce urmează dela punerea în vigoare a Tractatului de față, următoarele cantități de vite vii în măsură de o treime pe fiecare luna și din fiecare speță:

1° Guvernului italian

4.000 vaci de lapte dela 3 la 5 ani;
4.000 vitele;
50 tauri dela 18 luni la 3 ani;
4.000 vitei;
1.000 boi de jug;
2.000 scroafe.

2° Guvernului sârbo-croato-sloven

4.000 vaci de lapte dela 3 la 5 ani;
500 vitele;
25 tauri dela 18 luni la 3 ani;
4.000 vitei;
500 boi de jug;
1.000 cai de muncă;
4.000 berbeci.

3° Guvernului român

4.000 vaci de lapte dela 3 la 5 ani;
500 vitele;
25 tauri dela 18 luni la 3 ani;
4.000 vitei;
500 boi de jug;
1.000 cai de muncă;
4.000 berbeci.

Animalele predate vor fi de sănătate și condițiune normală.

Dacă animalele astfel predate nu pot fi identificate că ar fi fost luate sau ridicate, valoarea lor va fi trecută în creditul obligațiilor de reparațiuni ale Austriei, potrivit stipulațiunilor paragrafului 5 din Anexa de față.

§ 7

Ca un avans imediat și drept acout asupra articolelor arătate la paragraful 2 de mai sus, Austria își ia îndatorirea să predea în cele șase luni ce urmează dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, în proporție de o șesime pe lună, cantitățile de mobile de lemn tare și moale destinate vânzării, în Austria, pe cari Puterile aliate și asociate le vor cere, în fiecare lună,

prin mijlocirea Comisiunii de reparațiuni și pe care aceasta le va socoti, pe de o parte, justificate prin ridicările și distrugerile operate în cursul războiului pe teritoriul ziselor puteri și, pe de altă parte, proporționate cu disponibilitățile Austriei. Prețurile articolelor astfel procurate vor fi trecute în creditul Austriei în condițiunile prevăzute la paragraful 5 al prezentei Anexe.

Anexa V

§ 1

Austria dă fiecăruia dintre Guvernele aliate și asociate, sub formă de reparațiune parțială, o opțiune pentru predarea anuală, în timpul celor 5 ani ce vor urma punerii în vigoare a prezentului Tractat, a materiilor prime enumerate mai jos, până la concurența cantităților care vor fi, față de importurile anuale din Austro-Ungaria făcute de fiecare dintre țările aliate sau asociate înainte de război, în acelaș raport în care se găsesse resursele Austriei în actualele ei frontari — astfel cum sunt definite prin prezentul Tractat — față de resursele dinainte de război ale fostei monarhii austro-ungare :

Lemn de construcție și produsele lemnului;
Fier și aliaje de fier;
Magnezită.

§ 2

Prețul ce trebuie plătit pentru produsele arătate la paragraful precedent va fi prețul plătit de supușii (*ressortissants*) austriaci pentru produsele similare, iar ambalajul și transportul lor până la frontiera austriacă se vor efectua în condițiunile cele mai avantajoase care sunt acordate supușilor (*ressortissants*) austriaci pentru predarea unor asemenea produse.

§ 3

Opțiunile prezentei Anexe vor fi exercitate prin mijlocirea Comisiunii de reparațiuni. Aceasta va avea căderea, în ce privește executarea dispozițiunilor de mai sus, să hotărască asupra oricăror chestiuni privitoare la procedură, la calitățile și cantitățile furniturilor, la termenele și modalitățile de predare și de plată. Cererile, însoțite de specificațiunile necesare, vor trebui să fie notificate Austriei cu o sută douăzeci de zile înainte de data fixată pentru începerea executării, în ce privește predările de făcut, cu începere dela 1 Ianuarie 1920, și cu treizeci de zile înaintea acestui termen, în ce privește predările de făcut între data punerii în vigoare a prezentului Tractat și data de 1 Ianuarie 1920.

Dacă Comisiunea va socoti că satisfacerea completă a cererilor este de natură să apese în mod excesiv asupra trebuințelor industriale austriace, ea va putea să le amâne sau să le anuleze, precum și să stabilească ordinea de prioritate.

Anexa VI

Austria renunță, în numele ei și al supușilor (*ressortissants*) ei, în favoarea Italiei, la orice drepturi, titluri sau privilegii asupra cablurilor sau porțiunilor de cabluri care leagă teritoriul italian, inclusiv teritoriile atribuite Italiei prin prezentul Tractat.

Austria renunță de asemenea, în numele ei și al supușilor (*ressortissants*) ei, în favoarea Principalelor Puteri aliate și asociate, la orice drepturi, titluri sau privilegii asupra cablurilor sau porțiunilor de cabluri care leagă între ele teritoriul cedat de Austria diferitelor Puteri aliate și asociate, conform dispozițiunilor prezentului Tractat.

Statele interesate vor trebui să mențină așezarea (*atterrissage*) și funcționarea ziselor cabluri.

În ce privește cablul Triest-Corfu, Guvernul italian se va bucura, în raporturile sale cu Societatea proprietară a cablului, de aceeaș situație de care se bucură Guvernul austro-ungar.

Valoarea cablurilor sau porțiunilor de cabluri menționate în primele două paragrafe ale prezentei Anexe, calculată pe baza prețului de instalație și micșorată cu un procent echitabil din cauza deprecierei, va fi trecută în creditul Austriei, la capitolul reparațiunilor.

SECȚIUNEA II

Dispozițiuni particulare

ARTICOLUL 191

Pentru aplicarea dispozițiunilor dela articolul 184, Austria se obligă să restituie, respectiv, fiecăruia dintre Puterile aliate și asociate toate actele, documentele, obiectele antice și de artă și orice material științific și bibliografic, ridicate din teritoriile invadate și aparținând fie Statului, fie administrațiunilor provinciale, comunale, de binefacere (*hospitalières*) sau eclesiastice ori altor instituțiuni publice sau private.

ARTICOLUL 192

Austria va restitui de asemenea lucrurile de aceeaș natură cu cele arătate la articolul precedent, cari ar fi fost ridicate, dela 1 Iunie 1914, din teritoriile cedate, afară de lucrurile cumpărate dela particulari.

Comisiunea de reparațiuni va aplica acestor lucruri, dacă este cazul, dispozițiunile articolului 208. Partea X (clauze financiare) a prezentului Tratat.

ARTICOLUL 193

Austria va restitui respectiv fiecăruia din Guvernele aliate sau asociate interesate, toate actele, documentele și memoriile istorice aflate în stabilimentele ei publice, cari au o legătură directă cu istoria teritoriilor cedate și cari au fost ridicate din aceste teritorii, în timpul celor zece ani din urmă. În ce privește Italia, această din urmă perioadă va începe dela data proclamării Regatului (1861).

Noile State create din fosta monarhie austro-ungară și Statele cari primesc o parte din teritoriul acestei monarhii, se obligă, la rândul lor, să restituie Austriei actele, documentele și memoriile cari nu datează de mai mult de douăzeci de ani, cari au un raport direct cu istoria sau cu administrațiunea teritoriului austriac și cari eventual s'ar găsi în teritoriile transferate.

ARTICOLUL 194

Austria recunoaște că este ținută să execute față de Italia obligațiunile prevăzute de articolul XV al Tratatului din Zürich din 10 Noembrie 1859, de articolul XVIII al Tratatului din Viena din 3 Octombrie 1866 și de Convenția din Florența dela 14 Iulie 1868, încheiate între Italia și Austro-Ungaria, întrucât articolele arătate n'ar fi fost de fapt executate integral și întrucât documentele și obiectele la cari se referă se găsesc pe teritoriul Austriei sau al aliaților săi.

ARTICOLUL 195

În termen de douăsprezece luni dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, un comitet de trei juriști, numit de Comisiunea de reparațiuni, va examina condițiunile în cari au fost ridicate de Casa de Habsburg sau de alte Case cari au domnit în Italia, obiectele sau manuscrisele cari se găsesc în posesiunea Austriei și enumerate la Anexa I aci alăturată. În cazul când zisele obiecte sau manuscrise vor fi fost ridicate, violându-se dreptul provinciilor italiene, Comisiunea de reparațiuni, pe baza raportului Comitetului sus arătat, va ordona restituirea lor. Italia și Austria se obligă să recunoască deciziunile Comisiunii.

Belgia, Polonia și Ceho-Slovacia vor fi de asemenea admise să prezinte cereri de restituire, cari vor fi examinate de același Comitet de trei juriști, în ce privește obiectele și documen-

tele enumerate respectiv în Anexele II, III și IV aci alăturate. Belgia, Polonia, Ceho-Slovacia și Austria se obligă să recunoască deciziunile cari vor fi luate, pe baza raportului sus zisului Comitet, de Comisiunea de reparațiuni.

ARTICOLUL 196

În ce privește obiectele având un caracter artistic, archeologic, științific sau istoric și făcând parte din colecțiuni cari aparțineau în trecut Guvernului monarhiei austro-ungare sau Coroanei, în cazul când aceste obiecte nu sunt supuse altor dispozițiuni ale prezentului Tratat, Austria se obligă :

a) să negocieze cu Statele interesate, când i se va cere aceasta, un acord amical în virtutea căruia parte din colecțiunile și obiectele sus arătate, cari ar trebui să aparțină patrimoniului intelectual al districtelor cedate, vor putea fi, în mod reciproc, repatriate în districtele lor de origină, — și

b) să nu înstrăineze nimic sau să nu risipească din zisele colecțiuni și să nu dispună de nici unul din zisele obiecte în timp de douăzeci de ani, afară numai dacă n'a intervenit înaintea expirării acestui termen, vre-o învoială specială, dar să le pună la adăpost și să asigure și buna lor păstrare și să le țină, împreună cu inventariile, cataloagele și documentele administrative privitoare la acele colecțiuni, la dispoziția studenților supuși (*ressortissants*) ai fiecăreia din Puterile aliate și asociate.

A n e x a I

Toscana

Bijuteriile Coroanei (partea care a rămas după risipirea lor), bijuteriile private ale Principesei Electrice de Medicis, medaliile făcând parte din moștenirea Casei de Medicis și alte obiecte prețioase — toate considerate ca proprietate domenală conform învoirilor contractuale și dispozițiunilor testamentare — transportate la Viena în timpul secolului al XVIII-lea.

Mobilierul și argintăria Casei de Medicis și „gemma lui Aspasios” drept plată a datoriei Casei Austriei către coroana Toscană.

Vechile instrumente de astronomie și de fizică ale Academiei „del Cimento” ridicate de Casa de Lorena și trimise ca dar verilor ei din Casa imperială din Viena.

Modena

O *Fecioară* de Andreea del Sarto și patru desenuri de Correggio aparținând Pinacotecii din Modena, ridicate la 1859 de ducelul Francisc V.

Cele trei manuscrise ale Bibliotecii din Modena: *Biblia Vulgata* (cod. lat. 422—23), *Breviarium romanum* (cod. lat. 424) și *Officium Beatae Virginis* (cod. lat. 262) ridicate de ducele Francisc V în 1859.

Bronzurile ridicate în aceleași condițiuni în 1859.

Câteva obiecte, printre cari două tablouri de Salvator Rosa și un portret de Dosso Dossi, revendicate de ducele de Modena în 1868, ca condițiune a executării Convențiunii din 20 Iunie 1868, și alte obiecte predate în 1872 în aceleași împrejurări.

Palermo

Obiectele luate în secolul XII-lea la Palermo pentru Regii Normanzi, și cari erau întru buinătate la încoronarea Impăraților; zisele obiecte ridicate din Palermo se găsesc acum la Viena.

Neapole

98 de manuscrise ridicate din Biblioteca S. Giovanni din Carbonara și din alte Biblioteci din Neapole, în 1718, din ordinul Austriei, și transportate la Viena.

Diferite documente ridicate la diferite epoce din Arhivele Statului din Milan, Mantua, Veneția, Modena și Florența.

Anexa II

I. Tripticul lui Saint-Ildephonse de Rubens, provenind din Monastirea Saint Jacques-sur-Coudenberg, din Bruxelles, cumpărat în 1777 și transportat la Viena.

II. Obiecte și documente ridicate din Belgia și transportate în Austria, pentru a fi puse acolo în siguranță, în 1794:

a) Armele, armurile și alte obiecte provenind din vechiul Arsenal din Bruxelles;

b) Tezaurul dela „Toison d'or”, păstrat odinioară în Capela Curții din Bruxelles;

c) Tiparele monezilor, medaliilor și jetoanelor executate de Théodore Van Berckel, cari făceau parte integrantă din Arhivele Camerei de Conturi din Bruxelles;

d) Exemplarele manuscrise originale ale *Hărți chorografice a Țărilor-de-Jos austriace*, întocmită dela 1770 până la 1777 de Locotenentul-General Conte Jas de Ferraris și documentele privitoare la zisa hartă.

Anexa III

Obiectul ridicat din teritoriile făcând parte din Polonia, după prima desmembrare din 1772:

Cupa de aur a regelui Ladislas IV, No. 1114 din Muzeul Curții din Viena.

Anexa IV

1° Documente, memorii istorice, manuscrise, hărți, etc., revendicate de Statul Ceho-Slovac și cari, din ordinul Mariei Teresa, au fost ridicate de Thaulow de Rosenthal.

2° Documentele provenind din Cancellaria regală aulică și dela Camera de conturi aulică din Boemia, și obiecte de artă cari, făcând parte din instalația castelului regal din Praga și alte castele regale din Boemia, au fost ridicate de împărații Mathias, Ferdinand II, Carol VI (catre 1718, 1723 și 1737) și Francisc-Iosef I, și cari se găsesc acum în arhivele, castelele imperiale, muzeele și alte așezăminte publice centrale din Viena.

PARTEA IX

CLAUZE FINANCIARE

ARTICOLUL 197

Sub rezerva derogățiunilor ce ar putea li acordate de Comisiunea de reparațiuni, se stabilește un privilegiu de rangul întâiu asupra tuturor bunurilor și veniturilor Austriei pentru plata reparațiunilor și altor sarcini izvorind din Tratatul de față, sau din orice alte tractate și convențiuni complementare, sau din înțelegerile încheiate între Austria și Puterile aliate și asociate, în timpul armistițiului semnat la 3 Noembrie 1918.

Până la 1 Mai 1921, Guvernul austriac nu va putea nici exportă aur sau să dispue de el, nici să autorize ca aurul să fie exportat sau să se dispue de el, fără autorizarea prealabilă a Puterilor aliate și asociate, reprezentate prin Comisiunea de reparațiuni.

ARTICOLUL 198

Costul total al întreținerii tuturor armatelor aliate și asociate pe teritoriile austriace ocupate în limitele definite prin prezentul Tratat va fi în sarcina Austriei, cu începere dela semnarea Armistițiului din 3 Noembrie 1918. Intreținerea armatelor cuprinde hrana oamenilor și a animalelor, găzduirea și cantonamentul, soldele și accesoriile, apunamentele și salariile, dormitul, încălzitul, luminatul, îmbrăcămintea, echipamentul, harnașamentul, armamentul și materialul rulant, serviciile de aeronautică, îngrijirea bolnavilor și a răniților, serviciile veterinare și de remontă, serviciile transporturilor de orice natură (prezum: cale ferată, maritimă sau fluvială, camioane automobile), comunica-

liniile și corespondențele și, în genere, toate serviciile administrative și tehnice, a căror funcționare e necesară pentru antrenarea trupelor, menținerea efectivelor și forței lor militare.

Rambursarea tuturor cheltuelilor cuprinse în categoriile de mai sus, întrucât ele corespund cumpărăturilor sau rechizițiilor făcute de Guvernele aliate și asociate în teritoriile ocupate, va fi efectuată, de către Guvernul austriac, Guvernelor aliate și asociate, în coroane sau în orice altă monedă având curs legal și înlocuind coroana în Austria pe cursul schimbului curent sau acceptat.

Orice alte cheltueli dintre cele enumerate mai sus vor fi rambursate în moneda țării creditoare.

ARTICOLUL 199

Austria confirmă predarea întregului material predat sau care urmează să fie predat de ea Puterilor aliate și asociate pentru executarea armistițiului din 3 Noembrie 1918 și a tuturor convențiilor ulterioare de armistițiu, și recunoaște dreptul Puterilor aliate și asociate asupra acestui material.

Va fi trecută la creditul Austriei, după scăderea sumelor datorite pentru reparațiuni Puterilor aliate și asociate, valoarea socotită de către Comisiunea de reparațiuni a materialului arătat mai sus, asupra căruia Comisiunea s'ar pronunța că, față cu caracterul său nemilitar, valoarea lui trebuie să fie trecută în creditul Austriei.

Nu vor fi trecute în creditul Austriei bunurile aparținând Guvernelor aliate și asociate sau supușilor lor (*ressortissants*), și restituite sau predate astfel cum erau (*à l'identique*), drept executare a Convențiilor de armistițiu.

ARTICOLUL 200

Privilegiul stabilit prin articolul 197 se va exercita în ordinea următoare, sub rezerva menționată în ultimul paragraf al prezentului articol:

a) Costul armatelor de ocupațiune, așa cum e definit în articolul 198, în timpul Armistițiului;

b) Costul tuturor armatelor de ocupațiune, așa cum e definit în articolul 198, după intrarea în vigoare a Tractatului de față;

c) Totalul reparațiunilor rezultând din Tractatul de față sau din tractatele și convențiile complementare;

d) Toate celelalte sarcini ce ar cădea asupra Austriei în virtutea convențiilor de armistițiu, a Tractatului de față sau a tractatelor și convențiilor complementare.

Plata aprovizionării Austriei în produse ali-

mentare și materii prime, precum și toate celelalte plăți ce ar avea de efectuat Austria, în măsura în care Guvernele aliate și asociate le vor fi găsit necesare pentru a permite Austriei de a face față obligațiunii sale de a repara, vor avea precădere în măsura și în condițiunile ce au fost sau ce ar putea fi stabilite de către zisele Guverne.

ARTICOLUL 201

Dispozițiunile precedente nu aduc atingere dreptului fiecăreia din Puterile aliate și asociate de a dispune de averile și de proprietățile inamice găsindu-se sub jurisdicțiunea lor în momentul intrării în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 202

Dispozițiunile ce preced nu pot atinge în nici un chip gajurile sau ipotecile constituite în mod regulat în folosul Puterilor aliate și asociate sau al supușilor lor, de fostul guvern austriac sau de supușii (*ressortissants*) fostului Imperiu Austriac asupra bunurilor și veniturilor ce le aparțin, în toate cazurile în care constituirea acestor gajuri și ipoteci ar fi anterioară existenței stării de război între Austro-Ungaria și fiecare din Puterile interesate, afară de cazul în care modificările acestor gajuri și ipoteci sunt expres prevăzute conform prezentului Tractat sau tractatelor și convențiilor complementare.

ARTICOLUL 203

¹ Fiecare dintre Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare și fiecare dintre Statele create în urma desmembrării acestei monarhii, inclusiv Austria, vor trebui să-și asume răspunderea unei părți din datoria fostului guvern austriac, garantată în special cu drumuri de fier, mine de sare sau alte bunuri, așa precum eră constituită la 28 Iulie 1914. Partea pe care și-o asumă fiecare Stat va fi aceea care, după părerea Comisiunii de reparațiuni, reprezintă partea datoriei garantată prin drumurile de fier, minele de sare și alte bunuri transferate zisului Stat, conform prezentului Tractat sau tractatelor și convențiilor complementare.

Valoarea obligațiunii privitoare la datoria garantată, luală asupra sa de fiecare Stat, afară de Austria, va fi evaluată de Comisiunea de reparațiuni după principiile pe cari aceasta le va socoti echitabile. Valoarea astfel fixată, va fi dedusa din suma datorită Austriei de Statul în chestiune, pentru bunurile și proprietățile fostului și actualului guvern austriac, cari sunt dobândite de acest Stat împreună cu teritoriul

transferat. Fiecare Stat va fi răspunzător numai de partea datoriei garantată, pe care o ia asupra sa, conform prezentului articol și purtătorii părții de datorie garantată, luată asupra sa de un Stat cesionar, nu vor avea drept de recurs în contra niciunui alt Stat.

Bunurile destinate în special la garantarea datoriilor arătate în prezentul articol, vor rămâne destinate în special pentru a garanta noui datorii. Însă, în cazul când, prin prezentul Tratat, aceste bunuri s'ar împărți între mai multe State, fracțiunea situată pe teritoriul unuia din ele, va garanta partea de datorie luată asupra sa de zisul Stat, cu excluderea oricărei alte părți din datorie.

Pentru aplicarea prezentului articol, vor fi considerate ca datorii garantate obligațiunile de plată luate de fostul guvern austriac și privitoare la cumpărări de linii de drum de fier sau de proprietăți de aceeași natură. Repartizarea sarcinilor care rezultă din aceste obligațiuni va fi determinată de Comisiunea de reparațiuni în același mod ca și pentru datoriile garantate.

Datoriile a căror sarcină este transferată, conform prezentului articol, vor fi socotite în moneda Statului care își asumă sarcina, în cazul când datoria primitivă era socotită în moneda de hârtie austro-ungară. Cursul adoptat pentru această conversiune va fi cursul după care Statul, care ia asupra sa datoria, a efectuat primul schimb de coroane de hârtie austro-ungare în propria sa monedă. Baza conversiunii coroanei de hârtie austro-ungară în moneda în care vor fi socotite titlurile, va fi supusă aprobării Comisiunii de reparațiuni, care va putea, dacă va crede necesar, să ceară ca Statul, care face această conversiune, să-i modifice condițiunile. O astfel de modificare nu va fi cerută decât în cazul când Comisiunea este de părere că valoarea, după cursul schimbului în străinătate a monedei sau a monedelor substituite monedei în care erau socotite titlurile vechi, este cu mult inferioară, în momentul conversiunii, valorii, după cursul schimbului în străinătate, a monedei primitive.

Dacă datoria austriacă primitivă a fost socotită într-una sau mai multe monede străine, noua datorie va fi socotită în aceeași sau în aceleași monede.

Dacă datoria austriacă primitivă a fost socotită în monede de aur austro-ungare, noua datorie va fi socotită în lire sterline și în dolari ai Statelor-Unite ale Americii, prin valori echivalente, după greutatea și titlurile respective ale celor trei monezi, conform legislațiunilor în vigoare la 1 Ianuarie 1914.

În cazul când vechile titluri stipulau, în mod

explicit sau implicit, alegerea unui curs fix de schimb asupra străinătății sau orice altă opțiune de schimb, nouile titluri vor trebui să aibă aceleași avantaje.

²⁰ Fiecare dintre Statele cărora li s'a transferat un teritoriu care făcea parte din vechea monarhie austro-ungară, inclusiv Austria, și fiecare dintre Statele create în urma desmembrării acestei monarhii, vor trebui să ia asupra lor răspunderea unei părți din datoria fostului guvern austriac, negarantată și reprezentată prin titluri, astfel precum era constituită la 28 Iulie 1914, și calculată, luându-se drept bază media celor trei ani financiari 1911, 1912 și 1913, după raportul existent între anumite categorii de venituri din teritoriul împărțit și veniturile corespunzătoare ale întregului teritoriu al fostei monarhii austriace, cari venituri, după părerea Comisiunii de reparațiuni, vor fi cele mai indicate, să dea adevărata măsură a facultăților contributive respective ale acestor teritorii. Veniturile Bosniei și Herzegovinei nu vor intra în acest calcul.

Obligațiunea stipulată în prezentul articol, privitoare la datoria reprezentată prin titluri, va fi executată în condițiunile fixate în Anexa de mai jos:

Guvernul austriac va fi singur răspunzător de toate obligațiunile contractate înainte de 28 Iulie 1914 de fostul guvern austriac, altele decât angajamentele reprezentate prin titluri de rentă, bonuri, obligațiuni, valori și bilete desemnate special în prezentul Tratat.

Nici una din dispozițiunile prezentului articol și ale Anexei de mai jos nu se vor aplica titlurilor fostului guvern austriac depuse la Banca Austro-Ungariei drept garanție a biletelor emise de această bancă.

A n e x ă

Datoria ce urmează a fi repartizată, după cum s'a arătat la articolul 203, este vechea datorie publică austriacă negarantată, reprezentată prin titluri, astfel cum era constituită la 28 Iulie 1914. Totuși, trebuie scăzută dintr-ansa partea de datorie care cădea în sarcina Guvernului fostului regat al Ungariei, drept executare a convențiunii adiționale aprobată de legea austro-ungară dela 30 Decembrie 1907 B. L. I. No. 278, și care reprezintă contribuțiunea la datoria generală a Austro-Ungariei a teritoriilor depinzând de Sfânta Coroană a Ungariei.

În termen de trei luni dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, Statele cari iau în sarcina lor vechea datorie publică austriacă negarantată, vor stampila, dacă n'au făcut-o încă,

cu un timbru special pentru fiecare din ele, toate titlurile acestei datorii cari se găsesc pe teritoriile lor respective. Se va lua notă de numerele titlurilor astfel stampilate și aceste numere vor fi trimise Comisiunii de reparațiuni împreună cu celelalte documente relative la această operație de stampilare.

Purtătorii de titluri deținute în teritoriul unui Stat care trebuie să le stampileze, conform prezentei Anexe, vor deveni, din ziua punerii în vigoare a prezentului Tractat, creditorii zisului Stat pentru valoarea acestor titluri, și nu vor putea exercita nici un recurs în contra vreunui alt Stat.

Când stampilarea va arăta că valoarea titlurilor provenind dintr-o emisiune dată de vechea datorie publică austriacă negarantată, deținută în teritoriul unui Stat, este inferioară părții zisei emisiuni pusă în sarcina sa de Comisiunea de reparațiuni, zisul Stat va trebui să remită acestei Comisiuni noii titluri de o valoare egală diferenței constatate. Comisiunea de reparațiuni va fixa forma acestor noi titluri și valoarea cupoanelor (*coupons*). Aceste noi titluri vor conferi, în ce privește dobânda și amortizarea, aceleași drepturi ca vechile titluri pe care le înlocuiesc. Toate celelalte caracteristici ale lor vor fi determinate cu aprobarea Comisiunii de reparațiuni.

Dacă titlul primitiv era exprimat în monedă de hârtie austro-ungară, noul titlu prin care va fi înlocuit va fi exprimat în moneda Statului emitent. Cursul adoptat pentru această conversiune va fi cursul, după care Statul emitent va fi făcut primul schimb de coroane de hârtie austro-ungară cu propria sa monedă. Baza conversiunii coroanei de hârtie austro-ungară în moneda în care titlurile vor fi exprimate va fi supusă la aprobarea Comisiunii de reparațiuni, care va putea, dacă va socoti oportun, să ceară ca Statul care face această conversiune să-i modifice condițiunile. O astfel de modificare nu va fi cerută decât dacă Comisiunea este de părere că valoarea, după schimbul asupra străinătății, a monedei sau a monezilor substituie monedei în care erau exprimate titlurile vechi, este cu mult inferioară în momentul conversiunii, valoarea după schimbul asupra străinătății, a monedei primitive.

Dacă titlul primitiv era exprimat într-una sau în mai multe monede străine, noul titlu va fi exprimat în aceeași sau aceleași monede. Dacă titlul primitiv era exprimat în monede de aur austro-ungare, noul titlu va fi exprimat în lire sterline și în dolari de aur ai Statelor Unite pentru valori echivalente, echivalentele fiind determinate după greutatea și titlurile

respective ale celor trei monezi, conform legislațiunilor în vigoare la 1 Ianuarie 1914.

În cazul când vechile titluri stipulau, explicit sau implicit, alegerea unui curs fix de schimb asupra străinătății, sau orice altă opțiune de schimb, noile titluri vor trebui să aibă aceleași avantaje.

Când stampilarea va fi arătat că valoarea titlurilor provenind dintr-o emisiune dată de vechea datorie publică austriacă negarantată, și deținută în teritoriul unui Stat, este superioară părții zisei emisiuni pusă în sarcina sa de Comisiunea de reparațiuni, zisul Stat va trebui să primească de la această Comisiune o parte proporțională din fiecare din noile emisiuni de titluri, făcute conform dispozițiunilor prezentei anexe.

Purtătorii de titluri ale vechii datorii publice austriace negarantate, deținute în afară de Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii Austro-Ungare sau cari sunt născute din desmembrarea acestei monarhii, în care se cuprinde și Austria, vor remite, prin mijlocirea Guvernelor lor respective, Comisiei de reparațiuni titlurile pe cari le au. În schimb această Comisiune le va libera certificate cari să le dea dreptul la o parte proporțională din fiecare din noile emisiuni de titluri, făcute pentru schimbul de titluri corespunzătoare, remise conform cu dispozițiunile prezentei Anexe.

Statul sau purtătorii cari vor avea dreptul la o parte din fiecare din noile emisiuni de titluri, făcute conform cu dispozițiunile prezentei Anexe, vor primi o parte din valoarea totală a titlurilor fiecăreia din aceste emisiuni, calculată după raportul existent între valoarea titlurilor vechi emisiuni ce dețineau și valoarea totală a vechii emisiuni, prezentate pentru schimb Comisiunii de reparațiuni ca executare a prezentei Anexe. Statele sau purtătorii interesați vor primi de asemenea o parte, determinată în regulă, din titlurile emise în condițiunile fixate de Tractatul cu Ungaria, în schimbul părții datoriei publice austriace negarantate a cărei sarcină a acceptat o această Putere prin convențiunea adițională din 1907.

Comisiunea de reparațiuni va putea, dacă socotește aceasta oportun, să încheie aranjamente cu purtătorii de noi titluri emise pentru executarea prezentei Anexe, în vederea emisiunii de împrumuturi de unificare pentru fiecare din Statele debitoare. Titlurile acestor împrumuturi vor fi substituie titlurilor emise spre executarea prezentei Anexe, cu condițiuni fixate după înțelegerea dintre Comisiune și purtători.

Statul care a luat asupra sa răspunderea

unui titlu al fostului Guvern austriac va lua deasemenea sarcina cupoanelor sau anuității de amortizare a acestui titlu, care, dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, ar fi devenit exigibile și n'ar fi fost plătite.

ARTICOLUL 204

1° În cazul în care nouile fruntării, așa precum sunt fixate de prezentul Tractat, ar fracționa o circumscripție administrativă care avea asupra sa sarcina unei datorii publice regulat constituită, fiecare din nouile părți ale zisei circumscripții va lua o parte din această datorie, care va fi determinată de Comisiunea de reparațiuni după principiile stabilite de articolul 203 pentru repartitia datorilor de Stat. Comisiunea de reparațiuni va regula modurile de executare.

2° Datoria publică a Bosniei și Herzegovinei va fi considerată ca datorie de circumscripție administrativă și nu ca datorie publică a fostei monarhii austro-ungare.

ARTICOLUL 205

În termen de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, fiecare din Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, în care se cuprinde și Austria, vor stampila, dacă nu au făcut aceasta, cu un timbru special fiecăruia din ele, diferitele titluri corespunzătoare părții datoriei de război a fostului Guvern austriac reprezentată prin titluri, deținută în teritoriile lor respective și legal emisă înainte de 31 Octomvrie 1918.

Valorile astfel stampilate vor fi schimbate cu certificate și retrase din circulație; se va lua notă de numerele lor și vor fi trimise Comisiunii de reparațiuni cu toate documentele relative la această operație de schimb.

Faptul pentru un Stat de a fi stampilat și înlocuit titluri prin certificate în condițiunile prevăzute de prezentul articol nu va implica pentru acest Stat obligațiunea de a lua asupra sa sau de a recunoaște prin aceasta o sarcină oarecare, afară numai dacă nu a dat el însuși această semnificare precisă operațiunilor de stampilare și de înlocuire.

Statele menționate mai sus, afară de Austria, nu vor fi ținute de nici o obligațiune pentru datoria de război a fostului Guvern austriac, oriunde s'ar găsi titlurile acestei datorii. însă nici Guvernele acestor State, nici supușii (*ressortissants*) lor nu vor putea, în nici un caz, să exercite vreun recurs contra altor State, în care se cuprinde și Austria, pentru titlurile de datorie

de război, ai căror proprietari sunt ele înșiși sau supușii (*ressortissants*) lor.

Sarcina părții de datorie de război a fostului Guvern austriac care, înainte de semnarea prezentului Tractat, era proprietatea supușilor sau Guvernelor altor State decât Statele cărora li s'a atribuit un teritoriu din fosta monarhie austro-ungară, va fi exclusiv suportată de Guvernul austriac, și celelalte State menționate mai sus nu vor fi în nici un fel responsabile de această parte a datoriei de război.

Dispozițiunile prezentului articol nu se vor aplica titlurilor fostului Guvern austriac, cari au fost depuse de el la Banca Austro-Ungariei pentru garantarea biletelor emise de această bancă.

Guvernul austriac actual va fi singur responsabil de toate angajamentele contractate în timpul războiului de fostul Guvern austriac, afară de cele reprezentate prin titluri de rentă, bonuri, obligațiuni, valori și bilete arătate în mod expres în prezentul Tractat.

ARTICOLUL 206

1° În termen de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari s'au născut din desmembrarea zisei monarhii, în care se cuprind Austria și Ungaria actuala, vor trebui, dacă n'au făcut aceasta până acum, să stampileze cu un timbru special fiecăruia din ele, biletele Bancii Austro-Ungare deținute în teritoriile lor respective.

2° În termen de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, Statele cărora li s'au transferat un teritoriu din fosta monarhie austro-ungară sau cari s'au născut din desmembrarea zisei monarhii, în cari se cuprind Austria și Ungaria actuală, vor trebui să înlocuiască prin propria lor monedă sau printr-o monedă nouă, în condițiunile ce vor determina, biletele stampilate cum s'a arătat mai sus.

3° Guvernele Statelor cari ar fi făcut conversiunea biletelor Bancii Austro-Ungariei, fie stampilându-le, fie punând în circulație propria lor monedă sau o monedă nouă, și cari, în cursul acestei operațiuni, ar fi retras din circulație, fără a le stampila, toate sau o parte din aceste bilete, vor trebui, fie să stampileze biletele astfel retrase, fie să le țină la dispoziția Comisiunii de reparațiuni.

4° În termen de 14 luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, Guvernele cari au schimbat, conform dispozițiunilor prezentului articol, biletele Bancii Austro-Ungariei cu pro-

priilor monedă sau cu o monedă nouă, vor trebui să remită Comisiunii de reparațiuni toate biletele Băncii Austro-Ungare stampilate sau nu, cari au fost retrase din circulație cu ocazia acestui schimb.

5° Comisiunea de reparațiuni va dispune, în condițiile prevăzute la Anexa de mai jos, de toate biletele cari îi vor fi fost remise spre executarea prezentului articol.

6° Operațiunile de lichidare ale Băncii Austro-Ungare vor avea loc a doua zi după semnătura prezentului Tratat.

7° Lichidarea va fi făcută de comisari numiți în acest scop de Comisiunea de reparațiuni.

În această lichidare, comisarii vor trebui să observe regulile statutare și, în general, regulamentele în vigoare relative la funcționarea băncii, fără să se aducă vreo atingere dispozițiilor prevăzute în prezentul articol.

În cazul în care s'ar ivi îndoeli în privința interpretării regulilor privitoare la lichidarea băncii, așa cum sunt fixate, fie prin prezentele articole și anexe, fie prin statutele băncii, diferendul va fi supus Comisiunii de reparațiuni sau unui arbitru numit de ea. Deciziunea va fi fără apel.

8° Biletele emise de bancă după 27 Octomvrie 1918 vor avea ca unică garanție titlurile emise de Guvernele austriac și ungar din trecut sau actuale și depuse la bancă ca garanție a emisiunii acestor bilete. Cu toate acestea, purtătorii acestor bilete nu vor avea nici un drept asupra celorlalte elemente ale activului băncii.

9° Purtătorii de bilete emise de bancă până la 27 Octomvrie 1918 inclusiv, întrucât, conform prezentului articol, aceste bilete vor îndeplini condițiunile necesare pentru a fi admise la lichidare, vor avea drepturi egale asupra întregului activ al băncii, titlurile emise de fostele sau actualele Guverne austriac și ungar și depuse la bancă ca garantare a diverselor emisiuni de bilete, nu sunt considerate ca făcând parte din acest activ.

10° Vor fi anulate titlurile depuse la bancă de Guvernele austriac și ungar din trecut și actuale, spre garantarea biletelor emise până la 27 Octomvrie 1918 inclusiv, întrucât corespund unor bilete convertite în teritoriile fostei monarhii austro-ungară, așa precum eră constituită la 28 Iulie 1918, de State cărora li s'a transferat aceste teritorii sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, în care se cuprind Austria și Ungaria actuală.

11° Titlurile cari au fost depuse de fostele și actualele Guverne austriac și ungar ca garantare a biletelor emise până la 27 Octomvrie

1918 inclusiv și cari n'ar fi fost anulate prin aplicarea paragrafului 10 al prezentului articol, vor continua să garanteze, până la concurența datorită, biletele aceluiași emisiuni cari, la 15 Iunie 1919 se găseau deținute în afară de fosta monarhie austro-ungară. Aceste bilete cuprind, în afară de oricare altele: 1) biletele adunate de Statele cesionare în partea din teritoriile lor respective situată în afară de fosta monarhie și cari vor fi remise Comisiunii de reparațiuni conform paragrafului 4; 2) biletele adunate de orice alte State și cari vor fi prezentate, conform dispozițiunilor Anexei de mai jos, comisarilor însărcinați cu lichidarea băncii.

12° Purtătorii oricăror alte bilete emise până la 27 Octomvrie 1918 inclusiv nu vor avea nici un drept asupra titlurilor depuse de fostele și actualele Guverne austriac și ungar ca garanție a emisiunii de bilete și în general nici asupra activului băncii. Titlurile, cari nu vor fi fost distruse sau nu vor fi primit o destinație conform condițiunilor prevăzute la paragrafele 10 și 11, vor fi anulate.

13° Guvernele Austriei și Ungariei actuale vor lua asupra lor singure, pentru părțile lor respective și în afară de orice alte State, sarcina tutulor titlurilor cari au fost depuse la bancă de fostele și actualele Guverne austriac și ungar ca acoperire a emisiunilor de bilete și cari nu vor fi fost anulate.

14° Purtătorii de bilete ai Băncii Austro-Ungare nu vor avea recurs în contra Guvernelor Austriei și Ungariei actuale, nici în contra oricărui alt Guvern, pentru pierderi pe cari le-ar putea cauza lichidarea băncii.

A n e x ă

§ 1

Guvernele respective, transmitând Comisiunii de reparațiuni toate biletele Băncii Austro-Ungariei retrase din circulație ca executare a articolului 206, vor remite de asemenea Comisiunii toate documentele cari stabilesc natura și valoarea conversiunilor ce au făcut.

§ 2

Comisiunea de reparațiuni, după ce va examina aceste documente, va liberă ziselor Guverne certificate stabilind în mod distinct valoarea totală a biletelor de bancă ce au convertit:

a) în limitele fostei monarhii austro-ungare, așa cum eră constituită la 28 Iulie 1914;

b) în orice alte locuri.

Aceste certificate vor permite purtătorilor lor de a valorifica înaintea comisarilor însărcinați

nați cu lichidarea băncii drepturile pe cari biletele astfel schimbate le reprezintă în repartitia activului băncii.

§ 3

Îndată ce lichidarea băncii se va termina, Comisiunea de reparațiuni va distruge biletele astfel retrase.

§ 4

Biletele emise până la 27 Octombrie 1918 inclusiv nu vor da drepturi asupra activului băncii decât întrucât vor fi prezentate de Guvernul țării în care au fost deținute.

ARTICOLUL 207

Fiecare din Statele cărora li s'a transferat un teritoriu din fosta monarhie austro-ungară sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, în care se cuprinde și Austria, vor avea deplină libertate de acțiune în ce privește moneda divizionară a fostei monarhii austro-ungare existând în teritoriile lor respective.

Aceste State nu vor putea, în nici un caz, fie în conturilor, fie în același al supușilor (*ressortissants*) lor, să exercite vreun recurs în contra altor State pentru moneda divizionară pe care o dețin.

ARTICOLUL 208

Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, vor dobândi toate bunurile și proprietățile ce aparțin Guvernului austriac, din trecut sau actual, și situate pe teritoriile lor respective.

După prezentul articol, bunurile și proprietățile fostului sau actualului Guvern austriac vor fi considerate ca cuprinzând bunurile aparținând fostului Imperiu al Austriei și interesele acestui Imperiu în bunurile cari aparțineau în comun monarhiei austro-ungare, precum și toate proprietățile Coroanei și bunurile private ale fostei familii suverane a Austro-Ungariei.

Aceste State nu vor putea totuși să ridice nici o pretențiune asupra bunurilor și proprietăților fostului sau actualului Guvern al Austriei, situate în afară de teritoriile lor respective.

Valoarea bunurilor și proprietăților dobândite de diferitele State, exceptând Austria, se va fixa de Comisiunea de reparațiuni pentru a fi trecută în debitul Statului dobânditor și în creditul Austriei în contul sumelor datorite ca titlu de reparațiuni. Comisiunea de reparațiuni va trebui să mai scadă din valoarea proprietăților publice astfel dobândite o sumă proporțională cu contribuția în bani, în pământ sau în mate-

rial, dată deadreptul cu ocaziunea acestor proprietăți de către provincii, comune sau alte autorități locale autonome.

În cazul unui Stat dobânditor conform acestui articol și fără a se aduce atingere dispozițiilor articolului 203 cu privire la datoria amanetată, se va scădea din valoarea trecută în creditul Austriei și în debitul zisului Stat, conform alineatului precedent, partea din datoria neamanetată a fostului Guvern austriac pusă în sarcina zisului Stat dobânditor pe baza zisului articol 203 și corespunzând, după părerea Comisiunii de reparațiuni cheltuielilor făcute pentru bunurile și proprietățile dobândite. Valoarea de scăzut se va fixa de către Comisiunea de reparațiuni după principiile pe care le va găsi echitabile.

Printre bunurile și proprietățile Guvernului austriac, trecut sau actual, trebuie să fie cuprinse o parte din bunurile imobiliare de orice natură din Bosnia și Herzegovina, pentru cari guvernul fostei monarhii austro-ungare a plătit Guvernului otoman 2.500.000 lire turcești, conform art. 5 al convenției din 26 Februarie 1909. Această parte va fi proporțională cu contribuția suportată de fostul Imperiu al Austriei la zisa plată și valoarea, socotită de către Comisiunea de reparațiuni, va fi trecută în creditul Austriei la titlul reparațiilor.

Ca excepție la dispozițiile de mai sus, se vor transfera fără plată :

1° Bunurile și proprietățile provinciilor, comunelor și altor instituțiuni locale autonome din fosta monarhie austro-ungară, precum și bunurile și proprietățile din Bosnia și Herzegovina cari nu aparțineau fostei monarhii austro-ungare ;

2° Școlile și spitalele, proprietăți ale fostei monarhii austro-ungare ;

3° Pădurile cari aparțineau fostului Regat al Poloniei.

În afară de aceasta și după autorizarea Comisiunii de reparații, Statele vizate de alineatul întâi și cărora li s'au transferat teritorii vor putea dobândi fără plată toate imobilele sau alte bunuri situate în teritoriile respective și cari au aparținut mai înainte Regatelor Boemiei, Poloniei sau Croației-Slavoniei-Dalmatiei sau Bosniei-Herzegovinei sau Republicilor Ragusa, Veneția sau Principatelor episcopale Trente și Bressanone și a căror principală valoare constă în amintirile istorice rămase dela ele.

ARTICOLUL 209

Austria renunță, în cece o privește, la orice reprezentare sau participare pe cari Tractate,

convențiuni sau orice fel de înțelegeri i le asigură ei sau supușilor (*ressortissants*) ei în administrația sau controlul comisiunilor, agențiilor și băncilor de Stat, și în oricari alte organizări financiare și economice cu caracter internațional de control sau de gestiune, funcționând în vreunul din Statele aliate și asociate, în Germania, în Ungaria, în Bulgaria sau în Turcia, în posesiunile și dependențele sus ziselor State, precum și în fostul Imperiu rusesc.

ARTICOLUL 210

1° Austria se obligă a transferă în termen de o lună, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, autorităților cari ar putea fi desemnate de Principalele Puteri aliate și asociate, suma în aur depusă la Banca Austro-Ungariei în numele Consiliului de administrație al datoriei publice otomane ca garanție a primei emisiuni de bilete-monedă a Guvernului turc.

2° Austria renunță, în ceea ce o privește, la beneficiul tuturor stipulațiilor inserate în Tractatele din București și din Brest-Litowsk și Tractatele complementare, fără ca să se aducă atingere articolului 244, Partea X (Clauze economice) din prezentul Tractat.

Ea se obligă a transferă în mod respectiv, fie României, fie Principalelor Puteri aliate și asociate, orice instrumente monetare, bani, valori și instrumente negociabile sau produse, pe cari le-a primit spre executarea Tractatelor suszise.

3° Sumele în bani cari trebuie să plătiți și instrumentele monetare, valorile și produsele de orice fel cari trebuie să predate sau transferate pe baza stipulațiilor prezentului articol vor fi întrebuințate de către Principalele Puteri aliate și asociate, conform cu modalitățile ce se vor determina ulterior de către zisele Puteri.

4° Austria se obligă a recunoaște transferările de aur prevăzute de articolul 259, alineatul 5, din Tractatul de pace încheiat la Versailles în 28 Iunie 1919 de Puterile aliate și asociate și Germania, precum și transferările de creanțe vizate de articolul 261 din acelaș Tractat.

ARTICOLUL 211

Fără a aduce vreo atingere renunțării Austriei, în virtutea altor dispozițiuni din Tractatul de față, la drepturile ce are, ea sau supușii (*ressortissants*) ei, Comisiunea de reparațiuni va putea pretinde, în termen de un an dela intrarea în vigoare a Tractatului de față, ca Austria să dobândească toate drepturile

și interesele supușilor săi (*ressortissants*) în orice întreprindere de utilitate publică sau în orice concesiune în Rusia, în Turcia, în Germania, în Ungaria sau în Bulgaria, sau în posesiunile și în dependențele acestor State, sau pe un teritoriu care, aparținând altă dată Austriei sau aliaților ei, trebuie să fie transferat de Austria sau de aliații ei, sau administrat de un procurator pe baza unui Tractat încheiat cu Puterile aliate și asociate. Austria, pe de altă parte, urmează să transfere în termen de șase luni, cu începere dela data cererii, Comisiunii de reparațiuni, totalitatea acestor drepturi și interese și a tuturor drepturilor și intereselor similare pe cari Guvernul austriac, cel trecut sau cel actual, le poate posedă.

Austria va suportă sarcina de a despăgubi pe supușii (*ressortissants*) ei astfel deposedați, iar Comisiunea de reparațiuni va trece în creditul Austriei, spre a fi deduse din sumele datorite drept reparațiuni, sumele ce corespund valorii drepturilor și intereselor transferate, astfel cum această valoare va fi fixată de către Comisiunea reparațiilor. Austria va trebui să comunice Comisiunii reparațiilor, în termen de 6 luni dela data intrării în vigoare a Tractatului de față, lista tuturor drepturilor și intereselor în chestiune, fie ele dobândite definitiv, fie eventuale sau neexercitate încă, și va renunță în folosul Puterilor aliate și asociate, în numele ei și în acel al supușilor (*ressortissants*) ei, la toate drepturile și interesele sus arătate, cari n'ar fi fost menționate în lista de mai sus.

ARTICOLUL 212

Austria se obligă să nu pună nici un obstacol dobândirii, de către guvernele german, ungar, bulgar sau turc, oricăror drepturi și interese pentru supușii (*ressortissants*) germani, unguri, bulgari sau turci în orice întreprindere de utilitate publică sau în orice concesiune din Austria, cari ar putea să fie reclamate de Comisia de reparațiuni, conform Tractatelor de pace, Tractatelor sau convențiilor complementare respectiv încheiate între Puterile aliate și asociate și Guvernele german, ungar, bulgar sau turc.

ARTICOLUL 213

Austria se obligă a transferă Puterilor aliate și asociate toate creanțele sau drepturile de reparațiuni în folosul guvernului austriac, trecut sau actual, dela Germania, Ungaria, Bulgaria sau Turcia și mai ales toate creanțele sau dreptu-

rile de reparațiuni cari rezultă sau vor rezultă din executarea obligațiunilor (angajamentelor) luate dela 28 Iulie 1914 până la punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Valoarea acestor creanțe sau drepturi de reparații va fi stabilită de Comisiunea de reparațiuni și trecută de dânsa în creditul Austriei în contul sumelor datorite ca titlu de reparații.

ARTICOLUL 214

În afară de stipulațiuni contrarii inserate în prezentul Tractat sau în Tractatele și convențiunile complementare, orice obligațiune de a plăti în numerar, spre executarea prezentului Tractat, și declarată în coroane austro-ungare, va fi plătită, la alegerea creditorilor, în lire sterline, plătită la Londra; în dolari aur ai Statelor-Unite, plătită la New-York; în franci aur plătită la Paris, sau în lire aur plătită la Roma.

Pentru satisfacerea prezentului articol, s'a convenit ca monedele de aur de mai sus să aibă greutatea și titlul legalmente stabilite la 1 Ianuarie 1914 pentru fiecare din ele.

ARTICOLUL 215

Vor fi fixate, printr-o înțelegere între diferitele guverne interesate, așa încât să asigure cel mai bun și cel mai echitabil tratament pentru toate părțile, toate învoirile financiare cari au devenit necesare prin desmembrarea fostei monarhii austro-ungare și prin reorganizarea datoriilor publice și sistemului monetar în condițiunile prevăzute de articolele precedente. Aceste învoiri privesc, între altele, băncile, companiile de asigurare, casele de economie, casele de economie postale, instituțiile de credit financiar, societățile ipotecare și orice alte instituții similare cari fac operații pe teritoriul fostei monarhii austro-ungare. În cazul când zisele guverne n'ar putea să ajungă la o înțelegere asupra acestor probleme financiare sau în cazul când un guvern ar găsi că supușii săi nu primesc un tratament echitabil, Comisiunea de reparațiuni, la cererea unuia din guvernele interesate, va numi pe unul sau mai mulți arbitri, a căror deciziune va fi fără apel.

ARTICOLUL 216

Pensionarii civili sau militari ai fostului imperiu al Austriei recunoscuți sau deveniți, pe baza prezentului Tractat, supuși (*ressortissants*) ai unui Stat altul decât Austria, nu vor putea exercita, în ceeace privește pensia lor, nici un recurs în contra guvernului austriac.

PARTEA X

CLAUZE ECONOMICE

SECȚIUNEA I

Relațiuni comerciale

CAPITOLUL I

Reglementare, Taxe și Restricțiuni vamale

ARTICOLUL 217

Austria își ia îndatorirea să nu supună mărfurile, produsele naturale sau fabricate ale oricăruia din Statele aliate sau asociate, importate pe teritoriul austriac, oricare ar fi locul de unde sosesc, la drepturi vamale sau sarcini, inclusiv impozitele interne, altele sau mai urcate decât acelea la cari sunt supuse aceleași mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale oricăruia din zisele State sau ale unei alte țări străine.

Austria nu va menține sau nu va impune nici o prohibire sau restricțiune la importul pe teritoriul austriac a oricăror mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale teritoriilor oricărui Stat aliat sau asociat, de oriunde sosesc, dacă acele prohibiri sau restricțiuni nu se aplică și la importul aceluiași mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale oricăruia din zisele State sau ale vreunei alte țări străine.

ARTICOLUL 218

Austria se mai obligă să nu stabilească, în ceeace privește regimul de import, diferențe în detrimentul comerțului oricăruia din Statele aliate sau asociate, în raport cu oricare altul din zisele State, sau în raport cu oricare altă țară străină, chiar prin mijloace indirecte, acelea cari rezultă din reglementarea sau din procedura vamală, sau din metodele de verificare și de analiză, sau din condițiunile de plata drepturilor vamale, sau din metodele de clasificare sau de interpretare a tarifelor, sau din exercițiul monopolurilor.

ARTICOLUL 219

În ceeace privește ieșirea, Austria se îndatorează să nu supună mărfurile, produsele naturale sau fabricate, exportate din teritoriul austriac în teritoriile oricăruia din Statele aliate sau asociate, la drepturi de vamă sau sarcini, inclusiv pentru impozite interne, altele, sau mai urcate decât acelea plătite pentru aceleași mărfuri exportate în oricare din zisele State sau în vreo țară străină.

Austria nu va menține sau nu va impune nici o prohibire sau restricțiune pentru exportul

oricărui marfuri expediate din teritoriul austriac vreunui din Statele aliate sau asociate care nu s'ar aplica și exportului acelorași marfuri, produse naturale sau fabricate, expediate în vreun altul din zisele State sau în vreo țară străină oarecare.

ARTICOLUL 220

Orice favoare, imunitate sau privilegiu cu privire la import, export sau transit de mărfuri, care ar fi acordat de Austria vreunui din Statele aliate sau asociate sau vreunei alte țări străine, vor fi simultane și în mod necondițional, fără a fi nevoie de cerere sau de compensațiune, întinse la toate Statele aliate sau asociate.

ARTICOLUL 221

Prin derogare dela dispozițiunile articolului 286, Partea XII (porturi, căi pe apă și căi ferate), din prezentul Tractat și pe o perioadă de trei ani dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, produsele în transit prin porturi, cari înainte de război se aflau în teritoriile fostei monarhii austro-ungare, se vor bucura la importarea lor în Austria, de reduceri de taxe proporțional corespunzătoare acelora cari se aplicau acelorași produse după tariful vamal austro-ungar din 13 Februarie 1906, când importarea lor se făcea prin zisele porturi.

ARTICOLUL 222

Deși există dispozițiunile articolelor 217—220, Puterile aliate și asociate acceptă ca să nu învoace aceste dispozițiuni pentru a-și asigura avantajul oricărui aranjament special ce ar putea să fie încheiat de către Guvernul austriac cu Guvernele Ungariei sau Cehoslovaciei, spre a stabili un regim vamal special în favoarea unor produse naturale sau manufacturate originare și de proveniență din acele țări cari vor fi specificate în aranjamentele în chestiune, cu condițiunea ca durata aceluia aranjament să nu depășească o perioadă de cinci ani cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat.

ARTICOLUL 223

Într'un termen de șase luni începând dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, taxele impuse de Austria importățiunilor Puterilor aliate și asociate nu vor putea fi superioare taxelor celor mai favorabile cari erau aplicate pentru importățiunile în fosta monarhie austro-ungară la data de 28 Iulie 1914.

Această dispoziție va continua să fie aplicată într'o a doua perioadă de treizeci luni după expirarea primelor șase luni exclusiv față de im-

portațiunile de fructe proaspete și uscate, legume verzi, ulei de măsline, ouă, porci și produse de cârnățarie și păsări vii, în măsura în care acele produse se bucurau la data sus menționată (28 Iulie 1914) de tarifele convenționale fixate de Tractatele cu Puterile aliate sau asociate.

ARTICOLUL 224

1° Statul Cehoslovac și Polonia se obligă să nu impună, pe o perioadă de cincisprezece ani dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, la exportarea spre Austria a produselor minelor de cărbuni situate pe teritoriul lor, nici o taxă de export sau altă sarcină sau restricțiune la exportul de orice natură cari să fie altele sau mai oneroase de cât acelea cari vor fi impuse la acelaș export spre orice altă țară.

2° Aranjamente speciale se vor încheia între Statul Cehoslovac și Polonia și Austria pentru furnizarea reciprocă de cărbuni și de materii brute.

3° În așteptarea încheierii acestor aranjamente, dar în nici un caz într'un timp mai mare de trei ani după punerea în vigoare a prezentului Tractat, Statul Cehoslovac și Polonia se obligă să nu impună nici o taxă la export și nici o altă restricțiune de orice natură la exportul spre Austria de cărbuni sau de lignit până la concurența unei cantități ce se va fixa, în lipsa unei învoielii între Statele interesate, de către Comisiunea de reparațiuni. Pentru determinarea acestei cantități, Comisiunea de reparațiuni va ține socoteală de orice elemente, inclusiv cantitățile de cărbuni ca și de lignit furnizate înainte de război teritoriilor Austriei actuale de către Silesia-de-Sus și teritoriile fostului Imperiu Austriac cedate Statului Cehoslovac și Poloniei, conform cu prezentul Tractat, precum și de cantitățile actualmente disponibile pentru exportul în aceste țări. Ca titlu de reciprocitate, Austria urmează să furnizeze Statului Cehoslovac și Poloniei cantitățile de materii brute vizate la paragraful 2 în conformitate cu ceea ce se va decide de Comisiunea de reparațiuni.

4° Statul Cehoslovac și Polonia se mai obligă, pe aceeaș perioadă, să ia toate măsurile trebuincioase pentru a asigura ca toate aceste produse să poată fi dobândite de cumpărători cari locuiesc în Austria, în condițiuni tot așa de favorabile ca acelea cari se fac pentru vânzarea produselor de aceeaș natură puse într'o situație analogă cumpărătorilor cari locuiesc în Statul Cehoslovac sau Polonia, în țările lor respective sau în orice altă țară.

5° În caz de neînțelegere cu privire la execu-

tarea sau la interpretarea uneia din dispozițiile de mai sus, Comisiunea de reparațiuni va decide.

CAPITOLUL II

Tratamentul navigațiunii

ARTICOLUL 225

Inaltele Părți Contractante se învoiesc a recunoaște pavilionul vaselor oricărei părți contractante, care n'are litoral maritim, dacă sunt înregistrate într-un loc anume determinat, situat pe teritoriul său; acest loc va constitui pentru aceste vase portul de înregistrare.

CAPITOLUL III

Concurență neleală

ARTICOLUL 226

Austria se îndatorează să ia toate măsurile legislative sau administrative necesare pentru a garanta produsele naturale sau fabricate originare din vreuna din Puterile aliate sau asociate, contra oricărei forme de concurență neleală, în transacțiunile comerciale.

Austria se obligă să reprimă și să oprească, prin sechestrare sau prin orice alte sancțiuni potrivite, importul și exportul, precum și fabricarea, circulațiunea, vinderea și punerea în vânzare în interiorul teritoriului său, a oricăror produse sau mărfuri purtând pe ele sau pe învelitoarea lor imediată, sau asupra ambalajului lor exterior: mărci, nume, inscripțiuni sau orice semne, comportând, direct sau indirect, indicațiuni false asupra originii, speței, naturii sau calităților specifice ale acestor produse sau mărfuri.

ARTICOLUL 227

Austria, cu condițiunea ca un tratament reciproc să-i fie acordat în această materie, se obligă să se conformeze legilor, precum și deciziunilor administrative și judiciare, luate în conformitate cu aceste legi, în vigoare într-o țară aliată sau asociată și notificate regulat Austriei de către autoritățile competente, determinând sau reglementând dreptul la o denumire regională, pentru vinurile sau spirtoasele produse în țara căreia aparține regiunea, sau condițiunile în cari întrebuințarea unei denumiri regionale poate fi autorizată; de asemenea importul, exportul, precum și fabricarea, circulațiunea, vânzarea sau punerea în vânzare a produselor sau mărfurilor având denumiri regionale contrarii legilor sau deciziunilor sus amintite, vor fi interzise de Austria și reprimare prin măsurile prescrise în articolul precedent.

CAPITOLUL IV

Tratamentul supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate

ARTICOLUL 228

Austria își ia îndatorirea:

a) Să nu impună supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, în ceea ce privește exercitarea meseriei, profesiei, comerțului și industriei, nici o excludere care n'ar fi de asemenea aplicabilă tuturor străinilor fără excepțiune;

b) Să nu oblige pe supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate la nici un regulament sau restricțiune, în ceea ce privește drepturile arătate la paragraful a, cari ar putea atinge direct sau indirect stipulațiunile zisului paragraf, sau cari ar fi diferite sau mai puțin avantajoase decât acelea ce se aplică străinilor supuși (*ressortissants*) ai națiunii celei mai favorizate;

c) Să nu oblige pe supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, bunurile, drepturile și interesele lor, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari ei sunt interesați, la nici o sarcină, taxă sau impozite directe sau indirecte, altele sau mai urcate decât acelea cari sunt sau cari vor putea fi impuse supușilor (*ressortissants*) săi sau bunurilor, drepturilor sau intereselor acestora;

d) Să nu impună supușilor (*ressortissants*) vreuncea din Puterile aliate și asociate vreo restricțiune, care nu eră aplicabilă supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri la 1 Iulie 1914, afară numai dacă aceeași restricțiune n'ar fi impusă și propriilor săi naționali.

ARTICOLUL 229

Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate se vor bucura pe teritoriul austriac de o protecțiune constantă, pentru persoana lor, bunurile lor, drepturile și interesele lor și vor avea acces liber înaintea tribunalelor.

ARTICOLUL 230

Austria se îndatorează să recunoască noua naționalitate care ar fi fost sau ar fi dobândită de supușii (*ressortissants*) săi, după legile Puterilor aliate sau asociate și conform deciziunilor autorităților competente ale acestor Puteri, fie pe cale de naturalizare, fie prin efectul unei clauze a unui Tratat, precum și să desfășoare, din toate punctele de vedere pe acești supuși (*ressortissants*) în virtutea acestei dobândiri de naționalitate nouă, de orice legământ față de Statul lor de origină.

ARTICOLUL 231

Puterile aliate și asociate vor putea numi consuli generali, consuli, vice-consuli și agenți

consulari în orașele și porturile Austriei. Austria se îndatorează să aprobe numirea acestor consuli generali, consuli, vice-consuli și agenți consulari, ale căror nume îi vor fi notificate și să-i admită a-și îndeplini funcțiunile, conform regulilor și uzanțelor obișnuite.

CAPITOLUL V

Clauze generale

ARTICOLUL 232

Obligațiunile, impuse Austriei prin capitolul I de mai sus, vor încetă de a mai avea tărie cinci ani după data punerii în vigoare a prezentului Tratat, afară numai dacă nu rezultă contrariul din text sau dacă Consiliul Societății Națiunilor nu decide, douăsprezece luni cel puțin înainte de expirarea acestei perioade, că aceste obligațiuni vor fi menținute pentru o perioadă următoare cu sau fără modificări.

Rămâne totuși bine stabilit că afară de o hotărâre contrarie a Societății Națiunilor, obligațiunea impusă Austriei prin articolele 217, 218, 219 sau 220 nu va putea fi invocată după expirarea unui termen de trei ani dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, de către o Putere aliată sau asociată care n'ar acorda Austriei un tratament corespunzător.

Articolul 228 va rămâne în vigoare după această perioadă de cinci ani, cu sau fără modificări, pentru o perioadă, dacă e cazul, pe care exentual o va fixa majoritatea Consiliului Societății Națiunilor și care nu va putea depăși cinci ani.

ARTICOLUL 233

Dacă Guvernul austriac va face comerț internațional, nu va avea, din acest punct de vedere, nici nu va fi considerat ca având vreunul din drepturile, privilegiile sau imunitățile suveranității.

SECȚIUNEA II

Tractate

ARTICOLUL 234

Indată după punerea în vigoare a prezentului Tratat și sub rezerva dispozițiunilor pe cari le cuprinde numai tractatele, convențiunile și acordurile multilaterale, cu caracter economic sau tehnic încheiate de către fosta monarhie austro-ungară și enumerate mai jos și în articolele cari urmează, vor fi singurele aplicate între Austria și acelea dintre Puterile aliate și asociate cari figurează ca părți:

1° Convențiunile dela 14 Martie 1884, dela 1 Decembrie 1886 și dela 23 Martie 1887 și Pro-

tocolul de încheiere dela 7 Iulie 1887, relative la protecțiunea cablurilor submarine;

2° Convențiunea dela 11 Octombrie 1909, relativă la circulația internațională a automobilelor;

3° Acordul dela 15 Mai 1886, relativ la plumbuirea vagoanelor supuse vamii, și Protocolul dela 18 Mai 1907;

4° Acordul dela 15 Mai 1886, relativ la unitatea tehnică a drumurilor de fier;

5° Convențiunea dela 5 Iulie 1890, relativă la publicarea tarifelor vamale și la organizarea unei Uniuni internaționale pentru publicarea tarifelor vamale;

6° Convențiunea dela 25 Aprilie 1907, relativă la urcarea tarifelor vamale otomane;

7° Convențiunea dela 14 Martie 1857, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit (*droits de péage*) prin Sund și prin strâmțorile Belt;

8° Convențiunea dela 22 Iunie 1861, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit (*droits de péage*) pe Elba;

9° Convențiunea din 16 Iulie 1863, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit (*droits de péage*) pe râul Escant;

10° Convențiunea din 29 Octombrie 1888, relativă la stabilirea unui regim definitiv destinat a garanta libera întrebuințare a canalului de Suez;

11° Condițiunile din 23 Septembrie 1910, relative la unificarea unor anumite reguli în materie de abordaj, de asistență și de salvare maritime;

12° Convențiunea din 21 Decembrie 1904, relativă la scutirea pentru vasele spitale de drepturile și taxele din porturi;

13° Convențiunea din 26 Septembrie 1906, relativă la suprimarea muncii de noapte pentru femei;

14° Convențiunile din 18 Mai 1904, 4 Mai 1910, relative la represiunea comerțului de carne vie;

15° Convențiunea din 4 Mai 1910, relativă la suprimarea publicațiunilor pornografice;

16° Convențiunea sanitară din 3 Decembrie 1903, precum și cele precedente semnate la 30 Ianuarie 1892, la 15 Aprilie 1893, la 3 Aprilie 1894 și la 19 Martie 1897;

17° Convențiunea din 20 Mai 1875, relativă la unificarea și perfecționarea sistemului metric;

18° Convențiunea din 29 Noembrie 1906, relativă la unificarea formulei medicamentelor eroice;

19° Convențiunea din 16 și 19 Noembrie 1885, relativă la construirea unui diapason normal;

20° Convențiunea din 7 Iunie 1905, relativă la crearea unui institut internațional agricol la Roma;

21° Convențiunile din 3 Noemvrie 1881, 15 Aprilie 1889, relative la măsurile de luat contra filoxerii ;

22° Convențiunea din 19 Martie 1902, relativă la protecțiunea păsărilor utile agriculturii ;

23° Convențiunea din 12 Iunie 1902, relativă la tutela minorilor.

ARTICOLUL 235

Indată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Înaltele Părți Contractante vor aplica convențiunile și învoirile arătate mai jos, atât cât îi privesc, Austria luându-și angajamentul să observe stipulațiunile particulare conținute în articolul de față :

Convențiunile postale

Convențiunile și înțelegerile uniunii postale universale, semnate la Viena, la 4 Iulie 1891 ;

Convențiunile și înțelegerea uniunii postale, semnate la Washington, la 15 Iunie 1897 ;

Convențiunile și înțelegerile uniunii postale, semnate la Roma, la 26 Mai 1906.

Convențiunile telegrafice

Convențiunile telegrafice internaționale, semnate la St. Petersburg, la 10/22 Iulie 1875 ;

Regulamentul și tarifele hotărâte de conferința telegrafică internațională dela Lisabona din 11 Iunie 1908.

Austria se obligă a nu refuza consimțământul său la încheierea cu nouile State a înțelegerilor speciale prevăzute de convențiunile și înțelegerile relative la Uniunea postală universală și la Uniunea telegrafică internațională, din cari noile State fac parte sau la cari aderă.

ARTICOLUL 236

Indată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Înaltele Părți Contractante vor aplica, întrucât aceasta le privește, convențiunea radio-telegrafică internațională din 5 Iulie 1912, Austria, luându-și angajamentul să observe regulile provizorii, cari îi vor fi indicate de către Puterile aliate și asociate.

Dacă, în cursul celor cinci ani ce vor urma după punerea în vigoare a Tractatului de față, o nouă convențiune regulând relațiunile radio-telegrafice internaționale va fi încheiată, înlocuind convențiunea din 5 Iulie 1912, această nouă convențiune va lega Austria chiar în cazul când ea ar fi refuzat, fie să participe la întocmirea convențiunii, fie să o semneze.

Această nouă convențiune va înlocui deasemenea regulile provizorii în vigoare.

ARTICOLUL 237

Convențiunea internațională dela Paris din 20 Martie 1883, pentru protecțiunea proprietății

industriale, revizuită la Washington la 2 Iunie 1914 și Aranjamentul din 14 Aprilie 1891 privitor la înregistrarea internațională a mărcilor de fabrică și de comerț, vor fi aplicate cu începere dela intrarea în vigoare a Tractatului de față, întru cât nu vor fi atinse și modificate de excepțiunile și restricțiunile rezultând din zisul Tractat.

ARTICOLUL 238

Indată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Înaltele Părți Contractante vor aplica, întrucât aceasta le privește, Convențiunea dela Haga din 17 Iulie 1905 privitoare la procedura civilă. Totuș, această punere din nou în vigoare rămâne și va rămâne fără efect față de Franța, Portugalia și România.

ARTICOLUL 239

Austria se obligă a aderă cu formele prescrise, și înainte expirării unui termen de douăsprezece luni dela intrarea în vigoare a Tractatului de față, la Convențiunea internațională dela Berna din 9 Septemvrie 1886 pentru protecțiunea operelor literare și artistice, revizuită la Berlin la 13 Noemvrie 1908 și completată cu Protocolul adițional, semnat la Berna la 20 Martie 1914.

Până ce nu va fi aderat la Convențiunea sus numită, Austria se obligă a recunoaște și a proteja operele literare și artistice ale supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, prin dispozițiuni efective luate în conformitate cu principiile zisei Convențiuni internaționale.

În afară de aceasta și în mod independent de adesiunea sus-arătată, Austria se obligă a asigura mai departe recunoașterea și protecțiunea tuturor operelor literare și artistice ale supușilor fiecăreia din Puterile aliate sau asociate, într'un mod cel puțin tot atât de larg ca și la data de 28 Iulie 1914 și în aceleași condițiuni.

ARTICOLUL 240

Austria își ia îndatorirea de a aderă la Convențiunile următoare :

1° Convențiunea din 26 Septemvrie 1906, privitoare la suprimarea întrebuințării fosforului alb la fabricarea chibriturilor ;

2° Convențiunea din 31 Decemvrie 1913, privitoare la unificarea statisticelor comerciale.

ARTICOLUL 241

Fiecare din Puterile aliate și asociate, călăuzindu-se după principiile generale sau după stipulațiunile particulare ale Tractatului de față, va notifica Austriei convențiunile bilaterale de

orice natură, încheiate cu fosta monarhie austro-ungară, a caror respectare o va cere Austriei.

Notificarea prevăzută la acest articol va fi făcută, fie direct, fie prin mijlocirea unei alte Puteri. Se va răspunde de primire de către Austria în scris; data punerii în vigoare va fi aceea a notificării.

Puterile aliate sau asociate se obligă între ele de a nu aplica față de Austria decât convențiunile ce sunt conforme cu stipulațiunile Tractatului de față.

Notificarea va menționa eventual acele dispozițiuni din aceste convențiuni cari, nefiind în conformitate cu prezentul Tractat, nu vor fi considerate ca aplicabile.

În caz de divergență de păreri, Societatea Națiunilor va fi chemată să se pronunțe.

Un termen de șase luni, care va curge dela punerea în vigoare a Tractatului de față, este acordat Puterilor aliate sau asociate pentru a proceda la notificare.

Nu vor fi puse în vigoare între Puterile aliate și asociate de o parte și Austria de alta, decât numai convențiunile bilaterale, cari vor face obiectul unei asemenea notificări.

Regulele de mai sus sunt aplicabile tuturilor convențiunilor bilaterale existente între toate Puterile aliate și asociate semnatare ale Tractatului de față și Austria, chiar dacă zisele Puteri aliate și asociate n'au fost în stare de război cu ea.

ARTICOLUL 242

Austria declară că recunoaște ca lipsite de orice efect toate Tractatele, convențiunile sau înțelegerile încheiate de ea sau de fosta monarhie austro-ungară cu Germania, Ungaria, Bulgaria sau Turcia dela 1 August 1914 și până la punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 243

Austria se obligă a asigura de plin drept Puterilor aliate și asociate, precum și funcționarilor și supușilor ziselor Puteri, folosința tuturilor drepturilor și avantajelor de orice natură pe cari ea sau fosta monarhie austro-ungară le-a putut concede Germaniei, Ungariei, Bulgariei sau Turciei, sau funcționarilor și supușilor (*ressortissants*) acestor State, prin Tractate, convențiuni sau înțelegeri, încheiate înainte de 1 August 1914, atât timp cât aceste Tractate, convențiuni sau înțelegeri vor fi în vigoare.

Puterile aliate și asociate își rezervă dreptul de a primi sau nu folosința acestor drepturi și avantaje.

ARTICOLUL 244

Austria declară că recunoaște ca lipsite de orice efect toate Tractatele, convențiunile și

înțelegerile pe cari ea sau fosta monarhie austro-ungară le-a încheiat cu Rusia sau orice Stat sau Guvern al cărui teritoriu constituia mai înainte o parte a Rusiei, cât și cu România înainte de 28 Iulie 1914, sau dela această dată, până la punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 245

În cazul când, dela 28 Iulie 1914, o Putere aliată sau asociată, Rusia, sau un Stat sau Guvern al cărui teritoriu constituia mai înainte o parte a Rusiei, ar fi fost constrâns în urma unei ocupațiuni militare, prin orice alt mijloc sau pentru orice altă cauză, să acorde sau să lase să se acorde printr'un act emanat dela o autovitalitate publică oarecare, concesiuni, privilegii și favoruri de orice natură ar fi, Austriei, fostei monarhii austro-ungare sau unui supus (*ressortissant*) austriac, aceste concesiuni, privilegii și favoruri sunt anulate de plin drept prin Tractatul de față.

Toate sarcinele sau indemnizările ce ar putea eventual rezulta din această anulare nu vor fi, în nici un caz, suportate de către Puterile aliate și asociate, nici de Puterile, Statele, Guvernele sau autoritățile publice, pe cari acest articol le desleagă de angajamentele lor.

ARTICOLUL 246

Îndată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Austria se obligă, în ceea ce o privește, a face să beneficieze de plin drept atât Puterile aliate și asociate, cât și supușii (*ressortissants*) lor, de drepturile și de foloasele de orice natură concesionate, de ea sau de fosta monarhie austro-ungară, dela 28 Iulie 1914 până la punerea în vigoare a Tractatului de față, prin Tractate, convențiuni sau înțelegeri, unor State nebeligerante sau supușilor (*ressortissants*) acestor State, atât timp cât aceste Tractate, convențiuni sau înțelegeri vor fi în vigoare pentru Austria.

ARTICOLUL 247

Acele din Înaltele Părți Contractante cari n'ar fi semnat încă sau cari, după ce au semnat, n'ar fi ratificat încă Convențiunea asupra Opiumului, semnată la Haga în 23 Ianuarie 1912, se învoiesc spre a pune această Convențiune în vigoare, și, în acest scop, a face legislația necesară îndată ce va fi cu putință și, cel mai târziu, în cele 12 luni ce vor urma punerii în vigoare a Tractatului de față.

În afară de acestea, Înaltele Părți Contractante mai convin, ca acelea dintre ele cari n'au ratificat încă zisa Convențiune, ratificarea Tractatului de față să echivaleze, în toate privințele, cu această ratificare și cu semnarea Protocolu.

lui special deschis la Haga, în conformitate cu hotărârile Conferinței a treia asupra Opium-ului, ținută în 1914, pentru punerea în vigoare a zisei Convențiuni.

Guvernul Republicii franceze va comunica Guvernului Țărilor-de-Jos o copie certificată conformă cu procesul-verbal de depunerea ratificărilor Tratatului de față și va invita Guvernul Țărilor-de-Jos să accepte și să primească acest document drept depunere a ratificărilor Convențiunii din 23 Ianuarie 1912, și drept semnare a Protocolului adițional din 1914.

SECȚIUNEA III

Datorii

ARTICOLUL 248

Se vor reglementa prin mijlocirea Oficiilor de verificare și compensare, ce vor fi constituite de fiecare dintre Înaltele Părți Contractante într-un termen de trei luni, cu începere dela data notificării prevăzută la alineatul *e*/ de mai jos, următoarele categorii de obligațiuni pecuniare :

1° Datoriile exigibile înainte de război și datorite de supușii (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, având reședința pe teritoriul acestei Puteri, către supușii unei Puteri adverse având reședința pe teritoriul acestei Puteri ;

2° Datoriile devenite exigibile în cursul războiului, și datorite supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, având reședința pe teritoriul acestei Puteri, și rezultând din tranșacțiuni sau din contracte, încheiate cu supușii (*ressortissants*) unei Puteri adverse având reședința pe teritoriul acestei Puteri, a căror executare totală sau parțială a fost suspendată prin faptul stării de război ;

3° Dobânzile exigibile înainte și în cursul războiului, și datorite unui supus (*ressortissant*) al uneia din Puterile Contractante, provenind din valorile emise sau retrase de către o Putere adversă, cu condiție ca plata acestor dobânzi către supușii (*ressortissants*) acestei Puteri sau către neutrii, să nu fi fost suspendată în cursul războiului ;

4° Capitalurile rambursabile înainte și în cursul războiului, plătibile supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, reprezentând valori emise de o putere adversă, cu condiție ca, plata acestui capital către supușii (*ressortissants*) acestei Puteri sau către neutrii, să nu fi fost suspendată în cursul războiului.

În cazul unor dobânzi sau capitaluri plătibile pentru titluri emise sau retrase de Guvernul

fostei monarhii austro-ungare, suma ce va fi creditată și plătită de Austria va fi numai aceea la care se ridică dobânzile și capitalurile corespunzătoare cu datoria ce revine Austriei, potrivit dispozițiilor Părții IX-a (Clause financière) din Tratatul de față și principiilor stabilite de Comisiunea reparațiilor.

Tot ce va rezultă din lichidările bunurilor, drepturilor și intereselor inamice arătate în Secțiunea IV și în Anexa sa, vor fi comptate în monedă și pe cursul prevăzute mai jos la alineatul *d*/ de către Oficiile de verificare și compensare și vor fi întrebuințate de către aceste Oficii în condițiunile prevăzute de zisa Secțiune și Anexă.

Operațiunile de cari se vorbește în acest articol vor fi efectuate după următoarele principii și în conformitate cu Anexa Secțiunii de față :

a) Fiecare din Înaltele Părți Contractante va interzice, îndată după punerea în vigoare a prezentului Tratat, toate plățile, acceptările de plăți și în general toate comunicările dintre părțile interesate, relative la lichidarea ziselor datorii, altfel decât prin mijlocirea Oficiilor de verificare și de compensare arătate mai sus ;

b) Fiecare din Înaltele Părți Contractante va fi respectiv răspunzătoare de plata ziselor datorii ale naționalilor ei, afară de cazul când debitorul eră, înainte de război, în stare de faliment, în deconfitură sau în stare de insolvabilitate declarată sau dacă datoria eră în sarcina unei societăți, ale cărei afaceri au fost lichidate în cursul războiului conform legislației excepționale de război ;

c) Sumele datorite supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante de către supușii (*ressortissants*) unei Puteri adverse vor fi puse în debitul Oficiului de verificare și de compensare al țării debitorului și vărsate creditorului de către Oficiul țării căreia aparține acesta din urmă ;

d) Datoriile vor fi plătite sau creditate în moneda aceleia dintre Puterile aliate sau asociate inclusiv coloniile și protectoratele Puterilor aliate, („Dominion-urile” britanice și India), care va fi interesată. Dacă datoriile vor trebui să fie regulate în orice altă monedă, ele vor fi plătite sau creditate în moneda Puterii aliate sau asociate interesate (colonii, protectorat, „Dominion” britanic sau India). Conversiunea se va face pe cursul schimbului dinnaintea războiului.

Pentru aplicarea acestei dispozițiuni, se consideră că cursul schimbului dinnaintea războiului este egal cu media cursurilor transferurilor telegrafice ale Puterii aliate sau asociate interesate, în cursul lunii ce a precedat imediat des

chidarea ostilităților dintre zisa Putere interesată și Austro-Ungaria.

În cazul când un contract ar stipula în mod expres un curs fix pentru conversiunea monedei în care obligațiunea este exprimată, în moneda Puterii aliate sau asociate interesate, dispozițiunea de mai sus, relativă la cursul schimbului nu va fi aplicabilă.

În ceea ce privește Polonia și Statul Cehoslovac, Puteri nou create, moneda de plată și cursul de schimb aplicabil la datorii de plătit sau de creditat se vor fixa de către Comisiunea de reparațiuni prevăzută în Partea VIII, afară numai dacă Statele interesate, nu au ajuns mai dinainte la o înțelegere regulând chestiunile în suspensie.

e) Prescripțiunile acestui articol și ale Anexei aci alăturate nu se vor aplica între Austria de o parte, și oricare din Puterile aliate sau asociate, coloniile lor și țările de protectorat, sau vreunul din «Dominion-urile» britanice sau India, de altă parte, afară dacă într'un termen de o lună, cu începere dela depunerea ratificării Tratatului de față de către Puterea respectivă sau a depunerii ratificării pe seama acestui «Dominion» sau a Indiei, nu se va face notificarea în acest scop Austriei de către Guvernele vreunei Puteri aliate sau asociate, «Dominion» britanic sau al Indiei, după cum va fi cazul;

f) Puterile aliate și asociate cari au aderat la acest articol și la Anexa aci alăturată, se vor putea înțelege între ele ca acestea să se aplice supușilor (*ressortissants*) lor respectivi stabiliți pe teritoriul lor, în ceea ce privește raporturile între acești supuși (*ressortissants*) și supușii (*ressortissants*) austriaci. În acest caz plățile făcute prin aplicarea dispozițiunii de față vor face obiectul schimbului de plăți dintre Oficiile de verificare și compensare aliate și asociate interesate.

Anexă

§ 1

Fiecare din Înaltele Părți Contractante va crea, într'un termen de trei luni, cu începere dela data notificării prevăzute la articolul 248 e) un «Oficiu de verificare și compensare» pentru plata și acoperirea datoriilor inamice.

Se vor putea crea Oficii locale pentru o parte din teritoriile Înaltelor Părți Contractante. Aceste Oficii vor lucra pe aceste teritorii ca și Oficiile centrale; însă toate raporturile cu Oficiul stabilit în țara adversă vor avea loc prin mijlocirea Oficiului central.

§ 2

În Anexa de față se indică prin cuvintele «datorii inamice» obligațiunile pecuniare arătate

la întâiul paragraf al articolului 248; prin «debitori inamici» persoanele cari datoresc aceste sume; prin «creditori inamici» persoanele cărora ele sunt datorite; prin «Oficiu creditor» Oficiul de verificare și compensare ce funcționează în țara creditorului și prin «Oficiu debitor» Oficiul de verificare și compensare care funcționează în țara debitorului.

§ 3

Înaltele Părți Contractante vor sancționa infracțiunile la dispozițiunile paragrafului a) al articolului 248 cu pedepsele prevăzute actualmente în legislațiunea lor, pentru comerțul cu inamicul. Ele vor interzice asemenea pe teritoriul lor orice acțiune în justiție relativă la plata datoriilor inamice, în afară de cazurile prevăzute de Anexa de față.

§ 4

Garanția guvernamentală prevăzută la paragraful b) al articolului 248 se aplică, când acoperirea nu poate fi efectuată, pentru orice cauză ar fi, afară de cazul când, după legislația țării debitorului, datoria ar fi fost prescrisă în momentul declarării războiului sau dacă, în acest moment, debitorul ar fi fost în stare de faliment, în deconfitură sau în stare de insolvabilitate declarată sau dacă datoria era în sarcina unei societăți ale cărei afaceri au fost lichidate în conformitate cu legislația excepțională de război. În acest caz, procedura prevăzută de Anexa de față va fi aplicată la plata repartițiilor.

Termenele «în stare de faliment, în deconfitură» se referă la aplicarea legislațiunilor cari prevăd aceste situațiuni juridice. Expresiunea «în stare de insolvabilitate declarată» are aceeași semnificație ca în dreptul englez.

§ 5

Creditorii vor notifica, Oficiului creditor, în termen de șase luni, dela data înfățișării sale, sumele ce-i sunt datorite și vor furniza acestui Oficiu toate documentele și informațiunile ce li se vor cere.

Înaltele Părți Contractante vor lua toate măsurile utile pentru a urmări și pedepsi înțelegerile frauduloase (*collusions*) ce s-ar putea stabili între creditorii și debitorii inamici. Oficiile își vor comunica toate indicațiunile și informațiunile ce ar putea ajuta la descoperirea și pedepsirea unor asemenea înțelegeri frauduloase.

Înaltele Părți Contractante vor înlesni, pe cât va fi posibil, comunicarea postală și telegrafică, pe cheltueala părților și prin mijlocirea Oficiilor, între debitorii și creditorii doritori de a ajunge la un acord asupra sumei datoriei lor.

Oficiul creditor va notifica Oficiului debitor

toate datoriile cari ii vor fi fost declarate. Oficiul debitor va face la timp cunoscut Oficiului creditor datoriile recunoscute și datoriile contestate. În acest din urmă caz, Oficiul debitor va menționa motivele nerezecunoașterii datoriei.

§ 6

Când o datorie va fi fost recunoscută, în întregime sau în parte, Oficiul debitor va credita îndată, cu suma recunoscută, pe Oficiul creditor, care va fi, în același timp, înștiințat despre acest credit.

§ 7

Datoria va fi considerată ca recunoscută pentru totalitatea ei și suma ei va fi imediat pusă în creditul Oficiului creditor, afară dacă, într'un termen de trei luni cu începere dela primirea notificării ce i-a fost făcută (afară de o prelungire a acestui termen acceptată de Oficiul creditor), Oficiul debitor n'ar înștiința că datoria nu este recunoscută.

§ 8

În cazul când datoria nu va fi recunoscută, în întregime sau în parte, ambele Oficii vor examina chestiunea, de comun acord, și vor încerca să împace părțile.

§ 9

Oficiul creditor va plăti particularilor creditori sumele puse în creditul său, utilizând în acest scop fondurile puse la dispoziția sa de către Guvernul țării sale, și în condițiunile fixate de acest Guvern, operând în special orice reținere socotită trebuincioasă pentru acoperirea riscurilor, a cheltuelilor sau drepturilor de comision.

§ 10

Orice persoană care va fi reclamat plata unei datorii inamice a cărei sumă nu va fi fost recunoscută în întregime sau în parte, va trebui să plătească Oficiului, drept amendă, o dobândă de 5 la sută asupra părții nerecunoscută a datoriei. Asemenea, orice persoană care va fi refuzat pe nedrept să recunoască în întregime sau în parte o datorie ce i se reclamă va trebui să plătească, drept amendă, o dobândă de 5 la sută asupra totalului pentru care refuzul său nu va fi fost recunoscut ca justificat.

Această dobândă se va datoră cu începere din ziua expirării termenului prevăzut la paragraful 7 până în ziua când reclamațiunea va fi fost recunoscută ca nejustificată sau datoria va fi fost plătită.

Oficiile, fiecare în ceace îl privește, vor urmări încassarea amenzilor arătate mai sus și vor fi răspunzătoare în cazul când aceste amenzi nu vor putea fi încassate.

Amenzile vor fi puse în creditul Oficiului advers, care le va conserva drept contribuțiune la cheltuelile de executare a dispozițiunilor prezente.

§ 11

Balanța operațiunilor între Oficii se va stabili în fiecare lună, iar soldul va fi regulat de către Statul debitor într'un termen de opt zile și printr'un vărsământ efectiv în numerar.

Totuș, soldurile ce ar putea fi datorite de una sau mai multe Puteri aliate sau asociate, vor fi reținute până la plata integrală a sumelor datorite Puterilor aliate sau asociate sau supușilor (*ressortissants*) lor în urma și din pricina războiului.

§ 12

În vederea înlesnirii discuțiunii între Oficii, fiecare din ele va avea un reprezentant în orașul unde va funcționa celălalt.

§ 13

Afară de o excepțiune motivată, afacerile se vor discuta pe cât va fi cu putință în birourile Oficiului debitor.

§ 14

Prin aplicarea articolului 248, paragraful b, Înaltele Părți Contractante sunt răspunzătoare de plata datoriilor inamice ale supușilor (*ressortissants*) lor debitori.

Oficiul debitor va trebui deci să crediteze pe Oficiul creditor pentru toate datoriile recunoscute, chiar atunci când încassarea dela particularul debitor ar fi fost imposibilă. Guvernele vor trebui totuș să dea Oficiului lor toată puterea necesară spre a urmări încassarea creanțelor recunoscute.

§ 15

Fiecare Guvern va garanta cheltuelile Oficiului instalat pe teritoriul său, inclusiv lefurile personalului.

§ 16

În caz de dezacord între cele două Oficii, asupra realității datoriei, sau în caz de conflict între debitorul și creditorul inamici sau între oficii, contestațiunea va fi sau supusă unui arbitraj, (dacă părțile consimt la aceasta și în condițiunile fixate de ele de comun acord), sau adusă înain-

tea tribunalului arbitral mixt prevăzut în Secțiunea VI de mai jos.

Contestațiunea poate fi totuși, supusă jurisdicțiunii tribunalelor de drept comun ale domiciliului debitorului, în urma cererii Oficiului creditor.

§ 17

Sumele atribuite de tribunalul arbitral mixt, de tribunalele de drept comun sau de tribunalul de arbitraj, vor fi acoperite prin mijlocirea Oficiilor, ca și cum aceste sume ar fi fost recunoscute ca datorite de către Oficiul debitor.

§ 18

Guvernele interesate vor desemna, un agent însărcinat să introducă cererile la Tribunalul arbitral mixt în contul oficiului său. Acest agent va exercita un control general asupra mandatarilor sau advocaților supușilor (*ressortissants*) țării sale.

Tribunalul judecă pe temeiul documentelor. El poate totuși să asculte părțile cari se vor înfățișa în persoană sau reprezentate, după voia lor, fie prin mandatarii agreați de cele două guverne, fie prin agentul arătat mai sus, care are puterea de a interveni, asistând pe parte, precum și de a redeschide și susține cererea la care dănsa a renunțat.

§ 19

Oficiile interesate vor da Tribunalului arbitral mixt toate informațiunile și documentele ce le vor avea în posesiunea lor, pentru a permite Tribunalului să decidă repede asupra afacerilor ce-i sunt supuse.

§ 20

Apelurile uneia din părți contra deciziunii întrunite a celor două oficii, atrag după sine, în sarcina apelantului, o consemnare care nu este restituită decât atunci când întâia deciziune este reformată în favoarea apelantului și pe măsura câștigului de cauză al acestuia din urmă, adversarul său trebuind, în acest caz, să fie într-o egală proporțiune, condamnat la daune și cheltuieli. Consemnațiunea poate fi înlocuită printr-o cauțiune acceptată de Tribunal.

Un drept de 5 la sută, asupra sumei în litigiu, va fi perceput pentru toate afacerile supuse Tribunalului. Afară de o hotărâre contrară a Tribunalului, obligația de mai sus va fi în sarcina părții care pierde. Această obligațiune se va cumula cu consemnarea arătată mai sus. Ea este de asemenea independentă de cauțiune.

Tribunalul poate atribui uneia din părți daune și interese până la suma la care se ridică cheltuielile procesului.

Orice sumă datorită prin aplicarea paragrafului de față, se va pune în creditul oficiului părții câștigătoare și va face obiectul unui cont separat.

§ 21

În vederea expedierii cât mai repede a afacerilor, se va ține socoteală, pentru alegerea personalului Oficiilor și Tribunalului arbitral mixt, de cunoștința limbii din țara adversă interesată.

Oficiile vor putea să corespundă în mod liber între ele și să-și transmită documente scrise în limba fiecăruia.

§ 22

Afară de un acord contrar între Guvernele interesate, datoriile vor produce dobânzi în condițiunile următoare :

Nu se va plăti nici o dobândă pentru sumele datorite ca dividende, dobânzi sau alte plăți periodice, reprezentând dobânda capitalului.

Cuantumul dobânzii va fi de 5 la sută pe an, afară dacă, în virtutea unui contract, a legii sau a obiceiului locului, creditorul ar trebui să primească o dobândă diferită. În acest caz se va aplica această dobândă.

Dobânzile vor curge din ziua deschiderii ostilităților sau din ziua scadenței, dacă datoria de încasat a devenit exigibilă în cursul războiului și până în ziua când suma datorită va fi trecută în contul Oficiului creditor.

Dobânzile, întrucât sunt datorite, vor fi considerate ca datorii recunoscute de Oficii și vor fi trecute în aceleași condițiuni, în contul Oficiului creditor.

§ 23

Dacă, în urma hotărârii Oficiilor sau a Tribunalului arbitral mixt, o reclamațiune nu e considerată ca intrând în cazurile prevăzute la articolul 248, creditorul va avea facultatea de a urmări acoperirea creanței sale înaintea tribunalelor de drept comun sau pe orice altă cale de drept.

Cererea adresată Oficiului intrerupe prescripțiunea.

§ 24

Înaltele Părți Contractante consimt să considere hotărârile Tribunalului arbitral mixt ca definitive și să le facă obligatorii pentru supușii lor.

§ 25

Dacă un Oficiu creditor refuză să notifice Oficiului debitor o reclamațiune sau să îndeplinească un act de procedură prevăzut în Anexa de față, pentru a se ține seamă, pentru tot sau

în parte, de o cerere ce-i va fi fost notificată în regulă, el va fi ținut să libereze creditorului un certificat indicând suma reclamată și zisul creditor va avea facultatea de a urmări acoperirea creanței înaintea tribunalelor de drept comun sau pe orice altă cale de drept.

SECȚIUNEA IV

Bunuri, Drepturi și Interese

ARTICOLUL 249

Chestiunea bunurilor, drepturilor și intereselor private în țară inamică va fi rezolvată conform principiilor stabilite în prezenta Secțiune și conform dispozițiilor Anexei aci alăturate.

a) Măsurile excepționale de război și măsurile de dispoziție luate în teritoriul fostului Imperiu al Austriei așa precum sunt definite în Anexa aci alăturată, paragraful 3, privitoare la bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, inclusiv Societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, vor fi imediat ridicate sau oprite, aceasta în ipoteza când lichidarea lor nu va fi fost terminată, iar bunurile, drepturile și interesele de cari este vorba vor fi restituite celor în drept.

b) Sub rezerva dispozițiilor contrarii cari ar putea să rezulte din prezentul Tractat, Puterile aliate sau asociate își rezervă dreptul de a reține și de a lichida toate bunurile, drepturile și interesele cari aparțin, la data punerii în vigoare a prezentului Tractat, supușilor (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei sau unor societăți controlate de ei, și cari se găsesc pe teritoriul lor, în coloniile, posesiunile și țărilor lor de protectorat, inclusiv în teritoriile cari le-au fost cedate în virtutea prezentului Tractat, sau cari sunt sub controlul ziselor puteri.

Lichidarea va avea loc conform legilor Statului aliat sau asociat interesat, iar proprietarul nu va putea să dispună de aceste bunuri, drepturi și interese, nici să le greveze cu vreo sarcină, fără consimțământul acestui Stat.

Nu vor fi considerați, în spiritul acestui paragraf, ca supuși (*ressortissants*) austriaci, persoanele cari în termen de șase luni dela intrarea în vigoare a Tractatului de față, vor dovedi că au dobândit deplin drept, conform dispozițiilor acestui Tractat, naționalitatea unei Puteri aliate sau asociate, precum și acelea cari, în virtutea articolelor 72 sau 76, obțin această naționalitate cu consimțământul autorităților competente, sau cari, în virtutea articolelor 74

sau 77, dobândesc această naționalitate pe baza unui indigenat (*pertinenza*) anterior.

c) Prețurile sau indemnizările rezultând din exercitiul dreptului arătat la paragraful b) vor fi fixate după modurile de evaluare și de lichidare determinate de legislația țării, în care bunurile au fost reținute sau lichidate;

d) În raporturile dintre Puterile aliate sau asociate, sau supușii (*ressortissants*) lor, de o parte, și supușii fostului Imperiu al Austriei de altă parte, precum și între Austria de o parte și Puterile aliate și asociate și supușii lor (*ressortissants*), de altă parte, vor fi considerate ca definitive și opozabile oricărei persoane, sub rezervele prevăzute în prezentul Tractat, orice măsuri excepționale de război sau de dispoziție sau acte îndeplinite sau cari vor fi de îndeplinit în virtutea acestor măsuri, așa precum sunt definite în paragrafele 1 și 3 ale Anexei aci alăturate.

e) Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate vor avea dreptul la o indemnizare pentru pagubele sau prejudiciile cauzate bunurilor, drepturilor sau intereselor lor, inclusiv Societățile sau asociațiunile în cari erau interesați pe teritoriul fostului imperiu al Austriei prin aplicarea atât a măsurilor excepționale de război cât și a măsurilor de dispoziție cari fac obiectul paragrafelor 1 și 3 ale Anexei aci alăturate. Reclamațiunile formulate în această privință de acești supuși (*ressortissants*) vor fi examinate și valoarea indemnitațiilor va fi fixată de Tribunalul arbitral mixt, prevăzut de Secțiunea VI, sau de un arbitru desemnat de zisul Tribunal; indemnizările vor fi în sarcina Austriei și vor putea fi luate din bunurile supușilor fostului Imperiu al Austriei sau ale societăților asupra cărora ei au un control după cum se arată la paragraful b) și cari se găsesc pe teritoriul Statului reclamant sau sub controlul său. Aceste bunuri vor putea fi constituite în gaj pentru îndeplinirea obligațiunilor inamicilor, în condițiunile fixate de paragraful 4 al Anexei aci alăturate. Plata acestor indemnizări va putea fi făcută de Puterea aliată sau asociată, iar valoarea trecută în debitul Austriei.

f) Ori de câte ori supusul (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate, proprietar al unui bun, drept sau interes, care a făcut obiectul unei măsuri de dispoziție pe teritoriul fostului Imperiu al Austriei, își va exprima dorința, va fi satisfăcut în reclamațiunea sa prevăzută la paragraful e), când bunul există încă în natură, prin restituirea aceluși bun.

În acest caz, Austria va trebui să ia toate măsurile necesare pentru a repune pe proprietarul deposedat în posesiunea bunului său, liber

de orice sarcini sau servituti, cu cari ar fi fost grevat după lichidare și să indemnizeze pe orice terțiu păgubit prin restituire.

Dacă restituirea arătată în prezentul paragraf nu poate fi făcută, vor putea interveni înțelegeri particulare, negociate prin mijlocirea Puterilor interesate sau a Oficiilor de verificare și compensare arătate la Anexa alăturată la Secțiunea III, cari să asigure supusului (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate că va fi indemnizat pentru prejudiciul arătat la paragraful e), prin acordarea de avantagii sau de echivalente, pe cari el consimte să le primească în schimbul bunului, drepturilor sau intereselor de cari a fost deposedat (*évincé*).

În vederea restituirilor făcute conform prezentului articol, prețurile sau indemnizările fixate prin aplicarea paragrafului e), vor fi scăzute cu valoarea actuală a bunului restituit, ținându-se seama de indemnizările cuvenite pentru lipsa de folosință sau pentru deteriorare.

g) Facultatea prevăzută la paragraful f) este rezervată proprietarilor supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate, pe teritoriul căror Puteri nu se aplicau, înainte de semnarea Armistițiului, măsuri legislative cari ordonau lichidarea generală a bunurilor, drepturilor sau intereselor inamicului.

h) Afară de cazul când, prin aplicarea paragrafului f), au fost făcute restituiri în natură, produsul net al lichidărilor de bunuri, drepturi și interese inamice, oriunde ar fi fost situate, făcute fie în virtutea legislației excepționale de război, fie prin aplicarea prezentului articol, și în general toate averile în numerar ale inamicilor, altele decât produsul lichidării bunurilor sau avutul, în numerar, aparținând în țările aliate sau asociate persoanelor arătate în ultimul alineat al paragrafului b), vor primi destinația următoare:

1° În ce privește Puterile cari adoptă Secțiunea III și Anexa alăturată, zisele produse și averi vor fi trecute în creditul Puterii al cărei supus (*ressortissant*) este proprietarul, prin mijlocirea Oficiului de verificare și compensare instituit prin zisa Secțiune și Anexă; orice sold creditor ce rezultă în favoarea Austriei va primi destinație conform articolului 189, partea VIII (Reparațiuni), a Tratatului de față.

2° În ceea ce privește Puterile cari nu ar adoptă Secțiunea III și Anexa alăturată, produsul bunurilor, drepturilor și intereselor și averile în numerar ale supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, deținute de Austria, vor fi plătite îndată celui în drept sau Guvernului său. Fiecare Putere aliată sau asociată va putea dispune, conform legilor și regulamentelor sale, de

produsul bunurilor, drepturilor și intereselor și de averile în numerar, cari aparțineau supușilor (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei sau unor societăți asupra cărora ei au controlul, după cum arată paragraful b) și pe cari ea le-a confiscat și le va putea destina la plata reclamațiunilor și creanțelor definite în articolul de față sau în paragraful 4 al Anexei aei alăturate. Orice bunuri, drepturi și interese sau produsul lichidării bunurilor și orice avere în numerar, care nu se va fi întrebuintat după cum se arată mai sus, pot fi reținute de zisa Putere aliată sau asociată, și, în acest caz, valoarea lor în numerar va fi tratată conform articolului 189, partea VIII (Reparațiuni), din Tratatul de față.

i) Sub rezerva dispozițiilor articolului 267, în cazul lichidărilor făcute fie în noile State, semnatare ale Tratatului de față ca Puteri aliate și asociate, fie în Statele cari nu iau parte la reparațiunile ce trebuie să plătească Austria, produsul lichidărilor făcute de zisele State va trebui vărsat de dreptul proprietarilor, sub rezerva drepturilor Comisiunii reparațiunilor în virtutea Tratatului de față și în special a articolului 181, Partea VIII (Reparațiuni), și a articolului 211, Partea IX (Clauze financiare). Dacă proprietarul stabilește înaintea Tribunalului arbitral mixt prevăzut la Secțiunea VI din această Parte, sau înaintea unui arbitru desemnat de acest Tribunal, că condițiunile vânzării sau că măsuri luate de Guvernul Statului în chestiune, în afara de legislațiunea sa generală, au prejudiciat pe nedrept prețul, Tribunalul sau arbitrul va avea facultatea de a acorda celui în drept o despăgubire echitabilă, ce va trebui plătită de Statul în chestiune.

j) Austria se obligă să indemnizeze pe supușii (*ressortissants*) ei pentru lichidarea sau reținerea bunurilor, drepturilor sau intereselor lor în Țările aliate sau asociate.

k) Quantumul total al taxelor și impozitelor asupra capitalului, cari au fost impuse sau ar fi trebuit impuse de Austria, asupra bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, dela 3 Noiembrie 1918 până la expirarea a trei luni după punerea în vigoare a prezentului Tratat, sau, dacă e vorba de bunuri, drepturi și interese cari au fost supuse la măsuri excepționale de război, până la restituirea lor, conform dispozițiilor prezentului Tratat, va fi restituit persoanelor în drept.

ARTICOLUL 250

Austria se obligă, în ce privește bunurile, drepturile și interesele restituite, prin aplicarea articolului 249, paragraful a' sau f) supușilor

(*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate inclusiv societățile și asociațiile în cari acești supuși erau interesați:

a) Să pună și să mențină, în afară de excepțiunile expres prevăzute în prezentul Tratat, bunurile, drepturile și interesele supușilor Puterilor aliate sau asociate, în situațiunea de drept în cari se găseau, conform legilor în vigoare înainte de război, bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei:

b) Să nu supună bunurile, drepturile sau interesele supușilor (*ressortissants*) Statelor aliate sau asociate la nici o măsură care să aducă atingere proprietății, care să nu fie aplicată de o potrivă bunurilor, drepturilor sau intereselor supușilor (*ressortissants*) austriaci și să plătească indemnități potrivite în cazul când aceste măsuri ar fi luate.

Anexă

§ 1

În spiritul articolului 249, paragraful d) este confirmată validitatea oricăror măsuri atributive de proprietate, a oricăror ordonanțe pentru lichidarea de întreprinderi sau de societăți sau a oricăror altor ordonanțe, regulamente, decizii sau instrucțiuni date de orice tribunal sau administrațiune a uneia din Înaltele Părți Contractante sau considerate ca fiind date prin aplicarea legislației de război, referitoare la bunurile, drepturile sau interesele inamicului.

Interesele oricăror persoane vor trebui să fie considerate că au făcut, în mod valabil, obiectul oricăror regulamente, ordonanțe, decizii sau instrucțiuni privitoare la bunurile în cari sunt cuprinse interesele de mai sus, fie că aceste interese au fost sau nu avute în vedere în mod expres în zisele ordonanțe, regulamente, decizii sau instrucțiuni. Nu se va ridica nici o contestație cu privire la regularitatea unui transfer de bunuri, drepturi sau interese, făcut în virtutea regulamentelor, ordonanțelor, deciziunilor sau instrucțiunilor sus arătate. Este de asemenea confirmată validitatea oricăror măsuri luate în privința unei proprietăți, unei întreprinderi, sau societăți, fie că e vorba de acte de anchetă, de sechestr, de administrațiune forțată, de utilizare, de rechiziție, de supraveghere sau de lichidare, de vânzarea sau de administrarea bunurilor, drepturilor și intereselor, de acoperirea sau plata datorțiilor, de plata cheltuelilor, sarcinilor sau a oricăror altor măsuri luate pentru executarea de ordonanțe, de regulamente, de decizii sau de instrucțiuni luate, date sau executate de orice tribunale

sau administrațiune ale uneia din Înaltele Părți Contractante, sau considerate că au fost luate, date sau executate ca aplicare a legislației excepționale de război privitoare la bunurile, drepturile sau interesele inamicului, cu condițiune ca dispozițiunile acestui paragraf să nu aducă vătămare drepturilor de proprietate dobândite mai înainte (*précédemment*), de bună credință și cu un preț just, conform legii regiunii în care sunt situate bunurile, de către supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate.

Stipulațiunile prezentului paragraf nu se aplică aceloră dintre măsurile enumerate mai sus, cari au fost luate de către fostul guvern austro-ungar în teritoriile invadate sau ocupate și nici aceloră dintre măsurile menționate mai sus cari au fost luate de către Austria sau de autoritățile germane, după 3 Noembrie 1918, toate aceste măsuri rămânând nule.

§ 2

Nici o reclamațiune sau acțiune fie din partea Austriei sau a supușilor (*ressortissants*) ei, fie din partea supușilor (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei sau în numele lor ori unde aceștia și-ar avea reședința, nu poate fi primită în contra unei Puteri aliate și asociate, sau contra unei persoane oarecare, lucrând în numele sau sub ordinele vreunei jurisdicțiuni sau administrațiuni a zisei Puteri aliate și asociate, relativă la orice act sau omisiune privitoare la bunurile, drepturile sau interesele supușilor (*ressortissants*) Austriaci și făcute în timpul războiului sau în vederea preparațiunii războiului. De asemenea nu se primește nici o reclamațiune sau acțiune în contra vreunei persoane, cu privire la vreun act sau omisiune rezultând din măsurile excepționale de război, din legile și regulamentele vreunei Puteri aliate sau asociate.

§ 3

În articolul 249 și în prezenta Anexă, expresiunea «măsuri excepționale de război» cuprinde măsurile de orice natură, legislative, administrative, judiciare sau altele, luate sau cari vor fi luate în urmă, în privința bunurilor inamicului și cari au avut sau vor avea ca efect, fără a atinge proprietatea, să ridice proprietărilor dispozițiunea bunurilor lor, în special măsurile de supraveghere, de administrațiune forțată, de sechestr, sau măsurile cari au avut sau vor avea ca scop de a lua averile inamicului, de a le utiliza sau blocă, și aceasta pentru orice motiv, sub orice formă ar fi, și în orice loc. Actele îndeplinite pentru executarea acestor măsuri sunt: toate hotărârile,

instrucțiunile, ordinele sau ordonanțele administrațiilor sau tribunalelor cari aplică aceste măsuri bunurilor inamicului, precum și toate actele îndeplinite de orice persoană însărcinată cu administrațiunea sau cu supravegherea bunurilor inamicului, ca: plăți de datorii, încasări de creanțe, plăți de cheltuieli, de sarcini sau încasări de onorarii.

„Măsurile de dispozițiune” sunt acelea cari au atins sau vor atinge proprietatea bunurilor inamice, transferând-o în total sau în parte asupra unei alte persoane decât proprietarul inamic dar fără consimțământul său, în special măsurile ordonând vânzarea, lichidarea, transmiterea de proprietate a bunurilor inamicului, anularea titlurilor sau a valorilor mobiliare.

§ 4

Bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei în teritoriile unei Puteri aliate sau asociate, precum și produsul net al vânzării, lichidării sau al altor măsuri de dispoziție, vor putea fi grevate de această Putere aliată sau asociată: în primul rând cu plata indemnizațiilor datorite cu ocazia reclamațiunilor supușilor acestei Puteri, privitoare la bunurile, drepturile și interesele lor, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari acești supuși erau interesați pe teritoriul fostului Imperiu al Austriei, sau cu creanțele ce au asupra supușilor (*ressortissants*) austriaci, precum și cu plata reclamațiunilor făcute pentru acte comise de fostul guvern Austro-Ungar, sau de orice altă autoritate austriacă, după 28 Iulie 1914 și înainte de participarea la război a acestei Puteri aliate sau asociate. Quantumul total al acestor feluri de reclamațiuni va putea fi fixat de un arbitru desemnat de d. Gustav Ador, dacă acesta consimte, sau în caz contrariu, de Tribunalul arbitral mixt prevăzut la Secțiunea VI. Vor putea fi grevate, în al doilea rând, cu plata indemnizărilor datorite cu ocazia reclamațiunilor supușilor Puterii aliate sau asociate, privitoare la bunurile, drepturile și interesele lor pe teritoriul celorlalte Puteri inamice, întrucât aceste indemnizări nu au fost achitate într-alt mod.

§ 5

Cu toate dispozițiunile articolului 249, când, imediat înaintea începutului războiului, o societate autorizată într-un Stat aliat sau asociat avea, în comun cu o societate controlată de ea și autorizată în Austria, dreptul să întreprindă în alte țări mărci de fabrică sau comerciale, sau când avea folosința împreună cu această societate a unor procedee exclusive de

fabricare de mărfuri sau de articole, pentru a fi vândute în alte țări, prima societate va avea singură dreptul să întreprindă aceste mărci de fabrică în alte țări, cu excluderea Societății austriace; iar procedeele de fabricare comune vor fi remise primei societăți, cu toate că s'ar fi luat măsuri pentru aplicarea legislațiunii de război în vigoare în monarhia austro-ungară în contra celei de-a doua societăți, sau a intereselor sale, proprietăților comerciale sau acțiunilor lor. Totuș, prima societate, dacă i s'a făcut cerere, va predă celei de-a doua Societăți modele permițând continuarea fabricațiunii de mărfuri, cari vor trebui să fie întreprinse exclusiv în teritoriul Austriac.

§ 6

Până în momentul în care restituirea va putea fi făcută conform articolului 249, Austria este responsabilă de conservarea bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați și cari au fost supuse de ea unei măsuri excepționale de război.

§ 7

Puterile aliate sau asociate vor trebui să facă cunoscut, în termen de un an, cu începere dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, bunurile, drepturile și interesele asupra cărora înțelege să exercite dreptul prevăzut la articolul 249, paragraful *f*.

§ 8

Restituiriile prevăzute de articolul 249 vor fi făcute după ordinul Guvernului austriac sau al autorităților cari îi vor fi fost substituite. Autoritățile austriace vor da persoanelor interesate deslușiri amănunțite asupra gestiunii administratorilor, în urma cererii care poate fi făcută din momentul punerii în vigoare a prezentului Tractat.

§ 9

Bunurile, drepturile și interesele persoanelor prevăzute la articolul 249, paragraful *b*), vor continua, până la terminarea lichidării, prevăzută la zisul paragraf, să fie supuse măsurilor excepționale de război luate sau cari vor fi luate în privința lor.

§ 10

Austria va remite, într-un termen de șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului

Tractat, fiecărei Puteri aliate sau asociate, toate contractele, certificatele, actele și alte titluri de proprietate, cari se găsesc în mâinile supușilor (*ressortissants*) ei și cari se referă la bunuri, drepturi și interese situate pe teritoriul zisei Puteri aliate sau asociate, inclusiv acțiunile, obligațiunile sau alte valori mobiliare ale oricăror societăți autorizate de legislația acestei Puteri.

Austria va da în orice moment, la cererea Puterii aliate sau asociate interesate, orice lămuriri privitoare la bunurile, drepturile sau interesele naționalilor austriaci aflate pe teritoriul zisei Puteri aliate sau asociate, precum și asupra transacțiunilor cari au putut fi făcute, de la 1 Iulie 1914 și cari privesc zisele bunuri, drepturi sau interese.

§ 11

Prin termenul «avere în numerar» trebuie să se înțeleagă toate depozitele sau proviziunile constituite înainte sau după declararea războiului, precum și toate averile provenind din depozite, din venituri sau din beneficii încasate de administratori, sechestrii sau alții, din proviziuni constituite în bancă sau din orice altă sursă cu excluderea oricărei sume de bani aparținând Puterilor aliate sau asociate sau Statelor lor particulare, provincii sau municipalități.

§ 12

Vor fi anulate plasamentele efectuate, oriunde ar fi, cu averile în numerar ale supușilor (*ressortissants*) Inaltelor Părți Contractante, inclusiv societățile și asociațiunile, în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, de către persoanele responsabile de administrația bunurilor marelui său cari controlează această administrație, sau din ordinul acestor persoane sau al unei autorități oarecare; în dispozițiunile ce se vor lua asupra acestor averi nu se va ține seamă de aceste plasamente.

§ 13

Austria va remite respectiv fiecăreia din Puterile aliate sau asociate, în termen de o lună dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat sau după cerere, la orice dată ulterioară, toate conturile sau actele de contabilitate, arhivele, documentele și deslușirile de orice natură cari pot să se găsească pe teritoriul ei și cari privesc bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, cari au făcut obiectul unei măsuri excepționale de război sau al unei măsuri de dispoziție, fie pe teritoriul

foștului Imperiu al Austriei fie în teritoriile cari au fost ocupate de ea sau de aliații ei.

Controlorii, supraveghetorii, geranții, administratorii, sechestrii, lichidatorii și curatorii vor fi, sub garanția Guvernului Austriac, personal răspunzători de predarea imediată în întregime, cum și de exactitatea acestor conturi și documente.

§ 14

Dispozițiunile articolului 249 și ale prezentei Anexe, relative la bunuri, drepturi și interese în țări inamice și la produsul lichidării lor, se vor aplica la datorii, credite și conturi, Secțiunea III nereglementând decât mijloacele de plată.

Pentru reglementarea chestiunilor arătate la articolul 249, între Austria și Puterile aliate și asociate, coloniile sau protectoratele lor sau unul din Dominion-urile britanice sau India, în privința cărora nu va fi fost făcută declarația ca se adoptă Secțiunea III, și între naționali lor respectivi, se vor aplica dispozițiunile Secțiunii III privitoare la moneda în care trebuie să fie făcută plata și la cursul schimbului și al dobânzilor, afară numai dacă Guvernul Puterii aliate sau asociate interesate nu notifică Austriei, în cele șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, că una sau mai multe din zisele clauze nu vor fi aplicabile.

§ 15

Dispozițiunile articolului 249 și ale prezentei Anexe se aplică la drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, cari sunt sau vor fi cuprinse în lichidarea de bunuri, drepturi, interese, societăți sau întreprinderi, făcută prin aplicarea legislației excepționale de război, de către Puterile aliate sau asociate și prin aplicarea stipulațiunilor articolului 249, paragraful b).

SECȚIUNEA V

Contracte, Prescripții, Hotărâri

ARTICOLUL 251

a) Contractele încheiate între inamici vor fi considerate ca fiind anulate din momentul în care două dintre părți au devenit inamice, afară de ceea ce privește datoriile sau alte obligațiuni bănești rezultând din executarea unui act sau plăți prevăzute de aceste contracte și sub rezerva excepțiunilor și a regulilor cari sunt speciale unor anumite contracte sau categorii de

contracte, prevăzute mai jos sau în Anexa aci alăturată ;

b) Vor fi exceptate dela anulare, conform prezentului articol, contractele pentru cari, într'un interes general, Guvernele Puterilor aliate sau asociate, cărora una dintre părțile contractante le este supus (*ressortissant*), vor cere, într'un termen de șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, executarea.

Când executarea contractelor astfel menționate, atrage pentru una din părți, în urma schimbării condițiilor comerțului, un prejudiciu considerabil, Tribunalul arbitral mixt, prevăzut de Secțiunea VI, va putea să acorde părții lezate o indemnizare echitabilă ;

c) Din cauza dispozițiilor Constituțiunii și a legislației Statelor-Unite ale Americii, Braziliei și Japoniei, prezentul articol precum și articolul 252 și Anexa alăturată, nu se aplică contractelor încheiate de către supușii (*ressortissants*) acestor State cu supușii (*ressortissants*) ai fostului Imperiu al Austriei și tot astfel, articolul 257 nu se aplică Statelor-Unite ale Americii sau supușilor (*ressortissants*) lor ;

d) Prezentul articol, precum și Anexa aci alăturată, nu se aplică contractelor ale căror părți au devenit inamice prin faptul că una din ele locuiește un teritoriu care își schimbă suveranitatea cât timp această parte va fi dobândit, prin aplicarea prezentului Tractat, naționalitatea, unei Puteri aliate sau asociate, nici contractelor încheiate între supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, între cari comerțul a fost împiedicat prin faptul că una din părți se găsește într'un teritoriu al unei Puteri aliate sau asociate ocupat de inamic ;

e) Nici o dispozițiune a prezentului articol și a Anexei aci alăturate nu poate fi privită ca invalidând o operațiune care a fost efectuată în mod legal, în virtutea unui contract încheiat între inamici cu autorizarea uneia din Puterile beligerante.

ARTICOLUL 252

a) Pe teritoriul Inaltelor Părți Contractante, în raporturile dintre inamici, orice termene de prescripție, de perimare sau de limitare a dreptului de acțiune (*forclusion*), vor fi suspendate în timpul duratei războiului, fie că au început să curgă înaintea începutului războiului, fie în urmă ; ele vor reîncepe să curgă cel mai târziu în trei luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat. Această dispozițiune se va aplica termenelor pentru prezentarea cupoanelor de dobânzi sau de dividende, și termenelor de prezentare, în vederea rambursării,

a valorilor ieșite la sort, sau rambursabile din orice alt motiv ;

b) Când, din cauza neîndeplinirii unui act sau unei formalități în timpul războiului, măsuri de executare au fost luate pe teritoriul fostului Imperiu al Austriei, aducând prejudiciu unui supus (*ressortissant*) al Puterilor aliate și asociate, reclamațiunea, formulată de supusul unei Puteri aliate sau asociate, va fi adusă înaintea Tribunalului arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI, afară numai dacă afacerea nu este de competența unui Tribunal al unei Puteri aliate sau asociate ;

c) După cererea supusului interesat al unei Puteri aliate sau asociate, Tribunalul arbitral mixt va pronunța restabilirea drepturilor lezate prin măsurile de execuție menționate la paragraful b), ori de câte ori față de împrejurările speciale ale afacerii aceasta va fi echitabilă și posibilă.

În cazul când această restabilire ar fi nedreaptă sau imposibilă, Tribunalul arbitral mixt va putea să acorde părții lezate o indemnizare care va fi în sarcină Guvernului austriac ;

d) Când un contract între inamici a fost invalidat, fie din cauza faptului că una din părți nu a executat o clauză, fie din cauza exercitiului unui drept stipulat în contract, partea lezată va putea să se adreseze Tribunalului arbitral mixt pentru a obține reparațiune. Tribunalul va avea, în acest caz, puterile prevăzute la paragraful c) ;

e) Dispozițiunile paragrafelor precedente ale prezentului articol, se vor aplica supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, cari au suferit un prejudiciu din cauza măsurilor prevăzute mai sus, luate de autoritățile fostului Guvern Austriac în teritoriul invadat sau ocupat, dacă ei nu au fost indemnizați în alt mod.

f) Austria va indemniza pe orice terțiu lezată prin restituiri sau restabilirile de drept pronunțate de Tribunalul arbitral mixt, conform dispozițiilor paragrafelor precedente ale prezentului articol.

g) În ce privește efectele de comerț, termenul de trei luni, prevăzut la paragraful a), va începe din ziua în care vor lua sfârșit în mod definitiv măsurile excepționale aplicate în teritoriile Puterii interesate, cu privire la efectele de comerț.

ARTICOLUL 253

În raporturile dintre inamici, nici un efect de comerț, emis înaintea războiului nu va fi considerat ca invalidat prin simplul fapt că nu a fost prezentat pentru acceptare sau pentru

plată în termenele hotărîte, nici pentru faptul că nu s'a făcut înştiinţare trasilor (*tireurs*), sau garanţilor de neacceptare sau de neplată, nici din cauza lipsei de protest, nici pentru lipsa de îndeplinire a vreunei formalităţi oarecare în timpul războiului.

Dacă perioada în care un efect de comerţ ar fi trebuit să fie prezentat pentru acceptare sau pentru plată sau în timpul căreia perioada avizul de neacceptare sau de neplată ar fi trebuit să fie dat trasului sau garanţilor, sau în cursul căreia efectul ar fi trebuit să fie protestat, a ajuns la scadenţă în timpul războiului, şi dacă partea care ar fi trebuit să prezinte sau să protesteze efectul, sau să dea aviz de neacceptare sau de neplată, nu a făcut aceasta în timpul războiului, i se va acorda cel puțin trei luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, pentru a prezenta efectul, a da avizul de neacceptare sau de neplată, sau pentru a face protest.

ARTICOLUL 254

Hotărîrile date de tribunalele unei Puteri aliate sau asociate în cazul când aceste tribunale sunt competente după prezentul Tractat, vor fi considerate în Austria ca având autoritate de lucru judecat şi se vor fi executate acolo fără să fie nevoie de execuatur.

Dacă în timpul războiului s'a pronunţat o sentinţă sau s'a luat o măsură de execuţiune, în orice materie ar fi, de către o autoritate judecătorească a fostului Imperiu al Austriei împotriva unui supus (*ressortissant*) al Puterilor aliate sau asociate, sau împotriva unei societăţi sau asociaţiuni în care era interesat unul din aceşti supuşi (*ressortissant*) într-o instanţă în faţa căreia supusul (*ressortissant*) în chestiune ori societatea sau asociaţiunea nu s'au putut apăra, supusul (*ressortissant*) aliat sau asociat care va fi suferit din această cauză un prejudiciu va putea obţine o reparaţiune, care va fi determinată de Tribunalul arbitral mixt prevăzut de Secţiunea VI.

După cererea supusului Puterii aliate sau asociate, reparaţiunea de mai sus va putea fi efectuată în urma hotărîrii Tribunalului arbitral mixt şi când aceasta va fi posibil, repunându-se părţile în situaţia în care se găseau înaintea hotărîrii date de tribunalul austriac.

Reparaţiunea de mai sus va putea fi de asemenea obţinută înaintea Tribunalului mixt, de supuşii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate cari au suferit un prejudiciu din cauza măsurilor judiciare luate în teritoriile invadate sau ocupate, dacă nu au fost despăgubiţi în alt mod.

ARTICOLUL 255

Prin expresiunea «în timpul războiului» din Secţiunile III, IV, V şi VII se înţelege, pentru fiecare Putere aliată sau asociată, perioada cuprinsă între momentul în care a existat starea de război dintre fosta monarhie austro-ungară şi această Putere şi punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Anexă

I. Dispoziţiuni generale

§ 1

În spiritul articolelor 251, 252 şi 253, persoanele părtaşe la un contract sunt considerate ca inamice, când comerţul dintre ele va fi fost interzis sau va fi devenit ilegal, în virtutea legilor, decretelor sau regulamentelor, cărora una din aceste părţi eră supusă, şi aceasta cu începere fie din ziua când acest comerţ a fost interzis, fie din ziua când a devenit ilegal din orice împrejurare.

§ 2

Sunt exceptate dela anularea prevăzută la articolul 251, şi rămân în vigoare, fără prejudiciu pentru drepturile prevăzute la articolul 249, paragraful b) al Secţiunii IV, şi sub rezerva aplicării legilor, decretelor şi regulamentelor interne, întocmite în timpul războiului de Puterile aliate sau asociate, precum şi fără prejudiciu pentru clauzele contractelor :

a) Contractele având de scop transferul proprietăţii, bunurilor şi efectelor mobiliare, sau imobiliare, când proprietatea va fi fost transferată sau obiectul predat înainte ca părţile să fi devenit inamice ;

b) Arendările, închirierile şi promisiunile de locaţiune ;

c) Contractele de ipotecă, de gaj şi de amanet (*nantissement*) ;

d) Concesiunile privitoare la mine, la mine în exploatare, cariere şi zăcămintele ;

e) Contractele încheiate între particulari şi State, provincii, municipalităţi sau alte persoane juridice administrative analoage şi concesiunile date de zisele State, provincii, municipalităţi sau alte persoane juridice administrative analoage.

§ 3

Dacă dispoziţiunile unui contract sunt în parte anulate, în conformitate cu articolul 251 şi dacă se poate face disjuncţiunea, celelalte dispoziţiuni ale acestui contract vor rămâne în fiinţă.

sub rezerva aplicării legilor, decretelor și regulamentelor interne, prevăzute la paragraful 2 de mai sus. Dacă disjuncțiunea nu se poate face, contractul se va considera anulat în întregime.

II. Dispozițiuni speciale unor anume categorii de contracte. Operațiunile de bursă de valori și de comerț. (Stock Exchange and Commercial Exchange Contracts)

§ 4

a) Operațiunile făcute în timpul războiului de bursele de valori sau de comerț recunoscute, stipulând lichidarea pozițiilor de bursă luate înaintea războiului de un particular dușman, de asemenea și măsurile luate în vederea aplicării acestor operațiuni, sunt confirmate de către luatele Părți contractante, sub următoarele rezerve:

1. Să li fost prevăzut în mod expres că operațiunea va fi supusă competenței ziselor burse;

2. Ca aceste operațiuni să li fost obligatorii pentru toți;

3. Ca condițiunile lichidării să li fost juste și raționale.

b) Paragraful precedent nu se aplică măsurilor luate în timpul ocupației în bursele din regiunile cari au fost ocupate de inamic.

c) Lichidarea operațiunilor cu termen privitoare la bumbac, încheiate la data de 31 Iulie 1914, în urma hotărârii Asociațiunii bumbacurilor din Liverpool, este confirmată.

G a j

§ 5

În caz de neplata se va socoti ca valabila vânzarea unui gaj constituit drept garanție a unei datorii contractate de un inamic, chiar atunci când proprietarul nu a putut fi avizat dacă creditorul a lucrat cu bună credință și a luat precauțiunile cuvenite, și în acest caz, proprietarul nu va putea formula nici o reclamațiune pentru vânzarea gajului.

Această dispozițiune nu se aplică la vânzarile obiectelor în gaj făcute de inamic în timpul ocupației în regiunile invadate sau ocupate de inamic.

Efecte de comerț

§ 6

În ceea ce privește Puterile cari au aderat la Secțiunea III și la Anexa alăturată, obligațiunile pecuniare existând între inamici și cari ar rezulta din emisiunea de efecte de comerț, vor fi regulate potrivit zisei Anexa, prin mijlocirea Oficiilor de verificare și de compensare cari sunt

subrogate în drepturile purtătorului în ce privește diferitele cai de recurs de cari dispune acesta din urmă.

§ 7

Dacă o persoană s'a obligat, fie înainte, fie în timpul războiului, la plata unui efect de comerț ca urmare a unui angajament luat față de ea de către o altă persoană devenită inamică, aceasta din urmă este ținută, independent de începerea ostilităților, să fie garantă celei dintâi pentru consecințele obligațiunii sale.

III. Contracte de asigurare

§ 8

Contractele de asigurare încheiate între o persoană și o altă devenită în urmă inamică, vor fi regulate potrivit paragrafelor următoare:

Asigurări în contra incendiului

§ 9

Contractele de asigurare în contra incendiului, referitoare la proprietăți, încheiate între o persoană având interese în această proprietate și o persoană devenită în urmă inamică, nu vor fi considerate anulate prin deschiderea ostilităților sau prin faptul că persoana a devenit inamică sau pentru că una din părți n'a îndeplinit o clauză a contractului, în timpul războiului, sau în o perioadă de trei luni după război; dar vor fi anulate cu începere dela cea dintâi scadență de primă anuală, scadență care va veni după trei luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față.

Un regulament va fi întocmit pentru primele neachitate ajunse la scadență în timpul războiului, sau pentru reclamațiunile relative la pierderi suferite în timpul războiului.

§ 10

Dacă, în urma unui act administrativ sau legislativ, o asigurare în contra incendiului făcută înaintea războiului a fost transferată în timpul războiului dela primul asigurător la un altul, transfertul va fi recunoscut, iar responsabilitatea primului asigurător va fi considerată ca încheiată din ziua transfertului. Cu toate acestea, primul asigurător va avea dreptul, la a sa cerere, să fie pe deplin informat de condițiunile transfertului, și dacă se va vedea că aceste condițiuni nu erau echitabile, ele vor fi modificate pe cât va fi nevoie spre a le face echitabile.

Pe lângă aceasta, asiguratul va avea dreptul ca, în înțelegere cu primul asigurător, să transfere contractul acestuia din urmă cu începere din ziua cererii.

Asigurări pe viață

§ 41

Contractele de asigurări pe viață încheiate între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică nu se vor considera anulate prin declarația de război sau prin faptul că persoana a devenit inamică.

Orice sumă devenită exigibilă în timpul războiului pe baza unui contract, care, în virtutea paragrafului precedent, nu se consideră anulat, va putea fi încasată după război. La această sumă se vor adăoga dobânzile de 5 la sută pe an dela data exigibilității ei până în ziua plății.

Dacă contractul a devenit caduc în timpul războiului în urma neachitării primelor, sau dacă a devenit fără efect în urma neîndeplinirii clauzelor contractului, asiguratul sau reprezentanții săi, sau persoanele în drept, vor avea dreptul în orice moment, timp de douăsprezece luni, începând din ziua punerii în vigoare a Tratatului de față, să ceară asigurătorului valoarea poliței din ziua caducității sau anulării ei.

În cazul când contractul a devenit caduc în timpul războiului, ca urmare a neachitării primelor din cauza aplicării măsurilor de război, asiguratul sau reprezentanții săi, sau persoanele în drept, au dreptul în cele trei luni ce urmează după punerea în vigoare a Tratatului de față, de a pune din nou în vigoare contractul, achitând primele ajunse eventual la scadență, la cari se vor adăoga dobânzile de 5 la sută pe an.

§ 42

Dacă contracte de asigurare pe viață au fost încheiate de o sucursală a unei Societăți de Asigurare stabilită într-o țară devenită în urmă inamică, contractul va trebui că, în lipsa vreunei stipulațiuni contrarii, să fie supus legii locale, iar asigurătorul va avea dreptul de a cere asiguratului sau reprezentanților săi rambursarea sumelor plătite în urma unor cereri făcute sau impuse, ca aplicare a măsurilor luate în timpul războiului, și contrare condițiunilor contractului însuși și a legilor sau Tratatelor existente la epoca în care a fost încheiat.

§ 43

În toate cazurile când, în virtutea legii aplicabile contractului, asigurătorul rămâne legat prin contract, cu toată neplata primelor, el va avea dreptul ca, atunci când din cauza războiului n'a putut face notificare asiguratului despre caducitatea contractului, să încaseze dela asigurat primele neplătite, sporite cu dobânzi de 5 la sută

pe an; acest drept îl are asigurătorul până în momentul când a înștiințat pe asigurat de caducitatea contractului.

§ 44

Pentru aplicarea paragrafelor 41 până la 43 vor fi considerate ca contracte de asigurări pe viață contractele de asigurări cari se bazează pe probabilitățile vieții omenești, combinate cu anuitățile (*taux d'intérêt*), în ce privește calculul angajamentelor reciproce ale ambelor părți.

Asigurări maritime

§ 45

Contractele de asigurare maritimă, precum și polițele cu termen și polițele de călătorie, încheiate între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică, se vor considera anulate în momentul în care acea persoană a devenit inamică, afară de cazul în care anterior acestui moment riscul prevăzut în contract începuse să curgă.

În cazul când riscul nu a început să curgă, sumele plătite drept primă sau altfel vor putea fi reîncasate dela asigurător.

În cazul când riscul a început a curge, contractul se va considera ca valabil, chiar dacă una din părți ar fi devenit inamică, iar plățile sumelor datorite conform contractului, fie ca prime, fie în urma sinistrelor, vor fi exigibile după punerea în vigoare a Tratatului de față.

În cazul când se va încheia o convențiune pentru plata de dobânzi la sume datorite înainte de război, unuia sau de către unii supuși (*ressortissants*) ai Statelor beligerante, și acoperite după război, aceste dobânzi, în caz de pierderi susceptibile de a fi acoperite pe baza unui contract de asigurare maritimă, vor trebui să curgă dela expirarea unei perioade de un an dela ziua acestor pierderi.

§ 46

Nici un contract de asigurare maritimă încheiat cu un asigurat devenit în urmă inamic, nu va avea efect când este vorba de sinistre cauzate prin acte de război săvârșite de Puterea al cărei supus (*ressortissant*) este asigurătorul, sau de aliații sau asociații acestei Puteri.

§ 47

Dacă este dovedit că o persoană care, înaintea războiului, încheiase un contract de asigurare maritimă cu un asigurător devenit în urmă inamic, a încheiat după deschiderea ostilităților, cu un asigurător ce nu e inamic, un

nou contract pentru acoperirea aceluiaș risc, noul contract se va considera substituit celui dintâi, cu începere din ziua în care va fi fost încheiat, iar primele scăzute se vor regula pe baza principiului că primul asigurător nu va rămâne legat prin contract decât până în momentul în care noul contract va fi fost încheiat.

Alte asigurări

§ 48

Contractele de asigurare încheiate înaintea războiului între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică, altele decât contractele de cari este vorba în paragrafele 9 până la 17, vor fi tratate, în toate privințele, în acelaș mod în care ar fi tratate, potrivit ziselor paragrafe, contractele de asigurări în contra incendiului între aceleași părți.

Reasigurări

§ 19

Toate contractele de reasigurare încheiate cu o persoană devenită inamică se vor considera abrogate, prin faptul că acea persoană a devenit inamică, însă fără prejudiciul dreptului de a redobândi după război plata sumelor datorite pentru risc pe viață, sau risc maritim, în cazul când aceste riscuri începuseră să se producă înaintea războiului.

Totuș, dacă partea reasigurată a fost pusă, din cauza invaziei, în imposibilitatea de a găsi un alt asigurător, contractul subsistă până la expirarea unei perioade de trei luni, după punerea în vigoare a Tratatului de față.

Dacă un contract de reasigurare este anulat în virtutea acestui articol, se va întocmi între părți un cont care ar cuprinde tot deodată primele achitate și exigibile și responsabilitățile pentru pierderile suferite, în cecece privește riscurile pe viață sau maritime cari ar fi început să se producă înaintea războiului. În cazul altor riscuri decât cele menționate la paragrafele 11 până la 17, regularea socotelilor se va face pe ziua în care părțile au devenit inamice, fără a se ține seamă de reclamațiunile pentru pierderile suferite cu începere dela acea dată.

§ 20

Dispozițiunile paragrafului precedent se întind de asemenea și la reasigurările existente în ziua în care părțile au devenit inamice, pentru riscurile particulare acceptate de asigurător într-un contract de asigurare, altele decât cele pe viață și maritime.

§ 21

Reasigurarea unui contract de asigurare pe viață, făcută printr-un contract special și care nu ar fi cuprinsă într-un contract general de reasigurare, va rămâne în vigoare.

§ 22

În cazul unei reasigurări făcute înaintea războiului, a unui contract de asigurare maritimă, cesiunea riscului cedat reasigurătorului va rămâne valabilă dacă acest risc a început să curgă înaintea deschiderii ostilităților, iar contractul va rămâne valabil cu toată deschiderea ostilităților. Sumele datorite în virtutea contractului de reasigurare, privitoare fie la prime, fie la pierderi suferite, vor putea fi încasate după război.

§ 23

Dispozițiunile paragrafelor 16 și 17 și ultimul alineat din paragraful 15 se vor aplica contractelor de reasigurări pentru riscuri maritime.

SECȚIUNEA VI

Tribunalul arbitral mixt

ARTICOLUL 253

a) Se va constitui un Tribunal arbitral mixt între fiecare din Puterile aliate sau asociate, de o parte, și Austria, de altă parte, într-un termen de trei luni, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat. Fiecare din aceste Tribunale va fi compus din trei membri. Fiecare din Guvernele interesate va desemna pe unul din acești membri. Președintele va fi ales în urma unei înțelegeri între cele două Guverne interesate.

În cazul când acest acord nu ar putea interveni, Președintele Tribunalului și două alte persoane, în condițiune una și alta să-l înlocuească, în caz de nevoie, vor fi alese de Consiliul Societății Națiunilor, și până în momentul când va fi constituit, de d. Gustave Ador, dacă consimte. Aceste persoane vor aparține Puterilor cari au rămas neutre în cursul războiului.

Când un Guvern nu se va îngriji, într-un termen de o lună, de desemnarea prevăzută aci mai sus a unui membru al Tribunalului, în acest caz acest membru va fi ales de către Guvernul advers dintre cele două persoane menționate mai sus, altele decât Președintele.

Tribunalul hotărăște cu majoritatea de voturi a membrilor ce-l compun.

b) Tribunalele arbitrale mixte create prin aplicarea paragrafului *a* vor judecă diferențele ce sunt în competența lor, în înțelesul Secțiunilor III, IV, V și VII.

Afară de aceasta, toate diferențele, oricărui ar fi ele, relative la contractele încheiate, înainte de punerea în vigoare a Tractatului de față, între supușii Puterilor aliate și asociate și supușii (*ressortissants*) austriaci, vor fi regulate de Tribunalul arbitral mixt, cu excepțiunea diferendelor cari, prin aplicațiunea legilor Puterilor aliate, asociate sau neutre, sunt de competența tribunalelor naționale ale acestor din urmă Puteri. În acest caz, aceste diferențe se vor regula de către aceste tribunale naționale cu excluderea Tribunalului arbitral mixt. Supusul (*ressortissant*) interesat al unei Puteri aliate sau asociate va putea totuși aduce afacerea înaintea Tribunalului arbitral mixt, afară numai dacă legea sa națională nu se opune la aceasta.

c) Dacă afacerile vor fi numeroase, va trebui să fie desemnați și alți membri, pentru ca fiecare Tribunal arbitral mixt să poată să se împartă în mai multe secțiuni. Fiecare din aceste secțiuni va trebui compusă după cum este arătat mai sus.

d) Fiecare Tribunal arbitral mixt își va stabili el însuși procedura sa intrucât aceasta nu va fi stabilită prin dispozițiunile Anexei dela articolul de față. El va avea căderea de a fixa sumele pe cari partea care a pierdut va trebui să le plătească drept cheltuieli și spese de procedură.

e) Fiecare Guvern va plăti onorariile membrului Tribunalului arbitral mixt pe care îl numește și ale oricărui agent pe care îl va desemna pentru a-l reprezenta înaintea Tribunalului. Onorariile Președintelui se vor fixa prin acord special între Guvernele interesate și aceste onorarii, precum și cheltuielile comune ale fiecărui Tribunal, se vor plăti pe jumătate de către cele două Guverne.

f) Înaltele Părți Contractante se obligă ca Tribunalele și autoritățile lor să dea Tribunalele arbitrale mixte orice ajutor ce stă în puterea lor, în special în ceea ce privește transmiterea notificărilor și strângerea dovezilor.

g) Înaltele Părți Contractante consimt să considere hotărârile Tribunalului arbitral mixt ca definitive și să le facă obligatorii pentru supușii (*ressortissants*) lor.

A n e x ă

§ 1

În caz de deces sau de demisiune a unui membru al Tribunalului, sau dacă un membru al Tribunalului se găsește, pentru un motiv oarecare, în imposibilitate de a împlini funcțiunile sale, aceeași procedură, care a fost urmată la numirea sa, va fi observată și la înlocuire.

§ 2

Tribunalul va adopta pentru procedura sa reguli conforme cu dreptatea și cu echitatea. El va decide ordinea și termenele în cari fiecare parte va trebui să prezinte concluziunile sale și va regula formalitățile cerute pentru administrarea dovezilor.

§ 3

Avocații și consilierii celor două părți vor fi autorizați să prezinte în mod oral și în scris Tribunalului concluziunile pentru susținerea sau apărarea cauzei lor.

§ 4

Tribunalul va conserva arhivele proceselor și cauzelor ce-i vor fi supuse și ale actelor de procedură respective, cu mențiunea datelor.

§ 5

Fiecare dintre Puterile interesate va putea numi un secretar. Acești secretari vor constitui Secretariatul mixt al Tribunalului și vor fi sub ordinele sale. Tribunalul poate numi și întrebuința unul sau mai mulți funcționari ce vor fi necesari pentru a-l asista în îndeplinirea sarcinii sale.

§ 6

Tribunalul va decide asupra tuturor chestiunilor și materiilor ce-i vor fi supuse, după dovezile, mărturiile și informațiunile ce vor putea fi produse de către părțile interesate.

§ 7

Înaltele părți contractante se obligă să dea Tribunalului toate înlesnirile și informațiunile necesare pentru facerea anchetelor.

§ 8

Limba, în care se va urma procedura, va fi în lipsa unei convențiuni contrare, engleza, franceza, italiana sau japoneza, după cum se va hotări de către Puterea aliată sau asociată interesată.

§ 9

Locul și data ședințelor fiecărui Tribunal se vor determina de către Președintele Tribunalului.

ARTICOLUL 237

Dacă un tribunal competent a dat sau dă o hotărâre într-o afacere prevăzută de secțiunile III, IV, V și VI și dacă această hotărâre nu este conformă dispozițiilor ziselor Secțiuni, partea care va fi suferit, din această pricină, o pagubă va avea dreptul la o reparațiune care va fi determinată de Tribunalul arbitral mixt. După cererea supusului (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate, reparațiunea sus amintită va putea fi efectuată, când va fi posibil, către Tribunalul arbitral mixt, repunând părțile în situațiunea în care se găseau înainte ca hotărârea să fi fost dată de tribunalul fostului Imperiu al Austriei.

SECȚIUNEA VII

Proprietatea industrială

ARTICOLUL 258

Sub rezerva stipulațiilor Tractatului de față, drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, astfel cum această proprietate este definită de Convențiunile internaționale din Paris și din Berna, arătate la articolul 237 și 239, vor fi restabilește sau restaurate, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, pe teritoriile înalteor Părți Contractante, în favoarea persoanelor cari beneficiau de ele, în momentul când starea de război a început să existe, în favoarea celor în drept de a-i reprezenta. Deasemenea, vor fi restabilește sau restaurate în folosul persoanelor, cari ar avea căderea de a beneficia de ele, drepturile cari, dacă războiul n'ar fi intervenit, le-ar fi putut fi consfințite în timpul acelei perioade pe baza unei cereri ce ar fi fost făcută în scopul protejării proprietății industriale sau a publicării unei opere literare sau artistice; această restabilire sau restaurare de drepturi va avea loc cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Cu toate acestea, actele făcute în virtutea măsurilor speciale ce ar fi fost luate în cursul războiului de către o autoritate legislativă, executivă sau administrativă a unei Puteri aliate sau asociate cu privire la drepturile supușilor (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei, în materie de proprietate industrială, literară sau artistică, vor rămâne valabile și vor continua să aibă efectele lor depline.

Nu va da loc la nici o revendicare sau acțiune fie din partea Austriei, sau a supușilor (*ressortissants*) săi, fie din partea supușilor (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei sau în numele lor contra utilizării ce ar fi fost făcută în cursul duratei războiului, de către Guvernul unei Puteri aliate sau asociate sau de către orice per-

soană, în contul acestui Guvern sau cu consimțământul său, a drepturilor de proprietate industrială, literară, sau artistică, nici contra vânzării, punerii în vânzare sau întrebuințării de produse, aparate, articole sau oarecari obiecte, cărora aceste drepturi le erau aplicate.

Dacă legislația uneia din Puterile aliate sau asociate, în vigoare în momentul semnării Tractatului de față, nu a dispus altfel, sumele datorite sau plătite, cu privire la proprietatea persoanelor arătate la articolul 249 b), prin aplicarea oricărui act și oricărei operațiuni efectuate în executarea măsurilor speciale arătate la alineatul 2 al articolului de față, vor primi aceeași întrebuințare ca și celelalte creanțe ale ziselor persoane în conformitate cu dispozițiunile prezentului Tractat, iar sumele strânse ca urmare măsurilor speciale luate de Guvernul fostului Imperiu al Austriei în ce privește drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică a supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, vor fi considerate și tratate întocmai ca toate celelalte datorii ale supușilor (*ressortissants*) austriaci.

Fiecare din Puterile aliate sau asociate își rezervă facultatea de a aduce drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică (exceptând mărcile de fabrică sau de comerț) dobândite înainte de război, sau în cursul duratei lui, sau cari ar fi dobândite ulterior de către supuși (*ressortissants*) austriaci, conform cu legislația ei, fie exploatându-le, fie acordând licențe pentru exploatarea lor, fie conservând controlul acestei exploatare, fie în alt mod, toate acele limitări, condițiuni sau restricțiuni cari ar putea să fie considerate ca necesare pentru trebuințele apărării naționale, sau pentru interesul public, sau pentru a asigura un tratament echilabil din partea Austriei a drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică, posedate pe teritoriul austriac de către supuși (*ressortissants*) săi, sau pentru a garanta întreaga îndeplinire a tuturor obligațiilor contractate de Austria în virtutea Tractatului de față. Pentru drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, cari ar fi dobândite după punerea în vigoare a Tractatului de față, facultatea de mai sus, rezervată Puterilor aliate și asociate, nu va putea fi exercitată decât în cazul când limitățiunile, condițiunile sau restricțiunile ar putea fi considerate ca necesare pentru trebuințele apărării naționale sau ale interesului public.

În cazul când s'ar aplica de către Puterile aliate și asociate dispozițiunile ce preced, se vor acorda indemnizări sau redevențe raționale, cari vor fi afectate întocmai ca și toate celelalte

sune datorite supuşilor (*ressortissants*) austriaci, potrivit dispoziţiunilor Tractatului de faţă.

Fiecare din Puterile aliate sau asociate îşi rezervă facultatea de a considera ca nulă şi de nul efect orice cesiune totală sau parţială, şi orice concesiune de drepturi de proprietate industrială, literară sau artistică, cari ar fi fost efectuate dela 28 Iulie 1914 încoace sau cari vor fi efectuate pe viitor şi cari ar avea ca rezultat de a pune piedica la aplicarea dispoziţiunilor acestui articol.

Dispoziţiunile articolului de faţă nu sunt aplicabile drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică cuprinse în societăţile sau întreprinderile a căror lichidare a fost efectuată de către Puterile aliate sau asociate, în conformitate cu legislaţia excepţională de război, sau care va fi efectuată în virtutea articolului 249, paragraful b).

ARTICOLUL 259

Un termen minim de un an, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de faţă, fără de nici un fel de suprataxă sau penalitate, se va acorda supuşilor (*ressortissants*) fiecăreia din Înaltele Părţi Contractante, pentru a îndeplini orice act, a îndeplini orice formalitate, a plăti orice taxă şi în genere pentru a satisface orice obligaţiune prescrisă de legile şi regulamentele fiecărui Stat, pentru a conserva sau obţine drepturile de proprietate industrială deja dobândite la 28 Iulie 1914 sau cari, dacă războiul n'ar fi avut loc, ar fi putut fi dobândite dela această dată încoace, în urma unei cereri făcute, înainte de război sau în cursul duratei lui, cât şi pentru a face opoziţiune la aceste drepturi. Totuşi acest articol nu va putea conferi nici un drept pentru a obţine în Statele-Unite ale Americii redeschiderea unei proceduri de micşorare a drepturilor, (*interférence*) când această procedură a avut loc în ultima instanţă (*l'audience finale*).

Drepturile de proprietate industrială cari ar fi fost lovite de decădere din lipsa de îndeplinire a unui act, a unei executări de formalitate sau de plata unei taxe, vor fi puse din nou în vigoare, sub rezerva că, în ceea ce priveşte brevetele şi desenele, fiecare Putere aliată sau asociată va putea lua măsurile pe cari ea le va socoti în mod echitabil necesare pentru salvarea drepturilor terţilor, cari ar fi exploatat sau întrebuinţat brevete şi deseneuri în timpul când acestea erau lovite de decădere. Pe lângă aceasta, brevetele de invenţiune sau desenele aparţinând unor supuşii (*ressortissants*) austriaci şi cari vor fi puse din nou în vigoare, vor rămâne supuse, în ceea ce priveşte acordarea licenţelor, prescripţiunilor cari le-ar fi fost aplicabile în cursul războiului,

precum şi tutulor dispoziţiunilor Tractatului de faţă.

Perioada cuprinsă între 28 Iulie 1914 şi data punerii în vigoare a Tractatului de faţă nu va fi socotită în termenul prevăzut pentru punerea în exploatare a unui brevet sau pentru întrebuinţarea mărcilor de fabrică sau de comerţ sau deseneuri, şi este convenit că nici un brevet, marcă de fabrică sau comerţ, sau desen care era încă în vigoare la 28 Iulie 1914, nu vor putea fi lovite de decădere sau de anulare din simplul fapt al neexploatării sau neîntrebuinţării lor, înainte de expirarea unui termen de doi ani cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de faţă.

ARTICOLUL 260

Termenele de prioritate, prevăzute de articolul 4 al Convenţiunii internaţionale din Paris din 20 Martie 1883, revizuită la Washington în 1911, sau prin orice altă Convenţiune sau lege în vigoare, pentru depunerea sau înregistrarea cererilor de brevete de invenţiune sau modele de utilitate, de mărci de fabrică sau de comerţ, de deseneuri şi modele, cari nu erau încă expirate la 28 Iulie 1914, precum şi cele cari ar fi luat naştere în cursul războiului sau ar fi putut lua naştere dacă războiul n'ar fi avut loc, vor fi prelungite de către fiecare din Înaltele Părţi Contractante în favoarea tutulor supuşilor (*ressortissants*) celorlalte Înalte Părţi Contractante până la expirarea unui termen de şase luni cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Totuşi această prelungire de termen nu va aduce atingere drepturilor oricărei dintre Înaltele Părţi Contractante şi nici vreunei persoane care ar fi, în posesiune de bună credinţă, în momentul punerii în vigoare a Tractatului de faţă, a unor drepturi de proprietate industrială în opoziţie cu drepturile cerute cari revendică termenul de prioritate, şi vor conserva folosinţa drepturilor lor, fie personal, fie prin orice agenţi sau titulari de licenţă cărora le-ar fi concedat aceste drepturi înainte de punerea în vigoare a Tractatului de faţă, fără a putea fi tulburaţi nici urmăriti în nici un fel ca contrafăcători.

ARTICOLUL 261

Nici o acţiune nu va putea fi intentată şi nici o revendicare nu va putea fi exercitată, pe de o parte, de către supuşii (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei, sau de persoane locuind sau exercitând industria lor în teritoriile fostului Imperiu al Austriei, şi de altă parte de către supuşii (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate

sau de persoane locuind sau exercitând industria lor pe teritoriul acestor Puteri, nici de către terții cărora aceste persoane le-ar fi cedat drepturile lor în cursul războiului, din cauza unor fapte ce s'ar fi produs pe teritoriul celeilalte Părți, între data declarării războiului și data punerii în vigoare a Tratatului de față și cari fapte ar fi putut fi considerate că le aduce o atingere drepturilor de proprietate industrială sau de proprietate literară sau artistică ce au existat într-un moment oarecare în cursul războiului și cari vor fi restabilite conform precedentelor articole 259 și 260.

Nici o acțiune nu va putea fi deasemenea primită din partea acelorasi persoane, pentru infracțiune la drepturile de proprietate industrială sau artistică, la nici un moment, cu ocazia vânzării sau a punerii în vânzare, în curs de un an dela data semnării prezentului Tratat pe teritoriile Puterilor aliate sau asociate, pe de o parte, sau ale Austriei, pe de altă parte, a unor produse sau articole fabricate, sau a unor opere literare sau artistice publicate în perioada cuprinsă între data stării de război și aceea a semnării Tratatului de față, nici cu ocazia dobândirii lor și a întrebuințării sau folosinței lor, înțelegându-se totuși că această dispozițiune nu se va aplica când posesorii drepturilor aveau domiciliul lor sau stabilimente industriale sau comerciale situate în regiunile ocupate de armatele austro-ungare în cursul războiului.

Acest articol nu va fi aplicabil raporturilor dintre Statele-Unite ale Americii, pe de o parte, și Austria, de altă parte.

ARTICOLUL 262

Contractele de licență de exploatare de drepturi de proprietate industrială sau de reproducere de opere literare sau artistice, încheiate înainte de starea de război între supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate sau persoane locuind pe teritoriul lor, sau exercitând acolo industria lor, pe de o parte, și supuși (*ressortissants*) ai fostului Imperiu al Austriei, de altă parte, vor fi considerate ca reziliate, cu începerea dela starea de război, între fosta monarhie Austro-Ungară și Puterea aliată sau asociată. Inșă, în toate cazurile beneficiarul primitiv al unui contract de acest fel va avea dreptul, într'un termen de șase luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, să ceară dela titularul drepturilor concesiunea unei noi licențe, ale cărei condițiuni, în lipsa unei înțelegeri între părți, se vor fixa de către tribunalul competent din țara sub a cărei legislațiune drepturile fuseseră dobândite, afară de cazul unor licențe obținute în virtutea drepturi-

lor dobândite sub legislația fostului Imperiu al Austriei; în acest caz, condițiunile ar urmă să se fixeze de Tribunalul arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI a părții de față. Tribunalul va putea, dacă va fi cazul, să fixeze cu acea ocaziune quantumul redevențelor ce i s'ar părea justificate, în vederea utilizării acelor drepturi în război.

Licențele relative la drepturi de proprietate industrială, literară sau artistică, cari vor fi fost concesate conform cu legislația specială de război a unei Puteri aliate sau asociată, nu vor putea să se găsească atinse prin continuarea unei licențe care există înainte de război, dar ele vor rămâne valabile și vor continuă să aibă depelinele lor efecte; în cazul când una din aceste licențe ar fi fost acordată beneficiarului primitiv al unui contract de licență încheiat înainte de război, ea va fi considerată ca înlocuind-o.

Când în timpul războiului vor fi fost plătite sume, relativ la proprietatea persoanelor arătate la articolul 249 b), în virtutea unui contract sau unei licențe oarecare intervenite înainte de război pentru exploatarea unor drepturi de proprietate industrială sau pentru reproducerea sau reprezentarea unor opere literare, dramatice sau artistice, aceste sume vor primi aceeași întrebuințare ca și celelalte datorii sau creante ale ziselor persoane potrivit Tratatului de față.

Acest articol nu va fi aplicabil raporturilor dintre Statele-Unite ale Americii, pe de o parte, și Austria, pe de altă parte.

SECȚIUNEA VIII

Dispozițiuni speciale pentru teritoriile cedate

ARTICOLUL 263

Dintre persoanele fizice și morale, cari erau mai înainte supuse (*ressortissantes*) ale fostului Imperiu al Austriei, precum și dintre supuși (*ressortissants*) Bosniei-Herzegovinei, acelea cari dobândesc deplin drept, prin aplicarea Tratatului de față, naționalitatea unei Puteri aliate sau asociate, sunt desemnate în stipulațiunile de mai jos prin expresiunea »supuși (*ressortissants*) ai fostului Imperiu al Austriei»; celelalte sunt desemnate prin expresiunea »supuși (*ressortissants*) austriaci».

ARTICOLUL 264

Locuitorii teritoriilor transferate în virtutea Tratatului de față, vor păstra, contrar acestei transferări și a schimbării naționalității ce decurge din ea, întreaga folosință în Austria a

tuturor drepturilor de proprietate industrială, literară și artistică, pe care le aveau conform legislațiunii în vigoare în momentul transferării.

ARTICOLUL 265

Chestiunile privitoare la supușii (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei, precum și la supușii (*ressortissants*) austriaci, la drepturile, privilegiile și bunurile lor, cari nu ar fi prevăzute, nici în Tratatul de față, nici în Tratatul care trebuie să reguleze unele raporturi imediate între Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, vor face obiectul unor convențiuni speciale între Statele interesate, cuprinzându-se în acestea și Austria, rămânând bine stabilit că aceste convențiuni nu vor putea fi în nici un caz, în contradicțiune cu dispozițiunile Tratatului de față.

În acest scop, s'a convenit că în termen de trei luni dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, va avea loc o conferință între Delegații Puterilor interesate.

ARTICOLUL 266

Guvernul austriac va reintegra fără întârziere pe supușii (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei în posesiunea bunurilor, drepturilor și intereselor lor situate pe teritoriul austriac.

Suma taxelor și impozitelor pe capital cari au fost percepute sau mărite, asupra bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei dela 3 Noembrie 1918 sau cari ar putea fi percepute sau mărite până la restituțiune conform dispozițiunilor Tratatului de față, sau dacă este vorba de bunuri, de drepturi și interese cari nu au fost supuse la măsuri excepționale de război, până la expirarea unui termen de trei luni dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, va fi restituită celor în drept.

Bunurile, drepturile și interesele restituite nu vor fi supuse la nici o taxă impusă oricărui alt bun sau întreprindere aparținând aceleiaș persoane, din momentul în care aceste bunuri vor fi fost retrase din Austria, sau aceste întreprinderi au încetat de a fi exploatate în Austria.

Dacă s'au plătit cu anticipație taxe de orice natură, pentru bunurile, drepturile și interesele retrase din Austria, proporția acestor taxe plătită pentru o perioadă de timp posterioară retragerii bunurilor, drepturilor și intereselor, va fi restituită celor în drept.

Dispozițiunile articolelor 248 d) și 271 din Tratatul de față privitoare la moneda în care trebuie făcută plata și la cursul schimbului, se vor aplica, în cazurile la cari se referă acele dis-

pozițiuni, la restituirea averilor menționate în paragraful 4-ju din acest articol.

Legatele, donațiunile, bursele, fundațiunile de orice fel, înființate sau create în fosta monarhie austro-ungară și destinate supușilor (*ressortissants*) fostului Imperiu al Austriei, vor fi puse de Austria, întrucât aceste fundațiuni se găsesc pe teritoriul său, la dispozițiunea Puterii aliate sau asociate ai carei supuși (*ressortissants*) sunt acum zisele persoane, în starea în cari se găseau acele fundațiuni la data de 28 Iulie 1914, ținându-se seamă de plățile făcute în mod regulat pentru scopul fundațiunii.

ARTICOLUL 267

Contrar dispozițiunilor articolului 249 și Anexei Secțiunii IV, bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) austriaci sau ale societăților asupra cărora ei au controlul, situate pe teritoriile fostei monarhii austro-ungare, nu vor putea fi confiscate sau lichidate în conformitate cu aceste dispozițiuni.

Aceste bunuri, drepturi și interese vor fi restituite celor în drept, libere de orice măsuri de acest fel sau de orice altă măsură de dispozițiune, de administrațiune forțată sau de sechestrul luate dela 3 Noembrie 1918 până la intrarea în vigoare a Tratatului de față. Ele vor fi restituite în starea în care se găseau înainte de aplicarea măsurilor în chestiune.

Bunurile, drepturile și interesele prevăzute în acest articol nu cuprind bunurile supuse articolului 208, Partea IX (Clauze financiare).

Articolul de față nu schimbă întru nimic dispozițiunile Anexei III din Secțiunea I, Partea VIII (Reparațiuni) privitoare la proprietatea supușilor (*ressortissants*) austriaci asupra năvilor și vapoarelor.

ARTICOLUL 268

Toate contractele pentru vânzarea marfurilor ce trebuiau predate pe calea Mării înainte de 4 Ianuarie 1917, încheiate între supuși (*ressortissants*) ai fostului Imperiu al Austriei, de o parte, și administrațiunile fostei monarhii austro-ungare, ale Austriei, ale Bosniei-Herzegovinei sau supuși (*ressortissants*) austriaci, de alta parte, vor fi anulate, afară de ceea ce privește datorile și alte obligațiuni pecuniare, rezultând din orice operațiune sau plăți prevăzute în contract. Toate celelalte contracte între părțile suszise, încheiate înainte de 4 Noembrie 1918 și în vigoare la această dată vor fi menținute.

ARTICOLUL 269

În materie de prescripțiune, de limitarea dreptului de acțiune (*forclusion*) și de pierderea

unui drept (*déchéance*), vor fi aplicabile, în teritoriile transferate dispozițiunile prevăzute în articolele 252 și 253, fiind stabilit că expresiunea «începutul războiului» trebuie înlocuită cu expresiunea «data care va fi fixată pe cale administrativă de fiecare Putere aliată sau asociată, căreia raporturile între părți i-au devenit imposibile de fapt și de drept» și că expresiunea «durată războiului» trebuie înlocuită cu aceea de «perioada între data prevăzută mai sus și aceea de intrării în vigoare a Tratatului de față».

ARTICOLUL 270

Austria își ia îndatorirea de a nu împiedica în nici un mod, ca bunurile, drepturile și interesele aparținând unei societăți constituite conform legilor fostei monarhii austro-ungare și în cari sunt interesați supuși (*ressortissants*) aliați sau asociați, să fie transferate unei societăți constituite conform legilor oricărei alte Puteri, de a înlesni măsurile necesare pentru executarea acestei transferări și a da tot concursul care i-ar putea fi cerut pentru efectuarea restituțiunii către supuși (*ressortissants*) aliați sau asociați sau către societățile în cari aceștia sunt interesați, a bunurilor, drepturilor și intereselor lor situate, fie în Austria, fie în teritoriile transferate.

ARTICOLUL 271

Secțiunea III, afară de articolul 248 d), nu se va aplica datorită contractate între supuși (*ressortissants*) austriaci și supuși (*ressortissants*) ai fostului Imperiu al Austriei.

Sub rezerva dispozițiilor speciale prevăzute la articolul 248 d), pentru noile State create, datorită menționate la alineatul 1 din acest articol se vor plăti în monedă având curs legal, la data plății, în Statul al cărui supus (*ressortissant*) a devenit supusul (*ressortissant*) fostului Imperiu al Austriei. Cursul chimbului aplicabil zisului regulament va fi cursul mijlociu cotel la Bursa din Geneva în timpul celor două luni înainte de 1 Noemvrie 1918.

ARTICOLUL 272

Societățile de asigurări cari își aveau principalul sediu comercial în teritoriile ce făceau parte din fosta monarhie austro-ungară, vor avea dreptul de a exercita industria lor în teritoriul austriac în timpul unei perioade de zece ani după intrarea în vigoare a Tratatului de față, fără ca schimbarea naționalității lor să atingă întru nimic situațiunea juridică de care se bucurau mai înainte.

În timpul aceleiaș perioade, operațiunile ziselor societăți nu vor putea fi supuse de Austria

la nici o taxă sau sarcină mai mare decât acele impuse operațiunilor societăților naționale. Proprietatea lor nu va putea fi atinsă de nici o măsură care să nu fie de asemenea aplicată și bunurilor, drepturilor sau intereselor societăților de asigurare naționale, iar în cazul când s'ar lua asemenea măsuri, se vor plăti indemnizările cuvenite.

Aceste dispozițiuni se vor aplica numai intrucât și atâta timp cât societățile austriace de asigurare, cari înainte își exercitau afacerile în teritoriile transferate, vor fi admise pe bază de reciprocitate a se bucura de acelaș drept de a exercita industria lor în zisele teritorii, chiar dacă sediul lor principal eră în afară de aceste teritorii.

După termenul de zece ani arătat mai sus, societățile de asigurare în chestiune, aparținând Puterilor aliate și asociate, se vor bucura de regulul prevăzut la articolul 228 din Tratatul de față.

ARTICOLUL 273

Convențiuni speciale vor regula repartițiunea bunurilor cari aparțin unor colectivități sau unor persoane morale publice exercitându-și activitatea asupra unor teritorii ce au fost împărțite prin Tratatul de față.

ARTICOLUL 274

Statele cărora li s'au transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari au luat naștere din desmembrarea acestei monarhii, vor recunoaște drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică în vigoare în aceste teritorii în momentul în care acestea au trecut sub suveranitatea lor, sau cari vor fi restabilește sau restaurate prin aplicarea articolului 258 al Tratatului de față. Aceste drepturi vor rămâne în vigoare atâta timp cât le-ar fi fost acordat de legislația fostei monarhii austro-ungare.

O convențiune specială va regula toate chestiunile privitoare la arhive, registre și planuri relative la serviciul proprietății industriale, literare și artistice, precum și eventuala lor transmisiune sau comunicare de către oficiile fostei monarhii austro-ungare oficiilor Statelor cesionare ale teritoriilor zisei monarhii sau oficiilor nouilor State create.

ARTICOLUL 275

Fără prejudiciul celorlalte stipulațiuni ale Tratatului de față, guvernul austriac își ia îndatorirea, în ceea ce îl privește, de a predă Puterii careia i s'a încorporat teritorii ale fostei monarhii austro-ungare sau care s'a format din

desmembrarea acestei monarhii, partea din rezervele adunate de guvernele sau administrațiile fostei monarhii austro-ungare sau de instituțiile publice ori private de sub controlul lor, destinată a face față, în acele teritorii, asigurărilor sociale sau asigurărilor de Stat.

Puterile cărora li se vor predă aceste fonduri vor trebui neapărat să le întrebuițeze la executarea obligațiilor rezultând din aceste asigurări.

Condițiunile predării vor fi stabilite prin convențiuni speciale, încheiate între guvernul austriac și guvernele interesate.

În cazul când aceste convențiuni speciale nu s'ar încheia conform alineatului precedent, în timp de trei luni dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, condițiunile predării vor fi supuse, pentru fiecare caz în parte, unei comisiuni de cinci membrii, dintre cari unul va fi numit de guvernul austriac, unul de celălalt guvern interesat și ceilalți trei de Consiliul de Administrație al Biroului internațional al Muncii aleși dintre cetățenii celorlalte State. Această Comisiune, hotărînd cu majoritate de voturi, va trebui, în termen de trei luni dela înființarea ei, să facă propuneri pe cari să le supună Consiliului Societății Națiunilor; hotărîrile Consiliului vor trebui să fie imediat considerate, de către Austria și de celălalt stat interesat, ca definitive.

PARTEA XI

NAVIGAȚIA AERIANĂ

ARTICOLUL 276

Aeronavele cari aparțin (*ressortissant*) Statelor aliate și asociate vor avea deplină libertate de a sbura deasupra teritoriului Austriei și de a aterisa pe acest teritoriu și ape și se vor bucura de aceleași avantaje ca și aeronavele austriace, mai cu seamă în caz de pericol.

ARTICOLUL 277

Aeronavele, aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate, în transit spre o țară străină oarecare, se vor bucura de dreptul de a sbura fără a aterisa deasupra teritoriului Austriei, totdeauna sub rezerva regulamentelor pe cari Austria le va putea stabili și cari deosemena vor fi aplicabile aeronavelor Austriei și acelorale țărilor aliate și asociate.

ARTICOLUL 278

Aerodromurile stabilite în Austria și deschise traficului public național vor fi deschise aeronavelor aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate, cari vor fi tratate pe picior de egalitate cu aeronavele austriace în ceea ce privește taxele de orice natură, inclusiv taxele de aterisaj și de acodomare (*aménagement*).

ARTICOLUL 279

Sub rezerva dispozițiilor de față, dreptul de trecere, de transit și de aterisaj prevăzut la articolele 276, 277 și 278, este subordonat îndeplinirii regulamentelor pe cari Austria le va putea socoti necesare ca să fie întocmite, rămânând stabilit că aceste regulamente vor fi aplicate fără distincțiune aeronavelor austriace și celor ale țărilor aliate și asociate.

ARTICOLUL 280

Certificatele de naționalitate, de navigabilitate, brevetele de capacitate și licențele liberate sau recunoscute ca valabile de către vremea dintre Puterile aliate și asociate, vor fi admise în Austria ca valabile și echivalente cu certificatele, brevetele și licențele date de Austria.

ARTICOLUL 281

Din punctul de vedere al traficului comercial aerian intern, aeronavele aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate se vor bucura în Austria de tratamentul națiunii celei mai favorizate.

ARTICOLUL 282

Austria se obligă să pue în vigoare măsurile necesare pentru a asigura că orice aeronavă austriacă, care va sbura peste teritoriul său, să se conforme regulilor asupra focurilor și semnalelor, regulilor aerului și regulilor asupra traficului aerian pe deasupra sau în vecinătatea aerodromurilor, așa precum sunt fixate aceste reguli în convențiunea încheiată între Puterile aliate și asociate privitoare la navigația aeriană.

ARTICOLUL 283

Obligațiunile impuse prin dispozițiunile cari preced vor rămâne în vigoare până la 1 Ianuarie 1923, afară numai dacă Austria nu a fost admisă mai înainte în Societatea Națiunilor sau nu a fost autorizată, cu consimțământul Puterilor aliate și asociate, să adereze la convenția încheiată între zisele Puteri, privitoare la navigația aeriană.

PARTEA XII

PORTURI, CĂI PE APĂ ȘI CĂI FERATE

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni generale

ARTICOLUL 284

Austria se obligă să acorde libertatea transitului prin teritoriul ei pe căile cele mai apropiate pentru transitul internațional, pe căi ferate, pe cursuri de apă navigabile sau pe canale, persoanelor, mărfurilor, năvilor, vapoarelor, vagoanelor și serviciilor poștale venind din sau mergând spre teritoriile oricăreia din Puterile aliate și asociate, limitrofe sau nu.

Persoanele, mărfurile, navele, vapoarele, trăsurile, vagoanele și serviciile poștale nu vor fi supuse nici unui drept de transit, nici unui termen sau restricțiuni nefolositoare, și vor avea dreptul, în Austria, la tratamentul național, în tot ce privește taxele și înlesnirile, precum și în orice altă privință.

Mărfurile în transit vor fi scutite de orice drepturi de vamă sau alte drepturi analoage.

Orice taxe sau sarcini, grevând transportul în transit, vor trebui să fie echitabile, ținându-se seamă de condițiunile traficului. Nici o redevență, înlesnire sau restricție nu va trebui să depindă, direct sau indirect, de calitatea proprietarului sau de naționalitatea navei sau a altui mijloc de transport, care ar fi fost sau ar trebui să fie întrebuințat pe o parte oarecare a parcursului total.

ARTICOLUL 285

Austria se obligă să nu împună, nici să mențină vreun control asupra întreprinderilor de transport, în transit de dus și întors, ale emigranților, prin teritoriul ei, în afară de măsurile necesare pentru a constata dacă călătorii sunt în adevăr în transit; ea nu va permite nici unei companii de navigație și nici unei alte organizațiuni, societate sau persoană particulară interesată la trafic, să participe într-un mod oarecare la un serviciu administrativ organizat în acest scop, nici să exercite o influență directă sau indirectă în această privință.

ARTICOLUL 286

Austria nu va putea stabili nici o deosebire sau preferință, directă sau indirectă, în ce privește drepturile, taxele și prohibițiunile relative

la importățiuni în teritoriul ei sau la exportățiuni din teritoriul ei și, sub rezerva stipulațiunilor particulare conținute în prezentul Tractat, în ce privește condițiunile și prețul transportului mărfurilor sau al persoanelor cu destinație sau provenind din teritoriul ei, fie din cauza fruntării de intrare sau de ieșire, fie a naturii, a proprietății sau a pavilionului mijloacelor de transport întrebuințate (inclusiv transporturile aeriane), fie din cauza punctului de plecare inițial sau imediat al vasului sau bastimentului, vagonului, aeronavei sau al altui mijloc de transport, a destinației sale finale sau intermediare, a itinerariului urmat sau a punctelor de transbordare, fie din faptul că mărfurile sunt importate sau exportate direct printr-un port austriac sau indirect printr-un port străin oarecare, fie din faptul că mărfurile sunt importate sau exportate pe uscat sau pe cale aeriană.

În special, Austria nu va putea înfrunța în prejudiciul porturilor, vaselor sau bastimentelor vreuneia din Puterile aliate și asociate, nici o suprataxă, nici o primă directă sau indirectă la exportul sau la importul prin porturile sau prin vasele sau bastimentele austriace, sau prin acelea ale unei alte Puteri, în special sub formă de tarife combinate, și nici să supună persoanele și mărfurile, trecând printr-un port sau întrebuințând un vas sau bastiment al vreuneia din Puterile aliate și asociate, la formalități sau termene oarecare, la cari aceste persoane sau mărfuri nu ar fi supuse, dacă ar trece printr-un port austriac sau prin portul unei alte Puteri, sau dacă ar întrebuința un vas sau un bastiment austriac sau un vas sau bastiment al unei alte Puteri.

ARTICOLUL 287

Se vor lua toate dispozițiunile necesare, din punct de vedere administrativ și tehnic, pentru a se micșora, pe cât va fi cu putință, pătrunderea mărfurilor prin fruntariile Austriei și pentru a se asigura, începând dela zisele fruntarii, expedierea și transportul acestor mărfuri, fără a se face deosebire dacă vin din sau merg spre teritoriile Puterilor aliate și asociate, sau în transit din sau pentru aceste teritorii, în condițiuni materiale identice, mai ales din punctul de vedere al înțelei și al îngrijirilor în timpul drumului, cu acelea de cari ar beneficia mărfurile de acelaș fel, călătorind pe teritoriul austriac în condițiuni asemănătoare de transport.

În special, transportul mărfurilor supuse stricăciunii se va face cu înțeleală și regularitate, iar formalitățile vamale vor avea loc în așa fel în cât să permită continuarea directă a transportului mărfurilor cu trenurile de legătură.

ARTICOLUL 288

Porturile maritime ale Puterilor aliate și asociate vor beneficia de toate dispozițiunile favorabile și de toate tarifele reduse acordate, pe căile ferate sau pe căile navigabile ale Austriei în profitul vreunui port al unei alte Puteri.

ARTICOLUL 289

Austria nu va putea refuza de a participa la tarifele sau la combinațiunile de tarife, cari ar avea ca obiect să asigure porturilor uneia din Puterile aliate și asociate avantaje anologice cu acelea ce ea ar fi acordat acelorale unei alte Puteri.

SECȚIUNEA II

Navigațiunea

CAPITOLUL I

Libertatea de navigațiune

ARTICOLUL 290

Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, precum și bunurile lor, vasele și bastimentele lor se vor bucura, în toate porturile și pe toate căile de navigație internă a Austriei, de un tratament egal, în toate privințele, cu acela al supușilor (*ressortissants*), bunurilor, vaselor și bastimentelor austriace.

În special, vasele și bastimentele vreuneia din Puterile aliate și asociate vor fi autorizate să transporte mărfuri de orice natură precum și călători, mergând spre sau venind din porturi sau localități situate pe teritoriul Austriei, în care pot să ancoreze vasele și bastimentele austriace, în condițiuni cari nu vor fi mai oneroase decât cele aplicate vaselor și bastimentelor naționale; ele vor fi tratate pe un picior de egalitate cu vasele și bastimentele naționale, în ce privește înlesnirile și sarcinile de porturi și de cheu de orice fel, inclusiv înlesnirile de staționare, de încărcare și descărcare, drepturile și sarcinile de tonaj, de cheu, de pilotaj, de far, de carantină și orice drepturi și sarcini anologice, de orice natură ar fi, percepute în numele și în profitul Guvernului, funcționarilor publici, particularilor, corporațiunilor sau stabilimentelor de orice fel.

În cazul când Austria ar acorda vreuneia dintre Puterile aliate și asociate sau oricărei alte Puteri străine un tratament de favoare (*préférentiel*), acest regim se va extinde, fără termen și fără condițiuni, asupra tuturor Puterilor aliate și asociate.

Nu se va aduce circulațiunii persoanelor, vase-

lor și bastimentelor alte piedici decât cele rezultând din dispozițiunile relative la vamă, la poliție, la prescripțiunile sanitare, la emigrare sau la imigrare, precum și la importul sau exportul mărfurilor prohibite. Aceste dispozițiuni, rationale și uniforme, nu vor trebui să împiedice în mod inutil traficul.

CAPITOLUL II

Clauze relative la Dunăre

I. Dispozițiuni comune la rețelele fluviale declarate internaționale

ARTICOLUL 291

Se declară internațională: Dunărea dela Ulm împreună cu toată partea navigabilă a acestei rețele fluviale, servind în mod natural de ieșire la Mare la mai multe State, cu sau fără transbordare dela un vapor la altul, precum și partea din cursul Moravei și a Thayeri care constituie frontiera dintre Cehoslovacia și Austria, și canalele laterale și șenalele cari ar fi stabilite, fie pentru a dubla sau ameliora secțiuni natural navigabile ale zisei rețele fluviale, fie pentru a reuni două secțiuni natural navigabile ale aceluiaș curs de apă.

Se va proceda la fel și cu calea navigabilă Rhin-Dunăre în cazul în care această cale ar fi construită în condițiunile fixate la articolul 308.

În urma unui acord încheiat de Statele riverane, regimul internațional va putea fi întins la orice parte a rețelei fluviale sus numite, care nu va fi cuprinsă în definiția generală.

ARTICOLUL 292

Pe căile declarate internaționale la articolul precedent, supușii (*ressortissants*), bunurile și pavilioanele tuturor Puterilor vor fi tratate pe piciorul unei perfecte egalități, astfel că nici o deosebire să nu fie făcută în paguba supușilor (*ressortissants*), bunurilor și pavilionului uneia din aceste Puteri, între aceștia și supușii (*ressortissants*), bunurile și pavilionul Statului riveran însuș sau al Statului ai cărui supuși (*ressortissants*), bunuri și pavilion se bucură de tratamentul cel mai favorabil.

ARTICOLUL 293

Vapoarele austriace nu vor putea executa transportul, pe linii regulate de călători și de mărfuri, între porturile unei Puteri aliate și asociate, de cât cu autorizarea specială a acesteia.

ARTICOLUL 294

Taxe, variabile după diversele secțiuni ale fluviului, vor putea fi percepute dela năvile cari

utilizează calea navigabilă și accesele sale, afară de dispozițiunile contrarii ale vreunei convențiuni în vigoare. Ele vor trebui să fie destinate exclusiv la acoperirea într-o măsură egală a cheltuielilor de întreținere a navigabilității sau de ameliorare a fluxului și a acceselor sale sau să facă față cheltuielilor făcute în interesul navigațiunii. Tariful va fi calculat pe baza acestor cheltuieli și va fi afișat în porturi. Taxele vor fi stabilite în așa mod încât să nu fie nevoie de o examinare minuțioasă a încărcăturii, afară numai dacă nu ar fi bătăuială de fraudă sau de contravențiune.

ARTICOLUL 295

Transitul călătorilor, năvilor și mărfurilor va avea loc conform condițiunilor stabilite în secțiunea I.

Când cele două țărmuri ale unui fluviu internațional fac parte din același Stat, mărfurile în transit vor putea fi puse sub sigiliu și sub paza agenților vamali. Când fluviul formează frontiera, mărfurile și călătorii în transit vor trebui să fie scutiți de orice formalitate vamală. Încărcarea și descărcarea mărfurilor, imbarcarea și debarcarea călătorilor, vor putea fi făcute numai în porturile desemnate de Statul riveran.

ARTICOLUL 296

Pe parcursul și la îmbucătura sus ziselor căi navigabile nu vor putea fi percepute drepturi de nici un fel, afară de acelea prevăzute în această parte a prezentului Tratat.

Această dispozițiune nu va împiedică impunerea de drepturi de vamă, taxe locale sau de consum din partea Statelor riverane, nici înlițnarea de taxe raționale și uniforme prelevate în porturi, după tarifele publice, pentru uzul macaralelor, elevatorilor, cheiurilor, magaziiilor și a altor asemenea instalațiuni.

ARTICOLUL 297

În lipsa unei organizațiuni speciale relative la executarea lucrărilor de întreținere și de ameliorare a părții internaționale a unei rețele navigabile, fiecare Stat riveran va fi obligat să iă, într-o măsură convenabilă, dispozițiunile necesare în scopul de a depărtă obstacolele sau pericolele pentru navigațiune și să asigure menținerea navigațiunii în bune condițiuni.

Dacă un Stat nu se conformează acestei obligațiuni, orice Stat riveran sau reprezentat în Comisiunea internațională, va putea să apeleze la jurisdicțiunea înființată în acest scop de Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 298

Se va procedă în același mod în cazul în care un Stat riveran ar întreprinde lucrări de natură a aduce atingere navigațiunii în partea internațională. Jurisdicțiunea arătată în articolul precedent va putea prescri suspendarea sau suprimarea acestor lucrări, ținând socoteală, în hotărârile sale, de drepturile relative la irigație, la forța hidrolică, la pescării și la alte interese naționale, cari, în caz de acord al tuturor Statelor riverane sau al tuturor Statelor reprezentate în Comisiunea internațională, vor avea prioritatea asupra trebuințelor navigațiunii.

Recursul la jurisdicțiunea Societății Națiunilor nu va fi suspensiv.

ARTICOLUL 299

Regimul formulat de articolele 292 și 294 până la 298 de mai sus va fi înlocuit de acela care ar fi instituit într-o Convenție generală stabilită de Puterile aliate și asociate și aprobată de Societatea Națiunilor, relativ la căile navigabile al căror caracter internațional s'ar recunoaște de zisa Convențiune. Această Convențiune va putea să se aplice mai ales la toată sau la o parte din rețeaua fluvială a Dunării menționată mai sus, precum și la celelalte elemente ale acestei rețele fluviale, cari ar putea să fie cuprinse într-o definiție generală.

Austria se obligă, conform dispozițiunilor articolului 331, să adere la zisa Convenție generală.

ARTICOLUL 300

Austria va cedă Puterilor aliate și asociate interesate, în termen de maximum trei luni după notificarea ce li se va face, o parte din remorcherele și vapoarele cari vor rămâne imatriculate în porturile rețelelor fluviale arătate la articolul 291, după prelevările de operat ca restituire sau reparație. Austria va cedă de asemenea materialul de orice fel necesar Puterilor aliate și asociate interesate pentru utilizarea acestor rețele.

Numarul remorcherelelor și vapoarelor și importanța materialului cedat, precum și repartiția lor, vor fi determinate de unul sau mai mulți arbitri desemnați de Statele-Unite ale Americii, ținându-se socoteală de trebuințele legitime ale părților în cauză și bazându-se mai ales pe traficul navigațiunii în cei cinci ani cari au precedat războiul.

Toate navele cedate vor trebui să fie prevăzute cu toate accesoriile și aparatele lor, să fie în bună stare, capabile de a transporta mărfuri și alese dintre cele mai de curând construite.

Când cesiunile prevăzute în prezentul articol vor cere transferuri de proprietate, arbitrul sau arbitrii vor fixa drepturile fostilor proprietari la 15 Octombrie 1918 și indemnizarea ce li se datorește, precum și modul de plată al acestei indemnizări în fiecare caz particular. Dacă arbitrul sau arbitrii recunosc ca toată sau o parte din această indemnizare trebuie să revină direct sau indirect Statelor obligate la reparațiuni, ei vor trebui să determine suma ce va trebui să fie pusă în creditul ziselor State.

În ce privește Dunărea, sunt de asemenea supuse la arbitrajul arbitrilor sau arbitrilor susmenționați, chestiunile privitoare la repartitia permanentă a năvilor, a căror proprietate sau naționalitate ar da loc la un diferend între State, și la condițiile zisei repartitii.

O comisiune formată din reprezentanții Statelor-Unite ale Americii, Imperiului britanic, Franței și Italiei este însărcinată, până la repartitia definitivă, cu controlul acestor nave. Această Comisiune va face, în mod provizoriu, tot ce va trebui pentru a asigura exploatarea acestor nave în interesul general de un organism local oarecare sau, dacă nu, va întreprinde ea însăși aceasta fără ca totuș să aducă vreo atingere repartitiei definitive.

Această exploatare provizorie va fi stabilită, pe cât posibil, pe baze comerciale și veniturile nete percepute de zisa Comisiune pentru locația năvilor vor fi întrebuințate în modul ce se va arăta de Comisiunea de reparațiuni.

3. Dispozițiuni speciale Dunărei

ARTICOLUL 301

Comisiunea Europeană a Dunărei își va exercita din nou puterile ce avea înaintea războiului. Cu toate acestea și în mod provizoriu, numai singurii reprezentanți ai Marii Britanii, Franței, Italiei și României vor face parte din această Comisiune.

ARTICOLUL 302

Din momentul când încetează competența Comisiunii Europene, rețeaua Dunărei la care se referă articolul 286 va fi pusă sub administrația unei Comisiuni internaționale compusă precum urmează:

2 reprezentanți ai Statelor germane riverane;

1 reprezentant de fiecare din celelalte State riverane;

1 reprezentant de fiecare din Statele neriverane, reprezentate pe viitor în Comisiunea Europeană a Dunărei.

Dacă vreunii din acești reprezentanți nu pot fi desemnați în momentul punerii în vigoare a

Tractatului de față, hotărârile Comisiunii vor fi cu toate acestea valabile.

ARTICOLUL 303

Comisiunea internațională prevăzută la articolul precedent se va întruni cât mai curând posibil după punerea în vigoare a Tractatului de față și va lua asupra ei în mod provizoriu administrarea fluviului în conformitate cu dispozițiunile articolelor 292 și 294 până la 298, până când se va stabili un statut definitiv al Dunărei de către Puterile desemnate de către Puterile aliate și asociate.

Deciziunile acestei Comisiuni internaționale vor fi luate cu majoritate de voturi. Remuneratiile comisarilor vor fi fixate și plătite de țările lor respective.

În mod provizoriu orice deficit care s'ar produce în cheltuelile de administrație ale Comisiunii internaționale va fi suportat în părți egale de Statele reprezentate în Comisiune.

Comisiunea va fi însărcinată mai ales să reglementeze atribuirea licențelor piloților, cheltuelile de pilotaj și să supravegheze serviciile piloților.

ARTICOLUL 304

Austria se obligă să primească regimul ce se va stabili pentru Dunăre de către o Conferință a Puterilor desemnate de către Puterile aliate și asociate; această Conferință, la care vor putea fi de față reprezentanți ai Austriei, se va întruni în termen de un an după punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 305

Mandatul dat prin articolul 57 al Tractatului din Berlin din 13 Iulie 1878 Austro-Ungariei, și cedat de către aceasta Ungariei, pentru executarea lucrărilor dela Porțile de Fier, încetează. Comisiunea însărcinată cu administrarea acestei părți a râului va statornici asupra lichidării socotelilor, sub rezerva dispozițiunilor financiare ale Tractatului de față. Taxele ce ar putea fi necesare nu vor fi, în nici un caz, percepute de Ungaria.

ARTICOLUL 306

În cazul când Statul ceho-slovac, Statul serbo-croato-sloven sau România ar întreprinde, cu autorizarea sau pe temeiul unui mandat al Comisiunii internaționale, lucrări de amenajament, de îmbunătățire, de baraj sau altele, pe o secțiune a rețelei fluviale ce ar forma fruntăria, aceste State se vor bucura pe malul opus, cât și pe partea albiei situată în afară de teritoriul lor, de toate înlesnirile necesare pentru a

procedă la studii, la executarea și întreținerea acestor lucrări.

ARTICOLUL 307

Austria va fi ținută, față de Comisiunea Europeană a Dunărei, la toate restituirile, reparațiunile și indemnizările pentru pagubele suferite în timpul războiului de către această Comisiune.

ARTICOLUL 308

În cazul construirii unei căi navigabile pe un mare sector între Rin și Dunăre, Austria se obligă depe acum să primească aplicarea la zisa cale navigabilă a aceleiași regim ca cel prevăzut la articolele 292 și 294 până la 299 ale Tratatului de față.

CAPITOLUL III

Regimul Apelor

ARTICOLUL 309

Alară de dispozițiuni contrarii, când, în urma trasării unei noi fruntarii, regimul apelor (canalizări, inundațiuni, irigațiuni, drenaj sau lucrări analoage), dintr-un Stat, depinde de lucrări executate pe teritoriul unui alt Stat, sau când se întrebuintează pe teritoriul unui Stat, în virtutea unor uzuri anterioare războiului, ape sau energie hidraulică născute pe teritoriul unui alt Stat, trebuie să se stabilească o înțelegere între Statele interesate așa în cât să se păstreze interesele și drepturile dobândite de fiecare din ele.

În lipsă de înțelegere, se va hotări de un arbitru desemnat de Consiliul Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 310

Alară de dispozițiuni contrarii, când se întrebuintează într-un Stat, pentru trebuințele comunale sau domestice, electricitate sau o apă al cărei izvor, în urma trasării unei noi fruntarii, se găsește situat pe teritoriul unui alt Stat, trebuie să se stabilească o înțelegere între Statele interesate așa în cât să se păstreze interesele și drepturile dobândite de fiecare din ele. În vederea acestui acord, stațiunile centrale electrice și instalațiunile destinate să procure apă vor fi obligate să continue furnitura pe baze corespunzătoare condițiunilor și contractelor în vigoare la 3 Noiembrie 1918.

În lipsă de înțelegere, se va hotări de un arbitru desemnat de Consiliul Societății Națiunilor.

SECȚIUNEA III

Căi ferate

CAPITOLUL I

Libertatea de transit pentru Austria către Adriatică

ARTICOLUL 311

Se acordă Austriei liberă ieșire la marea Adriatică și, în acest scop, i se recunoaște libertatea de transit pe teritoriile și în porturile desluite de fosta monarhie austro-ungară.

Libertatea de transit este cea definitivă la articolul 284 până în momentul când o Convenție generală va fi încheiată în această privință între Puterile aliate și asociate, după care dispozițiunile noiei Convențiuni se vor substitui celor cuprinse în suszitul articol.

Convențiuni particulare încheiate între Statele sau administrațiunile interesate vor determina condițiunile exercitării facultății acordate mai sus și vor reguła mai ales modul de utilizare a porturilor și zonelor libere cari există acolo, precum și a căilor ferate cari au ieșire normală acolo, stabilirea de servicii și tarife internaționale (comune) cari admit bilete și scrisori de trăsura directe și menținerea dispozițiunilor Convenției dela Berna dela 14 Octomvrie 1890 și a condițiunilor complementare până la înlocuirea ei cu o nouă Convențiune.

Libertatea de transit se va întinde la serviciile postale, telegrafice și telefonice.

CAPITOLUL II

Clause relative la transporturile internaționale

ARTICOLUL 312

Mărfurile de proveniență din teritoriile Puterilor aliate și asociate și cu destinațiune pentru Austria, precum și mărfurile în transit prin Austria și de proveniență din sau cu destinațiunea pentru teritoriile Puterilor aliate și asociate, vor beneficia deplin drept pe căile ferate austriace, din punct de vedere al taxelor de perceput (ținându-se seamă de toate refacțiunile și primele (*ristournes et primes*), al înlesnirilor și în toate privințele, de regimul cel mai favorabil aplicat mărfurilor de aceeaș natură transportate pe oricare din liniile austriace, fie în trafic interior, fie în exportare, importare sau transit în condițiuni asemănătoare de transport, în special din punctul de vedere al lungimii drumului. Aceaș reguła se va aplică, la cererea uneia sau mai multor Puteri aliate sau asociate, mărfurilor desemnate nominal de către aceste Puteri, provenind din Austria și cu destinație pentru teritoriile lor.

Tarifuri internaționale, stabilite după taxele prevăzute la alineatul precedent și privind scrișori de trăsură directe, vor trebui să se creeze când una din Puterile aliate și asociate le va cere Austriei.

Totuși fără a se atinge dispozițiunile articolelor 288 și 289, Austria se obligă să mențină pe propriile sale linii regimul tarifelor existente înainte de război pentru traficul porturilor Adriatice și ale Mării Negre, din punctul de vedere al concurenței lor cu porturile germane dela Nord.

ARTICOLUL 313

Cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, Înaltele Părți Contractante vor reinnoi, în ceea ce le privește și sub rezervele indicate la paragraful al doilea al articolului de față, convențiunile și înțelegerile semnate la Berna la 14 Octombrie 1890, 20 Septembrie 1893, 16 Iulie 1895, 16 Iunie 1898 și la 19 Septembrie 1906, privitoare la transportul mărfurilor pe căile ferate.

Dacă într'un termen de cinci ani după punerea în vigoare a Tratatului de față, se va încheia o nouă convențiune pentru transportul pe căile ferate a călătorilor, bagajelor și mărfurilor pentru a înlocui Convențiunea dela Berna din 14 Octombrie 1890 și adăugirile subsecvente menționate mai sus, această nouă convențiune, precum și condițiunile complementare regulând transportul internațional pe căile ferate ce s'ar putea întemeia pe ea, vor lega Austria chiar dacă această Putere va refuza să ia parte la pregătirea convențiunii sau să adere la ea. Până la încheierea unei noi convențiuni, Austria se va conforma dispozițiunilor Convențiunii dela Berna și adăugirilor subsecvente indicate mai sus, cât și condițiunilor complementare.

ARTICOLUL 314

Austria va fi ținută să coopereze la stabilirea serviciilor cu bilete directe pentru călători și bagaje lor cari se vor cere de una sau mai multe Puteri aliate și asociate pentru a asigura, prin drumul de fier, relațiunile acestor Puteri între ele sau cu orice altă țară, în transil prin teritoriul austriac; Austria va trebui în special să primească, în acest scop, trenurile și vagoanele de proveniență din teritoriile Puterilor aliate și asociate și să le îndrumeze cu o iuteală cel puțin egală celei a celor mai bune trenuri de lung parcurs de pe aceleași linii. În nici un caz, prețurile aplicabile acestor servicii directe nu vor fi superioare prețurilor percepute, pe aceleași parcursuri, pentru servi-

cile interne austriace, efectuate în aceleași condițiuni de viteză și de confort.

Tarifele aplicabile, în aceleași condițiuni de viteză și de confort, transportului de emigranți pe căile ferate austriace cu destinațiunea pentru sau cu proveniența din porturile Puterilor aliate și asociate, nu vor putea trece nici odată peste o taxă kilometrică superioară celei a tarifelor celor mai favorabile, ținându-se seamă de orice prime sau refacții (*primes ou ristournes*), de cari ar beneficia, pe zisele căi ferate, emigranții mergând spre sau venind din orice alte porturi.

ARTICOLUL 315

Austria se obligă să nu adopte nici o măsură tehnică, fiscală sau administrativă, precum ar fi vizita vamală, măsuri de poliție generală, de poliție sanitară sau de control, cari ar fi speciale pentru serviciile directe prevăzute la articolul precedent, sau la transporturile de emigranți, cu destinațiunea pentru sau de proveniență din porturile Puterilor aliate și asociate, și cari ar avea ca efect de a împiedica sau întârziă aceste servicii.

ARTICOLUL 316

În caz de transport, parte pe cale ferată și parte pe cale de navigațiune interioară, cu sau fără scrisoare de trăsură directă, stipulațiunile ce preced vor fi aplicabile părții drumului efectuat pe cale ferată.

CAPITOLUL III

Material rulant

ARTICOLUL 317

Austria se obligă ca vagoanele austriace să fie înzestrate cu dispozitive, permițând :

1° A le introduce în trenurile de mărfuri circulând pe liniile aceloră din Puterile aliate și asociate cari au făcut parte din Convențiunea dela Berna din 15 Mai 1886, modificată la 18 Mai 1907, fără a împiedica funcționarea frânei continue ce ar putea, în cei zece ani ce vor urma punerii în vigoare a Tratatului de față, să fie adoptată în aceste țări ;

2° A introduce vagoanele acestor Puteri în toate trenurile de mărfuri ce circulă pe liniile austriace.

Materialul rulant al Puterilor aliate și asociate se va bucura, pe liniile austriace, de același tratament ca și materialul austriac în ceea ce privește circularea, întreținerea și reparațiunile.

CAPITOLUL IV

Cesiune de linii de căi ferate

ARTICOLUL 318

Sub rezervă de stipulațiuni particulare, relative la transferul porturilor, căilor pe apă și căilor ferate situate pe teritoriile transferate în virtutea prezentului Tratat, precum și a dispozițiilor financiare privitoare la concesiuni și la serviciul pensiunilor de retragere ale personalului, transferul căilor ferate va avea loc în condițiile următoare :

1° Lucrările și instalațiile de orice cale ferată vor fi predate complet și în bună stare :

2° Când o rețea, având un material rulant al ei propriu, va fi cedată în întregime de Austria unei Puteri aliate sau asociate, acest material va fi remis complet, după ultimul inventar din 3 Noembrie 1918, și în stare normală de întreținere :

3° Pentru liniile ce n-au material rulant special, repartitia materialului existent pe rețeaua, căreia aceste linii aparțin, va fi făcută prin Comisiuni de experți desemnați de Puterile aliate și asociate, și în cari Austria va fi reprezentată. Aceste Comisiuni vor trebui să ia în considerație importanța materialului înmatriculat pe aceste linii, după cel din urmă inventar din 3 Noembrie 1918, lungimea căilor, inclusiv căile de serviciu, natura și importanța traficului. Ele vor desemna, deasemenea locomotivele, trăsurile și vagoanele ce sunt de transferat în fiecare caz, vor fixa condițiile recepțiilor și vor regăsi aranjamentele provizorii necesare pentru a asigura repararea lor în atelierele austriace ;

4° Aprovizionările, mobilierul și tot ce servă ca instalație (*outillage*), vor fi predate în aceleași condițiuni ca și materialul rulant.

Dispozițiunile paragrafelor 3° și 4° de mai sus vor fi aplicate liniilor vechi Poloniei rusești, refăcute de autoritățile austro-ungare pe lărgimea căiei ferate normale, aceste linii fiind asimilate părților detașate ale rețelei Statului austriac și ungare.

CAPITOLUL V

Dispozițiuni relative la anumite linii de căi ferate

ARTICOLUL 319

Sub rezerva stipulațiunilor speciale conținute în Tratatul de față, când, ca urmare a fixării nouilor fruntării, o linie legând două părți ale aceleiași țări, va trece printr-o altă țară, sau când o linie de ramificație (*d'embranchement*) ple-

când dintr-o țară se va termina în altă țară, condițiunile de exploatare vor fi regulate printr-un aranjament încheiat între Administrațiunile căilor ferate interesate. În cazul când aceste Administrațiuni nu vor ajunge la o înțelegere asupra condițiunilor acestui aranjament, conflictele vor fi tranșate de Comisiuni de experți constituite precum este spus la articolul precedent.

Înființarea nouilor gări fruntării între Austria și Statele aliate și asociate limitrofe, precum și exploatarea liniilor dintre aceste gări, vor fi reglementate prin aranjamente încheiate în aceleași condițiuni.

ARTICOLUL 320

Pentru a asigura regularitatea exploatațiunii rețelelor ferate ale fostei monarhii austro-ungare, concesdate la companii private, și care, în urma executării stipulațiunilor prezentului Tratat, ar fi situate pe teritoriul mai multor State, reorganizarea administrativă și tehnică a ziselor rețele va fi reglementată, pentru fiecare rețea, printr-un acord încheiat între Compania concesionară și Statele interesate din punctul de vedere teritorial.

Diferențele în privința cărora nu s-ar putea ajunge la o învoială, în care se cuprind și chestiunile privitoare la interpretarea contractelor relative la rescumpărarea liniilor, vor fi supuse unor arbitri desemnați de Consiliul Societății Națiunilor.

În ce privește Compania drumului de fier de sud din Austria, acest arbitraj va putea fi cerut, fie de Consiliul de administrație al Companiei, fie de Comitetul care reprezintă pe purtătorii de obligațiuni.

ARTICOLUL 321

1° În termen de cinci ani dela punerea în vi-goare a prezentului Tratat, Italia va putea cere construirea sau ameliorarea, pe teritoriul austriac, a nouilor linii transalpine ale trecătoarei Reschen și pasului Predil. Afară numai dacă Austria nu înțelege să plătească ea însăși lucrările, cheltuielile de construcție și de ameliorare vor fi făcute de Italia. Un arbitru desemnat de Consiliul Societății Națiunilor și la expirarea unui termen care va fi fixat de acest Consiliu, va evalua partea din cheltuielile de construcție sau de ameliorare cari vor trebui să fie rambursate de Austria Italiei, în proporția mării veniturilor ce le va aduce exploatarea rețelei austriace și care va rezaltă din zisele lucrări.

2° Austria va trebui să cedeze în mod gra-

ruit Italiei proiectele și anexe pentru construirea drumurilor de fier următoare :

Drumul de fier dela Tarvis prin Raible, Plezzo, Caporetto, Canale, Gorizia până la Triest :

Drumul de fier local dela S. Lucia de Tolmino până la Caporetto :

Drumul de fier (noul studiu) Tarvis-Plezzo ;

Drumul de fier dela Reschen (juncțiunea Landeck-Mals).

ARTICOLUL 322

Având în vedere importanța ce o prezintă pentru Statul ceho-slovac libera comunicație cu Adriatică, Austria recunoaște Statului ceho-slovac dreptul de a face să treacă trenurile sale pe secțiunile, cuprinse pe teritoriul austriac, ale liniilor următoare :

1° dela Bratislava (Presbourg) către Fiume, prin Sopron Szombathely și Mura-Keresztur și ramificația dela Mura-Keresztur la Pragerhof ;

2° dela Budejovic (Budweis) către Triest, prin Linz, Saint-Michael, Klagenfurt și Assling și ramificația dela Klagenfurt către Tarvisio.

În urma cererii uneia sau celeilalte părți, liniile asupra cărora se va exercita dreptul de trecere vor putea fi modificate în mod temporar sau definitiv printr'un acord între administrația drumurilor de fier ceho-slovace și aceea a drumurilor de fier asupra cărora se va exercita dreptul de trecere.

ARTICOLUL 323

Trenurile pentru cari se va face uz de dreptul de trecere nu vor putea deservi traficul local decât în virtutea unui acord dintre Statul traversat și Statul Ceho-Slovac.

Acest drept de trecere va cuprinde mai ales dreptul de a stabili depozite de mașini și ateliere de mică întreținere pentru materialul rulant și acela de a desemna reprezentanți pentru a supraveghea serviciul trenurilor ceho-slovace.

ARTICOLUL 324

Condițiunile tehnice, administrative și financiare în care dreptul de trecere va fi exercitat de Statul Ceho-Slovac vor fi determinate de o Convenție între administrația drumurilor de fier a acestui Stat și aceea a căilor întrebuintate în Austria. Dacă aceste administrațiuni nu pot să ajungă la o înțelegere asupra termenilor acestei Convențiuni, se va hotărî asupra punctelor care fac obiectul neînțelegerii de un ar-

bitru numit de Guvernul britanic : deciziunile acestui arbitru vor fi obligatorii pentru ambele Părți.

În caz de neînțelegere asupra interpretării Convențiunii sau de dificultăți cari nu vor fi fost prevăzute de această Convențiune, se va hotărî printr'un arbitraj în aceleași forme, cât timp Societatea Națiunilor nu va fi stabilit o altă procedură.

CAPITOLUL VI

Dispozițiuni transitorii

ARTICOLUL 325

Austria va executa instrucțiunile ce i se vor da în materie de transport, printr'o autoritate lucrând în numele Puterilor aliate și asociate :

1° Pentru transporturile de trupe efectuate în executarea Tratatului de față, precum și pentru transportul materialului, munițiilor și aprovizionărilor pentru trebuințele armatelor ;

2° Și în mod provizoriu pentru transportul aprovizionării unor anumite ținuturi, pentru restabilirea cât mai grabnică a condițiunilor normale de transporturi și pentru organizarea serviciilor postale și telegrafice.

CAPITOLUL VII

Telegrafe și Telefoane

ARTICOLUL 326

Cu toate stipulațiunile contrarii convențiunilor existente, Austria se obligă să acorde pe liniile cele mai potrivite transitului internațional și conform tarifelor în vigoare, libertate de transit corespondentelor telegrafice și comunicațiunilor telefonice cari provin sau sunt destinate vreunuia din Puterile aliate și asociate, limitrofe sau nu. Aceste corespondente și comunicațiuni nu vor fi supuse nici unui termen sau restricțiune ; ele se vor bucura în Austria de tratamentul național în tot ce privește înlesnirile și mai ales înțeleala transmisiunilor. Nici o plată, înlesnire sau restricțiune nu va trebui să depindă direct sau indirect de naționalitatea expeditorului sau destinatarului.

ARTICOLUL 327

Ca urmare a pozițiunii geografice a Statului Ceho-Slovac, Austria prindește modificările următoare ale Convențiunii internaționale asupra

telegrafelor și telefoanelor, aratăta la articolul 235, partea X (Clauze economice) a prezentului Tratat :

1° După cererea Statului Ceho-Slovac, Austria va stabili și înțeține linii telegrafice directe pe teritoriul austriac :

2° Subvenția anuală ce va plăti Statul Ceho-Slovac pentru fiecare din zisele linii, va fi calculată conform dispozițiilor din convențiile sus menționate, și afară de vreo convenție contrarie, nu va fi inferioară sumei ce s'ar plăti în virtutea ziselor convenții pentru numărul de mesaje prevăzut în aceste convenții ca fiind suficient să dea naștere dreptului de a se cere înființarea unei noi linii directe, luându-se ca bază tariful redus prevăzut la articolul 23, § 5 al Convenției telegrafice internaționale (revizuirea dela Lisabona) :

3° Atât timp cât Statul Ceho-Slovac va plăti subvenția minimă anuală de mai sus prevăzută pentru o linie directă :

a) Linia va fi exclusiv rezervată traficului cu destinație și provenind din Statul ceho-slovac :

b) Dreptul dobândit de Austria prin articolul 8 al Convenției telegrafice internaționale dela 22 Iulie 1875, de a suspenda serviciile telegrafice internaționale, nu va fi aplicabil acestei linii ;

4° Dispozițiuni analoge se vor aplica la stabilirea și la menținerea de circuituri telefonice directe, și subvenția datorită de Statul Ceho-Slovac pentru un circuit telefonic direct va fi, afară de convenție contrară, dublul subvenției datorită pentru o linie telegrafică directă ;

5° Linile particulare de stabilit, și condițiunile administrative, tehnice și financiare necesare neprevăzute în convențiunile internaționale existente sau în prezentul articol, vor fi determinate de o convenție ulterioară ce se va încheia de Statele interesate. În lipsă de înțelegere, ele vor fi determinate de un arbitru desemnat de Consiliul Societății Națiunilor ;

6° Stipulațiunile prezentului articol vor putea fi modificate la orice epocă printr'un acord încheiat între Austria și Statul Ceho-Slovac. La expirarea unui termen de zece ani, dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, condițiunile în care Statul Ceho-Slovac se va bucura de drepturile conferite de prezentul articol vor putea, în lipsă de înțelegere între părți, să fie modificate după cererea uneia sau altelei dintre ele de un arbitru desemnat de Consiliul Societății Națiunilor ;

7° Dacă s'ar ivi vreun diferend între părți relativ la interpretarea fie a prezentului articol, fie a convențiunii arătate la paragraful 5, acest diferend va fi supus deciziei Curții permanente de justiție internațională ce se va institui de Societatea Națiunilor.

SECȚIUNEA IV

Judecarea litigiilor și revizuirea clauzelor permanente

ARTICOLUL 328

Diferendele ce s'ar putea ivi între Puterile interesate cu privire la interpretarea și la aplicarea dispozițiilor prezentei Partii a Tratatului de față, se vor regula așa cum se va prevedea de către Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 329

În orice moment, Societatea Națiunilor va putea propune revizuirea acelor articole de mai sus, cari se referă la un regim administrativ permanent.

ARTICOLUL 330

La expirarea unui termen de trei ani, începând dela punerea în vigoare a Tratatului de față, dispozițiunile articolelor 284 până la 290, 293, 312, 314 până la 316 și 326 vor putea, în orice moment, să fie revizuite de Consiliul Societății Națiunilor.

În lipsă de revizuire, folosirea uneia din stipulațiunile conținute în articolele enumerate mai sus nu va putea fi reclamată, la expirarea termenului prevăzut la paragraful precedent, de către vreuna din Puterile aliate și asociate în favoarea unei porțiuni oarecare din teritoriile sale pentru care reciprocitatea n'ar fi acordată. Termenul de trei ani, în cursul căruia reciprocitatea nu va putea fi cerută, va putea fi prelungit de Consiliul Societății Națiunilor.

Beneficiul niciuneia din stipulațiunile susarătate nu va putea fi invocat de Statele, cărora li s'a transferat vreun teritoriu din fosta monarhie Austro-Ungară sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, decât cu sarcina pentru ele de a asigura, pe teritoriul trecut sub suveranitatea lor în virtutea prezentului Tratat, un tratament reciproc Austriei.

SECȚIUNEA V

Dispozițiune particulară

ARTICOLUL 331

Fără a aduce vre-o atingere obligațiunilor speciale ce sunt impuse de Tratatul de față, în profitul Puterilor aliate și asociate, Austria își ia îndatorirea de a aderă la orice Convenție generală privitoare la regimul internațional al transitului, al căilor navigabile, al porturilor și căilor ferate, ce ar putea fi încheiat între Puterile aliate și asociate, cu aprobarea Societății Națiunilor, într'un termen de cinci ani, cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față.

PARTEA XIII

MUNCĂ

SECȚIUNEA I.

Organizarea Muncii

Tinând seamă că Societatea Națiunilor are de scop de a stabili pacea universală, și că o astfel de pace nu poate fi întemeiată decât pe baza justiției sociale;

Tinând seamă că există condițiuni de muncă, cari implică pentru un mare număr de persoane nedreptatea, mizeria și privațiunile, ceea ce dă naștere la o astfel de nemulțumire, încât pacea și armonia universală sunt puse în pericol, și tinând seamă, că este de nevoie urgentă de a se îmbunătăți aceste condițiuni: de exemplu, în ceea ce privește reglementarea orelor de lucru, fixarea duratei maxime a zilei și a săptămânii de muncă, recrutarea lucrătorilor, lupta în contra încetării de lucru (*chômage*), garanția unui salariu asigurând condițiile unei existențe potrivite, protecția lucrătorilor contra boalelor generale sau profesionale și accidentele rezultând din muncă, protecția copiilor, adolescenților și a femeilor, pensiunile pentru bătrânețe și invaliditate, apărarea intereselor lucrătorilor ocupați în străinătate, afirmarea principiului libertății sindicale, organizarea învățământului profesional și tehnic și alte măsuri analoge;

Tinând seamă că neadoptarea de către o națiune oarecare a unui regim de muncă cu adevărat uman, pune piedică silințelor celorlalte națiuni doritoare de a îmbunătăți soarta lucrătorilor în propriile lor țări;

INALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE, însuflețite atât de simțimintele de justiție și de umanitate, cât și de dorința de a asigura o pace mondială durabilă, s'au înțeles asupra următoarelor:

CAPITOLUL I

Organizare

ARTICOLUL 332

Se întemeiază o organizare permanentă însărcinată de a lucra la realizarea programului arătat în preambulul de mai sus.

Membrii originari ai Societății Națiunilor vor fi Membrii originari ai acestei organizări, și, prin aceasta, calitatea de Membru al Societății Națiunilor va atrage după sine pe aceea de membru al zisei organizări.

ARTICOLUL 333

Organizarea permanentă va cuprinde:

1° O conferință generală ai reprezentanților Membrilor.

2° Un birou internațional al Muncii sub direcția Consiliului de administrație prevăzut la articolul 338.

ARTICOLUL 334

Conferința generală a reprezentanților Membrilor va ține sesiuni oridecâteori va fi nevoie, și, cel puțin, odată pe an. Ea va fi compusă din patru reprezentanți ai fiecăruia din Membrii, din cari doi vor fi Delegații Guvernului, și ceilalți doi vor reprezenta respectiv pe patronii și pe lucrătorii cari aparțin fiecăruia din Membri.

Fiecare Delegat va putea fi însoțit de consilieri tehnici, ai căror număr va putea fi de doi cel mult pentru fiecare din materiile înscrise la ordinea zilei a sesiunii. Când chestiuni cari interesează în special pe femei vor veni în discuțiunea Conferinței, una cel puțin dintre persoanele desemnate ca consilieri tehnici va trebui să fie o femeie.

Membrii se obligă să desemneze delegații și consilierii tehnici neguvernamentali, în înțelegere cu organizațiunile profesionale cele mai reprezentative, fie ale patronilor, fie ale lucrătorilor țării considerate, sub rezerva existenței unor asemenea organizațiuni.

Consilierii tehnici nu vor fi autorizați să ia cuvântul decât după cererea făcută de delegatul pe care îl însoțesc și cu autorizarea specială a Președintelui Conferinței; dănsii nu vor putea lua parte la vot.

Un delegat poate, printr-o notă scrisă adresată Președintelui, să desemneze pe unul din consilierii săi tehnici ca locțiitor al său, și zisul locțiitor, în această calitate, va putea să ia parte la deliberări și la vot.

Numele delegaților și ale consilierilor tehnici vor fi comunicate Biroului internațional al Muncii, de Guvernul fiecăruia din Membrii.

Puterile delegaților și ale consilierilor lor tehnici vor fi supuse la verificarea Conferinței, care va putea, printr-o majoritate de două treimi a voturilor exprimate de delegații prezenți, să refuze de a admite orice delegat sau consilier tehnic, pe care îl va socoti că nu a fost desemnat conform dispozițiilor prezentului articol.

ARTICOLUL 335

Fiecare delegat va avea dreptul să voteze individual asupra tuturor chestiunilor supuse deliberărilor Conferinței.

În cazul în care unul din Membrii nu ar fi desemnat pe unul din delegații guvernamentali la care are dreptul, celălalt delegat guvernamental va avea dreptul să ia parte la discuțiunile Conferinței, dar nu va avea dreptul de vot.

În cazul când Conferința, în virtutea puterilor ce-i conferă articolul 334, ar refuza să admită pe unul din delegații vreunui din Membrii, stipulațiunile prezentului articol vor fi aplicate ca și cum zisul delegat nu ar fi fost desemnat.

ARTICOLUL 336

Sesiunile Conferinței se vor ține la sediul Societății Națiunilor sau în orice alt loc care ar fi putut fi stabilit de Conferință, într-o sesiune anterioară, cu o majoritate de două treimi din voturile exprimate de delegații prezenți.

ARTICOLUL 337

Biuroul internațional al Muncii va fi stabilit la sediul Societății Națiunilor și va face parte din totalitatea instituțiilor Societății.

ARTICOLUL 338

Biuroul internațional al Muncii va fi pus sub direcțiunea unui Consiliu de administrație, compus din douăzeci și patru de persoane, cari vor fi desemnate conform dispozițiilor următoare:

Consiliul de administrație al Biuroului internațional al Muncii va fi compus după cum urmează:

Douăsprezece persoane reprezentând guvernele;

Șase persoane alese de delegații la Conferință reprezentând pe patroni;

Șase persoane alese de delegații la Conferință reprezentând pe impiegăți și pe lucrători.

Din cele douăsprezece persoane cari reprezintă Guvernele, opt vor fi numite de Membrii cari au importanța industrială cea mai însemnată și patru vor fi numiți de Membrii desemnați în acest scop de delegații Guvernelor la Conferință, fiind excluși delegații celor opt membri sus amintiți.

Contestațiunile eventuale asupra chestiunii de a ști cari sunt Membrii având importanța industrială cea mai însemnată vor fi hotărâte de Consiliul Societății Națiunilor.

Durata mandatului membrilor Consiliului de administrație va fi de trei ani. Modul de a completa locurile vacante și celelalte chestiuni de aceeaș natură vor putea fi regulate de Consiliul de administrație sub rezerva aprobării Conferinței.

Consiliul de administrație va alege pe unul din membrii săi ca Președinte și va stabili regulamentul său. El se va întruni la epocile ce el însuș va stabili. O sesiune specială va trebui să fie ținută ori de câte ori zece membri cel puțin din Consiliu vor face o cerere în scris în această privință.

ARTICOLUL 339

Un director va fi pus în capul Biuroului internațional al Muncii; el va fi desemnat de Consiliul de administrație dela care va primi instrucțiunile necesare și fața de care el va fi răspunzător de bunul mers al Biuroului, precum și de executarea oricăror altor însărcinări cari ar fi putut să-i fie încredințate.

Directorul sau supleantul său vor asista la toate ședințele Consiliului de administrație.

ARTICOLUL 340

Personalul Biuroului internațional al Muncii va fi ales de Director. În vederea obținerii celui mai bun rezultat, alegerea va trebui, pe cât va fi cu putință, să fie făcută dintre persoane de naționalități deosebite. Un număr oarecare din aceste persoane vor trebui să fie femei.

ARTICOLUL 341

Funcțiunile Biuroului internațional al Muncii vor cuprinde centralizarea și împărțirea tuturor informațiilor privitoare la reglementarea internațională a condițiunii lucrătorilor și a regimului muncii și, în particular, studiul chestiunilor ce urmează a fi supuse discuțiilor Conferinței, în vederea încheierii convențiilor internaționale, precum și executarea oricăror anchete speciale prescrise de Conferință.

El va fi însărcinat de a pregăti ordinea de zi a sesiunilor Conferinței.

El se va arhita, conform stipulațiunilor din prezenta Parte din Tractatul de față, de îndatoririle ce cad în sarcina sa în ceea ce privește orice diferende internaționale.

El va redacta și publică în limba franceză, engleză și în oricare altă limbă ce Consiliul de administrație va judeca potrivit, un buletin periodic destinat studiului chestiunilor privitoare la industrie și la muncă prezentând un interes internațional.

În mod general el va avea, în afară de atribuțiunile arătate în prezentul articol, orice alte puteri și însărcinări pe cari Conferința va crede potrivit a i le atribui.

ARTICOLUL 342

Departamentele fiecăruia din Membrii cari se ocupă de chestiunile lucrătorilor vor putea comunica deadreptul cu Directorul, prin mijlocirea reprezentantului Guvernului lor în Consiliul de administrație al Biuroului internațional al Muncii, sau, în lipsa acestui reprezentant, prin mijlocirea oricărui alt funcționar calificat în regulă și desemnat în acest scop de Guvernul interesat.

ARTICOLUL 343

Biurul internațional al Muncii va putea cere concursul Secretariatului General al Societății Națiunilor în toate chestiunile pentru cari acest concurs va putea fi dat.

ARTICOLUL 344

Fiecare din Membrii va plăti cheltuelile de călătorie și de reședință ale delegaților săi și ale consilierilor tehnici, precum și ale reprezentanților cari iau parte la sesiunile Conferinței și, după caz, ale Consiliului de administrație.

Orice alte cheltueli ale Biuroului internațional al Muncii, ale sesiunilor Conferinței sau ale Consiliului de administrație vor fi rambursate Directorului de către Secretarul general al Societății Națiunilor, din bugetul general al Societății.

Directorul va fi răspunzător, față de Secretarul general al Societății Națiunilor, de întrebuintarea tuturilor fondurilor ce i-au fost vărsate, conform stipulațiunilor prezentului articol.

CAPITOLUL II

Funcționarea

ARTICOLUL 345

Consiliul de administrație va stabili ordinea de zi a sesiunilor Conferinței, după ce va fi examinat toate propunerile făcute de Guvernul vreunui din Membrii sau de oricare altă organizație arătată la articolul 334, cu privire la chestiunile de înscris la această ordine de zi.

ARTICOLUL 346

Directorul va îndeplini funcțiunea de Secretar al Conferinței, și va trebui a face să parvie ordinea de zi a fiecărei sesiuni, cu patru luni înainte de deschiderea acestei sesiuni, fiecăruia dintre Membrii, și, prin mijlocirea acestora, delegaților cari nu fac parte din organizarea de guvern, când aceștia din urmă vor fi fost desemnați.

ARTICOLUL 347

Fiecare din Guvernele Membrilor va avea dreptul să conteste înscrierea, în ordinea de zi a

sesiunii, a unuiu sau mai multora din subiectele prevăzute. Motivele cari justifică această opozițiune vor trebui expuse într'un memoriu explicativ adresat Directorului, care va trebui să-l comunice Membrilor Organizațiunii permanente.

Subiectele asupra cărora s'ar fi făcut opozițiune vor rămâne cu toate acestea cuprinse în ordinea de zi, dacă Conferința decide astfel cu majoritatea de două treimi din voturile exprimate de către delegații prezenți.

Orice chestiune în privința căreia Conferința decide, cu aceeaș majoritate de două treimi, că trebuie examinată (în alt chip de cum s'a arătat în alineatul precedent), va trebui pusă la ordinea de zi a sesiunii următoare.

ARTICOLUL 348

Conferința va formula reguli asupra funcționării sale; ea își va alege președintele; va putea numi comisii însărcinate să prezinte rapoarte asupra oricărui chestiuni ce va crede de cuviință că trebuie să fie studiate.

Simpla majoritate a voturilor exprimate de către Membrii prezenți ai Conferinței va decide în toate cazurile în cari o majoritate mai mare nu este prevăzută în mod special de alte articole ale prezentei Părți din prezentul Tratat.

Nici un vot nu este considerat valabil dacă numărul sufragiilor exprimate este mai mic decât jumătatea numărului Delegaților prezenți la sesiune.

ARTICOLUL 349

Conferința va putea alipi, pe lângă Comisiunile pe cari și le formează, consilieri tehnici, cari vor avea vot consultativ, iar nu deliberativ.

ARTICOLUL 350

Dacă Conferința se pronunță pentru adoptarea propunerilor referitoare la un obiect care este la ordinea zilei, ea va trebui să determine dacă aceste propuneri vor trebui să ia forma: a) unei «recomandări» care trebuie supusă examinării Membrilor, pentru a face ca să obție tăria de lege națională sau altfel; b) sau a unui proiect de convențiune internațională care trebuie ratificat de către Membrii.

În amândouă cazurile, pentru ca o recomandare sau un proiect de convențiune să fie admise la votul final de către Conferință, se cere o majoritate de două treimi din voturile delegaților prezenți.

Formând o recomandare sau un proiect de convențiune cu aplicare generală, Conferința

va trebui să ție seama de țările în care clima, dezvoltarea necomplete a organizării industriale sau alte împrejurări particulare fac condițiunile industriei cu totul diferite și va sugera modificările pe cari le va socoti ca putând fi trebuincioase pentru a corespunde condițiunilor proprii acestor țări.

Un exemplar al recomandării sau al proiectului convențiunii va fi semnat de către Președintele Conferinței și de Director și va fi depus în mâinile Secretarului general al Societății Națiunilor. Acesta va comunica fiecărui Membru o copie certificată după recomandarea sau după proiectul de convențiune.

Fiecare dintre Membrii se obliga a supune în termen de un an dela închiderea sesiunii Conferinței (sau dacă din împrejurări excepționale este cu neputință a proceda în termen de un an, îndată ce va fi posibil, nici odată însă mai târziu decât 18 luni după închiderea sesiunii Conferinței), recomandarea sau proiectul de convențiune autorității sau autorităților în a căror competență intră chestiunea, spre a li fi transformată în lege sau pentru a se lua măsuri de alt ordin.

Dacă este vorba de o recomandare, Membrii vor informa pe Secretarul general de măsurile luate.

Dacă este vorba de un proiect de convențiune, Membrul care va fi obținut consimțământul autorității sau autorităților competente, va comunica ratificarea formală a convențiunei Secretarului general și va lua măsurile necesare pentru a face efective dispozițiunile zisei convențiuni.

Dacă o recomandare nu este urmată de un act legislativ sau de alte măsuri de natură a face efectivă această recomandare, sau dacă un proiect de convențiune nu are aprobarea autorității sau autorităților de competență cărora este chestiunea, Membrul nu va fi supus nici unei alte obligațiuni.

În cazul când este vorba de un Stat federativ a cărui latitudine de a aderă la o convențiune asupra obiectelor cari privesc munca este supusă la oarecari restricțiuni, Guvernul va avea dreptul de a considera un proiect de convențiune, căruia i se aplică aceste restricțiuni, ca o simplă recomandare și în acest caz se vor aplica dispozițiunile prezentului articol în ceea ce privește recomandările.

Articolul de mai sus va fi interpretat conform principiului următor :

În nici un caz nu se va pretinde vreunui Membru, ca urmare a adopțiunii de către Conferință a vreunei recomandări sau vreunui

proiect de convențiune, să micșoreze protecțiunea deja acordată de legislația sa muncitorilor despre cari este vorba.

ARTICOLUL 351

Orice convențiune astfel ratificată va fi înregistrată de Secretarul general al Societății Națiunilor, dar nu va fi obligatorie decât pentru Membrii cari au ratificat-o.

ARTICOLUL 352

Orice proiect, care la ultimul scrutin al totalității voturilor nu va obține majoritatea de doua treimi a voturilor exprimate de Membrii prezenți, poate face obiectul unei convențiuni particulare pentru acei dintre Membrii Organizațiunii permanente cari ar dori aceasta.

Orice convențiune particulară de acest fel va trebui comunicată de către Guvernele interesate Secretarului general al Societății Națiunilor, care o va înregistra.

ARTICOLUL 353

Fiecare din Membrii se obliga să prezinte Biuroului internațional al Muncii un raport anual asupra măsurilor luate de el pentru executarea convențiunilor la cari a aderat. Aceste rapoarte vor fi redactate în forma arătată de consiliul de administrațiune și vor trebui să cuprindă datele cerute de acesta. Directorul va prezenta un rezumat al acestor rapoarte în cea mai apropiată sesiune a Conferinței.

ARTICOLUL 354

Orice reclamațiune adresată Biuroului internațional al Muncii de către o organizare profesională de muncitori sau de patroni, din care ar rezulta că vreunul din Membrii n'ar fi asigurat într'un mod satisfăcător executarea unei convențiuni la care zisul Membru a aderat, va putea fi transmisă de către Consiliul de administrație Guvernului respectiv și acest Guvern va putea fi invitat să facă declarația ce va crede de cuviință asupra chestiunii.

ARTICOLUL 355

Dacă nici o declarațiune nu este primită de Guvernul respectiv într'un termen potrivit, sau dacă declarațiunea primită nu pare satisfăcătoare Consiliului de administrație, acesta va avea dreptul să publice reclamațiunea primită și, la nevoie, răspunsul dat.

ARTICOLUL 356

Fiecare din Membrii va putea depune o plângere la Biroul internațional al Muncii, contra unui alt Membru, care după părerea lui n'ar asigura într'un mod satisfăcător executarea unei convențiuni, pe care și unul și altul ar fi ratificat-o în virtutea articolelor precedente.

Consiliul de administrație poate, dacă găsește cu cale, și mai înainte de a sesiza o Comisiune de anchetă după procedura arătată mai jos, să intre în raporturi cu Guvernul respectiv în modul arătat la articolul 354.

Dacă Consiliul de administrație nu crede de cuviință să comunice plângerea acestui Guvern, sau dacă această comunicare fiind făcută, Consiliul de administrație n'a primit într'un termen potrivit un răspuns care să-l satisfacă, Consiliul va putea provoca formarea unei comisii de anchetă care va avea misiunea să studieze chestiunea ridicată și să depună un raport în această privință.

Aceeaș procedură va putea fi urmată de Consiliu, fie din oficiu, fie în urma plângerii unui delegat la Conferință.

Când se va ridica o chestiune prin aplicarea articolelor 355 sau 356 înaintea Consiliului de administrație, Guvernul în cauză, dacă n'are deja un reprezentant în sânul Consiliului de administrație, va avea dreptul să numească un delegat care să ia parte la deliberările Consiliului relative la această afacere. Data când trebuie să aibă loc aceste discuțiuni va fi notificată în timp util Guvernului în cauză.

ARTICOLUL 357

Comisiunea de anchetă va fi alcătuită în modul următor :

Fiecare din Membrii se obligă să desemneze în cele șase luni cari vor urma dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, trei persoane competente în materie industrială, prima reprezentând pe patroni, a doua reprezentând pe lucrători și a treia independentă și de unii și de ceilalți. Toate aceste persoane vor forma o listă de pe care vor fi aleși Membrii Comisiunii de anchetă.

Consiliul de administrație va avea dreptul să verifice titlurile ziselor persoane și să refuze cu majoritate de două treimi din voturile exprimate de reprezentanții prezenți numirea acelorale ale căror titluri n'ar satisface prescripțiunile prezentului articol.

La cererea consiliului de administrație, Secretarul general al Societății Națiunilor va desemna trei persoane alese respectiv din

fiecare din cele trei categorii ale listei, pentru a alcătui Comisiunea de anchetă, și va mai desemna pe una din aceste trei persoane care să prezideze zisa Comisiune. Nici una din cele trei persoane astfel desemnate nu va putea depinde de unul din Membrii interesați direct în acea plângere.

ARTICOLUL 358

În cazul când o plângere ar fi trimisă, în virtutea articolului 356, înaintea unei Comisiuni de anchetă, fiecare din Membrii, fie că este sau nu direct interesat în acea plângere, se obligă să pună la dispozițiunea Comisiunii orice informațiune ce ar posedă, privitoare la obiectul plângerii.

ARTICOLUL 359

Comisiunea de anchetă, după o amănunțită studiere a plângerii, va redacta un raport în care va consemna constatările sale asupra tuturor punctelor de fapt cari permit să se precizeze însemnătatea contestațiunii, ca și recomandările ce va crede că trebuie să formuleze privitor la măsurile de luat pentru a da satisfacțiune Guvernului reclamant și privitor la termenele în cari aceste măsuri ar trebui să fie luate.

Acest raport va arăta, de asemenea, la nevoie sancțiunile de ordin economic ce Comisiunea va crede de cuviință să se ia contra Guvernului pus în cauză și a căror aplicare de către celelalte Guverne o crede justificată.

ARTICOLUL 360

Secretarul general al Societății Națiunilor va comunica raportul Comisiunii de anchetă fiecăruia din Guvernele interesate în pricină și va avea grijă de public re.

Fiecare din Guvernele interesate va trebui să notifice Secretarului general al Societății Națiunilor, în termenul de o lună, dacă primește sau nu recomandările cuprinse în raportul Comisiunii, și, în cazul când nu le primește, dacă dorește să supună diferendul Curții permanente de justiție internațională a Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 361

În cazul când unul din membrii nu ar lua, relativ la o recomandare sau la un proiect de Convențiune, măsurile prescrise de articolul 350, orice alt membru va avea dreptul să refere Curții permanente de justiție internațională.

ARTICOLUL 362

Decizia Curții permanente de justiție internațională privitoare la o plângere sau la o chestiune care i-ar fi fost supusă conform articolelor 360 sau 361, nu va fi susceptibilă de apel.

ARTICOLUL 363 -

Concluziunile sau recomandările eventuale ale Comisiunii de anchetă vor putea fi confirmate, amendate sau anulate de Curtea permanentă de justiție internațională, care va trebui, la nevoie, să indice sancțiunile de ordin economic ce va crede de cuviință să ia contra unui Guvern vinovat, și a căror aplicare de către celelalte Guverne o crede justificată.

ARTICOLUL 364

Dacă vreun Membru oarecare nu se conformază în termenul prescris recomandărilor eventuale, conținute fie în raportul Comisiunii de anchetă, fie în decizia Curții permanente de justiție internațională, orice alt Membru va putea să aplice zisului Membru sancțiunile de ordin economic, declarate aplicabile în speță prin raportul Comisiunii sau prin decizia Curții.

ARTICOLUL 365

Guvernul vinovat poate, în orice moment, să informeze Consiliul de administrație că a luat măsurile necesare pentru a se conforma, fie recomandărilor Comisiunii de anchetă, fie acelor conținute în decizia Curții permanente de justiție internațională și poate cere Consiliului să binevoiască a face, prin mijlocirea Secretarului general al Societății Națiunilor, să se alcătuiască o Comisiune de anchetă cu însărcinarea de a verifica spusele sale. În acest caz se vor aplica stipulațiunile dela articolele 357, 358, 359, 360, 362 și 363, și dacă raportul Comisiunii de anchetă sau decizia Curții permanente de justiție internațională sunt favorabile Guvernului vinovat, celelalte Guverne vor trebui numai decât să ridice măsurile de ordin economic ce ar fi luat în contra zisului Stat.

CAPITOLUL III

Prescripțiuni generale

ARTICOLUL 366

Membrii își iau îndatorirea să aplice convențiunile la cari ei ar fi aderat, conform stipulațiunilor prezentei Părți a prezentului Tratat, aceloră dintre coloniile sau posesiunile lor și aceloră dintre protectoratele lor cari nu au pro-

priul lor Guvern independent, sub următoarele rezerve :

1° Ca convențiunea să nu poată fi aplicabilă din cauza condițiunilor locale ;

2° Ca modificările, cari ar fi trebuincioase pentru adaptarea convențiunii la condițiunile locale, să poată fi introduse în această convențiune.

Fiecare Membru va trebui să notifice Biroului internațional al Muncii hotărîrea ce-și propune să ia în ceea ce privește fiecare din coloniile sau posesiunile sale sau fiecare dintre protectoratele sale, cari nu se guvernează prin ele înșile.

ARTICOLUL 367

Amendamentele cari vor fi adoptate de Conferință cu majoritatea de două treimi a voturilor exprimate de delegații prezenți pentru prezenta Parte a Tratatului de față, vor deveni executorii îndată ce vor fi fost ratificate de Statele ai căror reprezentanți alcătuiesc Consiliul Societății Națiunilor și de trei sferturi din Membrii.

ARTICOLUL 368

Orice chestiune sau dificultate cu privire la interpretarea prezentei Părți a prezentului Tratat și a convențiunilor încheiate ulterior de către Membrii, în virtutea zisei Părți, vor fi supuse aprecierii Curții permanente de justiție internațională.

CAPITOLUL IV

Măsuri tranzitorii

ARTICOLUL 369

Prima sesiune a Conferinței va avea loc în luna Octombrie 1919. Locul și ordinea de zi a sesiunii sunt hotărîte în anexa aci alăturată.

Convocarea și organizarea acestei prime sesiuni se vor face sub îngrijirea Guvernului desemnat în acest scop în zisa anexa. Guvernul va fi asistat, în ceea ce privește prepararea documentelor, de o Comisiune internațională, ai cărei membrii vor fi desemnați în aceeaș anexa.

Cheltuielile acestei prime sesiuni și ale oricărei sesiuni ulterioare, până când creditele necesare vor putea fi înscrise în bugetul Societății Națiunilor, exceptând cheltuielile de deplasare ale delegaților și ale consilierilor tehnici, vor fi repartizate între Membrii în proporțiunile stabilite pentru Biroul internațional al Unii postale universale.

ARTICOLUL 370

Până când Societatea Națiunilor va fi întocmit toate comunicările care vor trebui adresate, în virtutea articolelor precedente, Secretarului general al Societății, ele vor fi păstrate de Directorul Biroului internațional al Muncii, care va încredința despre aceasta pe Secretarul general.

ARTICOLUL 371

Până la crearea Curții permanente de justiție internațională, diferendele care trebuiesc să fie supuse ei în virtutea prezentei Partii prezentului Tratat, vor fi deferite unui tribunal compus din trei persoane desemnate de Consiliul Societății Națiunilor.

Anexă

Prima sesiune a Conferinței Muncii, 1919

Locul Conferinței va fi Washington.

Guvernul Statelor-Unite ale Americii va fi rugat să convoace Conferința.

Comitetul internațional de organizare va fi compus din șapte persoane desemnate respectiv de Guvernele Statelor-Unite, Marii Britanii, Franței, Italiei, Japoniei, Belgiei și Elveției. Comitetul va putea, dacă găsește cu cale, să invite și pe alți Membrii ca să trimită reprezentanți în sânul lui.

Ordinea de zi va fi următoarea :

1° Aplicarea principiului zilei de opt ore sau săptămânei de 48 ore ;

2° Chestiuni relative la mijloacele de a preveni întreruperea lucrului (*chômage*) și de a-i remedia consecințele ;

3° Întrebuințarea femeilor :

a) Înainte sau după ce a născut (inclusiv chestiunea indemnizărei pentru maternitate) ;

b) În timpul nopții ;

c) La muncile insalubre.

4° Întrebuințarea copiilor :

a) Elatea cerută pentru a fi admiși la muncă ;

b) Munca de noapte ;

c) Muncile insalubre.

5° Extensiunea și aplicarea convențiilor internaționale adoptate la Berna în 1906 asupra interzicerii lucrului de noapte pentru femeile care lucrează în industrie și interzicerea întrebuințării fosforului alb (galben) în industria cluburilor.

SECȚIUNEA II

Principii generale

ARTICOLUL 372

Înaltele Părți Contractante, recunoscând că buna stare fizică, morală și intelectuală a muncitorilor salariați este de o importanță esențială

din punct de vedere internațional, au stabilit, pentru atingerea acestui înalt scop, organismul permanent prevăzut la Secțiunea I și asociat organismului Societății Națiunilor.

Ele recunosc că deosebirea de climă, de moravuri și de obiceiuri, de oportunitate economică și de tradiție industrială, face să fie greu de atins, în mod imediat, uniformitatea absolută a condițiilor de muncă. Însă, fiind convinse că munca nu trebuie considerată numai ca un articol de comerț, ele cred că există metode și principii pentru reglementarea condițiilor de muncă ce ar trebui să caute să aplice toate comunitățile industriale pe cât le permit împrejurările speciale în care ele ar putea să se găsească.

Printre aceste metode și principii, Înaltele Părți Contractante consideră că următoarele sunt de o importanță deosebită și urgentă :

1° Principiul diriguitor expus mai sus afirmă că munca nu trebuie considerată numai ca o marfă sau ca un articol de comerț ;

2° Dreptul de asociațiune privitor la toate chestiunile care nu sunt contrarii legilor, atât în ce privește pe salariați cât și pe patroni (*employeurs*) ;

3° Plata făcută muncitorilor a unui salariu care să le asigure o existență convenabilă, conform trebuințelor și împrejurărilor din țara lor ;

4° Adoptarea zilei de 8 ore sau a săptămânei de 48 de ore ca scop ce trebuie atins pretutindeni unde n'a fost încă obținut ;

5° Adoptarea unui repauz săptămânal de cel puțin 24 de ore, care va trebui să cuprindă Duminica ori de câte ori va fi cu putință ;

6° Suprimarea muncii copiilor și obligațiunea de a se aduce muncii tinerilor de ambele sexe limitările necesare pentru a le permite să-și continue educațiunea și să-și asigure dezvoltarea fizică ;

7° Principiul salariului egal, fără distincțiune de sex, pentru o muncă de valoare egală ;

8° Regulele stabilite în fiecare țară cu privire la condițiile de muncă vor trebui să asigure un tratament economic echitabil tuturor muncitorilor care își au reședința în mod legal în acea țară ;

9° Fiecare Stat va trebui să organizeze un serviciu de inspecțiune, care va avea în sânul său și femei, în scop de a asigura aplicarea legilor și a regulamentelor pentru protecțiunea muncitorilor.

Fără a proclama că aceste principii și metode sunt complete sau definitive, Înaltele Părți Contractante cred că ele pot conduce politica Societății Națiunilor ; și ca, dacă vor fi adoptate

de către comunitățile industriale care sunt membrii ai Societății Națiunilor și dacă vor fi păstrate intacte în practică de către un corp de inspectori potrivit, ele vor răspândi binefaceri permanente asupra salariaților din lumea întreagă.

PARTEA XIV

CLAUZE DIVERSE

ARTICOLUL 373

Austria se obligă să recunoască și să agreeze convențiunile încheiate sau ce se vor încheia de către Puterile aliate și asociate sau de unele din ele cu oricare altă Putere cu privire la comerțul de arme și de spirtoase, precum și la alte materii tratate în Actele generale din Berlin cu data de 26 Februarie 1885 și din Bruxelles cu data de 2 Iulie 1890, și Convențiunile care le-au completat sau modificat.

ARTICOLUL 374

Înaltele Părți Contractante recunosc că au luat cunoștință și au dat act despre Tratatul semnat de Guvernul Republicii Franceze la 17 Iulie 1918 cu Alteța Sa Principele de Monaco și care definește raporturile Franței cu Principatul.

ARTICOLUL 375.

Înaltele Părți Contractante, deși recunosc garanțiile stipulate în favoarea Elveției prin Tractatele din 1815 și în special prin Actul dela 20 Noembrie 1815, garanții care constituie niște angajamente internaționale pentru păstrarea păcii, constată totuși că stipulațiunile acestor Tractate și convențiuni și declarațiunile și celelalte acte complementare relative la zona neutralizată a Savoiei, așa cum a fost ea determinată prin alineatul 1 din art. 92 al Actului final de la Congresul din Viena și prin alineatul 2 din art. 3 al Tratatului dela Paris din 20 Noembrie 1815, nu mai corespund cu împrejurările actuale. În consecință, Înaltele Părți Contractante iau act de acordul ce a intervenit între Guvernul francez și Guvernul elvețian pentru abrogarea stipulațiunilor relative la această zonă, cari sunt și rămân abrogate.

Înaltele Părți Contractante recunosc tot astfel că stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale celorlalte acte complementare relative la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și

din regiunea Gex (*Pays de Gex*) nu mai corespund cu împrejurările actuale și că Franța și Elveția vor putea regula între ele, de comun acord, regimul acestor teritorii în condițiunile pe cari ambele țări le vor socoti mai nemerit

A n e x ă

I

Consiliul federal elvețian a făcut cunoscut Guvernului francez, în ziua de 5 Mai 1919, că, după ce a examinat dispozițiunile articolului 435 din condițiunile de pace prezentate Germaniei, de către Puterile aliate și asociate cu acelaș spirit de sinceră prietenie, a fost destul de fericit să ajungă la concluziunea pe care o poate accepta cu următoarele considerațiuni și rezerve:

1° Pentru zona neutralizată din Savoia de Sus (*Haute Savoie*):

a) Rămâne înțeles că, atât timp cât Camerele federale nu vor fi ratificat acordul încheiat între cele două Guverne cu privire la abrogarea stipulațiunilor relative la zona de neutralitate din Savoia, nimic definitiv nu va mai avea loc în această privință dintr-o parte sau din cealaltă;

b) Consimțământul dat de Guvernul elvețian la abrogarea stipulațiunilor de mai sus, implică, conform textului adoptat, recunoașterea garanțiilor formulate în favoarea Elveției în Tractatele dela 1815 și mai ales în Declarațiunea din 20 Noembrie 1815;

c) Acordul dintre Guvernele francez și elvețian pentru abrogarea sus ziselor stipulațiuni nu va fi considerat ca fiind valabil decât dacă Tratatul de pace va conține articolul așa cum a fost redactat. În afară de aceasta, Părțile Contractante ale Tratatului de pace vor trebui să caute a obține consimțământul Puterilor semnatare ale Tractatelor din 1815 și ale Declarațiunii din 20 Noembrie 1815, cari n'ar fi semnatare ale actualului Tratat de pace.

2° Pentru zona liberă din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*):

a) Consiliul federal declară că face rezervele cele mai categorice în ce privește interpretarea ce trebuie să se dea declarațiunii menționate în ultimul alineat al articolului de mai sus, care va trebui să fie înserat în Tratatul de pace și care zice că: „stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale celorlalte acte complementare, privitoare la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*) nu mai corespund cu împrejurările actuale”. Într'adevăr, Consiliul federal n'ar voi ca, din adevădarea sa la această redactare, să se poată deduce că el ar accepta suprimarea unei

instituțiuni ce are de scop să dea regiunilor vecine beneficiul unui regim special, potrivit situațiunii lor geografice și economice și care s'a dovedit a fi bun. În intențiunea Consiliului federal n'ar fi vorba să se modifice organizarea vamală a zonelor, după cum a fost organizată prin sus zisele Tractate, ci numai să se reguleze, mai în conformitate cu condițiunile economice actuale, modalitățile de schimb între regiunile interesate. Observațiunile ce preced au fost inspirate Consiliului federal prin citirea Proiectului de Convențiune, relativ la constituirea viitoare a zonelor, care e anexat la nota Guvernului francez cu data de 26 Aprilie. Cu toate că face zisele rezerve, Consiliul federal declară a fi gata să examineze în chipul cel mai amical toate propozițiunile ce Guvernul francez ar crede nemerit să-i facă în această privință ;

b) Se admite ca stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale altor acte complimentare, cu privire la zonele libere, să rămâie în vigoare până în momentul când va fi intervenit între Elveția și Franța un nou aranjament care să reglementeze regimul acestor teritorii.

II

Guvernul francez a adresat, la 18 Mai 1919, Guvernului elvețian următoarea notă, ca răspuns la comunicarea reprodușă în precedentul paragraf :

Printr'o notă, cu data de 5 Mai trecut, Legațiunea Elveției din Paris a binevoit să aducă la cunoștința Guvernului Republicii franceze adeziunea Guvernului federal la proiectul articolului ce trebuie inserat în Tractatul de pace dintre Guvernele aliate și asociate, de o parte, și Germania, de cealaltă.

Guvernul francez a luat cu plăcere act de acordul astfel încheiat și, după a sa cerere, proiectul articolului în chestiune, acceptat de Guvernele aliate și asociate, a fost inserat sub No. 435 în Condițiunile de pace prezentate Plenipotențiarilor germani.

Guvernul elvețian a formulat în această privință, prin nota sa din 5 Mai, diferite considerațiuni și rezerve.

În ce privește observațiunile relative la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*), Guvernul francez are onoarea să arate că stipulațiunea din ultimul alineat al articolului 435 este atât de limpede, încât nicio îndocală nu poate naște asupra sensului ei, mai ales în ce privește dezinteresarea ce trebuie să aibă de azi înainte Puterile în această chestiune, afară de Franța și de Elveția.

Intrucât îl privește, Guvernul Republicii, dornic să păzească interesele teritoriilor franceze de cari este vorba, și inspirându-se în această privință de situațiunea lor particulară, nu pierde din vedere nevoia de a le asigura un regim vamal potrivit și de a regulă, cât mai în conformitate cu împrejurările actuale, modalitățile de schimb între aceste teritorii și teritoriile elvețiene vecine, ținând socoteală de interesele reciproce.

Se înțelege dela sine că aceasta n'ar putea atinge întru nimic dreptul Franței de a stabili în această regiune linia sa vamală pe fruntaria politică, așa cum există în celelalte părți ale fruntariilor sale și precum a făcut chiar Elveția de multă vreme în această regiune pe propriile sale fruntarii.

Guvernul Republicii ia cu plăcere act în această privință de dispozițiunile amicale în care Guvernul elvețian declară a fi gata să examineze toate propozițiunile franceze, făcute în vederea aranjamentului ce trebuie să înlocuească regimul actual al ziselor zone libere, pe cari Guvernul francez înțelege să le formuleze în acelaș spirit amical.

Pe de altă parte, Guvernul Republicii nu se îndoiește că păstrarea provizorie a regimului din 1815, privitor la zonele libere și prevăzut în acest alineat al notei Legațiunii Elveției din 5 Mai și care are desigur de scop să ușureze trecerea dela regimul actual la cel convențional, nu va constitui în nici un chip o cauză de întârziere în stabilirea noii stări de lucruri, recunoscută necesară de către ambele Guverne.

Aceeaș observațiune se aplică ratificării de către Camerele federale prevăzute la alineatul a) din «primos» al notei elvețiene din 5 Mai, sub rubrica : «zona neutralizată din Savoia de Sus (*Haute Savoie*)».

ARTICOLUL 376

Puterile aliate și asociate convin că, în cazul când misiuni religioase creștine erau întreținute de societăți sau de persoane austriace pe teritorii ce le aparțineau, sau erau încredințate Guvernului lor în conformitate cu Tractatul de față, proprietățile acestor misiuni sau societăți de misiuni, împreună cu proprietățile societăților de comerț al căror câștig este destinat la întreținerea misiunilor, vor trebui și de aci înainte să fie întrebuințate în folosul acestor misiuni. Spre a se asigura buna executare a acestui angajament, Guvernele aliate și asociate vor da zisele proprietăți în primirea unor consilii de administrație, numite sau aprobate de aceste Guverne și alcătuite din persoane având credința religioasă a misiunii a cărei proprietate este în cauză.

Guvernele aliate și asociate, exercitând mai departe un control deplin asupra persoanelor cari conduc aceste misiuni, vor îngriji ca interesele acestor misiuni să fie salvate.

Austria, luând act de angajamentele ce preced, declară că primește toate aranjamentele încheiate sau cari urmează a fi încheiate de către Guvernele aliate și asociate interesate pentru aducerea la îndeplinire a lucrărilor ziselor misiuni sau societăți de comerț, și renunță la orice reclamațiuni în privința lor.

ARTICOLUL 377

Sub rezerva dispozițiilor Tractatului de față, Austria își ia îndatorirea de a nu prezintă, nici direct, nici indirect, vreo reclamațiune pecuniară, pentru nici un fapt anterior punerii în vigoare a Tractatului de față, în contra nici uneia din Puterile aliate sau asociate semnatare ale Tractatului de față.

Stipulațiunea de față va avea valoarea unei renunțări complete și definitive la toate reclamațiunile de acest fel, ce vor fi stinse de acum înainte, oricari ar fi interesați.

ARTICOLUL 378

Austria primește și recunoaște valabile și obligatorii toate deciziunile și toate ordinele privitoare la vasele austro-ungare și la mărfurile austriace, precum și toate deciziunile și ordinele privitoare la plata cheltuielilor cari vor fi fost date de oricare din jurisdicțiunile de prize ale Puterilor aliate și asociate, și își ia îndatorirea de a nu prezenta în numele naționalilor săi nicio reclamațiune privitoare la aceste deciziuni și ordine.

Puterile aliate și asociate își rezervă dreptul de a examina, în anumite condițiuni pe cari ele le vor determina, deciziunile și ordinele jurisdicțiunilor austro-ungare în materie de prize, fie că acele deciziuni și ordine ar atinge atât drepturile de proprietate ale supușilor (*ressortissants*) ziselor Puteri, cât și pe cele ale supușilor (*ressortissants*) neutri. Austria își ia îndatorirea de a procura copii de pe toate documentele ce constituie dosarul afacerilor, inclusiv deciziunile și ordinele date, precum și să accepte și să execute recomandările prezintate în urma examinării afacerilor.

ARTICOLUL 379

Înaltele Părți contractante convin că, în lipsă de stipulațiuni ulterioare contrare, Președintele oricărei Comisiuni instituită prin prezentul Tractat, va avea dreptul, în caz de paritate de voturi, să emită un al doilea vot.

ARTICOLUL 380

Afară de vreo dispoziție contrară a prezentului Tractat, în toate cazurile în cari zisul Tractat prevede rezolvarea unei chestiuni particulare pentru unele State printr-o convenție specială de încheiat între Statele interesate, este și rămâne stabilit între Înaltele Părți contractante că dificultățile ce s'ar ivi în această privință se vor rezolva de către Principalele Puteri aliate și asociate până când Austria va fi admisă ca membru al Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 381

Expresiunea din prezentul Tractat „fostul Imperiu al Austriei” cuprinde Bosnia și Herzegovina, afară numai dacă textul ar arăta contrariul. Această stipulațiune nu aduce atingere drepturilor și obligațiunilor Ungariei cu privire la aceste două teritorii.

TRACTATUL DE FAȚĂ, redactat în limba franceză, engleză și italiană, va fi ratificat.

În caz de divergență, textul francez va face deplină credință, exceptându-se în partea I (Pactul Societății Națiunilor) și partea XIII (Muncă), în cari textele franceze și engleze vor avea aceeași valoare.

Depunerea ratificărilor se va face la Paris, în cel mai scurt timp posibil.

Puterile, al căror Guvern își are reședința în afară de Europa, vor avea facultatea de a se mărgini să facă cunoscut Guvernului Republicii franceze, prin reprezentantul lor diplomatic la Paris, că ratificarea lor a fost dată și, în acest caz, vor trebui să transmită, cât mai curând posibil, instrumentul ratificării.

Un prim proces-verbal de depunerea ratificărilor se va întocmi îndată ce Tractatul va fi fost ratificat de Austria, de o parte, și de trei din Principalele Puteri aliate și asociate, de alta parte.

Îndată după încheierea acestui prim proces-verbal, Tractatul va intra în vigoare între Înaltele Părți Contractante, cari în acest mod îl vor fi ratificat. Pentru calcularea tuturor termenelor prevăzute prin Tractatul de față, aceasta dată va fi data punerii în vigoare.

În toate celelalte privințe, Tractatul va intra în vigoare pentru fiecare Putere, la data depunerii ratificării sale.

Guvernul francez va remite tuturor Puterilor semnatare o copie certificată ca fiind conformă, de pe procesele-verbale ale depunerii ratificărilor.

SPRE CREDINȚA CELOR CE PRECED,
Plenipotențiarii sus numiți au semnat Tratatul
de față.

Făcut la Saint-Germain-en-Laye în zece Sep-
temvrie una mie nouă sute nouăsprezece, în-
tr'un singur exemplar, care va rămâne depus
în arhivele Guvernului Republicii franceze și
de pe care se vor predă copii autentice fiecăreia
din Puterile semnatare.

(L. S.) FRANK L. POLK.

(L. S.) HENRY WHITE.

(L. S.) TASKER H. BLISS.

(L. S.) ARTHUR JAMES BALFOUR.

(L. S.) .

(L. S.) MILNER.

(L. S.) GEORGE N. BARNES.

(L. S.) A. E. KEMP.

(L. S.) G. F. PEARCE.

(L. S.) MILNER.

(L. S.) THOS. MACKENZIE.

(L. S.) SINHA OF RAIPUR.

(L. S.) G. CLÉMENTEAU.

(L. S.) S. PICHON.

(L. S.) L. L. KLOTZ.

(L. S.) ANDRÉ TARDIEU.

(L. S.) JULES CAMBON.

(L. S.) TOM. TITTONI.

(L. S.) VITTORIO SCIALOJA.

(L. S.) MAGGIORINO FERRARIS.

(L. S.) GUGLIELMO MARCONI.

(L. S.) S. CHINDA.

(L. S.) K. MATSUI.

(L. S.) H. IJUI.

(L. S.) HYMAN.

(L. S.) J. VAN DEN HEUVEL.

(L. S.) EMILE VANDERVELDE.

(L. S.) J. R. LOUTSENGTSIANG.

(L. S.) CHENGTING THOMAS WANG.

(L. S.) ANTONIO S. DE BUSTAMANTE.

(L. S.) NICOLAS POLITIS.

(L. S.) A. ROMANOS.

(L. S.) SALVADOR CHAMORRO.

(L. S.) ANTONIO BURGOS.

(L. S.) I. J. PADEREWSKI.

(L. S.) ROMAN DMOWSKI.

(L. S.) AFFONSO COSTA.

(L. S.) AUGUSTO SOARES.

(L. S.) CHAROON.

(L. S.) TRAIKOS PRABANDHU.

(L. S.) KAREL KRAMAR.

(L. S.) DR. EDWARD BENES.

(L. S.) RENNER.

PROTOCOL

Pentru a preciza condițiunile în cari vor trebui executate anumite clauze din Tratatul semnat cu data de astăzi, Înaltele Părți Contractante s'au înțeles ca :

1° Lista persoanelor pe cari Austria, potrivit articolului 173, alineatul 2, va trebui să le predea Puterilor aliate și asociate, va fi comunicată Guvernului austriac în luna ce va urma după punerea în vigoare a Tratatului.

2° Comisiunea reparațiunilor prevăzută la articolul 186 și la paragrafele 2, 3 și 4 din Anexa IV, precum și secțiunea specială care este prevăzută la art. 179, nu vor putea cere divulgarea secretelor de fabricațiune sau alte informațiuni confidențiale ;

3° Îndată după semnarea Tratatului și în cele patru luni următoare, Austria va putea supune Puterilor aliate și asociate spre a fi examinate documente și propuneri pentru a grăbi lucrările privitoare la reparațiuni, a scurtă astfel cercetările și a accelera hotărârile ;

4° Se va proceda la urmărirea persoanelor cari ar fi comis acte delictuoase, în legătură cu lichidarea bunurilor austriace, iar Puterile aliate și asociate vor primi informațiunile și probele pe cari Guvernul austriac le va putea procura în această privință.

Făcut în franțuzește, în englezește și în italianește, textul francez făcând deplină credință în caz de divergență, la Saint-Germain-en-Laye, în zece Septemvrie una mie nouă sute nouăsprezece.

RENNER.

FRANK L. POLK.

HENRY WHITE.

TASKER H. BLISS.

ARTHUR JAMES BALFOUR.

MILNER.

GEORGE N. BARNES.

A. E. KEMP.

G. F. PEARCE.

MILNER.

THOS. MACKENZIE.

SINHA OF RAIPUR.

G. CLÉMENTEAU.

S. PICHON.

L. L. KLOTZ.

ANDRÉ TARDIEU.

JULES CAMBON.

TOM. TITTONI.

VITTORIO SCIALOJA.

MAGGIORINO FERRARIS.

GUGLIELMO MARCONI.

S. CHINDA.

K. MATSUI.

H. IJUN.

HYMANS.

J. VAN DEN HEUVEL.

EMILE VANDERVELDE.

J. R. LOUTSENGTSIANG.

CHENGTING THOMAS WANG.

ANTONIO S. DE BUSTAMENTE

NICOLAS POLITIS.

A. ROMANOS.

SALVADOR CHAMORRO.

ANTONIO BURGOS.

I. J. PADEREWSKI.

ROMAN DMOWSKI.

AFFONSO COSTA.

AUGUSTO SOARES.

CHAROON.

TRAIDOS PRABANDHU.

KAREL KRAMAR.

DR. EDWARD BENES.

DECLARAȚIUNE

Pentru a reduce la minimum pierderile rezultate din scufundarea vaselor și a încărcăturilor în cursul războiului și spre a ușura redobândirea vaselor și a încărcăturilor cari pot fi salvate, precum și reglementarea reclamațiilor particulare cari se raportează la ele, Guvernul austriac se obligă să procure toate informațiile ce are, cari ar putea fi de folos Guvernelor puterilor aliate și asociate sau supușilor (*ressortissants*) lor, în ceea ce privește vasele scufundate sau păgubite de forțele navale austriace în timpul ostilităților.

Prezenta declarațiune făcută în franceză, engleză și italiană — textul francez făcând credință în caz de divergență — și semnată la Saint Germain-en-Laye, la zece Septembrie una mie nouă sute nouăsprezece.

RENNER.

FRANK L. POLK.

HENRY WHITE.

TASKER H. BLISS.

ARTHUR JAMES BALFOUR.

MILNER.

GEORGE N. BARNES.

A. E. KEMP.

G. F. PEARCE.

MILNER.

THOS. MACKENZIE.

SINHA OF RAIPUR.

G. CLÉMENTEAU.

S. PICHON.

L. L. KLOTZ.

ANDRÉ TARDIEU.

JULES CAMBON.

TOM. TITTONI.

VITTORIO SCIALOJA.

MAGGIORINO FERRARIS.

GUGLIELMO MARCONI.

S. CHINDA.

K. MATSUI.

H. LUIN.

HYMANS.

J. VAN DEN HEUVEL.

ÉMILE VANDERVELDE.

J. R. LOUTSENGTSIANG.

CHENGTING THOMAS WANG.

ANTONIO S. DE BUSTAMANTE.

NICOLAS POLITIS.

A. ROMANOS.

SALVADOR CHAMORRO.

ANTONIO BURGOS.

I. J. PADEREWSKI.

ROMAN DMOWSKI.

ALFONSO COSTA.

AUGUSTO SOARES.

CHAROON.

TRAIDOS PRABANDHU.

KAREL KRAMAR.

DR. EDWARD BENES.

DECLARAȚIUNE P/RTICULARA

Guvernul austriac se obligă — în cazul când acest lucru ar fi cerut de Guvernele Statelor-Unite, al Imperiului Britanic, al Franței și Italiei — să interzică în mod eficace importul, exportul și tranzitul tuturor articolelor, între Austria și Ungaria și să mențină această interdicere până când guvernul Ungariei va accepta în mod formal condițiile de Pace prezentate de Guvernele asociate și aliate.

Prezenta declarație făcută în francezește, în englezește și italianește — textul francez făcând credință în caz de divergență, — și semnată la Saint Germain-en-Laye, la zece Septembrie una mie nouă sute nouăsprezece.

FRANK L. POLK.

HENRY WHITE.

FASKER H. BLISS.

ARTHUR JAMES BALFOUR.

MILNER.

GEORGE N. BARNES.

A. E. KEMP.

G. F. PEARCE.

MILNER.

THOS. MACKENZIE.

SINHA OF RAIPUR.

GH. CLÉMENTEAU.

S. PICHON.

L. L. KLOTZ.

ANDRÉ TARDIEU.

JULES CAMBON.

TOM. TITTONI.

VITTORIO SCIALOJA.

MAGGIORINO FERRARIS.

GUGLIELMO MARCONI.

S. CHINDA.

K. MATSUI.

H. LUIN.

HYMANS.

J. VAN DEN HEUVEL.

EMILE VANDERVELDE.

J. R. LOUTSENGTSIANG.

CHENGTING THOMAS WANG.

ANTONIO S. DE BUSTAMENTE.

NICOLAS POLITIS.

A. ROMANOS.

TRACTAT DE PACE

ÎNTRU

PUTERILE ALIATE ȘI ASOCIATE ȘI BULGARIA ȘI PROTOCOL

Semnate la Neuilly-Sur-Seine la 29 Noemvrie 1919

BUCUREȘTI
—
IMPRIMERIA STATULUI
1920

SUMAR

S U M A R

Pag'na	Pagina
Preambul	I
PARTEA I	
PACTUL SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR	
Pactul Societății Națiunilor (art. 1 la 26)	3
Anexa	8
PARTEA II	
FRUNTARIILE BULGARIEI	
Fruntăriile Bulgariei (art. 27 la 35)	8
PARTEA III	
CLAUZE POLITICE	
SECȚIUNEA I. — Statul sârbo-croato-sloven (art. 36—41)	11
SECȚIUNEA II. — Grecia (art. 42—47)	11
SECȚIUNEA III. — Tracia (art. 48)	12
SECȚIUNEA IV. — Protecțiunea minorităților (art. 49—57)	12
SECȚIUNEA V. — Dispozițiuni generale (art. 58—63)	14
PARTEA IV	
CLAUZE MILITARE, NAVALE ȘI AERIE NE	
SECȚIUNEA I. — Clauze militare	15
CAPITOLUL I. — Clauze generale (art. 64—65)	15
CAPITOLUL II. — Efectivele și cadrele armatei bulgare (art. 66—70)	15
CAPITOLUL III. — Recrutare și instrucțiune militară (art. 71—72)	16
CAPITOLUL IV. — Școli, stabilimente culturale, societăți și asociațiuni militare (art. 73—75)	16
CAPITOLUL V. — Armament, munițiuni, material și fortificații (art. 76—82)	16
Tabela I. — Compunerea și efectivele maxime ale unei divizii de infanterie	18
Tabela II. — Compunerea și efectivele maxime ale unei divizii de cavalerie	18
Tabela III. — Compunerea și efectivele maxime ale unei brigăzi mixte	18
Tabela IV. — Efectivul minim de unitați, oricare ar fi organizația adoptată în armată (divizii, brigăzi mixte, etc.)	18
Tabela V. — Maximum de armament și de munițiuni autorizate	18
SECȚIUNEA II. — Clauze navale (art. 83—88)	19
SECȚIUNEA III. — Clauze privitoare la Aeronautica militară și navală (art. 89—93)	19
SECȚIUNEA IV. — Comisiuni interaliate de control (art. 94—100)	20
SECȚIUNEA V. — Clauze generale (art. 101—104)	21
PARTEA V	
PRIZONIERI DE RĂSBOI ȘI MORMINTE	
SECȚIUNEA I. — Prizonieri de război (art. 105—115)	22
SECȚIUNEA II. — Morminte (art. 116—117)	23
PARTEA VI	
SANȚIUNI	
Sanțiuni (art. 118—120)	23
PARTEA VII	
REPARAȚIUNI	
Reparațiuni (art. 121—131)	24
Anexă :	26
PARTEA VIII	
CLAUZE FINANCIARE	
Clauze financiare (art. 132—146)	27
PARTEA IX	
CLAUZE ECONOMICE	
SECȚIUNEA I — Relațiuni comerciale	30
CAPITOLUL I. — Regulamentare, Taxe și Restricțiuni vamale (art. 147—151)	30
CAPITOLUL II. — Tratatul de navigațiune (art. 152—153)	31
CAPITOLUL III. — Concurență nelegală (art. 154—155)	31
CAPITOLUL IV. — Tratatul de supșilor (ressortissants) Puterilor aliate și asociate (art. 156—159)	31
CAPITOLUL V. — Clauze generale (art. 160—161)	32
SECȚIUNEA II. — Tractate (art. 162—175)	32
SECȚIUNEA III. — Datorii (art. 176)	35
Anexă : (§ 1 la § 25)	36
SECȚIUNEA IV. — Bunuri, drepturi și interese (177—179)	39
Anexă : (§ 1 la § 15)	41
SECȚIUNEA V. — Contracte, prescripțiuni, judecări (art. 180—187)	44
Anexă : § 1 la § 24)	46
SECȚIUNEA VI. — Tribunal arbitral mixt (art. 188—189)	49
Anexă :	50
SECȚIUNEA VII. — Proprietatea industrială (art. 190—195)	51
SECȚIUNEA VIII. — Dispozițiuni speciale pentru teritoriile cedate (art. 196—203)	53

	Pagina		Pagina
PARTEA X		SECȚIUNEA IV. — Judecarea litigiilor și revizuirea clauzelor	
NAVIGAȚIE AERIANĂ		permanente (art. 245—247)	62
Navigația aeriană (art. 204—211)	55	SECȚIUNEA V. — Dispozițiune particulară (art. 248)	62
 PARTEA XI		 PARTEA XII	
PORTURI, CĂI PE APĂ ȘI CĂI FERATE		MUNCA	
SECȚIUNEA I. — Dispozițiuni generale (art. 212—217) . .	56	SECȚIUNEA I. — Organizarea muncii	62
SECȚIUNEA II. — Navigațiunea	57	CAPITOLUL I. — Organizare (art. 249—261)	63
CAPITOLUL I. — Libertatea de navigațiune (art. 218) . .	57	CAPITOLUL II. — Funcționarea (art. 262—282)	65
CAPITOLUL II. — Clauze relative la Dunăre (art. 219—235)	57	CAPITOLUL III. — Prescripțiuni generale (art. 283—285) .	68
SECȚIUNEA III. — Căi ferate	60	CAPITOLUL IV. — Măsuri tranzitorii (art. 286—288) . . .	68
CAPITOLUL I. — Clauze relative la transporturile inter-		Anexa:	68
naționale (art. 236—240)	60	SECȚIUNEA II. — Principii generale (art. 289)	69
CAPITOLUL II. — Material rulant (art. 241)	61	 PARTEA XIII	
CAPITOLUL III. — Cesiunea de linii de căi ferate (art.		CLAUZE DIVERSE	
242—243)	61	Clause diverse (art. 290—295)	69
CAPITOLUL IV. — Dispozițiuni tranzitorii (art. 244) . . .	62		

**STATELE-UNITE ALE AMERICEI,
IMPERIUL BRITANIC, FRANȚA ITALIA
și JAPONIA,**

Puteri desemnate în Tratatul de față ca
Principalele Puteri aliate și asociate.

BELGIA, CHINA, CUBA, GRECIA, HEDJAZ,
POLONIA, PORTUGALIA, ROMÂNIA, STATUL SERBO-
CROATO-SLOVEN, SIAMUL și CEHO-SLOVACIA,

Constituind, împreună cu Principalele Puteri
de mai sus, Puterile aliate și asociate,
de o parte;

și BULGARIA,

de altă parte;

Considerând că, în urma cererii guvernului
regal al Bulgariei, un armistițiu a fost acordat
Bulgariei la 29 Septembrie 1918, decătre Prin-
ciplele Puteri aliate și asociate, pentru ca un
Tratat de pace să poată fi încheiat;

Considerând că Puterile aliate și asociate sunt
de asemenea doritoare ca războiul, în care u-
nele dintre ele au fost țarite pe rând, în mod
direct sau indirect, contra Bulgariei, și care își
are origina în declarațiunea de război adresată
la 28 Iulie 1914 de către Austro-Ungaria Ser-
biei și în ostilitățile deschise de către Bulgaria
contra Serbiei la 11 Octombrie 1915 și conduse
de Germania, aliata Austro-Ungariei, a Turciei
și a Bulgariei să facă loc unei păci temeinice,
drepte și durabile;

Spre acest sfârșit, INALTELE PĂRȚI
CONTRACTANTE au desemnat ca Plenipo-
tențieri ai lor următorii:

**PRESEDINTELE STATELOR-UNITE
ALE AMERICEI:**

Onorabilul Frank Lyon POLK, Sub-Secretar
de Stat;

Onorabilul Henry WHITE, fost Ambasador
extraordinar și plenipotențiar al Statelor-
Unite la Roma și la Paris;

Generalul Tasker H. BLISS, reprezentant
militar al Statelor-Unite la Consiliul supe-
rior de război;

**MAIESTATEA SA REGELE REGATULUI
UNIT AL MAREI BRITANII SI IR-
LANDEI ȘI AL TERITORIILOR BRI-
TANICE DE PESTE MĂRI IMPĂRAT
AL INDIILOR:**

D. Cecil Harmsworth, M. P., Sub-Secretar
de Stat pentru afacerile streine;

Sir Eyre Crowe K. C. B., K. C. M. G., Mi-
nistru plenipotențiar, Sub-Secretar de Stat,
ajutor pe lângă afacerile streine;

Și:

pentru DOMINIONUL CANADEI:

Onorabilul Sir George Halsey PERLEY, K.
C. M. G., Inalt Comisar pentru Canada în
Regatul-Unit;

pentru COMMONWEALTH-UL AUSTRA-
LIEI:

Prea Onorabilul Andrew FISHER, Inalt Co-
misar pentru Australia în Regatul-Unit;

pentru UNIUNEA SUD-AFRICANĂ:

D. Reginald Andrew BLANKENBERG,
O. B. E., îndeplinind funcțiunea de Inalt Co-
misar pentru Uniunea Sud-Africană în
Regatul-Unit;

pentru DOMINIONUL NOUEI ZELANDE:

Onorabilul Sir Thomas MACKENZIE, K.
C. M. G., Inalt Comisar pentru Noua-
Zelandă în Regatul-Unit;

pentru INDIA:

Sir Eyre Crowe, K. C. B., K. C. M. G.;

**PRESEDINTELE REPUBLICEI FRAN-
CEZE:**

D. Georges CLEMENCEAU, Președinte al
Consiliului, Ministru de Război;

D. Stephen PICHON, ministru al Afacerilor
Străine;

- D. Louis Lucien KLOTZ, Ministru al Finanțelor;
 D. André TARDIEU, Comisar General al Afacerilor de război franco-americane;
 D. Jules CAMBON, Ambasador al Franței;

MAIESTATEA SA REGELE ITALIEI:

- Onorabilul Maggiorino FERRARIS, Senator al Regatului;
 Onorabilul Guglielmo MARCONI, Senator al Regatului;
 D. Giacomo de MARTINO, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar;

MAIESTATEA SA ÎMPĂRATUL JAPONIEI;

- D. K. MATSUI, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al M. S. Împăratului Japoniei la Paris;

MAIESTATEA SA REGELE BELGIILOR:

- D. Jules van den HEUVEL, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar, Ministru de Stat;

- D. ROLIN-JAEQUEMYNS, Membru al Institutului de drept internațional privat, Secretar General al Delegațiunii belgiene;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CHINEZE:

- D. Vikiuin Wellington KOO;
 D. Sao-Ke Alfred SZE;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CUBANE:

- Doctorul Rafael Martinez ORTIZ, Trimis extraordinar, Ministru plenipotențiar al Republicii cubane, la Paris;

MAIESTATEA SA REGELE ELENILOR:

- D. Eleftherios VENIZELOS, Președintele Consiliului Ministrilor;
 D. Nicolas POLITIS, Ministrul Afacerilor Străine;

MAIESTATEA SA REGELE HEDJAZULUI:

- D. Rustem HAIDAR;
 D. Abdul Hadi AOUNI;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI POLONE:

- D. Ladislas GRABSKI;
 D. Stanislas PATEK, Ministru plenipotențiar;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI PORTUGHEZE, prin:

- Doctorul Afonso DA COSTA, fost Președinte al Consiliului de Miniștri;
 D. Jayme BATALHA REIS, Ministru plenipotențiar;

MAIESTATEA SA REGELE ROMÂNIEI:

- D. Victor ANTONESCU, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al M. S. Regelui României la Paris;
 Generalul Constantin COANDA, General de Corp de Armată, Adjutant Regal, fost președinte al Consiliului de Miniștri;

MAIESTATEA SA REGELE SÂRBILOR, CROAȚILOR ȘI SLOVENILOR:

- D. Nicolas P. PACHITCH, fost Președinte al Consiliului de Miniștri;
 D. Ante TRUMBIC, Ministru al Afacerilor Străine;
 D. Ivan ZOLGER, Doctor în drept;

MAIESTATEA SA REGELE SIAMULUI:

- Alteța Sa Principele CHAROON, Trimis extraordinar și Ministru Plenipotențiar al M. S. Regelui Siamului la Paris;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI CECOSLOVACE:

- D. Eduard BENES, Ministrul Afacerilor străine;
 D. Stephen OSUSKY, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii ceco-slovace la Londra;

BULGARIA:

- D. Alexandru STAMBOLISKY, Președintele Consiliului de Miniștri, Ministrul Războiului;

CARL, după ce au schimbat deplinele lor puteri, recunoscute în bună și cuvenită formă, SAU INTELES ASUPRA DISPOZIȚIUNILOR URMĂTOARE:

Dela data punerii în vigoare a Tratatului de față, starea de război va lua sfârșit.

Din acest moment, și sub rezerva dispozițiilor Tratatului de față, Puterile aliate și asociate vor relua relațiunile oficiale cu Bulgaria.

PARTEA I

PACTUL SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR

INALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE,
Considerând că, pentru a dezvoltă cooperarea
între națiuni și pentru a le garanta pacea și
siguranța, importă :

să se primească anumite obligațiuni de a nu
recurge la război,

să se întrețină, la lumina zilei, relațiuni in-
ternaționale, bazate pe justiție și onoare,

să se observe, riguros, prescripțiunile dreptu-
lui internațional, recunoscute de aci înainte ca
regula de conducere efectivă a guvernelor,

să se facă să domnească dreptatea și să se
respecte cu sfințenie toate obligațiile Tractatelor,
în raporturile mutuale dintre popoarele orga-
nizate,

Adoptă prezentul Pact, care institue Socie-
tatea Națiunilor.

ARTICOLUL 1

Sunt Membrii originari ai Societății Națiunilor,
acei dintre semnatarii al căror nume figu-
rează în Anexa prezentului Pact, precum și
Statele de asemenea numite în Anexă, cari vor
fi aderat la prezentul Pact, fără nici o rezervă,
prin o declarațiune, depusă la Secretariat în
cursul celor două luni dela intrarea în vigoare
a Pactului și despre care se va face notificare
celorlalți Membrii ai Societății.

Orice Stat, Dominion sau Colonie, care se
guvernează liber și care nu este menționat în
Anexă, poate deveni Membru al Societății, dacă
admiterea sa este pronunțată de cele două treimi
ale Adunării, cu condiție să dea garanții efec-
tive de intenția sa sinceră de a observa angaja-
mentele sale internaționale și de a accepta regu-
lamentul stabilit de Societate, în ceea ce privește
forțele și armamentele sale militare, navale și
aeriene.

Orice Membru al Societății poate, după o
prealabilă înștiințare făcută cu doi ani, mai
înainte, să se retragă din Societate, cu condiția

de a li îndeplinit, în acel moment toate obliga-
țiunile sale internaționale, inclusiv cele prevă-
zute în prezentul Pact.

ARTICOLUL 2

Acțiunea Societății, astfel cum este definită
în prezentul Pact, se exercită de o Adunare și
de un Consiliu asistați de un Secretariat per-
manent.

ARTICOLUL 3

Adunarea se compune din Reprezentanți ai
Membriilor Societății.

Ea se întrunește la epoci fixate și la orice alt
moment, dacă împrejurările o cer, la sediul
Societății sau în vreun alt loc, care va putea fi
desemnat.

Adunarea are cădere de a se pronunța asu-
pra oricărei chestiuni care intră în sfera de ac-
tivitate a Societății sau care atinge pacea lumii.

Fiecare Membru al Societății nu poate avea
mai mult de trei Reprezentanți în Adunare și
nu dispune decât de un vot.

ARTICOLUL 4

Consiliul se compune din Reprezentanți ai
Principalelor Puteri aliate și asociate, precum și
din Reprezentanți ai altor patru Membri ai So-
cietății. Acești patru Membri ai Societății sunt
desemnați, în mod liber, de Adunare și la datele
ce va crede de cuviință. Până la prima desem-
nare, decâte Adunare, Reprezentanții Belgiei,
Brasiliei, Spaniei și Greciei sunt Membrii în
Consiliu.

Cu aprobarea majorității Adunării, Consiliul
poate desemna alți Membri ai Societății a căror
reprezentare în Consiliu va fi de aci înainte per-
manentă.

El poate, cu aceeași aprobare, să sporească
numărul Membriilor Societății, cari vor fi aleși de
Adunare pentru a li reprezentați în Consiliu.

Consiliul se întrunește când o cer împrejură-
rile și cel puțin odată pe an, la sediul Societății,
sau în orice alt loc care va putea fi desemnat.

Orice chestiune intrând în sfera de activitate a Societății sau privitoare la pacea lumii e de căderea Consiliului.

Orice Membru al Societății care nu este reprezentat în Consiliu este invitat să trimeată un Reprezentant, spre a luă parte în Consiliu, atunci când o chestiune care îl interesează în particular e adusă înaintea Consiliului.

Fiecare Membru al Societății reprezentat la Consiliu nu dispune decât de un vot și nu are decât un singur Reprezentant.

ARTICOLUL 5

Afară de vreo dispozițiune hotărâtă contrară acestui Pact sau clauzelor prezentului Tractat, hotărârile Adunării sau ale Consiliului sunt date de unanimitatea Membrilor Societății reprezentați la Adunare.

Toate chestiunile de procedură cari se ivesc la întrunirile Adunării sau ale Consiliului, inclusiv desemnarea Comisiunilor însărcinate să ancheteze asupra unor puncte particulare, se deslegă de Adunare sau de Consiliu și se decid de majoritatea Membrilor Societății reprezentați la întrunire.

Prima întrunire a Adunării și prima întrunire a Consiliului vor avea loc în urma convocării Președintelui Statelor-Unite ale Americii.

ARTICOLUL 6

Secretariatul permanent este stabilit la sediul Societății. El se compune dintr-un secretar general, din secretarii și din personalul necesar.

Cel dintâu secretar general e desemnat prin Anexă. În urmă, secretarul general va fi numit de Consiliu, cu aprobarea majorității Adunării.

Secretarii și personalul Secretariatului sunt numiți de Secretarul general, cu aprobarea Consiliului.

Secretarul general al Societății este de drept Secretar general al Adunării și al Consiliului.

Cheltueile Secretariatului sunt în sarcina Membrilor Societății în proporția stabilită pentru Biroul internațional al Uniunii postale universale.

ARTICOLUL 7

Sediul Societății este stabilit la Geneva.

Consiliul poate, la orice moment, să hotărască stabilirea sediului în orice alt loc.

Toate funcțiunile Societății sau ale serviciilor cari depind de ea, inclusiv Secretariatul, sunt egal accesibile bărbaților și femeilor.

Reprezentanții Membrilor Societății și agenții aceștia se bucură, în exercitiul funcțiilor lor, de privilegiile și imunitățile diplomatice.

Clădirile și terenurile ocupate de Societate, de serviciile sau de întrunirile ei, sunt inviolabile.

ARTICOLUL 8

Membrii Societății recunosc că menținerea păcii cere reducerea armamentelor naționale la minimum compatibil cu siguranța națională și cu executarea obligațiilor internaționale impuse printr-o acțiune comună.

Consiliul, ținând seama de situațiunea geografică și de condițiunile speciale ale fiecărui Stat, pregătește planurile acestei reduceri, în vederea examinării și deciziei diverselor guverne.

Aceste planuri trebuie să facă obiectul unei noi examinări și, dacă e nevoie, al unei revizui, cel puțin la fiecare zece ani.

După adoptarea lor de diversele Guverne, limita armamentelor astfel fixată nu poate fi depășită fără consimțământul Consiliului.

Având în vedere că fabricarea privată a munițiilor și a materialului de război ridică grave obiecțiuni, Membrii Societății însărcinează Consiliul să chibzuească asupra măsurilor ce sunt de luat pentru a evita efectele ei supărătoare, ținând seama de nevoile Membrilor Societății cari nu-și pot fabrica munițiile și materialul de război necesare siguranței lor.

Membrii Societății își iau îndatorirea să-și comunice, în modul cel mai franc și complet, toate informațiunile privitoare la scara armamentelor lor, la programele lor militare, navale și aeriene și la starea aceloră dintre industriile lor cari sunt susceptibile de a fi utilizate pentru război.

ARTICOLUL 9

O Comisiune permanentă va fi formată pentru a da Consiliului avizul său asupra executării dispozițiilor articolelor 4 și 8 și, în mod general, asupra chestiunilor militare, navale și aeriene.

ARTICOLUL 10

Membrii Societății își iau îndatorirea să respecte și să menție, în contra oricărei agresiuni externe, integritatea teritorială și independența politică existentă a tuturilor Membrilor Societății. În caz de agresiune, de amenințare sau de pericol de agresiune, Consiliul avizează asupra mijloacelor de a asigura executarea aceste obligațiuni.

ARTICOLUL 11

Se declară în mod hotărât că orice război sau amenințare de război, fie că ar atinge direct sau nu pe unul din Membrii Societății, intere-

sează Societatea în întregă, și că aceasta trebuie să ia măsurile proprii pentru a salva în mod eficace pacea Națiunilor. În asemenea caz, Secretarul general convoacă imediat Consiliul, după cererea oricărui Membru al Societății.

În afară de aceasta, se mai declară că orice Membru al Societății are dreptul să atragă, în mod amical, atențiunea Adunării sau a Consiliului asupra oricărei împrejurări de natură să atingă relațiunile internaționale și carianimeniță în urmă să turbure pacea, sau buna înțelegere între națiuni, de care depinde pacea.

ARTICOLUL 12

Toți Membrii Societății convin că, dacă se ivește între ei un diferend susceptibil să aducă o ruptură, îl vor supune, fie procedurii arbitrajului, fie examinării Consiliului. Ei mai convin că, în nici un caz, nu trebuie să recurgă la război, înainte de expirarea unui termen de 3 luni după darea sentinței arbitrilor, sau după raportul Consiliului.

În toate cazurile prevăzute de acest articol, sentința arbitrilor trebuie să fie dată într'un timp util, iar raportul Consiliului trebuie să fie întocmit în cursul celor 6 luni, cu începere din ziua când diferendul a fost adus la cunoștința lui.

ARTICOLUL 13

Membrii Societății convin că dacă s'ar ivi între ei un diferend susceptibil, după părerea lor, de o soluțiune arbitrală și dacă acestui diferend nu i se poate pune capăt în mod satisfăcător, pe cale diplomatică, chestiunea va fi supusă în întregime arbitrajului.

Printre diferendele cari sunt în general susceptibile de o soluțiune arbitrală, se declară: toate diferendele privitoare la interpretarea unui Tratat, la orice chestiune de drept internațional, la orice fapt care, dacă s'ar realiza, ar constitui ruptura unui angajament internațional, precum și diferendele relative la întinderea sau la natura reparațiunii datorită pentru o asemenea ruptură.

Curtea de arbitraj, căreia îi este supusă chestiunea, este Curtea indicată de Părți, sau prevăzută în convențiunile lor anterioare.

Membrii Societății se îndatorează să execute, de bună credință, sentințele date și să nu recurgă la război în contra oricărui Membru al Societății, care se va conforma lor. În lipsă de executare a sentinței, Consiliul propune măsurile cari trebuie să-i asigure efectul.

ARTICOLUL 14

Consiliul este însărcinat să prepare un proiect de Curte permanentă de justiție internațională și să-l supună Membrilor Societății. Această Curte va fi competentă de a judecă toate diferendele cu caracter internațional, ce Părțile i le vor supune. Ea va da, de asemenea, avize consultative asupra oricărui diferend sau oricărui punct ce va fi adus înaintea ei de către Consiliu sau de Adunare.

ARTICOLUL 15

Dacă se ivește, între Membrii Societății, un diferend susceptibil de a atrage după sine o ruptură, și dacă acest diferend nu este supus arbitrajului, prevăzut prin articolul 13, Membrii Societății convin să-l aducă în fața Consiliului. În acest scop, este de ajuns ca unul dintre ei să aducă acest diferend la cunoștința Secretarului General, care ia orice dispozițiuni în vederea unei anchete și a unei examinări complete.

În cel mai scurt termen, Părțile trebuie să-i comunice expunerea faptului împreună cu toate circumstanțele referitoare și cu piesele justificative. Consiliul poate să ordone publicarea lor imediată.

Consiliul se silește să asigure soluționarea diferendului. Dacă reușește, publică, în măsura pe care o crede folositoare, o expunere relatând faptele, explicațiunile ce ele comportă și soluțiunea dată.

Dacă nu s'a putut pune capăt diferendului, Consiliul redactează și publică un raport, votat, fie în unanimitate, fie cu majoritate de voturi, pentru a arăta circumstanțele diferendului și soluțiunile ce recomandă ca fiind cele mai echitabile și cele mai apropiate în speță.

Orice Membru al Societății reprezentat în Consiliu poate, de asemenea, să publice o expunere a faptelor diferendului, precum și propriile sale concluziuni.

Dacă raportul Consiliului este acceptat în unanimitate, votul Reprezentanților Părților nefiind socotit în calculul acestei unanimități, Membrii Societății își iau îndatorirea să nu recurgă la război în contra nici unei Părți, care se conformă concluziunilor raportului.

În cazul când Consiliul nu reușește a face ca raportul său să fie primit de către toți Membrii săi, alții decât Reprezentanții Părților în litigiu, Membrii Societății își rezervă dreptul de a lucra cum vor crede de cuviință pentru menținerea dreptului și a justiției.

Dacă una din Părți pretinde, și dacă Consiliul recunoaște, că diferendul atinge o chestiune pe care dreptul internațional o lasă la competența

exclusivă a acestei Partii. Consiliul va constata aceasta printr-un raport, fără a recomanda însă vre-o soluțiune.

Consiliul poate, în toate cazurile prevăzute în prezentul articol, să aducă diferendul înaintea Adunării. Adunarea va trebui, de asemenea, să fie înmăștiuntată despre diferend, după cererea uneia din Partii: această cerere va trebui să fie prezentată în termen de patrusprezece zile, cu începere din momentul în care diferendul este adus înaintea Consiliului.

În orice afacere supusă Adunării, dispozițiunile prezentului articol și ale articolului 12, privitoare la acțiunea și la puterile Consiliului, se aplică, de asemenea, la acțiunea și la puterile Adunării. Se înțelege că un raport făcut de Adunare, cu aprobarea Reprezentanților Membrii Societății reprezentați în Consiliu și a unei majorități a celorlalți Membrii ai Societății, cu excluderea, pentru fiecare caz în parte, a Reprezentanților Partilor, are acelaș efect ca un raport al Consiliului, adoptat în unanimitate de Membrii săi, afară de reprezentanții Partilor.

ARTICOLUL 16

Dacă un Membru al Societății recurge la război, contrar angajamentelor luate prin articolele 12, 13 sau 15, este *ipso facto* considerat ca a comis un act de război în contra tuturor celorlalți Membrii ai Societății. Aceștia se îndatorează să rupă imediat cu el orice relațiuni comerciale sau financiare, să interzică orice raporturi între naționalii lor și aceia ai Statului care a călcat Pactul, și să facă să înceteze orice comunicațiuni financiare, comerciale sau personale, între naționalii acestui Stat și aceia ai oricărui alt Stat, Membru sau nu al Societății.

În acest caz, Consiliul are datoria de a recomanda, diferitelor Guverne interesate, efectivele militare, navale sau aeriene cu cari Membrii Societății vor contribui, fiecare în parte, la forțele armate destinate pentru respectarea angajamentelor Societății.

Membrii Societății mai convin, în afară de acestea, de a-și da sprijin reciproc pentru aplicarea măsurilor economice și financiare ce urmează a se lua în virtutea prezentului articol, pentru a reduce, la minimum, pierderile și neajunsurile ce ar putea rezulta. Își dau de asemenea sprijin reciproc pentru a rezista împotriva oricărei măsuri speciale, îndreptată în contra unuia dintre ei, de către Statul care a călcat Pactul. Ei iau dispozițiunile necesare pentru a înlesni trecerea, prin teritoriul lor, a forțelor oricărui membru al Societății, care ia parte la

o acțiune comună pentru a obține respectarea angajamentelor luate de Societate.

Poate să fie exclus din Societate orice Membru care s'a făcut vinovat de violarea vreunui din angajamentele ce rezultă din Pact. Excluderea este pronunțată prin votul tuturor celorlalți Membrii ai Societății reprezentați în Consiliu.

ARTICOLUL 17

În caz de diferend între două State, dintre cari numai unul singur este Membru al Societății, sau între două State cari nu fac parte din Societate, Statul sau Statele, cari nu sunt Membri ai Societății, sunt invitate să se supună obligațiunilor impuse Membrilor ei, pentru soluționarea diferendului, în condițiunile socotite drept de Consiliu. Dacă această invitație este primită, dispozițiunile articolelor 12—16 se aplică sub rezerva modificărilor considerate ca necesare de Consiliu.

Din momentul trimiterii acestei invitațiuni, Consiliul deschide o anchetă asupra împrejurărilor diferendului și propune măsura care i se pare cea mai nemerită și cea mai eficientă în acea împrejurare.

Dacă Statul invitat refuză să primească obligațiunile de Membru al Societății, în scopul soluționării diferendului, și recurge la război în contra vreunui Membru al Societății, îi sunt aplicabile dispozițiunile articolului 16.

Dacă cele două Partii, invitate, refuză să primească obligațiunile de Membri ai Societății, în scopul soluționării diferendului, Consiliul poate să ia toate măsurile și să facă orice propuneri de natură a preveni ostilitățile și a pune capăt conflictului.

ARTICOLUL 18

Orice tractat sau angajament internațional încheiat, în viitor, de un Membru al Societății, va trebui să fie imediat înregistrat de Secretariat și publicat de el, cât mai curând posibil. Nici unul din aceste tractate sau angajamente internaționale nu va fi obligatoriu înainte de a fi fost înregistrat.

ARTICOLUL 19

Adunarea poate, din când în când, să invite pe Membrii Societății ca să procedeze la o nouă examinare a tractatelor devenite inaplicabile, precum și a situațiunilor internaționale, a căror menținere ar putea să pună în pericol pacea lumii.

ARTICOLUL 20

Membrii Societății recunosc, fiecare în ce îl privește, că prezentul Pact abrogă orice obligațiuni sau înțelegeri „inter se”, incompatibile cu dispozițiunile sale și se leagă în mod solemn să nu mai contracteze în viitor altele de acest fel.

Dacă înainte de intrarea sa în Societate, un Membru a luat asupra-și obligațiuni incompatibile cu dispozițiunile Pactului, dănsul trebuie să ia măsuri imediate pentru a se desface de aceste obligațiuni.

ARTICOLUL 21

Angajamentele internaționale, precum sunt tractatele de arbitraj și înțelegerile regionale, ca și doctrina lui Monroe, făcute în vederea menținerii Păcii, nu sunt considerate ca incompatibile cu nici una din dispozițiunile prezentului Pact.

ARTICOLUL 22

Principiile următoare se aplică coloniilor și teritoriilor cari, în urma războiului, au încetat de a fi sub suveranitatea Statelor cari le guverneau mai înainte și cari sunt loruite de popoare încă incapabile de a se conduce ele însăși, date fiind condițiunile deosebit de grele ale lumii moderne. Buna stare și dezvoltarea acestor popoare formând o misiune sacră de civilizațiune, este necesar să se încorporeze în prezentul Pact garanții pentru îndeplinirea acestei misiuni.

Cea mai bună metoadă pentru realizarea, în mod practic, a acestui principiu este de a încredința tutela acestor popoare națiunilor mai înaintate cari, prin resursele, experiența sau pozițiunea lor geografică, sunt cele mai în măsură să-și ia această răspundere și cari consimt să o primească: ele ar exercita această tutelă în calitate de Mandatari și în numele Societății.

Caracterul mandatului trebuie să difere după gradul de dezvoltare al poporului, după situația geografică a teritoriului, după condițiunile sale economice și după orice alte circumstanțe asemănătoare.

Anumite comunități, cari aparțineau altă dată Imperiului Otoman, au ajuns la un așa grad de dezvoltare, încât existența lor, ca națiuni independente, poate să fie recunoscută provizoriu, cu condițiune ca consiliile și ajutorul unui Mandatar să călăuzească administrația lor până în momentul în care vor fi capabile să se conducă singure. Dorițele acestor Comunități trebuie să fie luate mai întâi în considerațiune la alegerea Mandatarului.

Gradul de dezvoltare în care se găsesc alte

popoare, în special cele din Africa centrală, cere ca în acele ținuturi Mandatarul să-și asume administrația teritoriului, în condițiuni cari, împreună cu prohibirea de abuzuri,—precum este comerțul cu sclavi, traficul de arme și de alcool,—să garanteze libertatea conștiinței și a religiei, fără alte limitări, decât acelea pe cari le poate impune menținerea ordinii publice și a bunelor moravuri, și să interzică de a ridica fortificațiuni sau de a stabili baze militare sau navale și de a da indigenilor o instrucție militară alta decât aceea care e necesară pentru poliția sau apărarea teritoriului, și cari să asigure deopotrivă celorlalți Membri ai Societății condițiuni de egalitate pentru schimburi și comerț.

În sfârșit, sunt teritorii, ca Sud-Vestul african și anumite insule din Pacificul austral, cari din cauza slabei densități a populației lor, a suprafeței lor restrânse, a depărtării lor de centrele de civilizație, a învecinării lor geografice cu teritoriul Mandatarului, sau a altor circumstanțe, n’ar putea să fie mai bine administrate decât sub legile Mandatarului, ca și cum ar face parte integrantă din teritoriul lui, sub rezerva garanțiilor prevăzute mai sus, în interesul populațiunii indigene.

În toate cazurile, Mandatarul trebuie să țină Consiliului un raport anual asupra teritoriilor cu a căror administrare este însărcinat.

Dacă gradul de autoritate, de control sau de administrare, ce urmează a exercita Mandatarul, n’a făcut obiectul unei convențiuni anterioare între Membrii Societății, Consiliul va hotări, în mod expres, asupra acestor puncte.

O comisiune permanentă va fi însărcinată să primească și să examineze rapoartele anuale ale Mandatarilor și să dea Consiliului părerea sa asupra tuturilor chesțiunilor privitoare la executarea mandatelor.

ARTICOLUL 23

Sub rezerva și conform dispozițiunilor convențiunilor internaționale, actualmente în ființă sau cari se vor încheia ulterior, Membrii Societății:

a) își vor da silința de a asigura și a menține condițiuni de muncă echitabile și umane pentru bărbat, femeie și copil pe teritoriile lor proprii, precum și în toate țările asupra cărora se întind relațiunile lor comerciale și industriale și, în acest scop, de a înființa și a întreține organizațiuni internaționale necesare;

b) iau îndatorirea de a asigura un tratament echitabil pentru populațiunile indigene, în teritoriile supuse administrațiunii lor;

c) însărcinează Societatea cu controlul general

al acordurilor relative la comerțul de femei și copii, al traficului de opium și alte toxice vătămătoare :

d) însărcinează Societatea cu controlul general al comerțului de arme și de munițiuni cu țările unde controlul acestui comerț este indispensabil interesului comun :

e) vor lua dispozițiunile necesare pentru a asigura garantarea și menținerea libertății comunicațiilor și tranzitului, precum și un echitabil tratament pentru comerțul tuturor Membrilor Societății, rămânând bine înțeles că nevoile speciale ale regiunilor devastate în timpul războiului din 1914—1918 vor trebui să fie luate în considerare :

f) își vor da silința de a lua măsuri, de ordin internațional, pentru a preveni și combate boalele.

ARTICOLUL 24

Toate biourile internaționale anterior înființate prin tractate colective vor fi, sub rezerva consimțământului Părților, puse sub autoritatea Societății. Oricari alte biouri internaționale și orice comisii pentru reglementarea afacerilor de interes internațional, cari vor fi create ulterior, vor fi puse sub autoritatea Societății.

Pentru orice chestiuni de interes internațional, stabilite prin convențiuni generale, dar nesupuse controlului unor comisii sau biouri internaționale, Secretariatul Societății va trebui, dacă Părțile o cer și dacă Consiliul consimte, să adune și să distribuie toate informațiunile folositoare și să dea tot ajutorul necesar sau dorit.

Consiliul poate decide ca printre cheltuelile Secretariatului să intre și acelea ale oricărui biou sau comisii puse sub autoritatea Societății.

ARTICOLUL 25

Membrii Societății își iau îndatorirea de a încuraja și favoriza înființarea și cooperarea organizațiilor voluntare naționale ale Crucii Roșii, autorizate în regulă, cari au de obiect îndreptarea sănătății, apărarea preventivă în contra boalei și alinarea suferinței în lume.

ARTICOLUL 26

Modificările Pactului de față vor intra în vigoare din momentul ratificării lor de către Membrii Societății, ai cărei Reprezentanți compun Consiliul, și de către majoritatea acelor ai căror Reprezentanți formează Adunarea.

Oricare Membru al Societății este liber a nu primi amendamentele aduse Pactului, în caz el încetează de a mai face parte din Societate.

Anexă

I. Membrii originari ai Societății Națiunilor semnatare ale Tratatului de Pace

Statele-Unite ale Americii.	Haiti.
Belgia.	Hedjaz.
Bolivia.	Honduras.
Brazilia.	Italia.
Imperiul Britanic.	Japonia.
Canada.	Liberia.
Australia.	Nicaragua.
Africa de Sud.	Panama.
Noua-Zelandă.	Peru.
India.	Polonia.
China.	Portugalia.
Cuba.	România.
Equador.	Statul Serbo-Croat-Sloven.
Franța.	Siam.
Grecia.	Ceho-Slovacia.
Guatemala.	Uruguay.

State invitate a adera la Pact

Argentina.	Țările-de-Jos.
Chili.	Persia.
Columbia.	Salvador.
Danemarca.	Suedia.
Spania.	Elveția.
Norvegia.	Venezuela.
Paraguay.	

II. Primul Secretar General al Societății Națiunilor

Onorabilul Sir James Eric Drummond, K. C. M., G. C. B.

PARTEA II

FRUNTARIILE BULGARIEI

ARTICOLUL 27

Fruntariile Bulgariei vor fi fixate după cum urmează (a se vedea harta anexată):

1° Cu Statul Serbo-Croat-Sloven :

De la confluența Timokului cu Dunărea, punct comun al celor trei fruntarii, a Bulgariei, a României și a Statului Serbo-Croat-Sloven, spre sud, și până la un punct de ales pe cursul râului Timok, aproape de cota 38 la Vest de Bre-govo :

Cursul Timokului în amont ;

de acolo, spre Sud-Vest, și până la un punct la Est de Vlk. Izvor, unde vechia frontieră dintre Serbia și Bulgaria întâlnește râul Bezdanica :

o linie de determinat pe teren trecând prin cotele 274 și 367, urmând în mod general linia de despărțire a apelor între bazinele Timokului, la Nord-Vest și al Delejnici și Topoloviței la Sud-Est, lăsând Statului Serbo-Croat-Sloven, localitățile Kojilovo, Sipikovo și Halovo (precum și drumul ce unește aceste două localități) și Bulgariei localitățile Bregovo, Rakituica și Kosova ;

de aci, spre Sud, și până la cota 1720, cam la 12 kilometri, la Vest—Sud-Vest de Berkovitz : vechia frontieră între Bulgaria și Serbia ;

de aci, spre Sud-Est, pe o distanță de aproape 1 kilometru 500 și până la cota 1929 (Serebrena gl.) :

o linie de determinat pe coasta Kom-Bulkan ; de aci, spre Sud—Sud-Vest și până la cota 1109 (pe Vialic-Gora la Sud de Vlkovija) :

o linie de determinat pe teren trecând prin cotele 1602 și 1344 și la Est de Grn-Krivodol, tăind râul Komistica, aproximativ la 1 kilometru 500 mai la deal de Dl. Krivodol ;

de aci și până la un punct al drumului Tsaribrod-Sofiya imediat la Vest de bifurcația drumului de la Kalotina ;

o linie de determinat pe teren trecând la Est de Mőzgos, la Vest de Stanici, la Est de Brebervica, și prin cota 738 la Nord-Est de Lipinci ;

de aci către Vest—Sud-Vest și până la un punct de ales pe cursul râului Lucavika cam la 1 kilometru 400 la Nord-Est de Slivnica ;

o linie de determinat pe teren :

de aci către Sud și până la confluența, la Vest de Visan a Lukavitzzei cu râul pe care este așezat satul Dl. Nevlja ;

cursul Lukavitzzei în amonte ;

de aci către Sud-Vest și până la confluența unui pârâu cu râul Jablanica, la Vest de Vrabca ;

o linie de determinat pe teren trecând prin cota 879 și tăind drumul dela Trăn la Tzari-Cred, imediat la Sud debifurcația acestui drum cu drumul direct dela Trăn la Pirot ;

de aci spre Nord și până la confluența Jablanice cu râul Jerma (Trnska) ;

cursul Jablanitzzei ;

de aci spre Vest și până la un punct de ales pe fosta frontieră la ieșindul de lângă Descani Kladenac ;

o linie de determinat pe teren urmând creasta «Ruj Planina» și trecând prin cotele 1499, 1466 și 1706 ; de acolo spre Sud-Vest și până la cota 1516 (Golema Rudina), cam la 17 kilometri la Vest de Trn ;

vechia frontieră Bulgaro-Sârbă ;

de acolo spre Sud și până la un punct de ales pe râul Jerma (Trnska) la Est de Strezimiroveci : o linie de determinat pe teren ;

de acolo spre Sud și până la râul Dragovistiza imediat în aval de confluența râurilor de lângă cota 672 ;

o linie de determinat pe teren trecând la Vest de Dzincovei, prin cotele 1442 și 1329, urmând linia de separație a apelor între bazinele râurilor Bozicka și Meljanska, și trecând prin cotele 1731, 1671, 1730 și 1058 ;

de aci spre Sud-Vest și până la vechia frontieră Bulgaro-Sârbă la cota 1333, cam la 10 kilometri Nord-Vest de punctul unde drumul dela Kriva (Egri-Palanka), la Kyustendil, taie această frontieră ;

o linie de determinat pe teren urmând linia de separație a apelor între Dragovistiza la Nord-Vest, Lomnica și Sovolstica la Sud-Est ;

de aci spre Sud-Est și până la cota 1445 pe Males Planina la Sud-Vest de Dobrilaka : vechia frontieră Bulgaro-Sârbă ;

de aci spre Sud—Sud-Vest până la muntele Tumba (cota 1253) pe Belashita-Planina, punct de joncțiune a celor trei frontiere ale Greciei, Bulgariei și Statului sârb-croat-sloven ;

o linie de determinat pe teren trecând prin cota 1600 pe Ograplen-Planina, trecând la Est de Stinek și Badilen, la Vest de Bajkovo, tăind Strumitza cam la 3 kilometri la Est de cota 177 și trecând la Est de Gabri-Novu.

2° Cu Grecia :

Dela punctul mai sus definit și până la punctul unde frontiera din 1913 părăsește linia de separație a apelor între bazinele Mesta-Karasi-lui la Sud și a Maritsei (Marica) la Nord, în împrejurimile cotei 1587 (Dibikli) :

frontiera din 1913 între Bulgaria și Grecia.

3° La Sud cu teritorii cari vor fi ulterior atribuite de către Principalele Puteri aliate și asociate :

de aci spre Est până la cota 1295 situată cam la 18 kilometri la Vest de Kuchuk-Derbend ;

o linie de determinat pe teren urmând linia de separație a apelor între bazinele Maritei la Nord, și la Sud bazinele Mesta-Karasi-lui, apoi a râurilor cari se varsă deodreptul în Marea Egee ;

de aci spre Est până la un punct de ales pe vechia frontieră din 1913 între Bulgaria și Turcia, cam la 4 kilometri la nord de Kuchuk-Derbend ;

o linie de determinat pe teren urmând cât mai cu putință linia crestei care mărginește la Sud bazinele râului Akchisar (Dzuma) Suju ;

de aci spre Nord până la punctul unde întâlnește râul Marîta :

fruntaria din 1913 :

de aci până la un punct de ales la 3 kilometri în aval de gara Hadi-K. (Kadikoj) :

cursul principal al Marîtei în aval :

de aci spre nord și până la un punct de ales pe vârful ieșindului pe care îl face fruntaria

Tractatului dela Sofia din 1915, cam la 10 kilometri de Est-Sud-Est de Jizr Mustafa Paşa :

o linie de determinat pe teren :

de aci spre Est și până la Marea Neagră :

fruntaria Tractatului dela Sofia din 1915, apoi fruntaria din 1913.

4° Marca Neagră.

5° Cu România :

dela Marea Neagră până la Dunăre :

fruntaria astfel cum există la 1 August 1914 :

De aci până la confluența Timokului cu Dunărea :

Principalul șanal navigabil al Dunărei în amont.

ARTICOLUL 28

Fruntariile descrise prin prezentul Tractat sunt trase, pentru părțile determinate, pe o hartă la scara de $\frac{1}{1.000.000}$ anexată la prezentul Tractat. În caz de divergență între text și hartă, textul va face deplină credință.

ARTICOLUL 29

Comisiunea de delimitare a căror alcătuire este sau va fi fixată prin prezentul Tractat sau prin oricare alt Tractat între Principalele Puteri aliate și asociate și Puterile interesate, sau una dintre ele, vor avea să însemne aceste fruntarii pe teren.

Vor avea deplină putere, nu numai pentru determinarea fracțiunilor definite sub numele de „linie de determinat pe teren”, dar și, în caz când una din Puterile interesate face cerere, și comisiunea aprobă oportunitatea acestei cereri, pentru revizuirea fracțiunilor definite prin limite administrative (afară de fruntariile internaționale cari existau în August 1914, unde rolul comisiunilor se va mărgini la verificarea stâlpilor și movilelor).

Ele se vor sili în ambele cazuri să urmeze cât mai de aproape determinările date în Tractate, ținând seamă pe cât se poate de limitele administrative și interesele economice locale.

Hotărârile vor fi luate cu majoritate de voturi, și vor fi obligatorii pentru părțile interesate.

Cheltuelile Comisiunilor de delimitare vor fi suportate în părți egale de ambele State interesate.

ARTICOLUL 30

În ceea ce privește fruntariile determinate de un curs de apă, cuvintele «curs sau șenal» înțeluite în descrițiunile Tractatului de față însemnează : pe de o parte pentru fluviile nenavigabile, linia mediană a cursului de apă sau a brațului său principal, și pe de altă parte, pentru fluviile navigabile, linia mediană a șenalului navigabil principal. Totuși va fi de competența Comisiunilor de delimitare prevăzute prin Tractatul de față de a specifica dacă linia fruntarie va urma în eventualele ei schimbări cursul sau șenalul astfel definit, sau de va fi determinată în chip definitiv prin pozițiunea cursului sau șenalului în momentul punerii în vigoare a prezentului Tractat.

ARTICOLUL 31

Diversele Puteri interesate își iau angajamentul să procure Comisiunilor toate documentele necesare lucrărilor, în special copii autentice de pe procesele-verbale de delimitare a frontierelor actuale sau vechi, toate hărțile existente la scară mare, datele geoderice, ridicările executate și nepublicate, lămuririle asupra divagațiunilor cursurilor de apă fruntarii.

Se angajează, în afară de aceasta, să recomande autorităților locale să comunice Comisiunilor toate documentele, în special planurile, cadastrele și registrele judiciare, și să le procure în urma cererii lor toate lămuririle asupra proprietății, curentelor economice, și alte informațiuni necesare.

ARTICOLUL 32

Diversele Puteri interesate își iau angajamentul să dea ajutor Comisiunilor de delimitare, fie direct, fie prin intermediul autorităților locale, pentru tot ce privește transportul, găzduirea, brațe de muncă, materiale (stâlpi, instalare de movile) necesare îndeplinirii misiunii lor.

ARTICOLUL 33.

Diversele Puteri interesate își iau angajamentul să asigure respectarea reperelor trigonometrice, semnalelor, stâlpilor sau movilelor de frontieră, așezate de Comisiuni.

ARTICOLUL 34

Movilele vor fi așezate la o distanță care să permită să se vadă una de alta : ele vor fi numerotate, și locul și numărul lor vor fi raportate pe un document cartografic.

ARTICOLUL 35

Procesele-verbale definitive de delimitare, hărțile și documentele anexate vor fi făcute în triplu original, dintre cari două vor fi transmise Guvernelor Statelor limitrofe, iar al treilea va fi transmis Guvernului Republicii franceze, care va liberă copii autentice Puterilor semnatare ale prezentului Tractat.

PARTEA III

CLAUZE POLITICE

SECȚIUNEA I

Statul Sârbo-Croato-Sloven

ARTICOLUL 36

Bulgaria recunoaște, precum au făcut-o deja Puterile aliate și asociate, Statul sârbo-croato-sloven.

ARTICOLUL 37

Bulgaria renunță, în favoarea Statului sârbo-croato-sloven, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii bulgare situate dincolo de granițele Bulgariei, astfel cum sunt descrise la articolul 27, Partea II (Granițele Bulgariei), și recunoscute de prezentul Tractat sau de ori care alt Tractat încheiat în scop de a lămuri chestiunile actuale, ca făcând parte din Statul sârbo-croato-sloven.

ARTICOLUL 38

O comisiune compusă din șapte membri, dintre cari cinci vor fi numiți de către Principalele Puteri aliate și asociate, unul de către Statul sârbo-croato-sloven și unul de către Bulgaria, va fi constituită în primele cincisprezece zile cari vor urma punerea în vigoare a prezentului Tractat, în scop de a fixa la fața locului traseul liniei frontiere descrisă la articolul 27—1°, Partea II (Granițele Bulgariei).

ARTICOLUL 39

Supușii (*ressortissants*) bulgari stabiliți pe teritoriile atribuite Statului sârbo-croato-sloven vor dobândi deplin drept naționalitatea sârbo-croato-slovenă, pierzând naționalitatea bulgară.

Totuși supușii (*ressortissants*) bulgari cari se vor fi stabiliți pe aceste teritorii după 1 Ianuarie 1913 nu vor putea dobândi naționalitatea sârbo-croato-slovenă decât cu autorizarea a Statului sârbo-croato-sloven.

ARTICOLUL 40

Într'un termen de doi ani începând de la punerea în vigoare a prezentului Tractat, supușii (*ressortissants*) bulgari cari au împlinit vârsta de 18 ani și cari sunt stabiliți pe teritoriile atribuite de prezentul Tractat Statului sârbo-croato-sloven, vor avea facultatea de a opta pentru fosta lor naționalitate.

De asemenea Sârbii-Croații-Slovenii supuși bulgari cari au împlinit vârsta de 18 ani și sunt stabiliți în Bulgaria, vor avea facultatea de a opta pentru naționalitatea sârbo-croato-slovenă.

Obținerea soțului va atrage după sine opțiunea femeii, și opțiunea părinților pe aceea a copiilor cari n'au împlinit 18 ani.

Persoanele cari au exercitat dreptul de opțiune prevăzut mai sus vor trebui să-și transporte domiciliul în Statul în favoarea căruia vor fi optat, în cursul celor douăsprezece luni cari urmează.

Vor fi libere să păstreze bunurile imobiliare pe cari le posedă pe teritoriul Statului în care își aveau domiciliul înainte de opțiune. Vor putea lua cu dănselle bunurile mobiliare de orice natură. Nici un drept de intrare sau de ieșire nu le va fi impus de pe urma aceasta.

În acela ștermen Sârbii-Croații-Slovenii supuși (*ressortissants*) bulgari cari se află într-o țară străină vor avea dreptul, dacă aceasta nu e oprit de vre-o dispozițiune a legii străine și dacă n'au dobândit naționalitatea străină, de a dobândi naționalitatea sârbo-croato-slovenă, pierzând naționalitatea bulgară, conformându-se dispozițiilor cari vor fi luate de către Statul sârbo-croato-sloven.

ARTICOLUL 41

Proporția și natura sarcinilor financiare ale Bulgariei cari urmează a fi suportate de către Statul sârbo-croato-sloven de pe urma teritoriului trecut sub suveranitatea sa vor fi fixate conform articolului 141, partea VIII (Clauze financiare), a prezentului Tractat.

Convențiuni ulterioare vor lămuri toate chestiuni cari nu vor fi lămurite prin prezentul Tractat și cari ar putea lua naștere din cedarea zisului teritoriu.

SECȚIUNEA II

Grecia

ARTICOLUL 42

Bulgaria renunță, în favoarea Greciei, la orice drepturi și titluri asupra teritoriilor monarhiei bulgare așezate dincolo de granițele Bul-

găriei, astfel cum sunt descrise la articolul 27, partea II (Fronțariile Bulgariei), și recunoscute de prezentul Tratat, sau de oricare alt Tratat încheiat în scop de a lămurii chestiunile actuale, ca făcând parte din Grecia.

ARTICOLUL 43.

O comisiune compusă din șapte membrii, dintre cari cinci vor fi numiți de către Principalele Puteri aliate și asociate, unul de către Grecia și unul de către Bulgaria va fi constituită în primele cincisprezece zile cari vor urma punerea în vigoare a prezentului Tratat, în scop de a fixa la fața locului traseul liniei frunțariilor descrisă la articolul 27-2°, partea II (Fronțariile Bulgariei).

ARTICOLUL 44

Supușii (*ressortissants*) bulgari stabiliți pe teritoriile atribuite Greciei, vor dobândi deplin drept naționalitatea greacă, perzând naționalitatea bulgară.

Totuș supușii (*ressortissants*) bulgari cari se vor fi stabilit pe aceste teritorii după 1 Ianuarie 1913, nu vor putea dobândi naționalitatea elenă decât cu autorizățiunea Greciei.

ARTICOLUL 45

Într'un termen de doi ani începând dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, supușii (*ressortissants*) bulgari cari au împlinit vârsta de 18 ani și cari sunt stabiliți pe teritoriile atribuite Greciei conform prezentului Tratat, vor avea facultatea de a opta pentru naționalitatea bulgară.

Opțiunea sotului va atrage după sine opțiunea femeii și opțiunea părinților, pe acea a copiilor cari n'au împlinit 18 ani.

Persoanele cari au exercitat dreptul de opțiune prevăzut mai sus vor trebui să-și transporte domiciliul în Statul în favoarea-căruiă vor fi optat, în cursul celor douăsprezece luni următoare.

Vor fi libere să păstreze bunurile imobiliare pe cari le posedă pe teritoriul Statului în care își aveau domiciliul înainte de opțiune. Vor putea lua cu dănsese bunurile imobiliare de orice natură. Nici un drept de intrare sau de eșire nu le va fi impus de pe urma aceasta.

ARTICOLUL 46

Grecia acceptă, admițând înscrierea lor într'un Tratat cu Principalele Puteri aliate și asociate, dispozițiunile pe cari aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a apăra în Grecia, interesele locuitorilor cari se deosebesc de majoritatea populațiunii prin rasă, limbă, sau religie.

Grecia admite deasemenea înscrierea într'un Tratat cu Principalele Puteri aliate și asociate a dispozițiunilor pe cari aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a asigura libertatea transitului și un regim echitabil comerțului celorlalte națiuni.

ARTICOLUL 47

Proporția și natura sarcinilor financiare ale Bulgariei, cari urmează a fi suportate de Statul grec de pe urma teritoriului trecut sub suveranitatea sa vor fi fixate conform articolului 44, partea VIII^a (Clauze financiare) a prezentului Tratat.

Convențiuni ulterioare vor lămurii toate chestiunile cari nu vor fi lămurite prin prezentul Tratat și cari ar putea lua naștere din cedarea zisului teritoriu.

SECȚIUNEA III

Tracia

ARTICOLUL 48

Bulgaria renunță în favoarea Principalelor Puteri aliate și asociate la toate drepturile și titlurile sale asupra teritoriilor Traciei cari aparțineau monarhiei Bulgare și cari, situate dincolo de noile frunțarii ale Bulgariei astfel cum au fost descrise la art. 27-3°, partea II (Fronțariile Bulgariei), au rămas până în prezent neatribuite.

Bulgaria se obligă a recunoaște dispozițiunile pe cari Principalele Puteri aliate și asociate le vor lua cu privire la aceste teritorii, în deosebi din punctul de vedere al naționalității locuitorilor.

Principalele Puteri aliate și asociate se obligă a garanta Bulgariei un acces liber la Marea Egea pentru trebuințele sale economice.

Condițiunile acestei garanții vor fi ulterior stabilite.

SECȚIUNEA IV

Protecțiunea minorităților

ARTICOLUL 49

Bulgaria se obligă ca stipulațiunile cuprinse în prezenta secțiune, să fie recunoscute ca legi fundamentale, ca nici o lege, niciun regulament și niciun act oficial să nu se afile în contradicție sau în opoziție cu aceste stipulațiuni, și ca nici o lege, nici un regulament sau acțiune oficială, să nu treacă înaintea lor, să nu aibă precadere față de ele.

ARTICOLUL 50

Bulgaria se obligă a acorda tuturor locuitorilor Bulgariei deplină protecțiune asupra vieții și libertății lor, fără deosebire de naștere, de naționalitate, de limbă, de rasă sau de religione.

Toți locuitorii Bulgariei vor avea dreptul la liberul exercițiu atât public cât și privat al oricărei confesiuni, religii sau credințe, atât timp cât între exercițiul acestora și ordinea publică și bunele moravuri nu va exista incompatibilitate.

ARTICOLUL 51

Bulgaria recunoaște drept supuși (*ressortissants*) bulgari, deplin drept și fără vreo altă formalitate, pe toate persoanele domiciliată pe teritoriul bulgăresc la data punerii în vigoare a prezentului Tractat, și cari nu sunt supuse unui alt Stat.

ARTICOLUL 52

Naționalitatea bulgară se va dobândi deplin drept, prin simplul fapt al nașterii pe teritoriul bulgar, de către oricare persoană care n-are fi supusă, prin naștere, unei alte naționalități.

ARTICOLUL 53

Toți supușii (*ressortissants*) bulgari vor fi egali înaintea legii și se vor bucura de aceleași drepturi civile și politice, fără deosebire de rasă, de limbă sau de religione.

Deosebirea de religione, de credință sau de confesiune nu va putea micșora întru nimic drepturile civile și politice ale fiecărui supus (*ressortissant*) bulgar, în special în ceea ce privește admiterea în serviciile publice, în funcțiuni și onoruri sau la exercitarea diferitelor profesii și industrii.

Nici o restricțiune nu va fi adusă libertății, recunoscute fiecărui supus bulgar, de a întrebuința orice limbă fie în relațiunile private sau comerciale, fie în materie de religione, de presă, sau de publicațiuni de orice natură, fie în înțrîniri publice.

Cu toată stabilirea de către guvernul bulgar, al unei limbi oficiale, se vor face înlesniri raționale supușilor (*ressortissants*) bulgari de altă limbă decât cea bulgară pentru întrebuințarea limbii lor înaintea tribunalelor, fie verbal, fie în scris.

ARTICOLUL 54

Supușii (*ressortissants*) bulgari aparținând unor minorități etnice, din punctul de vedere al limbii sau al religiei, se vor bucura de același tratament și de aceleași garanții, în drept și în fapt,

ca și ceilalți supuși (*ressortissants*) bulgari. Vor avea în special un drept egal de a înființa, de a conduce și a controla, pe socoteala lor, instituțiuni de binefacere, religioase sau sociale, școli și alte stabilimente de educație cu dreptul de a întrebuința în libertate propria lor limbă și de a exercita în libertate religionea lor.

ARTICOLUL 55

În materie de învățământ public, guvernul bulgar va face, în orașele și districtele în cari locuiesc, într-o mare proporțiune, supuși bulgari vorbind o altă limbă decât limba bulgară, înlesnirile cuvenite pentru a asigura ca în școlile primare instrucțiunea să fie dată copiilor acelor supuși (*ressortissants*) bulgari în propria lor limbă.

Această stipulațiune nu va împiedica guvernul bulgar de a lua măsuri pentru ca în zisele școli învățământul limbii bulgare să fie obligatoriu.

În orașele și districtele în cari locuiesc o proporție considerabilă de supuși (*ressortissants*) bulgari aparținând unor minorități etnice, din punctul de vedere al limbii sau al religiei, se va asigura acestor minorități o parte echitabilă din beneficiul și afectarea sumelor cari ar putea fi atribuite, din fondurile publice, prin bugetul Statului, bugetele primăriilor sau alte bugete într-un scop de educațiune, de religione sau de binefacere.

ARTICOLUL 56

Bulgaria se obligă a nu împiedica întru nimic exercițiul dreptului de opțiune prevăzut prin prezentul Tractat sau prin Tractatele încheiate între Puterile aliate și asociate și Germania, Austria, Ungaria, Rusia sau Turcia, sau între zisele Puteri ele însăși și permitând interesatilor de a redobândi sau nu naționalitatea bulgară.

Bulgaria se obligă a recunoaște dispozițiunile pe cari Principalele Puteri aliate și asociate le vor socoti necesare cu privire la emigrarea reciprocă și voluntară a minorităților etnice.

ARTICOLUL 57

Bulgaria acceptă ca, în măsura în care stipulațiunile articolelor precedente din prezenta secțiune privesc la persoane aparținând unor minorități de rasă, de limbă sau de religione, aceste stipulațiuni să constituie obligațiuni de un interes internațional și să fie puse sub garanția Societății Națiunilor. Ele nu vor putea fi modificate fără asentimentul majorității Consiliului Societății Națiunilor. Fiecare din Puterile aliate și asociate reprezentate în Consiliu se obligă a și da consimțământul oricărei modificări a ziselor

articole, care ar fi încuviințată, în mod formal de către majoritatea Consiliului Societății Națiunilor.

Bulgaria admite ca oricare membru al Consiliului Societății Națiunilor să aibă dreptul de a semnală Consiliului oricare infracțiune, sau primejdie de infracțiune, la vremea din aceste obligațiuni, și ca Consiliul să poată proceda în chip așa, și să dea astfel de instrucțiuni, cari vor părea cele mai nimerite și mai eficace în acea împrejurare.

În afară de aceasta, Bulgaria admite ca în caz de divergență de opinii între guvernul bulgar și vremea din principalele Puteri aliate și asociate sau oricare altă Putere membră al Consiliului Societății Națiunilor, asupra unor chestiuni de drept sau de fapt privitoare la aceste articole, această divergență să fie considerată ca o neînțelegere având un caracter internațional potrivit termenelor articolului 14 al Pactului Societății Națiunilor. Guvernul bulgar admite ca orice neînțelegere de felul acesta să fie adusă la ceară celeilalte părți, înaintea Curții permanente de Justiție internațională. Deciziunea Curții permanente va fi fără apel și va avea aceeași forță și valoare ca o deciziune dată în virtutea articolului 13 al Pactului.

SECȚIUNEA V

Dispozițiuni generale

ARTICOLUL 58

Bulgaria se obligă a recunoaște deplina valoare a Tractatelor sau a aranjamentelor pe cari Puterile aliate și asociate le-ar încheia cu Statele cari s'au constituit sau se vor constitui în total sau în parte în teritoriile fostului Imperiu al Rusiei, în limitele pe cari le avea la 1 August 1914 și a recunoaște fruntariile acelor State astfel cum vor fi fixate.

Bulgaria recunoaște și se obligă a respecta, ca permanentă și inalienabilă, independența ziselor State.

Conform dispozițiunilor înscrise în articolul 143, Partea VIII (Clauze financiare) și ale articolului 171, Partea IX (Clauze economice) ale prezentului Tratat, Bulgaria recunoaște în mod definitiv anularea Tractatelor dela Brest-Litovsk, precum și a oricăror alte tractate, acorduri sau convențiuni încheiate de către dânsa cu Guvernul maximalist în Rusia.

Puterile aliate și asociate rezervă Rusiei în mod formal drepturile de a obține din partea Bulgariei toate restituțiunile și reparațiunile întemeiate pe principiile prezentului Tratat.

ARTICOLUL 59

Bulgaria declară de pe acum că recunoaște și acceptă fruntariile Austriei, ale Greciei, ale Ungariei, ale Poloniei, ale României, ale Statului sârbo-croato-sloven și ale Statului ceco-slovac, astfel cum aceste fruntarii vor fi fixate de către Principalele Puteri aliate și asociate.

ARTICOLUL 60

Bulgaria se obligă a recunoaște deplina valoare a Tractatelor de pace și a convențiunilor adiționale cari sunt sau vor fi încheiate de către Puterile aliate și asociate cu Puterile cari au combătut alături de Bulgaria, a accepta dispozițiunile cari au fost sau vor fi luate cu privire la teritoriile fostului Imperiu German, ale Austriei, ale Ungariei sau ale Imperiului Otoman, și a recunoaște noile State în fruntariile cari le sunt astfel fixate.

ARTICOLUL 61

Nici unul din locuitorii de pe teritoriile cedate de Bulgaria, în conformitate cu prezentul Tratat, nu va putea li supus unor neajunsuri de pe urma atitudinii lor politice dela 23 Iulie 1914 încoace sau de pe urma naționalității obținute în virtutea prezentului Tratat.

ARTICOLUL 62

Bulgaria declară că recunoaște protectoratul Franței asupra Marocului și se obligă a nu reclama pentru dânsa sau pentru naționalii ei beneficiul vreunui avantaj sau vreunei imunități rezultând din regimul capitulațiunilor în Maroc. Toate tractatele, convențiunile, aranjamentele sau contractele încheiate de către Bulgaria cu Marocul sunt considerate ca ne mai fiind în linia dela data de 11 Octomvrie 1915.

Mărfurile marocane vor beneficia la intrarea lor în Bulgaria de regimul aplicat mărfurilor franceze.

ARTICOLUL 63

Bulgaria declară că recunoaște protectoratul asupra Egiptului declarat de Marea Britanie la 18 Decemvrie 1914, și se obligă a nu reclama pentru dânsa sau pentru naționalii ei beneficiul vreunui avantaj sau vreunei imunități rezultând din regimul capitulațiunilor în Egipt. Toate tractatele, convențiunile, aranjamentele sau contractele încheiate de către Bulgaria cu Egiptul sunt considerate ca fiind abrogate dela data de 11 Octomvrie 1915.

Mărfurile egiptene vor beneficia la intrarea lor în Bulgaria de regimul aplicat mărfurilor Britanice.

PARTEA IV

CLAUZE MILITARE, NAVALE ȘI AERIENE

În scop de a face posibilă prepararea unei liniștiri generale a armamentelor tuturor Națiunilor, Bulgaria se obligă a observa cu strictetă clauzele militare, navale și aeriene stipulate mai jos.

SECȚIUNEA I

Clauze militare

CAPITOLUL I

Clauze generale

ARTICOLUL 64

În cursul celor trei luni care vor urma punerea în vigoare a prezentului Tratat, forțele militare ale Bulgariei vor trebui fi demobilizate în măsura prescrisă mai jos.

ARTICOLUL 65

Serviciul militar obligator pentru toți va fi desființat în Bulgaria. Armata bulgară nu va fi constituită și recrutată de acum înainte decât prin angajări voluntare.

CAPITOLUL II

Efectivele și cadrele armatei bulgare

ARTICOLUL 66

Numărul total al forțelor militare ale armatei bulgare nu va trebui să depășească 20.000 de oameni, inclusiv ofițerii și trupele de depozit.

Bulgaria va determina formațiunile care vor compune armata bulgară după placul ei, dar sub următoarele rezerve:

1° Efectivele unităților formate vor trebui să fie compuse între cifra maximă și cifra minimă indicate în tabloul IV anexat prezentei secțiuni.

2° Proporțiunea ofițerilor, inclusiv și personalul statelor-majoare și al diferitelor servicii, nu va trebui să depășească a $\frac{1}{20}$ -a parte din efectivul total în serviciu, iar efectivul subofițerilor a $\frac{1}{15}$ -a parte din efectivul total în serviciu.

3° Numărul mitralierelor, al tunurilor și al obuzierelor nu va depăși cele fixate pentru o mie de oameni din efectivul total în serviciu, prin tabloul V anexat prezentei Secțiuni.

Armata bulgară va trebui să fie exclusiv întruie necesară pentru menținerea ordinii în întinderea teritoriului Bulgariei și pentru poliția fronturilor.

ARTICOLUL 67

În nici un caz nu vor fi formate unități superioare diviziei, astfel cum e prevăzută în tablourile I, II și IV anexate prezentei Secțiuni. Efectivele maxime ale statelor-majoare și ale tuturor formațiunilor sunt prevăzute în tablourile anexate prezentei Secțiuni; aceste cifre nu vor putea fi exact observate, dar în nici un caz nu vor trebui să fie depășite.

Menținerea sau formațiunea oricărui alt grup de forțe, precum și a oricărei alte organizațiuni privitoare la comandamentul trupeii sau la pregătirea războiului sunt interzise.

Fiecare din următoarele unități va putea avea un depozit:

- Regimentul de infanterie,
- Regimentul de cavalerie,
- Regimentul de artilerie de câmp,
- Batalionul de pionieri.

ARTICOLUL 68

Toate măsurile de mobilizare sau privitoare la mobilizare sunt interzise.

Formațiunile, serviciile administrative și statele-majoare nu vor trebui să cuprindă, în nici un caz, cadre suplimentare.

E interzis de a executa măsuri pregătitoare în scop de a rechiziționa animale sau oricare alte mijloace de transporturi militare.

ARTICOLUL 69

Numărul jandarmilor, al agenților vamali, al pădurarilor, al agenților poliției locale sau municipale sau al oricăror altor funcționari de felul acesta, va fi stabilit de către comisiunea militară interaliată de control, prevăzută prin articolul 98, și nu va trebui să depășească numărul de oameni care îndeplineau o asemenea funcțiune în 1914, în limitele teritoriale ale Bulgariei fixate în conformitate cu prezentul Tratat. Numărul acelor funcționari care vor fi înarmați cu pușcă nu va trebui în nici un caz să depășească cifra de 10.000.

Numărul acelor funcționari nu va putea fi sporit de acum înainte decât într-o proporțiune corespunzătoare acelei în care a sporit populațiunea în localitățile sau municipalitățile care îi întrebuințează.

Acești impiegați și funcționari, inclusiv și acei care sunt în serviciul căilor ferate, nu vor putea fi întruie necesară să luă parte la un exercițiu militar oarecare.

În afară de acestea, Bulgaria va putea să constituie un corp de grăniceri care va trebui să fie recrutat prin angajări voluntare și să nu

depășească 3.000 de oameni, astfel încât numărul total al puștilor în serviciul Bulgariei să nu treacă de 33.000 de oameni.

ARTICOLUL 70

Orice formațiune de trupă neprevăzută prin articolele de mai sus este interzisă. Acelea cari ar exista peste efectivul fixat vor fi desființate în termenul prevăzut prin art. 64.

CAPITOLUL III

Recrutare și instrucțiune militară

ARTICOLUL 71

Toți ofițerii, inclusiv ofițerii de jandarmerie, acei din serviciul vămurilor, ai pădurilor sau ai oricăror alte servicii, vor trebui să fie ofițeri de carieră. Ofițerii cari sunt actualmente în serviciu și cari sunt reținuți în armată, în jandarmerie sau în sus zisele servicii, vor trebui să se oblige a servi cel puțin până la vârsta de 40 de ani. Ofițerii actualmente în serviciu cari nu se vor angaja în armata cea nouă, în jandarmerie ori în sus zisele servicii, vor fi liberați de oricare obligațiune militară; ei nu vor trebui să ia parte la nici un fel de exercițiu militar, teoretic sau practic.

Ofițerii noi numiți vor trebui să se angajeze a servi în armată, în jandarmerie sau în sus zisele servicii timp de cel puțin 20 de ani în șir.

Proporțiunea ofițerilor cari, pentru oricare cauză ar fi, ar părăsi serviciul înainte de expirarea termenului de angajare, nu va trebui să depășească, în fiecare an, a douăzecea parte din efectivul total al ofițerilor prevăzut prin art. 66. Dacă, din cauză de forță majoră, această proporțiune ar fi depășită, deficitul care se va putea produce în cadre nu va putea fi acoperit prin noi nominațiuni.

ARTICOLUL 72

Durata totală a angajamentului subofițerilor și a oamenilor de trupă nu va putea fi mai mică de doisprezece ani consecutivi de serviciu sub drapele.

Proporțiunea oamenilor licențiați înainte de expirarea termenului angajării, din cauză de sănătate, sau printr-o măsură disciplinară, sau pentru oricare alte cauze, nu va trebui să depășească anual a douăzecea parte din efectivul total fixat la art. 66. Dacă, din cauză de forță majoră, această proporțiune ar fi depășită, deficitul care se va produce nu va putea fi acoperit prin noi angajări.

CAPITOLUL IV

Școli, stabilimente culturale, societăți și asociațiuni militare

ARTICOLUL 73

La expirarea unui termen de 3 luni, începând dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, nu va mai fi în Bulgaria decât cel mult o singură școală militară, destinată exclusiv recrutării ofițerilor unităților autorizate.

Numărul elevilor admiși a urmă cursurile zisei școli va fi strict proporțional locurilor rămase vacante în cadrele ofițerilor. Elevii și cadrele vor avea efectivele fixate la art. 66.

În consecință, vor fi suprimate, în termenul mai sus fixat, toate academiile de război sau instituțiunile similare din Bulgaria, precum și diferitele școli de ofițeri, de elevi ofițeri, de cadre, de subofițeri sau de elevi subofițeri, altele decât școala prevăzută mai sus.

ARTICOLUL 74

Stabilimentele culturale, afară de cele menționate în art. 73 de mai sus, universitățile, societățile de soldați demobilizați, cercurile de turism, societățile de «boy-scout» și asociațiunile sau cercurile de tot felul nu vor trebui să se ocupe de afaceri militare. Nu vor fi autorizate, sub nici un cuvânt, să instruească, să exerseze elevii sau membrii lor la mănuirea armelor.

Aceste stabilimente culturale, aceste societăți, cercuri sau oricare alte asociațiuni nu vor avea nici o legătură cu ministerul de război sau cu oricare altă autoritate militară.

ARTICOLUL 75

În școlile și stabilimentele culturale de orice fel, plasate sub controlul Statului sau sub o direcțiune particulară, studiul gimnasticii nu va trebui să conțină nici un învățământ, nici un exercițiu practic privitor la mănuirea armelor și la preparatiunea războiului.

CAPITOLUL V

Armament, munițiuni, material și fortificațiuni

ARTICOLUL 76

La expirarea celor trei luni cari vor urma după punerea în vigoare a prezentului Tratat, armamentul armatei bulgare nu va trebui să depășească cifrele fixate pentru 4.000 de oameni în tabloul V anexat prezentei secțiuni.

Excedentele, în raport cu efectivele, vor fi întrebuințate exclusiv pentru înlocuirile cari ar putea deveni eventual necesare.

ARTICOLUL 77

Aprovizionările de munițiuni de cari va dispune armata bulgară nu vor trebui să întrecă cele fixate în tabloul V anexat prezentei secțiuni.

În cursul celor trei luni cari vor urmă punerea în vigoare a prezentului Tractat, guvernul bulgar va depune excedentul de armament și de munițiuni cari există actualmente, în locurile cari îi vor fi indicate de principalele Puteri aliate și asociate.

Nici o altă aprovizionare, depozit sau rezervă de munițiuni nu va fi constituită.

ARTICOLUL 78

Numărul și calibrul pieselor de artilerie, constituind armamentul fix normal al cetăților existând actualmente în Bulgaria, va trebui adus imediat la cunoștința principalelor Puteri aliate și asociate și vor constitui un maximum care nu va trebui să fie depășit.

În cursul celor trei luni cari vor urmă punerea în vigoare a prezentului Tractat, aprovizionarea maximă în munițiuni pentru acele piese va fi redus și menținut la cifra uniformă de :

4.500 de lovituri pentru piesele de un calibru egal sau inferior de 105 milimetri;

500 de lovituri pentru acele al căror calibru e superior de 105 milimetri;

Nici o cetate sau fortificațiune nouă nu va putea fi construită în Bulgaria.

ARTICOLUL 79

Fabricațiunea de arme, de munițiuni sau de oricare material de război nu va putea avea loc decât într-o singură uzină cel mult. Aceasta va fi pusă sub conducerea Statului, a cărui proprietate va fi, și producțiunea ei va fi strict limitată la fabricațiunile cari ar fi necesare efectivelor militare sau armamentelor vizate prin articolele 66, 69, 77 și 78.

În cursul celor trei luni cari vor urmă după punerea în vigoare a prezentului Tractat, toate celelalte stabilimente având drept scop fabricarea, preparațiunea, magazinajul sau studiul armelor, a munițiunilor sau a oricărui alt material de război vor fi desființate sau transformate într'un scop pur comercial.

În acelaș termen toate arsenalele vor fi de asemenea desființate, afară de acelea cari vor servi drept depozite pentru stocurile de munițiuni autorizate și personalul lor va fi licențiat.

Utilajul stabilimentelor sau al arsenalelor care depășește necesitățile fabricațiunii autorizate, va trebui scos din serviciu sau transformat într'un scop pur comercial, conform deciziunilor comisiei militare interaliata de control prevăzută la articolul 98.

ARTICOLUL 80

În cursul celor trei luni cari vor urmă după punerea în vigoare a prezentului Tractat, toate armele, toate munițiunile și tot materialul de război inclusiv și materialul de orice natură servind la apărarea contra aeroplanelor aflător în Bulgaria, de oriunde ar proveni și care ar întrece cantitatea autorizată, va fi predat principalelor Puteri aliate și asociate.

Acastă predare va fi efectuată în punctele de pe teritoriul bulgar cari vor fi determinate de către zisele Puteri, cari vor hotări de asemenea destinațiunea care va trebui dată acelu material.

ARTICOLUL 81

Importațiunea în Bulgaria a armelor, a munițiunilor și a materialului de război de orice natură e formal interzisă.

E de asemenea interzisă fabricarea armelor, a munițiunilor și a materialului de război de orice natură destinat străinătății, precum și exportarea lor.

ARTICOLUL 82

Întrebuințarea aruncătoarelor de flăcări și aceea a gazelor asfixiante, toxice sau altele de felul acesta, precum și a oricăror lichiduri, materii sau procedee asemănătoare este interzisă, și fabricarea sau importațiunea lor sunt strict oprite în Bulgaria.

Aceleași dispozițiuni se aplică materialului special destinat fabricațiunii, conservării sau întrebuințării ziselor produse sau procedee.

Sunt de asemenea interzise fabricarea și importațiunea în Bulgaria a carelor blindate, a tankurilor sau a oricăror alte mașini asemănătoare putând a fi întrebuințate în scopuri de război.

TABELA I

Compunerea și efectivele maxime ale unei divizii
de infanterie

UNITĂȚI	Efectivele maxime ale fie- cărei unități	
	Ofițeri	Oameni
Statul-major al diviziei de infanterie	25	70
Statul-major al infanteriei divizionare	5	50
Statul-major al artileriei divizionare	4	30
3 regimente de infanterie ¹⁾ cu efec- tivul de 65 ofițeri și 2 000 de oameni	195	6.000
1 escadron	6	160
1 batalion de artilerie de tranșee (3 companii)	14	500
1 batalion de pionieri ²⁾	14	500
1 regiment de artilerie de câmp ³⁾	80	1.200
1 batalion de cicliști a 3 companii	18	450
1 detașament de legătură ⁴⁾	11	330
Serviciul sanitar divizionar	28	550
Parcul și convoiurile	14	940
Totalul unei divizii de infanterie	414	10.780

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde trei batalioane de infanterie. Fiecare batalion cuprinde trei companii de infanterie și o companie de mitraliere.

²⁾ Fiecare batalion cuprinde un stat-major, două companii de pionieri, o secțiune de pontonieri și o secțiune de proiectoare.

³⁾ Fiecare regiment cuprinde: un stat-major, trei grupuri de artilerie de câmp sau de munte, cuprinzând ca totul opt baterii, având fiecare patru tunuri sau obuziere de câmp sau de munte.

⁴⁾ Acest detașament cuprinde: un detașament de telefonisti și de telegrafisti, o secțiune de observatori, o secțiune de porumbei călători.

TABELA II

Compunerea și efectivele maxime ale unei divizii
de cavalerie

UNITĂȚI	Numărul maxim al acestor uni- tăți în această di- vizie	Efectivul maxim al fiecărei unități	
		Ofițeri	Oameni
Statul major al unei divi- zii de cavalerie	1	15	50
Regiment de cavalerie ¹⁾	6	30	720
Grup de artilerie de câmp (3 baterii)	1	30	430
Grup de auto-mitraliere și de auto tunuri ²⁾	1	4	80
Servicii diverse	—	30	500
Totalul pentru divizia de cavalerie de 6 regimente	—	259	5.380

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde 4 escadroane

²⁾ Fiecare grup cuprinde 9 trăsuri de luptă, purtând fiecare 1 tun, 1 mitralieră și 1 mitralieră de schimb, 4 trăsuri de legătură, 2 camioane de aprovizionare, 7 camioane din cari 1 camion-atelier, 4 motociclete.

NOTĂ. — Marile unități de cavalerie pot cuprinde un număr variabil de regimente și pot chiar fi constituite în brigăzi independente în linia efectivelor de mai sus.

TABELA III

Compunerea și efectivele maxime ale unei brigăzi mixte

UNITĂȚI	Efectivul maxim al fiecărei unități	
	Ofițeri	Oameni
Statul-major al brigăzii	10	50
2 regimente de infanterie ¹⁾	130	4.000
1 batalion ciclist a 3 companii	18	450
1 escadron de cavalerie	5	100
1 grup de artilerie de câmp sau de munte a 3 baterii	20	400
1 companie de artilerie de tranșee	5	150
Servicii (inclusiv detașamentele de legătură)	10	200
Totalul pentru o brigadă mixtă	198	5.350

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde 3 batalioane de infanterie. Fiecare batalion cuprinde 3 companii de infanterie și 1 companie de mitraliere.

TABELA IV

Efectivul minim de unități oricare ar fi organizarea
adoptată în armată
(Diviziuni, brigăzi mixte, etc.)

UNITĂȚI	EFFECTIV MAXIM (pro memoria)		EFFECTIV MINIM	
	Ofițeri	Oameni	Ofițeri	Oameni
Divizia de infanterie	414	10.780	300	8.000
Divizia de cavalerie	259	5.380	180	3.650
Brigada mixtă	198	5.350	140	4.250
Regiment de infanterie	65	2.000	52	1.600
Batalion de infanterie	16	650	12	500
Companie de infanterie sau de mi- traliere	3	160	2	120
Grup ciclist	18	450	12	300
Regiment de cavalerie	30	720	20	450
Escadron de cavalerie	6	160	3	100
Regiment de artilerie	80	1.200	60	1.000
Baterii de artilerie de câmp	4	150	2	120
Companie de artilerie de tranșee	3	150	2	100
Batalion de pionieri	14	500	8	300
Baterii de artilerie de munte	5	320	3	200

TABELA V

Maximum de armament și de munițiuni autorizate

MATERIALE	Cantitatea pentru 1.000 oameni	Cantitatea de mu- nițiuni pe armă (puști, tunuri, etc.)
Pușcă sau carabină ¹⁾	1.150	500 lovituri
Mitraliere grele sau u- șoare	15	10.000 lo ituri
Mortiere de tranșee u- șoare	2	1.000 lovituri
Mortiere de tranșee mij- locii	2	500 lovituri
Tunuri sau obuziere de câmp sau de munte	3	1.000 lovituri

¹⁾ Puștile sau carabinele automate sunt socotite ca mitraliere ușoare. Nici un tun greu, adică de un calibru superior lui 105 mm, nu este autorizat, în afara de acelea care constituiesc armamentul normal al cetăților.

SECȚIUNEA II

Clauze navale

ARTICOLUL 83

Cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, toate vasele de război bulgare, inclusiv submarinele, sunt declarate ca fiind predate în mod definitiv Principalelor Puteri aliate și asociate.

Bulgaria va avea totuși dreptul de a menține pe Dunăre și dealungul coastelor sale, pentru poliția și supravegherea pescuitului, patru torpiloare și șase canouri automobile cel mult; nici una din aceste unități nu va fi prevăzută cu torpile sau cu aparate pentru aruncarea torpilor. Aceste unități vor fi desemnate de către Comisiunea menționată în articolul 99.

Echipajurile acestor unități vor trebui constituite pe baze pur civile.

Vasele pe cari Bulgaria e autorizată să le păstreze nu vor trebui să fie înlocuite decât prin patrulioare ușor înarmate, deplasând o sută de tone cel mult și fără nici un caracter militar.

ARTICOLUL 84

Toate vasele de război, inclusiv submarinele, actualmente în construcție în Bulgaria vor fi distruse. Lucrarea de distrugere a acestor vase va trebui să înceapă cât mai curând posibil, după punerea în vigoare a prezentului Tractat.

ARTICOLUL 85

Toate obiectele, orice mașini și materiale provenind din distrugerea bastimentelor de război bulgare, oricare ar fi ele, bastimente de suprafață sau submarine, nu vor putea fi întrebuințate decât într'un scop exclusiv industrial sau comercial.

Ele nu vor putea fi nici vândute, nici cedate în străinătate.

ARTICOLUL 86

Construcțiunea sau procurarea oricăror bastimente submarine, chiar de comerț, sunt interzise în Bulgaria.

ARTICOLUL 87

Toate armele, toate munițiile și orice material naval de război, inclusiv minele și torpilele, cari aparțineau Bulgariei în momentul semnării armistițiului dela 29 Septembrie 1918, sunt declarate ca predate în mod definitiv Principalelor Puteri aliate și asociate.

ARTICOLUL 88

În timpul celor trei luni cari vor urma dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, stațiunea austriacă de telegrafie fără fir, foarte pu-

ternică, din Sofia, nu va putea fi întrebuințată, fără autorizarea Principalelor Puteri aliate și asociate, pentru a transmite mesagii privitoare la chestiunile de ordin naval, militar sau politic, interesând Bulgaria sau orice alt Stat care a fost aliat al Bulgariei în timpul războiului. Această stațiune va putea transmite telegrame comerciale, dar numai sub controlul ziselor Puteri, cari vor fixa lungimea undei de întrebuințat.

În timpul aceluiaș termen, Bulgaria nu va putea construi stațiuni de telegrafie fără fir puternice, atât pe propriul său teritoriu, cât și pe acela al Germaniei, al Austriei, al Ungariei sau al Turciei.

SECȚIUNEA III

Clauze privitoare la Aeronautica militară și navală

ARTICOLUL 89

Fortele militare ale Bulgariei nu vor putea cuprinde nici o aviațiune militară sau navală. Nici un balon dirijabil nu va putea fi păstrat.

ARTICOLUL 90

În termen de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, personalul Aeronauticei, care figurează actualmente în convoalele armatelor bulgare de uscat și de mare, va fi demobilizat.

ARTICOLUL 91

Până la completa evacuare a teritoriului bulgar de trupele aliate și asociate, aparatele de aeronautică ale Puterilor aliate și asociate vor avea în Bulgaria libertatea de trecere prin aer, libertatea de transit și de aterisaj.

ARTICOLUL 92

În cursul celor șase luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față, fabricarea și importarea aeronavelor, a pieselor de aeronave, precum și a motoarelor de aeronave și a pieselor de motoare de aeronave vor fi interzise în tot teritoriul Bulgariei.

ARTICOLUL 93

Dela punerea în vigoare a Tractatului de față, tot materialul Aeronauticei militare și navale va trebui să fie predat de Bulgaria și pe cheltueala ei Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate.

Această predare va trebui făcută în locurile pe cari le vor indica Guvernele ziselor Puteri; ea va trebui să fie terminată într'un termen de trei luni.

În acest material se va cuprinde, în special,

materialul care este sau a fost întrebuințat sau destinat pentru scopuri de război, și anume:

Avioanele și hidroavioanele complete, precum și cele în curs de fabricațiune, în reparațiune sau pe cale de a fi montate;

Baloanele dirijabile în stare de a sbură, în curs de fabricațiune, în reparațiune sau pe cale de a fi montate;

Aparatele pentru fabricarea hidrogenului;

Hangarele baloanelor dirijabile și adăposturile de tot felul pentru aeronave.

Până la predarea lor, baloanele dirijabile vor fi menținute, pe cheltueala Bulgariei, umflate cu hidrogen; aparatele pentru fabricarea hidrogenului, precum și adăposturile pentru baloanele dirijabile vor putea, după hotărîrea ziselor Puteri, să fie lăsate Bulgariei până în momentul predării baloanelor dirijabile;

Motoarele de aeronave;

Celulele;

Armamentul (tunuri, mitraliere, puști mitraliere (*fussils-mitrailleurs*), aruncătoare de bombe (*lance-bombes*), aruncătoare de torpile (*lance-torpilles*), aparate de sincronizațiune, aparate de vizat);

Munițiunile (cartușe, obuze, bombe încărcate, corpuri de bombe, stocuri de explozive sau materii destinate la fabricarea lor);

Instrumentele de bord;

Aparatele de telegrafie fără fir și aparatele fotografice sau cinematografice întrebuințate de Aeronautică;

Piese detașate ce se referă la fiecare din caștegoriile ce preced.

Materialul mai sus arătat nu va putea fi depusat fără o autorizare specială a ziselor Guverne.

SECȚIUNEA IV

Comisiuni interaliat de control

ARTICOLUL 94

Toate clauzele militare, navale și aeronautice cari sunt conținute în prezentul Tractat și pentru executarea cărora s'a fixat un anumit termen, vor fi executate de Bulgaria sub controlul Comisiunilor interaliat numite special în acest scop de Principalele Puteri aliite și asociate.

Comisiunile sus menționate vor reprezenta pe lângă Guvernul bulgar Principalele Puteri aliite și asociate pentru tot ce privește executarea clauzelor militare, navale sau aeronautice.

Ele vor face cunoscut autorităților Bulgariei deciziunile pe cari Principalele Puteri aliite și asociate și-au rezervat dreptul de a le luă sau cari ar putea fi necesare pentru executarea ziselor clauze.

ARTICOLUL 95

Comisiunile interaliat de control vor putea instala serviciile lor la Sofia și vor avea facultatea, ori de câte ori vor crede folositor, de a se duce la orice punct de pe teritoriul bulgar, sau de a trimite acolo subcomisiuni, sau de a însărcina pe unul sau pe mai mulți din membrii lor să se transporte acolo.

ARTICOLUL 96

Guvernul bulgar va trebui să dea Comisiunilor interaliat de control toate informațiunile și documentele ce ele vor socoti necesare pentru îndeplinirea misiunilor lor, precum și toate mijloacele, atât în ce privește personalul, cât și materialul de cari sus zisele Comisiuni ar putea avea nevoie pentru a asigura completa executare a clauzelor militare, navale și aeronautice.

El va trebui să desemneze un reprezentant calificat pe lângă fiecare Comisiune interaliată de control, cu misiunea de a primi dela aceasta comunicările ce ea ar avea de adresat Guvernului bulgar, și de a-i da sau procura toate lămuririle sau documentele cerute.

ARTICOLUL 97

Întreținerea și cheltueile Comisiunilor de control și cheltueile ocazionate prin funcționarea lor vor cădea în sarcina Bulgariei.

ARTICOLUL 98

Comisiunea militară interaliată de control va avea în special misiunea:

1) de a stabili numărul jandarmilor, al agenților vamali, al guarzilor silvici, al agenților poliției locale și municipale și al altor funcționari de acelaș fel, pe cari Bulgaria va fi autorizată a-i păstra conform art. 69;

2) de a primi dela Guvernul bulgar notițiările privitoare la locul de așezare a stocurilor și depozitelor de munițiuni, la armamentul lucrărilor fortificate, al fortărețelor și cetăților la locul unde urmează a fi stabilite uzine sau fabrici de arme, de munițiuni și de material de război și la funcționarea lor.

Ea va luă în primire armele, munițiunile și materialul de război, uneltele destinate fabricațiunilor de război, va fixa locul unde această predare va trebui efectuată, va supraveghea distrugerile, scoaterile din uz sau transformările prevăzute prin prezentul Tractat.

ARTICOLUL 99

Comisiunea navală interaliată de control va avea în special misiunea să ia în primire armele, munițiunile și materialul naval de război și să controleze distrugerile sau dărâmarile prevăzute prin art. 84.

Guvernul bulgar va trebui să dea Comisiunii navale interaliată de control toate lămuririle și documentele ce le va socoti necesare pentru a se asigura de completa executare a clauzelor navale, în special planurile vaselor de război, compoziția armamentului lor, caracteristicile și modelele de tunuri, munițiunile, torpilele, minele, explozibilele, aparatele de telegrafie fără fir și în general tot ce privește materialul naval de război, precum și toate documentele legislative, administrative sau regulamentare.

ARTICOLUL 100

Comisiunea aeronautică interaliată de control va avea în special misiunea de a inventaria materialul aeronautic, ce se găsește actualmente în mâinile Guvernului bulgar și de a inspecta uzinele de avioane, de baloane și de motoare de aeronave, fabricile de arme, munițiuni și explozibile ce pot fi întrebuințate de aeronave, de a vizita toate aerodromurile, hangarele, terenurile de aterisaj, parcurile și depozitele cari se găsesc pe teritoriul bulgar și de a dispune, dacă e nevoie, strămutarea materialului prevăzut și de a-l lua în primire.

Guvernul bulgar va trebui să dea Comisiunii aeronautice interaliată de control toate lămuririle și documentele legislative, administrative sau altele, ce le va socoti necesare pentru a se asigura de completa executare a clauzelor aeronautice, în special un stat numeric al personalului aparținând tuturilor serviciilor aeronautice ale Bulgariei, precum și al materialului existent în fabricațiune sau în comandă, o listă completă de toate stabilimentele lucrând pentru aeronautică, a locurilor unde se găsească și a tuturilor hangarelor și terenurilor de aterisaj.

SECȚIUNEA V

Clauze Generale

ARTICOLUL 101

La expirarea unui termen de 3 luni, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, legislația bulgară va trebui să fi fost modificată și va trebui să fie menținută de către

Guvernul bulgar, în conformitate cu prezenta Parte a Tractatului de față.

În acelaș termen, toate măsurile administrative sau altele, relative la executarea dispozițiilor Părții de față, din prezentul Tractat, vor trebui să fi fost luate de către Guvernul bulgar.

ARTICOLUL 102

Dispozițiunile următoare ale armistițiului de la 29 Septemvrie 1918, și anume : paragrafele 1, 2, 3, 6 rămân în vigoare întrucât aceste dispozițiuni nu sunt contrarii stipulațiunilor din prezentul Tractat.

ARTICOLUL 103

Bulgaria se obligă, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, să nu acrediteze în nici o țară străină nici o misiune militară, navală sau aeronautică, și să nu trimită, nici să lase să plece vreo asemenea misiune ; se obligă, în afară de aceasta, să ia măsurile cuvenite pentru a împiedică pe supușii (*ressortissants*) bulgari de a părăsi teritoriul ei spre a se înrolă în armata, flota sau serviciul aeronautic al vreunei Puteri străine, sau spre a fi atașați la o asemenea Putere în scopul de a o ajuta la pregătirea ei sau, în general, de a da vreun concurs la instrucția militară, navală sau aeronautică într-o țară străină.

Puterile aliate și asociate convin, în ceea ce privește, că, dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, ele nu vor putea să înroleze în armatele, flotele sau forțele lor aeronautice, nici să atașeze acestora vreun supus (*ressortissant*) bulgar în scopul de a ajuta la gregătirea lor militară, sau, în general, să întrebuințeze vreun supus (*ressortissant*) bulgar ca instructor militar, naval sau aeronautic.

Totuș, prezenta dispoziție nu aduce nici o atingere dreptului Franței de a recrută Legiunea străină conform cu legile și regulamentele militare franceze.

ARTICOLUL 104

Atâta timp cât Tractatul de față va rămâne în vigoare, Bulgaria se obligă a se supune oricărei cercetări pe care Consiliul Societății Națiunilor, votând-o cu majoritate, ar socoti-o necesară.

PARTEA V

PRIZONIERI DE RĂSBOI ȘI MORMINTE

SECȚIUNEA I

Prizonieri de război

ARTICOLUL 105

Repatrierea prizonierilor de război și internaților civili supuși (*re-sortissants*) ai Statului bulgar va avea loc cât mai curând posibil, după punerea în vigoare a Tratatului de față și se va efectua cât mai neîntârziat.

ARTICOLUL 106

Repatrierea prizonierilor de război și internaților civili bulgari se va asigura în condițiunile fixate la articolul 105, prin îngrijirea unei Comisiuni compusă din Reprezentanții Puterilor aliate și asociate, de o parte, și ai guvernului bulgar, de altă parte.

Pentru fiecare dintre Puterile aliate și asociate, o Subcomisiune, compusă numai din Reprezentanții Puterii interesate și Delegații Guvernului bulgar, va regula amănuntele executării repatrierii prizonierilor de război.

ARTICOLUL 107

Indată după predarea lor în mâinile autorităților bulgare, prizonierii de război și internații civili vor trebui să fie trimiși fără întârziere la vetrele lor, prin îngrijirea acelor autorități.

Acei dintre ei, al căror domiciliu dinainte de război se găsește pe teritorii ocupate de trupele Puterilor aliate și asociate, vor trebui de asemenea să fie trimiși acolo, sub rezerva aprobării și controlului autorităților militare ale armatei lor de ocupațiune aliate și asociate.

ARTICOLUL 108

Toate cheltuelile rezultând din această repatriere vor fi, cu începere din momentul pornirii prizonierilor, în sarcina Guvernului bulgar, care va fi ținut să poată la dispoziție transporturile pe uscat și pe mare și personalul tehnic, după cum va crede necesar Comisiunea prevăzută la articolul 106.

ARTICOLUL 109

Prizonierii de război și internații civili, fie pasibili, fie loviți de pedepse pentru greșeli contra disciplinei, vor fi repatriați, fără să se fie socotită de terminarea pedepsei lor sau a acțiunii deschise contra lor.

Această dispozițiune nu se aplică prizonierilor de război și internaților civili cari ar fi pedepsiți pentru fapte posterioare zilei de 15 Octombrie 1919.

Până la repatrierea lor, toți prizonierii de război și internații civili rămân supuși regulamentelor în vigoare, în special din punct de vedere al muncii și al disciplinei.

ARTICOLUL 110

Prizonierii de război și internații civili, cari sunt pasibili sau loviți de pedepse pentru alte fapte decât greșeli contra disciplinei, vor putea fi menținuți în detențiune.

ARTICOLUL 111

Guvernul bulgar se obligă a primi pe teritoriul său pe toți indivizii repatriabili fără distincțiune.

Prizonierii de război sau supușii bulgari cari n'ar dori să fie repatriați, vor putea fi excluși dela repatriere; însă Guvernele aliate și asociate își rezervă dreptul, fie de a-i repatria, fie de a-i conduce într-o țară neutră, fie de a-i autoriza să locuească pe teritoriul lor.

Guvernul bulgar se obligă de a nu lua împotriva acestor indivizi sau a familiilor lor nici o măsură de excepțiune, nici a exercita împotriva lor, pentru acest motiv, vreo represiune sau a lua vreo măsură jignitoare de orice natură.

ARTICOLUL 112

Guvernele aliate și asociate își rezervă dreptul de a subordona repatrierea prizonierilor de război și a supușilor (*ressortissants*) bulgari cari se găsesc în puterea lor, declarațiunii și punerii în libertate imediată de către Guvernul bulgar a tuturor prizonierilor de război și alți supuși (*re-sortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate, cari s'ar mai găsi încă reținuți contra voinței lor în Bulgaria.

ARTICOLUL 113

O Comisie interaliată de anchetă și de control va fi instituită în scop de a proceda :

1° la căutarea supușilor aliați și asociați nerepatriați ;

2° la identificarea acelor cari au manifestat dorința de a rămâne în teritoriul bulgar ;

3° la constatarea actelor criminale pasibile de sancțiuni prevăzute la Partea VI (Sancțiuni) al prezentului Tratat, comise de către bulgari în contra prizonierilor de război sau supușilor (*ressortissants*) aliați și asociați în timpul captivității lor.

Această Comisiune cuprinde un reprezentant al fiecărei din următoarele Puteri : Imperiul

britanic, Franța, Italia, Grecia, România, Statul serbo-croato-sloven.

Rezultatul acestor anchete va fi transmis tic-caruia din Guvernele interesate.

Guvernul bulgar se obligă :

1° a da liber acces Comisiunii interaliată, de a-i procura toate mijloacele utile de transport, a o lăsa să pătrundă în lagăre, închisori, spitale și în oricare alte locale, a-i pune la dispoziție oricari documente de ordin public sau privat, cari ar putea să-i fie de folos în cercetările pe care le vor face ;

2° a lua sancțiuni în contra funcționarilor sau particularilor bulgari cari ar fi ascuns prezența vreunui supus (*ressortissant*) al unei Puteri aliate sau asociate, sau cari nu i-ar fi declarat prezența după ce au avut cunoștință de ea.

ARTICOLUL 114

Guvernul bulgar se obligă să restituie fără întârziere, după punerea în vigoare a Tratatului de față, toate obiectele, valorile sau documentele ce au aparținut supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate și cari ar fi fost reținute de autoritățile bulgare.

ARTICOLUL 115

Înaltele Părți contractante declară că renunță la rambursarea reciprocă a sumelor datorite pentru întreținerea prizonierilor de război pe teritoriile lor respective.

SECȚIUNEA II

M o r m i n t e

ARTICOLUL 116

Guvernele aliate și asociate și Guvernul bulgar vor face să se respecte și să se întrețină mormintele soldaților și marinarilor îngropați pe teritoriile lor respective.

Ele se obligă să recunoască orice Comisiune însărcinată de unul sau altul dintre Guverne, de a identifica, înregistra, întreține sau ridica monumente convenabile pe zisele morminte și de a înlesni acestei Comisiuni îndeplinirea sarcinilor sale.

Ele mai convin de a-și da reciproc, sub rezerva prescripțiilor legislațiilor naționale și a necesităților igienei publice, toate înlesnirile pentru a satisface cererile de repatriere a rămășițelor soldaților și marinarilor lor.

ARTICOLUL 117

Mormintele prizonierilor de război și inter-naților civili, supuși (*ressortissants*) ai diferitelor State beligerante, morți în captivitate, vor fi

întreținute în mod cuviincios în condițiunile prevăzute la articolul 116 al Tratatului de față.

Guvernele aliate și asociate, de o parte, și Guvernul bulgar, de altă parte, se mai obligă să-și procure reciproc :

1° lista completă de morți cu toate informațiunile necesare pentru identificarea lor ;

2° toate indicațiunile asupra numărului și locului mormintelor tuturor morților, îngropați fără identificare.

P A R T E A V I

SANȚIUNI

ARTICOLUL 118

Guvernul bulgar recunoaște puterilor aliate și asociate libertatea de a trimite înaintea tribunalelor lor militare persoanele acuzate de a fi comis acte contrarii legilor și obiceiurilor războiului. Pedepsele prevăzute de legi vor fi aplicate persoanelor găsite vinovate. Această dispozițiune se va aplica chiar dacă vor exista acțiuni sau urmăriri înaintea unei jurisdicțiuni a Bulgariei sau a aliaților ei.

Guvernul bulgar va trebui să predea Puterilor aliate și asociate, sau aceleia dintre ele care îi va adresa cererea, orice persoane cari, fiind acuzate de a fi comis un act contrariu legilor și obiceiurilor războiului, i-ar fi indicate fie nominativ, fie prin gradul, funcțiunea sau întrebuințarea ce li se va fi dat de autoritățile bulgare.

ARTICOLUL 119

Autorii unor fapte criminale în contra supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile aliate și asociate vor fi chemați înaintea tribunalelor militare ale acestor Puteri.

Autorii unor fapte criminale comise contra supușilor (*ressortissants*) mai multor Puteri aliate și asociate vor fi chemați înaintea tribunalelor militare compuse din membrii aparținând tribunalelor militare ale Puterilor interesate.

În tot cazul acuzatul va avea dreptul să indice el însuși pe avocatul său.

ARTICOLUL 120

Guvernul bulgar se obligă să procure orice documente și informațiuni, de orice natură ar fi, a căror prezentare va fi socotită necesară pentru cunoașterea completă a faptelor incriminate, căutarea vinovaților și aprecierea exactă a responsabilităților.

PARTEA VII

REPARAȚIUNI

ARTICOLUL 121

Bulgaria recunoaște că asociindu-se la războiul de agresiune pe care Germania și Austro-Ungaria l-au întreprins în contra Puterilor aliate și asociate, a pricinuit acestora din urmă pierderi și sacrificii de tot felul a căror completă reparațiune ea ar trebui să o asigure.

Pe de altă parte, Puterile aliate și asociate recunosc că resursele Bulgariei nu sunt îndesulătoare pentru a o pune în măsură de a asigura o completă reparațiune.

În consecință, Bulgaria se obligă a plăti și Puterile aliate și asociate se obligă a accepta suma de două miliarde două sute cincizeci de milioane (2.250.000.000) de franci în aur, ca reprezentând reparațiunea a cărei sarcină Bulgaria este capabilă de a o lua asupra ei.

Plata acestei sume se va face, sub rezerva dispozițiilor de mai jos, prin plăți semestriale a căror scadență va fi la 1 Ianuarie și la 1 Iulie a fiecărui an. Prima scadență va fi la 1 Iulie 1920.

Plățile făcute la 1 Iulie 1920 și la 1 Ianuarie 1921 vor cuprinde o dobândă anuală de 2% (doi la sută) calculată dela 1 Ianuarie 1920 asupra totalului sumei datorită de Bulgaria. Fiecare din plățile semestriale ulterioare va cuprinde, în afară de vărsămîntul dobînzilor de 5% (cinci la sută) pe an, plata dotațiunii necesară pentru a asigura amortizarea în 37 de ani, cu începere dela 1 Ianuarie 1921 a sumei totale datorită de Bulgaria.

Aceste sume vor fi vărsate, prin mijlocirea Comisiunii interaliatelor prevăzută la articolul 130, Comisiunii de reparațiuni înființată prin Tratatul cu Germania din 28 Iunie 1919, astfel cum ea este compusă prin Tratatul cu Austria din 10 Septembrie 1919, partea VIII, Anexa II, § 2; această Comisiune este desemnată în articolele de mai jos cu numele de Comisiunea de reparațiuni și va asigura întrebuintarea acestor sume conform regulilor stabilite mai înainte.

Plățile cari trebuiesc făcute în numerar în baza dispozițiilor de mai sus, vor putea fi oricând primite de către Comisiunea de reparațiuni în urma propunerii Comisiunii interaliatelor, sub formă de bunuri mobiliare și imobiliare, de mărfuri, de drepturi și concesiuni în teritoriu bulgar sau în afară de acest teritoriu, de vase, obligațiuni, acțiuni sau valori de orice natură sau monedă a Bulgariei sau a altor State; valoarea lor de înlocuire față de aur va

fi fixată de către însăși Comisiunea de reparațiuni în mod just și drept.

Comisiunea de reparațiuni va avea dreptul în orice moment de a pune în vânzare sau de a întrebuinta în orice alt mod bunuri-aur puse în gaj asupra plăților de făcut de către Bulgaria. Stabilind totalul nominal al acestor bunuri, ea va ține seamă de dispozițiunile articolelor 122, 123 și 129 ale prezentei părți, va lua avizul Comisiunii interaliatelor și nu va putea depăși în nici un caz totalul sumelor în capital datorite încă de către Bulgaria.

Bulgaria se obligă în acest caz de a remite Comisiunii de reparațiuni prin mijlocirea Comisiunii interaliatelor, cantitățile de bunuri necesare în anumite condițiuni de formă, de număr, de capital și de mijloace de plată ce vor fi fixate de Comisiunea de reparațiuni.

Aceste bunuri vor constitui obligațiune directă din partea Guvernului bulgar; dar toate dispozițiunile relative la destinația lor vor fi fixate de către Comisiunea interaliată. Aceasta din urmă va percepe asupra vărsămîntelor semestriale, datorite de către Bulgaria pentru executarea prezentului articol, sumele necesare la plata dobînzilor și la amortizarea bonurilor precum și a oricăror alte sarcini ce decurg din ele. Soldul eventual va continua să fie vărsat în contul Comisiunii de reparațiuni.

Aceste bunuri vor fi libere de orice taxe și sarcini de orice natură aplicate sau cari ar putea fi aplicate în Bulgaria.

ARTICOLUL 122

Comisiunea interaliată va trebui, din când în când, să procedeze la examinarea resurselor și a capacității de producțiune a Bulgariei și, după ce va fi dat reprezentanților acesteia dreapta facultate de a fi ascultați, ea va avea toate puterile de a propune Comisiunii de reparațiuni, fie o reducere a vre-uneia din plățile de efectuat de către Bulgaria, fie reportul acestei plăți, fie reducerea sumei globale datorită de Bulgaria.

Comisiunea de reparațiuni va avea dreptul, în urma unui vot luat cu majoritate, și în limita propunerilor Comisiunii interaliatelor, de a proceda la orice reducere sau la orice report al datoriei.

ARTICOLUL 123

Bulgaria va avea facultatea, ca peste vărsămintele ei semestriale, să efectueze, la orice epocă, plăți ce vor trebui să fie deduse din suma totală a datoriei sale consistînd în capital.

ARTICOLUL 124

Bulgaria recunoaște validitatea transferului către Puterile aliate și asociate, a tuturor creanțelor Germaniei, Austriei, Ungariei și Turciei asupra Bulgariei, astfel după cum s'a prevăzut la articolul 261 al Tratatului de Pace cu Germania și în articolele corespunzătoare ale Tratatului cu Austria, Ungaria și Turcia.

Totuși fiind dat că Puterile aliate și asociate au ținut seama de aceste creanțe pentru a fixa totalul sumelor ce urmează a fi plătite de către Bulgaria pentru executarea articolului 121, se obligă să nu mai formuleze în această privință nici o reclamațiune față de ea.

ARTICOLUL 125

În afară de plățile prevăzute la articolul 121, Bulgaria se obligă să restituie, în condițiunile stabilite de către Comisiunea interaliată, obiectele de orice fel și valorile ridicate, confiscate și sechestrate din teritoriile invadate ale Greciei, României sau Serbiei, când identificarea lor pe teritoriul Bulgariei va fi posibilă, exceptându-se vitele pentru care se va proceda, conform articolului 127.

În acest scop, Guvernele Greciei, României și al Statului Serbo-Croato-Sloven vor face cunoscut Comisiunii interaliată, în termen de patru luni, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, lista obiectelor și valorilor ce pot fi identificate, pentru care vor putea face dovada că au fost ridicate din teritoriile invadate, și care pot fi regăsite pe teritoriul bulgar; vor comunica în acelaș timp toate lămuririle de natură să permită descoperirea și identificarea lor.

Guvernul bulgar se obligă să înlesnească, prin toate mijloacele ce-i stau în putere, căutarea ziselor obiecte și valori, și să promulge în cele trei luni ce vor urma punerii în vigoare a prezentului Tratat, o lege obligând, sub pedepsele prevăzute pentru tănuire, pe supușii (*ressortissants*) bulgari să declare toate obiectele și valorile având această proveniență și cari se găscă în posesiunea lor.

ARTICOLUL 126

Bulgaria se obligă să regăsească și să restituie fără întârziere, și în mod respectiv Greciei, României și Statului serbo-croato-sloven, toate documentele sau arhivele și toate obiectele prezentând un interes arheologic, istoric sau artistic, cari au fost ridicate din teritoriile acestor țări în cursul războiului.

Toate conflictele născute între Puterile mai sus arătate și Bulgaria cu privire la proprieta-

tea acestor diferite bunuri, vor fi supuse unui arbitru, care va fi desemnat de Comisiunea interaliată și a cărui hotărâre va fi definitivă.

ARTICOLUL 127

Bulgaria se mai obligă să predea Greciei, României și Statului serbo-croato-sloven în cele șase luni cari vor urma după punerea în vigoare a prezentului Tratat, categoriile și cantitățile de vite enumerate mai jos.

	Grecia	România	Statul Serbo-Croato-Sloven
Tauri (18 luni la 3 ani)	15	60	50
Vaci cu lapte (2 la 6 ani)	1.500	6.000	6.000
Cai și epe (3 la 7 ani)	2.250	5.250	5.000
Catâri	450	1.050	1.000
Boi de jug	1.800	3.400	4.000
Oi	6.000	15.000	12.000

Predarea acestor animale se va efectua în locurile pe care Guvernele respective le vor fi desemnat. Animalele vor fi supuse, înaintea predării lor, la inspecțiunea unor agenți desemnați de către Comisiunea interaliată, cari vor trebui să se asigure că ele sunt în stare normală de sănătate și de condițiune.

Nici o sumă nu va fi creditată Bulgariei din această cauză. Animalele vor fi considerate ca date drept restituire pentru animalele ridicate de Bulgaria, în cursul războiului, din teritoriile țărilor mai sus arătate.

În afară de predările mai sus prevăzute, Comisiunea interaliată va avea facultatea, dacă întrevăde posibilitatea, de a acordă Greciei, României și Statului Serbo-Croato-Sloven, în cei doi ani ce vor urma după punerea în vigoare a prezentului Tratat, cantitatea de vite ce-ar socotio justificată; valoarea acestor predări va fi trecută în creditul Bulgariei.

ARTICOLUL 128

Drept compensațiune specială pentru distrugerile făcute în minele de cărbuni situate în teritoriul sârb, ocupat de către armatele bulgare, Bulgaria se obligă, sub rezerva dispozițiunii finale a prezentului articol, să predea Statului serbo-croato-sloven, în timp de cinci ani, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, câte 50.000 de tone de cărbuni pe an, prelevate asupra producțiunii minelor Statului bulgar dela Pernik. Aceste predări vor fi efectuate franco pe vagon la fruntaria serbo-croato-slovenă pe linia Piroet-Sofia.

Valoarea acestor predări nu va fi trecută în creditul Bulgariei și nu va fi imputată asupra datoriei prevăzute la articolul 121.

Totuș, aceste predări nu vor fi efectuate de-

nopole din 1913, sau de teritorii a căror cedare este confirmată prin Tratatul de față, Bulgaria se obligă a lua în sarcina ei o parte din datoria publică otomană externă din înainte de război și își ia îndatorirea de a plăti, în comptul sumelor necesare pentru asigurarea plății acestei părți din datoria otomană și pentru timpul cât teritoriile cedate au fost puse sau rămân sub suveranitatea ei, anumite sume pe cari le va putea fixa în urmă o Comisiune ce va fi numită pentru a determina în ce măsură cedarea de teritorii otomane va atrage obligațiunea de a contribui la această datorie.

ARTICOLUL 135

Ordinea de prioritate în care Bulgaria va trebui să facă față obligațiunilor financiare cari rezultă pentru dânsa din articolele 132, 133 și 134 din această parte, este fixată după cum urmează:

1°. Costul armatelor de ocupație astfel cum e definit la articolul 133 din Partea de față;

2°. Plata părții din datoria publică otomană externă dinainte de război care va putea fi atribuită Bulgariei prin Tratatul de față sau prin Tractate și Convențiuni complementare prin faptul cedării Bulgariei a teritoriilor cari au aparținut Imperiului Otoman;

3°. Suma la care se urcă reparațiunile ce rezultă din Tratatul de față sau din Tractate și Convențiuni complementari.

ARTICOLUL 136

Bulgaria confirmă predarea întregului material predat sau care urmează a fi predat Puterilor aliate și asociate ca executare a Armistițiului din 29 Septembrie 1918 și recunoaște dreptul Puterilor aliate și asociate asupra acestui material.

Se va trece în creditul Bulgariei, scăzându-se din sumele datorate pentru reparațiuni Puterilor aliate și asociate, valoarea prețuită de Comisiunea reparațiunilor, prevăzută la articolul 121, Partea VII (Reparațiuni) din Tratatul de față, lucrând prin mijlocirea Comisiunii interaliatate, a materialului arătat mai sus, în privința căruia Comisiunea reparațiunilor ar socoti că din cauza caracterului său nemilitar, valoarea lui să fie trecută în creditul Bulgariei.

Nu se vor trece în creditul Bulgariei bunurile aparținând Guvernelor aliate și asociate sau supușilor lor (*ressortissants*), înapoiate sau predate astfel cum erau (*à l'identique*), pentru executarea Convențiunei de Armistițiu.

ARTICOLUL 137

Dispozițiunile precedente nu aduc nici o schimbare dreptului pe care îl au fiecare din Puterile aliate și asociate de a dispune de activurile și de proprietățile inamice cari se găsesc sub jurisdicțiunea lor în momentul punerii în vigoare a Tratatului de față.

ARTICOLUL 138

Drepturile și afectările speciale instituite pentru împrumuturile contractate de Statul bulgar sau garantate de el înainte de 1 August 1914, sunt menținute fără nici o modificare.

ARTICOLUL 139

În ceea ce privește împrumutul contractat de Bulgaria în Germania în Iulie 1914, Comisiunea de reparațiuni va putea cere să i se cedeze, conform articolelor 235 și 260 din Tratatul de pace cu Germania, semnat la 28 Iunie 1919, și articolelor corespunzătoare din Tractatele cu Austria și Ungaria, toate drepturile, interesele și titlurile de orice fel cari au fost concesionate unor supuși (*ressortissants*) germani, austriaci și ungari prin contractele și convențiunile privitoare la acest împrumut. Guvernul bulgar își ia îndatorirea de a întrebuința toate mijloacele ce-i stau în putere spre a îndeplini această cedare. Pe lângă aceasta, el se obligă de a transfera Comisiunei de reparațiuni, într'un termen de șase luni după punerea în vigoare a Tratatului de față, toate drepturile, interesele și titlurile de orice fel deținute de supușii (*ressortissants*) bulgari, în virtutea acelorasi contracte și convențiuni de împrumut. Valoarea tuturor drepturilor, intereselor și titlurilor deținute de supuși (*ressortissants*) bulgari va fi fixată de Comisiunea de reparațiuni și trecută de ea în creditul Bulgariei, socotind-o asupra sumelor datorite ca reparațiuni. Bulgaria va lua sarcina de a indemniza pe supușii (*ressortissants*) ei deposezați prin executarea articolului de față.

În cazul când s'ar face transferarea drepturilor, intereselor și titlurilor, menționată mai sus, indiferent de dispozițiunile articolului precedent, Comisiunea de reparațiuni va avea dreptul de a modifica termenii contractelor și convențiunilor privitoare la împrumut și de a încheia ori ce convențiuni complementare cari ar părea necesare, cu condițiunea, însă, de a nu se aduce nici un prejudiciu: 1°. acelor din drepturi cari au fost acordate prin contractele și convențiunile de împrumut altor persoane decât supușilor (*ressortissants*) germani, austriaci, ungari sau bulgari; 2°. tuturor drepturilor ale purtătorilor de bonuri de Tezaur bulgare emise în Franța,

în 1912 și 1913 și rambursabile din produsul primei operațiuni financiare pe care o va face Bulgaria. În urma acordului între părți, diferiți interesați vor putea fi rambursați fie în bani, fie prin titluri ale împrumutului.

Nici o învoială privitoare la împrumut și la contractele și convențiunile complementare nu va putea fi încheiată fără ca Comisiunea interaliată să fi fost consultată. Comisiunea interaliată va lucra în calitate de reprezentant al Comisiunii de reparațiuni în tot ceea ce privește împrumutul, ori de câteori aceasta din urmă va fi hotărât astfel.

ARTICOLUL 140

Dispozițiunile cuprinse în Partea de față nu pot atinge în nici un mod gajurile sau ipotecile constituite în mod regulat, în folosul Puterilor aliate și asociate sau al supușilor (*ressortissants*) lor, de către Guvernul bulgar sau de către supușii (*ressortissants*) săi asupra bunurilor și veniturilor ce le aparțin, în toate cazurile în cari constituirea acestor gajuri și ipoteci ar fi anterioare stării de război între Bulgaria și fiecare din Puterile interesate, afară de cele în cari modificările acestor gajuri și ipoteci sunt prevăzute în mod expres în dispozițiunile Tractatului de față sau ale Tractatelor și Convențiunilor complementare.

ARTICOLUL 141

Puterile cesionare de teritorii bulgare, în conformitate cu Tractatul de față, se obligă de a-și lua asupra lor sarcina unei părți din Datoria publică bulgară astfel cum ea există la 11 Octombrie 1915, împreună cu partea din Datoria publică otomană externă dinainte de război luată de Bulgaria în sarcina sa, în condițiunile fixate de articolul 134.

Comisiunea reparațiunilor, lucrând prin mijlocirea Comisiunei interaliată, va determina suma Datoriei publice bulgare la 11 Octombrie 1915, ținând seamă pentru datoria contractată după 1 August 1914, numai de partea din această Datorie care nu a fost întrebuintată de Bulgaria pentru a pregăti războiul de agresiune.

Partea din datoria publică bulgară a cărei sarcină trebuie să și-o însușască fiecare Putere cesionară va fi aceea pe care Principalele Puteri aliate și asociate, lucrând prin mijlocirea Comisiunei interaliată, o vor socoti echitabilă, ținând seamă de raportul ce există între veniturile teritoriilor cedate și totalul veniturilor Bulgariei pentru media celor trei ani financiari compleți, cari au precedat războiul balcanic (1912).

ARTICOLUL 142

Puterile cesionare de teritorii bulgare, în conformitate cu Tractatul de față, vor dobândi toate bunurile și proprietățile cari aparțin Guvernului bulgar și sunt situate în zisele teritorii.

Valoarea bunurilor și proprietăților dobândite va fi fixată de Comisiunea reparațiunilor și trecută de ea în creditul Bulgariei, sau în al Turciei dacă e vorba de bunuri și proprietăți cedate Bulgariei prin Tractatul dela Constantinopole din 1913, și în debitul Puterii care le dobândește.

În înțelesul articolului de față, se vor socoti ca bunuri și proprietăți ale Guvernului bulgar, toate proprietățile Coroanei.

ARTICOLUL 143

Bulgaria renunță la orice beneficiu ce ar rezultă pentru ea din stipulațiunile înscrise în Tractatele din București și dela Brest-Litowsk din 1918 și în Tractatele și Convențiunile complementarii.

Pe lângă aceasta, ea își ia îndatorirea de a transfera, în mod respectiv, fie României, fie Principalelor Puteri aliate și asociate, după cum va fi cazul, toate instrumentele monetare, bani, valori și instrumente, negociabile sau produse, pe cari le-a primit spre executarea ziselor Tractate.

Sumele în bani cari trebuiesc plătite și instrumentele monetare, valorile și produsele de orice fel cari trebuiesc predate sau transferate în virtutea stipulațiunilor articolului de față, vor fi întrebuintate de către Principalele Puteri aliate și asociate conform cu modalitățile ce se vor determina ulterior de către zisele Puteri.

ARTICOLUL 144

Guvernul bulgar se obligă de a nu pune nici un obstacol dobândirii, de către guvernele german, austriac, ungar sau ture, oricărui drepturi și interese pentru supușii (*ressortissants*) germani, austriaci, unguri sau tureci, în orice întreprindere de utilitate publică sau în orice concesiune din Bulgaria, care ar putea să fie reclamate de comisiunea de reparațiuni conform Tractatelor de pace încheiate între Guvernele german, austriac, ungar sau ture și Puterile aliate și asociate.

ARTICOLUL 145

Bulgaria își ia îndatorirea de a transfera Comisiunii de reparațiuni toate creanțele sau drepturile de reparațiuni ale Bulgariei, sau pe ale supușilor (*ressortissants*) sau cari au lucrat

în numele său, asupra Germaniei, Austriei, Ungariei sau Turciei, ori asupra supușilor *(ressortissants)* lor și în deosebi toate creanțele sau drepturile la reparațiuni, cari rezultă sau vor rezultă pentru ea din executarea angajamentelor ce au fost luate între ea și aceste Puteri în timpul războiului.

Orice sumă pe care Comisiunea de reparațiuni o va putea percepe pe baza acestor creanțe sau drepturi la reparațiuni, va fi trecută în creditul Bulgariei și socotită asupra sumelor datorate ca reparațiuni.

ARTICOLUL 146

Orice obligațiune de a plăti în numerar, spre executarea Tractatului de față, se va considera că trebuie plătită în aur și, în lipsa unor stipulațiuni contrarii înscrise în Tractatul de față sau în Tractatele și Convențiunile complementarii, se va plăti după alegerea creditorilor, în livre sterline plătibile la Londra, în dolari aur ai Statelor Unite ale Americii plătibili la New-York, în franci aur plătibili la Paris sau în lire aur plătibile la Roma.

În vederea executării dispozițiunilor articolului de față, s'a convenit ca monedele de aur de mai sus să aibă greutatea și titlul legalmente stabilite la 1 Ianuarie 1914 pentru fiecare din ele.

PARTEA IX

CLAUZE ECONOMICE

SECȚIUNEA I

Relațiuni comerciale

CAPITOLUL I

Regulamentare, Taxe și Restricțiuni vamale

ARTICOLUL 147

Bulgaria își ia îndatorirea de a nu supune mărfurile, produsele naturale sau fabricate ale vreunui din Statele aliate sau asociate, importate pe teritoriul bulgar, oricare ar fi locul de unde sosese, la drepturi vamale sau sarcini, inclusiv impozitele interne, altele sau mai ridicate decât acelea la cari sunt supuse aceleași mărfuri, produse naturale sau fabricate ale oricăruia din zisele State sau ale unei alte țări străine.

Bulgaria nu va menține sau nu va impune nici o prohibire sau restricțiune la importul pe teritoriul bulgar a oricăror mărfuri, produse

naturale sau fabricate ale teritoriilor oricăruia Stat aliat sau asociat, ori din ce loc ar sosi ele, dacă acele prohibiri sau restricțiuni nu se aplică și la importul acelorași mărfuri, produse naturale sau fabricate ale oricăruia din zisele State sau ale vreunei alte țări străine.

ARTICOLUL 148

Bulgaria se mai obligă ca, în ceea ce privește regimul de import, să nu stabilească diferențe în detrimentul comerțului vreunei din Statele aliate sau asociate față de vreun altul din zisele State, sau față de vreo altă țară străină, nici chiar prin mijloace indirecte, precum sunt acelea cari rezultă din regulamentul sau procedura vamală, sau din metodele de verificare și de analiză, sau din condițiunile de plată drepturilor vamale, sau din metodele de clasificare sau de interpretare a tarifelor, sau din exercițiul monopolului.

ARTICOLUL 149

În ceea ce privește ieșirea, Bulgaria își ia îndatorirea de a nu supune mărfurile, produsele naturale sau fabricate exportate din teritoriul bulgar în teritoriile oricăruia din Statele aliate sau asociate, la drepturi de vamă sau sarcini, inclusiv pentru impozite interne, altele, sau mai urcate decât acelea plătite pentru aceleași mărfuri exportate în oricare din zisele State sau în vreo țară străină.

Bulgaria nu va menține sau nu va impune nici o prohibire sau restricțiune pentru exportul oricăror mărfuri expediate din teritoriul bulgar vreunui din Statele aliate sau asociate care nu s'ar aplică și exportului acelorași mărfuri, produse naturale sau fabricate expediate în vreun altul din zisele State sau în vreo țară străină oarecare.

ARTICOLUL 150

Orice favoare, imunitate sau privilegiu cu privire la import, export sau transit de mărfuri, care ar fi acordat la Bulgaria vreunei din Statele aliate sau asociate, sau vreunei alte țări străine, vor fi simultan și în mod necondițional întinse la toate Statele aliate sau asociate, fără ca pentru aceasta să fie nevoie de vreo cerere sau compensațiune.

ARTICOLUL 151

Într'un termen de un an, începând dela punerea în vigoare a Tractatului de față, taxele impuse de Bulgaria importățiunilor Puterilor aliate și asociate nu vor putea fi superioare taxe-

lor celor mai favorabile care erau aplicate pentru importățiunile în Bulgaria la data de 28 Iulie 1914.

Plata în valoarea aurului a taxelor vamale se va putea aplica importățiunilor lor, sub rezerva articolului 150, în toate cazurile în cari, în virtutea legii bulgare, această plată în aur eră exigibilă la data de 28 Iulie 1914, cu condițiunea ca valoarea conversiunii biletelor aur să fie fixate în mod periodic de comisiunea de reparațiuni.

CAPITOLUL II

Tratamentul navigațiunii

ARTICOLUL 152

În ceea ce privește pescuitul, cabotajul și remorcare maritimă, vasele și bastimentele Statelor aliate și asociate vor beneficia în Bulgaria, chiar în apele teritoriale bulgare, de tratamentul ce va fi acordat vaselor și bastimentelor națiunii celei mai favorizate.

ARTICOLUL 153

În ce privește vasele și bastimentele cari aparțin unor State aliate și asociate, certificatele și documentele de orice fel privitoare la vase și bastimente, cari erau recunoscute valabile de Bulgaria înainte de război, sau cari vor putea fi în urmă recunoscute valabile de principalele State maritime, vor fi recunoscute de Bulgaria ca valabile și ca echivalente certificatelor corespunzătoare liberate vaselor și bastimentelor bulgare.

În acelaș mod vor fi recunoscute certificatele și documentele liberate vaselor și bastimentelor lor de Guvernele noilor State, fie că ele au ori nu un litoral maritim, cu condițiunea ca aceste certificate și documente să fie liberate conform uzurilor în genere întrebuințate în principalele State maritime.

Înaltele Părți Contractante se învoesc a recunoaște pavilionul vaselor oricărei Puteri aliate sau asociate care nu are litoral maritim, când vasele sunt înregistrate într'un anumit loc determinat situat pe teritoriul ei; acest loc va constitui portul de înregistrare pentru aceste vase.

CAPITOLUL III

Concurența nelegală

ARTICOLUL 154

Bulgaria se îndatorează să ia toate măsurile legislative sau administrative necesare pentru a garanta produsele naturale sau fabricate originare din vreuna din Puterile aliate sau aso-

ciate în contra oricărei forme de concurență nelegală în tranzacțiile comerciale.

Bulgaria se obligă să reprime și să oprească prin sechestrare, sau prin orice alte sancțiuni potrivite, importul și exportul, precum și fabricarea, circulațiunea, vinderea și punerea în vânzare în interiorul țării a tuturilor produselor sau mărfurilor cari poartă pe ele, sau pe învelitoarea lor imediată, sau pe ambalajul lor exterior, mărci, nume, inscripțiuni sau orice semne, comportând, în mod direct sau indirect, indicațiuni false asupra originii, speței, naturii sau calităților specifice ale acestor produse sau mărfuri.

ARTICOLUL 155

Bulgaria, cu condițiunea ca un tratament reciproc să-i fie acordat, în această materie, se obligă să se conformeze legilor, precum și deciziunilor administrative și judiciare luate în conformitate cu aceste legi, în vigoare într-o țară aliată sau asociată și notificate în mod regulat Bulgariei de către autoritățile competente, determinând sau reglementând dreptul la o denumire regională pentru vinurile sau spirtoasele produse în țara căreia aparține regiunea, sau condițiunile în cari întrebuințarea unei denumiri regionale poate fi autorizată; de asemenea importul, exportul, precum și fabricațiunea, circulațiunea, vânzarea sau punerea în vânzare a produselor sau mărfurilor având denumiri regionale contrarii legilor sau deciziunilor sus amintite, vor fi interzise de Bulgaria și reprimare prin măsurile prescrise în articolul precedent.

CAPITOLUL IV

Tratamentul supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate

ARTICOLUL 156

Bulgaria își ia îndatorirea:

a) să nu impună supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, în ceea ce privește exercitarea meseriei, profesiunii, comerțului și industriei, nici o excludere care n'ar fi de asemenea aplicabilă tuturor străinilor fără excepțiune;

b) să nu supună pe supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, în ceea ce privește drepturile arătate la paragraful a, la nici un regulament sau restricțiune care în mod direct sau indirect ar putea atinge stipulațiunile zisului paragraf, sau cari ar fi diferite sau mai puțin avantajoase decât acele cari se aplică străinilor supuși (*ressortissants*) ai națiunii celei mai favorizate;

c) să nu supună pe supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, precum și bunurile, drepturile și interesele lor, inclusiv societățile

sau asociațiunile în cari ei sunt interesați, la nici o sarcină, taxă ori impozite directe sau indirecte, altele sau mai urcate decât cele cari sunt sau cari vor putea fi impuse supușilor (*ressortissants*) săi ori bunurilor, drepturilor sau intereselor lor sau naționalilor vreunei Puteri mai favorizate, ori bunurilor, drepturilor sau intereselor acestora;

d) să nu împună supușilor (*ressortissants*) vreuncea din Puterile aliate și asociate vreoa restricțiune care nu eră aplicabilă supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri la 1 Iulie 1914, afară numai dacă aceeaș restricțiune n'ar fi impusă și propriilor săi naționali.

ARTICOLUL 157

Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate se vor bucura pe teritoriul bulgar de o protecțiune constantă pentru persoana lor, bunurilor, drepturilor și intereselor lor și vor avea acces liber în fața tribunalelor.

ARTICOLUL 158

Bulgaria își ia îndatorirea să recunoască noua naționalitate care ar fi fost sau va fi dobândită de supușii (*ressortissants*) săi potrivit legilor Puterilor aliate sau asociate și conform deciziunilor autorităților competente ale acestor Puteri, fie pe cale de naturalizare, fie prin efectul unei clauze a unui Tratat precum și să, desfacă din toate punctele de vedere pe acești supuși (*ressortissants*), în virtutea acestei dobândiri de naționalitate nouă, de orice legământ față de Statul lor de origină.

ARTICOLUL 159

Puterile aliate și asociate vor putea numi consuli generali, consuli, vice-consuli și agenți consulari în orașele și porturile Bulgariei. Bulgaria se îndatorează să aprobe numirea acestor consuli generali, consuli, vice-consuli și agenți consulari ale căror nume îi vor fi notificate și să-i admită a-și îndeplini funcțiunile conform regulilor și uzanțelor obișnuite.

CAPITOLUL V

Clauze generale

ARTICOLUL 160

Obligațiunile impuse Bulgariei prin capitolul I, și prin articolul 152 din capitolul II de mai sus vor încetă de a mai avea tărzie cinci ani după data punerii în vigoare a Tratatului de față, afară dacă nu rezultă contrariul din text sau dacă Consiliul Societății Națiunilor nu de-

cide, cu cel puțin douăsprezece luni înainte de expirarea acestei perioade, că aceste obligațiuni vor fi menținute pentru o perioadă următoare cu sau fără modificări.

Articolul 156 din Capitolul IV va rămâne în vigoare după această perioadă de cinci ani, cu sau fără modificări, pentru o perioadă, dacă e cazul, pe care eventual o va fixa majoritatea Consiliului Societății Națiunilor și care nu va putea depăși cinci ani.

ARTICOLUL 161

Dacă Guvernul bulgar va face comerț internațional, nu va avea din acest punct de vedere, nici nu va fi considerat ca având vreunul din drepturile, privilegiile sau imunitățile suveranității.

SECȚIUNEA II

T r a c t a t e

ARTICOLUL 162

Indată după punerea în vigoare a Tratatului de față și sub rezerva dispozițiunilor ce el cuprinde, tractatele, convențiunile și acordurile multilaterale cu caracter economic sau tehnic, enumerate mai jos și în articolele cari urmează, vor fi singurele ce se vor aplica între Bulgaria și acele din Puterile aliate și asociate cari figurează ca părți:

1° Convențiunea dela 11 Octombrie 1909, privitoare la circulațiunea internațională a automobilelor;

2° Acordul dela 15 Maiu 1886, relativ la plumbuirea vagoanelor supuse vămii, și Protocolul din 18 Maiu 1907;

3° Acordul din 15 Maiu 1886, privitor la unitatea tehnică a drumurilor de fier;

4° Convențiunea dela 5 Iulie 1890, relativă la publicarea tarifelor vamale și la organizarea unei Uniuni internaționale pentru publicarea tarifelor vamale;

5° Convențiunea din 20 Maiu 1875, privitoare la unificarea și perfecționarea sistemului metric;

6° Convențiunea din 29 Noembrie 1906, relativă la unificarea formulei medicamentelor eroice;

7° Convențiunea din 7 Iunie 1905, privitoare la crearea unui institut internațional agricol la Roma;

8° Înțelegerea din 9 Decembrie 1907, pentru crearea Oficiului internațional de igienă publică la Paris.

ARTICOLUL 163

Îndată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Înaltele Părți Contractante vor aplica din nou Convențiunile și învoirile arătate mai jos, atât cât îi privește, Bulgaria luându-și angajamentul să observe stipulațiunile particulare conținute în articolul de față :

Convențiuni postale :

Convențiunile și înțelegerile Uniunii postale universale, semnate la Viena, la 4 Iulie 1891.

Convențiunile și înțelegerile Uniunii postale semnate la Washington, la 15 Iunie 1897.

Convențiunile și înțelegerile Uniunii postale semnate la Roma, la 26 Maiu 1906.

Convențiuni telegrafice :

Convențiunile telegrafice internaționale semnate la Petersburg, la 10/22 Iulie 1875.

Regulamentele și tarifele hotărâte de Conferința telegrafică internațională dela Lisabona din 14 Iunie 1908.

Bulgaria se obligă să nu refuze consimțământul său la încheierea cu nouile State a înțelegerilor speciale prevăzute de convențiunile și înțelegerile privitoare la Uniunea postală universală și la Uniunea telegrafică internațională din care fac parte sau la care aderă nouile State.

ARTICOLUL 164

Îndată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Înaltele Părți Contractante vor aplica din nou, întrucât aceasta le privește, Convențiunea radio-telegrafică internațională din 5 Iulie 1912, Bulgaria luându-și angajamentul să observe regulile provizorii cari îi vor fi indicate de către Puterile aliate și asociate.

Dacă, în cursul celor cinci ani ce vor urma după punerea în vigoare a Tractatului de față, s'ar încheia o convențiune pentru regularea relațiilor radio-telegrafice internaționale care să înlocuească convențiunea din 5 Iulie 1912, noua convențiune va lega Bulgaria, chiar în cazul când ea ar fi refuzat, fie să ia parte la întocmirea convențiunii, fie să o semneze.

Această nouă convențiune va înlocui de asemenea regulile provizorii în vigoare.

ARTICOLUL 165

Până la încheierea unei noi convențiuni privitoare la pescuitul în apele Dunărei, destinată a înlocui Convențiunea din 29 Noemvrie 1901, regimul tranzitoriu ce se va institui va fi fixat de un arbitru desemnat de comisiunea europeană a Dunărei.

ARTICOLUL 166

Bulgaria se obligă ca, înainte de expirarea unui termen de douăsprezece luni dela intrarea în vigoare a Tractatului de față :

1° să adere cu formele prescrise la Convențiunea internațională dela Paris din 20 Martie 1883 pentru protecțiunea proprietății industriale, revizuită la Washington, la 2 Iunie 1911, precum și la Convențiunea internațională dela Berna din 9 Septemvrie 1886 pentru protecțiunea operelor literare și artistice, revizuită la Berlin, la 13 Noemvrie 1908, și la Protocolul adițional dela Berna din 20 Martie 1914 ;

2^a să recunoască și să protejeze proprietatea industrială, literară și artistică a supușilor (*ressortissants*) Țărilor aliate și asociate prin dispozițiuni legislative efective luate în conformitate cu principiile ziselor convențiuni.

În afară de aceasta și în mod independent de obligațiunile prevăzute mai sus, Bulgaria se obligă a asigura mai departe recunoasterea și protecțiunea tuturor proprietăților industriale, literare sau artistice ale supușilor (*ressortissants*) fiecăreia din Țările aliate sau asociate într-un mod cel puțin tot atât de larg ca până la data de 28 Iulie 1914 și în aceleași condițiuni.

ARTICOLUL 167

Bulgaria își ia îndatorirea de a aderă la convențiunile sau acordurile enumerate mai jos sau de a le ratifica :

1° Convențiunile din 14 Martie 1884, din 4 Decemvrie 1886 și din 23 Martie 1887 și Protocolul de închidere din 7 Iulie 1887 relative la protecțiunea cablurilor submarine ;

2° Convențiunea din 31 Decemvrie 1913 privitoare la unificarea statisticelor comerciale ;

3° Convențiunile din 23 Septemvrie 1910 relative la unificarea unor anumite reguli în materie de abordaj, de asistență și de salvare maritimă ;

4° Convențiunea din 21 Decemvrie 1904 privitoare la scutirea pentru vasele spitale de drepturile și taxele din porturi ;

5° Convențiunea din 26 Septemvrie 1906 relativă la suprimarea muncii de noapte pentru femei ;

6° Convențiunea din 26 Septemvrie 1906 privitoare la suprimarea întrebuințării fosforului alb la fabricarea chibriturilor ;

7° Convențiunile din 18 Mai 1904 și din 4 Mai 1910 privitoare la represiunea comerțului de carne vie ;

8° Convențiunea din 4 Mai 1910 privitoare la suprimarea publicațiilor pornografice ;

9° Convențiunile sanitare din 30 Ianuarie

1892, din 15 Aprilie 1893, din 3 Aprilie 1894, din 19 Martie 1897 și din 3 Decembrie 1903;

10° Convențiunile din 3 Noembrie 1881 și 15 Aprilie 1889, privitoare la măsurile de luit în contra filoxerei;

11° Convențiunea din 19 Martie 1902 relativă la protecțiunea pasărilor folositoare agriculturii.

ARTICOLUL 168

Fiecare din Puterile aliate sau asociate, călăuzindu-se după principiile generale sau după stipulațiunile particulare ale Tractatului de față, va notifică Bulgăriei convențiunile bilaterale de orice natură a căror intrare în vigoare, față de dânsa, o va cere Bulgăriei.

Notificarea prevăzută în articolul de față va fi făcută fie direct, fie prin mijlocirea unei alte puteri. Se va răspunde de primire de către Bulgăria în scris. Data reîntrării în vigoare va fi aceea a notificării.

Puterile aliate sau asociate își iau între ele îndatorirea de a nu face să reîntre în vigoare cu Bulgăria decât convențiunile sau tractatele cari sunt conforme cu stipulațiunile Tractatului de față.

Notificarea va menționa eventual acele dispozițiuni din aceste convențiuni sau tractate cari, nefiind în conformitate cu stipulațiunile Tractatului de față, nu vor fi considerate ca reîntrate în vigoare.

În caz de divergență de păreri, Societatea Națiunilor va fi chemată să se pronunțe.

Se acordă Puterilor aliate sau asociate un termen de șase luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față, pentru a procedă la notificare.

Nu vor fi reîntrate în vigoare între Puterile aliate și asociate de o parte și Bulgăria de alta, decât numai convențiunile și tractatele bilaterale cari vor face obiectul unei asemenea notificări; toate celelalte sunt și vor rămâne abrogate.

Regulele de mai sus sunt aplicabile tuturor convențiunilor bilaterale sau tractatelor bilaterale existente între toate Puterile aliate și asociate și Bulgăria, chiar dacă zisele Puteri aliate și asociate nu au fost în stare de războiu cu ea.

ARTICOLUL 169

Bulgăria recunoaște că sunt și rămân abrogate prin Tractatul de față toate tractatele, convențiunile sau acordurile ce a încheiat cu Germania, Austria, Ungaria sau Turcia dela 1 August 1914 până la punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 170

Bulgăria se obligă a asigura deplin drept Puterilor aliate și asociate, precum și funcționarilor și supușilor (*ressortissants*) ziselor Puteri, folosința tuturor drepturilor și avantajelor de orice natură pe cari ea le-a putut conceda Germaniei, Austriei, Ungariei sau Turciei, sau funcționarilor și supușilor (*ressortissants*) acestor State, prin tractate, convențiuni sau acorduri, încheiate înainte de 1 August 1914, atâta timp cât aceste tractate, convențiuni sau acorduri vor fi în vigoare.

Puterile aliate și asociate își rezervă dreptul de a primi sau nu folosința acestor drepturi și avantaje.

ARTICOLUL 171

Bulgăria recunoaște ca fiind și rămânând abrogate toate tractatele, convențiunile sau înțelegerile ce a încheiat, înainte de 1 August 1914 sau dela această dată până la punerea în vigoare a Tractatului de față, cu Rusia sau cu orice Stat ori Guvernământ al cărui teritoriu constituia mai înainte o parte a Rusiei, cât și cu România, după 15 August 1916, până la punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 172

În cazul când, dela 1 August 1914, o Putere aliată sau asociată, Rusia, sau un Stat ori Guvern al cărui teritoriu constituia mai înainte o parte a Rusiei, ar fi fost constrâns în urma unei ocupațiuni militare, prin orice alt mijloc sau pentru orice altă cauză, să acorde sau să se lase să se acorde printr-un act emanat dela o autoritate publică oarecare, concesiuni, privilegii și favoruri de orice natură ar fi, Bulgăriei sau unui supus (*ressortissant*) bulgar, aceste concesiuni, privilegii și favoruri sunt anulate deplin drept prin Tractatul de față.

Toate sarcinile sau indemnizările ce ar putea eventual rezulta din această anulare nu vor fi suportate, în nici un caz, de către Puterile aliate și asociate, nici de Puterile, Statele, Guvernele sau autoritățile publice pe cari articolul de față le desleagă de angajamentele lor.

ARTICOLUL 173

Îndată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Bulgăria se obligă de a face ca Puterile aliate și asociate, precum și supușii (*ressortissants*) lor să beneficieze deplin drept de drepturile și de foloasele de orice natură concesate de ea, dela 1 August 1914 și până la punerea în vigoare a Tractatului de față, prin tractate, con-

vențiuni sau înțelegeri, unor State nebeligerante sau supușilor (*ressortissants*) acestor State, atâta timp cât aceste tractate, convențiuni sau înțelegeri vor rămâne în vigoare.

ARTICOLUL 174

Acele din Înaltele Părți Contractante cari n'ar fi semnat încă, sau cari, după ce au semnat, n'ar fi ratificat încă Convențiunea asupra opiumului, semnată la Haga, în 23 Ianuarie 1912, se învoiesc spre a pune această Convențiune în vigoare și în acest scop a face legislația necesară îndată ce va fi cu putință și, cel mai târziu, în cele 12 luni cari vor urma după punerea în vigoare a Tractatului de față.

În afară de acestea, Înaltele Părți contractante mai convin, ca acelea dintre ele cari n'au ratificat însă zisa Convențiune, ratificarea Tractatului de față să echivaleze în toate privințele cu această ratificare și cu semnarea Protocolului special deschis la Haga în conformitate cu hotărârile Conferinței a treia asupra opiumului, ținută în 1914 pentru punerea în vigoare a zisei Convențiuni.

Guvernul Republicii franceze va comunica Guvernului Țărilor-de-Jos o copie certificată conformă cu procesul-verbal de depunerea ratificărilor Tractatului de față și va invita Guvernul Țărilor-de-Jos să accepte și să primească acest document drept depunere a ratificărilor Convențiunii din 23 Ianuarie 1912 și drept semnare a Protocolului adițional din 1914.

ARTICOLUL 175

Imunitățile și privilegiile supușilor străini, precum și drepturile de jurisdicțiune și de protecțiune consulare atribuite în Bulgaria Puterilor aliate și asociate, în virtutea capitulațiilor și uzanțelor, precum și în virtutea tractatelor, vor putea face obiectul unor convențiuni speciale între fiecare dintre Puterile aliate și asociate interesate și Bulgaria.

În ceea ce privește avantajele menționate mai sus, Principalele Puteri aliate sau asociate vor beneficia în Bulgaria de tratamentul națiunii cele mai favorizate.

Puterile aliate și asociate interesate își iau între ele îndatorirea de a nu încheia decât convențiuni conforme cu stipulațiunile Tractatului de față. În caz de divergență de păreri între ele, Societatea Națiunilor vor fi chemată să se pronunțe.

SECȚIUNEA III

Datorii

ARTICOLUL 176

Se vor reglementa prin mijlocirea oficiilor de verificare și compensare, cari vor fi constituite de fiecare din Înaltele Părți contractante într'un termen de trei luni, cu începere dela data notificării prevăzută la aliniatul e de mai jos, următoarele categorii de obligațiuni pecuniare:

1° Datoriile exigibile înainte de război și datorate de supușii (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, cari își au reședința pe teritoriul acestei Puteri, către supușii unei Puteri adverse având reședința pe teritoriul acestei Puteri;

2° Datoriile devenite exigibile în cursul războiului, și datorite supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile contractante având reședința pe teritoriul acestei Puteri și rezultând din transacțiuni sau din Contracte încheiate cu supușii (*ressortissants*) unei Puteri adverse având reședința pe teritoriul acestei Puteri, a căror executare totală sau parțială a fost suspendată prin faptul stării de război;

3° Dobânzile exigibile înainte și în cursul războiului, și datorite unui supus (*ressortissant*) al uneia din Puterile Contractante, provenind din valori emise sau retrase de o Putere adversă, cu condiție ca plata acestor dobânzi către supușii (*ressortissants*) acestei Puteri sau către neutri să nu fi fost suspendată în timpul războiului;

4° Capitalurile rambursabile înainte și în cursul războiului, plătibile supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, reprezentând valori emise de o Putere adversă, cu condiție ca plata acestui capital către supușii (*ressortissants*) acestei Puteri sau către neutri să nu fi fost suspendată în cursul războiului.

Tot ce va rezulta din lichidările bunurilor, drepturilor și intereselor inamice arătate în Secțiunea IV și în Anexa sa, vor fi comptate în moneda și pe cursul prevăzute mai jos la aliniatul d, de către oficiile de verificare și compensare și vor fi întrebuintate de către aceste oficii în condițiunile prevăzute de zisa Secțiune și Anexă.

Operațiunile de cari se vorbește în acest articol vor fi efectuate după următoarele principii și în conformitate cu Anexa Secțiunii de față:

a) Fiecare din Înaltele Părți contractante va interzice, îndată după punerea în vigoare a Tractatului de față, toate plățile, acceparile de plăți și în general toate comunicările între părțile interesate, cu privire la lichidarea ziselor datorii.

în alt mod decât prin mijlocirea oficiilor de verificare și de compensare arătate mai sus ;

b) Fiecare din Inaltele Părți contractante va fi respectiv răspunzătoare de plata ziselor datorii ale naționalilor săi, afară de cazul când debitorul eră, înainte de război, în stare de faliment, în deconfitură sau în stare de insolvabilitate declarată sau dacă datoria eră în sarcina unei societăți ale cărei afaceri au fost lichidate în cursul războiului conform legislației excepționale de război. Cu toate acestea datoriile locuitorilor din teritoriile învdate sau ocupate de inamic înainte de armistițiu nu vor fi garantate de Statele din cari fac parte aceste teritorii ;

c) Sumele datorite supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile contractante de către supușii (*ressortissants*) unei Puteri adverse vor fi puse în debitul oficiului de verificare și de compensare al țării debitorului și vărsate creditorului de către oficiul țării careia aparține acesta din urmă ;

d) Datoriile vor fi plătite sau creditate în moneda aceeaia dintre Puterile aliate și asociate (inclusiv coloniile și protectoratele Puterilor aliate, Dominion-urile britanice și India), care va fi interesată. Dacă datoriile vor trebui să fie regulate în orice altă monedă, ele vor fi plătite sau creditate în moneda Puterii aliate sau asociate interesate (colonie, protectorat, Dominion britanic sau India). Conversiunea se va face pe cursul schimbului dinaintea războiului.

Pentru aplicarea acestei dispozițiuni, se consideră că cursul schimbului dinaintea războiului este egal cu media cursurilor transporturilor telegrafice ale Puterii aliate sau asociate interesate în cursul lunii ce a precedat imediat deschiderea ostilităților dintre zisa Putere interesată și Bulgaria.

În cazul când un contract ar stipulă în mod expres un curs fix pentru conversiunea monedei, în care obligațiunea este exprimată în moneda Puterii aliate sau asociate interesate, dispozițiunea de mai sus, relativă la cursul schimbului, nu va fi aplicabilă.

În ceea ce privește Polonia și Statul Cehoslovac, Puteri noi create, moneda de plată și cursul schimbului aplicabile la datoriile de plată sau de creditat se vor fixa de către Comisiunea de reparațiuni prevăzută în Partea VII (Reparațiuni), afară numai dacă Statele interesate nu vor fi ajuns mai dinainte la o înțelegere pentru regularizarea chestiunilor în suspensie ;

e) Prescripțiunile articolului de față și ale Anexei aci alăturate nu se vor aplică între Bulgaria de o parte și oricare din Puterile aliate sau asociate, coloniile lor și țările de protectorat, sau vreunul din Dominion-urile britanice,

sau India de altă parte, afară numai dacă într'un termen de o lună dela data depunerii ratificării Tractatului de față de către Puterea respectivă sau a depunerii ratificării pe seama acestui Dominion sau a Indiei, nu se va fi făcut Bulgariei o notificare în acest scop de către Guvernele vreunei Puteri aliate sau asociate, Dominion britanic sau al Indiei, după cum va fi cazul ;

f) Puterile aliate și asociate cari au aderat la acest articol și la Anexa aci alăturată, se vor putea înțelege între ele ca acestea să se aplice supușilor (*ressortissants*) lor respectivi stabiliți pe teritoriul lor, în ceea ce privește raporturile dintre acești supuși (*ressortissants*) și supușii (*ressortissants*) bulgari. În acest caz plățile făcute prin aplicarea dispozițiunii de față vor face obiectul schimbului de plăți dintre oficiile de verificare și compensare aliate și asociate interesate.

A n e x ă

§ 1

Fiecare din Inaltele Părți Contractante va creă într'un termen de trei luni, cu începere dela data notificării prevăzută la articolul 176, § 2, un «Oficiu de verificare și compensare» pentru plata și acoperirea datoriilor inamice.

Se vor putea creă Oficii locale pentru o parte din teritoriile Inaltelor Părți Contractante. Aceste Oficii vor lucra în aceste teritorii ca și Oficiile centrale ; însă toate raporturile cu Oficiul stabilit în țara adversă vor avea loc prin mijlocirea Oficiului central.

§ 2

În Anexa de față prin cuvintele «datorii inamice» se înțeleg obligațiunile pecuniare arătate la întâiul paragraf al articolului 176 ; prin «debitori inamici» persoanele cari datoresc aceste sume ; prin «creditori inamici» persoanele cărora ele sunt datorite ; prin «Oficiu creditor» Oficiul de verificare și compensare care funcționează în țara creditorului, și prin «Oficiu debitor» Oficiul de verificare și de compensare care funcționează în țara debitorului.

§ 3

Inaltele Părți Contractante vor sancționa infracțiunile la dispozițiunile paragrafului a ale articolului 176 cu pedepsele prevăzute actualmente, în legislațiunea lor, pentru comerțul cu inamicul. Ele vor interzice de asemenea pe teritoriul lor orice acțiune în justiție privitoare la plata datoriilor inamice, în afară de cazurile prevăzute în Anexa de față.

§ 4

Garanția guvernamentală prevăzută la paragraful *b* al articolului 176 se aplică, atunci când acoperirea nu poate fi, pentru orice cauză ar fi, afară de cazul când după legislația țării debitorului datoria ar fi fost prescrisă în momentul declarării războiului sau dacă în acel moment debitorul se găsea în stare de faliment, în deconținută sau în stare de insolvabilitate declarată sau dacă datoria era în sarcina unei societăți ale cărei afaceri au fost lichidate conform legislației excepționale de război. În acest caz, procedura prevăzută de Anexa de față se va aplica la plata repartiziunilor.

Termenele «în stare de faliment, în deconținută» se referă la aplicarea legislațiilor care prevăd aceste situații juridice. Expresiunea «în stare de insolvabilitate declarată» are aceeași semnificație ca în dreptul englez.

§ 5

Creditorii vor notifica Oficiului creditor, în termen de 6 luni de la data înființării sale, sumele ce-i sunt datorite și vor procura acestui Oficiu toate documentele și deslușirile ce li se vor cere.

Inaltele Părți Contractante vor lua toate măsurile de care va fi nevoie pentru a urmări și pedepsi înțelegerile frauduloase (*collusions*) care s'ar putea stabili între creditorii și debitorii inamici. Oficiile își vor comunica toate indicațiile și informațiile ce ar putea ajuta la descoperirea și pedepsirea unor asemenea înțelegeri frauduloase.

Inaltele Părți Contractante vor înlesni pe cât va fi posibil comunicarea postală și telegrafică, pe cheltueala părților și prin mijlocirea Oficiilor, între debitorii și creditorii dornici de a ajunge la o înțelegere asupra sumei datoriei lor.

Oficiul creditor va notifica Oficiului debitor toate datoriile care îi vor fi fost declarate. Oficiul debitor va face cunoscut, în timp util, Oficiului creditor datoriile recunoscute și datoriile contestate. În acest din urmă caz, Oficiul debitor va menționa motivele nerecunoașterii datoriei.

§ 6

Când o datorie va fi fost recunoscută, în întregime sau în parte, Oficiul debitor va credită îndată cu suma recunoscută pe Oficiul creditor, care va fi, în același timp, înștiințat despre acest credit.

§ 7

Datoria va fi considerată ca recunoscută în întregime ei, iar suma va fi imediat trecută în

creditul Oficiului creditor, afară numai dacă, într'un termen de trei luni de la primirea notificării ce i-a fost făcută (afară de o prelungire a acestui termen acceptată de Oficiul creditor), Oficiul debitor n'ar înștiința că datoria nu este recunoscută.

§ 8

În cazul când datoria nu va fi recunoscută, în total sau în parte, ambele Oficii vor examina chestiunea, de comun acord, și vor încerca să împace părțile.

§ 9

Oficiul creditor va plăti particularilor creditori sumele puse în creditul său, întrebuintând în acest scop fondurile puse la dispozițiunea sa de către Guvernul țării sale și în condițiunile fixate de acest Guvern, operând în special orice reținere socotită trebuincioasă pentru acoperirea riscurilor, a cheltuelilor sau drepturilor de comision.

— § 10

Orice persoană care va fi reclamat plata unei datorii inamice a cărei sumă nu va fi fost recunoscută în întregime sau în parte, va trebui să plătească Oficiului, drept amendă, o dobândă de 5% asupra părții nerecunoscute a datoriei. Asemenea, orice persoană care va fi refuzat pe nedrept să recunoască în întregime sau în parte o datorie ce i se reclamă, va trebui să plătească, drept amendă, o dobândă de 5% asupra totalului pentru care refuzul său nu va fi fost recunoscut ca justificat.

Această dobândă va fi datorată cu începere din ziua expirării termenului prevăzut la paragraful 7 până în ziua în care reclamațiunea va fi fost recunoscută ca nejustificată sau datoria va fi fost plătită.

Oficiile, fiecare în ceace îl privește, vor urmări încassarea amenzilor arătate mai sus și vor fi răspunzătoare în cazul când aceste amenzi nu vor putea fi încasate.

Amenzile vor fi puse în creditul oficiului advers, care le va păstra drept contribuțiune la cheltueile de executare ale dispozițiunilor prezente.

§ 11

Bilanțul operațiunilor dintre Oficii se va stabili la fiecare trei luni, iar soldul va fi regulat de Statul debitor în termen de o lună și printr'un vărsământ efectiv în numerar.

Totuș, soldurile ce ar fi datorate de una sau

de mai multe Puteri aliate sau asociate vor fi reținute până la plata integrală a sumelor datorate Puterilor aliate sau asociate ori supușilor (*ressortissants*) lor, în urma și din pricina rășhoiului.

§ 12

În vederea înlesnirii discuțiunii între Oficii, fiecare din ele va avea un Reprezentant în orașul în care va funcționa celălalt.

§ 13

Afară de o excepțiune motivată, afacerile se vor discuta pe cât va fi cu putință în biourourile Oficiului debitor.

§ 14

Prin aplicarea articolului 176, paragraful *b*, Inaltele Părți Contractante sunt răspunzătoare de plata datoriilor inamice ale supușilor (*ressortissants*) lor debitori.

Oficiul debitor va trebui deci să crediteze Oficiul creditor pentru toate datoriile recunoscute, chiar atunci când încasarea dela particularul debitor ar fi fost imposibilă. Guvernele vor trebui totuș să dea Oficiului lor toată puterea necesară spre a urmări încasarea creanțelor recunoscute.

În mod excepțional, datoriile recunoscute datorate de persoane cari au suferit pagube de rășhoi nu vor fi înscrise în creditul Oficiului creditor decât atunci când li se va fi plătit indemnitatea ce le-ar putea fi datorată pentru aceste pagube.

§ 15

Fiecare Guvern va garanta cheltuelile Oficiului instalat pe teritoriul său, inclusiv lefurile personalului.

§ 16

În caz de dezacord între cele două Oficii asupra realității datoriei sau în caz de conflict între debitorul și creditorul inamici sau între Oficii, contestația va fi supusă unui arbitraj (dacă părțile consimt la aceasta și în condițiunile fixate de ele de comun acord) sau adusă înaintea tribunalului arbitral mixt prevăzut la Secțiunea VI de mai jos.

Contestațiunea poate fi totuș supusă jurisdicțiunii Tribunalelor de drept comun ale domiciliului debitorului în urma cererii Oficiului creditor.

§ 17

Sumele atribuite de Tribunalul arbitral mixt, de Tribunalele de drept comun sau de Tribunalul de arbitraj vor fi acoperite prin mijlocirea Oficiilor, ca și cum aceste sume ar fi fost recunoscute ca datorate de către Oficiul debitor.

§ 18

Guvernele interesate vor desemna un agent însărcinat să introducă cererile la Tribunalul arbitral mixt în contul oficiului său. Acest agent va exercita un control general asupra mandatarilor sau avocaților supușilor (*ressortissants*) țării sale.

Tribunalul judecă pe temeiul documentelor. El poate totuș să asculte părțile cari se vor înfățișa în persoană sau reprezentate, după dorința lor, fie prin mandatarii aduși de ambele Guverne, fie prin agentul arătat mai sus, care are puterea de a interveni asistând ca parte, precum și de a redeschide și susține cererea la care dânsa ar fi renunțat.

§ 19

Oficiile interesate vor da Tribunalului arbitral mixt toate informațiunile și documentele ce le vor avea în posesiunea lor, pentru a permite Tribunalului să decidă repede asupra afacerilor ce-i sunt supuse.

§ 20

Apelurile uneia din părți contra deciziunii unite a celor două Oficii atrag după sine în sarcina apelantului consemnarea unei sume, care nu se restituie decât atunci când prima deciziune este reformată în favoarea apelantului și pe măsura câștigului de cauză al acestuia din urmă, adversarul său trebuind în acest caz să fie condamnat într-o egală proporțiune la daune și cheltueli. Consemnatiunea poate fi înlocuită printr-o cautiune acceptată de Tribunal.

Pentru toate afacerile supuse Tribunalului se va percepe o taxă de 5% asupra sumelor în litigiu. Afară de o hotărâre contrară a Tribunalului, obligația de mai sus va fi în sarcina părții care pierde. Această obligațiune se va cumula cu consemnarea arătată mai sus. Ea este de asemenea independentă de cautiune.

Tribunalul poate atribui uneia din Părți daune și interese până la suma la care se ridică cheltuelile procesului.

Orice sumă datorată prin aplicarea paragrafului de față va fi trecută în creditul Oficiului părții care a câștigat și va face obiectul unui cont separat.

§ 21

În vederea unei grabnice rezolviri a afacerilor, se va ține seama, la numirea personalului Oficiilor și Tribunalului arbitral mixt, de cunoașterea limbii din țara adversă interesată.

Oficiile vor putea să corespundă în mod liber între ele și să-și transmită documente scrise în limba fiecăruia.

§ 22

Alară de un acord contrariu între Guvernele interesate, datoriile vor produce dobânzi în condițiile următoare :

Nu se va plăti nici o dobândă pentru sumele datorate ca dividende, dobânzi sau alte plăți periodice reprezentând dobânda capitalului.

Cuantumul dobânzii va fi de 5% pe an, alară numai dacă, în virtutea unui contract, a legii sau a uzurilor locale, creditorul ar trebui să primească o altă dobândă. În acest caz se va aplica această dobândă.

Dobânzile vor curge din ziua deschiderii ofilitațiilor sau din ziua scadenței, dacă datoria de încasat a devenit exigibilă în cursul războiului, și până în ziua în care suma datorată va fi fost trecută în contul Oficiului creditor.

Dobânzile, întrucât sunt datorate, vor fi considerate ca datorii recunoscute de Oficii și vor fi trecute, în aceleași condițiuni, în contul Oficiului creditor.

§ 23

Dacă, în urma unei decizii a Oficiilor sau a Tribunalului arbitral mixt, o reclamațiune nu este considerată ca intrând în cazurile prevăzute la articolul 176, creditorul va avea facultatea de a urmări acoperirea creanței sale înaintea Tribunalului de drept comun sau pe orice altă cale de drept.

Cererea adresată Oficiului intrerupe prescripțiunea.

§ 24

Înaltele Părți Contractante consimt să considere deciziunile Tribunalului arbitral mixt ca definitive și să le facă obligatorii pentru supușii (*ressortissants*) lor.

§ 25

Dacă un Oficiu creditor refuză să notifice oficiului debitor o reclamațiune sau să îndeplinească un act de procedură prevăzut în Anexa de față, pentru a se ține seama pentru tot sau în parte de o cerere care îi va fi fost notificată

în regulă, el va fi ținut să libereze creditorului un certificat indicând suma reclamată, iar zisul creditor va avea facultatea de a urmări acoperirea creanței în fața Tribunalului de drept comun sau pe orice altă cale de drept.

SECȚIUNEA IV

Bunuri, drepturi și interese

ARTICOLUL 177

Chestiunea bunurilor, drepturilor și intereselor private în țară inamică va fi rezolvată în conformitate cu principiile stabilite în Secțiunea de față și cu dispozițiunile Anexei aci alăturate.

a) Măsurile excepționale de război și măsurile de dispozițiune, astfel cum sunt definite în Anexa aci alăturată, paragraful 3, luate de Bulgaria, cu privire la bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, vor fi imediat ridicate sau oprite, aceasta în ipoteza când lichidarea lor nu va fi fost terminată, iar bunurile, drepturile și interesele în chestiune vor fi restituite celor în drept, cari vor avea deplina lor folosință în condițiunile fixate de articolul 178. Guvernul bulgar va reveni asupra tuturor dispozițiunilor legislative sau regulamentare ce ar fi luat în timpul războiului pentru a interzice societăților de naționalitate aliată sau asociată, sau în cari sunt interesați supușii (*ressortissants*) aliați sau asociați, de a beneficia de concesiuni ori de contracte în Bulgaria;

b) Sub rezerva dispozițiunilor contrarii cari ar putea să rezulte din Tratatul de față, Puterile aliate sau asociate își rezervă dreptul de a reține și de a lichida toate bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) bulgari sau societăților controlate de ei și cari se găsesse pe teritoriul lor, în coloniile, posesiunile și țările lor de protectorat, precum și în teritoriile cari le-au fost cedate în virtutea Tratatului de față.

Lichidarea va avea loc conform legilor Statului aliat sau asociat interesat, iar proprietarul bulgar nu va putea dispune de aceste bunuri, drepturi și interese și nici să le greveze cu vreo sarcină, fără consimțământul acestui Stat.

Nu vor fi considerați, în spiritul acestui paragraf, ca supuși (*ressortissants*) bulgari supușii (*ressortissants*) bulgari cari dobândesc de plin drept naționalitatea unei Puteri aliate sau asociate, prin aplicarea Tratatului de față;

c) Prețurile sau indemnizările rezultând din exercițiul dreptului arătat la paragraful *b* vor fi fixate după modul de evaluare și de lichidare determinat de legislația țării în care bunurile au fost reținute sau lichidate ;

d) În raporturile dintre Puterile aliate sau asociate sau supușii (*ressortissants*) lor, de o parte, și Bulgaria sau supușii (*ressortissants*) săi, de altă parte, vor fi considerate ca definitive și opozabile oricărei persoane, sub rezervele prevăzute în Tractatul de față, orice măsură excepțională de război sau de dispozițiune puse în aplicare de Puterile aliate și asociate, sau actul indeplinit sau cari vor fi de indeplinit în virtutea acestor măsuri, astfel cum sunt definite în paragrafele 1 și 3 din Anexa aci alăturată. Totuși, dacă în Statele arătate la paragraful *i* din acest articol s'au luat măsuri cari să aducă un prejudiciu bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) bulgari și cari să nu fie în conformitate cu legislația locală, supusul bulgar prejudiciat va avea dreptul la o indemnitate pentru prejudiciul care i s'a cauzat. Această indemnitate va fi fixată de Tribunalul arbitral mixt prevăzut la Secțiunea VI. Aceleași măsuri și oricari altele cari ating bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, în special actele de rechizițiune sau de confiscare făcute de autoritățile civile sau militare, de populația sau de trupele bulgare în orice loc ar fi, ori în Bulgaria de către autoritățile civile sau militare sau de trupele Puterilor aliate ale Bulgariei, vor fi recunoscute ca nule și Guvernul bulgar va lua toate măsurile necesare în vederea restituirii acestor bunuri, drepturi și interese;

e) Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate vor avea dreptul la o indemnizare pentru pagubele și prejudiciile cauzate bunurilor, drepturilor sau intereselor lor, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari ei erau interesați, pe teritoriul bulgar, astfel cum acest teritoriu se găsea la 20 Septemvrie 1915, prin aplicarea atât a măsurilor excepționale de război, cât și a măsurilor de dispozițiune cari fac obiectul paragrafelor 1 și 3 din Anexa aci alăturată.

Reclamațiunile formulate în această privință de acești supuși (*ressortissants*) vor fi examinate și valoarea indemnizărilor va fi fixată de Tribunalul arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI sau de un arbitru desemnat de zisul Tribunal; indemnizările vor fi în sarcina Bulgariei și vor putea fi percepute asupra bunurilor supușilor (*ressortissants*) bulgari și cari se găsesc pe teritoriul Statului reclamant sau sub controlul său.

Aceste bunuri vor putea fi constituite în gaj

pentru îndeplinirea obligațiilor inamicilor în condițiunile fixate de paragraful 4 din Anexa alăturată. Plata acestor indemnizări va putea fi făcută de Puterea aliată sau asociată, iar valoarea lor trecută în debitul Bulgariei ;

f) Ori de câte ori supusul (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate, proprietar al unui bun, drept, sau interes care a format obiectul unei măsuri de dispozițiune pe teritoriul bulgar, își va exprima dorința, va fi satisfăcut în reclamațiunea sa prevăzută la paragraful *e* prin restituirea bunului, dacă el există încă în natură.

În acest caz, Bulgaria va trebui să ia toate măsurile necesare pentru a repune pe proprietarul deposedat în posesiunea bunului său, liber de orice sarcini sau servituți cu cari ar fi fost grevat după lichidare și să indemnizeze pe oricare terțiu păgubit prin restituire.

Dacă restituirea arătată în paragraful de față nu se poate face, vor putea interveni înțelegeri particulare negociate prin mijlocirea Puterilor interesate sau a Oficiilor de verificare și compensare arătate la Anexa alăturată la Secțiunea III care să asigure pe supusul (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate că va fi indemnizat pentru prejudiciul arătat la paragraful *e* prin acordarea de avantaje sau de echivalente, pe cari el consimte să le primească în schimbul bunului, drepturilor sau intereselor din cari a fost.

În vederea restituirilor făcute conform articolului de față, prețurile sau indemnizările fixate prin aplicarea paragrafului *e* vor fi micșorate cu valoarea actuală a bunului restituit, ținându-se seamă de indemnizările cuvenite pentru lipsa de folosință sau pentru deteriorare ;

g) Facultatea prevăzută la paragraful *f* este rezervată proprietarilor supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate pe teritoriul cărora nu se aplicase înainte de semnarea Armistițiului măsuri legislative, cari ordonau lichidarea generală a bunurilor, drepturilor și intereselor inamice ;

h) Afară de cazul când, prin aplicarea paragrafului *f*, s'au făcut restituiri în natură, produsul net al lichidărilor de bunuri, drepturi și interese inamice ori unde ar fi fost ele situate, făcute în virtutea legislațiunii excepționale de război, fie prin aplicarea articolului de față, și în general toate averile în numerar ale inamicilor, vor primi destinația următoare ;

1° În ceeace privește Puterile cari adoptă Secțiunea III și Anexa alăturată, zisele produse și averi vor fi trecute în creditul Puterii al cărei supus (*ressortissant*) este proprietarul prin mijlocirea Oficiului de verificare și compensare instituit prin zisa Secțiune și Anexă ; orice sold

creditor ce rezultă în favoarea Bulgariei va fi tratat conform articolului 129, Partea VII (Reparațiuni), din Tractatul de față;

2° În ceea ce privește Puterile cari nu ar adopta Secțiunea III și Anexa alăturată, produsul bunurilor, drepturilor și intereselor și averile în numerar ale supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, deținute de Bulgaria, va fi de îndată plătit celui în drept sau Guvernului său. Fiecare Putere aliată sau asociată va putea dispune de produsul bunurilor, drepturilor și intereselor și averile în numerar ale supușilor (*ressortissants*) bulgari pe cari le-a confiscat conform legilor și regulamentelor sale și-l va putea întrebuința pentru plata reclamațiilor și creanțelor arătate în acest articol sau în paragraful 4 din Anexa aci alăturată. Orice bun, drept sau interes ori produs al lichidării acestui bun și orice avere în numerar care nu se va fi întrebuințat după cum se arată mai sus, poate fi reținut de zisa Putere aliată sau asociată, și în acest caz valoarea sa în numerar va fi tratată conform articolului 129, Partea VII (Reparațiuni) din Tractatul de față;

3) În cazul lichidărilor făcute fie în nouile State semnatare ale Tractatului de față ca Puteri aliate și asociate, fie în Statele cărora li s-au transferat prin Tractatul de față o parte din teritoriul bulgar, fie în Statele cari nu iau parte la reparațiunile ce trebuie să plătească Bulgaria, produsul lichidărilor făcute de Guvernul ziselor State va trebui vărsat de dreptul proprietarilor sub rezerva drepturilor Comisiunii reparațiilor în virtutea Tractatului de față și în special a articolului 121, Partea VII (Reparațiuni). Dacă proprietarul stabilește înaintea Tribunalului arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI din această Parte sau înaintea unui arbitru desemnat de acest Tribunal, că condițiunile vânzării sau că măsuri luate de guvernul Statului în chestiune, în afară de legislația sa generală, au prejudiciat prețul în mod nedrept, Tribunalul sau arbitrul va avea facultatea de a acorda celui în drept o despăgubire echitabilă care va trebui plătită de Statul în chestiune;

4) Bulgaria se obligă să indemnizeze pe supușii (*ressortissants*) săi pentru lichidarea sau reținerea bunurilor, drepturilor sau intereselor lor în Țările aliate sau asociate;

5) Cuantumul total al taxelor și impozitelor asupra capitalului cari au fost impuse sau ar fi trebuit impuse de Bulgaria asupra bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, dela 29 Septembrie 1918 până la expirarea a trei luni după punerea în vigoare a Tractatului de față, sau dacă e vorba de bunuri, drepturi și interese

cari au fost supuse la măsuri excepționale de război, până la restituire, conform dispozițiilor Tractatului de față, va fi restituită persoanelor în drept.

ARTICOLUL 178

Bulgaria se obligă, în ceea ce privește bunurile, drepturile și interesele restituite prin aplicarea articolului 177, supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați:

a) să pună și să mențină, în afara de excepțiunile prevăzute în mod expres în Tractatul de față, bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, în situațiunea de drept în care se găseau, conform legilor în vigoare, înainte de război, bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) bulgari;

b) să nu supună bunurile, drepturile sau interesele supușilor (*ressortissants*) Statelor aliate sau asociate la nici o măsură care să aducă vreo atingere proprietății, și care să nu fie aplicată deopotrivă bunurilor, drepturilor sau intereselor supușilor (*ressortissants*) bulgari și să plătească indemnități potrivite în cazul când aceste măsuri ar fi luate.

ARTICOLUL 179

Reclamațiunile diplomatice sau consulare formulate de reprezentanții sau agenții Puterilor aliate sau asociate și privitoare la bunurile, drepturile și interesele private ale supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri, vor fi supuse, după cererea acestor Puteri, Tribunalului arbitral mixt, prevăzut la secțiunea VI.

A n e x ă

§ 1

În spiritul articolului 177, paragraful d, este confirmată validitatea oricoror măsuri atributive de proprietate, a oricoror ordonanțe pentru lichidarea de întreprinderi sau de societăți, sau a oricoror alte ordonanțe, regulamente, decizii sau instrucțiuni pronunțate ori date de oricare tribunal sau administrațiune a uneia din Puterile aliate sau asociate, sau considerate ca fiind pronunțate ori date prin aplicarea legislației de război referitoare la bunurile, drepturile sau interesele inamice. Interesele oricoror persoane vor trebui să fie considerate că au făcut în mod valabil obiectul regulamentelor, ordonanțelor, deciziunilor sau instrucțiunilor privitoare la bunurile în cari se cuprind interesele

în chestiune, fie că aceste interese au fost sau nu avute în vedere în mod expres în zisele ordonanțe, regulamente, decizii sau instrucțiuni. Nu se va putea ridica nici o contestațiune cu privire la regularitatea unui transfer de bunuri, drepturi sau interese, făcut în virtutea regulamentelor, ordonanțelor, deciziunilor sau instrucțiunilor sus așitate. Este de asemenea confirmată validitatea oricăror măsuri luate în privința unei proprietăți, unei întreprinderi sau societăți, fie că e vorba de acte de anchetă, de sechestr, de administrațiune forțată, de utilizare, de rechizițiune, de supraveghere sau de lichidare, de vânzarea sau de administrarea bunurilor, drepturilor și intereselor, de acoperirea sau plata datoriilor, de plata speselor, sarcinilor, cheltuelilor sau a oricăror altor măsuri luate pentru executarea de ordonanțe, de regulamente, de decizii sau de instrucțiuni pronunțate, date sau executate de orice tribunal sau administrațiune a uneia din Puterile aliate și asociate sau considerate că au fost pronunțate, date sau executate ca aplicare a legislației excepționale de război cu privire la bunurile, drepturile sau interesele inamice, cu condițiunea ca dispozițiunile acestui paragraf să nu aducă vătămarea drepturilor de proprietate dobândite mai înainte (*précédemment*) de bună credință și cu preț just, în conformitate cu legea regiunii în care sunt situate bunurile, de supuși (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate.

§ 2

Nici o reclamațiune sau acțiune, fie din partea Bulgariei sau a supușilor (*ressortissants*) săi, oriunde aceștia și-ar avea reședința, nu poate fi primită în contra unei Puteri aliate și asociate sau în contra unei persoane oarecare, lucrând în numele sau sub ordinele vreunei jurisdicțiuni sau administrațiuni a zisei Puteri aliate și asociate, cu privire la orice act sau omisiune, relativă la bunurile, drepturile sau interesele supușilor (*ressortissants*) bulgari și făcute în timpul războiului sau în vederea pregătirii războiului. De asemenea nu se primește nici o reclamațiune sau acțiune în contra vreunei persoane cu privire la vreun act sau omisiune ce ar rezultă din măsurile excepționale de război, din legile și regulamentele vreunei Puteri aliate sau asociate.

§ 3

În articolul 477 și în Anexa de față, expresiunea «măsuri excepționale de război» cuprinde măsurile de orice natură, legislative, administrative, judiciare sau altele luate sau care vor fi luate în urmă în privința bunurilor inamicului

și cari au avut sau vor avea ca efect, fără a atinge proprietatea, să ridice proprietarilor dispozițiunea bunurilor lor, în deosebi măsurile de supraveghere, de administrațiune forțată, de sechestr, sau măsurile cari au avut sau vor avea ca scop de a lua averile inamice, de a le utiliza sau bloca și acestea pentru orice motiv, sub orice formă ar fi și în orice loc. Actele indeplinite pentru executarea acestor măsuri sunt toate hotărârile, însușirile, ordinele sau ordonanțele administrațiunilor sau tribunalelor cari aplică aceste măsuri bunurilor inamice, precum și toate actele indeplinite de orice persoană însărcinată cu administrarea, sau cu supravegherea bunurilor inamice, precum plata de datorii, încasări de creanțe, plăți de spese, de sarcini sau de cheltuieli sau încasări de onorarii.

«Măsurile de dispozițiune» sunt acelea cari au atins sau vor atinge proprietatea bunurilor inamice, transferând-o în totul sau în parte asupra unei alte persoane decât proprietarul inamic, dar fără consimțământul său, în deosebi măsurile ordonând vânzarea, lichidarea, transmiterea de proprietate a bunurilor inamice, anularea titlurilor și a valorilor mobiliare.

§ 4

Bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) bulgari în teritoriile unei Puteri aliate sau asociate, precum și produsul net al vânzării, lichidării sau al altor măsuri de dispoziție, vor putea fi grevate de către această Putere aliată sau asociată: în prim rând, cu plata indemnizațiilor datorate cu prilejul reclamațiunilor supușilor (*ressortissants*) acestei Puteri privitoare la bunurile, drepturile și interesele lor, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați în teritoriul bulgar sau cu creanțele ce au asupra supușilor (*ressortissants*) bulgari, precum și cu plata reclamațiunilor făcute pentru acte comise de Guvernul bulgar sau de orice autoritate bulgară după 41 Octomvrie 1915 și înainte de participarea la război a acestei Puteri aliate sau asociate.

Cuantumul total al acestor feluri de reclamațiuni va putea fi fixat de un arbitru desemnat de D. Gustave Ador, dacă acesta consimte sau în caz contrariu de tribunalul arbitral mixt prevăzut la secțiunea VI. În al doilea rând vor putea fi grevate, cu plata indemnizațiilor datorate cu prilejul reclamațiunilor supușilor (*ressortissants*) Puterii aliate sau asociate privitoare la bunurile, drepturile și interesele lor pe teritoriul celorlalte Puteri inamice, întrucât aceste indemnizări nu au fost achitate în alt mod.

§ 5

Cu toate dispozițiunile articolului 177, atunci când imediat înaintea începutului războiului o societate autorizată într'un Stat aliat sau asociat avea, în comun cu o societate controlată de ea și autorizată în Bulgaria, drepturi să întrebuințeze în alte țări mărci de fabrică sau comerciale sau când avea folosință împreună cu această societate a unor procedee exclusive de fabricare de mărfuri sau de articole pentru a fi vândute în alte țări, prima societate va avea singură dreptul să întrebuințeze aceste mărci de fabrică, în alte țări, cu excluderea societății bulgare; iar procedeele comune de fabricație vor fi remise primei societăți cu toate că s'ar fi luat măsuri pentru aplicarea legislației de război bulgară în contra celei de a doua societăți sau a intereselor sale, proprietăților comerciale sau acțiunilor lor. Totuș, prima societate, dacă i s'a făcut cerere, va predă celei de a doua societăți modele permițând continuarea fabricației de mărfuri care vor trebui să fie întrebuințate exclusiv în Bulgaria.

§ 6

Până în momentul în care restituirea va putea fi făcută conform articolului 177, Bulgaria este responsabilă de conservarea bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, și cari au fost supuse de ea unei măsuri excepționale de război.

§ 7

Puterile aliate sau asociate vor trebui să facă cunoscut, în termen de un an, cu începere dela data punerii în vigoare a Tratatului de față, bunurile, drepturile și interesele asupra cărora ei înțeleg să exercite dreptul prevăzut la articolul 177, paragraful f.

§ 8

Restituiriile prevăzute de articolul 177 vor fi făcute după ordinul Guvernului bulgar sau al autorităților cari îi vor fi fost substituite. Autoritățile bulgare vor da persoanelor interesate deslușiri amănunțite asupra gestiunii administratorilor, în urma unei cereri care poate fi făcută din momentul punerii în vigoare a Tratatului de față.

§ 9

Bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) bulgari vor continua să fie supuse

măsurilor excepționale de război luate sau cari vor fi luate în privința lor, până la terminarea lichidării prevăzute la articolul 177, paragraful b.

§ 10

Bulgaria va remite într'un termen de șase luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, fiecărei Puteri aliate sau asociate, toate contractele, certificatele, actele și alte titluri de proprietate cari se găsesc în mâinile supușilor (*ressortissants*) săi și cari se referă la bunuri, drepturi și interese situate pe teritoriul zisei Puteri aliate sau asociate, inclusiv acțiunile, obligațiunile sau alte valori mobiliare ale oricăror societăți autorizate de legislația acestei Puteri.

Bulgaria va da în orice moment, în urma cererii Puterii aliate sau asociate interesată, orice lamuriri privitoare la bunurile, drepturile și interesele naționalilor bulgari aflate pe teritoriul zisei Puteri aliate sau asociate, precum și asupra transacțiilor cari s'au putut face cu începere dela 1 Septembrie 1915 și cari privesc zisele bunuri, drepturi sau interese.

§ 11

Prin termenul «avere în numerar» trebuie să se înțeleagă toate depozitele sau proviziunile constituite înainte sau după declararea războiului, precum și toate averile provenind din depozite, din venituri sau din beneficii încasate de administratori, sechestri sau alții, din proviziuni constituite în bancă sau din orice altă sursă, excluzându-se orice sumă de bani care aparține Puterilor aliate sau asociate, ori Statelor lor particulare, provincii sau municipalități.

§ 12

Vor fi anulate plasamentele făcute, ori unde ar fi, cu averile în numerar ale supușilor (*ressortissants*) înaltelor Părți contractante, inclusiv societățile și asociațiunile, în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, de către persoanele răspunzătoare de administrațiunea bunurilor inamice sau cari controlează această administrațiune, sau din ordinul acestor persoane sau al unei autorități oarecare: în dispozițiunile ce se vor lua asupra acestor averi nu se va ține seamă de aceste plasamente.

§ 13

Bulgaria va remite respectiv fiecăreia din Puterile aliate sau asociate, în termen de o lună dela data punerii în vigoare a Tratatului de față, sau după cerere, la orice dată ulterioară, toate compturile sau actele de comptabilitate,

arhivele, documentele și deslușirile de orice natură care se pot găsi pe teritoriul ei și care privesc bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, cari au făcut obiectul unei măsuri excepționale de război sau unei măsuri de dispozițiune, fie în Bulgaria, fie în teritoriile cari au fost ocupate de ea sau de aliații săi.

Controlorii, supraveghetorii, garanții, administratorii, sechestrii, lichidatorii și curatorii vor fi, sub garanția Guvernului bulgar, personal răspunzători de predarea imediată în întregime cum și de exactitatea acestor compturi și documente.

§ 14

Dispozițiunile articolului 177 și ale Anexei de față, privitoare la bunuri, drepturi și interese în țări inamice și la produsul lichidării lor, se vor aplica la datorii, credite și compturi, Secțiunea III nereglementând decât metodele de plată.

Pentru reglementarea cesiunilor arătate la articolul 177 între Bulgaria și Puterile aliate și asociate, coloniile ori protectoratele lor sau vreunul din Dominion-urile britanice sau India, în privința cărora nu va fi fost făcută declarația că se adoptă Secțiunea III și între naționali lor respectivi, se vor aplica dispozițiunile din secțiunea III privitoare la moneda în care trebuie făcută plata și la cursul schimbului și al dobânzilor, afară numai dacă Guvernul Puterii aliate sau asociate interesate nu notifică Bulgariei, în termen de șase luni dela data punerii în vigoare a Tractatului de față, că una sau mai multe din zisele clauze nu vor fi aplicabile.

§ 15

Dispozițiunile articolului 177 și ale Anexei de față se aplică la drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică cari sunt sau vor fi cuprinse în lichidarea de bunuri, drepturi, interese, societăți sau întreprinderi, făcută prin aplicarea legislației excepționale de război, de către Puterile aliate sau asociate sau prin aplicarea stipulațiunilor articolului 177, paragraful b.

SECȚIUNEA V

Contracte, prescripțiuni, judecăți

ARTICOLUL 180

a) Contractele încheiate între inamici vor fi considerate ca fiind anulate din momentul în care două din părți, oricari ar fi ele, au devenit inamice, afară de ceace privește datorii și alte obligațiuni bănești cari rezultă din executarea

unui act sau unei plăți prevăzute de aceste contracte și sub rezerva excepțiunilor și regulilor cari sunt speciale unor anumite contracte sau categorii de contracte prevăzute mai jos sau în Anexa aci alăturată :

b) Vor fi exceptate dela anulare, potrivit dispozițiunilor acestui articol, contractele pentru cari într'un interes general Guvernele Puterilor aliate sau asociate cărora una din părțile contractante le este supus (*ressortissants*) vor cere, într'un termen de șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, executarea.

Când executarea contractelor astfel menționate atrage, pentru una din părți, în urma schimbării condițiunilor comerțului, un prejudiciu considerabil, Tribunalul arbitral mixt prevăzut de secțiunea VI va putea să acorde părții lezate o indemnizare echitabilă :

c) Din cauza dispozițiunilor Constituțiunii și a legislației Statelor-Unite ale Americii, Braziliei și Japoniei, articolul de față, precum și articolul 183 și anexa aci alăturată nu se aplică contractelor încheiate de către supuși (*ressortissants*) ai acestor State cu supuși (*ressortissants*) bulgari, și tot astfel, articolul 180 nu se aplică Statelor-Unite ale Americii sau supușilor (*ressortissants*) lor :

d) Articolul de față, precum și Anexa aci alăturată nu se aplică la contractele ale căror părți au devenit inamice prin faptul că una din ele locuiește un teritoriu care își schimbă suveranitatea, cât timp această parte va fi dobândit, prin aplicarea Tractatului de față, naționalitatea unei Puteri aliate sau asociate, și nici la contractele încheiate între supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate între cari comerțul a fost împiedicat prin faptul că una din părți se găsește într'un teritoriu al unei Puteri aliate sau asociate ocupat de inamic :

e) Nici o dispozițiune a articolului de față și a Anexei aci alăturate nu poate fi privită ca invalidând o operațiune, care a fost efectuată în mod legal în virtutea unui contract încheiat între inamici cu autorizațiunea uneia din Puterile beligerante.

ARTICOLUL 181

Transferările de teritorii făcute spre executarea Tractatului de față nu vor aduce nici o atingere drepturilor private arătate în Tractatele dela Constantinopol din 1913, dela Atena din 1913 și dela Stambul din 1914.

Toate transferările de teritorii făcute de către Bulgaria sau Bulgariei, spre executarea Tractatului de față, vor cuprinde de asemenea și în a-

celeași condițiuni respectarea acestor drepturi private.

În caz de neînțelegere cu privire la articolul de față, diferendul va fi supus unui arbitru numit de Consiliul Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 182

În caz de exploatare anormală sau de depozitare rezultând din fapte sau din măsuri de război, concesiunile pe teritoriu bulgar astfel cum rezultă din Tratatul de față și garanțiile încasărilor și formulelor de exploatare privind pe supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate sau pe societăți ori asociațiuni controlate de acești supuși (*ressortissants*) vor putea, în urma cererii interesatului, cerere ce va trebui prezentată într-un termen de trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, să fie prelungite pentru o durată determinată de Tribunalul arbitral mixt, care va ține seamă de perioada de depozitare sau de exploatare anormală.

Diferențele convențiuni aprobate sau acordurile intervenite înainte de intrarea în război a Bulgariei între autoritățile bulgare și societățile sau asociațiunile controlate de grupări financiare aliate, sunt confirmate; totuși, termenele, prețurile și condițiunile vor fi revizuite, ținând seamă de noile circumstanțe economice. În caz de neînțelegere, Tribunalul arbitral mixt va hotări.

ARTICOLUL 183

a) Pe teritoriul Inaltelor Părți Contractante, în raporturile dintre inamici, orice termene de prescripțiune, perempțiune sau anulare de procedură vor fi suspendate în tot timpul războiului, fie că au început să curgă înaintea sau după izbucnirea războiului; ele vor începe din nou să curgă, cel mai curând, trei luni după punerea în vigoare a Tratatului de față. Această dispozițiune se va aplica termenelor pentru prezentare de cupoane de dobânzi sau de dividende și pentru prezentarea, în vederea rambursării, a valorilor ieșite la sorți sau rambursabile în orice alt mod;

b) În cazul când, din cauza neîndeplinirii unui act sau unei formalități în timpul războiului, s'au luat, pe teritoriul bulgar, măsuri de execuțiune cari aduc un prejudiciu unui supus (*ressortissant*) al Puterilor aliate sau asociate, reclamațiunea formulată de supusul (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate va fi înaintată Tribunalului arbitral mixt prevăzut la Secțiunea VI, afară numai dacă afacerea nu este de competența unui Tribunal al unei Puteri aliate sau asociate;

c) În urma cererii supusului (*ressortissant*) interesat al unei Puteri aliate sau asociate, Tribunalul arbitral mixt va pronunța restaurarea drepturilor lezate prin mijloacele de execuțiune menționate la paragraful b, oricâteori în vederea circumstanțelor speciale ale afacerii, aceasta va fi drept și posibil.

În cazul când această restaurare ar fi nedreaptă sau imposibilă, Tribunalul arbitral mixt va putea acorda părții lezate o indemnizare care va fi în sarcina Guvernului bulgar;

d) Dacă un contract între inamici a fost invalidat, fie prin faptul că una din părți nu a executat o clauză, fie prin exercitarea unui drept stipulat în contract, partea lezată se va putea adresa Tribunalului arbitral mixt spre a obține o reparațiune. Tribunalul, în acest caz, va avea puterile prevăzute la paragraful c).

e) Dispozițiunile paragrafelor precedente ale articolului de față se vor aplica supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate cari au suferit un prejudiciu din cauza unor măsuri ca cele prevăzute mai sus, luate de Bulgaria în teritoriul invadat sau ocupat, dacă ei nu vor fi fost indemnizați într-alt mod;

f) Bulgaria va indemniza pe oricare terțiu lezat, prin restituțiunile sau restaurările de drept pronunțate de Tribunalul arbitral mixt, în conformitate cu dispozițiunile paragrafelor precedente ale articolului de față;

g) În ceea ce privește efectele de comerț, termenul de trei luni prevăzut la paragraful a va începe din ziua în care vor fi luat sfârșit în mod definitiv măsurile excepționale aplicate în teritoriile Puterii interesate cu privire la efectele de comerț.

ARTICOLUL 184

În raporturile dintre inamici, nici un efect de comerț, emis înaintea războiului, nu va fi considerat ca invalidat prin simplul fapt că nu a fost prezentat pentru acceptare sau pentru plată în termenele hotărâte, nici pentru faptul că nu s'a făcut înștiințare trașilor (*trews*), sau giranților de neacceptare sau de neplată, nici din cauza lipsei de protest, nici pentru lipsa de îndeplinire a vreunei formalități oarecare în timpul războiului.

Dacă perioada în care un efect de comerț ar fi trebuit să fie prezentat pentru acceptare sau pentru plată sau în timpul căreia perioade avizul de neacceptare sau de neplată ar fi trebuit să fie dat trașului sau giranților, sau în cursul căreia efectul ar fi trebuit să fie protestat, a ajuns la scadență în timpul războiului, și dacă partea care ar fi trebuit să prezinte sau să protesteze efectul, sau să dea aviz de neacceptare

sau de neplată, nu a făcut aceasta în timpul războiului, i se va acorda cel puțin trei luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, pentru a prezenta efectul, a da avizul de neacceptare sau de neplată, sau pentru a face protest.

ARTICOLUL 185

Hotărârile date de tribunalele unei Puteri aliate sau asociate în cazul când aceste tribunale sunt competente după prezentul Tractat, vor fi considerate în Bulgaria ca având autoritate de lucru judecat și vor fi executate acolo fără să fie nevoie de exequatur.

Dacă în timpul războiului s'a pronunțat o sentință sau s'a luat o măsură de execuțiune, în orice materie ar fi, de un tribunal bulgar împotriva unui supus (*ressortissant*) al Puterilor aliate sau asociate, sau împotriva unei societăți sau asociațiuni în care era interesat unul din acești supuși (*ressortissants*) într-o instanță în fața căreia supusul (*ressortissant*) în chestiune ori societatea sau asociațiunea nu s'au putut apăra, supusul (*ressortissant*) aliat sau asociat care va fi suferit din această cauză un prejudiciu va putea obține o reparațiune, care va fi determinată de Tribunalul arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI.

După cererea supusului (*ressortissant*) Puterii aliate sau asociate, reparațiunea de mai sus va putea fi efectuată în urma hotărârii Tribunalului arbitral mixt și când aceasta va fi posibil, repunându-se părțile în situația în care se găseau înaintea hotărârii date de tribunalul bulgar.

Reparațiunea de mai sus va putea fi de asemenea obținută înaintea Tribunalului mixt, de supuși (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate cari au suferit un prejudiciu din cauza măsurilor judiciare luate în teritoriile invadate sau ocupate, dacă nu au fost despăgubiți în alt mod.

ARTICOLUL 186

Orice Societate, constituită în conformitate cu oricare altă lege decât cea bulgară și care posedă bunuri, drepturi sau interese în Bulgaria și care este sau va fi controlată de supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate, va avea, timp de cinci ani dela data punerii în vigoare a Tractatului de față, dreptul de a transfera bunurile, drepturile și interesele sale oricărei alte societăți constituite în conformitate cu legea bulgară sau cu legea unuia din Statele aliate sau asociate ai cărui supuși (*ressortissants*) au controlul asupra ei, iar Societatea, căreia sunt transferate bunurile, va continua să se bucure de aceleași drepturi și privilegii de cari se

bucură Societatea precedentă sub legea bulgară și conform dispozițiilor Tractatului de față. Această Societate nu va fi supusă la nici o taxă specială din cauza acestei transferări.

ARTICOLUL 187

Prin expresiunea «în timpul războiului» din Secțiunile III, IV, V și VII se înțelege, pentru fiecare Putere aliată sau asociată, perioada cuprinsă între momentul în care a existat starea de război dintre Bulgaria și această Putere și punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Anexă

I. Dispozițiuni generale

§ 1

În spiritul articolelor 180, 183 și 184, persoanele părtașe la un contract sunt considerate ca inamice, când comerțul dintre ele va fi fost interzis sau va fi devenit ilegal, în virtutea legilor, decretelor sau regulamentelor, cărora una din aceste părți era supusă, și aceasta cu începere fie din ziua când acest comerț a fost interzis, fie din ziua când a devenit ilegal din orice împrejurare.

§ 2

Sunt exceptate dela anularea prevăzută la articolul 189, și rămân în vigoare, fără prejudiciu pentru drepturile prevăzute la articolul 177, paragraful *b* al Secțiunii IV, și sub rezerva aplicării legilor, decretelor și regulamentelor interne, întocmite în timpul războiului de Puterile aliate sau asociate, precum și fără prejudiciu pentru clauzele contractelor:

a) Contractele având de scop transferul proprietății, bunurilor și efectelor mobiliare, sau imobiliare, când proprietatea va fi fost transferată sau obiectul predat înainte ca părțile să fi devenit inamice;

b) Arendările, închirierile și promisiunile de locațiune;

c) Contractele de ipotecă, de gaj și de amanet (*antissemens*);

d) Concesiunile privitoare la mine, la mine în exploatare, cariere și zăcămintele;

e) Contractele încheiate între particulari și State, provincii, municipalități sau alte persoane juridice administrative analoage și concesiunile date de zisele State, provincii, municipalități sau alte persoane juridice administrative analoage, cuprinzându-se și contractele și concesiunile încheiate sau acordate de Guvernul turc, în teritoriile cedate Bulgariei de Imperiul Otoman, înainte de punerea în vigoare a Tractatului de față.

§ 3

Dacă dispozițiile unui contract sunt în parte anulate, în conformitate cu articolul 180 și dacă se poate face disjuncțiunea, celelalte dispoziții ale acestui contract vor rămâne în ființă sub rezerva aplicării legilor, decretelor și regulamentelor interne, prevăzute la paragraful 2 de mai sus. Dacă disjuncțiunea nu se poate face, contractul se va considera anulat în întregime.

II. Dispoziții speciale unor anume categorii de contracte

Operațiuni în bursele de valoare și de comerț

§ 4

a) Operațiunile făcute în timpul războiului de bursele de valori sau de comerț recunoscute, stipulând lichidarea pozițiilor de bursă luate înaintea războiului de un particular dușman, de asemenea și măsurile luate în vederea aplicării acestor operațiuni, sunt confirmate de către toatele Părți contractante, sub următoarele rezerve :

1. Să fi fost prevăzut în mod expres că operațiunea va fi supusă competenței ziselor burse;
2. Ca aceste operațiuni să fi fost obligatorii pentru toți ;
3. Ca condițiunile lichidării să fi fost juste și raționale.

b) Paragraful precedent nu se aplică măsurilor luate în timpul ocupației în bursele din regiunile cari au fost ocupate de inamic.

G a j

§ 5

În caz de neplată se va socoti ca valabilă vânzarea unui gaj constituit drept garanție a unei datorii contractate de un inamic, chiar atunci când proprietarul nu a putut fi avisat, dacă creditorul a lucrat cu bună credință și a luat precauțiunile cuvenite, și, în acest caz, proprietarul nu va putea formula nici o reclamațiune pentru vânzarea gajului.

Această dispozițiune nu se aplică la vânzările obiectelor în gaj făcute de inamic în timpul ocupației în regiunile invadate sau ocupate de inamic.

Efecte de comerț

§ 6

În ceea ce privește Puterile cari au aderat la Secțiunea III și la Anexa alăturată, obligațiunile bănești existând între inamici și cari ar rezulta din emisiunea de efecte de comerț, vor fi

regulate potrivit zisei Anexa, prin mijlocirea oficiilor de verificare și compensare cari sunt subrogate în drepturile purtătorului în ce privește diferitele căi de recurs de cari dispune acesta din urmă.

§ 7

Dacă o persoană s'a obligat, fie înainte, fie în timpul războiului, la plata unui efect de comerț, ca urmare a unui angajament luat față de ea de către o altă persoană devenită inamică, aceasta din urmă este ținută, independent de începerea ostilităților, să fie garantată celei dintâi pentru consecințele obligațiunii sale.

III. Contracte de asigurare

§ 8

Contractele de asigurare încheiate între o persoană și o altă devenită în urmă inamică, vor fi regulate potrivit paragrafelor următoare :

Asigurări în contra incendiului.

§ 9

Contractele de asigurare în contra incendiului, referitoare la proprietăți, încheiate între o persoană având interese în această proprietate și o persoană devenită în urmă inamică, nu vor fi considerate anulate prin deschiderea ostilităților sau prin faptul că persoana a devenit inamică sau pentru că una din părți n'a îndeplinit o clauză a contractului, în timpul războiului, sau în o perioadă de trei luni după război; dar vor fi anulate cu începere dela cea dintâi scadență de primă anuală, scadență care va veni după trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de pace.

Un regulament va fi întocmit pentru primele neachitate ajunse la scadență în timpul războiului, sau pentru reclamațiunile relative la pierderi suferite în timpul războiului.

§ 10

Dacă, în urma unui act administrativ sau legislativ, o asigurare în contra incendiului făcută înaintea războiului a fost transferată în timpul războiului dela primul asigurător la un altul, transferul va fi recunoscut, iar responsabilitatea primului asigurător va fi considerată ca încheiată din ziua transferului. Cu toate acestea, primul asigurător va avea dreptul, la a sa cerere, să fie pe deplin informat de condițiunile transferului, și dacă se va vedea că aceste condițiuni nu erau echitabile, ele vor fi modificate pe cât va fi nevoie spre a le face echitabile.

Pe lângă aceasta, asiguratul va avea dreptul ca, în înțelegere cu primul asigurator, să transfere contractul acestuia din urmă cu începere din ziua cererii.

Asigurări pe viață

§ 11

Contractele de asigurări pe viață încheiate între un asigurator și o persoană devenită în urmă inamică nu se vor considera anulate prin declarația de război sau prin faptul că persoana a devenit inamică.

§ 12

Orice sumă devenită exigibilă în timpul războiului pe baza unui contract, care în virtutea paragrafului 11, nu se consideră anulat, va putea fi încassată după război. La această sumă se vor adăoga dobânzile de 5 % pe an dela data exigibilității ei până în ziua plății.

Dacă contractul a devenit caduc în timpul războiului în urma neachitării primelor, sau dacă a devenit fără efect în urma neîndeplinirii clauzelor contractului, asiguratul sau reprezentanții săi, sau persoanele în drept, vor avea dreptul în orice moment, timp de douăsprezece luni, începând din ziua punerii în vigoare a Tractatului de față, să ceară asiguratorului valoarea poliței din ziua caducității sau anulării ei.

În cazul când contractul a devenit caduc în timpul războiului, ca urmare a neachitării primelor din cauza aplicării măsurilor de război, asiguratul sau reprezentanții săi, sau persoanele în drept, au dreptul în cele trei luni ce urmează după punerea în vigoare a Tractatului de față, de a pune din nou în vigoare contractul, achitând primele ajunse eventual la scadență, la cari se vor adăoga dobânzile de 5 % pe an.

§ 13

Dacă contracte de asigurare pe viață au fost încheiate de o sucursală a unei Societăți de asigurare stabilită într-o țară devenită în urmă inamică, contractul va trebui ca, în lipsa vreunei stipulațiuni contrarii să fie supus legii locale, iar asiguratorul va avea dreptul de a cere asiguratului sau reprezentanților săi rambursarea sumelor plătite în urma unor cereri făcute sau impuse, ca aplicare a măsurilor luate în timpul războiului, și contrare condițiilor contractului însuși și a legilor sau Tractatelor existente la epoca la care a fost încheiat.

§ 14

În toate cazurile când, în virtutea legii aplicabile contractului, asiguratorul rămâne legat

prin contract, cu toată neplata primelor, el va avea dreptul ca, atunci când din cauza războiului n'a putut face notificare asiguratului despre caducitatea contractului să încasseze dela asigurat primele neplătite, sporite cu dobânzi de 5 % pe an; acest drept îl are asiguratorul până în momentul când a înștiințat pe asigurat de caducitatea contractului.

§ 15

Pentru aplicarea paragrafelor 11 până la 14 vor fi considerate ca contracte de asigurări pe viață contractele de asigurări cari se bazează pe probabilitățile vieții omenești, combinate cu amitățile (*taux d'intérêt*), în ce privește calculul angajamentelor reciproce ale ambelor părți.

Asigurări maritime

§ 16

Contractele de asigurare maritimă, precum și polițele cu termen și polițele de călătorie, încheiate între un asigurator și o persoană devenită în urmă inamică, se vor considera anulate în momentul în care acea persoană a devenit inamică, afară de cazul în care anterior acestui moment riscul prevăzut în contract începuse să curgă.

În cazul când riscul nu a început să curgă, sumele plătite drept primă sau altfel vor putea fi reîncassate dela asigurator.

În cazul când riscul a început a curge, contractul se va considera ca valabil, chiar dacă una din părți ar fi devenit inamică, iar plățile sumelor datorite conform contractului, fie ca prime, fie în urma sinistrelor, vor fi exigibile după punerea în vigoare a Tractatului de față.

În cazul când se va încheia o convențiune pentru plata de dobânzi la sume datorite înainte de război, unuia sau de către unii supuși (*ressortissants*) ai Statelor beligerante, și acoperite după război, aceste dobânzi, în caz de pierderi susceptibile de a fi acoperite pe baza unui contract de asigurare maritimă, vor trebui să curgă dela expirarea unei perioade de un an dela ziua acestor pierderi.

§ 17

Nici un contract de asigurare maritimă încheiat cu un asigurat devenit în urmă inamic, nu va avea efect când este vorba de sinistre cauzate prin acte de război săvârșite de puterea la carei supus (*ressortissant*) este asiguratorul, sau de aliații sau asociații acestei Puteri.

§ 18

Dacă este dovedit că o persoană care, înaintea războiului încheiase un contract de asigurare maritimă cu un asigurător devenit în urmă inamic, a încheiat după deschiderea ostilităților, cu un asigurător ce nu e inamic, un nou contract pentru acoperirea aceleiași risc, noul contract se va considera substituit celui dintâi, cu începere din ziua în care va fi fost încheiat, iar primele scăzute se vor regula pe baza principiului că primul asigurător nu va rămâne legat prin contract decât până în momentul în care noul contract va fi fost încheiat.

Alte asigurări

§ 19

Contractele de asigurare încheiate înaintea războiului între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică, altele decât contractele de cari este vorba în paragrafele 9 până la 18, vor fi tratate, în toate privințele, în același mod în care ar fi tratate, potrivit ziselor articole, contractele de asigurări în contra incendiului între aceleași părți.

Reasigurări

§ 20

Toate contractele de reasigurare încheiate cu o persoană devenită inamică se vor considera abrogate, prin faptul că acea persoană a devenit inamică, însă fără prejudiciul dreptului de a redobândi după război plata sumelor datorite pentru risc pe viață, sau risc maritim, în cazul când aceste riscuri începuseră să se producă înaintea războiului.

Totuș, dacă partea reasigurată a fost pusă, din cauza invaziunii, în imposibilitatea de a găsi un alt asigurător, contractul subsistă până la expirarea unei perioade de trei luni, după punerea în vigoare a Tratatului de față.

Dacă un contract de reasigurare este anulat în virtutea acestui articol, se va întocmi între părți un cont care ar cuprinde tot deodată primele achitate și exigibile și responsabilitățile pentru pierderile suferite, în ceea ce privește riscurile pe viață sau maritime cari ar fi început să se producă înaintea războiului. În cazul altor riscuri decât cele menționate la paragrafele 11 până la 18, regularea socotelilor se va face pe ziua în care părțile au devenit inamice, fără a se ține seamă de reclamațiunile pentru pierderile suferite cu începere dela acea dată.

§ 21

Dispozițiunile paragrafului precedent se întind de asemenea și la reasigurările existente în ziua în care părțile au devenit inamice, pentru riscurile particulare acceptate de asigurător într'un contract de asigurare, altele decât cele pe viață și maritime.

§ 22

Reasigurarea unui contract de asigurare pe viață, făcută printr'un contract special și care nu ar fi cuprinsă într'un contract general de reasigurare, va rămâne în vigoare.

§ 23

În cazul unei reasigurări făcute înaintea războiului, a unui contract de asigurare maritimă, cesiunea riscului cedat reasigurătorului va rămâne valabilă dacă acest risc a început să curgă înaintea deschiderii ostilităților, iar contractul va rămâne valabil cu toată deschiderea ostilităților. Sumele datorite în virtutea contractului de reasigurare, privitoare fie la prime, fie la pierderi suferite, vor putea fi încasate după război.

§ 24

Dispozițiunile paragrafelor 17 și 18 și ultimul alineat din paragraful 16 se vor aplica contractelor de reasigurări pentru riscuri maritime.

SECȚIUNEA VI

Tribunalul arbitral mixt

ARTICOLUL 188

a) Se va constitui un Tribunal arbitral mixt între fiecare din Puterile aliate sau asociate, de o parte, și Bulgarii, de altă parte, într'un termen de trei luni, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat. Fiecare din aceste Tribunale va fi compus din trei membrii. Fiecare din Guvernele interesate va desemna pe unul din acești membrii. Președintele va fi ales în urma unei înțelegeri între cele două Guverne interesate.

În cazul când acest acord nu ar putea interveni, Președintele Tribunalului și două alte persoane, în condițiune una și alta să-l înlocuească, în caz de nevoie, vor fi alese de Consiliul Societății Națiunilor, și până în momentul când va fi constituit, de d. Gustave Ador, dacă consimte. Aceste persoane vor apar-

ține Puterilor cari au rămas neutre în cursul războiului.

Când un Guvern nu se va îngriji, într-un termen de o lună, de desemnarea prevăzută aci mai sus a unui membru al Tribunalului, în acest caz acest membru va fi ales de către Guvernul advers dintre cele două persoane menționate mai sus, altele decât Președintele.

Tribunalul hotărăște cu majoritatea de voturi a membrilor ce-l compun.

b) Tribunalele arbitrale mixte create prin aplicarea paragrafului a vor judeca diferențele ce sunt în competența lor, în înțelesul Secțiunilor III, IV, V, VII și VIII.

Afară de aceasta, toate diferențele, oricari ar fi ele, relative la contractele încheiate, înainte de punerea în vigoare a Tratatului de față, întresupuși (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate și supuși (*ressortissants*) bulgari, vor fi regulate de Tribunalul arbitral mixt, cu excepțiunea diferendelor cari, prin aplicațiunea legilor Puterilor aliate, asociate sau neutre, sunt de competența tribunalelor naționale ale acestor din urmă Puteri. În acest caz, aceste diferențe se vor regulă de către aceste tribunale naționale cu excluderea Tribunalului arbitral mixt. Supusul (*ressortissant*) interesat al unei Puteri aliate sau asociate va putea totuși aduce afacerea înaintea Tribunalului arbitral mixt, afară numai dacă legea sa națională nu se opune la aceasta.

c) Dacă afacerile vor fi numeroase, va trebui să fie desemnați și alți membri, pentru ca fiecare Tribunal arbitral mixt să poată să se împartă în mai multe secțiuni. Fiecare din aceste secțiuni va trebui compusă după cum este arătat mai sus.

d) Fiecare Tribunal arbitral mixt își va stabili el însuși procedura sa întrucât aceasta nu va fi stabilită prin dispozițiunile Anexei dela articolul de față. El va avea căderea de a fixa sumele pe cari partea care a pierdut va trebui să le plătească drept cheltueli și spese de procedură.

e) Fiecare Guvern va plăti onorariile membrului Tribunalului arbitral mixt pe care îl numește și ale oricărui agent pe care îl va desemna pentru a-l reprezenta înaintea Tribunalului. Onorariile Președintelui se vor fixa prin acord special între Guvernele interesate și, aceste onorarii, precum și cheltuelile comune ale fiecărui Tribunal, se vor plăti pe jumătate de către cele două Guverne.

f) Înaltele Părți contractante se obligă ca Tribunalele și autoritățile lor să dea Tribunalele arbitrale mixte orice ajutor ce stă în puterea lor, în special în ceea ce privește transmiterea notificărilor și strângerea dovezilor.

g) Înaltele Părți Contractante consimt să considere hotărârile Tribunalului arbitral mixt ca definitive și să le facă obligatorii pentru supuși (*ressortissants*) lor.

Anexă

§ 1

În caz de deces sau de demisiune a unui membru al Tribunalului, sau dacă un membru al Tribunalului se găsește, pentru un motiv oarecare, în imposibilitate de a îndeplini funcțiunile sale, aceeaș procedură, care a fost urmată la numirea sa, va fi observată și la înlocuire.

§ 2

Tribunalul va adopta pentru procedura sa reguli conforme cu dreptatea și cu echitatea. El va decide ordinea și termenele în cari fiecare parte va trebui să prezinte concluziunile sale și va regulă formalitățile cerute pentru administrarea dovezilor.

§ 3

Avocații și consilierii celor două părți vor fi autorizați să prezinte în mod oral și în scris Tribunalului concluziunile pentru susținerea sau apărarea cauzei lor.

§ 4

Tribunalul va conserva arhivele proceselor și cauzelor ce-i vor fi supuse și ale actelor de procedură respective, cu mențiunea datelor.

§ 5

Fiecare dintre Puterile interesate va putea numi un secretar. Acești secretari vor constitui Secretariatul mixt al Tribunalului și vor fi sub ordinele sale. Tribunalul poate numi și întrebuința unul sau mai mulți funcționari ce vor fi necesari pentru a-l asista în îndeplinirea sarcinii sale.

§ 6

Tribunalul va decide asupra tuturor chestiunilor și materiilor ce-i vor fi supuse, după dovezile, mărturiile și informațiunile ce vor putea fi produse de către părțile interesate.

§ 7

Bulgaria se obligă să dea Tribunalului toate înlesnirile și informațiunile necesare pentru facerea anchetelor.

§ 8

Limba, în care se va urma procedura, va fi în lipsa unei convențiuni contrare, engleza, franceza sau italiana, după cum se va hotări de către Puterea aliată sau asociată interesată.

§ 9

Locul și data ședințelor fiecărui Tribunal se va determina de către Președintele Tribunalului.

ARTICOLUL 189

Dacă un tribunal competent a dat sau dă o hotărâre într-o afacere prevăzută de secțiunile III, IV, V, VII sau VIII și dacă această hotărâre nu este conformă dispozițiilor ziselor Secțiuni, partea care va fi suferit, din această pricină o pagubă, va avea dreptul la o reparație care va fi determinată de Tribunalul arbitral mixt. După cererea supusului (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate, reparațiunea sus amintită va putea fi efectuată, când va fi posibil, de către Tribunalul arbitral mixt, repunând părțile în situațiunea în care se găseau înainte ca hotărârea să fi fost dată de tribunalul bulgar.

SECȚIUNEA VII

Proprietatea industrială

ARTICOLUL 190

Sub rezerva stipulațiilor Tratatului de față, drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, astfel cum această proprietate este definită de Convențiunile Internaționale din Paris și din Berna, arătate la articolul 166, vor fi restabilite sau restaurate, cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, pe teritoriile înalteor Părți Contractante, în favoarea persoanelor cari beneficiau de ele, în momentul când starea de război a început să existe, în favoarea celor în drept de a-i reprezenta. Deasemenea, vor fi restabilite sau restaurate în folosul persoanelor, cari ar avea căderea de a beneficia de ele, drepturile cari, dacă războiul n'ar fi intervenit, le-ar fi putut fi conștite în timpul acelei perioade pe baza unei cereri ce ar fi fost făcută în scopul protejării proprietății industriale sau a publicării unei opere literare sau artistice; această restabilire sau restaurare de drepturi va avea loc cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat.

Cu toate acestea, actele făcute în virtutea măsurilor speciale ce ar fi fost luate în cursul războiului de către o autoritate legislativă, executivă sau administrativă a unei Puteri aliate sau

asociate cu privire la drepturile supușilor (*ressortissants*) bulgari, în materie de proprietate industrială, literară sau artistică, vor rămâne valabile și vor continua să aibă efectele lor depline.

Nu va da loc la nici o revendicare sau acțiune fie din partea Bulgariei, sau a supușilor (*ressortissants*) săi, fie din partea supușilor (*ressortissants*) Bulgariei sau în numele lor, contra utilizării ce ar fi fost făcută în cursul duratei războiului, de către Guvernul unei Puteri aliate sau asociate sau de către orice persoană, în contul acestui Guvern sau cu consimțământul său, a drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică, nici contra vânzării, punerii în vânzare sau întrebuințării de produse, aparate, articole sau oarecari obiecte, cărora aceste drepturi le erau aplicate.

Dacă legislația uneia din Puterile aliate sau asociate, nu a dispus altfel, sumele datorate sau plătite, prin aplicarea oricărui act și oricărei operațiuni efectuate în executarea măsurilor speciale arătate la alineatul 2 al articolului de față, vor primi aceeași întrebuințare ca și celelalte creanțe ale supușilor (*ressortissants*) bulgari în conformitate cu dispozițiunile prezentului Tratat, iar sumele strânse ca urmare măsurilor speciale luate de Guvernul bulgar în ce privește drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică a supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, vor fi considerate și tratate întocmai ca toate celelalte datorii ale supușilor (*ressortissants*) bulgari.

Fiecare din Puterile aliate sau asociate își rezervă facultatea de a aduce drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică (exceptând mărcile de fabrică sau de comerț) dobândite înainte de război, sau în cursul duratei lui, sau cari ar fi dobândite ulterior de către supuși (*ressortissants*) bulgari, conform cu legislația ei, fie exploatându-le, fie acordând licențe pentru exploatarea lor, fie conservând controlul acestei exploatări, fie în alt mod, toate acele limitări, condițiuni sau restricțiuni cari ar putea să fie considerate ca necesare pentru trebuințele apărării naționale, sau pentru interesul public, sau pentru a asigura un tratament echitabil din partea Bulgariei a drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică, posedate pe teritoriul bulgar de către supușii (*ressortissants*) săi, sau pentru a garanta întreaga îndeplinire a tuturor obligațiilor contractate de Bulgaria în virtutea Tratatului de față. Pentru drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, cari ar fi dobândite după punerea în vigoare a Tratatului de față, facultatea de mai sus, rezervată Puterilor aliate

și asociate, nu va putea fi exercitată decât în cazul când limitațiunile, condițiunile sau restricțiunile ar putea fi considerate ca necesare pentru trebuințele apărării naționale sau ale interesului public.

În cazul când s'ar aplica de către Puterile aliate și asociate dispozițiunile ce preced, se vor acorda indemnizări sau redevențe raționale, cari vor fi afectate întocmai ca și toate celelalte sume datorite supușilor (*ressortissants*) bulgari, potrivit dispozițiunilor Tratatului de față.

Fiecare din Puterile aliate sau asociate își rezervă facultatea de a considera ca nulă și de nul efect orice cesiune totală sau parțială, și orice concesiune de drepturi de proprietate industrială, literară sau artistică, cari ar fi fost efectuate dela 1 August 1914 încoace sau cari vor fi efectuate pe viitor și cari ar avea ca rezultat de a pune piedică la aplicarea dispozițiunilor acestui articol.

Dispozițiunile articolului de față nu sunt aplicabile drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică cuprinse în societățile sau întreprinderile a căror lichidare a fost efectuată de către Puterile aliate sau asociate, în conformitate cu legislația excepțională de război, sau care va fi efectuată în virtutea articolului 177, paragraful b.

ARTICOLUL 191

Un termen minim de un an, cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, fără de nici un fel de suprataxă sau penalitate, se va acorda supușilor (*ressortissants*) fiecăreia din Înaltele Părți Contractante, pentru a îndeplini orice act, a îndeplini orice formalitate, a plăti orice taxă și în genere pentru a satisface orice obligațiune prescrisă de legile și regulamentele fiecărui Stat, pentru a conserva sau obține drepturile de proprietate industrială deja dobândite la 1 August 1914 sau cari, dacă războiul n'ar fi avut loc, ar fi putut fi dobândite dela această dată încoace, în urma unei cereri făcute, înainte de război sau în cursul duratei lui, cât și pentru a face opozițiune la aceste drepturi. Totuș acest articol nu va putea conferi nici un drept pentru a obține în Statele-Unite ale Americii redeschiderea unei proceduri de micșorare a drepturilor (*d'interférence*), când această procedură a avut loc în ultima instanță (*l'audience finale*).

Drepturile de proprietate industrială cari ar fi fost lovite de decădere din lipsa de îndeplinire a unui act, a unei executări de formalitate sau de plata unei taxe, vor fi puse din nou în vigoare, sub rezerva că, în ceea ce privește brevetele și desaturile, fiecare Putere aliată sau

asociată va putea lua măsurile pe cari ea le va socoti în mod echitabil necesare pentru salvarea drepturilor terților, cari ar fi exploatat sau întrebuințat brevete și desaturi în timpul când acestea erau lovite de decădere. Pe lângă aceasta, brevetele de invențiune sau desaturile aparținând unor supuși (*ressortissants*) bulgari și cari vor fi puse din nou în vigoare, vor rămâne supuse prescripțiunilor cari le-ar fi fost aplicabile în cursul războiului, precum și tuturor dispozițiunilor Tratatului de față.

Perioada cuprinsă între 1 August 1914 și data punerii în vigoare a Tratatului de față nu va fi socotită în termenul prevăzut pentru punerea în exploatare a unui brevet sau pentru întrebuințarea mărcilor de fabrică sau de comerț, sau desaturi, și este convenit că nici un brevet, marcă de fabrică sau comerț, sau desen care eră încă în vigoare la 1 August 1914, nu vor putea fi lovite de decădere sau de anulare din simplul fapt al neexploatării sau neîntrebuințării lor, înainte de expirarea unui termen de doi ani cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față.

ARTICOLUL 192

Nici o acțiune nu va putea fi intentată și nici o revendicare nu va putea fi exercitată, pe de o parte, de către supușii (*ressortissants*) bulgari sau de persoane locuind sau exercitând industria lor în Bulgaria, și pe de altă parte, de către supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate sau de persoane locuind sau exercitând industria lor pe teritoriul acestor Puteri, nici de către terții cărora aceste persoane le-ar fi cedat drepturile lor în cursul războiului, din cauza unor fapte ce s'ar fi produs pe teritoriul celeilalte părți, între data declarării războiului și data punerii în vigoare a Tratatului de față și cari fapte ar fi putut fi considerate că le aduce o atingere drepturilor de proprietate industrială sau de proprietate literară sau artistică ce au existat într'un moment oarecare în cursul războiului și cari vor fi restabilite conform articolului 191.

Nici o acțiune nu va putea fi de asemenea primită din partea acelorasi persoane, pentru infracțiune la drepturile de proprietate industrială sau artistică, la nici un moment, cu ocazia vânzării sau a punerii în vânzare, în curs de un an dela data semnării prezentului Tratat, pe teritoriile Puterilor aliate sau asociate, pe de o parte, sau ale Bulgariei, pe de altă parte, a unor produse sau articole fabricate, sau a unor opere literare sau artistice publicate în perioada cuprinsă între data stării de război și aceea a sem-

nării Tractatului de față, nici cu ocazia dobândirii lor și a întrebuințării sau folosinței lor, înțelegându-se totuși că această dispozițiune nu se va aplica când posesorii drepturilor aveau domiciliul lor sau stabilimentele industriale sau comerciale situate în regiunile ocupate de Bulgaria în cursul războiului.

Acest articol nu va fi aplicabil raporturilor dintre Statele-Unite ale Americii, pe de o parte, și Bulgaria, de altă parte.

ARTICOLUL 193

Contractele de licență de exploatare de drepturi de proprietate industrială sau de reproducere de opere literare sau artistice, încheiate înainte de starea de război între supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate sau persoane locuind pe teritoriul lor, sau exercitând acolo industria lor, pe de o parte, și supuși (*ressortissants*) bulgari, de altă parte, vor fi considerate ca reziliate, cu începere dela starea de război între Bulgaria și Puterea aliată sau asociată. Însă, în toate cazurile beneficiarul primitiv al unui contract de acest fel va avea dreptul, într'un termen de șase luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față, să ceară dela titularul drepturilor concesiunea unei noi licențe, ale cărei condițiuni, în lipsa unei înțelegeri între părți, se vor fixa de către tribunalul competent din țara sub a cărei legislațiune drepturile fuseseră dobândite, afară de cazul unor licențe obținute în virtutea drepturilor dobândite sub legislația bulgară; în acest caz, condițiunile ar urmă să se fixeze de Tribunalul arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI a părții de față. Tribunalul va putea, dacă va fi cazul, să fixeze cu acea ocaziune cuantumul redevențelor ce i s'ar părea justificate, în vederea utilizării acelor drepturi în cursul războiului.

Licențele relative la drepturi de proprietate industrială, literară sau artistică, cari vor fi fost concesionate conform cu legislația specială de război a unei Puteri aliate sau asociată, nu vor putea să se găsească atinse prin continuarea unei licențe care există înainte de război, dar ele vor rămâne valabile și vor continua să aibă deplina lor efecte; în cazul când una din aceste licențe ar fi fost acordată beneficiarului primitiv al unui contract de licență încheiat înainte de război, ea va fi considerată ca înlocuind-o.

Când în timpul războiului vor fi fost plătite sume, în virtutea unui contract sau unei licențe oarecare intervenite înainte de război pentru exploatarea unor drepturi de proprietate indus-

trială sau pentru reproducerea sau reprezentarea unor opere literare, dramatice sau artistice, aceste sume vor primi aceeași întrebuințare ca și celelalte datorii sau creanțe ale supușilor (*ressortissants*) bulgari potrivit Tractatului de față.

Acest articol nu va fi aplicabil raporturilor dintre Statele-Unite ale Americii, pe de o parte, și Bulgaria, pe de altă parte.

ARTICOLUL 194

Locuitorii teritoriilor despărțite de Bulgaria în virtutea prezentului Tratat, vor păstra, cu toată această despărțire și cu toată schimbarea de naționalitate ce va rezulta din acest fapt, deplina și întreaga folosință în Bulgaria a tuturor drepturilor de proprietate industrială și de proprietate literară și artistică de cari se bucurau conform legislației bulgare, în momentul acestei despărțiri.

Drepturile de proprietate industrială, literară și artistică cari erau în vigoare pe teritoriile despărțite de Bulgaria, conform prezentului Tratat, în momentul despărțirii lor sau cari vor fi restabilite sau reînființate prin aplicarea art. 190, vor fi recunoscute de Statul căruia va fi transferat zisul teritoriu și vor rămâne în vigoare pe acest teritoriu pentru termenul ce le va fi acordat conform legislațiunii bulgare.

ARTICOLUL 195

O convențiune specială va regulă toate chestiunile privitoare la arhivele, registrele și planurile relative la serviciul proprietății industriale, literare și artistice, precum și transmisiunea sau comunicarea lor eventuală de către Oficiile din Bulgaria, Oficiilor Statelor cesionare de teritorii ale Bulgariei.

SECȚIUNEA VIII

Dispozițiuni speciale pentru teritoriile cedate

ARTICOLUL 196

Dintre persoanele fizice și morale, cari erau mai înainte supuse Bulgariei (*ressortissants*), acelea cari dobândesc deplin drept, prin aplicarea Tractatului de față, naționalitatea unei Puteri aliate sau asociate, sunt desemnate în stipulațiunile de mai jos prin expresiunea „foști supuși (*ressortissants*) bulgari“. Prin expresiunea „supuși (*ressortissants*) bulgari“ sunt desemnate persoanele cari păstrează naționalitatea bulgară.

ARTICOLUL 197

Bulgaria va reintegră fără întârziere pe supușii bulgari (*ressortissants*) în posesiunea bunurilor, drepturilor și intereselor lor situate pe teritoriul bulgar. Aceste bunuri, drepturi și interese vor fi restituite, libere de orice sarcini sau taxă înființate sau mărite dela 29 Septembrie 1918.

Suma taxelor și impozitelor pe capital cari au fost percepute sau mărite, asupra bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) bulgari dela 29 Septembrie 1918 sau cari ar putea fi percepute sau mărite până la restituire conform dispozițiilor Tratatului de față, sau dacă este vorba de bunuri, de drepturi și interese cari nu au fost supuse la măsuri excepționale de război, până la expirarea unui termen de trei luni dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, va fi restituită celor în drept.

Bunurile, drepturile și interesele restituite nu vor fi supuse la nici o taxă impusă oricărui alt bun sau întreprindere aparținând aceleleaș persoane, din momentul în care aceste bunuri vor fi fost retrase din Bulgaria, sau aceste întreprinderi au încetat de a fi exploatate în Bulgaria.

Dacă s'au plătit cu anticipație taxe de orice natură, pentru bunurile, drepturile și interesele retrase din Bulgaria, proporția acestor taxe, plătită pentru o perioadă de timp posterioară retragerii bunurilor, drepturilor și intereselor, va fi restituită celor în drept.

Legatele, donațiunile, bursele, fundațiunile de orice fel făcute sau înființate în Bulgaria și destinate foștilor supuși (*ressortissants*) bulgari, vor fi puse de Bulgaria, într-un cât se află pe teritoriul său, la dispoziția Puterii aliate sau asociate ai căror supuși (*ressortissants*) au fost înainte supuși (*ressortissants*) bulgari, în aceeaș stare în care se aflau aceste fundațiuni la data de 20 Septembrie 1915, ținându-se socoteală de plata regulat făcută pentru obiectul fundațiunii.

ARTICOLUL 198

Sunt menținute toate contractele încheiate înainte de 29 Septembrie 1918 și cari erau în vigoare la această dată între foști supuși (*ressortissants*) bulgari de o parte și guvernul sau supușii (*ressortissants*) bulgari de altă parte.

Totuș vor fi anulate contractele mai sus menționate despre rezilierea cărora Guvernul Puterii aliate sau asociate, a cărei naționalitate a fost dobândită de fostul supus (*ressortissant*) bulgar, ar fi într'un interes general încumostănit Bulgaria, într'un termen de șase luni cu înce-

pere dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, cu excepția datorilor și celorlalte obligațiuni pecuniare rezultând din executarea unui act sau plăți prevăzute în acele contracte.

Anularea mai sus menționată nu se va pronunța când supusul (*ressortissant*) bulgar va fi fost autorizat să locuască pe teritoriul cedat Puterii aliate sau asociate interesată.

ARTICOLUL 199

Dacă anularea arătată la art. 198 atrage pentru una din Părți un prejudiciu considerabil, Tribunalul arbitral mixt, arătat la secția VI a prezentei părți, va putea să acorde Părții lezate o indemnitate calculată exclusiv pe capitalul investit și fără a se ține socoteală de lipsa de câștig.

ARTICOLUL 200

În materie de prescripțiune, de limitarea dreptului de acțiune (*forclusion*) și de pierderea unui drept (*déchéance*), vor fi aplicabile, în teritoriile transferate dispozițiunile prevăzute în articolele 183 și 184 ale Părții de față, fiind stabilit că expresiunea „începutul războiului“ trebuie înlocuită cu expresiunea „data care va fi fixată pe cale administrativă de fiecare Putere aliată sau asociată, căreia raporturile între părți i-au devenit imposibile de fapt și de drept“ și că expresiunea „durata războiului“ trebuie înlocuită cu aceea de „perioada între data prevăzută mai sus și aceea a intrării în vigoare a Tratatului de față“.

ARTICOLUL 201

Bulgaria se obligă a recunoaște, într-un cât o privește, orice acorduri sau convențiuni încheiate sau cari se vor încheia între Puterile aliate sau asociate în scopul de a ocroti drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri, angajate în societăți sau în asociațiuni constituite după legile bulgare și desfășurând o activitate oarecare în teritoriile despărțite de Bulgaria. Ea se obligă să înlesnească orice transferuri, să restituie orice documente sau valori, să procure orice informațiuni și în genere să îndeplinească orice acte sau formalități referitoare la zisele acorduri sau convențiuni.

ARTICOLUL 202

Regularea chestiunilor privitoare la datorile contractate înainte de 29 Septembrie 1918, între Bulgaria sau supușii (*ressortissants*) bulgari cu reședința în Bulgaria, pe de o parte, și foștii supuși (*ressortissants*) bulgari, pe de altă parte, se va

face conform cu dispozițiile articolului 176 și a anexei sale, convenindu-se că expresiunea : „înainte de război“ urmează a fi înlocuită cu cea de „înainte de data care va fi fixată în mod administrativ de către fiecare Putere aliată și asociată și la care raporturile între părți au devenit cu neputință de fapt sau de drept“.

Dacă datoriile erau exprimate în monedă bulgară, ele vor fi plătite în această monedă ; în cazul însă când datoria va fi fost exprimată în orice altă monedă, decât moneda bulgară, ea va fi plătită în moneda stipulată.

ARTICOLUL 203

Fără prejudiciul celorlalte stipulațiuni ale Tratatului de față, Guvernul bulgar își ia îndatorirea de a predă Puterii căreia i s'a încorporat teritorii bulgare partea din rezervele adunate de Guvernele sau administrațiunile Bulgariei sau de instituțiile publice ori private de sub controlul lor, destinată a face față, în acele teritorii, asigurărilor sociale sau asigurărilor de Stat.

Puterile cărora li se vor predă aceste fonduri vor trebui neapărat să le întrebuințeze la executarea obligațiunilor rezultând din aceste asigurări.

Condițiunile predării vor fi stabilite prin convențiuni speciale, încheiate între Guvernul bulgar și Guvernele interesate.

În cazul când aceste convențiuni speciale nu s'ar încheia conform alineatului precedent, în timp de trei luni dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, condițiunile predării vor fi supuse, pentru fiecare caz în parte, unei comisii de cinci membri, dintre cari unul va fi numit de Guvernul bulgar, unul de celălalt Guvern interesat și ceilalți trei de Consiliul de Administrațiune al Biuroului internațional al Muncii aleși dintre supușii (*ressortissants*) celorlalte State. Această Comisiune, hotărînd cu majoritate de voturi, va trebui, în termen de trei luni dela înființarea ei, să facă propuneri pe cari să le supună Consiliului Societății Națiunilor ; hotărîrile Consiliului vor trebui să fie imediat considerate, de către Bulgaria și de celălalt Stat interesat, ca definitive.

PARTEA X

NAVIGAȚIA AERIANĂ —

ARTICOLUL 204

Aeronavele cari aparțin (*ressortissant*) Statelor aliate și asociate vor avea deplină libertate de a zbura deasupra teritoriului Bulgariei și de a

aterisa pe acest teritoriu și ape și se vor bucura de aceleași avantaje ca și aeronavele bulgare, mai cu seamă în caz de pericol pe uscat sau pe Mare.

ARTICOLUL 205

Aeronavele aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate, în transit spre o țară străină oarecare, se vor bucura de dreptul de a trece în sbor fără a aterisa pe teritoriul și apele teritoriale ale Bulgariei, sub rezerva regulamentelor pe cari Bulgaria le va putea stabili și cari de asemenea vor fi aplicabile aeronavelor Bulgariei și celor ale țărilor aliate și asociate.

ARTICOLUL 206

Aerodromurile stabilite în Bulgaria și deschise traficului public național vor fi deschise aeronavelor aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate, cari vor fi tratate pe picior de egalitate cu aeronavele bulgare în ceea ce privește taxele de orice natură, inclusiv taxele de aterisaj și de acomodare (*aménagement*).

ARTICOLUL 207

Sub rezerva dispozițiunilor de față, dreptul de trecere, de transit și de aterisaj prevăzut la articolele 204, 205 și 206, este subordonat îndeplinirii regulamentelor pe cari Bulgaria le va putea socoti necesare ca să fie întocmite, rămânând stabilit că aceste regulamente vor fi aplicate fără distincțiune aeronavelor bulgare și celor ale țărilor aliate și asociate.

ARTICOLUL 208

Certificatele de naționalitate, de navigabilitate, brevetele de capacitate și licențele liberate sau recunoscute ca valabile de către vreuna dintre Puterile aliate și asociate, vor fi admise în Bulgaria ca valabile și echivalente cu certificatele, brevetele și licențele date de Bulgaria.

ARTICOLUL 209

Din punctul de vedere al traficului comercial aerian intern, aeronavele aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate se vor bucura în Bulgaria de tratamentul națiunii celei mai favorizate.

ARTICOLUL 210

Bulgaria se obligă să pue în vigoare măsurile necesare pentru a asigura ca orice aeronavă bulgară, care va zbura peste teritoriul său, să se conformeze regulilor asupra focurilor și semnalelor, regulilor aerului și regulilor asupra tra-

ficului aerian pe deasupra sau învecinătatea aerodromurilor, așa precum sunt fixate aceste reguli în convențiunea încheiată între Puterile aliate și asociate privitoare la navigația aeriană.

ARTICOLUL 211

Obligațiunile impuse prin dispozițiunile Părții de față vor rămâne în vigoare până la 1 Ianuarie 1923, afară numai dacă Bulgaria nu a fost admisă mai înainte în Societatea Națiunilor sau nu a fost autorizată, cu consimțământul Puterilor aliate și asociate, să adere la Convenția încheiată între zisele Puteri, privitoare la navigația aeriană.

PARTEA XI

PORTURI, CĂI PE APĂ ȘI CĂI FERATE

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni generale

ARTICOLUL 212

Bulgaria se obligă să acorde libertatea transportului prin teritoriul ei pe căile cele mai apropiate pentru transportul internațional, pe căi ferate, pe cursuri de apă navigabile sau pe canale, persoanele, mărfurilor, năvilor, bastimentelor, vagoanelor și serviciilor postale venind din sau mergând spre teritoriile oricăreia din Puterile aliate și asociate, limitrofe sau nu; și în acest scop se va permite traversarea apelor teritoriale.

Persoanele, mărfurile, năvile, bastimentele, trăsurile, vagoanele și serviciile postale nu vor fi supuse nici unui drept de transit, nici unui termen sau restricțiuni nefolositoare, și vor avea dreptul, în Bulgaria, la tratamentul național, în tot ce privește taxele și înlesnirile, precum și în orice altă privință.

Mărfurile în transit vor fi scutite de orice drepturi de vamă sau alte drepturi analoage.

Orice taxe sau sarcini, grevând transportul în transit, vor trebui să fie echitabile, ținându-se seamă de condițiunile traficului. Nici o redevență, înlesnire sau restricțiune nu va trebui să depindă, direct sau indirect, de calitatea proprietarului sau de naționalitatea năvei sau a altui mijloc de transport, care ar fi fost sau ar trebui să fie întrebuințat pe o parte oarecare a parcursului total.

ARTICOLUL 213

Bulgaria se obligă să nu impună, nici să mențină vreun control asupra întreprinderilor de transport, în transit de dus și întors, ale emigranților, prin teritoriul ei, în afară de măsurile necesare pentru a constata dacă călătorii sunt în adevăr în transit; ea nu va permite nici unei companii de navigație și nici unei alte organizațiuni, societate sau persoană particulară interesată la trafic, să participe într'un mod oarecare la un serviciu administrativ organizat în acest scop, nici să exercite o influență directă sau indirectă în această privință.

ARTICOLUL 214

Bulgaria nu va putea stabili nici o deosebire sau preferință, directă sau indirectă, în ce privește drepturile, taxele și prohibițiunile relative la importățiuni în teritoriul ei sau la exportățiuni din teritoriul ei și, sub rezerva stipulațiunilor particulare conținute în prezentul Tratat, în ce privește condițiunile și prețul transportului mărfurilor sau al persoanelor cu destinație sau provenind din teritoriul ei, fie din cauza fruntăriei de intrare sau de ieșire, fie a naturii, a proprietății sau a pavilionului mijloacelor de transport întrebuințate (inclusiv transporturile aeriene), fie din cauza punctului de plecare inițial sau imediat al vasului sau bastimentului, vagonului, aeronavei sau al altui mijloc de transport, a destinației sale finale sau intermediare, a itinerarului urmat sau a punctelor de transbordare, fie din faptul că mărfurile sunt importate sau exportate direct printr'un port bulgar sau indirect printr'un port străin oarecare, fie din faptul că mărfurile sunt importate sau exportate pe uscat sau pe cale aeriană.

În special, Bulgaria nu va putea înființa în prejudețiul porturilor, vaselor sau bastimentelor vreuncea din Puterile aliate și asociate, nici o suprataxă, nici o primă directă sau indirectă la exportul sau la importul prin porturile sau prin vasele sau bastimentele bulgare, sau prin acelea ale unei alte Puteri, în special sub formă de tarife combinate, și nici să supună persoanele și mărfurile, trecând printr'un port sau întrebuințând un vas sau bastiment al vreuneia din Puterile aliate și asociate, la formalități sau termene oarecare, la cari aceste persoane sau mărfuri nu ar fi supuse, dacă ar trece printr'un port bulgar sau prin portul unei alte Puteri, sau dacă ar întrebuința un vas sau un bastiment bulgar sau un vas sau bastiment al unei alte Puteri.

ARTICOLUL 245

Se vor lua toate dispozițiunile necesare, din punct de vedere administrativ și tehnic, pentru a se micșora, pe cât va fi cu putință, pătrunderea mărfurilor prin fruntariile Bulgariei și pentru a se asigura, începând dela zisele fruntarii expedierea și transportul acestor mărfuri, fără a se face deosebire dacă vin din sau merg spre teritoriile Puterilor aliate și asociate, sau în transit din sau pentru aceste teritorii, în condițiuni materiale identice, mai ales din punctul de vedere al înțelei și al îngrijirilor în timpul drumului, cu acelea de care ar beneficia mărfurile de acelaș fel, călătorind pe teritoriul bulgar în condițiuni asemănătoare de transport.

În special, transportul mărfurilor supuse stricăciunii se va face cu înțeleală și regularitate, iar formalitățile vamale vor avea loc în așa fel în cât să permită continuarea directă a transportului mărfurilor cu trenurile de legătură.

ARTICOLUL 246

Porturile maritime ale Puterilor aliate și asociate vor beneficia de toate dispozițiunile favorabile și de toate tarifele reduse acordate, pe căile ferate sau pe căile navigabile ale Bulgariei în profitul vreunui port bulgar sau al unei alte Puteri. Bulgaria nu va putea refuza de a participa la tarifele sau la combinațiunile de tarife, cari ar avea ca obiect să asigure porturile uneia din Puterile aliate și asociate avantaje analoage cu acelea ce ea ar fi acordat propriilor sale porturi sau acelora ale unei alte Puteri.

ARTICOLUL 247

În afară de orice stipulațiune contrară a convențiunilor existente, Bulgaria se obligă a acorda, pe liniile cele mai apropiate tranzitului internațional și în conformitate cu tarifele în vigoare, libertatea transitului corespondentelor telegrafice și comunicațiunilor telefonice de proveniență sau destinate vreuneia dintre Puterile aliate și asociate, limitrofe ori nu. Aceste corespondențe și comunicațiuni nu vor fi supuse la nici o întârziere sau restricțiune inutil; ele se vor bucura în Bulgaria de tratamentul național în tot ce privește înlesnirile și mai cu seamă înțeleala transmisiunilor. Nici o taxă, înlesnire sau restricție nu va putea depinde direct sau indirect de naționalitatea expeditorului sau destinatarului.

SECȚIUNEA II

Navigațiunea

CAPITOLUL I

Libertatea de navigațiune

ARTICOLUL 248

Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, precum și bunurile, vasele și bastimentele lor se vor bucura, în toate porturile și pe toate căile de navigație internă ale Bulgariei, de un tratament egal, în toate privințele, cu acela al supușilor (*ressortissants*), bunurilor, vaselor și bastimentelor bulgare.

În special, vasele și bastimentele vreuneia din Puterile aliate și asociate vor fi autorizate să transporte mărfuri de orice natură, precum și călători, mergând spre sau venind din porturi sau localități situate pe teritoriul Bulgariei, în care pot să ancoreze vasele și bastimentele bulgare, în condițiuni cari nu vor fi mai oneroase decât cele aplicate vaselor și bastimentelor naționale; ele vor fi tratate pe un picior de egalitate cu vasele și bastimentele naționale în ce privește înlesnirile și sarcinile de porturi și de cheiu de orice fel, inclusiv înlesnirile de staționare, de încărcare și descărcare, drepturile și sarcinile de tonaj, de cheiu, de pilotaj, de far, de carantină și orice drepturi și sarcini analoage, de orice natură ar fi, percepute în numele și în profitul Guvernului, funcționarilor publici, particularilor, corporațiunilor sau stabilimentelor de orice fel.

În cazul când Bulgaria ar acorda vreuneia dintre Puterile aliate și asociate sau oricărei alte Puteri străine un tratament de favoare (*préférentiel*), acest regim se va extinde fără termen și fără condițiuni asupra tuturor Puterilor aliate și asociate.

Nu se va aduce circulațiunii persoanelor, vaselor și bastimentelor alte piedici decât cele rezultând din dispozițiunile relative la vamă, la poliție, la prescripțiile sanitare, la emigrare sau la imigrare, precum și la importul sau exportul mărfurilor prohibite. Aceste dispozițiuni, raționale și uniforme, nu vor trebui să împiedice în mod inutil traficul.

CAPITOLUL II

Clauze relative la Dunăre

I. Dispozițiuni comune la rețelele fluviale declarate internaționale

ARTICOLUL 249

Se declară internațională: Dunărea dela Ulm împreună cu toată partea navigabilă a acestei rețele fluviale, servind în mod natural de ieșire la

Mare la mai multe State, cu sau fără transbordare dela un vapor la altul, precum și canalele laterale și șenalele care ar fi stabilite fie pentru a dubla sau ameliora secțiuni natural navigabile ale zisei rețele fluviale, fie pentru a reuși două secțiuni natural navigabile ale aceluiaș curs de apă.

În urma unui acord încheiat de Statele riverane regimul internațional va putea fi întins la orice parte a rețelei fluviale sus numite, care nu va fi cuprinsă în definiția generală.

ARTICOLUL 220

Pe căile declarate internaționale la articolul precedent, supuși (*ressortissants*), bunurile și paviloanele tuturor Puterilor vor fi tratate pe piciorul unei perfecte egalități, astfel ca nici o deosebire să nu fie făcută în paguba supușilor (*ressortissants*), bunurilor și pavilionului uneia din aceste Puteri, între aceștia și supușii (*ressortissants*), bunurile și pavilionul Statului riveran însuș sau al Statului ai cărui supuși (*ressortissants*), bunuri și pavilion se bucură de tratamentul cel mai favorabil.

ARTICOLUL 221

Bastimentele bulgare nu vor putea executa transportul, pe linii regulate de călători și de mărfuri, între porturile unei Puteri aliate și asociate, decât cu autorizarea specială a acesteia.

Bulgaria se obligă a păstra în favoarea Puterilor aliate și asociate și a supușilor (*ressortissants*), toate înlesnirile de cari aceștia se bucură înainte de război în porturile bulgare.

ARTICOLUL 222

Taxe, variabile după diversele secțiuni ale fluviului, vor putea fi percepute dela bastimentele cari utilizează calea navigabilă și accesele sale, afară de dispozițiunile contrarii ale vreunei convențiuni în vigoare. Ele vor trebui să fie destinate exclusiv la acoperirea într-o măsură egală a cheltuielilor de întreținere a navigabilității sau de ameliorare a fluviului și a acceselor sale sau să facă față cheltuielilor făcute în interesul navigațiunii. Tariful va fi calculat pe baza acestor cheltuieli și va fi afișat în porturi. Taxele vor fi stabilite în așa mod încât să nu fie nevoie de o examinare minuțioasă a încărcăturii, afară numai dacă nu ar fi bănuială de fraudă sau de contravențiune.

ARTICOLUL 223

Transitul călătorilor, năvilor și mărfurilor va avea loc conform condițiilor stabilite în Secțiunea I.

Când cele două țărmuri ale unui fluviu internațional fac parte din acelaș Stat, mărfurile în transit vor putea fi puse sub sigiliu și sub paza agenților vamali. Când fluviul formează frontiera, mărfurile și călătorii în transit vor trebui să fie scutiți de orice formalitate vamală. Încărcarea și descărcarea mărfurilor, încărcarea și debarcarea călătorilor vor putea fi făcute numai în porturile desemnate de Statul riveran.

ARTICOLUL 224

Pe parcursul și la îmbucătura sus ziselor căi navigabile nu vor putea fi percepute drepturi de nici un fel, afară de acelea prevăzute în această parte a prezentului Tratat.

Această dispozițiune nu va împiedica impunerea de drepturi de vamă, taxe locale sau de consum din partea Statelor riverane, nici înființarea de taxe raționale și uniforme prelevate în porturi, după tarifele publice, pentru uzul macaralelor, elevatorilor, cheiurilor, magaziiilor și a altor asemenea instalațiuni.

ARTICOLUL 225

În lipsa unei organizațiuni speciale relative la executarea lucrărilor de întreținere și de ameliorare a părții internaționale a unei rețele navigabile, fiecare Stat riveran va fi obligat să iă, într-o măsură convenabilă, dispozițiunile necesare în scopul de a depărta obstacolele sau pericolele pentru navigațiune și să asigure menținerea navigațiunii în bune condițiuni.

Dacă un Stat nu se conformează acestei obligațiuni, orice Stat riveran sau reprezentat în Comisiunea internațională, va putea să apeleze la jurisdicțiunea înființată în acest scop de Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 226

Se va proceda, în acelaș mod, în cazul în care un Stat riveran ar întreprinde lucrări de natură a aduce atingere navigațiunii în partea internațională. Jurisdicțiunea arătată în articolul precedent va putea prescrie suspendarea sau suprimarea acestor lucrări, ținând socoteală, în hotărârile sale, de drepturile relative la irigație, la forța hidroelectrică, la pescărie și la alte interese naționale, cari, în caz de acord al tuturilor Statelor riverane sau al tuturilor Statelor reprezentate în Comisiunea internațională, vor avea prioritatea asupra trebuințelor navigațiunii.

Recursul la jurisdicțiunea Societății Națiunilor nu va fi suspensiv.

ARTICOLUL 227

Regimul formulat de articolele 220 și 222 până la 226 de mai sus va fi înlocuit de acela care ar fi instituit într-o Convenție generală stabilită de Puterile aliate și asociate și aprobată de Societatea Națiunilor, relativ la căile navigabile al căror caracter internațional s'ar recunoaște de zisa Convențiune. Această Convențiune va putea să se aplice mai ales la toată sau la o parte din rețeaua fluvială a Dunărei menționată mai sus, precum și la celelalte elemente ale acestei rețele fluviale, cari ar putea să fie cuprinse într-o definiție generală.

Bulgaria se obligă, conform dispozițiilor articolului 248, să adere la zisa Convenție generală.

ARTICOLUL 228

Bulgaria va cedă Puterilor aliate și asociate interesate, în termen de maximum trei luni după notificarea ce li se va face, o parte din remorcherelle și vapoarele cari vor rămâne imatriculate în porturile rețelilor fluviale arătate la articolul 219, după prelevările de operat ca restituire sau reparație. Bulgaria va cedă de asemenea materialul de orice fel necesar Puterilor aliate și asociate interesate pentru utilizarea acestor rețele.

Numărul remorcherelor și vapoarelor și importanța materialului cedat, precum și repartiția lor, vor fi determinate de unul sau mai mulți arbitri desemnați de Statele-Unite ale Americii, ținându-se socoteală de trebuințele legitime ale părților în cauză și bazându-se mai ales pe traficul navigațiunii în cei cinci ani cari au precedat războiul.

Toate vasele cedate vor trebui să fie prevăzute cu toate accesoriile și aparatele lor, să fie în bună stare, capabile de a transporta mărfuri și alese dintre cele mai de curând construite.

Când cesiunile prevăzute în prezentul articol vor necesita dobândirea proprietății care la 15 Octombrie 1918 sau după acea dată aparțineau unei persoane particulare, arbitrii sau arbitrii vor fixa drepturile foștilor proprietari, precum și indemnizarea ce li se datorește, precum și modul de plată al acestei indemnizări în fiecare caz particular. Dacă arbitrul sau arbitrii recunosc că toată sau o parte din această indemnizare trebuie să revină direct sau indirect Puterilor obligate la reparațiuni, ei vor trebui să determine suma ce va trebui să fie pusă în creditul ziselor Puteri.

În ce privește Dunărea, sunt de asemenea supuse la deciziunea arbitrilor sau arbitrilor susmenționați chestiunile privitoare la repartitia

permanentă a năvilor, a căror proprietate sau naționalitate ar da loc la un diferend între State, și la condițiile zisei repartitiuni.

O comisiune formată din reprezentanții Statelor-Unite ale Americii, Imperiului Britanic, Franței și Italiei este însărcinată, până la repartitia definitivă, cu controlul acestor nave. Această Comisiune va face, în mod provizoriu, tot ce va trebui pentru a asigura exploatarea acestor nave în interesul general de un organism local oarecare sau, dacă nu, va întreprinde ea însăși aceasta, fără ca totuși să aducă vreo atingere repartitiiei definitive.

Această exploatare provizorie va fi stabilită, pe cât posibil, pe baze comerciale și veniturile nete percepute de zisa Comisiune pentru locația năvilor vor fi întrebuințate în modul ce se va arăta de Comisiunea de reparațiuni.

3. Dispozițiuni speciale Dunărei

ARTICOLUL 229

Comisiunea europeană a Dunărei își va exercita din nou puterile ce avea înaintea războiului. Cu toate acestea și în mod provizoriu, numai singurii reprezentanți ai Mării Britanii, Franței, Italiei și României vor face parte din această Comisiune.

ARTICOLUL 230

Din momentul când încetează competența Comisiunii europene, rețeaua Dunărei la care se referă articolul 219 va fi pusă sub administrația unei Comisiuni internaționale compusă precum urmează:

2 reprezentanți ai Statelor germane riverane;
1 reprezentant de fiecare din celelalte State riverane;

1 reprezentant de fiecare din Statele neriverane, reprezentate pe viitor în Comisiunea europeană a Dunărei.

Dacă vreunul din acești reprezentanți nu pot fi desemnați în momentul punerii în vigoare a Tratatului de față, hotărârile Comisiunii vor fi cu toate acestea valabile.

ARTICOLUL 231

Comisiunea internațională prevăzută la articolul precedent se va întruni cât mai curând posibil după punerea în vigoare a Tratatului de față și va lua asupra ei în mod provizoriu administrarea fluviului în conformitate cu dispozițiunile articolelor 220 și 222 până la 226, până când se va stabili un statut definitiv al Dunărei de către Puterile desemnate de către Puterile aliate și asociate.

Deciziunile acestei Comisiuni internaționale vor fi luate cu majoritate de voturi. Remunerațiile comisarilor vor fi fixate și plătite de țările lor respective.

În mod provizoriu orice deficit care s'ar produce în cheltuelile de administrație ale Comisiunii internaționale va fi suportat în părți egale de Statele reprezentate în Comisiune.

Comisiunea va fi însărcinată mai ales să reglementeze atribuțiunea licențelor piloților, cheltuelile de pilotaj și să supravegheze serviciile piloților.

ARTICOLUL 232

Bulgaria se obligă să primească regimul ce se va stabili pentru Dunăre de către o Conferință a puterilor desemnate de către Puterile aliate și asociate; această Conferință, la care vor putea fi de față reprezentanți ai Bulgariei, se va întruni în termen de un an după punerea în vigoare a Tratatului de față.

ARTICOLUL 233

Mandatul dat prin articolul 57 al Tratatului din Berlin din 13 Iulie 1878 Austro-Ungariei și cedat de către aceasta Ungariei, pentru executarea lucrărilor dela Porțile de Fier, încetează. Comisiunea însărcinată cu administrarea acestei părți a râului va statornici asupra lichidării socotelilor, sub rezerva dispozițiilor financiare ale Tratatului de față. Taxele ce ar putea fi necesare nu vor fi în nici un caz, percepute de Ungaria.

ARTICOLUL 234

În cazul când Statul ceho-slovac, Statul serbo-croato-sloven sau România ar întreprinde, cu autorizarea sau pe temeiul unui mandat al Comisiunii internaționale, lucrări de amenajament, de îmbunătățire, de baraj sau altele, pe o secțiune a rețelei fluviiale ce ar forma fruntaria, aceste State se vor bucura pe malul opus cât și pe partea albiciei situată în afară de teritoriul lor, de toate înlesnirile necesare pentru a proceda la studii, la executarea și întreținerea acestor lucrări.

ARTICOLUL 235

Bulgaria va fi ținută, față de Comisiunea Europeană a Dunărei, la toate restituirile, reparațiunile și indemnizările pentru pagubele suferite în timpul războiului de către această Comisiune.

SECȚIUNEA III

Căi ferate

CAPITOLUL I

Clause relative la transporturile internaționale

ARTICOLUL 236

Mărfurile de proveniență din teritoriile Puterilor aliate și asociate și cu destinațiune pentru Bulgaria, precum și mărfurile în transit prin Bulgaria și de proveniență din sau cu destinațiunea pentru teritoriile Puterilor aliate și asociate, vor beneficia deplin drept pe căile ferate bulgare, din punct de vedere al taxelor de perceput (ținându-se seamă de toate refacțiunile și primele (*ristournes et primes*), al înlesnirilor și în toate privințele, de regimul cel mai favorabil aplicat mărfurilor de aceeași natură transportate pe oricare din liniile bulgare, fie în trafic interior, fie în exportare, importare sau transit în condițiuni asemănătoare de transport, în special din punctul de vedere al lungimii drumului. Aceașă regulă se va aplica, la cererea uneia sau mai multor Puteri aliate sau asociate, mărfurile desemnate nominal de către aceste Puteri, provenind din Bulgaria și cu destinație pentru teritoriile lor.

Tarifuri internaționale, stabilite după taxele prevăzute la alineatul precedent și privind scrisori de trăsură directe, vor trebui să se creeze când una din Puterile aliate și asociate le va cere Bulgariei.

ARTICOLUL 237

Cu începere dela punerea în vigoare a Tratatului de față, Înaltele Părți Contractante vor reinnoi, în ceea ce le privește și sub rezervele indicate la paragraful al doilea al articolului de față, convențiunile și înțelegerile semnate la Berna la 14 Octomvrie 1890, 20 Septemvrie 1893, 16 Iulie 1895, 16 Iunie 1898 și la 19 Septemvrie 1906, privitoare la transportul mărfurilor pe căile ferate.

Dacă într'un termen de cinci ani după punerea în vigoare a Tratatului de față, se va încheia o nouă convențiune pentru transportul pe căile ferate a călătorilor, bagajelor și mărfurilor pentru a înlocui Convențiunea dela Berna din 14 Octomvrie 1890 și adăugirile subsecvente menționate mai sus, această nouă convențiune, precum și condițiunile complementare regulând transportul internațional pe căile ferate ce s'ar putea întemeia pe ea, vor lega Bulgaria chiar dacă această Putere va refuza să ia parte la pregătirea convențiunii sau să adere la ea. Până la încheierea unei noi convențiuni, Bul-

garia se va conforma dispozițiilor Convenției dela Berna și adăugirilor subsecvente indicate mai sus, cât și condițiilor complementare.

ARTICOLUL 238

Bulgaria va fi ținută să coopereze la stabilirea serviciilor cu bilete directe pentru călători și bagajele lor cari se vor cere de una sau mai multe Puteri aliate și asociate pentru a asigura, prin drumul de fier, relațiunile acestor Puteri între ele sau cu orice altă țară, în transit prin teritoriul bulgar; Bulgaria va trebui în special să primească, în acest scop, trenurile și vagoanele de proveniență din teritoriile Puterilor aliate și asociate și să le îndrumeze cu o înălță cel puțin egală celei a celor mai bune trenuri de lung parcurs de pe aceleași linii. În nici un caz, prețurile aplicabile acestor servicii directe nu vor fi superioare prețurilor percepute, pe aceleași parcursuri, pentru serviciile interne bulgare, efectuate în aceleași condițiuni de viteză și de confort.

Tarifele aplicabile, în aceleași condițiuni de viteză și de confort, transportului de emigranți pe căile ferate bulgare cu destinațiunea pentru sau cu proveniența din porturile Puterilor aliate și asociate, nu vor putea trece nici odată peste o taxă kilometrică superioară celei a tarifelor celor mai favorabile, ținându-se seamă de orice prime sau refacții (*primes ou ristournes*), de cari ar beneficia, pe zisele căi ferate, emigranții mergând spre sau venind din orice alte porturi.

ARTICOLUL 239

Bulgaria se obligă să nu adopte nici o măsură tehnică, fiscală sau administrativă, precum ar fi vizita vamală, măsuri de poliție generală, de poliție sanitară sau de control, cari ar fi speciale pentru serviciile directe prevăzute la articolul precedent, sau la transporturile de emigranți, cu destinațiunea pentru sau de proveniență din porturile Puterilor aliate și asociate, și cari ar avea ca efect de a împiedica sau întârziă aceste servicii.

ARTICOLUL 240

În caz de transport, parte pe cale ferată și parte pe cale de navigațiune interioară, cu sau fără scrisoare de trăsură directă, stipulațiunile ce preced vor fi aplicabile părții drumului efectuat pe cale ferată.

CAPITOLUL II

Material rulant

ARTICOLUL 241

Bulgaria se obligă ca vagoanele bulgare să fie înzestrate cu dispozitive, permițând :

1° a le introduce în trenurile de mărfuri circulând pe liniile acestora din Puterile aliate și asociate cari au făcut parte din Convențiunea dela Berna din 15 Mai 1886, modificată la 18 Mai 1907, fără a împiedica funcționarea franei continue ce ar putea, în cei zece ani ce vor urma punerii în vigoare a Tractatului de față, să fie adoptată în aceste țări;

2° a introduce vagoanele acestor Puteri în toate trenurile de mărfuri ce circulă pe liniile bulgare.

Materialul rulant al Puterilor aliate și asociate se va bucura, pe liniile bulgare, de același tratament ca și materialul bulgar în ceea ce privește circularea, întreținerea și reparațiunile.

CAPITOLUL III

Cesiunea de linii de căi ferate.]

ARTICOLUL 242

Sub rezervă de stipulațiuni particulare, relative la transferul porturilor, căilor pe apă și căilor ferate situate pe teritoriile transferate în virtutea prezentului Tractat, precum și a dispozițiilor financiare privitoare la concesionari și la serviciul pensiunilor de retragere ale personalului, transferul căilor ferate va avea loc în condițiunile următoare :

1° Lucrările și instalațiunile de orice cale ferată vor fi predate complet și în bună stare;

2° Frația de predat a materialului existând pe rețea se va determina prin comisiuni de experți desemnați de către Puterile aliate și asociate, la care Bulgaria va fi reprezentată. Aceste comisiuni vor trebui să ia în considerație importanța materialului înmatriculat pe aceste linii după ultimul inventar înainte de 29 Septembrie 1918, lungimea căilor, cuprinzându-se și liniile de serviciu, natura și importanța traficului; ele vor desemna în același timp și locomotivele, trăsurile și vagoanele de transferat în fiecare caz, vor fixa condițiile de primire și vor regula aranjamentele provizorii necesare pentru a asigura reparația lor în atelierele bulgare;

3° Aprovizionările, mobilierul și tot ce servă ca instalație (*outillage*) vor fi predate în aceleași condițiuni ca și materialul rulant.

ARTICOLUL 243

Stabilirea tuturor noilor țări de frontieră între Bulgaria și Statele aliate sau asociate limitrofe, precum și exploatarea liniilor dintre aceste țări, se vor regula printr-o încheiată între administrațiile căilor ferate interesate. În cazul când aceste administrații n'ar isbuti a se pune de acord asupra condițiilor acestei încheietă, conflictele vor fi tranșate prin comisiuni de experți constituite după cum se arată mai sus.

CAPITOLUL IV

Dispozițiuni transitorii

ARTICOLUL 244

Bulgaria va executa instrucțiunile ce i se vor da în materie de transport printr-o autoritate lucrând în numele Puterilor aliate și asociate:

1° Pentru transporturile de trupe efectuate în executarea Tractatului de față, precum și pentru transportul materialului, munițiilor și aprovizionărilor pentru trebuințele armatelor;

2° Și în mod provizoriu pentru transportul aprovizionării unor anumite ținuturi, pentru restabilirea cât mai grabnică a condițiilor normale de transporturi și pentru organizarea serviciilor postale și telegrafice.

SECȚIUNEA IV

Judecarea litigiilor și revizuirea clauzelor permanente

ARTICOLUL 245

Diferendele ce s'ar putea ivi între Puterile interesate cu privire la interpretarea și la aplicarea dispozițiilor prezentei Părți a Tractatului de față, se vor regula așa cum se va prevedea de către Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 246

În orice moment, Societatea Națiunilor va putea propune revizuirea acelor articole de mai sus, cari se referă la un regim administrativ permanent.

ARTICOLUL 247

La expirarea unui termen de trei ani, începând dela punerea în vigoare a Tractatului de față, dispozițiunile articolelor 242 până la 248, 224, 236, 238 până la 240 vor putea, în orice moment, să fie revizuite de Consiliul Societății Națiunilor.

În lipsă de revizuire, folosirea uneia din stipulațiunile conținute în articolele enumerate

mai sus nu va putea fi reclamată, la expirarea termenului prevăzut la paragraful precedent, de către vreuna din Puterile aliate și asociate în favoarea unei porțiuni oarecare din teritoriile sale pentru care reciprocitatea n'ar fi acordată. Termenul de trei ani, în cursul căruia reciprocitatea nu va putea fi cerută, va putea fi prelungit de Consiliul Societății Națiunilor.

SECȚIUNEA V

Dispozițiune particulară

ARTICOLUL 248

Fără a aduce vreo atingere obligațiilor speciale ce sunt impuse de Tractatul de față, în profitul Puterilor aliate și asociate, Bulgaria își ia îndatorirea de a aderă la orice Convențiune generală privitoare la regimul internațional al transitului, al căilor navigabile, al porturilor și căilor ferate, ce ar putea fi încheiat între Puterile aliate și asociate, cu aprobarea Societății Națiunilor, într'un termen de cinci ani, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față.

PARTEA XII

MUNCĂ

SECȚIUNEA I

Organizarea Muncii

Ținând seamă că Societatea Națiunilor are de scop de a stabili pacea universală, și că o astfel de pace nu poate fi întemeiată decât pe baza justiției sociale;

Ținând seamă că există condițiuni de muncă, cari implică pentru un mare număr de persoane nedreptatea, mizeria și privațiunile, cece dă naștere la o astfel de nemulțumire, încât pacea și armonia universală sunt puse în pericol, și ținând seamă, că este de nevoie urgentă de a se îmbunătăți aceste condițiuni: de exemplu, în ceea ce privește reglementarea orelor de lucru, fixarea duratei maxime a zilei și a săptămănei de muncă, recrutarea lucrătorilor, lupta în contra încetării de lucru (*chômage*), garanția unui salariu asigurând condițiile unei existențe potrivite, protecția lucrătorilor contra boalelor generale sau profesionale și accidentele rezultând din muncă, protecția copiilor, adolescenților și a femeilor, pensiunile pentru bătrânețe și invaliditate, apărarea intereselor lucrătorilor ocupați în străinătate, afirmarea principiului libertății sindicale, organizarea învăța-

mântului profesional și tehnic și alte măsuri analoage;

Ținând seamă că neadoptarea de către o națiune oarecare a unui regim de muncă cu adevărat uman, pune piedică silințelor celorlalte națiuni doritoare de a îmbunătăți soarta lucrătorilor în propriile lor țări;

INALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE, insufletește atât de simțimintele de justiție și de umanitate, cât și de dorința de a asigura o pace mondială durabilă, s'au înțeles asupra următoarelor:

CAPITOLUL I

Organizare

ARTICOLUL 249

Se intențiază o organizare permanentă însărcinată de a lucra la realizarea programului arătat în preambu.

Membrii originari ai Societății Națiunilor vor fi Membrii originari ai acestei organizări, și, prin aceasta, calitatea de Membru al Societății Națiunilor va atrage după sine pe aceea de Membru al zisei organizări.

ARTICOLUL 250

Organizarea permanentă va cuprinde:

1° O conferință generală a reprezentanților Membriilor.

2° Un birou internațional al Muncii sub direcția Consiliului de administrație prevăzut la articolul 255.

ARTICOLUL 251

Conferința generală a reprezentanților Membriilor va ține sesiuni oricâteori va fi nevoie, și, cel puțin, odată pe an. Ea va fi compusă din patru reprezentanți ai fiecăruia din Membrii, din cari doi vor fi delegații Guvernului, și ceilalți doi vor reprezenta respectiv pe patroni, și pe lucrătorii cari aparțin fiecăruia din membri.

Fiecare Delegat va putea fi însoțit de consilieri tehnici, al căror număr va putea fi de doi cel mult pentru fiecare din materiile înscrise la ordinea zilei a sesiunii. Când chestiuni cari interesează în special pe femei vor veni în discuțiunea Conferinței, una cel puțin dintre persoanele desemnate ca consilieri tehnici va trebui să fie o femeie.

Membrii se obligă să desemneze delegații și consilierii tehnici neguvernamentali, în înțelegere cu organizațiunile profesionale cele mai reprezentative, fie ale patronilor, fie ale lucrătorilor țării considerate, sub rezerva existenței unor asemenea organizațiuni.

Consilierii tehnici nu vor fi autorizați să ia cuvântul decât după cererea făcută de delegatul pe care îl însoțesc și cu autorizarea specială a Președintelui Conferinței; dâșii nu vor putea lua parte la vot.

Un delegat poate, printr'o notă scrisă adresată Președintelui, să desemneze pe unul din consilierii săi tehnici ca locuitor al său, și zisul locuitor, în această calitate, va putea să ia parte la deliberări și la vot.

Numele delegaților și ale consilierilor tehnici vor fi comunicate Biroului internațional al Muncii, de Guvernul fiecăruia din Membrii.

Puterile delegaților și ale consilierilor lor tehnici vor fi supuse la verificarea Conferinței, care va putea, printr'o majoritate de două treimi a voturilor exprimate de delegații prezenți, să refuze de a admite orice delegat sau consilier tehnic, pe care îl va socoti că nu a fost desemnat conform dispozițiunilor prezentului articol.

ARTICOLUL 252

Fiecare delegat va avea dreptul să voteze individual asupra tuturor chestiunilor supuse deliberărilor Conferinței.

În cazul în care unul din Membrii nu ar fi desemnat pe unul din delegații neguvernamentali la care are dreptul, celălalt delegat neguvernamental va avea dreptul să ia parte la discuțiunile Conferinței, dar nu va avea dreptul de vot.

În cazul când Conferința, în virtutea puterilor ce-i conferă articolul 251, ar refuza să admită pe unul din delegații vreunui din membrii, stipulațiunile prezentului articol vor fi aplicate ca și cum zisul delegat nu ar fi fost desemnat.

ARTICOLUL 253

Sesiunile Conferinței se vor ține la sediul Societății Națiunilor sau în orice alt loc care ar fi putut fi stabilit de Conferință, într'o sesiune anterioară, cu o majoritate de două treimi din voturile exprimate de delegații prezenți.

ARTICOLUL 254

Biroul internațional al Muncii va fi stabilit la sediul Societății Națiunilor și va face parte din totalitatea instituțiunilor Societății.

ARTICOLUL 255

Biroul internațional al Muncii va fi pus sub direcțiunea unui Consiliu de administrație, compus din douăzeci și patru de persoane, cari vor fi desemnate conform dispozițiunilor următoare:

Consiliul de administrație al Biuroului internațional al Muncii va fi compus după cum urmează:

Douăsprezece persoane reprezentând guvernele;

Sase persoane alese de delegații la Conferință reprezentând pe patroni;

Sase persoane alese de delegații la Conferință reprezentând pe impiegați și pe lucrători.

Din cele douăsprezece persoane care reprezintă Guvernele, opt vor fi numite de Membrii cari au importanța industrială cea mai însemnată și patru vor fi numiți de Membrii desemnați în acest scop de delegații Guvernelor la Conferință, fiind excluși delegații celor opt membri sus amintiți.

Contestațiunile eventuale asupra chestiunii de a ști cari sunt Membrii având importanța industrială cea mai însemnată vor fi hotărâte de Consiliul Societății Națiunilor.

Durata mandatului membrilor Consiliului de administrație va fi de trei ani. Modul de a completa locurile vacante și celelalte chestiuni de aceeaș natură vor putea fi regulate de Consiliul de administrație sub rezerva aprobării Conferinței.

Consiliul de administrație va alege pe unul din membrii săi ca Președinte și va stabili regulamentul său. El se va întruni la epocile ce el însuș va stabili. O sesiune specială va trebui să fie ținută oricâteori zece membri cel puțin din Consiliu vor face o cerere în scris în această privință.

ARTICOLUL 256

Un Director va fi pus în capul Biuroului internațional al Muncii; el va fi desemnat de Consiliul de administrație dela care va primi instrucțiunile necesare și față de care el va fi răspunzător de bunul mers al Biuroului, precum și de executarea oricăror altor însărcinări cari ar fi putut să-i fie încredințate.

Directorul sau supleantul său vor asista la toate ședințele Consiliului de administrație.

ARTICOLUL 257

Personalul Biuroului internațional al Muncii va fi ales de Director. În vederea obținerii celui mai bun rezultat, alegerea va trebui, pe cât va fi cu putință, să fie făcută dintre persoane de naționalități deosebite. Un număr oarecare din aceste persoane vor trebui să fie femei.

ARTICOLUL 258

Funcțiunile Biuroului internațional al Muncii vor cuprinde centralizarea și împărțirea tuturor

informațiunilor privitoare la reglementarea internațională a condițiunii lucrătorilor și a regimului muncii și, în particular, studiul chestiunilor ce urmează a fi supuse discuțiunilor Conferinței, în vederea încheierii convențiunilor internaționale, precum și executarea oricăror anchete speciale prescrise de Conferință.

El va fi însărcinat de a pregăti ordinea de zi a sesiunilor Conferinței.

El se va achită, conform stipulațiunilor din prezenta Parte din Tractatul de față, de îndatoririle ce cad în sarcina sa în ceea ce privește orice diferende internaționale.

El va redacta și publică în limba franceză, engleză și în oricare altă limbă ce Consiliul de administrație va judeca potrivit, un buletin periodic destinat studiului chestiunilor privitoare la industrie și la muncă prezentând un interes internațional.

În mod general el va avea, în afară de atribuțiunile arătate în prezentul articol, orice alte puteri și însărcinări pe cari Conferința va crede potrivit a i le atribui.

ARTICOLUL 259

Departamentele fiecăruia din Membrii cari se ocupă de chestiunile lucrătorilor vor putea comunica de drept cu Directorul, prin mijlocirea reprezentantului Guvernului lor în Consiliul de administrație al Biuroului internațional al Muncii, sau în lipsa acestui reprezentant, prin mijlocirea oricărui alt funcționar calificat în regulă și desemnat în acest scop de Guvernul interesat.

ARTICOLUL 260

Biurul internațional al Muncii va putea cere concursul Secretariatului General al Societății Națiunilor în toate chestiunile pentru cari acest concurs va putea fi dat.

ARTICOLUL 261

Fiecare din Membrii va plăti cheltuelile de călătorie și de reședință ale delegaților săi și ale consilierilor tehnici, precum și ale reprezentanților cari iau parte la sesiunile Conferinței și, după caz, ale Consiliului de administrație.

Orice alte cheltueli ale Biuroului internațional al Muncii, al sesiunilor Conferinței sau ale Consiliului de administrație vor fi rambursate Directorului de către Secretarul general al Societății Națiunilor, din bugetul general al Societății.

Directorul va fi răspunzător, față de Secretarul general al Societății Națiunilor, de întreținerea tutulor fondurilor ce i-au fost vărsate, conform stipulațiunilor prezentului articol.

CAPITOLUL II

Funcționarea

ARTICOLUL 262

Consiliul de administrație va stabili ordinea de zi a sesiunilor Conferinței, după ce va fi examinat toate propunerile făcute de Guvernul vreunui din Membrii sau de oricare altă organizație arătată la articolul 251, cu privire la chestiunile de înscris la această ordine de zi.

ARTICOLUL 263

Directorul va îndeplini funcțiunea de Secretar al Conferinței, și va trebui a face să parvie ordinea de zi a fiecărei sesiuni, cu patru luni înainte de deschiderea acestei sesiuni, fiecăruia dintre Membrii, și, prin mijlocirea acestora, delegaților cari nu fac parte din organizarea de guvern, când aceștia din urmă vor fi fost desemnați.

ARTICOLUL 264

Fiecare din Guvernele Membrilor vor avea dreptul să conteste înscriserea, în ordinea de zi a sesiunii, a unuiu sau mai multora din subiectele prevăzute. Motivele cari justifică această opoziție vor trebui expuse într'un memoriu explicativ adresat Directorului, care va trebui să-l comunice membrilor Organizațiunii permanente.

Subiectele asupra cărora s'ar fi făcut opoziție vor rămâne cu toate acestea cuprinse în ordinea de zi, dacă Conferința decide astfel cu majoritatea de două treimi din voturile exprimate de către delegații prezenți.

Orice chestiune în privința căreia Conferința decide, cu aceeaș majoritate de două treimi, că trebuie examinată (în alt chip de cum s'a arătat în alineatul precedent), va trebui pusă la ordinea de zi a sesiunii următoare.

ARTICOLUL 265

Conferința va formula reguli asupra funcționării sale; ea își va alege președintele; va putea numi comisii în sarcinătate să prezinte rapoarte asupra oricăror chestiuni ce va crede de cuviință că trebuie să fie studiate.

Simpla majoritate a voturilor exprimate de către Membrii prezenți ai Conferinței va decide în toate cazurile în cari o majoritate mai mare nu este prevăzută în mod special de alte articole ale prezentei Părți din Tratatul de față.

Nici un vot nu este considerat valabil dacă numărul sufragiilor exprimate este mai mic decât jumătatea numărului Delegaților prezenți la sesiune.

ARTICOLUL 266

Conferința va putea alipi pe lângă Comisiunile pe cari și le formează consilieri tehnici, cari vor avea vot consultativ, iar nu deliberativ.

ARTICOLUL 267

Dacă Conferința se pronunță pentru adoptarea propunerilor referitoare la un obiect care este la ordinea zilei, ea va trebui să determine dacă aceste propuneri vor trebui să ia forma: a) unei »recomandări« care trebuie supusă examinării Membrilor pentru a face ca să obție țaria de lege națională sau altfel; b) sau a unui proiect de convențiune internațională care trebuie ratificat de către Membrii.

În amăn-touă cazurile, pentru ca o recomandare sau un proiect de convențiune să fie admise la votul final de către Conferință, se cere o majoritate de două treimi din voturile delegaților prezenți.

Formând o recomandare sau un proiect de convențiune cu aplicare generală, Conferința va trebui să ție seamă de țările în cari clima, dezvoltarea necompletă a organizării industriale sau alte împrejurări particulare fac condițiunile industriei cu totul diferite și va sugera modificările pe cari le va socoti ca putând fi trebuincioase pentru a corespunde condițiunilor proprii acestor țări.

Un exemplar al recomandării sau al proiectului convențiunii va fi semnat de către Președintele Conferinței și de Director și va fi depus în mâinil Secretarului general al Societății Națiunilor. Acesta va comunica fiecărui Membru o copie certificată după recomandarea sau după proiectul de Convențiune.

Fiecare dintre Membrii se obligă a supune în termen de un an dela închiderea sesiunii Conferinței (sau dacă din împrejurări excepționale este cu neputință a procedă în termen de un an, îndată ce va fi posibil, nici odată însă mai târziu decât 18 luni după închiderea sesiunii Conferinței), recomandarea sau proiectul de convențiune autorității sau autorităților în a căror competență intră cestiunea spre a fi transformată în lege sau pentru a se luă măsuri de alt ordin.

Dacă este vorba de o recomandare, Membrii vor informa pe Secretarul general de măsurile luate.

Dacă este vorba de un proiect de convențiune, Membrul care va fi obținut consimțământul autorității sau autorităților competente, va comunica ratificarea formală a convențiunii Secretarului general și va luă ma-

surile necesare pentru a face efective dispozițiile zisei convenții.

Dacă o recomandare nu este urmată de un act legislativ sau de alte măsuri de natură a face efectivă această recomandare, sau dacă un proiect de convenție nu are aprobarea autorității sau autorităților de competență cărora este cesiunea, Membrul nu va fi supus nici unei alte obligații.

În cazul când este vorba de un Stat federativ a cărui latitudine de a aderă la o convenție asupra obiectelor care privesc munca este supusă la oarecare restricții, Guvernul va avea dreptul de a considera un proiect de convenție, căruia i se aplică aceste restricții, ca o simplă recomandare și în acest caz se vor aplica dispozițiile prezentului articol în ceea ce privește recomandările.

Articolul de mai sus va fi interpretat conform principiului următor:

În nici un caz nu se va pretinde vreunui Membru, ca urmare a adopțiunii de către Conferință a vreunei recomandări sau vreunui proiect de convenție, să micșoreze protecțiunea deja acordată de legislația sa muncitorilor despre cari este vorba.

ARTICOLUL 268

Orice convenție astfel ratificată va fi înregistrată de Secretarul general al Societății Națiunilor, dar nu va fi obligatorie decât pentru Membrii cari au ratificat-o.

ARTICOLUL 269

Orice proiect, care la ultimul scrutin al totalității voturilor nu va obține majoritatea de două treimi a voturilor exprimate de membrii prezenți, poate face obiectul unei convenții particulare pentru acei dintre Membrii Organizațiunii permanente cari ar dori aceasta.

Orice convenție particulară de acest fel va trebui comunicată de către Guvernele interesate Secretarului general al Societății Națiunilor, care o va înregistra.

ARTICOLUL 270

Fiecare din Membrii se obligă să prezinte Biuroului Internațional al Muncii un raport anual asupra măsurilor luate de el pentru executarea convențiilor la cari a aderat. Aceste rapoarte vor fi redactate în forma arătată de Consiliul de administrație și vor trebui să cuprindă datele cerute de acesta. Directorul va prezenta un rezumat al acestor

rapoarte în cea mai apropiată sesiune a Conferinței.

ARTICOLUL 271

Orice reclamațiune adresată Biuroului Internațional al Muncii de către o organizare profesională de muncitori sau de patroni, din care ar rezultă că vreunul din Membrii n'ar fi asigurat într'un mod satisfăcător executarea unei convenții la care zisul Membru a aderat, va putea fi transmisă de către Consiliul de administrație Guvernului respectiv și acest Guvern va putea fi invitat să facă declarația ce va crede de cuviință asupra cesiunii.

ARTICOLUL 272

Dacă nici o declarațiune nu este primită de Guvernul respectiv într'un termen potrivit, sau dacă declarațiunea primită nu pare satisfăcătoare Consiliului de administrație, acesta va avea dreptul să publice reclamațiunea primită și, la nevoie, răspunsul dat.

ARTICOLUL 273

Fiecare din Membrii va putea depune o plângere la Biurul Internațional al Muncii, contra unui alt Membru, care după părerea lui n'ar asigura într'un mod satisfăcător executarea unei convenții, pe care și unul și altul ar fi ratificat-o în virtutea articolelor precedente.

Consiliul de administrație poate, dacă găsește cu cale, și mai înainte de a sesiza o Comisiune de anchetă după procedura arătată mai jos, să intre în raporturi cu Guvernul respectiv în modul arătat la articolul 271.

Dacă Consiliul de administrație nu crede de cuviință să comunice plângerea acestui Guvern, sau dacă această comunicare fiind făcută, Consiliul de administrație n'a primit într'un termen potrivit un răspuns care să-l satisfacă, Consiliul va putea provoca formarea unei Comisiuni de anchetă care va avea misiunea să studieze chestiunea ridicată și să depună un raport în această privință.

Această procedură va putea fi urmată de Consiliu, fie din oficiu, fie în urma plângerii unui delegat la Conferință.

Când se va ridica o chestiune prin aplicarea articolelor 272 sau 273 înaintea Consiliului de administrație, Guvernul în cauză, dacă n'are deja un reprezentant în sânul Consiliului de administrație, va avea dreptul să numească un delegat care să ia parte la deliberările Consiliului relative la această afacere. Data când tre-

buie să aibă loc aceste discuțiuni va fi notificată în timp util Guvernului în cauză.

ARTICOLUL 274

Comisiunea de anchetă va fi alcătuită în modul următor :

Fiecare din Membrii se obligă să desemneze, în cele șase luni cari vor urma dela punerea în vigoare a prezentului Tratat, trei persoane competente în materie industrială, prima reprezentând pe patroni, a doua reprezentând pe lucrători și a treia independentă și de unii și de ceilalți. Toate aceste persoane vor forma o listă de pe care vor fi aleși Membrii Comisiunii de anchetă.

Consiliul de administrație va avea dreptul să verifice titlurile ziselor persoane și să refuze cu majoritate de două treimi din voturile exprimate de reprezentanții prezenți numirea acelor ale căror titluri n'ar satisface prescripțiunile prezentului articol.

La cererea Consiliului de administrație, Secretarul general al Societății Națiunilor va desemna trei persoane alese respectiv din fiecare din cele trei categorii ale listei, pentru a alcătui Comisiunea de anchetă, și va mai desemna pe una din aceste trei persoane care să prezideze zisa Comisiune. Nici una din cele trei persoane astfel desemnate nu va putea depinde de unul din Membrii interesați direct în acea plângere.

ARTICOLUL 275

În cazul când o plângere ar fi trimisă, în virtutea articolului 273, înaintea unei Comisiuni de anchetă, fiecare din Membrii, fie că este sau nu direct interesat în acea plângere, se obligă să pună la dispozițiunea Comisiunii orice informațiune ce ar posedea, privitoare la obiectul plângerii.

ARTICOLUL 276

Comisiunea de anchetă, după o amănunțită studiere a plângerii, va redacta un raport în care va consenina constatăările sale asupra tuturor punctelor de fapt cari permit să se precizeze însemnătatea contestațiunii, ca și recomandările ce va crede că trebuie să formuleze privitor la măsurile de luat pentru a da satisfacțiune Guvernului reclamant și privitor la termenele în cari aceste măsuri ar trebui să fie luate.

Acest raport va arăta, de asemenea, la nevoie sancțiunile de ordin economic ce Comisiunea va crede de cuviință să se ia contra Guvernului pus în cauză și a căror aplicare de către celelalte Guverne o crede justificată.

ARTICOLUL 277

Secretarul general al Societății Națiunilor va comunica raportul comisiunii de anchetă fiecărui din Guvernele interesate în pricină și va avea grija de publicare.

Fiecare din Guvernele interesate va trebui să notifice Secretarului general al Societății Națiunilor, în termenul de o lună, dacă primește sau nu recomandările cuprinse în raportul Comisiunii, și în cazul când nu le primește, dacă dorește să supună diferendul Curții permanente de justiție internațională a Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 278

În cazul când unul din Membrii nu ar lua relativ la o recomandare sau la un proiect de Convențiune, măsurile prescrise de articolul 267, orice alt Membru va avea dreptul să refere Curții permanente de justiție internațională.

ARTICOLUL 279

Decizia Curții permanente de justiție internațională privitoare la o plângere sau la o chestiune care i-ar fi fost supusă conform articolelor 277 sau 278, nu va fi susceptibilă de apel.

ARTICOLUL 280

Concluziunile sau recomandările eventuale ale Comisiunii de anchetă vor putea fi confirmate, amendate sau anulate de Curtea permanentă de justiție internațională, care va trebui, la nevoie, să indice sancțiunile de ordin economic ce va crede de cuviință să ia contra unui Guvern vinovat, și a căror aplicare de către celelalte Guverne o crede justificată.

ARTICOLUL 281

Dacă vreun Membru oarecare nu se conformează în termenul prescris recomandărilor eventuale, conținute fie în raportul Comisiunii de anchetă, fie în decizia Curții permanente de justiție internațională, orice alt Membru va putea să aplice zisului Membru sancțiunile de ordin economic, declarate aplicabile în speță prin raportul Comisiunii sau prin decizia Curții.

ARTICOLUL 282

Guvernul vinovat poate, în orice moment, să informeze Consiliul de administrație că a luat măsurile necesare pentru a se conforma, fie recomandărilor Comisiunii de anchetă, fie acelor conținute în decizia Curții permanente de justiție internațională și poate cere consiliu-

lui să binevoască a face, prin mijlocirea Secretarului general al Societății Națiunilor, să se alcătuească o Comisiune de anchetă cu însărcinarea de a verifica spusele sale. În acest caz se vor aplica stipulațiunile dela articolele 274, 275, 276, 277, 279 și 280; și dacă raportul Comisiunii de anchetă sau decizia Curții permanente de justiție internațională sunt favorabile Guvernului vinovat, celelalte Guverne vor trebui numai decât să ridice măsurile de ordin economic ce ar fi luat în contra zisului Stat.

CAPITOLUL III

Prescripțiuni generale

ARTICOLUL 283

Membrii își iau îndatorirea să aplice convențiunile la cari ei ar fi aderat, conform stipulațiunilor prezentei Părți a Tratatului de față, acelora dintre coloniile sau posesiunile lor și acelora dintre protectoratele lor cari nu au propriul lor Guvern independent, sub următoarele rezerve :

1° Ca convențiunea să nu poată fi aplicabilă din cauza condițiunilor locale ;

2° Ca modificările, cari ar fi trebuincioase pentru adaptarea convențiunii la condițiunile locale, să poată fi introduse în această convențiune.

Fiecare Membru va trebui să notifice Biroului Internațional al Muncii hotărârea ce-și propune să ia în ceea ce privește fiecare din coloniile sau posesiunile sale sau fiecare dintre protectoratele sale, cari nu se guvernează prin ele înșile.

ARTICOLUL 284

Amendamentele cari vor fi adoptate de Conferință cu majoritatea de două treimi a voturilor exprimate de delegații prezenți pentru prezenta Parte a Tratatului de față, vor deveni executorii îndată ce vor fi fost ratificate de Statele ai căror reprezentanți alcătuiesc Consiliul Societății Națiunilor și de trei sferturi din Membrii.

ARTICOLUL 285

Orice chestiune sau dificultate cu privire la interpretarea prezentei Părți a Tratatului de față și a convențiunilor încheiate ulterior de către Membrii, în virtutea zisei Părți, vor fi supuse aprecierii Curții permanente de justiție internațională.

CAPITOLUL IV

Măsuri tranzitorii

ARTICOLUL 286

Prima sesiune a Conferinței va avea loc în luna Octombrie 1919. Locul și ordinea de zi a sesiunii sunt hotărâte în Anexă aci alăturată.

Convocarea și organizarea acestei prime sesiuni se vor face sub îngrijirea Guvernului desemnat în acest scop în zisa Anexă. Guvernul va fi asistat, în ceea ce privește prepararea documentelor, de o Comisiune internațională, ai cărei Membrii vor fi desemnați în aceeași Anexă.

Cheltuielile acestei prime sesiuni și ale oricărei sesiuni ulterioare, până când creditele necesare vor putea fi înscrise în bugetul Societății Națiunilor, exceptând cheltuielile de deplasare ale delegaților și ale consilierilor tehnici, vor fi repartizate între Membrii în proporțiunile stabilite pentru Biroul Internațional al Uniunii postale Universale.

ARTICOLUL 287

Până când Societatea Națiunilor va fi întocmit toate comunicările cari vor trebui adresate, în virtutea articolelor precedente, Secretarului general al Societății, ele vor fi păstrate de Directorul Biroului Internațional al Muncii, care va încunoștința despre aceasta pe Secretarul general.

ARTICOLUL 288

Până la crearea Curții permanente de justiție internațională, diferendele cari trebuiesc să fie supuse ei în virtutea prezentei Părți a Tratatului de față, vor fi deferite unui Tribunal compus din trei persoane desemnate de Consiliul Societății Națiunilor.

Anexă

Prima sesiune a Conferinței Muncii, 1919

Locul Conferinței va fi la Washington.

Guvernul Statelor-Unite ale Americii va fi rugat să convoace Conferința.

Comitetul internațional de organizare va fi compus din șapte persoane desemnate respectiv de Guvernele Statelor-Unite, Marii Britanii, Franței, Italiei, Japoniei, Belgiei și Elveției. Comitetul va putea, dacă găsește cu cale, să invite și pe alți Membrii ca să trimită reprezentanți în sânul lui.

Ordinea de zi va fi următoarea :

1° Aplicarea principiului zilei de opt ore sau săptămânei de 48 ore.

2° Chestiuni relative la mijloacele de a pre-

veni întreruperea lucrului (*chômuge*) și de a-i remedia consecințele;

3° Întrebuințarea femeilor:

a) Înainte sau după ce a născut (inclusiv cheltuierea indemnizării pentru maternitate);

b) În timpul nopții;

c) La muncile insalubre.

4° Întrebuințarea copiilor:

a) Elatea cerută pentru a li admiși la muncă;

b) Munca de noapte;

c) Muncile insalubre.

5° Extensiunea și aplicarea Convențiilor internaționale adoptate la Berna în 1906 asupra interzicerii lucrului de noapte pentru femeile care lucrează în industrie și interzicerea întrebuințării fosforului alb (galben) în industria chibriturilor.

SECȚIUNEA II

Principii generale

ARTICOLUL 289

Înaltele Părți Contractante, recunoscând că buna stare fizică, morală și intelectuală a muncitorilor salariați este de o importanță esențială din punct de vedere internațional, au stabilit, pentru atingerea acestui înalt scop, organismul permanent prevăzut la Secțiunea I și asociat organismului Societății Națiunilor.

Ele recunosc că deosebirea de climă, de moravuri și de obiceiuri, de oportunitate economică și de tradițiune industrială, face să fie greu de atins, în mod imediat, uniformitatea absolută a condițiilor de muncă. Însă, fiind convinse că munca nu trebuie considerată numai ca un articol de comerț, ele cred că există metode și principii pentru reglementarea condițiilor de muncă ce ar trebui să caute să aplice toate comunitățile industriale pe cât le permit împrejurările speciale în cari ele ar putea să se găsească.

Printre aceste metode și principii, Înaltele Părți Contractante consideră că următoarele sunt de o importanță deosebită și urgentă:

1° Principiul diriguitor expus mai sus afirmă că munca nu trebuie considerată numai ca o marfă sau ca un articol de comerț;

2° Dreptul de asociațiune privitor la toate chestiunile cari nu sunt contrarii legilor, atât în ce privește pe salariați cât și pe patroni (*employeurs*);

3° Plata făcută muncitorilor a unui salariu care să le asigure o existență convenabilă, conform trebuințelor și împrejurărilor din țara lor;

4° Adoptarea zilei de 8 ore sau a săptămânei

de 48 de ore ca scop ce trebuie atins pretutindeni unde n'a fost încă obținut;

5° Adoptarea unui repaus duminical de cel puțin 24 de ore, care va trebui să cuprindă Duminica ori de câte ori va fi cu putință;

6° Suprimarea muncii copiilor și obligațiunea de a se aduce muncii tinerilor de ambele sexe limitările necesare pentru a le permite să-și continue educațiunea și să-și asigure desvoltarea fizică;

7° Principiul salariului egal, fără distincțiune de sex, pentru o muncă de valoare egală;

8° Regulele stabilite în fiecare țară cu privire la condițiunile de muncă vor trebui să asigure un tratament economic echitabil tuturor muncitorilor cari își au reședința în mod legal în acea țară;

9° Fiecare Stat va trebui să organizeze un serviciu de inspecțiune, care va avea în sânu lui și femei, în scop de a asigura aplicarea legilor și a regulamentelor pentru protecțiunea muncitorilor.

Fără a proclama că aceste principii și metode sunt complete sau definitive, Înaltele Părți Contractante cred că ele pot conduce politica Societății Națiunilor; și că, dacă vor fi adoptate de către comunitățile industriale cari sunt membrii ai Societății Națiunilor și dacă vor fi păstrate intacte în practică de către un corp de inspectori potrivit, ele vor răspândi binefaceri permanente asupra salariaților din lumea întreagă.

PARTEA XIII

CLAUZE DIVERSE

ARTICOLUL 290

Bulgaria se obligă să recunoască și să primească convențiunile încheiate sau ce se vor încheia de către Puterile aliate și asociate sau de unele din ele cu oricare altă Putere cu privire la comerțul de arme și de spirtoase, precum și la alte materii tratate în Actele generale din Berlin cu data de 26 Februarie 1885 și din Bruxelles cu data de 2 Iulie 1890, și Convențiunile cari le-au completat sau modificat.

ARTICOLUL 291

Înaltele Părți Contractante, deși recunosc garanțiile stipulate în favoarea Elveției prin Tractatele din 1815 și în special prin Actul dela 20 Noemvrie 1815, garanții cari constituiesc niște angajamente internaționale pentru păstrarea păcii, constată totuș că stipulațiunile acestor

Tractate și Convențiuni și declarațiunile și celelalte acte complementare relative la zona neutralizată a Savoiei, așa cum a fost ea determinată prin alineatul 4 din art. 92 al Actului final de la Congresul din Viena și prin alineatul 2 din art. 3 al Tractatului de la Paris din 20 Noembrie 1815, nu mai corespund cu împrejurările actuale. În consecință, Înaltele Părți Contractante iau act de acordul ce a intervenit între Guvernul francez și Guvernul elvețian pentru abrogarea stipulațiunilor relative la această zonă, cari sunt și rămân abrogate.

Înaltele Părți Contractante recunosc tot astfel ca stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale celorlalte acte complementare relative la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*) nu mai corespund cu împrejurările actuale și că Franța și Elveția vor putea regula între ele, de comun acord, regimul acestor teritorii în condițiunile pe cari ambele țări le vor socoti mai nimerite.

ARTICOLUL 292

Înaltele Părți Contractante recunosc că au luat cunoștință și au dat act despre Tractatul semnat de Guvernul Republicii Franceze la 17 Iulie 1918 cu Alteța Sa Principele de Monaco și care detinește raporturile Franței cu Principatul.

A n e x e

I

Consiliul federal elvețian a făcut cunoscut Guvernului francez, în ziua de 5 Mai 1919, că, după ce a examinat dispozițiunile articolului 435 din Condițiunile de pace prezentate Germaniei, de către Puterile aliate și asociate, cu acelaș spirit de sinceră prietenie, a fost destul de fericit să ajungă la concluziunea pe care o poate accepta cu următoarele considerațiuni și rezerve:

1° Pentru zona neutralizată din Savoia de Sus (*Haute Savoie*):

a) Rămâne înțeles că, atât timp cât Camerele federale nu vor fi ratificat acordul încheiat între cele două Guverne cu privire la abrogarea stipulațiunilor relative la zona de neutralitate din Savoia, nimic definitiv nu va mai avea loc în această privință dintr-o parte sau din cealaltă;

b) Consimțământul dat de Guvernul elvețian la abrogarea stipulațiunilor de mai sus, implică, conform textului adoptat, recunoașterea garanțiilor formulate în favoarea Elveției în Tractatele de la 1815 și mai ales în Declarațiunea din 20 Noembrie 1815;

c) Acordul dintre Guvernele francez și elvețian pentru abrogarea sus ziselor stipulațiunilor nu va fi considerat ca fiind valabil decât dacă Tractatul de pace va conține articolul așa cum a fost redactat. În afară de aceasta, Părțile Contractante ale Tractatului de pace vor trebui să caute a obține consimțământul Puterilor semnătore ale Tractatelor din 1815 și ale Declarațiunii din 20 Noembrie 1815, chiar n-ar fi semnatarile ale actualului Tractat de Pace.

2° Pentru zona liberă din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*):

a) Consiliul federal declară că face rezervele cele mai categorice în ce privește interpretarea ce trebuie să se dea declarațiunii menționate în ultimul alineat al articolului de mai sus, care va trebui să fie inserat în Tractatul de pace și care zice că: „stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale celorlalte acte complementare, privitoare la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*) nu mai corespund cu împrejurările actuale”. Într-adevăr, Consiliul federal n'ar voi ca, din adevărat să la această redactare, să se poată deduce că el ar accepta suprimarea unei instituțiuni ce are de scop să dea regiunilor vecine beneficiul unui regim special, potrivit situațiunii lor geografice și economice și care s'a dovedit a fi bun. În intențiunea Consiliului federal n'ar fi vorba să se modifice organizarea varială a zonelor, după cum a fost organizată prin sus zisele Tractate, ci numai să se reguleze, mai în conformitate cu condițiunile economice actuale, modalitățile de schimb între regiunile interesate. Observațiunile ce preced au fost inspirate Consiliului federal prin citirea Proiectului de Convențiune, relativ la constituirea viitoare a zonelor, care e anexat la nota Guvernului francez cu data de 26 Aprilie. Cu toate că face zisele rezerve, Consiliul federal declară a fi gata să examineze în chipul cel mai amical toate propozițiunile ce Guvernul francez ar crede nimerit să-i facă în această privință;

b) Se admite că stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale altor acte complementare, cu privire la zonele libere, să rămână în vigoare până în momentul când va fi intervenit între Elveția și Franța un nou aranjament care să reglementeze regimul acestor teritorii.

II

Guvernul francez a adresat, la 18 Mai 1919, Guvernului elvețian următoarea notă, ca răspuns la comunicarea reprodușă în precedentul paragraf:

Printr-o notă, cu data de 5 Mai trecut, Lega-

ținea Elveției din Paris a binevoit să aducă la cunoștința Guvernului Republicii franceze adesiunea Guvernului federal la proiectul articolului ce trebuie inserat în Tratatul de pace dintre Guvernele aliate și asociate, de o parte, și Germania, de cealaltă.

Guvernul francez a luat cu plăcere act de acordul astfel încheiat și, după a sa cerere, proiectul articolului în chestiune, acceptat de Guvernele aliate și asociate, a fost inserat sub No. 435 în Condițiunile de pace prezentate Plenipotențiarilor germani.

Guvernul elvețian a formulat în această privință, prin nota sa din 5 Mai, diferite considerațiuni și rezerve.

În ce privește observațiunile relative la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*), Guvernul francez are onoare să arate că stipulațiunea din ultimul alineat al articolului 435 este atât de limpede, încât nici o îndoială nu poate naște asupra sensului ei, mai ales în ce privește desinteresarea ce trebuie să aibă de azi înainte Puterile în această chestiune, afară de Franța și de Elveția.

Intrucât îl privește, Guvernul Republicii, dornic să păzească interesele teritoriilor franceze de cari este vorba, și inspirându-se în această privință de situațiunea lor particulară, nu pierde din vedere nevoia de a le asigura un regim vamal potrivit și de a regula, cât mai în conformitate cu împrejurările actuale, modalitățile de schimb între aceste teritorii și teritoriile elvețiene vecine, ținând socoteală de interesele reciproce.

Se înțelege dela sine că aceasta n'ar putea atinge întru nimic dreptul Franței de a stabili în această regiune linia sa vamală pe fruntaria politică, așa cum există în celelalte părți ale fruntariilor sale și precum a făcut chiar Elveția de multă vreme în această regiune pe propriile sale fruntarii.

Guvernul Republicii ia cu plăcere act în această privință de dispozițiunile amicale în cari Guvernul elvețian declară a fi gata să examineze toate propozițiunile franceze, făcute în vederea aranjamentului ce trebuie să înlocuiască regimul actual al ziselor zone libere, pe cari Guvernul francez înțelege să le formuleze în același spirit amical.

Pe de altă parte, Guvernul Republicii nu se îndoiește că păstrarea provizorie a regimului din 1815, privitor la zonele libere și prevăzut în acest alineat al notei Legațiunii Elveției din 5 Mai și care are desigur de scop să ușureze trecerea dela regimul actual la acel convențional, nu va constitui în nici un chip o cauză de în-

târziere în stabilirea noiei stări de lucruri recunoscută necesară de către ambele Guverne.

Această observațiune se aplică ratificării de către Camerele federale prevăzute la alineatul a) din „*primos*” al notei elvețiene din 5 Mai, sub rubrica: „*zona neutralizată din Savoia de Sus (Haute Savoie)*”.

ARTICOLUL 293

Înaltele Părți Contractante convin că, în lipsă de stipulațiuni ulterioare contrarii, Președintele oricărei Comisiuni stabilită prin prezentul Tratat va avea dreptul, în caz de paritate de voturi, să procedeze la o a doua votare.

ARTICOLUL 294

Puterile aliate și asociate convin că, în cazul când misiuni religioase creștine erau întreținute de societăți sau de persoane bulgare pe teritorii ce le aparțineau, sau erau încredințate Guvernului lor în conformitate cu Tratatul de față, proprietățile acestor misiuni sau societăți de misiuni, împreună cu proprietățile societăților de comerț al căror câștig este destinat la întreținerea misiunilor, vor trebui și de aci înainte să fie întrebuințate în folosul acestor misiuni. Spre a se asigura buna executare a acestui angajament, Guvernele aliate și asociate vor da zisele proprietăți în primirea unor Consilii de administrație, numite sau aprobate de aceste Guverne și alcătuite din persoane având credința religioasă a misiunii a cărei proprietate este în cauză.

Guvernele aliate și asociate, exercitând mai departe un control deplin asupra persoanelor cari conduc aceste misiuni, vor îngriji ca interesele acestor misiuni să fie salvate.

Bulgaria, luând act de angajamentele ce preced, declară că primește toate aranjamentele încheiate sau cari urmează a fi încheiate de către Guvernele aliate și asociate interesate pentru aducerea la îndeplinire a lucrărilor ziselor misiuni sau societăți de comerț, și renunță la orice reclamațiuni în privința lor.

ARTICOLUL 295

Sub rezerva dispozițiunilor Tratatului de față, Bulgaria își ia îndatorirea de a nu prezintă, nici direct, nici indirect, vreo reclamațiune pecuniară, pentru nici un fapt anterior punerii în vigoare a Tratatului de față, în contra nici uneia din Puterile aliate sau asociate semnatare ale Tratatului de față.

Stipulațiunea de față va avea valoarea unei

renunțări complete și definitive la toate reclamațiunile de acest fel, ce vor fi stinse de acum înainte, oricari ar fi interesele.

ARTICOLUL 296

Bulgaria primește și recunoaște ca valabile și obligatorii toate deciziunile și toate ordinele cu privire la vasele și mărfurile bulgare, precum și toate deciziunile și ordinele relative la plata cheltuielilor cari vor fi fost date de oricare din jurisdicțiunile de prize ale Puterilor aliate și asociate și își ia îndatorirea să nu prezinte în numele naționalilor săi nici o reclamațiune relativă la aceste deciziuni sau ordine.

Puterile aliate și asociate își rezervă dreptul de a examina, în anumite condițiuni pe cari ele le vor determina, deciziunile și ordinele jurisdicțiunilor bulgare în materie de prize, fie că acele deciziuni și ordine ar atinge atât drepturile de proprietate ale supușilor (*ressortissants*) ziselor Puteri cât și pe acelea ale supușilor (*ressortissants*) neutri. Bulgaria își ia îndatorirea de a procura copii de pe toate documentele cari constituiesc dosarul afacerilor, inclusiv deciziunile și ordinele date, precum și să accepte și să execute recomandările prezentate în urma examinării afacerilor.

Pentru a reduce la minimum pierderile rezultate din scufundarea vaselor și a încărcăturilor din timpul războiului și pentru a înlesni redobândirea vaselor și a încărcăturilor cari pot fi salvate, precum și reglementarea reclamațiunilor particulare cari se raportă la ele, Guvernul bulgar se obligă să procure toate informațiunile ce are cari ar putea fi folositoare Guvernului Puterilor aliate și asociate sau supușilor (*ressortissants*) lor în ce privește vasele scufundate sau păgubite de forțele navale bulgare în timpul ostilităților.

Prezentul Tratat, redactat în franțuzește, englezește și italianește, va fi ratificat. În caz de divergență, textul francez va face deplină credință, exceptându-se în Partea I (Pactul Societății Națiunilor) și Partea XII (Muncă), în cari textele franceze și cele engleze vor avea aceeași valoare.

Depunerea ratificărilor se va face la Paris în cel mai scurt timp posibil.

Puterile al căror Guvern își are reședința în afară de Europa, vor avea facultatea de a se mărgini să facă cunoscut Guvernului Republicii Franceze, prin reprezentantul lor diplomatic la Paris, că ratificarea lor a fost dată și, în acest caz, ele vor trebui să transmită cât mai curând posibil instrumentul ratificării.

Un prim proces-verbal de depunerea ratifică-

rilor se va întocmi îndată ce Tractatul va fi fost ratificat de Bulgaria, de o parte, și de trei din principalele Puteri aliate și asociate, de altă parte. Îndată după încheierea acestui prim proces-verbal, Tractatul va intra în vigoare între Înaltele Părți Contractante cari îl vor fi ratificat. Pentru calcularea tuturor termenelor prevăzute prin prezentul Tratat această dată va fi data punerii în vigoare.

În toate celelalte privințe Tractatul va intra în vigoare pentru fiecare Putere la data depunerii ratificării sale.

Guvernul francez va remite tuturor Puterilor semnatare o copie certificată ca fiind conformă depe procesele-verbale ale depunerii ratificărilor.

SPRE CREDINȚA CELOR CE PRECED,
Plenipotențiarii sus numiți au semnat Tractatul de lașă.

FĂCUT la Neuilly-sur-Seine, la douăzeci și șapte Noemvrie o mie nouă sute nouăsprezece, într-un singur exemplar, care va rămâne depus în arhivele Guvernului Republicii franceze și de pe care se vor predă copii autentice fiecăreia din Puterile semnatare.

(L. S.) FRANK L. POLK.

(L. S.) HENRY WHITE.

(L. S.) TASKER H. BLISS.

(L. S.) CECIL HARMSWORTH.

(L. S.) EYRE A. CROWE.

(L. S.) GEORGE H. PERLEY.

(L. S.) ANDREW FISHER.

(L. S.) THOMAS MACKENZIE.

(L. S.) R. A. BLANKENBERG.

(L. S.) EYRE A. CROWE.

(L. S.) G. CLÉMENTEAU.

(L. S.) S. PICHON.

(L. S.) L.-L. KLOTZ.

(L. S.) ANDRÉ TARDIEU.

(L. S.) JULES CAMBON.

(L. S.) GUGLIELMO MARCONI.

(L. S.) G. DE MARTINO.

(L. S.) K. MATSUI.

(L. S.) J. VAN DEN HEUVEL.

(L. S.) ROLIN-JAEQUEMYS.

(L. S.) VIKYUIN WELLINGTON KOO.

(L. S.) RAFAEL MARTINEZ ORTIZ.

(L. S.) ELEFTHÉRIOS VENIZELOS.

(L. S.) N. POLITIS.

(L. S.) M. RUSTEM-HAIDAR.

(L. S.) AOUNI ABDUL HADI.

(L. S.) L. GRABSKI.

(L. S.) ST. PATEK.

(L. S.) AFFONSO COSTA.

(L. S.) JAYME BATALHA REIS.

România ?

(L. S.) NIK. P. PACHITCH.

(L. S.) DR. ANTE TRUMBIC.

(L. S.) DR. IVAN ZOLGER.

(L. S.) CHAROON.

(L. S.) DR. EDVARD BENES.

(L. S.) STEFAN OSUSKY.

(L. S.) AL. STAMBOLISKI.

PROTOCOL

Pentru a preciza condițiunile în cari vor trebui executate anumite clauze din Tractatul semnat cu data de astăzi, ÎNALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE s'au înțeles ca:

1. Lista persoanelor pe cari Bulgaria, potrivit articolului 118, alineatul 2, va trebui să le predea Puterilor aliate și asociate, va fi comunicată Guvernului bulgar în luna ce va urma după punerea în vigoare a Tractatului;

2. Se va proceda la urmărirea persoanelor cari ar fi comis acte delictuoase, în legătură cu lichidarea bunurilor bulgare, iar Puterile aliate și asociate vor primi informațiunile și probele pe cari Guvernul bulgar le va putea procura în această privință.

FĂCUT în franțuzește, în englezește și în italianește, textul francez făcând deplină credință în caz de divergință, la Neuilly-sur-Seine la 27 Noemvrie, una mie nouă sute nouăsprezece.

FRANK L. POLK.

HENRY WHITE.

TASKER H. BLISS.

CECIL HARMSWORTH.

EYRE A. CROWE.

GEORGE H. PERLEY.

ANDREW FISHER.

THOMAS MACKENZIE.

R. A. BLANKENBERG.

EYRE A. CROWE.

G. CLÉMENTEAU.

S. PICHON.

L.-L. KLOTZ.

ANDRÉ TARDIEU.

JULES CAMBON.

GUGLIELMO MARCONI.

G. DE MARTINO.

K. MATSUI.

J. VAN DEN HEUVEL.

ROLIN-JAEQUEMYS.

VIKYUIN WELLINGTON KOO.

RAFAEL MARTINEZ ORTIZ.

ELEFTHÉRIOS VENIZELOS.

N. POLITIS.

M. RUSTEM-HAIDAR.

AOUNI ABDUL HADI.

L. GRABSKI.

ST. PATEK.

AFFONSO COSTA.

JAYME BATALHA REIS.

NIK. P. PACHITCH.

DR. ANTE TRUMBIC.

DR. IVAN ZOLGER.

CHAROON.

DR. EJVAR D BENES.

STEFAN OSUSKY

AL. STAMBOLISKI.

189

dim 31 Aug. 1919

(5)

TRACTAT

ÎN TRE

PRINCIPALELE PUTERI ALIATE ȘI ASOCIATE

ȘI

ROMÂNIA

STATELE - UNITE ALE AMERICELI,
IMPERIUL BRITANIC, FRANȚA, ITALIA
ȘI JAPONIA,

Principalele Puteri aliate și asociate,
de o parte;
și ROMÂNIA,
de altă parte;

Având în vedere că, în virtutea tratatelor, pe
care Principalele Puteri aliate și asociate și-au
pus semnătura, sporiri însemnate teritoriale sunt
sau vor fi dobândite de Regatul României;

Considerând că România, din propria sa vo-
intă, dorește a da garanții sigure de libertate și
de dreptate, atât tuturor locuitorilor din ve-
chiul Regat al României cât și celor din teri-
toriile de curând transferate, fără deosebire de
rasă, limbă sau religie a căroră le-ar aparține;

Examinându-se în comun chestiunea, s'a
convenit pentru încheierea prezentului Tra-
tat și, în acest scop, au desemnat ca Pleni-
potențieri ai lor, sub rezerva facultății de a-i
înlocui prin alții pentru semnare, și anume:

PREȘEDINTELE STATELOR-UNITE
ALE AMERICELI, pe:

Onorabilul Frank Lyon Polk, Sub-Secretar
de Stat;

Onorabilul Henry Wirtz, fost Ambasador
extraordinar și plenipotențiar al Statelor-
Unite la Roma și la Paris;

Generalul Tasker H. Bliss, reprezentantul
militar al Statelor-Unite la Consiliul superi-
or de război;

MAJESTATEA SA REGELE REGATULUI
UNIT AL MAREI BRITANII ȘI IR-
LANDEI ȘI AL TERITORIILOR BRI-
TANICE DE PESTE MĂRI, ÎMPĂRAT
AL INDIILOR, pe:

Sir Eyre Crowe K. C. B. K. C. M. G., Mi-
nistru plenipotențiar, Sub-Secretar de Stat
ajutor pentru Afacerile Străine;

și:

pentru Dominion-ul Canadei, pe:

Onorabilul Sir George Halsey PERLEY, K. C.
M. G., Înalt Comisar pentru Canada în Re-
gatul Unit;

pentru Federațiunea Australiei pe:

Prea Onorabilul Andrew FISHER, Înalt Co-
misar pentru Australia în Regatul Unit;

pentru Dominion-ul Noului Zelande, pe:

Onorabilul Sir THOMAS MACKENZIE K. C. M.
G., Înalt Comisar pentru Noua-Zelandă în
Regatul Unit;

pentru Uniunea Sud-Africană, pe:

D. Reginald Andrew BLANKENBERG, O. B. E.,
făcând funcțiune de Înalt comisar pentru
Uniunea Sud-Africană în Regatul-Uni;

Pentru Indii, pe:

Sir Eyre Crowe, K. C. B. K. C. M. G.;

PREȘEDINTELE REPUBLICELI FRAN-
CÉZE, pe:

D. Georges CLÉMENTEAU, Președinte al Consi-
liului, Ministru de Război;

D. Stephen PICHON, Ministru al Afacerilor
Străine;

D. Louis-Lucien KLOTZ, Ministru de Finanțe;

D. André TARDIEU, Ministrul Regiunilor li-
berate;

D. Jules CAMBON, Ambasador al Franței;

MAJESTATEA SA REGELE ITALIEI, pe:

D. Giacomo de MARTINO, Trimis extraordi-
nar și Ministru plenipotențiar;

MAJESTATEA SA ÎMPĂRATUL JAPO-
NIEI, pe:

D. K. MATSU, Ambasador extraordinar și
plenipotențiar al M. S. Împăratului Japo-
niei la Paris;

MAIESTATEA SA REGELE ROMÂNIEI, pe:

Generalul Constantin COANDA, General de
Corp de armată, Adjutant Regal, fost
Președinte al Consiliului de Miniștri;

Cari au convenit asupra stipulațiilor ur-
mătoare:

CAPITOLUL 1

ARTICOLUL 1.

România se obligă ca stipulațiile cuprinse
în articolele 2—8 din prezentul capitol să fie
recunoscute ca legi fundamentale, ca nici o lege,
nici un regulament, nici un act oficial, să nu
se afle în contradicție sau în opoziție cu aceste
stipulațiuni și ca nici o lege, nici un regulament
sau acțiune oficială (să nu treacă înaintea lor),
să nu aibă precădere față de ele.

ARTICOLUL 2.

Guvernul român se angajează a da tuturilor lo-
cutorilor săi întreagă și deplină protecție pen-
tru viața și libertatea lor, fără deosebire de naș-
tere, de naționalitate, de limbă, de rasă sau de
religie.

Toți locuitorii României vor avea dreptul la
liberul exercițiu, atât public cât și privat, al
oricărei confesiuni, religii sau credințe, atât
timp cât între exercițiul acestora și ordinea pu-
blică și bunele moravuri nu va exista incom-
patibilitate.

ARTICOLUL 3.

Sub rezerva stipulațiilor tractatelor mai
jos menționate, România recunoaște ca supuși
(*ressortissants*) români, deplin drept și fără nici
o altă formalitate, pe oricare persoană domici-
liată, la data punerii în vigoare a prezentului
Tratat, pe oricare teritoriu făcând parte din Ro-
mânia, inclusiv teritoriile alipite ei prin Tracta-
tele de pace cu Austria și cu Ungaria sau teri-
toriile ce i s'ar putea transfera ulterior, afară
numai dacă la acea dată supusul (*personne*) s'ar
putea prevala de o altă naționalitate decât na-
ționalitatea austriacă sau ungară.

În orice caz, supușii (*ressortissants*) austriaci
sau unguri, mai în vârstă de optsprezece ani, vor
avea facultatea ca, în condițiunile prevăzute de
zisele Tractate, să opteze pentru orice altă na-
ționalitate ce ei ar putea dobândi. Opțiunea so-
tului va atrage după sine pe aceea a soției, iar
opțiunea părinților pe aceea a copiilor lor mai
mici de optsprezece ani.

Persoanele cari vor fi exercitat dreptul de
opțiune de mai sus, vor trebui, în cursul celor
douăsprezece luni următoare, să-și strămute do-
miliul în Statul în favoarea căruia vor fi optat.
Ele vor fi libere să-și păstreze bunurile imobi-
liare ce posedă pe teritoriul român. Ele vor pu-
teă să-și ridice bunurile lor mobile de orice na-
tură, fără a fi impuse pentru aceasta la vreo
taxă de ieșire.

ARTICOLUL 4

România recunoaște ca supuși (*ressortissants*)
români, deplin drept și fără nici o formalitate,
persoanele de naționalitate austriacă sau un-
gară, născute pe teritoriile ce i-au fost alipite
prin Tractatele de pace cu Austria și Ungaria,
sau cari ar putea să-i fie alipite ulterior, per-
soane născute din părinți domiciliați acolo, chiar
dacă la data punerii în vigoare a prezentului
Tratat acele persoane n'ar domiciliu ele înși-le
pe acele teritorii.

Totuș, în decursul celor doi ani ce vor urma
după punerea în vigoare a Tratatului de față,
zisele persoane vor putea declara înaintea au-
torităților române competente din țara lor de
reședință, cum că renunță la naționalitatea ro-
mână și atunci ele vor înceta de a fi socotite ca
supuși (*ressortissants*) români. În această pri-
vință, declarația soțului va fi privită ca valabil
făcută pentru soție, iar aceea a părinților ca
valabilă făcută pentru copiii în etate de mai pu-
țin de optsprezece ani.

ARTICOLUL 5

România se angajează a nu face nici o piedică
cu privire la exercițiul dreptului de opțiune,
prevăzut prin Tractatele încheiate sau ce se vor
încheia de Puterile aliate și asociate cu Austria
sau cu Ungaria și de a permite interesatilor de a
dobândi sau nu naționalitatea română.

ARTICOLUL 6

Naționalitatea română se va dobândi deplin
drept, prin singurul fapt al nașterii pe teritoriul
român, de către orice persoană care nu se poate
prevala de vreo altă naționalitate de naștere.

ARTICOLUL 7

România se obligă a recunoaște ca supuși
(*ressortissants*) români, deplin drept și fără nici
o formalitate, pe cei care locuiesc în toate terito-
riile României și cari nu pot a se prevala de nici
o altă naționalitate.

ARTICOLUL 8

Totii supușii (*ressortissants*) români vor fi egali în fața legii și se vor bucura de aceleași drepturi civile și politice, fără deosebire de rasă, de limbă sau de religie.

Deosebirea de religie, de credință sau de conștiință nu va putea fi o piedică pentru nici un supus (*ressortissants*) român cu privire la folosința drepturilor sale civile și politice, în special la admiterea în serviciile publice, în funcțiuni și onoruri sau la exercitarea diferitelor profesii și industrii.

Nu se va edicta nici o restricțiune contra liberei întrebuintări de către vreun supus (*ressortissants*) român a vreunei limbi oarecare, fie în relațiunile private sau comerciale, fie în materie de religie, de presă sau de publicațiuni de orice natură, fie în întrunirile publice.

Cu toată stabilirea de către Guvernul român a unei limbi oficiale, se vor face înțelesuri raționale supușilor (*ressortissants*) români de altă limbă decât cea română, pentru întrebuintarea limbii lor, fie oral, fie în scris, înaintea tribunalelor.

ARTICOLUL 9

Supușii (*ressortissants*) români aparținând unor minorități etnice, de religie sau de limbă, se vor bucura de același tratament și de aceleași garanții în drept și în fapt, ca și ceilalți supuși români. Ei vor avea în special un drept egal de a înființa, conduce și controla, pe spesele lor, instituțiuni de binefacere, religioase sau sociale, școli și alte stabilimente de educație, cu dreptul de a întrebuinta limba lor proprie și de a exercita liber religiuina lor.

ARTICOLUL 10

În materie de învățământ public, Guvernul român va acorda în orașele și districtele unde locuiește o proporție considerabilă de supuși (*ressortissants*) români de altă limbă decât cea română, înțelesuri menite a asigura că, în școlile primare, copii acelor supuși (*ressortissants*) români, vor fi instruiți în propria lor limbă. Această stipulațiune nu va împiedica Guvernul român de a face obligatorie predarea limbii române în zisele școli.

În orașele și districtele, unde locuiește o proporție considerabilă de supuși (*ressortissants*) români aparținând unor minorități etnice, de religie sau de limbă, aceste minorități își vor vedea asigurate o parte echitabilă în beneficiul și în afectarea sumelor ce ar putea fi atribuite din fondurile publice, prin bugetul Statului, prin bugetele primăriilor sau alte bugete, în scop de educație, de religiuine sau de binefacere.

ARTICOLUL 11

România consimte să acorde, sub controlul Statului român, comunităților Secuilor și Sașilor, în Transilvania, autonomia locală, în ce privește chestiunile religioase și școlare.

ARTICOLUL 12

România consimte ca, în măsura în care stipulațiunile articolelor precedente privesc persoane aparținând unor minorități de rasă, de religie sau de limbă, aceste stipulațiuni să constituie obligațiuni de interes internațional și să fie puse sub garanția Societății Națiunilor. Ele nu vor putea fi modificate fără asentimentul majorității consiliului Societății Națiunilor. Statele Unite ale Americii, Imperiul Britanic, Franța, Italia și Japonia se obligă să nu refuze asentimentul lor la orice modificare a ziselor articole, care ar fi încuviințată în mod formal, de către o majoritate a Consiliului Societății Națiunilor.

România consimte ca oricare membru al Consiliului Societății Națiunilor să aibă dreptul de a semnală atențiunei Consiliului orice infracțiune sau temere de infracțiune la ziselor articole, și ca Consiliul să poată proceda în așa chip și să dea astfel de instrucțiuni ce-i vor părea potrivite și eficace în asemenea împrejurare.

România mai consimte în afară de aceasta, ca, în cazul când s'ar ivi vreo divergență de opinie asupra unor chestiuni de drept sau de fapt privitoare la aceste articole, între Guvernul român și vreuna din Principalele Puteri aliate și asociate sau orice altă putere, Membrii a Consiliului Societății Națiunilor, această divergență să fie socotită drept un diferend cu caracter internațional, în sensul termenilor articolului 14 din Pactul Societății Națiunilor.

România consimte ca orice diferend de acest fel să fie deferit, dacă partea cealaltă o cere, Curții permanente de justiție internațională. Deciziunea Curții permanente va fi dată fără apel și va avea aceeași forță și valoare ca și o decizie pronunțată în virtutea articolului 14 din Pact.

CAPITOLUL II

ARTICOLUL 13

România convine (*s'engage*) a nu încheia nici un tratat, convențiune sau acord, și a nu lua nici o măsură care ar împiedica-o să participe la orice convențiune generală ce ar putea fi încheiată sub auspiciile Societății Națiunilor în vederea tratamentului echitabil al comerțului

celorlalte State în decursul unei perioade de cinci ani, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat.

România convine (*s'engage*) de asemenea să extindă tuturor Statelor aliate și asociate orice favoare sau privilegiu pe care ea l-ar putea acorda, în materie vamală, în decursul aceluiaș perioade de cinci ani, vremea din Statele cu cari, din luna August 1914, Statele aliate sau asociate s'au aflat în război, sau oricărui alt Stat care, în virtutea articolului 222 al Tractatului cu Austria, ar avea cu aceste State înțelegeri (*arrangements*) vamale speciale.

ARTICOLUL 14

Până la încheierea convențiunii generale mai sus amintită, România se obligă a acorda acelaș tratament ca și vaselor naționale sau vaselor națiunii celei mai favorizate, vaselor tuturor Statelor aliate și asociate cari acorda un tratament analog vaselor române.

Prin excepție la această dispozițiune se recunoaște în mod expres atât României cât și oricărui alt Stat aliat sau asociat, dreptul de a-și rezervă traficul său de cabotajiu vaselor naționale.

ARTICOLUL 15

În așteptarea încheierii unei convențiuni generale sub auspiciile Societății Națiunilor, menită să asigure și să mențină libertatea comunicațiunilor și a tranzitului, România convine (*s'engage*) a acorda, pe teritoriul român, inclusiv în apele sale teritoriale, libertatea tranzitului pentru persoanele, marfurile, vasele, trăsurile (*voiture*), vagoanelor și curierilor postali cari trec în tranzit din, sau cu destinație pentru vreunul din Statele aliate sau asociate, și de a le acorda, în ce privește înlesnirile, sarcinile, restricțiunile sau în orice altă materie, un tratament cel puțin tot atât de favorabil ca și acel acordat persoanelor, mărfurilor, vaselor, trăsurilor (*voiture*), vagoanelor și curierilor postali ai României sau ai oricărei alte naționalități, de orice origină, importațiune sau proprietate, cari s'ar bucura de un regim mai favorabil.

Toate sarcinile impuse în România pe acest trafic în transit vor trebui să fie raționale, ținându-se seama de condițiunile acestui trafic. Mărfurile în transit vor fi scutite de toate drepturile vamale sau altele. Se vor stabili tarife comune pentru traficul în transit prin România și tarife comune între România și un Stat aliat sau asociat oarecare cari cer bilete sau scrisori de trăsură directe, dacă această Putere aliată sau asociată o va cere. Libertatea transitului

se va întinde și serviciilor postale, telegrafice sau telefonice.

Se înțelege că nici un Stat aliat sau asociat nu va avea dreptul de a reclama beneficiul acestor dispozițiuni pentru o parte oarecare din teritoriul său dacă în acel teritoriu n'ar fi în-cuviințat un tratament reciproc, în ce privește acelaș obiect.

Dacă, în cursul unei perioade de cinci ani, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, convențiunea generală mai sus prevăzută nu va fi încheiată sub auspiciile Societății Națiunilor, România va avea în orice moment dreptul de a face să ia sfârșit dispozițiunile prezentului articol, cu condiție de a aviza cu 12 luni înainte Secretariatul General al Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 16

În așteptarea încheierii unei convențiuni generale pentru regimul internațional al căilor navigabile, România se obligă a aplica porțiunilor din sistemul fluvial al Prutului, cari pot fi cuprinse pe teritoriul ei sau cari formează frontierele sale, regimul prescripționat la paragraful întâi din articolul 332 și articolele 333 — 338 din Tractatul de pace cu Germania.

ARTICOLUL 17

Toate drepturile și privilegiile acordate prin articolele precedente Puterilor aliate și asociate vor fi deasemenea dobândite de către toate Statele Membre ai Societății Națiunilor.

PREZENTUL TRACTAT, redactat în limbile franceză, engleză și italiană, al cărui text în limba franceză va face credință în caz de divergență, va fi ratificat. El va intra în vigoare odată cu Tractatul de pace cu Austria.

Depunerea ratificării se va face la Paris.

Puterile, al căror Guvern își are sediul afară din Europa, vor avea facultatea să se mărginească de a face cunoscut Guvernului Republicii franceze, prin reprezentantul lor diplomatic la Paris, că au ratificat Tractatul, și în acest caz ele vor trebui să transmită instrumentul ratificării îndată ce va fi posibil.

Se va încheia un proces-verbal de depunere a ratificării.

Guvernul francez va remite tuturor Puterilor semnatare o copie certificată, conformă cu procesul-verbal de depunere a ratificării.

FĂCUT la Paris, la nouă Decembrie, una mie nouă sute nouăsprezece, într-un singur exemplar, care va rămâne depus în arhivele

Guvernului republicii franceze, și ale cărui copii autentice vor fi remise fiecăreia dintre Puterile semnatare ale Tractatului.

Plenipotențiarii cari, din cauza absenței lor momentane din Paris, n'au putut semna prezentul Tractat, vor fi admiși a o face până la 20 Decembrie 1919.

DREPT CARE Plenipotențiarii de mai jos, ale căror puteri au fost recunoscute în bună și cuvenită formă, au semnat prezentul Tractat.

(L. S.) FRANK L. POLK.

(L. S.) HENRY WHITE.

(L. S.) TASKER H. BLISS.

(L. S.) EYRE A. CROWE.

(L. S.) GEORGE H. PERLEY.

(L. S.) ANDREW FISHER.

(L. S.) THOMAS MACKENZIE.

(L. S.) R. A. BLANKENBERG.

(L. S.) EYRE A. CROWE.

(L. S.) G. CLÉMENCEAU.

(L. S.) S. PICHON.

(L. S.) L. L. KLOTZ.

(L. S.) ANDRÉ TARDIEU.

(L. S.) JULES CAMBON.

(L. S.) G. DE MARTINO.

(L. S.) K. MATSUI.

(L. S.) GENERAL C. COANDA.

CONVENȚIUNEA

RELATIVĂ LA

REGLEMENTAREA NAVIGAȚIUNEI AERIANE

(13 OCTOMBRIE 1919)

BUCUREȘTI

IMPRIMERIA STATULUI

1921

STATELE-UNITE ALE AMERICII, BELGIA, BOLIVIA, BRAZILIA, IMPERIUL BRITANIC, CHINA, CUBA, ECUATORUL, FRANȚA, GRECIA, GUATEMALA, HAITI, HEDJAZ, HONDURAS, ITALIA, JAPONIA, LIBERIA, NICARAGUA, PANAMA, POLONIA, PORTUGALIA, ROMÂNIA, STATUL SÂRBO-CROATO-SLOVEN, SIAMUL, STATUL CEHO-SLOVAC ȘI URUGUAY,

Având în vedere progresele navigațiunii aeri-
ane și interesul universal al unei reglementa-
țiuni comune;

Socotind necesar de a stabili, de pe acum,
oarecari principii și reguli de natură a evita
controverse;

Insuflești de dorința de a favoriza într'un
scop pacific dezvoltarea comunicațiunilor inter-
naționale aeriane;

Au hotărât să încheie o convențiune în acest
scop, și au desemnat ca plenipotențieri ai lor pe
următorii, rezervându-și dreptul a dispune în-
locuirea lor pentru semnare:

PREȘEDINTELE STATELOR-UNITE ALE
AMERICII, pe:

Onorabilul Frank Lyon POLK, Subsecretar
de Stat;

MAIESTATEA SA REGELE BELGILOR,
pe:

D. Paul HYMANS, Ministru al afacerilor
străine, Ministru de Stat;

PREȘEDINTELE REPUBLICII BOLIVIEI,
pe:

D. Ismael MONTES, Trimis extraordinar și
Ministru plenipotențiar al Boliviei la Paris;

PREȘEDINTELE REPUBLICII BRAZI-
LIEI, pe:

D. Olyntho de MAGALHAES, Trimis extra-
ordinar și Ministru plenipotențiar al Bra-
ziliiei la Paris;

MAIESTATEA SA REGELE REGATULUI
UNIT AL MAREI BRITANII ȘI IRLAN-
DEI ȘI AL TERITORIILOR BRITANICE
DE PESTE MĂRI, ÎMPĂRAT AL IN-
DIILOR, pe:

Prea onorabilul David LLOYD GEORGE,
M. P., Prim-lord al tezaurului și Prim-
ministru;

și

Pentru DOMINIONUL CANADEI, pe:

Onorabilul Sir Albert Edward KEMP, K. C.
M. G., Ministru al forțelor de peste mări;

Pentru COMMONWEALTH-UL AUSTRA-
LIEI, pe:

Onorabilul George Foster PEARCE, Mi-
nistru al apărării;

Pentru UNIUNEA SUD-AFRICANĂ, pe:

Prea onorabilul viconte MILNER, G. C. B.,
G. C. M. G.;

Pentru DOMINION-UL NOUEI-ZELANDE,
pe:

Onorabilul Sir Thomas MACKENZIE, K. C.
M. G., Înalt Comisar pentru Noua-Zelandă
în Regatul Unit;

Pentru INDIA, pe:

Prea onorabilul baron SINHA, K. C., Sub-
secretar de Stat pentru India;

PREȘEDINTELE REPUBLICII CHINEZE,
pe:

D. Vikyiu Wellington KOO, Trimis extra-
ordinar și Ministru plenipotențiar al Chinei
la Washington;

PREȘEDINTELE REPUBLICII CUBANE,
pe:

D. Antonio Sanchez de BUSTAMANTE, De-
can al facultății de drept al universității
din Havana, Președinte al societății cubane
de drept internațional;

PREȘEDINTELE REPUBLICII ECUATO-
RULUI, pe:

D. Enrique DORN Y DE ALSUA, Trimis
extraordinar și Ministru plenipotențiar al
Ecuadorului la Paris;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI FRAN-
CEZE, pe :**

D. Georges CLEMENCEAU, Președinte al
consiliului, Ministru de război;

**MAIESTATEA SA REGELE ELENILOR,
pe :**

D. Nicolas POLITIS, Ministru al afacerilor
străine;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI GUATE-
MALA, pe :**

D. Ioachim MENDEZ, fost Ministru de
Stat la lucrările publice și la instrucțiunea
publică, Trimis extraordinar și Ministru
plenipotențiar al Guatemalei la Washing-
ton, Trimis extraordinar și Ministru pleni-
potențiar în misiune specială la Paris;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI HAITI, pe :

D. Tertullien GUILBAUD, Trimis extraor-
dinar și Ministru plenipotențiar al Repu-
blichei Haiti la Paris;

**MAIESTATEA SA REGELE HEDJAZU-
LUI, pe :**

D. Rustem HAÏDAR;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI HONDU-
RAS, pe :**

Doctorul Policarpe BONILLA, în misiune
specială la Washington, fost Președinte al
Republicei Honduras, Trimis extraordinar
și Ministru plenipotențiar;

MAIESTATEA SA REGELE ITALIEI, pe :

Onorabilul Tommaso TITTONI, Senator al
Regatului, Ministru al Afacerilor Străine;

**MAIESTATEA SA IMPĂRATUL JAPO-
NIEI, pe :**

D. K. MATSUI, Ambasador extraordinar
și plenipotențiar al M. S. Impăratului Ja-
poniei la Paris;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI LIBERIA;
pe :**

Onorabilul C. D. B. KING, Secretar de Stat;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI NICARA-
GUA, pe :**

D. Salvador CHAMORRO, Președinte al
Camerei Deputaților;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI PANAMA,
pe :**

D. Antonio BURGOS, Trimis extraordinar
și Ministru plenipotențiar al Republicii
Panama la Madrid;

PREȘEDINTELE REPUBLICEI PERU, pe :

D. Carlos G. CANDAMO, Trimis extraor-
dinar și Ministru plenipotențiar al Repu-
blichei Peru la Paris;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI POLO-
NEZE, pe :**

D. Ignace J. PADEREWSKI, Președinte al
consiliului de miniștri, Ministru al Aface-
rilor străine;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI PORTU-
GHEZE, pe :**

Doctorul Afonso da COSTA, fost Președinte
al consiliului de miniștri;

**MAIESTATEA SA REGELE ROMÂNIEI,
pe :**

D. Nicolae MIȘU, Trimis extraordinar și
Ministru plenipotențiar al României la
Londra;

**MAIESTATEA SA REGELE SÂRBILOR,
CROAȚILOR ȘI SLOVACILOR, pe :**

D. Milenko R. VESNITCH, Trimis extra-
ordinar și Ministru plenipotențiar al M.
S. Regelui Sârbilor, Croaților și Sloveni-
lor la Paris;

**MAIESTATEA SA REGELE SIAMULUI,
pe :**

Alteța Sa Principele CHAROON, Trimis
extraordinar și Ministru plenipotențiar al
M. S. Regelui Siamului la Paris;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI CEHO-
SLOVACE, pe :**

D. Charles KOAMAR, Președinte al con-
siliului de miniștri;

**PREȘEDINTELE REPUBLICEI URU-
GUAY, pe :**

D. Juan Antonio BUERO, Ministru al in-
dustriei, fost Ministru al afacerilor stră-
ine;

Cari s'au înțeles asupra dispozițiilor ur-
mătoare :

CAPITOLUL I

Principii generale

ARTICOLUL 1

INALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE
recunosc că fiecare Putere are complexă și
exclusivă suveranitate asupra spațiului atmos-
feric aflat deasupra teritoriului ei.

În sensul Convențiunii de față, teritoriul
unui Stat va fi înțeles ca cuprinzând teritoriul

național al metropolei și coloniilor, precum și apele teritoriale adiacente cu zisul teritoriu.

ARTICOLUL 2

Fiecare Stat contractant se obligă să acorde, în timp de pace, aeronavelor celorlalte State contractante, liberă trecere inofensivă pe deasupra teritoriului său, cu condițiunea ca dispozițiunile stabilite prin Convențiunea de față să fie observate.

Regulile stabilite de un Stat contractant pentru admiterea pe teritoriul său, a aeronavelor supuse celorlalte State contractante, trebuie să fie aplicate fără deosebire de naționalitate.

ARTICOLUL 3

Fiecare Stat contractant are dreptul să interzică, pentru motive de ordin militar sau în interesul siguranței publice, zborul pe deasupra unor zone de pe teritoriul său, aeronavelor supuse celorlalte State contractante, sub pedepsele prevăzute în legislațiunea sa și cu rezerva că nu se va face nici o deosebire în această privință între aeronavele sale private și cele ale celorlalte State contractante.

În acest caz, locul și întinderea zonelor oprite vor fi în mod prealabil aduse la cunoștința publică și notificate celorlalte State contractante.

ARTICOLUL 4

Orice aeronavă, care zboară deasupra unei zone interzise, va fi obligată, de îndată ce va observa aceasta, să dea semnalul de alarmă prevăzut la paragraful 17 din Anexa D și va trebui să aterizeze, în afară de zona interzisă, cât mai curând și cât mai aproape posibil, pe unul din aerodromurile Statului, peste care a zburat în mod nepermis.

CAPITOLUL II

Naționalitatea aeronavelor

ARTICOLUL 5

Nici un Stat contractant nu va admite circulațiunea pe deasupra teritoriului său, a unei aeronave, care nu posedă naționalitatea unuia din Statele contractante, decât pe baza unei autorizațiuni speciale și temporare.

ARTICOLUL 6

Aeronavele au naționalitatea Statului în registrul căruia sunt înmatriculate conform prescripțiunilor Secțiunii I (c) din Anexa A.

ARTICOLUL 7

Aeronavele nu vor fi înmatriculate de către un Stat contractant decât dacă aparțin pe deplin unor supuși ale aceluia Stat.

Nici o societate nu va putea să fie înregistrată ca proprietara unei aeronave decât dacă posedă naționalitatea Statului în care aeronava este înmatriculată, dacă președintele Societății și cele două treimi, cel puțin, din administratori au aceeași naționalitate și dacă Societatea satisface la toate celelalte condițiuni cari ar putea li prescrie prin legile zisului Stat.

ARTICOLUL 8

O aeronavă nu poate fi în mod valabil înmatriculată în mai multe State.

ARTICOLUL 9

Statele contractante vor schimba între ele și vor transmite în fiecare lună, Comisiunii internaționale de Navigațiune Aeriană prevăzută la art. 34, copii de inscripțiunile și ștergerile de inscripțiuni, făcute în registrul lor matricol în luna precedentă.

ARTICOLUL 10

În navigațiunea internațională, orice aeronavă va trebui să aibă o marcă de naționalitate și o marcă de înmatriculare, precum și numele și domiciliul proprietarului, conform dispozițiunilor din Anexa A.

CAPITOLUL III

Certificate de navigabilitate și brevete de aptitudine

ARTICOLUL 11

Pentru navigațiunea internațională, toate aeronavele vor trebui să fie prevăzute cu un certificat de navigabilitate, eliberat sau făcut executoriu de Statul al cărui naționalitate o are aeronava, în condițiunile prevăzute în Anexa B.

ARTICOLUL 12

Comandantul, piloții, mecanicii și ceilalți membri din personalul de conducere a unei aeronave trebuie să posedă brevete de aptitudine și de licență eliberate în condițiunile prevăzute în Anexa E, sau făcute executorii de Statul, a cărui naționalitate o posedă aeronava.

ARTICOLUL 13

Certificatul de navigabilitate, brevetele de aptitudine și licențele eliberate sau făcute exe-

cutorii de Statul, a cărui naționalitate o posedă aeronava, și stabilite conform regulilor fixate prin Anexele B și E și, în urmă, de Comisiunea Internațională de Navigațiune Aeriană, vor fi recunoscute ca valabile de celelalte State.

Fiecare Stat are dreptul de a nu recunoaște ca valabile, pentru circulație între frontierele sale și pe deasupra propriului lui teritoriu, brevetele de aptitudine și licențele date unuia din supușii săi (*ressortissants*) de către un Stat contractant.

ARTICOLUL 14

Nici un aparat de telegrafie fără fir nu va putea fi instalat pe o aeronavă fără o licență specială, eliberată de Statul a cărei naționalitate o are aeronava. Aceste aparate nu vor putea fi întrebuințate decât de membrii echipajului, prevăzuți în acest scop cu o licență specială.

Orice aeronavă afectată la un transport public și putând primi cel puțin zece persoane, va trebui să fie prevăzută cu aparate de telegrafie fără fir (emisiune și recepțiune) când modalitatea întrebuințării acestor aparate va fi stabilită de Comisiunea Internațională de Navigațiune Aeriană.

Această Comisiune va putea ulterior extinde această obligațiune de a purta aparate de telegrafie fără fir, la orice altă categorie de aeronave, în condițiunile și după modalitățile ce va stabili.

CAPITOLUL IV

Admiterea navigațiunii aeriane deasupra unui teritoriu străin

ARTICOLUL 15

Orice aeronavă supusă unui Stat contractant are dreptul de a străbate atmosfera unui alt Stat fără să aterizeze. În acest caz, ea este obligată a urmă calea stabilită de Statul peste care zboară.

Totuși, pentru motive de poliție generală, va fi obligată să aterizeze, dacă primește un asemenea ordin prin ajutorul semnalelor prevăzute în Anexa D.

Orice aeronavă, care trece dintr'un Stat în altul, trebuiește, dacă regulamentul acestui din urmă o cere, să aterizeze pe unul din aerodromurile fixate de dânsul. Aceste aerodromuri vor trebui notificate de Statele contractante Comisiunii Internaționale de Navigațiune Aeriană, care va transmite această notificare tuturor celorlalte State contractante.

Stabilirea căilor internaționale de navigațiune aeriană este subordonată învoirii Statelor peste cari zboară.

ARTICOLUL 16

Fiecare Stat contractant va avea dreptul să legisfeze, pentru aeronavele sale naționale, rezerve și restricțiuni privitoare la transportul comercial al persoanelor sau mărfurilor, între două puncte de pe teritoriul său.

Aceste rezerve și restricțiuni vor fi imediat publicate și comunicate Comisiunii Internaționale de Navigațiune Aeriană, care le va notifica celorlalte State contractante.

ARTICOLUL 17

Aeronavelor supuse (*ressortissant*) unui Stat contractant care a stabilit rezerve și restricțiuni conform art. 16, vor putea să li se opună aceleași rezerve și restricțiuni în orice alt Stat contractant, chiar dacă acest din urmă Stat nu impune aceste rezerve și restricțiuni celorlalte aeronave străine.

ARTICOLUL 18

Orice aeronavă, trecând sau tranzitând prin spațiul unui Stat contractant, inclusiv aterisaje și opririle rezonabil necesare, va putea fi sustrasă sechestrării pentru contrafacerea unui brevet, desen sau model, în schimbul depunerii unei cauțiuni a cărei valoare, în lipsă de o înțelegere amiabilă, va fi hotărâtă, în cel mai scurt timp posibil, de autoritatea competentă a locului unde s'a făcut sechestrul.

CAPITOLUL V

Reguli de observat la plecare, în timpul călătoriei și la aterisaj

ARTICOLUL 19

Orice aeronavă, care face navigațiune internațională, va trebui să fie prevăzută cu :

- a) Un certificat de immatriculare, conform anexei A ;
- b) Un certificat de navigabilitate, conform anexei B ;
- c) Brevetele și licențele comandantului, piloților și al oamenilor de echipaj, conform anexei E ;
- d) Dacă transportă pasageri, lista lor nominală ;
- e) Dacă transportă mărfuri, conosamentele și manifestele ;
- f) Registrele de bord, conform anexei C ;
- g) Dacă este prevăzută cu aparate de telegrafie fără fir, licența prevăzută la articolul 14.

ARTICOLUL 20

Registrele de bord vor fi păstrate timp de doi ani cu începere de la data ultimei inscripțiuni făcute într'insele.

ARTICOLUL 21

La plecarea și la aterisarea unei aeronave, autoritățile țării vor avea, în toate cazurile, dreptul să viziteze aeronava și să verifice toate documentele cu cari trebuie să fie prevăzută.

ARTICOLUL 22

Aeronavele Statelor contractante vor avea dreptul, pentru aterisare, mai ales în caz de pericol, la aceleași măsuri de asistență ca și aeronavele naționale.

ARTICOLUL 23

Salvarea aparatelor pierdute în mare va fi reglementată, afară de cazul unei Convențiuni contrare, după principiile dreptului maritim.

ARTICOLUL 24

Orice aerodrom aparținând unui Stat contractant, dacă este deschis în schimbul plății unor taxe oarecari, pentru uzul public al aeronavelor naționale, va fi deschis în aceleași condițiuni aeronavelor supuse celorlalte State contractante.

Pentru fiecare din aceste aerodromuri va fi un tarif unic pentru aterisare și pentru timpul de staționare, aplicabil atât aeronavelor naționale cât și străine fără deosebire. (13)

ARTICOLUL 25

Fiecare din Statele contractante se obligă să ia măsurile necesare spre a asigura că toate aeronavele cari zboară pe deasupra teritoriului său, precum și aeronavele cari poartă marca naționalității sale, în orice loc s'ar afla, să se conformeze regulilor prevăzute în anexa D.

Fiecare din Statele contractante se obligă să asigure urmărirea și pedepsirea contraveniențelor. (14)

CAPITOLUL VI

Transporturi Interzise

ARTICOLUL 26

Transportul prin aeronave al explozibilelor, armelor și munițiilor de război este interzis în navigațiunea internațională. (15)

Nu va fi permis nici unei aeronave străine de a transporta articole de acest fel dintr'un punct la altul de pe teritoriul aceluiași Stat contractant.

ARTICOLUL 27

Fiecare Stat poate, în materie de navigațiune aeriană, să interzică sau să reglementeze transportul sau uzul aparatelor fotografice. Orice reglementare de acest fel va trebui să fie imediat notificată Comisiunii internaționale de navigațiune aeriană, care va comunica această informațiune celorlalte State contractante. (16)

ARTICOLUL 28

Pentru motive de ordin public, transportul obiectelor, altele decât cele menționate la articolele 26 și 27, va putea fi supus unor restricțiuni de oricare dintre Statele contractante. p. 628

Accastă reglementare va trebui să fie imediat notificată Comisiunii internaționale de navigațiune aeriană, care va comunica celorlalte State contractante. (17)

ARTICOLUL 29

Toate restricțiunile menționate la articolul 28 trebuiesc să fie aplicate atât aeronavelor naționale cât și străine fără deosebire. (18)

CAPITOLUL VII

Aeronave de Stat

ARTICOLUL 30

Vor fi considerate ca aeronave de Stat :

- a) Aeronavele militare ;
- b) Aeronavele afectate în mod exclusiv unui serviciu de Stat, precum : poștă, vamă, poliție.

Celelalte aeronave vor fi considerate ca aeronave private.

Toate aeronavele de Stat, afară de aeronavele militare, de vamă sau poliție, vor fi considerate ca aeronave private și supuse, astfel, tuturor dispozițiunilor prezentei Convențiuni.

ARTICOLUL 31

Oricare aeronavă comandată de un militar prepus în acest scop este considerată ca aeronavă militară.

ARTICOLUL 32

Nici o aeronavă militară a unui Stat contractant nu va trebui să zboare peste teritoriul unui alt Stat contractant, nici să aterizeze, dacă nu a primit autorizarea specială.

În acest caz, aeronava militară, afară de o stipulațiune contrară, va beneficia, în principiu, de privilegiile obișnuit acordate bastimentelor de război străine.

O aeronavă militară, silită să aterizeze, sau

invitată, sau somată să ateriseze, nu va dobandi, din acest fapt, nici un privilegiu prevăzut la alineatul I-ii.

ARTICOLUL 33

Înțelegeri particulare, încheiate separat între State, vor stabili în ce cazuri aeronavele de poliție și de vamă vor putea fi autorizate să treacă fruntaria.

În nici un caz ele nu vor beneficia de privilegiiile prevăzute la art. 32.

CAPITOLUL VIII

Comisiunea internațională de navigațiune aeriană

ARTICOLUL 34

Se va institui, sub denumirea de Comisiune Internațională de Navigațiune Aeriană, o Comisiune Internațională permanentă pusă sub autoritatea Societății Națiunilor și compusă din:

Doi reprezentanți pentru fiecare din Statele următoare: Statele Unite ale Americii, Franța, Italia și Japonia;

Un reprezentant pentru Marea-Britanie și câte unul pentru fiecare din Dominioanele Britanice și India;

Un reprezentant pentru fiecare celelalte State contractante.

Fiecare din primele cinci State (Marea Britanie, împreună cu Dominioanele sale și India, fiind socotite ca un singur Stat) va avea cel mai mic număr întreg de voturi, astfel că, acest număr fiind înmulțit cu cinci, rezultatul obținut să întrecă cel puțin cu un vot totalul voturilor a tuturor celorlalte State contractante.

Toate celelalte State, afară de cele cinci prime, vor avea fiecare un vot.

Comisiunea Internațională de Navigațiune Aeriană va hotărî regulile proprii sale proceduri și locul sediului ei permanent, dar va fi liberă a se intruni în orice loc pe care îl va socoti potrivit. Prima sa adunare va fi la Paris. Convocarea pentru această adunare va fi făcută de guvernul francez, îndată ce majoritatea Statelor semnatare îi vor fi notificat ratificarea lor a convențiunei de față.

Această Comisiune va avea atribuțiunile următoare:

a) Să primească propunerile oricărui Stat contractant, sau să-i adreseze, în scop de a modifica sau schimbe dispozițiunile din convențiunea de față; să notifice schimbările adoptate;

b) Să exerciteze funcțiunile ce îi sunt acordate prin prezentul articol și prin articolele 9, 13, 14, 15, 17, 27, 28, 36 și 37 din convențiunea de față;

c) Să aducă orice amendamente dispozițiunilor din anexele A și G;

d) Să centralizeze și să comunice Statelor contractante informațiunile de orice natură cu privire la navigațiunea aeriană internațională;

e) Să centralizeze și să comunice Statelor contractante toate informațiunile de ordin radiotelegrafic, meteorologic și medical, care interesează navigațiunea aeriană;

f) Să ia măsuri pentru publicarea hărților de navigațiune aeriană conform dispozițiunilor din anexa F;

g) Să-și dea avizul asupra chestiunilor, pe cari Statele i le-ar supune spre examinare.

Orice modificare în dispozițiunile din anexe va putea fi adusă de Comisiunea internațională de navigațiune aeriană, când zisa modificare va fi fost aprobată cu trei părți din totalul posibil al voturilor, adică din totalul voturilor, cari ar putea fi exprimate, dacă toate Statele ar fi prezente.

Această modificare va avea deplin efect îndată după notificarea de Comisiunea Internațională de Navigațiune Aeriană, către toate Statele contractante.

Orice modificare propusă asupra articolelor din convențiunea de față va fi discutată de Comisiunea Internațională de Navigațiune Aeriană, fie că provine dela unul din Statele contractante sau dela Comisiunea însăși. Nici o modificare de acest fel nu va putea fi propusă spre acceptare Statelor contractante, dacă ea n'a fost aprobată cu două treimi cel puțin din totalul posibil de voturi.

Modificările aduse articolelor din Convențiune (exceptându-se anexele) trebuiesc, înainte de a intra în vigoare, să fie în mod expres adoptate de Statele contractante.

Cheltuelile de organizare și de funcționare ale Comisiunii Internaționale de Navigațiune Aeriană vor fi în sarcina Statelor contractante, în proporțiune cu numărul voturilor de cari dispune.

Cheltuelile ocazionate cu trimiterea de delegațiuni tehnice vor fi în sarcina Statelor lor respective.

CAPITOLUL IX

Dispozițiuni finale

ARTICOLUL 35

Înaltele Partii contractante se obligă, fiecare în ceea ce o privește, să coopereze pe cât va fi posibil la măsurile internaționale privitoare la:

a) Centralizarea și distribuțiunea informațiilor

nilor meteorologice, fie statistice, fie curente sau speciale, conform dispozițiilor Anexei F;

b) Publicarea hărților unificate, aeronautice, precum și stabilirea unui sistem uniform de repere aeronautice, conform dispozițiilor Anexei F;

c) Uzul radiotelegrafiei în navigațiunea aeriană, stabilirea stațiilor radiotelegrafice necesare, precum și observarea regulamentelor radiotelegrafice internaționale

ARTICOLUL 36

Dispozițiunile generale privitoare la vămi, în ceea ce privește navigațiunea aeriană internațională, fac obiectul unei înțelegeri particulare figurând la Anexa II din Convențiunea de față.

Nimic, din Convențiunea de față, nu va putea fi interpretat ca opunându-se la încheierea de către Statele contractante, conform principiilor stabilite prin însăși Convențiunea a unor protocoale speciale dela Stat la Stat, cu privire la vămi, poliție, poștă, sau la orice altecauze de interes comun privitoare la navigațiunea aeriană. Aceste protocoale vor trebui să fie imediat notificate Comisiunii Internaționale de Navigațiune aeriană, care va comunica celorlalte State contractante.

ARTICOLUL 37

În caz de neînțelegere între două sau mai multe State, privitor la interpretarea Convențiunii de față, litigiul va fi regulat de Curtea permanentă de justiție internațională, care va fi stabilită de Societatea Națiunilor și până la organizarea acestei Curți, pe cale de arbitragiu.

Dacă părțile nu se înțeleg direct asupra alegerii arbitrilor, ele vor proceda după cum urmează:

Fiecare din părți va numi un arbitru, și arbitrii se vor întruni pentru a alege un supra-arbitru. Dacă arbitrii nu pot să cadă de acord, părțile vor arăta fiecare un Stat terț, și Statele terțe astfel arătate vor proceda la numirea supra-arbitrului, fie de comun acord, fie propunând fiecare un nume, lăsând în urmă sorților grija ca să aleagă între ei.

Neînțelegerile relative la regulamentele tehnice anexate la Convențiunea de față vor fi regulate de Comisiunea Internațională de Navigațiune Aeriană, cu majoritate de voturi.

În cazul când diferendul ar fi asupra chestiunii de a se ști dacă este în joc interpretarea însăși a Convențiunii, sau aceea a unui regulament, va fi în atribuțiunile tribunalului arbitral, prevăzut la paragraful I-ii din prezentul articol, de a hotărî în mod suveran.

ARTICOLUL 38

În caz de război, stipulațiunile din Convențiunea de față nu vor aduce atingere libertății de acțiune a Statelor contractante, fie ca beligerante, fie ca neutre.

ARTICOLUL 39

Dispozițiunile din Convențiunea de față sunt completate prin Anexele A până la H, cari, sub rezerva dispozițiunii articolului 34, alineatul c, au aceeaș valoare și vor intra în vigoare odată cu Convențiunea însăși.

ARTICOLUL 40

Dominioanele britanice și India vor fi considerate ca State, în ce privește Convențiunea de față.

Teritoriile și supușii (*ressortissants*) țărilor de protectorat sau ale teritoriilor administrate în numele Societății Națiunilor vor fi, în ce privește Convențiunea de față, asimilate cu teritoriile și cu supușii (*ressortissants*) Statului protector sau mandatar.

ARTICOLUL 41

Statele cari n'au luat parte la războiul din 1914—1919 vor fi admise să adereze la Convențiunea de față.

Această adeziune va fi notificată, pe cale diplomatică, Guvernului Republicii franceze, și de acesta tuturor Statelor semnatare sau cari au aderat.

ARTICOLUL 42

Orice Stat care a luat parte la războiul din 1914—1919 și nefiind semnator al Convențiunii de față, nu va putea fi admis ca să adereze la ea decât dacă este Membru în Societatea Națiunilor sau dacă până la 1 Ianuarie 1923 aderarea sa obține consimțământul Puterilor aliate sau asociate semnatare a Tratatului de pace încheiat cu zisul Stat. După 1 Ianuarie 1923 această aderare va putea fi admisă, dacă este primită de trei sferturi cel puțin din Statele semnatare și cari aderă votând în condițiunile prevăzute la articolul 34 din Convențiunea de față.

Cererile de aderare vor fi făcute Guvernului Republicii franceze, care le va comunica celorlalte Puteri contractante. Afară numai dacă Statul care face cererea este primit deplin drept ca membru în Societatea Națiunilor, Guvernul francez va primi voturile ziselor Puteri și le va face cunoscut rezultatul votului.

ARTICOLUL 43

Convențiunea de față nu va putea fi denunțată înainte de 1 Ianuarie 1922. În caz de denunțare, aceasta va trebui să fie notificată Guvernului Republicii franceze, care va comunica celorlalte Puteri contractante. Ea nu va avea efect decât un an cel puțin după zisa notificare și nu va avea valoare decât numai față de Puterea care a procedat la aceasta. (49)

PREZENTA CONVENȚIUNE va fi ratificată.

Fiecare Putere va trimite ratificarea sa Guvernului francez, prin îngrijirea căruia se va aduce la cunoștința celorlalte Puteri semnatară.

Ratificările vor fi depuse în arhivele Guvernului francez.

Convențiunea de față va intra în vigoare, pentru fiecare Putere semnatară, față de celelalte Puteri cari au ratificat deja, patruzeci de zile după depunerea ratificării sale.

Chiar dela punerea în vigoare a Convențiunii de față, Guvernul francez va trimite o copie certificată de aceasta Puterilor cari, în baza Tratatelor de Pace, s'au angajat să aplice regulile de navigațiune aeriană în conformitate cu cele cuprinse în zisa Convențiune.

FĂCUT în Paris, la treisprezece Octombrie una mie nouă sute nouăsprezece, în un singur exemplar, care va rămâne depus în arhivele Guvernului Republicei franceze, a căror copii autentice vor fi remise Statelor contractante. Zisul exemplar, datat după cum se vorbește aci mai sus, va putea fi semnat până la douăsprezece Aprilie, una mie nouă sute douăzeci inclusiv.

CARE SPRE CREDINȚA, Plenipotențiarii aci mai jos, a căror imputerniciri au fost recunoscute bune și în regulă, au semnat Convențiunea de față, al cărui text francez, englez și italian vor avea aceeași valoare. (57)

(L. S.) ROLIN-JAEQUEMYNS.

(L. S.) YSMAEL MONTES.

(L. S.) RAOUL FERNANDES.

(L. S.) EYRE A. CROWE.

(L. S.) V. K. WELLINGTON KOO.

(L. S.) RAFAEL MARTINEZ ARTIZ.

(L. S.) E. DORN Y DE ALSUA.

(L. S.) S. PICHON.

(L. S.) VITTORIO SCIALOJA.

(L. S.) ANTONIO BURGOS.

(L. S.) I. J. PADEREWSKI.

(L. S.) AFFONSO COSTA.

(L. S.) ALEX. VAIDA VOEVOD.

(L. S.) CHAROON.

(L. S.)

(L. S.) J. A. BUERO.

A N E X E

ANEXA A.

Semnele ce trebuie să poarte aeronavele

SECȚIUNEA I

GENERALITĂȚI

a) Semnul de naționalitate va fi reprezentat printr-o literă majusculă în caracter roman, exemplu :

FRANȚA F.

Semnul de înmatriculare va fi reprezentat printr'un grup de patru litere majuscule, fiecare grup va cuprinde cel puțin o vocală, litera Y fiind socotită ca o vocală.

Grupul complet de cinci litere va fi întrebuințat ca semnal de apel al aeronavei, ori decât ori aeronava va trebui să emită sau să primească semnale radiotelegrafice, sau pentru oricare alt mod de comunicare, afară de cazul comunicărilor prin semnale optice, când se va întrebuința metodele obișnuite.

Semnele de naționalitate și de înmatriculare vor fi conforme cu indicațiunile tabloului dela secțiunea VIII din prezenta anexă;

b) Pentru toate aeronavele, altele decât aeronavele de Stat și aeronavele comerciale, semnul de înmatriculare va fi subliniat cu o trăsătură neagră;

c) Registrul matricol și certificatul de înmatriculare vor trebui să cuprindă un semnala-ment al aeronavei și vor arăta: numărul sau orice alt semn de identitate dat de construc-torul aparatului; semnele de înmatriculare și de naționalitate mai sus menționate; portul de bază al aeronavei; numele și pronumele, națio-nalitatea și domiciliul proprietarului, precum și data matriculării;

d) Orice aeronavă trebuie să poarte, fixată într'un mod vizibil, pe nacelă sau pe fuselaj, o placă de metal pe care vor fi înscrise numele, pronumele și domiciliul proprietarului și seme-nele de naționalitate și de înmatriculare ale ae-ronavei.

CERTIFICAT DE INMATRICULAȚIUNE

(MODEL PROVIZORIU)

Naționalitatea	
Semnul de naționalitate	
Semnul de înmatriculare	
Data înmatriculării	
Tipul ae-ronavei	Aeronavă de turism " comercială " de Stat
Numele constructorului	
Numărul de serie	
Descrierea	
Proprietarul (numele și pronumele)	
Domiciliul proprietarului	
Naționalitatea proprietarului	
Portul de bază al aeronavei	

Semnătura și sigiliul
autorității care a eliberat certificatul.

SECȚIUNEA II

POZIȚIUNEA SEMNELOR PE APARAT

Semnele de naționalitate și de înmatriculare vor fi vopsite în negru pe fond alb și dispuse după cum urmează :

a) *Avioane*. Semnele vor fi vopsite: odată pe suprafața inferioară a planurilor inferioare și odată pe suprafața superioară a planurilor su-perioare, partea de sus a literelor fiind îndrep-tată către bordul de atac. Ele vor fi de aseme-nea vopsite pe fiecare parte a fuselajului între aripi și planurile coadei. Dacă este vorba de un aparat care nu are fuselaj, semnele vor fi vop-site pe nacelă;

b) *Dirijabile și baloane*. Pentru dirijabile semnele vor fi dispuse cât mai aproape posibil de secțiunea transversală maximă (mătre cou-

ple); ele se vor repeta pe cele două laturi și pe partea superioară, acest din urmă fiind la egală distanță de semnele făcute pe laturi.

Pentru baloane semnele repetate de două ori, vor fi vopsite aproape de circumferința orizontală maximă și cât se poate mai departe unul de altul.

Pentru dirijabile și baloane, semnele dispuse pe flancuri vor trebui să fie vizibile atât din lături cât și dela pământ.

SECȚIUNEA III

LOCUL SUPLEMENTAR PENTRU SEMNELE DE NAȚIONALITATE

a) Avioane și dirijabile. Semnul de naționalitate va fi reprodus pe cele două părți ale suprafeței inferioare, fie ale planului fix inferior al coadei, fie ale cârmei de adâncime, precum și pe suprafața superioară a planului fix superior sau a cârmei de adâncime dacă aceasta este mai lată.

Aceste semne vor fi de asemenea repetate pe ambele părți ale cârmei de direcțiune sau pe suprafețele exterioare ale cârmelor exterioare dacă aparatul are mai multe cârme de direcțiune;

b) Baloane. Semnele de naționalitate vor fi vopsite pe nacelă.

SECȚIUNEA IV

DIMENSIUNILE SEMNELOR DE NAȚIONALITATE ȘI ALE SEMNELOR DE INMATICULARE

a) Avioane. Înălțimea semnelor pe planurile aripelor și pe planurile coadei va fi de patru cincimi din lățimea lor respectivă; pe cârma de direcțiune semnele vor fi oricât se poate de mari.

Pe fuselaj sau pe nacelă înălțimea semnelor va fi egală cu patru cincimi din cea mai mare înălțime măsurată pe porțiunea cea mai strâmtă a fuselajului sau nacelei, pe care sunt vopsite aceste semne;

b) Dirijabile și baloane. Pentru semnele de naționalitate vopsite pe planurile coadei înălțimea literelor va fi egală cu patru cincimi din lățimea planului coadei; pe cârmă aceste semne vor fi cât se poate de mari. Înălțimea celorlalte semne nu va trebui să fie mai mică decât a douăsprezecea parte din circumferința secțiunii transversale maximă a dirijabilului.

Pentru baloane, înălțimea semnelor de naționalitate va fi de patru cincimi din înălțimea na-

celii; înălțimea celorlalte semne va fi cel puțin egală cu a douăsprezecea parte a circumferinței balonului;

c) Generalități. Pentru toate aeronavele, înălțimea semnelor de naționalitate și a semnelor de immatriculațiune va putea să nu întrecă 2 metri, 50.

SECȚIUNEA V

DIMENSIUNI, TIP DE LITERE, ETC.

a) Lățimea caracterelor va fi egală cu două treimi din înălțimea lor; grosimea lor va fi egală cu a șasea parte din această înălțime.

Literele vor fi în caractere ordinare pline, toate de același tip și de aceeași dimensiuni; între litere se va lăsa un spațiu egal cu jumătatea lățimei lor;

b) Pentru literele subliniate, trăsătura va avea aceeași grosime ca și literele și se va lăsa un spațiu egal între partea de jos a literelor și partea de sus a liniilor.

SECȚIUNEA VI

SPAȚIUL ÎNTRE SEMNUL DE INMATICULARE ȘI SEMNUL DE NAȚIONALITATE

Când semnele de immatriculare și de naționalitate vor apare împreună, ele vor trebui să fie despărțite cu o trăsătură de o lungime egală cu lățimea unei litere.

SECȚIUNEA VII

ÎNTREȚINERE

Semnele de naționalitate și de immatriculare vor fi dispuse cât mai bine posibil, ținând compt de formele aeronavei. Aceste semne vor trebui să fie totdeauna ținute curate și să fie totdeauna vizibile.

SECȚIUNEA VIII

TABLOUL SEMNELOR

Semnul de naționalitate al fiecărui din Statele mai jos arătate, se aplică la aeronavele Dominionelor sale, coloniilor, Protectoratelor și Statelor dependente sau țărilor guvernate de dânsul în baza unui mandat al Societății Națiunilor.

ȚĂRI	Scara de naționalitate	SEMN DE INMATICULARE
Statele unite ale Americii	N	Toate combinațiunile făcute în conformitate cu dispozițiunile paragrafului a din titlul I al prezenta Anexa, cu ajutorul celor douăzeci și șase litere ale alfabetului, grupate câte patru cu cel puțin o vocală în fiecare grup. Exemplu : ADCJ. PURN.
Imperiul Britanic	G	Toate combinațiunile făcute cu B ca prima literă.
Franța	F	Toate combinațiunile făcute cu C ca prima literă.
Italia	I	Toate combinațiunile făcute cu P ca prima literă.
Japonia	J	Toate combinațiunile făcute cu R ca prima literă.
Bolivia	C	Toate combinațiunile făcute cu U ca prima literă.
Cuba	C	Toate combinațiunile făcute cu B ca prima literă.
Portugalia	C	Toate combinațiunile făcute cu P ca prima literă.
România	C	Toate combinațiunile făcute cu R ca prima literă.
Uruguay	G	Toate combinațiunile făcute cu U ca prima literă.
Cehoslovacia	L	Toate combinațiunile făcute cu B ca prima literă.
Guatemala	L	Toate combinațiunile făcute cu G ca prima literă.
Liberia	L	Toate combinațiunile făcute cu L ca prima literă.
Brazilia	P	Toate combinațiunile făcute cu B ca prima literă.
Polonia	P	Toate combinațiunile făcute cu P ca prima literă.
Belgia	O	Toate combinațiunile făcute cu B ca prima literă.
Peru	O	Toate combinațiunile făcute cu P ca prima literă.
China	X	Toate combinațiunile făcute cu C ca prima literă.
Honduras	X	Toate combinațiunile făcute cu H ca prima literă.
Serbia Croația Slavonia	X	Toate combinațiunile făcute cu S ca prima literă.
Haiti	H	Toate combinațiunile făcute cu H ca prima literă.
Siam	H	Toate combinațiunile făcute cu S ca prima literă.
Equator	E	Toate combinațiunile făcute cu E ca prima literă.
Grecia	S	Toate combinațiunile făcute cu G ca prima literă.
Panama	S	Toate combinațiunile făcute cu P ca prima literă.
Indonезia	A	Toate combinațiunile făcute cu H ca prima literă.
Nicaragua	A	Toate combinațiunile făcute cu N ca prima literă.

ANEXA B.

Certificat de navigabilitate

Condițiunile principale cerute pentru eliberarea certificatului de navigabilitate sunt următoarele :

1. Din punctul de vedere al siguranței, aereo-

nava va trebui să fie concepută așa ca să îndeplinească oarecari condițiuni minima.

2. Prin mijlocul unor zboruri de încercare, ce ar îndeplini anumite condițiuni minima, se va face o demonstrațiune satisfăcătoare a calităților reale de zbor, a fiecărui tip de aparat supus examinării.

Dar, odată ce un tip s'a aprobat, celelalte aparate cari s'ar face în urmă după același model vor fi scutite de aceste probe.

3. Construcțiunea oricărei aeronave va trebui să fie aprobată în ceea ce privește materialele precum și punerea în lucru. Controlul construcțiunii și al încercărilor va trebui să satisfacă unor oarecari condițiuni minima.

4. Orice aeronavă trebuie să fie înzestrată cu instrumentele necesare siguranței navigațiunii.

5. Condițiunile minima, de cari este vorba la paragrafele 1, 2 și 3 se vor fixa ulterior de către Comisiunea internațională de navigațiune aeriană. Până atunci fiecare din Statele contractante va fixa el însuși regulile de detaliu, cari vor călăuzi eliberarea certificatelor de navigabilitate și la menținerea validității lor.

ANEXA C.

Cărțile de bord

SECȚIUNEA I

CARNETUL DE DRUM

Acest carnet trebuie să fie ținut de toate aeronavele și va conține următoarele date :

a) Categoria cărei aparține aeronava ; semnele de naționalitate și de înmatriculare ; numele, pronumele ; naționalitatea și domiciliul proprietarului, numele constructorului ; încărcătura utilă a aeronavei ;

b) Afară de aceasta, pentru fiecare călătorie :
1°) Numele, naționalitatea și domiciliul pilotului și ale fiecărui din membrii echipajului ;
2°) Locul, data și ora plecării ; itinerarul urmat și toate incidentele de drum ivite, cuprinzând și aterisările.

SECȚIUNEA II

LIVRETUL APARATULUI

Acest livret nu este obligatoriu decât pentru aeronavele întrebuintate la transportul în comun de pasageri și mărfuri.

El trebuie să cuprindă următoarele informațiuni :

a) Categoria cărei aparține aeronava ; semnele de înmatriculare și de naționalitate ; numele,

pronumele, naționalitatea și domiciliul proprietarului; numele constructorului și încărcătura utilă a aeronavei;

b) Tipul și numărul de serie al motorului; tipul helicei cu numărul, pasul și diametrul, precum și numele fabricantului;

c) Tipul aparatului de T. F. F. montat pe aeronavă;

d) Tabloul, prin care se dă personalului responsabil de funcționarea și întreținerea aeronavei, toate informațiunile utile hobanajului;

e) Informațiunile tehnice complete și detaliate asupra serviciului anterior al aeronavei, inclusiv probele de recepțiune, revizuirile, înlocuirea de piese, reparațiuni și toate lucrările de același fel.

SECȚIUNEA III

LIVRETUL MOTORULUI

Acest livret nu este obligator decât pentru motoarele instalate pe aeronavele întrebuințate la transportul pasagerilor sau al mărfurilor.

Un livret special va trebui să existe pentru fiecare motor, pe care îl va însoți întotdeauna. El va conține datele de mai jos :

a) Tipul motorului, numărul de serie, numele constructorului, puterea și regimul normal maximum al motorului, data fabricațiunii și data punerii în serviciu;

b) Semnul de immatriculare și tipul aeronavelor, pe cari a fost instalat motorul;

c) Informațiunile tehnice complete și detaliate asupra serviciului anterior al motorului, cuprinzând și probele de recepțiune, numărul de ore de lucru deja făcute, revizuirile, înlocuirile, reparațiunile și orice lucrări de același fel.

SECȚIUNEA IV

CARNET DE SEMNALE

Acest carnet nu este obligator decât pentru aeronavele întrebuințate la transportul în comun al pasagerilor și mărfurilor. El trebuie să cuprindă datele următoare :

a) Categoria aeronavei, semnele de naționalitate și immatriculare, numele, pronumele, naționalitatea și domiciliul proprietarului;

b) Locul, data și ora de transmisiune sau de recepțiune a oricărui semnal;

c) Numele sau indicațiunea oricărei persoane sau oricărei stațiuni căreia i s'a adresat sau dela care s'a primit un semnal.

SECȚIUNEA V

ȚINEREA CĂRȚILOR DE BORD

a) Constructorul va trebui, pe cât posibil, să înscrie și să semneze primele inscripțiuni în cărțile de bord; inscripțiunile următoare vor fi făcute și semnate de către pilot sau orice altă persoană competentă;

b) O copie a certificatului de navigabilitate va trebui să fie păstrată în geanta cărții aparatului;

c) Toate inscripțiunile vor fi făcute cu cerneală, afară de cele ce se fac în carnetul de drum și cel de semnale; inscripțiunile acestea se vor putea face cu creionul într'un carnet brulion, dar vor trebui trecute cu cerneală în cartea de bord, la fiecare 24 de ore. În caz de anchetă oficială, se va putea recurge la notațiunile din acest carnet;

d) Nici o ștersătură nu poate să fie făcută și nici o foaie nu se poate rupe dintr'o carte de bord;

e) O copie dupe prezentele instrucțiuni va trebui să se găsească în fiecare carte de bord.

ANEXA D.

REGULAMENT

ASUPRA

FOCURILOR ȘI SEMNALELOR

CODUL CIRCULAȚIUNII AERIANE

DEFINIȚIUNI

Cuvântul „Aeronavă” cuprinde în general baloanele, captive sau libere, smeele, dirijabilele și avioanele.

Cuvântul „balon” arată o aeronavă, fie captivă, fie liberă, care întrebuințează un gaz mai ușor ca aerul ca mijloc de sustentațiune în atmosferă și nu are nici un mijloc propriu de propulsiune.

Cuvântul „dirijabil” arată o aeronavă, care întrebuințează un gaz mai ușor ca aerul ca mijloc de sustentațiune în atmosferă și are mijloace proprii de propulsiune.

Cuvântul „avion” arată orice aeroplan, hidroplan (cu flotoare sau cu cocă), sau orice altă aeronavă mai grea decât aerul și posedând mijloace proprii de propulsiune.

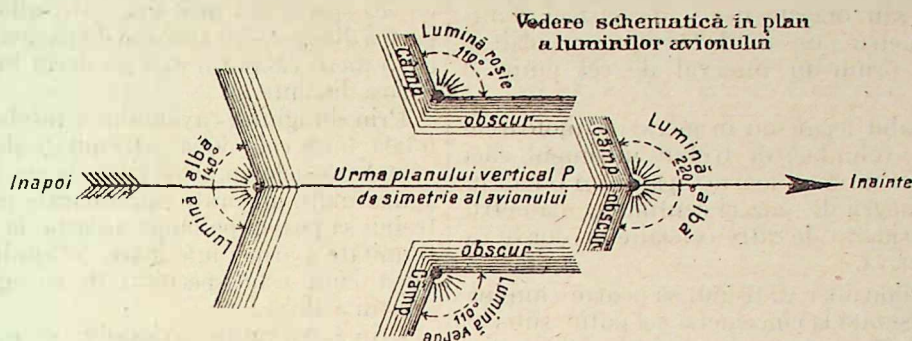
Un dirijabil va fi considerat ca fiind în „mers” dacă nu este legat nici de pământ, nici de un obiect oarecare situat pe pământ sau pe apă.

SECȚIUNEA I

REGULAMENT ASUPRA LUMINELOR

În acest regulament cuvântul «vizibil» aplicat la lumini înseamnă: vizibil pe o noapte

întunecoasă și cu atmosferă transparentă. Unghiurile de vizibilitate, de cari este vorba mai jos și cari sunt figurate în crochiul aci arătat, presupune aeronava în pozițiunea sa normală de zbor rectiliniu și orizontal.

1. Regulele privitoare la lumini vor fi aplicate în orice timp, dela apusul la răsăritul soarelui, și pe durata acestui interval nu va trebui să se aprindă nici o altă lumină care ar putea fi confundată cu luminile regulamentare de navigațiune.

Aceste din urmă lumini nu vor trebui să fie orbitoare.

2. Un avion, fie că ar fi în aer, fie că ar manevra pe pământ sau pe apă, prin propriile sale mijloace, trebuie să poarte luminile următoare:

a) În partea dinainte, o lumină albă vizibilă sub un unghi de 220° bisectat de planul vertical P de simetrie al avionului.

Această lumină va trebui să fie vizibilă dela o distanță de cel puțin 8 kilometri;

b) Pe partea dreaptă, o lumină verde, dispusă astfel în cât să proiecteze înainte o lumină neîntreruptă cuprinsă între două planuri verticale, cari formează un unghi de 110° și dintre cari unul va fi paralel cu planul vertical, care trece prin axa longitudinală a aparatului. Această lumină va trebui să fie vizibilă dela o distanță de cel puțin 5 kilometri;

c) Pe partea stângă, o lumină roșie dispusă astfel încât să proiecteze înainte o lumină neîntreruptă cuprinsă între două planuri verticale cari formează un unghi de 110° , din cari unul va fi paralel cu planul vertical care trece prin axa longitudinală a aparatului. Această lumină va trebui să fie vizibilă dela o distanță de cel puțin 5 km;

d) Aceste lumini laterale, verde și roșu, vor fi dispuse astfel încât lumina verde să nu fie vizibilă din partea stângă a avionului, nici lumina roșie din partea dreaptă;

e) În partea dinapoi, și cât mai departe posibil, o lumină albă îndreptată înapoi și vizibilă la distanță de cel puțin 5 kilometri, într'un sector de 140° , divizat în două părți egale de planul

vertical ce trece prin axa longitudinală a aparatului;

f) Dacă pentru aplicarea regulei de mai sus lumina unică trebuie să fie înlocuită cu mai multe lumini, câmpul de vizibilitate al fiecărei din ele va fi limitat astfel încât să nu fie vizibilă decât o singură lumină deodată.

3. Regulele referitoare la luminile avioanelor vor fi aplicabile la dirijabile cu modificările următoare:

a) Toate luminile vor fi dublate, cele dinainte și cele dinapoi în mod vertical și cele laterale în mod orizontal pe o paralelă cu axa dirijabilului;

b) Luminile fiecărei perechi dinainte și dinapoi vor fi vizibile simultan.

Distanța între luminile din aceeași pereche nu va fi mai mică de doi metri.

4. Un dirijabil remorcat va trebui să poarte luminile specificate la paragraful 3^a și pe lângă aceasta, și cele specificate la paragraful 6^a pentru dirijabilele în derivă.

5. a) Un avion sau dirijabil plutind la suprafața apei fără a fi stăpân pe dânsul, adică incapabil de a manevra după cum este prescris în regulamentele pentru evitarea colisiunilor pe mare, va trebui să poarte două lumini roșii distanțate de cel puțin doi metri puse una deasupra celeilalte și astfel ca ele să fie vizibile în toate direcțiunile dela o distanță de cel puțin 3 kilometri;

b) o aeronavă, în condițiunile de mai sus, nu va purta, dacă este imobilă, luminile dinlături, dar în mers va trebui să le poarte.

6. Un dirijabil care este în derivă, pentru o cauză oarecare, sau care de bună voie a oprit motoarele sale, va trebui, pe lângă luminile specificate, să arate în mod foarte aparent una deasupra celeilalte două lumini roșii, despărțite printr'un interval de cel puțin doi metri și vizi-

bile în toate direcțiunile dela o distanță de cel puțin 3 kilometri.

În timpul zilei, un dirijabil, remorcat și care, dintr-o cauză oarecare, nu se mai poate dirija, va trebui să arate, într-un mod foarte aparent, două bule sau obiecte negre, de șaiszeci centimetri diametru puse unul deasupra celuilalt și despărțite printr-un interval de cel puțin 2 metri.

Un dirijabil legat sau în mers, cu motoarele sale oprite voluntar, va trebui în timpul zilei să arate într-un mod foarte aparent o bulă sau un obiect negru de șaiszeci centimetri diametru și va fi considerat de către celelalte aeronave ca fiind în derivă.

7. Un balon liber va trebui să poarte o lumină vie, albă, așezată la cinci metri cel puțin sub nacelă și vizibilă în toate direcțiunile dela o distanță de cel puțin trei kilometri.

8. Un balon captiv va trebui să poarte dispuse, ca și lumina albă specificată la paragraful 7 și în locul acelei lumini, trei lumini dispuse vertical la cel puțin doi metri distanță una de alta. Lumina din mijloc va fi albă; celelalte două, roșii; câte trele lumini vor fi vizibile în toate direcțiunile la o distanță de cel puțin trei kilometri.

Pe lângă aceasta, cablul va trebui să fie înzestrat la fiecare trei sute de metri plecând dela nacelă cu grupe de câte trei lumini dispuse cum este specificat aci mai sus. Apoi obiectul, de care este legat balonul pe pământ, va trebui să poarte un grup de lumini asemănătoare ca să arate pozițiunea lui.

Ziua, cablul va trebui să poarte în aceleași pozițiuni ca și grupele de lumini menționate mai sus și în locul lor, mâneci de aer de cel puțin 0m,20 diametru și doi metri lungime, marcate cu bande alternative albe și roșii, de 0m,50 lățime.

9. Un dirijabil legat aproape de pământ va trebui să poarte luminile specificate la paragrafele 2° a) și e) și 3°.

Afară de aceasta, dacă el este legat departe de pământ, dirijabilul, cablul și obiectul de care el este legat vor fi, fie ziua, fie noaptea, semnalate după cum se prevede la paragraful 8. Ancorele marine sau geamandurile întrebunțate de către dirijabile pentru a se lega pe mare vor fi dispensate de observarea acestor reguli.

10. Un avion oprit pe pământ sau pe apă, dar neancorat, nici ancorat, va trebui să poarte luminile specificate la paragraful 2°.

11. Pentru a se evita colisiuni cu vase:

a) Un avion ancorat sau amarat pe apă, va trebui să poarte pe partea dinainte, la locul cel

mai aparent, o lumină albă, vizibilă din toate părțile, la o distanță de cel puțin 2 km;

b) Un avion de o lungime de 50 de metri sau mai mult, ancorat sau amarat pe apă, va trebui să poarte în partea dinainte o lumină analoagă cu cea specificată mai sus, și o alta așezată la partea dinapoi, sau aproape de partea dinapoi și cu 5 metri cel puțin mai jos decât lumina dela partea dinainte.

Prin »lungimea« avionului se înțelege distanța totală între cele două extremități ale acestuia;

c) Avioanele cu anvergura de cincizeci metri și mai mult, ancorate sau amarate pe apă, vor trebui să poarte pe lângă aceasta, la fiecare extremitate a aripei inferioare, o lumină așezată după cum este specificat în paragraful a al acestui articol.

Prin »anvergura« avionului se înțelege lungimea lui maximă.

12. Dacă în timpul nopții, una din luminile specificate mai sus se stinge, aeronava va trebui să ateriseze pe dată ce va putea face aceasta fără pericol.

13. În nici un caz regulile ce preced nu vor împiedica aplicarea regulamentelor speciale edictate de un Stat, cu privire la luminile suplimentare de semnale sau de pozițiune, pentru aeronavele militare sau pentru aeronavele ce zboară în formațiune.

Aceste reguli nu vor împiedica de asemenea întrebunțarea semnalelor de recunoaștere adoptate de un proprietar de aeronave, cu autorizațiunea guvernului său și formal înregistrate și publicate.

SECȚIUNEA II

REGULAMENTE ASUPRA SEMNALELOR

14. a) O aeronavă care ar voi să ateriseze noaptea pe un aerodrom dotat cu un personal de gardă, va trebui, înainte de a aterisa, să tragă o rachetă verde Very sau să facă semnale intermitente cu o lampă verde. Pe lângă aceasta, prin ajutorul codului internațional Morse, va trebui să reproducă grupul de litere cari formează semnalul său de apel;

b) Permisiunea de a aterisa i se va da dela pământ prin repetirea aceluiași semnal de apel, urmat de o rachetă verde Very sau de semnale intermitente făcute cu o lampă verde.

15. O rachetă roșie sau un foc roșu, pe pământ, va însemna că aeronava nu trebuie să ateriseze.

16. O aeronavă obligată să ateriseze noaptea va trebui, înainte de a aterisa, să tragă o rachetă roșie Very, sau să facă cu luminile sale de navigație o serie de semnale scurte și intermitente.

CODUL CIRCULAȚIUNII AERIANE

17. Când o aeronavă în pericol va cere ajutor, va trebui să întrebuințeze pentru aceasta, fie împreună, fie separat, semnalele următoare:

a) Semnalul internațional S. O. S. făcut prin semnale optice sau prin radiotelegrafie;

b) Semnalul de pericol făcut prin mijlocul pavilioanelor N. G. ale codului internațional;

c) Semnalul de distanță format de un pavilion pătrat având fie deasupra, fie dedesubt, o bulă sau ceva asemănător;

d) Un sunet continuu emis de un aparat sonor oarecare;

e) Un semnal format de o succesiune de rachete Very, albe, trase la intervale scurte.

18. Pentru a indica unui avion că el se găsește în apropierea unei zone interzise și că trebuie să-și schimbe drumul, se va întrebuința semnalele ce urmează:

a) Ziua: trei proiectile trase la 10 secunde interval, ale căror exploziune în aer vor produce trei nouri de fum albi, jalonând direcțiunea ce va trebui să urmeze aeronava;

b) Noaptea: trei proiectile trase la 10 secunde interval, ale căror exploziune în aer vor produce stele albe, jalonând direcțiunea ce va trebui să urmeze aeronava;

19. Pentru a da unei aeronave ordin de aterisare se va întrebuința semnalele ce urmează:

a) Ziua: trei proiectile trase la 10 secunde interval, ale căror exploziune în aer vor produce un nor de fum negru sau galben;

b) Noaptea: trei proiectile trase la 10 secunde interval, ale căror exploziune în aer vor produce focuri de stele roșii.

Afară de aceasta, dacă este vorba de a împiedica aterisajul unui avion, altul decât cel vizat, se va dirija asupra acestuia din urmă, prin mijlocul unui proiector, un snop intermitent de lumină.

20. În cazul când ceața sau păcla ar face invizibil un aerodrom, aerodromul se va putea semnaliza printr-un balon ce ar servi de gemaudură aeriană, sau prin orice alt mijloc aprobat.

a) În caz de ceață, păclă, cădere de zăpadă sau de ploaie deasă, fie noaptea fie ziua, o aeronavă aflată pe apă va trebui să dea următoarele semnale sonore:

1. Dacă aeronava nu este nici ancorată, nici amarată, un sunet, la intervale de două minute cel mult, consistând în două apeluri de o durată de aproximativ cinci secunde, separate prin un interval de aproape o secundă;

2. Dacă este ancorată sau amarată, zângănitul repede al unui clopot sau piese de metal îndestul de puternic, în timp de aproape cinci secunde, cu interval de un minut cel mult.

21. Avioanele trebuie totdeauna să facă loc baloanelor captive sau libere și dirijabilelor. Dirijabilele trebuie să facă totdeauna loc baloanelor, fie captive, fie libere.

22. Un dirijabil care nu mai este stăpân pe direcția sa trebuie să fie considerat drept un balon liber.

23. Când împrejurările permit, se poate prevedea riscul unei colisiuni cu o altă aeronavă, observând cu îngrijire orientarea și înclinarea drumului urmat de aceasta din urmă.

Dacă nici unul nici altul din aceste două elemente nu primește o modificare apreciabilă, colisiunea trebuie considerată ca posibilă.

24. Expresiuinea: »risc de colisiune« cuprinde orice risc de accident cauzat prin o prea înare apropiere a două aeronave.

Orice aeronavă căreia regulile de mai sus îi impun obligațiunea de a se depărta de o altă aeronavă pentru a evita o colisiune, trebuie să se mențină la o distanță suficientă, având în vedere împrejurările de fapt.

25. Cu toată observarea regulilor asupra riscurilor de colisiune conținute în paragraful 24, o aeronavă cu motor trebuie totdeauna să manevreze după regulile stabilite prin paragrafele 22 și următoarele, îndată ce ar vedea că continuându-și drumul său ar trece la mai puțin de 200 metri de o altă aeronavă.

26. Când două aeronave cu motor se întâlnesc față în față, sau aproape în față, fiecare din ele trebuie să se depărteze înspre dreapta ei.

27. Când două aeronave cu motor urmează respectiv drumuri cari se încrucișează, aeronava care va vedea pe cealaltă la dreapta sa trebuie să facă loc acesteia.

28. O aeronavă care va ajunge pe o altă, va trebui, pentru a-i trece înainte, să se depărteze de dânsa, făcând să devieze propriul său drum către dreapta, iar nu să se lase în jos.

Dacă o aeronavă ajunge peste o altă aeronavă urmând un drum inclinat de mai mult de 110 grade pe drumul urmat de aceasta din urmă, adică se găsește față de aceasta într-o poziție așa că noaptea ea nu ar putea distinge nici una din luminele depe lături ale acestei aeronave, ea va fi considerată ca voind să întrecă pe aceasta din urmă și nici o schimbare ulterioară a drumului urmat de către cele două aeronave nu va putea face să se considere cea dintâi ca căutând a încrucișa pe cealaltă în sensul prezentului regulament sau să o scape de obligațiunea de a se ține la distanță de aeronava ajunsă, până ce aceasta din urmă nu a fost destul de întrecută.

Cum ziua, aeronava care a trecut înainte în condițiile mai sus vizate, nu poate și totdeauna cu siguranță dacă drumul său va trece înaintea sau înăpoia celeilalte aeronave, ea trebuie, în caz de îndoială, să se considere ca fiind în situațiunea unei aeronave care ajunge pe altă și să se depărteze de drumul urmat de aceasta din urmă.

29. Când prezentul regulament prescrie uneia din două aeronave să facă loc celeilalte, aceasta din urmă trebuie să-și mențină drumul primitiv și viteza sa. Când, cu toate acestea, din cauză de ceață sau din orice altă cauză, cele două aeronave să găsească așa de apropiate una de alta în cât o colisiune să nu poată fi evitată printr-o manevră a celei dintâiu, aeronava ajunsă trebuie să ia inițiativa să manevreze în modul cel mai eficace pentru a evita colisiunea.

30. Orice aeronavă, invitată prin prezentul regulament să se depărteze de drumul altei aeronave, va trebui pe cât posibil să evite de a o încrucișa pe dinaintea ei.

31. Orice aeronavă, care urmează o cale aeriană oficial recunoscută, va trebui să păstreze dreapta acestei căi dacă lucrul este posibil și fără pericol.

32. Nici o aeronavă, care este pe punctul de a se ridica de pe pământ sau de pe mare nu va trebui să încerce de a pleca dacă este un risc de colisiune cu o altă aeronavă, care va fi pe punctul de a aterisa.

33. Orice aeronavă, care s'ar găsi într'un nor, în ceață, păclă sau orice altă condiție de rea vizibilitate, va trebui să manevreze cu precauțiune, ținând cu îngrijire seamă de împrejurările de fapt.

34. Conformându-se acestor reguli, să nu să piardă totuși din vedere oarecare pericole de navigațiune și de colisiune sau orice altă circumstanță, care ar putea să impună necesitatea de a se depărta de ele pentru a evita un pericol imediat.

SECȚIUNEA IV

LEST

35. Este interzis de a arunca, dintr'o aeronavă, din aer, alt lest decât nisip fin sau apă.

SECȚIUNEA V

REGULELE CIRCULAȚIUNII AERIANE

DEASUPRA SAU ÎN VECINĂTATEA AERODROMURILOR

36. În fiecare aeroport, va fi ridicat pe un punct înalt un drapel care va indica aeronavelor, ce ar voi să ateriseze acolo sau să plece de acolo și ar fi nevoite să facă un viraj, că acel

viraj trebuie să se facă spre stânga, adică în sens contrar al mișcării acelor unui ceasornic, sau spre dreapta (în sensul mișcării acelor unui ceasornic), după culoarea drapelului. Un drapel alb va indica că virajul trebuie să se facă spre dreapta, și în acest caz drapelul va trebui să rămână neconținut pe partea dreaptă a avionului, adică pe partea care poartă lumina verde; de asemenea un drapel roșu va însemna că avionul trebuie să vireze la stânga, drapelul roșu rămânând atunci pe partea stângă, care poartă lumina roșie a avionului.

37. Un avion care pleacă dintr'un aerodrom nu va trebui să vireze la mai puțin de 500 metri de distanță dela punctul cel mai apropiat al perimetrului, și dacă virează trebuie să vireze conform regulilor stabilite în paragraful precedent.

38. Orice avion care zboară între 500 și 1.000 metri de distanță dela punctul cel mai apropiat al unui aerodrom, va trebui să se conformeze regulilor de viraj mai sus stabilite, afară numai dacă se află la mai mult de 2.000 metri altitudine.

39. Aterisajele acrobatice sunt interzise pe aerodromurile Statelor contractante deschise traficului internațional. Este interzis avioanelor de a se deda la exerciții acrobatice la mai puțin de 2.000 metri distanță de punctul cel mai apropiat al unuia din aceste aerodromuri.

40. În orice aerodrom, direcțiunea vântului va fi lămurit indicată prin unul sau mai multe din mijloacele recunoscute, precum teuri de aterisare, mâneci de vânt, fum, etc.

41. Orice avion, care pleacă dintr'un aerodrom utilizat pentru traficul internațional, sau care aterisează în acel aerodrom, va trebui să facă aceasta cu fața spre vânt, afară de vreo piedică provenită din configurațiunea terenului.

42. Dacă două avioane se apropie în același timp de un aerodrom ca să ateriseze, avionul cel mai sus va trebui să manevreze pentru a evita avionul ce zboară la un nivel inferior, și când va aterisa și el se va conforma regulilor dela paragraful 28 asupra întrecerilor.

43. Se va lăsa cale liberă oricărui avion, care ar încerca să ateriseze pe un aerodrom după ce va fi făcut semnalul de pericol.

44. Orice aerodrom va fi virtualmente divizat în trei zone pentru un observator pus cu fața spre vânt. Zona din dreapta va fi zona de plecare și cea din stânga cea de aterisare; între aceste două zone va fi o zonă neutră. Un avion care voeste să ateriseze va trebui să ia loc cât mai aproape de zona neutră, dar așezându-se la stânga oricărui alt avion care ar fi deja aterisat.

Când a încetinit mersul sau când s'a oprit de tot pe pământ, avionul trebuie să fie dus imediat pe zona neutră. De asemenea un avion care se înalță va face aceasta în partea cea mai despre dreapta a zonei de plecare, menținându-se cu toate acestea la stânga oricărui avion care s'ar înalță în acel moment sau ar fi pe punctul de a se înalță.

45. Nici un avion nu va începe să se înalțe dacă avionul ce îl precede nu va fi degajat complet aerodromul.

46. Regulele de mai sus se vor aplica de asemenea la aterizările de noapte în aeroporturi; semnalele vor fi atunci făcute după cum urmează :

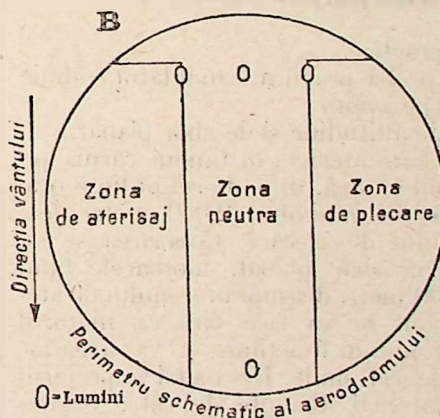
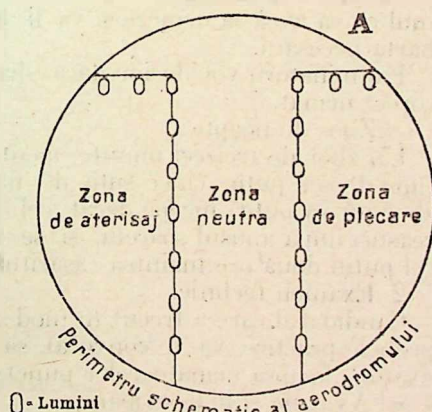
a) O lumină roșie va indica că virajele trebuie făcute la stânga; o lumină verde va înștiința că virajele trebuiesc efectuate la dreapta (a se vedea paragraful 36). Zona dela dreapta va fi indicată prin lumini albe dispuse astfel încât să formeze un L răsturnat, zona dela stânga va fi semnalată în acelaș mod. Cei doi L vor fi așezați spate la spate și așa ca brațele lor cele lungi să arate liniile zonei neutre. Aterisajele se vor face în totdeauna în direcțiunea brațului lung, mergând în spre brațul cel scurt. Lumina așezată la extremitatea brațului cel lung trebuie să fie așezată

în punctul cel mai apropiat de perimetrul, pe care un avion poate să ateriseze fără pericol. Focurile cari jalonează brațele cele mici vor marca cealaltă limită a terenului unde se poate aterisa în toată siguranța. Avionul, prin urmare, nu va putea trece dincolo de brațul cel mic al L-ului (vezi crochiul A).

b) Dacă se are în vedere o economie de luminat și de personal, se va putea utiliza sistemul următor :

În partea expusă vântului se vor așeza două lumini astfel ca să marcheze limitele zonei neutre definite la paragraful 44, linia care unește luminele va face un unghi drept cu direcția vântului. Două alte focuri vor fi dispuse după cum urmează : unul în mijlocul liniei care unește luminele dintâi; altul la limita aerodromului în partea opusă și fiind pe o paralelă la direcția vântului dusă prin lumina precedentă; această paralelă jalonează astfel axa zonei neutre. (Vezi crochiul B).

Lumini suplimentare se pot așeza, în mod simetric dealungul limitelor zonei neutre și la extremitățile liniilor de decolare și de aterizare, pe linia care unește cele trei lumini aliniate ale părții expuse la vânt.

47. Nici un balon captiv, smeu sau dirijabil amarat nu va putea, fără autorizație specială, să se înalțe în apropierea unui aerodrom, afară de cazurile prevăzute la paragraful 20.

48. Semne sau semnale apropiate vor fi așezate pe toate obstacolele fixe, periculoase pentru navigațiunea aeriană, într-o zonă de 500 metri lărgime în jurul tuturor aerodromurilor.

VI

GENERALITĂȚI

49. Orice aeronavă manevrând pe apă, prin propriile sale mijloace, trebuie să se supună re-

gulamentelor stabilite în scopul de a preveni colisiunile pe mare, și pentru aceasta trebuie considerată ca o navă cu vapor; dar ea va purta numai luminele specificate în prezentul regulament, iar nu cele prevăzute în regulamentele maritime pentru bastimentele cu vapor; afară de aceasta, exceptând cazurile specificate la paragrafele 17 și 20 de mai sus, aeronava nu va întrebuința semnalele sonore vizate în aceste din urmă regulamente. Și nici nu se va putea presupune că se vor fi auzit aceste semnale.

50. Nici una din prescripțiunile prezentului regulament nu va putea fi invocată pentru a

scuti o aeronavă sau pe proprietarul său, pe pilotul său sau pe echipajul său, de consecințele unei neglijențe, fie în întrebuințarea luminelor sau semnalelor, fie în serviciul de veghe, fie în observarea regulilor navigațiunii aeriene în timpul normal, sau în împrejurările speciale ale cazului de care va fi vorba.

51. Nici una din prescripțiunile de mai sus nu va putea de asemenea să fie invocată ca scuză în caz de călcarea regulamentelor speciale stabilite și în bună formă publicate, relative la circulațiunea aeronavelor în vecinătatea aerodromurilor sau altor locuri; observarea acestor regulamente va rămâne obligatorie pentru toți proprietarii, piloții sau echipajele de aeronave.

ANEXA E

Condițiuni minime cerute pentru obținerea
brevetelor de piloți sau de navigatori

SECȚIUNEA I

BREVEȚE DE PILOȚI DE AVIOANE SAU HIDROAVIOANE

A. BREVEȚ DE PILOT DE AVIOANE SAU DE HIDROAVIOANE DE TURISM
(necesarabil pentru transporturile publice)

1. Probe practice.

În fiecare probă practică, candidatul trebuie să fie singur pe avion.

a) Proba de altitudine și de zbor planat.

Un zbor fără aterisaj, în timpul căruia pilotul va trebui să stea, timp de cel puțin o oră, la o înălțime de minimum 2.000 metri deasupra punctului de plecare. Coborîrea se va termina cu un sbor planat, motoarele fiind oprite la 1.500 metri deasupra terenului de aterisaj. Aterisajul se va face fără ca motorul să fie pus din nou în funcțiune și va avea loc într-o rază de cel mult 150 metri împrejurul punctului fixat mai dinainte de către examinatori.

b) Proba de iscusință.

Un zbor fără aterisare împrejurul a doi stâlpi (sau geamandure) situate la 500 metri unul de altul și descriind o serie de cinci opturi (8), fiecare viraj fiind făcut împrejurul unuia din cei doi stâlpi (sau geamandure). Acest zbor va fi făcut la o altitudine mai mică de 200 metri deasupra pământului (sau a apei), fără a atinge pământul (sau apa); aterisajul se va face:

1° Oprind definitiv motorul sau motoarele cel mai târziu când aeronava a atins pământul (sau apa);

2° Oprind aeronava la mai puțin de 50 metri

de un punct fixat de însuși candidatul, înainte de plecare;

3° Cunoștințe speciale.

Regulamentul asupra luminelor și semnalelor și codul aerului. Regulele circulațiunii aeriene deasupra și în vecinătatea aerodromurilor. Cunoștințe practice ale legislațiunii aeriene internaționale.

B. BREVEȚ DE PILOT PENTRU AVION SAU HIDROAVION SERVIND
LA TRANSPORTURI PUBLICE

1. Proba practică.

În fiecare probă practică candidatul trebuie să fie singur pe avion.

a) Probele de altitudine, de zbor planat și de adresă sunt aceleași ca cele cerute pentru brevetul de pilot de avion pentru turism.

Candidații cari vor avea acest brevet nu vor mai fi supuși a doua oară la aceste probe.

b) Proba de durată de cel puțin trei sute kilometri deasupra pământului sau a mării, cu întoarcere finală la punctul de plecare. Acest voiaj se va face pe aceeași aeronavă și într-un interval de opt ore. El va cuprinde două aterisaje obligatorii (cu oprire completă a aparatului), în afară de punctul de plecare, în locuri fixate dinainte de examinatori.

La plecare, candidatul va fi informat de drumul ce va avea să urmeze și va fi înzestrat cu harta necesară.

Examinatorii vor decide dacă drumul a fost corect urmat.

c) Zbor de noapte:

Un zbor de treizeci minute, făcut la o înălțime de cel puțin cinci sute de metri. Acest zbor nu va putea începe decât cel puțin două ceasuri după apusul soarelui și se va termina cel puțin două ore înaintea răsăritului soarelui.

2. Examen tehnic.

Candidatul care a trecut în mod satisfăcător probele practice va fi convocat să treacă un examen asupra următoarelor puncte:

a) Avioane și hidroavioane:

Cunoștința teoretică a legilor rezistenței aerului și a efectelor sale asupra suprafețelor ariepelor și a planurilor coadei, asupra cârmei de direcție și de profunzime și asupra elicelor; funcțiunile diferitelor părți ale aeronavei și ale comenzilor lor;

Montajul avioanelor și diverselor lor părți;

Probe practice de reglaj.

b) Motoare:

Cunoștințele generale asupra motoarelor cu exploziune și asupra funcțiunilor diverselor lor organe; cunoștințe generale asupra construcțiunii, asamblajului, ajustajului și caracteristicilor motoarelor de aviațiune;

Cauzele funcționării rele a motoarelor; cauzele de pane;

Probe practice de reparațiuni curente.

c) Cunoștințe speciale:

Regulamentele asupra luminelor și semnalelor, codul aerului și regulile circulațiunii aeriane deasupra și în vecinătatea aerodromurilor.

Cunoștințe practice ale condițiunilor speciale ale circulațiunii aeriane și ale legislațiunii aeriane internaționale.

Lectura hărților; orientațiunea; determinarea punctului; meteorologie elementară.

OBSERVAȚIUNI

Probele practice vor trebui terminate într'un interval maximum de o lună.

Ele vor putea fi efectuate într'o ordine oarecare, fiecare din ele putând să dea loc la două încercări. Ele vor fi certificate de către examinatori formal acreditați, cari vor remite o dare de seamă autorităților competente.

Rapoartele oficiale vor menționa incidentele ivite, mai ales la aterisaje.

Înainte de fiecare probă, candidații vor trebui să prezinte examinatorilor acte irecusabile de identitate.

Un barograf va trebui să fie pe bord în toate probele practice și foaia semnată de examinatori va fi anexată la raportul lor. Piloții, cari posedă brevetul militar, vor avea dreptul la brevetul de pilot turist; dar pentru a obține brevetul de pilot de aeronavă afectat transporturilor publice vor trebui în prealabil să treacă examenele tehnice de navigațiune specificate la titlul B, 2 (a).

II

BREVET DE PILOT DE BALON LIBER

1° Probe practice:

Candidatul trebuie să fi făcut următoarele ascensiuni:

1. Ziua: trei ascensiuni de instruire;

O ascensiune condusă de dânsul sub supravegherea unui instructor;

O ascensiune singur în balon;

2. Noaptea: o ascensiune fiind singur în balon. Fiecare ascensiune având o durată de cel puțin două ore.

2. Examen teoretic:

Legile elementare ale aerostatiei și ale meteorologiei.

3. Cunoștințe speciale:

Cunoștințele generale despre balon și acceso-

riile sale; umflarea; reglajul; direcțiunea unei ascensiuni; instrumente; precauțiuni de luat contra frigului și la marile altitudini.

Regulamentul internațional asupra luminelor și semnalelor și codul aerului; regulile circulațiunii aeriane deasupra și în vecinătatea aerodromurilor.

Cunoștințe practice a legislațiunii aeriane internaționale. Lectura hărților și orientația.

III

BREVET DE PILOT DE DIRIJABIL

Orice pilot de dirijabil trebuie să aibă brevetul de pilot de balon liber.

Sunt trei clase de pilot de dirijabile; titularul unui brevet de prima clasă poate comanda toate felurile de dirijabile. Titularul unui brevet de a doua clasă poate comanda dirijabilele de mai puțin de 20.000 metri cubi capacitate;

Titularul unui brevet de a treia clasă poate comanda dirijabilele de mai puțin de 6.000 metri cubi capacitate.

Toți ofițerii piloți de dirijabile, militare sau de marină, au drept la brevetul de clasă treia.

Toți ofițerii piloți de dirijabile, militare sau ai marinei cari au comandat dirijabile de mai mult de 6.000 metri cubi, au drept la brevet de clasă întâia.

Condițiuni cerute pentru brevetul de clasă treia.

1. Probă practică:

a) Douăzeci de ascensiuni certificate (din cari trei de noapte) făcute într'un dirijabil, fiecare de o durată de cel puțin o oră.

În patru cel puțin din aceste ascensiuni candidatul, sub supravegherea ofițerului comandant al dirijabilului, va conduce însuși dirijabilul în tot timpul traiectului, precum și plecarea și aterisarea;

b) O călătorie de cel puțin 100 kilometri, pe un itinerar fixat dinainte, care se va termina cu un aterisaj de noapte.

Această călătorie se va face cu un inspector oficial pe bord.

2. Examen teoretic:

Aerostatica și meteorologie; densitatea gazelor, legile lui Mariotte și ale lui Gay-Lussac, presiune barometrică, principiul lui Archimede, compresibilitatea gazelor, interpretarea și întrebuințarea informațiunilor și hărților meteorologice.

Proprietăți fizice și chimice ale gazelor ușoare și ale materialelor întrebuințate în construcțiunea dirijabilelor.

Teoria generală a dirijabilelor.

Proprietăți dinamice ale corpurilor în mișcare în aer.

3. Cunoștințe generale :

Cunoștințe elementare ale motoarelor cu exploziune.

Navigațiune elementară ; întrebuintarea bu-solei ; modul de a face punctul.

Umflarea, arimaj ; reglaj, manevră, comandă și instrumente.

CONDIȚIUNI CERUTE PENTRU BREVETUL DE CLASA DOUA

1. Probe practice :

Orice candidat la brevetul de clasa doua trebuie să posede brevetul de clasa treia și să fi făcut cel puțin patru luni de serviciu ca pilot de clasa treia pe un dirijabil ; mai trebuie să fi făcut ca pilot de clasa treia pe un dirijabil de mai mare de 6.000 metri cubi cel puțin zece ascensiuni în timpul cărora, sub supravegherea ofiterului comandant, va fi condus el însuși dirijabilul pe întregul traiect, precum și plecarea și aterisarea.

2. Examen teoretic :

Cunoștințe mai adânci ale chestiunilor, cari figurează în programul pentru obținerea brevetului de clasa treia.

CONDIȚIUNI CERUTE PENTRU BREVETUL DE CLASA ÎNTAIA

Probe practice :

Orice candidat la brevetul de clasa întâia trebuie să posede brevetul de clasa doua și să fi făcut cel puțin două luni de serviciu activ ca pilot de clasa doua pe un dirijabil ; trebuie pe lângă aceasta să fi făcut ca pilot de clasa doua, pe un dirijabil de mai mult de 20.000 metri cubi, cel puțin cinci ascensiuni în cari (sub supravegherea ofiterului comandant) va fi condus dirijabilul el însuși pe tot timpul traiectului, precum și plecarea și aterisarea.

Fiecare ascensiune având o durată de cel puțin o oră, cu un minimum de cincisprezece ore în total pentru cele cinci ascensiuni.

Examen teoretic :

Ca pentru brevetul de clasa doua.

IV

BREVET DE NAVIGATOR

Orice aeronavă afectată la un serviciu de transporturi publice, având mai mult de zece pasageri pe bord, și trebuind să facă un voiaj

neîntrerupt deasupra pământului între două puncte depărtate de mai mult de 500 kilometri unul de altul, sau un voiaj de noapte, sau un voiaj pe mare între două puncte depărtate de mai mult de 200 kilometri unul de altul, trebuie să aibă pe bord un ofiter navigator titular al unui brevet, care i se va fi eliberat în urma unui examen practic și teoretic asupra materiilor următoare :

1. Astronomie practică :

Mișcări adevărate și mișcări aparente ale corpurilor cerești. Diferitele aspecte ale bolței cerești ;

Unghiuri orare, timp mediu, timp adevărat, timp astronomic ;

Forma și dimensiunea pământului, globuri și hărți cerești.

Metode pentru a determina latitudinea, longitudinea, timpul și azimutul.

2. Navigațiunea :

Hărți terestre și hărți marine ; citirea lor ;

Busolă ; variațiunea, înclinațiunea ; meridian magnetic ;

Itinerarii ; determinarea capului compasului și corecțiunile sale ;

Compensațiunea busolelor (tehnică și practică). Calculul azimutului ;

Navigațiunea după estimație ; calculul vitesei relative ; derivă ; tabele de corecțiune ;

Cronometre ; corecțiuni și comparațiuni ;

Sextante ; regularea lor ;

Cunoștința timpurilor sau Nautical Almanac ; Determinarea punctului cu ajutorul azimutului și al înălțimei stelelor ;

Navigațiunea după arcul de cerc mare ;

Instrumente de navigațiune aeriană.

3. Cunoștințe generale :

Regulamente internaționale de navigațiune aeriană și maritimă.

Legislațiunea aeriană internațională ;

Cunoștințe practice de meteorologie și întrebuintarea hărților meteorologice.

V

CERTIFICAT MEDICAL

Condițiunile medicale internaționale de aptitudine pentru navigațiunea aeriană :

1. Pentru a obține o licență, fie ca pilot, fie ca ofiter navigator, fie ca mecanic de aeronavă afectată la transporturi publice, orice candidat va trebui să se prezinte, pentru a fi supus la un examen, înaintea medicilor în special destinați sau autorizați pentru aceasta de către Statul contractant, de care depinde.

2. Examenele medicale, atât pentru selecțiunea inițială, cât și pentru revizuirea periodică a

personalului navigator, vor constă asupra condițiilor următoare de aptitudine fizică și mentală:

a) Antecedentele ereditare și personale și mai cu deosebire echilibrul sistemului nervos. Absența oricărei turburări mentale sau oricărei lăz morale sau fizice care ar putea interesa siguranța navigațiunii aeriene;

b) Pilotii și ofițerii navigatori angajați în transporturile publice vor trebui să fie în etate de cel puțin 19 ani;

c) Examen chirurgical general. Aviatorul sau aeronautul nu trebuie să sufere de nici o vătămare sau rană, să nu fi suferit nici o operațiune, să nu prezinte nici o anomalie congenitală sau dobândită, care ar putea fi un obstacol pentru siguranța manevrării unei aeronave;

d) Examen medical general. Aviatorul sau aeronautul nu trebuie să sufere de nici o boală sau afecțiune care ar putea să îl facă pe neașteptate impropriu în conducerea unei aeronave. El trebuie să aibă: o inimă, plămâni, rinichi și un sistem nervos în stare de a putea suporta efectele altitudinii și al zborului îndelungat;

e) Examenul ochilor. Aviatorul sau aeronautul trebuie să posede un grad de acuitate vizuală compatibilă cu necesitățile funcțiunii sale. Nici un pilot sau ofițer navigator nu trebuie să aibă mai mult de două dioptrii de hipermetropie latentă și coordinațiunea musculară trebuie să fie adaptată la refracțiune. Câmpul vizual al fiecărui ochi și percepțiunea colorilor trebuie să fie normală;

f) Examenul urechilor. Urechea medie trebuie să fie normală. Aviatorul sau aeronautul trebuie să poseadă un grad de acuitate auditivă compatibilă cu necesitățile funcțiunii sale;

g) Aparatul vestibular trebuie să fie intact și nici hiperexcitabil, nici hipoexcitabil;

h) Examenul nasului și al gâtului. Aviatorul sau aeronautul trebuie să aibă o permeabilitate nasală completă și să nu fie atins de nici o afecțiune serioasă recentă sau cronică a căilor respiratorii superioare.

3. Fiecare din Statele contractante trebuie să fixeze provizoriu metodele sale proprii de examen până ce detaliile și condițiunile minime de *tests* întrebunțate vor fi ulterior hotărâte într-o conferință specială prin reprezentanții medicali autorizați ai comisiei internaționale de navigațiune aeriană.

4. Candidatul care a satisfăcut condițiunile mai sus enunțate va primi un certificat medical favorabil, care va trebui să fie prezentat pentru a obține licența.

5. În scopul de a se permite constatarea menținerii aptitudinii sale pentru navigațiunea ae-

riană, fiecare aviator sau aeronaut va fi examinat periodic cel puțin la fiecare șase luni și concluziunile acestui examen vor fi anexate la dosarul său. De asemenea, în caz de boală sau de accident, va trebui din nou recunoscută aptitudinea sa pentru navigațiunea aeriană. Data și rezultatele acestor examene complimentare vor fi menționate pe brevetul de pilot sau de ofițer navigator.

6. Un aviator sau aeronaut, care mai înainte de prezenta Convențiune va fi făcut probele sale de aptitudine pentru navigațiunea aeriană, nu va putea, atât timp cât va fi conservat această aptitudine, să fie eliminat din personalul navigator din cauza singurului fapt că nu îndeplinește toate condițiunile de mai sus enunțate.

7. Fiecare din Statele contractante poate, dacă găsește oportun, să agraveze condițiunile enunțate mai sus; dar în orice caz condițiunile minime cerute trebuie menținute pentru traficul internațional.

ANEXA F.

Hărți internaționale și repere aeronautice

Hărțile internaționale și reperele aeronautice vor fi stabilite conform următoarelor reguli generale:

SECȚIUNEA I

HĂRȚI

1. Vor fi create două tipuri de hărți aeronautice, respectiv denumite mai la vale sub numele de „Hărți generale” și de „Hărți normale”.

2. Hărțile generale ca și harta normală vor fi, în principiu, construite după regulile adoptate de către Conferințele internaționale oficiale ținute la Londra în 1909 și la Paris în 1913 pentru stabilirea „Hărții lumii la scara de una la un milion”.

NOTĂ. — Extras al rezoluțiunilor adoptate de către Conferințele din Londra și Paris:

Foile hărții lumii, scara una la un milion, cuprind în mod uniform 6 grade în longitudine și 4 grade în latitudine.

Canavasul este format de meridiane trase din 6 în 6 grade începând de la meridianul din Greenwich și de paralele trase din 4 în 4 grade începând de la Equator.

Cele 60 „fusuri” meridiane de 6 grade de lărgime sunt numerotate de la 1 la 60 plecând de la antimeridianul din Greenwich și mergând spre est.

De fiecare parte a Equatorului și până la latitudinea de 88°, cele 22 de zone paralele succesive de 4 grade înălțime sunt indicate prin cele 22 de litere de la A la V.

Cele două calote polare de două grade de rază sunt însemnate cu litera Z.

Pentru emisfera nord fiecare foaie a hărții poartă o matriculă formată de N urmată de litera zonei și de numărul fusului care se încrucișează pe litera în chestiune. Ex.: N. K. — 12.

Pentru emisfera sud, litera inițială N este înlocuită prin litera S. Ex.: S. L. — 28.

3. Lungimele, distanțele, altitudinile și adâncimile sunt exprimate în metri.

Totuși fiecare țară va avea dreptul să adauge aceleași elemente exprimate în unități naționale.

4. Colorile și semnele convenționale, precum și aranjamentele luate pentru publicațiunea hărții lumii la scara de una la un milion, trebuie, pe cât se va putea, să fie întrebuintate pentru hărțile aeronautice internaționale.

5. Pentru »Hărțile generale« se va face uz de proiecțiunea Mercator; gradul de longitudine fiind reprezentat printr-o lungime de 3 centimetri. Meridianele și paralelele cu cote rotunde din grad în grad vor fi marcate prin linii subțiri; cele cari formează limitele foilor hărții lumii scara una la milion vor fi marcate în linii groase. Indicațiunea acestor din urmă foi va fi aceea întrebuintată pe harta una la milion.

6. Fiecare din hărțile generale va avea, în limba franceză, titlul: »Carte Générale Aeronautique internationale« (a se vedea harta specimen anexată) și dedesubt traducțiunea acestui titlu în limba țării unde s'a editat harta.

Ea va purta de asemenea un nume geografic apropiat.

Fiecare foaie va purta cel puțin informațiunile următoare: fizionomia generală a terenului și numele geografice, stațiunile de radiotelegrafie, faruri maritime cu înălțimea focului raportată la nivelul mării; culoarea și frecvența lucirilor; frontierele naționale; zonele interzise; principalele căi aeriane; liniile de egală declinațiune magnetică; distanța la polul sud, latitudine și longitudine (vezi § 7), având la margine numerele fuselor corespunzătoare și literele zonelor hărții lumii una la milion; legenda semnelor convenționale în limba franceză sau engleză și în limba țării care a editat harta; numele stabilimentului care a editat harta; data publicațiunii și a edițiunilor succesive.

7. »Harta normală« va fi stabilită la scara de 1 : 200.000.

NOTĂ.—Pentru țările cu populațiune rară scara va putea fi după cazuri 1 : 500.000 sau chiar 1 : 1.000.000.

Afară de numărătoarea obișnuită a longitudinelor și latitudinelor, foile hărții normale vor purta, încadrată în dreptunghiuri, noi coordonate geodesice, adică: de o parte distanța unghiulară dela polul sud mergând dela 0° până la 180° la polul nord și de altă parte noua longitudine raportată la antemeridianul dela Greenwich luat ca origină și socotită dela 0° la 360° mergând continuu spre est.

8. Fiecare foaie a hărții normale va purta în limba franceză titlul: »Carte Normale Aeronau-

tique internationale« (vezi harta specimen II anexată) și dedesubt traducerea acestui titlu în limba țării unde s'a editat harta. Fiecare foaie va cuprinde un grad în longitudine și un grad în latitudine. Ea va purta numele localității celei mai importante însemnată pe foaie și prin noile coordonate (vezi paragraful 7), ale unghiului sud-vest ale foaiei, distanța polară fiind cea dintâi înscrisă, iar numărul unităților de grade ale ambelor coordonate fiind scrise în caractere mai pline.

EXEMPLE: Foaia limitată la sud prin paralela de 49° (corespunzătoare la 139° de distanță la polul sud) și la vest prin meridianul de 2° E (corespunzând la 182° pentru noua longitudine) va fi numerotată: 139—182.

De asemenea foaia limitată la sud prin paralelul de 36° S. (corespunzând la distanța polară australă de 54°) și la vest prin meridianul de 7° W (adică 173° pentru noua longitudine) va fi numerotată 54—173

9. Fiecare foaie a hărții normale va purta, întrucât aceste elemente sunt cunoscute:

a) În interiorul cadrului: liniile din 20' în 20' ale meridianelor și paralelelor; căile împărțite în două clase după gradul lor de vizibilitate pentru aviatori; drumurile de fier de orice clase, orașele și satele cu conturul lor și traseul principalelor căi publice cari le traversează; orașele cu aceleași indicațiuni, dacă este posibil, sau, altfel, însemnate printr-un cerc mic; principalele linii ale sistemului hidrografic superficial; regiunile păduroase și orice alte suprafețe improprii pentru aterisare; aeroporturile, hangarele pentru dirijabile; instalațiunile pentru umflarea baloanelor; locurile de aterisare preparate pe pământ și pe apă; reperele aeronautice; farurile terestre și luminele fixe de navigație; farurile maritime cu înălțimea focului și întinderea lui pe nivelul mării, culoarea și frecvența lucirilor; stațiunile de radiotelegrafie; stațiunile de meteorologie; liniile aeriane de transport de energie electrică; obiectele mai însemnate; frontierele naționale cu intrările vamale prevăzute în anexa H (art. 2); zonele interzise; principalele căi aeriane; numele principalelor curgeri de ape; orașe și orașele; relieful solului figurat printr'un estompaj și cotele de altitudine înconjurată de un oval pentru punctele culminante. — Ex.: (712)

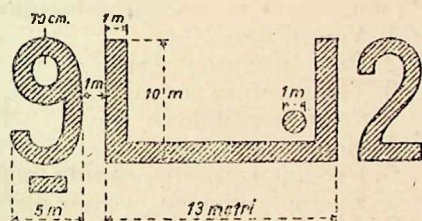
b) În margini: un titlu care cuprinde matricolul foaiei, numele localității alese pentru a o denumi; o scară în chenar gradată în minute; numele foilor adiacente; latitudinile și distanțele la polul sud; longitudinile vechi și noi (a se vedea paragraful 7); scara distanțelor gradată în kilometri; legenda semnelor convenționale, în limba franceză sau engleză și în limba țării unde s'a editat harta; un diagram care să figureze declinațiunea magnetică mijlocie în

Întinderea foaiei; mică hartă care să arăte numerele abreviate ale foaiei considerate și a celor opt foi adiacente prin laturi sau prin unghiuri, precum și frontierele și numele țărilor reprezentate parțial pe aceste foi; numele stabilimentului care a editat foaia și data publicației sale.

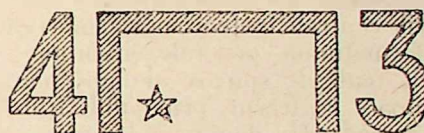
10. Pe hărțile generale și pe foile hărții normale: titlurile, notațiunile depe margini, diagramele și legendele vor fi conforme modelelor anexate. (Foilă I și II).

11. Se vor edita mai întâi hărțile generale și foile hărții normale, precum și ghidurile care interesează căile aeriene eventual fixate prin acordurile internaționale.

NOTĂ. — Fiind date confuziunile și erorile la cari pot să dea loc întrebuirii procedurilor topografice obișnuite în confecționarea hărților aeronautice, se recomandă cu deosebire să se adune, prin mijlocul recunoașterilor aeriene făcute dealungul căilor mai importante, toate informațiunile indispensabile în privința tuturor caracteristicilor ce trebuie să figureze pe aceste hărți pentru a se satisface trebuințele piloților.

Reper situat în jumătatea inferioară a foaiei 92
(Laturile mici sunt orientate nord-sud)

Reper situat în jumătatea superioară a foaiei

Cele două cifre cari formează numărul prescurtat al foaiei trebuie să fie puse sau contra părților laterale, sau deasupra, sau dedesubtul semi-dreptunghiului, dar nici odată în interiorul lui.

Când mai multe repere vor fi situate destul de aproape unul de altul pentru a putea da loc la confuziune, se va putea întrebuiți, pentru a le distinge, în loc de un punct rotund un punct patrat triunghiular sau în formă de stea.

Cadrul dreptunghiular și cifrele vor trebui să aibă cel puțin dimensiunile indicate pe crochiurile de mai sus.

2. Reperele aeronautice vor trebui în special instalate dealungul căilor aeriene internaționale adoptate.

NOTĂ. — Măsurile utile, cari vor fi de luat pentru luminarea eventuală în timpul nopții a reperelor aeronautice, vor fi fixate ulterior, în urma experiențelor, de către comisiunea internațională de navigație aeriană.

II

SISTEM UNIVERSAL DE REPERE AERONAUTICE

1. Reperele aeronautice instalate pe pământ sau pe acoperișul edificiilor vor trebui să conțină o referință numerică și grafică cu foile hărții normale aeronautice internaționale. În acest scop, fiecare din aceste repere va arăta (a se vedea crochiul de mai jos):

a) Numărul prescurtat al foaiei în care se află;

b) Figurațiunea cadrului acestei foi în forma unui semi-dreptunghi al cărui laturi mici sunt orientate nord-sud și care rămâne deschis, la nord dacă reperul se află în jumătatea sud, sau rămâne deschis la sud dacă reperul se află în jumătatea nord;

c) Un punct gros, care arată în mod aproximativ situațiunea relativă a reperului în jumătatea de foaie corespunzătoare.

CONVENȚIUNI INTERNAȚIONALE DE NAVIGAȚIUNE AERIANĂ

ANEXA G.

Reuniunea și distribuțiunea de informațiuni meteorologice

1. *Natura și obiectul informațiunilor meteorologice ce sunt a se procura de către Statele contractante.*

A. „Date statistice”, având de scop indicațiunea gradului de siguranță a diferitelor căi și aerodromuri pentru diversele tipuri de aeronave.

Aceste date statistice cuprind:

a) Analizele și sumarele informațiunilor meteorologice referitoare la trecut;

b) Rezumate de observațiuni curente.

B. „Informațiuni curente”, destinate:

a) La ținerea unui registru curent asupra stării atmosferei;

b) A face prevederile timpului.

Aceste informațiuni curente cuprind :

1. Rezultatele observațiunilor zilnice.
2. Listele stațiunilor meteorologice unde au fost făcute aceste observațiuni.

c) „Prevederi“, stabilite în scopul de a indica celor interesați unde și când zborul este posibil, precum și cele mai bune condițiuni în cari zborul poate să fie făcut.

Aceste previziuni reprezintă starea condițiunilor prevăzute, adică :

a) „Prevederea pentru scurtă durată“ pentru cele trei sau patru ore următoare ;

b) „Prevederea normală“ pentru 20 sau 30 de ore următoare ;

c) „Prevederea pentru o lungă durată“ pentru două sau trei zile următoare ;

d) „Prevederea pentru raiduri“ pentru zone sau drumuri particulare, pe timpul acelor șase ore ce urmează.

2. *Procedurile de întrebuințat și datele la cari vor trebui procurate diferitele tipuri de informațiuni.*

A. „Datele statistice“ vor fi procurate de către biourourile centrale meteorologice, în ceea ce privește informațiunile generale, și anume :

a) Pentru analizele sumare ale informațiunilor referitoare la trecut, prin publicațiunea carnetelor speciale cari dau mediile, frecvența și valorile extreme ale principalelor elemente meteorologice, însoțite de hărți și diagrame ; se vor da de preferință indicațiunile relative la regiuni cunoscute prin particularitățile ce ar prezenta din punctul de vedere meteorologic ;

b) Pentru rezumatele observațiunilor curente, prin publicațiunile lunare ale valorilor culese în fiecare lună.

B. „Informațiunile curente“ vor fi trimise de către biourourile meteorologice la biourouri meteorologice și anume :

a) Rezultatele observațiunilor zilnice, transmise telegrafic :

1. Prin rapoarte regulate, la ore fixe. (Vezi anexa I) ;

2. Prin rapoarte speciale, dacă cererea s'a făcut în interval. (Vezi anexa II) ;

b) Listele stațiunilor, totdeauna când este necesar de a ține alte țări în curent cu localitățile unde s'au făcut observațiunile și pentru a le indica de asemenea detaliile locale și topografice cari afectează condițiunile atmosferice în fiecare stațiune.

C. „Prevederile“ sunt procurate de către biourourile meteorologice, ca informațiuni generale, pe cale de publicațiune în presă, și transmise prin telegraf celorlalte state, după cererea lor, sau mai bine procurate celor interesați prin toate mijloacele, socotite necesare. (Vezi anexa III).

APENDICE I

RAPOARTE REGULATE

Aceste rapoarte sunt de două feluri și anume :

1. Rapoarte particulare.
2. Rapoarte colective.

1° Rapoartele particulare conțin rezultatele observațiunilor făcute în fiecare stațiune la orele : 0.100, 0.700, 1.300 și (1.800 sau) 1.900 (timp mediu din Greenwich (T. M. G.)). Aceste rapoarte sunt redactate pe dată ce s'au făcut observațiunile și se transmit la o stațiune sau biouroul central colector ; când stabilirea acestor rapoarte este posibilă sau suficientă numai pentru două din aceste ore, aceste din urmă vor trebui să fie distanțate prin un interval de 12 ore. (Este de dorit ca orele fixate actual-nente să fie mai în urmă înlocuite în urma unui acord internațional, prin celea de 0.300, 0.900, 1.500 și 2.100 T. M. G.).

Totdeauna când va fi posibil rapoartele vor da indicațiuni asupra următoarelor elemente :

1. Vântul ;
2. Presiunea atmosferică ;
3. Temperatura și umiditatea ;
4. Ceață și vizibilitate ;
5. Nouri ;
6. Precipitări (ploaie, zăpadă, piatră, etc.) ;
7. Furtune, uragane, cycloni, furtuni de praf ;
8. Alte fenomene atmosferice ;
9. Starea mării,

și de asemenea toate deslușirile asupra curenților, temperaturii și umidității din regiunile superioare ale atmosferei, deslușiri furnisate prin stațiuni cari au posibilitatea de a face observațiuni de această natură.

Rapoartele vor fi stabilite după modelele și după codurile cari figurează în anexa IV.

2° Rapoartele colective constă în reuniunea rapoartelor particulare primite de o stațiune sau de un biourou central și transmise la un alt biourou central.

Aceste rapoarte sunt divizate în trei clase și anume :

1-a clasă. Rapoarte stabilite într'o oră și jumătate după momentul când au fost făcute observațiunile în stațiunile locale ; ele se transmit într'o rază de 1.500 kilometri la biourourile principale ale altor țări. Biouroul central este de obicei, în acest caz, biouroul principal al țării transmițătoare.

A 2-a clasă. Rapoarte cari au de scop de a da țărilor depărtate de mai mult de 1.500 kilometri informațiuni esențiale pentru stabilirea propriilor lor prevederi. Biouroul central, în acest

caz, este acela al Statului care posedă o stațiune T. F. F. de mare întindere, adică capabilă de a transmite la cel puțin 3.000 kilometri.

Raportul de clasa II-a se stabilește după intervalul de trei ore care urmează după momentul observațiilor și se formează din extractele rapoartelor de clasa I. (Vezi anexa IV).

El trebuie să cuprindă o prevedere a condițiilor timpului pentru țara de origină.

A 3-a clasă. Rapoarte transmise prin centre locale la alte centre locale într-o rază de circa 500 kilometri. Rapoartele de această natură sunt formate de extrase din rapoartele de clasa I-a (vezi anexa IV) cari au emanat dela stațiuni vecine și redactate în intervalul de 30 minute, care urmează după ora observațiilor.

APENDICE II

RAPOARTE SPECIALE

Rapoartele speciale dau rezultatele observațiilor continuu adunate de aeroporturile situate pe căile aeriene recunoscute și dotate de stațiuni meteorologice. Ele se furnizează în timp de 30 minute dela cererea făcută de un birou central aparținând unui aeroport situat pe calea în chestiune. Distanța maximă dela care aceste rapoarte pot fi reclamate va fi de 500 kilometri. În aceste cazuri vor putea fi cerute raporturi orare.

Aceste rapoarte vor fi transmise telefonic sau prin T. F. F. și pot fi reclamate de către o țară la alta în cazul unei căi aeriene internaționale. Când sunt transmise prin telegraf, aceste rapoarte vor fi redactate sub forma și după codul prescris la anexa IV.

APENDICE III

PREVEDERI

„Prevederile pentru scurtă durată” stabilite pentru o perioadă de 3 sau 4 ore, dau condițiile prevăzute pentru nouri, timp, vânt la suprafața pământului și vizibilitate, precum și pentru direcțiunea și vitesa vântului la înălțimile de 1.000 și 2.000 metri cu aprecierea convenienței condițiilor atmosferice în chestiune pentru diferitele tipuri de aeronave.

„Prevederile normale” stabilite pentru o durată de 20 la 30 ore dau informațiuni analoge, dar în termen mai general.

„Prevederile pentru lungă durată” dau o previziune generală pentru două sau trei zile următoare.

„Prevederile pentru voiajuri” sunt stabilite în două rânduri pe fiecare zi, de către birou-

rile centrale, după informațiunile primite dela stațiunile particulare și dau o previziune a condițiilor atmosferice ce ar putea avea loc circa 6 ore înainte pentru diferitele regiuni sau căi ale țării.

APENDICE IV

FORMULARE PENTRU RAPOARTE ȘI CODURI PENTRU TRANSMITEREA LOR

Fiecare stațiune va primi un semnal de apel (chemare) sau matriculă format de un grup de litere sau de cifre care va servi pentru a o denumi în rapoarte și pentru apelurile prin T.F.F.; aceste matricule trebuie să se deosebască unele de altele.

Rapoartele sunt formulate prin simboluri sau litere meteorologice.

Pentru transmisiuni, fiecare simbol va fi urmat de o cotă numerică arătând particularitățile fenomenului corespunzător și fixată în conformitate cu codurile ce urmează :

SIMBOLURI METEOROLOGICE ȘI SEMNIFICAREA LOR

BBB.=Presiunea barometrică redusă la nivelul mării și exprimată în milibari sau în decimi de milibari, adică corijată cu temperatura, cu gravitatea și cu eroarea zeroului scării. Cifra inițială 9 sau 10 va fi emisă în telegrame.

DD.=Direcțiunea vântului (raportată la Nordul adevărat și la Nordul magnetic) luată la o înălțime de 10 la 15 metri de pământ și cotată dela 1 la 72 (vezi cod. X)

F.=Forța (puterea) vântului exprimate în scara Beaufort (orice vânt de o forță de 9 va fi în special notat la finele telegramei).

ww.=Timpul actual (cod. I).

TT.=Temperatura în grade absolute A.

(0° A = -273° G; 273° A = 0° G).

nu se va transmite prima cifră.

A.=Forma nourilor joși (cod. III).

L.=Suprafața proporțională a nourilor de jos (exprimată în decimi de cer acoperit; totalul de 10, corespunzător la cerul acoperit complet, va fi înlocuit în telegrame cu 0)

B.=Forma nourilor de altitudine mijlocie sau mare. (cod. III)

M.=Suprafața proporțională a nourilor mijlocii sau înalți, evaluată în decimi de cer acoperit.

h.=Altitudinea bazei nourilor joși (cod. IV) (a).

WW. = Condițiuni atmosferice în trecut (cod. II).

V.=Vizibilitatea (cod. V).

H₁. = Umiditatea relativă (cod. VI).

S.=Starea mării (cod. VII).

β=Mersul curbei barometrice (cod. IX).

bb.=Variațiunea barometrică exprimată în jumătăți de milibari la fiecare trei ore; se va adăuga sistematic 50 la variațiunile negative.

F₁=Întru cât condițiunile atmosferice sunt favorabile pentru avioane (cod. VIII) (a).

F₂=Întru cât condițiunile atmosferice sunt favorabile pentru dirijabile (cod. VIII) (b).

RR.=Ploaie: 1° ziua; 2° noaptea; înălțime în milimetri și decimi de milimetri.

MM.=Temperatura maximă a zilei.

mm.=Temperatura maximă a nopții.

X.=Cifra de rezervă.

SIMBOLURI SPECIALE PENTRU CURENȚII SUPERIORI ÎN AER

H.=Altitudine (cod. IV) (b).

DD.=Direcțiune, indicată după scara 1—72, adică prin grupe de 5° (vezi codul X).

VV.=Viteza exprimată în kilometri pe oră (pentru viteze superioare la 99 de kilometri se va întrebuința trei cifre).

SIMBOLURI SPECIALE PENTRU TEMPERATURA ȘI UMIDITATEA STRATURILOR SUPERIOARE DE AER

p.=Înălțimea sau presiunea (cod. IV) (c).

HH.=Procentul actual de umiditate relativă.

SIMBOL SPECIAL PENTRU RAPOARTE COLECTIVE DE A II-A CLASĂ

BB.=Presiunea barometrică în milibare întregi, cifra inițială 9 sau 10 fiind omisă.

MODELE DE MESAGII EXPRIMATE ÎN SIMBOLURI METEOROLOGICE

Rapoarte regulate:

1. *Rapoarte particulare ale stațiunilor.*

Semnalul de apel al stațiunii va fi urmat de grupele următoare:

BBBDD.—FwwTT.=ALBMh.—wwVHS. βbbF₁F₂.—RRMMX, (sau RR.mmX).

Două grupe suplimentare vor fi întrebuințate pentru rapoartele ce emană de la stațiunile instalate pentru observațiunea curenților superiori. Primul din acele grupuri va fi de cinci cifre și va arăta că informațiunile asupra curenților superiori sunt date prin grupul care urmează și care are forma generală HDDVV.

Două alte grupuri suplimentare vor figura în rapoartele emane de stațiuni instalate pentru observațiunea temperaturii și umidității strate-

lor superioare de aer; primul din aceste grupe va fi un grup de cinci cifre arătând că temperatura și umiditatea straturilor superioare de aer sunt date prin grupul ce urmează și care are forma generală ρTTHH.

Notă. — Aceste grupuri speciale de cinci cifre ar fi, din punctul de vedere al semnalizării, înlocuite avantajos prin un semnal Morse special.

2. *Rapoarte colective de prima clasă.*

Rapoartele particulare ale stațiunilor vor fi stabilite în aceleași forme generale.

Starea straturilor superioare este dată la sfârșit pentru stațiunile la cari se referă, curenții superiori de aer fiind indicați numai pentru înălțimi de 500, 1.000, 2.000 și 5.000 de metri. (Vezi cod. IV [b]).

Dăm aci un exemplu de raport colectiv de prima clasă cuprinzând informațiuni provenite de la patru stațiuni A, B, C, D, din cari două, stațiunile B și C, au dat informațiuni asupra curenților superiori de aer și celelalte două, B și D, indicațiuni asupra umidității și temperaturii straturilor superioare.

Semnal de apel pentru "A" — BBBDD — FwwTT — ALBMh — wwVHS — βbbF₁F₂.

Semnal de apel pentru "B" — BBBDD — FwwTT — ALBMh — wwVHS — βbbF₁F₂.

Semnal de apel pentru "C" — BBBDD — FwwTT — ALBMh — wwVHS — βbbF₁F₂.

Semnal de apel pentru "D" — BBBDD — FwwTT — ALBMh — wwVHS — βbbF₁F₂.

Grup arătând că urmează informațiuni despre curenții superiori de aer:

Semnal de apel pentru "B" — HDDVV.

Semnal de apel pentru "C" — HDDVV.

Grup arătând că urmează informațiuni despre temperatura și umiditatea straturilor superioare:

Semnal de apel pentru "B" — ρTTHH.

Semnal de apel pentru "D" — ρTTHH.

3. *Rapoarte colective de clasa a doua.* Rapoartele particulare sunt transmise succesiv în forma prescurtată următoare:

Semnal de apel pentru stațiune BBBDDF — wwTTh — ALβbb.

Indicațiunile relative la curenții superiori de aer sunt date la finele telegramei pentru înălțimi de 2.000 și 5.000 metri și pentru stațiunile alese.

Exemplul de rapoarte colective de a doua clasă cu informațiuni provenite de la patru stațiuni A, B, C, D, din cari două, stațiunile B și C, dau informațiuni asupra curenților superiori;

Semnal de apel pentru stațiunea "A" — BBBDDF — wwTTh — ALβbb.

Semnal de apel pentru stațiunea "B" — BBDDF — wwTTh — ALβbb.

Semnal de apel pentru stațiunea "C" — BBDDF — wwTTh — ALβbb.

Semnal de apel pentru stațiunea "D" — BBDDF — wwTTh — ALβbb.

Grup care arată că urmează informațiuni asupra curenților superiori :

Semnal de apel pentru stațiunea "B" — HDDVV—

Semnal de apel pentru stațiunea "C" — HDDVV—

Previziuni meteorologice pentru locul de origină.

4. *Rapoarte colective de clasa a treia.* Rapoartele particulare vor fi transmise succesiv în forma prescurtată următoare :

Semnal de apel al stațiunii — DDF₁F₂ — ALBMh — wwWWV.

Nota 1. — Modelele pentru transmisiunea «Rapoartelor speciale» și al «Prevederilor» nu au fost încă stabilite.

Nota 2. — Observațiunile făcute de vapoare pe mare și transmiterea lor telegrafică reclamează aranjamente speciale cari nu au putut fi încă realizate. De asemenea și pentru observațiunile făcute pe bordul aeronaivelor.

C O D U R I

CODUL I

Timp prezent : ww

NOTĂ — Grupele 00 până la 49 se aplică la un timp fără ploaie. Grupele 50 la 70 și 77 la 97 se aplică la un timp ploios.

Nici ceață nici păclă.

00 Cer absolut fără nori.

01 Cer acoperit mai puțin de jumătate.

02 " aproape de jumătate acoperit.

03 " aproape pe trei sferturi acoperit.

04 Cer acoperit, cu mici luminișuri.

05 " acoperit complet.

Ceață sau păclă fără ploaie

06 Cer acoperit cu ceață cotelă 1.

07 " " " " " 2.

08 " " " " " 3.

09 " " " " " 4.

10 " " " " " 5.

11 " " " " " 6.

12 " " " " " 7.

13 " " " " " 8.

14 Ceață ușoară cotelă 1.

15 " " " " " 2.

16 Păclă cotelă 3.

17 " " " 4.

18 " " " 5.

19 Păclă cotelă 6.

20 " " " 7.

21 " " " 8.

22 Ușoară ceață umedă cotelă 1.

23 " " " " 2.

24 Păclă umedă cotelă 3.

25 " " " 4.

26 " " " 5.

27 " " " 6.

28 " " " 7.

29 " " " 8.

Penomene speciale neînsoțite de ploie

30 Aer umed.

31 Vizibilitate excepțională.

32 Ceață prăfoasă.

33 Rouă.

34 Brumă.

35 Chiciură.

36 Poleiul mijlociu.

37 " mare.

38 Halo solar.

39 " lunar.

40 Coronă solară.

41 " lunară.

42 Auroră boreală.

43 Rafale.

44 Vânt rece. Vânt puternic.

45 Intuneciuine.

46 Rău ; timp amenințător.

47 Tunete.

48 Fulgere.

49 Tunete și fulgere.

Ploaie și păclă (50 la 58) F

50 Ploaie ușoară	} cu păclă cotelă 2 sau 3.
51 " medie	
52 " forte	

53 Ploaie ușoară	} cu păclă cotelă 4 sau 5.
54 " medie	
55 " forte	

56 Ploaie ușoară	} cu păclă cotelă 6 la 8.
57 " medie	
58 " forte	

Precipitațiuni cu rafale de vânt

59 Ploaie ușoară.

60 " medie.

61 " mare.

- 62 Grindină ușoară.
 63 Ploaie mijlocie cu grindină.
 64 " mare " "
 65 Ușoară cădere de mazărice (gresil).
 66 Cădere mijlocie " " "
 67 " mare " " "
 68 Slabă cădere de ninsoare.
 69 Mijlocie cădere de ninsoare.
 70 Mare " " »

Zăpada căzută

- 71 Zăpadă acoperind complet pământul.
 72 " cu locuri neacoperite.
 73 Troiane de zăpadă.
 74 }
 75 } Cifre de rezervă.
 76 }

Precipitațiuni

- 77 Ploaie fină rece.
 78 " mijlocie.
 79 " mare.
 80 " ușoară.
 81 " mijlocie.
 82 " mare.
 83 Ușoară cădere de grindină.
 84 Mijlocie " " "
 85 Mare " " "
 86 Ușoară " " mazărice (gresil).
 87 Mijlocie " " " "
 88 Mare " " " "
 89 Ușoară " " zăpadă
 90 Mijlocie " " "
 91 Mare " " "
 92 Furtună ușoară fără grindină.
 93 " mijlocie " "
 94 " mare " "
 95 " ușoară cu " "
 96 " mijlocie " "
 97 " mare " "
 98 }
 99 } Cifre de rezervă.

CODUL II

Condițiuni meteorologice în trecut: W W

NOTĂ. — Grupele dela 00 la 49 se aplică la un timp fără precipitațiuni.

Grupele dela 50 la 99 se aplică la un timp cu precipitațiuni.

Nici condensafie nici ceață

- 00 Cer fără nouri.
 01 Cer aproape în întregime albastru ; nouri la înălțime mijlocie sau mare.
 02 Cer aproape complet albastru ; nouri joși.

03 Cer aproape complet albastru ; cu nouri la diferite înălțimi.

04 Cer parțial acoperit cu nouri la înălțimi mijlocii sau joși.

05 Cer parțial acoperit ; nouri joși.

06 Cer parțial acoperit ; nouri la diferite înălțimi.

07 Cer nouros și acoperit ; nouri la înălțimi mijlocii sau mari.

08 Cer nouros și acoperit ; nouri joși.

09 Cer nouros și acoperit ; nouri la diferite înălțimi.

Timp acoperit cu luminișuri

- 10 Nouri la înălțimi mijlocii sau mari.
 11 Nouri joși.
 12 Nouri la înălțimi variate.
 13 Cer complet acoperit ; nouri joși sau la înălțimi diferite.
 14 Cer albastru și acoperit ; nouri joși sau la înălțimi diferite.
 15 Timp acoperit cu ceață, cotelat 1.
 16 " " " " " 2.
 17 " " " " " 3.
 18 " " " " " 4 sau 5.
 19 " " " " " 6 la 8.

Păclă sau ceață

- 20 Păclă cotelată 1.
 21 " " " 2.
 22 Ceață cotelată 3.
 23 " " " 4 sau 5.
 24 Ceață cotelată 6 la 8.

Ceața umedă sau păclă

- 25 Păclă ușoară cotelată 1.
 26 " " " 2.
 27 Ceață umedă " 3.
 28 " " " 4 sau 5.
 29 " " " 6 la 8.

Fenomene speciale neînsofite de condensafuni

- 30 Aer umed.
 31 Vizibilitate excepțională.
 32 Ceață prăfoasă.
 33 Rouă.
 34 Brumă.
 35 Chiciură.
 36 Polei ușor.
 37 " mare.
 38 Halo solar.
 39 " lunar.
 40 Coronă solară.

- 41 Coronă lunară.
 42 Auroră boreală.
 43 Rafale.
 44 Grăin.
 45 Intunecciune.
 46 Timp rău; timp amenințator.
 47 Tunete.
 48 Fulgere.
 49 Tunete și fulgere.

Condensațiuni. Averse

- 50 Ușoară aversă de ploaie.
 51 Mijlocie " " "
 52 Mare " " "
 53 Ușoară " " grindină sau ploaie și grindină.
 54 Mijlocie aversă de grindină sau ploaie și grindină.
 55 Mare aversă de grindină sau ploaie și grindină.
 56 Ușoară aversă de măzăriche sau ploaie și măzăriche.
 57 Mijlocie aversă de măzăriche sau ploaie și măzăriche.
 58 Mare aversă de măzăriche sau ploaie și măzăriche.
 59 Ușoară cădere de zăpadă.
 60 Mijlocie " " "
 61 Multă " " "

Precipitațiuni trecătoare

- 62 Ușoară ploaie fină trecătoare.
 63 Mijlocie " " "
 64 Mare " " "
 65 Ploaie ușoară trecătoare,
 66 " mijlocie "
 67 " mare "
 68 " ușoară cu grindină.
 69 " mijlocie " "
 70 " mare " "
 71 Cădere ușoară trecătoare de măzăriche (gresil) sau de ploaie cu gresil.
 72 Cădere mijlocie trecătoare de măzăriche (gresil) sau de ploaie cu gresil.
 73 Cădere mare trecătoare de măzăriche (gresil) sau de ploaie cu gresil.
 74 Cădere ușoară trecătoare de zăpadă.
 75 " mijlocie " " "
 76 " mare " " "

Precipitațiuni continuu sau aproape continuu

- 77 Ploaie fină ușoară și rece.
 78 " " mijlocie.
 79 " " mare.
 80 Cădere de ploaie ușoară.

- 81 Cădere de ploaie mijlocie.
 82 " " " mare.
 83 " ușoară de ploaie și grindină.
 84 " mijlocie " " "
 85 " mare de ploaie și grindină.
 86 Cădere ușoară de gresil și de ploaie cu gresil (măzăriche).
 87 Cădere mijlocie de gresil și de ploaie cu gresil (măzăriche).
 88 Cădere mare de gresil și de ploaie cu gresil (măzăriche).
 89 Cădere ușoară de zăpadă.
 90 " mijlocie " "
 91 " mare " "

Furtuni

- 92 Furtuna ușoară (fără grindină).
 93 " mijlocie (" ").
 94 " mare (" ").
 95 " ușoară (cu grindină).
 96 " mijlocie (" ").
 97 " violentă (" ").
 98 } cifre de rezervă.
 99 }

CODUL III

Forma nouriilor { nouri joși : A.
 nouri înalți sau
 la înălțimi mijlocii : B.

- Nouri joși : 1 Fracto cumulus.
 2 Mammato cumulus.
 3 Strato cumulus joși (înălțime mai mică de 1.200 metri).
 4 Strato cumulus (înălțime mai mare de 1.200 m.).
 5 Nimbus.
 6 Cumulus.
 7 Cumulo nimbus.
 8 Stratus.

- Nouri înalți : 1 Cirrus.
 2 Cirro stratus.
 3 Cirro cumulus.
 4 Falsi cirrus.

- Nouri la înălțime medie : 5 Alto stratus (subțiri și groși prin cari se vede luna sau soarele).
 6 Alto stratus groși.
 7 Alto cumulus (înălțime mai mică de 3 kilometri).
 8 Alto cumulus (înălți) înălțime mai mare de 3 kilometri.

CODUL IV (a), (b), (c)

Înălțimi și presiuni în straturile înalte ale atmosferei

Cod IV (a) : Înălțimea bazei nouriilor joși : h.

0 Nouri sub 150 metri.

1 Nouri între 150 și 300 metri.

2 " " 300 și 500 "

3 " " 500 și 750 "

4 " " 750 și 1.000 "

5 " " 1.000 și 1.500 "

6 " " 1.500 și 2.000 "

7 " " 2.000 și 2.500 "

8 " " 2.500 și 3.000 "

9 Lipsă de nouri joși.

Cod IV (b) : Altitudinea curenților superiori de aer: H.

1 Înălțime de 200 metri.

2 " " 500 "

3 Înălțime de 1.000 metri

4 " " 1.500 "

5 " " 2.000 "

6 " " 3.000 "

7 " " 4.000 "

8 " " 5.000 "

Cod IV (c) : Înălțimile și presiunile la care se rapoartă cotele temperaturii și ale umidității — p.

0 Suprafața pământului.

1 300 metri deasupra pământului.

2 Presiunea de 1.000 milibari (mb).

3 " " 950 " "

4 " " 900 " "

5 " " 850 " "

6 " " 800 " "

7 " " 750 " "

8 " " 700 " "

9 " " 600 " "

CODUL V

Vizibilitate a la suprafața pământului și ceață : V.

Cifra codului.	Distanța maximă la care se poate distinge un obiect.	Echivalență
0	mai puțin de .25 metri.	Ceață cotoată 8.
"	" 25 "	" " 7.
1	" 50 "	" " 6.
"	" 100 "	" " 5.
2	" 200 "	" " 4.
"	" 500 "	" " 3 sau vizibilitate cotoată 1.
3	" 1.000 "	" " 3 " " 2.
4	" 2.000 "	" " 2 " " 3.
5	" 4.000 "	" " 2 " " 4.
6	" 7.000 "	" " 1 " " 5.
7	" 12.000 "	" " 1 " " 6.
8	" 20.000 "	vizibilitate cotoată 7.
"	" 30.000 "	" " 8.
9	Mai mult de 30.000 metri și timp limpede.	Vizibilitate cotoată 9.

CODUL VI

Umidități relative : H.

0	corespunde la 95 până la 100%
9	" " 90 " " 94 "
8	" " 80 " " 89 "
7	" " 70 " " 79 "
6	" " 60 " " 69 "
5	" " 50 " " 59 "
4	" " 40 " " 49 "
3	" " 30 " " 39 "
2	" " 20 " " 29 "
1	" " 10 " " 19 "

CODUL VII

Starea mării : S.

Cifra codului.	Starea suprafeței
0	Marea complet liniștită.
1	Foarte calmă, suprafața foarte puțin încrețită.
2	Suprafața ușor încrețită.
3	Lame puțin mari. (Unde).
4	Suprafața moderat încrețită.
5	Suprafața ceva agitată.
6	Suprafața agitată.
7	Lame înalte. (Unde).
8	Marea cu foarte multă hulă, cu valuri foarte înalte.
9	Marea furioasă.

CODUL VIII (a) și (b)

Condițiunile timpului pentru navigația aeriană

Cod VIII (a). : Avioane

Cifra codului

- 0 Rău de tot : ceață.
- 1 " " " ploaie și nouri joși.
- 2 " " " vânt intermitent, furtună.
- 3 Foarte periculos : păclă.
- 4 " " " vânt și timp urât.
- 5 Periculos : păclă.
- 6 " " " vânt și timp urât.
- 7 Bun pentru sbor.
- 8 Foarte bun pentru sbor.
- 9. Perfect bun pentru sbor.

Cod VIII (b). : Dirijabile

Cifra codului

- 0 Rău de tot : ceață.
- 1 " " " ploaie, vânt și nouri joși.
- 2 " " " vânt tare, furtună.
- 3 Foarte periculos : vânt violent.
- 4 Foarte periculos, rafale intermitente.
- 5 Periculos : vânt tare.
- 6 " " " ușoare rafale.
- 7 Bun.
- 8 Foarte bun.
- 9 Perfect.

CODUL IX

Variația curbei barometrice β

- 0 Presiune staționară.
- 1 " " " variabilă.
- 2 " " " crescândă.
- 3 " " " descrescândă.
- 4 " " " descrescândă apoi crescândă.
- 5 " " " staționară apoi crescândă.
- 6 " " " staționară apoi descrescândă.
- 7 " " " descrescândă acum staționară.
- 8 " " " crescândă și acum staționară sau descrescândă.
- 9 Rafale : urcare repede cu schimbare însemnată de vânt și de timp.

CODUL X

Dirjecțiunea anului : D D

Dirjecțiunea vântului este indicată pe grupe de 5° prin numere întregi dela 1 la 72.

Numerile corespunzătoare la punctele cardi-

nale ale vechiului cod telegrafic sunt următoarele :

04	corespunde la	N. N. E.
09	"	" N. E.
13	"	" E. N. E.
18	"	" Est.
22	"	" E. S.
27	"	" S. E.
31	"	" S. S. E.
36	"	" Sud.
40	"	" S. S. W.
45	"	" S. W.
49	"	" W. S. W.
54	"	" Vest.
58	"	" W. N. W.
63	"	" N. W.
67	"	" N. N. W.
72	"	" Nord.

Pentru a exprima în această scară o orientare calculată în grade, trebuie să se împărțească prin 5 numărul gradelor (sau să se înmulțească acest număr cu 2 și să se împartă în urmă cu 10 și să se rotunjească la fine la numărul întreg cel mai apropiat).

Exemple : 17° egal 03; 53° egal 11°; 257° egal 51°; 313° egal 63°.

ANEXA H.

V Ă M I

DISPOZIȚIUNI GENERALE

1.

Aeronavele, cari merg în străinătate, nu pot să plece decât din aerodromurile în special indicate de către administrația vămilor ale fiecărui Stat contractant și denumite aerodromuri vamale.

Aeronavele cari vin din străinătate nu pot să ateriseze decât pe aceleași aerodromuri.

2.

Orice aeronavă, care merge dintr'un Stat în altul, are obligațiunea să treacă frontiera între anumite puncte determinate de către Statele contractante.

Aceste puncte vor fi indicate pe hărțile aeronautice.

3.

Orice informațiune utilă, care privește aerodromurile vamale ale unui Stat, precum și orice schimbare făcută în lista acestor aerodromuri cu schimbările corespunzătoare necesare de făcut în hărțile aeronautice, datele la cari aceste

schimbări devin aplicabile și orice alte informații, cari ar privi aerodromurile internaționale cari vor fi create, se vor notifica de Statul interesat, la comisiunea internațională de navigațiune aeriană, care va comunica aceste informații tuturor Statelor contractante. Statele contractante se vor putea pune de acord pentru a stabili aerodromuri internaționale, unde s'ar reuni serviciile vamale a două sau mai multe State.

4.

Când în urma unui caz de forță majoră, despre care va trebui să se justifice, o aeronavă va trece frontiera, în un alt punct decât cele indicate, aeronava va trebui să ateriseze pe cel mai apropiat aerodrom vamal situat pe itinerariul voiajului său. Dacă este obligat să ateriseze înainte de a ajunge la acest aerodrom, el va preveni atunci serviciul de poliție sau de vamă cele mai apropiate.

El nu va putea să plece înainte decât cu autorizarea acestor servicii cari, în urma verificării, vor viză carnetul de drum, precum și manifestul prevăzut la paragraful 5 și vor indica pilotului aeroportul vamal, la care el va fi obligat să meargă ca să efectueze operațiunile de vamuire.

5.

Înainte de plecare sau îndată după sosire, după cum va merge sau va sosi din străinătate, piloții prezintă autorităților aerodromului carnetul lor de drum și dacă este locul, și manifestul mărfurilor și al proviziunilor de bord ce transportă.

6.

Manifestul trebuie să fie conform cu modelul No. 1 aci anexat.

Mărfurile fac, în mod obligator, obiectul declarațiunilor de detaliu stabilite de expeditori și conforme cu modelul No. 2 anexat.

Orice Stat contractant are facultatea de a cere să se înscrie, fie pe manifest, fie în declarațiunea pentru vamă, orice indicațiune suplimentară ar crede necesară.

7.

Înainte de plecare, când este vorba de o aeronavă care transportă mărfuri, agentul fiscal va examina manifestul și declarațiunile, procedează la verificările regulamentare și vizează carnetul de drum și manifestul, pune iscălitura și sigiliul său.

Aplică sigiliul său pe mărfurile sau grupurile

de mărfuri, pentru cari această formalitate este cerută.

La sosire, agentul fiscal constată dacă sigiliile sunt intacte, procedează la operațiunile de vamuire, vizează carnetul de drum și ia manifestul, pe care îl păstrează.

Dacă este vorba de o aeronavă care nu transportă mărfuri, aeronava este supusă numai la viza carnetului său de drum de către serviciile de poliție și de vamă.

Combustibilul depe bord nu va fi supus drepturilor vamale, întru cât cantitatea nu va întrece pe cea necesară la efectuarea călătoriei care este arătată pe carnetul de drum.

8.

Prin excepție la regulile generale, anumite categorii de aeronave, mai ales aeronavele poștale, cele cari aparțin companiilor de transporturi aeriene regulat constituite și autorizate, și cele cari aparțin membrilor societăților de turism recunoscute și cari nu efectuează nici transporturi publice de persoane, nici transporturi de mărfuri, vor putea fi dispensate de a ateriza pe aerodromul vamal și vor putea fi autorizate să înceapă sau să termine călătoria în anumite aeroporturi din interior, cari vor fi alese de administrațiunea vămilor și de poliția fiecărui Stat și unde vor fi îndeplinite formalitățile vamale.

Totuși aceste aeronave vor trebui să urmeze drumul normal aeronautic și să se facă recunoscute, prin semnale convenite, la trecerea lor peste frontieră.

REGIM APLICABIL APARATELOR ȘI MĂRFURILOR

9.

Aeronavele cari aterisează în țară străină achită în principiu taxele vamale, dacă există.

Dacă trebuie să fie reexportate, ele beneficiază de regimul de plată drept cauciune sau de consignația taxelor.

Dacă se formează, între două sau mai multe țări ale Uniunii, societăți de turism, aeronavele acelor țări vor beneficia de regimul „Triptic”.

10.

Mărfurile, cari sosesc cu aeronava, vor fi considerate ca sosind din țara în care s'a vizat de agentul fiscal carnetul de drum și manifestul.

În cece privește origina lor și diversele regimuri vamale, ele sunt supuse la reguli analoge cu acelea cari sunt aplicabile mărfurilor importate pe uscat sau pe mare.

PROTOCOLE ADDITIONNEL

A LA CONVENTION DU 13 OCTOBRE 1919, PORTANT
RÈGLEMENTATION À LA NAVIGATION AÉRIENNE

LES HAUTES PARTIES CONTRACTANTES se déclarent prêtes à accorder sur la demande des Etats signataires ou adhérents intéressés et seulement dans les cas où ils jugeront les raisons invoquées dignes d'être prises en considération, des dérogations à l'article V de la Convention.

Les demandes seront adressées au Gouvernement de la République française, qui les communiquera à la Commission Internationale de Navigation aérienne prévue à l'article 34 de la Convention.

La Commission Internationale de Navigation aérienne examinera chaque demande qui ne pourra être proposée à l'acceptation des Etats Contractants si elle n'a été approuvée par les deux tiers au moins du total possible des voix, c'est-à-dire du total des voix qui pourraient être exprimées si tous les Etats étaient présents.

Chaque dérogation accordée devra, avant de porter effet, être expressément acceptée par les Etats Contractants.

La dérogation accordée aura pour effet d'autoriser l'Etat contractant qui en sera bénéficiaire à admettre la circulation au-dessus de son territoire des aéronefs d'un ou de plusieurs Etats non contractants désignés et seulement pour une période de temps limitée fixée dans le texte de la décision accordant la dérogation.

A l'expiration de cette période, la dérogation sera renouvelée par tacite reconduction pour une période de même durée à moins que l'un des Etats Contractants ne déclare s'y opposer.

En outre, les Hautes Parties Contractantes décident de fixer au 1-er juin 1920 l'expiration du délai de signature du présent Protocole et, en raison de la connexité du présent Protocole avec la Convention du 13 Octobre 1919, de proroger jusqu'à cette date, le délai de signature de la-dite Convention.

FAIT à Paris, le premier mai mil neuf cent vingt, en un seul exemplaire, qui restera déposé dans les Archives du Gouvernement de la République française, et dont les copies authentiques seront remises aux Etats Contractants.

PROTOCOL ADIȚIONAL

LA CONVENȚIUNEA RELATIVĂ LA REGLEMENTAREA
NAVIGAȚIUNII AERIANE

INALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE se declară gata a acorda, la cererea Statelor semnatare sau aderente interesate și numai în cazurile unde vor considera motivele invocate demne de a fi luate în considerare, derogățiuni la articolul V al Convențiunii.

Cererile vor fi adresate Guvernului Republicii franceze, care le va comunica Comisiunii Internaționale de Navigațiune aeriană prevăzută la articolul 34 al Convențiunii.

Comisiunea Internațională de Navigațiune aeriană va examina fiecare cerere care nu va putea fi propusă acceptării Statelor Contractante dacă n'a fost aprobată de cel puțin două treimi din totalul posibil al voturilor, adică din totalul voturilor cari ar putea fi exprimate dacă toate Statele ar fi prezente.

Fiecare derogățiune acordată va trebui, înainte de a avea efect, să fie expres acceptată de Statele Contractante.

Derogațiunea acordată va avea de efect de a autoriza pe Statul Contractant care va beneficia de dânsa a admite circulațiunea deasupra teritoriului său a avioanelor unuia sau mai multor State necontractante desemnate și numai pentru o perioadă de timp limitată fixată în textul deciziunii acordând derogățiunea.

La expirarea acestei perioade derogățiunea va fi reînviată în mod tacit pentru o perioadă de aceeaș durată, afară numai dacă unul din Statele Contractante nu declară a se opune.

În afară de aceasta, Inaltele Părți Contractante decid de a fixa la 1 Iunie 1920 expirarea termenului semnăturii prezentului Protocol și, din cauza conexiunii prezentului Protocol cu Convențiunea din 13 Octomvrie 1919, de a proroga până la această dată termenul semnăturii zizei Convențiuni.

FĂCUT la Paris la 1 Mai una mie nouă sute douăzeci, într'un singur exemplar, care va rămâne depus în Arhivele Guvernului Republicii franceze și ale cărei copii autentice vor fi remise Statelor Contractante.

Le-dit exemplaire, daté comme il est dit ci-dessus, pourra être signé jusqu'au premier juin mil neuf cent vingt inclusivement.

EN FOI DE QUOI, les Plénipotentiaires ci-après, dont les pouvoirs ont été reconnus en bonne et due forme, ont signé la présent Protocole dont les textes français, anglais et italien auront même valeur.

HUGH C. WALLACE.

E. DE GAIFFIER.

J. C. ARTEAGA.

DERBY.

GEORGE H. PERLEY.

ANDREW FISHER.

THOMAS MACKENZIE.

R. A. BLANKENBERG.

DERBY.

VIKYUIN WELLINGTON KOO.

RAFAEL MARTINEZ ORTIZ.

E. DORN Y DE ALSUA.

A. MILLERAND.

A. ROMANOS.

BONIN.

K. MATSUI.

R. A. AMADOR.

ERASME PILTZ.

JOÃO CHEGAS.

D. J. GHICA.

DR. ANTE TRUMBIC.

CHAROON.

STEFAN OSUSKY.

I. C. BLANCO.

Zisul exemplar, datat după cum se spune mai sus, va putea fi semnat până la 1 Iunie una mie nouă sute douăzeci inclusiv.

SPRE CREDINȚA CĂRORA, Plenipotențiarii de mai jos, ale căror puteri au fost recunoscute în bună și cuvenită formă, au semnat prezentul Protocol, ale căror texte francez, englez și italian vor avea aceeași valoare.

HUGH C. WALLACE.

E. DE GAIFFIERI.

I. C. ARTEAGA.

DERBY.

GEORGE H. PERLEY.

ANDREW FISHER.

THOMAS MACKENZIE.

R. A. BLANKENBERG.

DERBY.

VIKYUIN WELLINGTON KOO.

RAFAEL MARTINEZ ORTIZ.

E. DORN Y DE ALSUA.

A. MILLERAND.

A. ROMANOS.

BONIN.

K. MATSUI.

R. A. AMADOR.

ERASME PILTZ.

JOÃO CHEGAS.

D. J. GHICA.

DR. ANTE TRUMBIC.

CHARRON.

STEFAN OSUSKY.

I. C. BLANCO.

Am achiziționat acest tratat din
celebra privată a lui Cornel Vadim Tudor la
licitație organizată de Artmark la 3 februarie
2016 în București.

fl

Horea Ambrozi - senator de
Vochitri - Hunedoara

Artmark

Investments of passion

CERTIFICAT DE AUTENTICITATE ȘI DE VÂNZARE

Prin prezentul certificat se atestă vânzarea de către: S.C. GALERIILE ARTMARK S.R.L., operator economic autorizat în comercializarea bunurilor culturale mobile de către Ministerul Culturii și Cultelor, prin Autorizația de funcționare nr. 259 din data de 22.01.2009, cu sediul în București, str. C.A. Rosetti nr. 5 sectorul 1, telefon 021/210.30.16, fax 021/210.30.15, înregistrată la Registrul Comerțului sub nr. J40/12823/2008, cod unic de înregistrare 24235977, a bunului cultural mobil cu următoarele caracteristici:

Denumirea bunului cultural mobil:

Titlul: "Tratat de pace între puterile aliate și Ungaria" (Pactul de la Trianon), București, 1920

Dimensiunile: 31 x 24 cm

Către VOCHITOIU HARALAMBIE domiciliat (și) în PETROSANI,
jud. HUNEDOARA, AIRAM IANCI 8/40
vochitoiu@gmail.com

Bunul cultural figurează în registru la poziția 22443 din data de 03.12.2015, iar vânzarea a fost realizată în data de 03.02.2016.

Bunul cultural mobil nu este clasat.

Bunul cultural mobil sus-descriș a fost expertizat de Ana Andreescu, atestat sub nr. 72/05.03.2003. Autenticitatea bunului este garantată de Casa de Licitație Artmark fără limită de timp, conform art. 26 din Regulamentul de Licitare.

S.C. GALERIILE ARTMARK S.R.L.

AP/019548

Data eliberării certificatului

04.02.2016

Asociația
Comercianților
de Opere de Artă
din România

CINOA

Confederation
Internationale des
Négociants en
Ouvres d'Art

LOT #449

ART 0023619